Csernok Attila,

A MÉSZ Mesteriskola Előadásai

II. ciklus, 1972-74.

Csernok Attila: Helyünk a világban.

Csernok Attila: 1. Gazdasági fejlettség - gazdasági struktúra.

2. Népgazdaságunk helyzete és időszerű problémái.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2. szám, 4-old.

Csernoch Miklós

Horváth Z. Kálmán – Csernoch Miklós: A térlefedő szerkezetek általános rendszere. – Rövid ismertetés táblázattal és képekkel.

Magyar Építőművészet, 1970. 6. sz. 59. 11

Csernoch Miklós

az alábbi tervpályázaton megosztott II. dijat nyert
9. számú pályaterv egyik szerzője.

Callmeyer Ferenc: A Budapesti Televizió Adóállomás és Mikrohullámú Központ fejlesztésére kiirt pályázat, 1970. - Magyar Ép.müv. 1971.3.sz.3-6.l.

CSERNOCH MIKLÓSNÉ

ÉPITÉSZ. II. DÍJAT NYERT – TERVEZŐCSOPORTBAN – AZ ALÁBBI PÁLYÁZATON.

REPR: 3 RAJZ.

TOKÁR GYÖRGY: A KÉKESI MIKROHULLÁMÚ ÉS TELEVÍZIÓ ADÓÁLLOMÁS FEJLESZTÉSÉRE KIÍRT ZÁRTKÖRŰ TERVPÁLYÁZAT, 1969.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1969/6. 3. LAP.

Csernojevits Márta iparművész

Pásztortűz, 1922. VIII. évf. I. k.
684. l.
Kultúrkörök

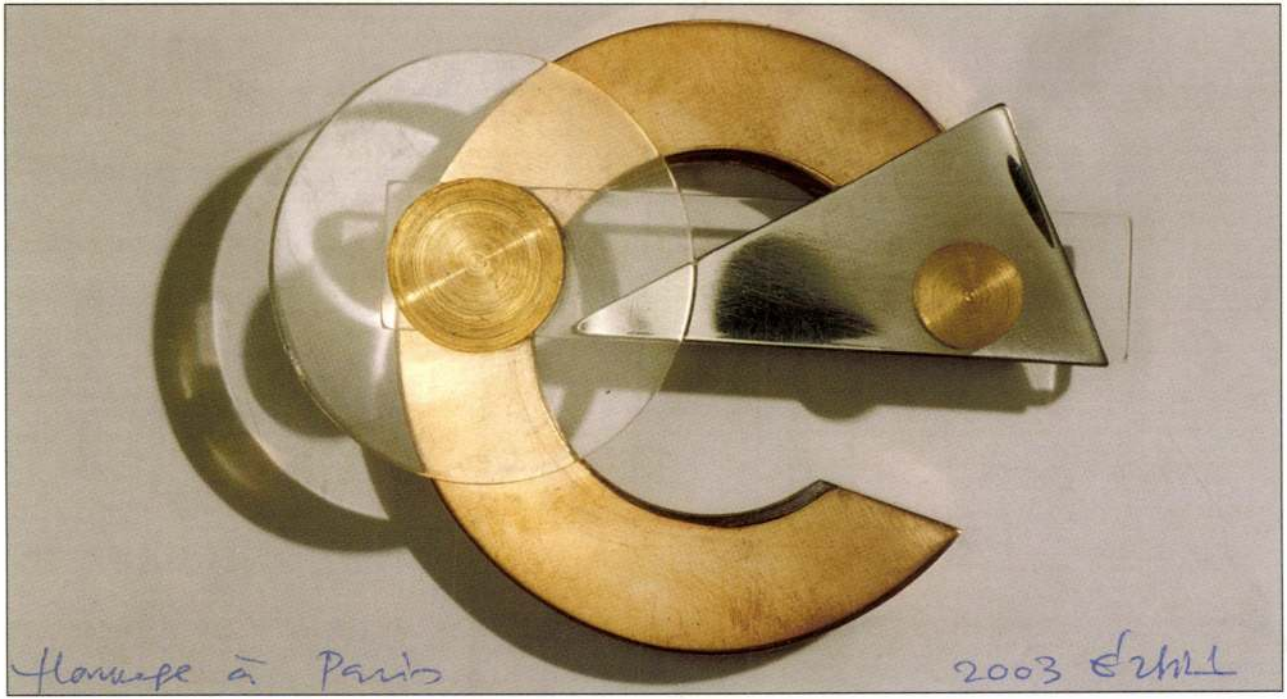
Hommage à Paris
2003

Csernus Sándor

Sándor Csernus
directeur de l'Institut Hongrois de Paris

vous prie de bien vouloir assister au vernissage de l'exposition

FRONTIÈRES ET PASSAGES
DANS L'ART DE LA MÉDAILLE
LE MARDI 25 NOVEMBRE 2003 DE 19H À 21H

L'exposition est ouverte du 26 novembre au 5 janvier 2004
lundi-jeudi entre 9-13h et 15-20h, vendredi entre 9-13h et 15-18h
Entre les 17 décembre et 2 janvier elle est fermée les jours fériés et les après-midi

Institut Hongrois

92, rue Bonaparte, Paris 6e M° Saint Sulpice, Mabillon, tél: 01.43.26.06.44

FRONTIÈRES ET PASSAGES DANS L'ART DE LA MÉDAILLE – INSTITUT HONGROIS

Bárcsa [illegible]
[illegible]
[illegible]

Titkok festője

Csernus Tibor tárlata a Műcsarnokban

AZ ASZTALLAPRA állított tükörlapon *megjelenik* a művész arca — mint látomás. Mint kép, ami képtelenség. A nézőnek az az érzése, hogy elég egy lépést tennie, és a portré elmozdul, eltűnik a tükörből.

Aki *Csernus* Tibor művészetét meg akarja érteni, talán álldogáljon egy ideig ez előtt az *Önarckép* előtt. Élvezze ezt a rafinált (azt is írhatnám: manierista) tréfát, melyet alkotója nem szánt humorosnak. Gyönyörködjön a barna, sárga, zöld színek csodálatosan régi és mégis modern harmóniájában. Örüljön egy-egy tárgy — a festékhigítós üveg! — nagyvonalú megfestésének, bámulja meg a csupán egyik felében *közreadott* arc plasztikus lélekrajzát. Ez az 1976-ban alkotott mű nyilvánvalóvá teszi előttünk, hogy rendkívüli tehetségű mester munkája. Olyané, aki a mesterségbeli eszközök fölényes birtokában van, s aki az önarckép klasszikus műfajában is képes egészen újat hozni. Olyané, aki varázsolni tud, hiszen ott állunk a kép előtt, nézzük, s nem vagyunk biztosak abban, amit látunk. Ott van az az arc tényleg a tükörben? Nem a hátunk mögül nézett bele véletlenül egy fiatalember (s megy mindjárt tovább)? De ott van-e egyáltalában az a tükörlap az asztallapon? Nem káprázat az is?

BIBLIAI IHLETÉSŰ festményein hasonló élménnyel gazdagít minket a művész. Elénk állít egy jelenetet, s első ránézésre azt gondolnánk: tudjuk, ismerjük! Ám nem tart sokáig a ráismerés öröme. Valami zavar minket, valami zavar támad bennünk. Itt van például 1987-ben festett képe, melyet, ha nem tudnánk is a címét, akkor is a József-legendakör részének gondolnánk. Fiatal gyerek áll a mű jobb felén, hangsúlyosan, egyedül, s az éjszakába réved. A barna táj, jóllehet dombos, talán még hegyes is: érezzük, sivatagi táj. A festmény bal felén súlyos tömegjelenet, félmeztelen alvók, állatok, de hogy kerül közéjük az a szürke fényű hátakt, meztelen nő (talán *Ingres* modorában) s az a „mai motoros" fiatal férfi? *József elmeséli álmát* a kép címe, és valóban úgy is viselkednek néhányan, mintha a kép túlfelén álló fiút hallgatnák, ám az némán néz a messzeségbe, talán éppen ételi álmát, éberálmát... s a kapcsolat a mű szereplői között rejtve marad. Úgy vélem, a festő nem is akarta elmesélni nekünk a címben is csupán fogódzóként felidézett jelenetet, a kapcsolat a szereplők között *filozófiai:* hogy tudniillik a régi és a mai ember egymás mellé állítható — s azt a mesét Józsefről és testvéreiről (ki hogyan: odaadással vagy gyanakvással, de:) mindmáig hallgatjuk.

Hasonló elmozdulások késztetnek töprengésre ugyancsak 1987-ben festett *Izsák feláldozása* című képét nézegetve: ki az, kik azok, akik lefogják Ábrahám kezét? Vagy a *Dávid meglepi Betszábét a fürdőben* című festményen (1988): vajon Dávid király volna az? Nem egy paraszt sutyó? S Betszábé homlokán miért van búvárkészség, miközben egy lavórban mossa lábát? A készakart anakronizmusok — más képein is — vajon nem arra kívánnak figyelmeztetni minket, hogy az ábrázolt jelenetek örök emberi történetek?

ÉS ÖRÖK FESTŐI témák. Csernus Tibor *mert* ebben a korban — amelyben annyi mindent nyilvánítottak érvénytelennek, amelyben annyi minden bizonyult érvénytelennek — visszanyúlni örökké érvényes példázatokhoz, valamint állítólag divatjamúlt festői módokhoz. *Caravaggio* az, a reneszánszból a barokkba való átmenet első nagy festője, a barna, sárga, zöld színek szerelmese, a fény és az árny drámai kettősének élvezkedő kikóstolója, akinek festési módja a legnagyobb hatással volt Csernus Tibor mostani korszakára.

Kész festőnek, sőt, fiatalon már iskolateremtő mesternek láttuk pedig e korszaka előtt is. Számos hazai tisztelőjével együtt magam is szívesen emlékeztem például 1955-ben készült *Három lektor* című képére, amelyen három kornyadozó értelmiségit ábrázolt, azt hiszem, a Hungária kávéházban (és nem egy diadalmas kohászt a Dunai Vasműben, ahogyan a képzőművészeti irányításban még sokáig mozdíthatatlan zsdánovisták elvárták volna tőle). Csernus Tibor *mert* törmelékes-piszkos kültelki tájakat felmutatni, mint életünk tereit *(Angyalföld*, 1956, *Újpesti rakpart*, 1957, *Dráva utca*, 50-es évek vége), de nem csupán témáiban volt merész, hanem — túljutván mestere, *Bernáth* Aurél szükségszerű hatásán — témái festői megfogalmazásában is. Emlékszem, mekkora izgalmat váltott ki 1959-ben *Saint Tropez* című festménye, vibráló egével, járókelőinek nyüzsgésével; akik kifogásolták, talán öntudatlanul megérezték benne azt a nyugati atmoszférát, amely váratlan élményként oly lenyűgöző... s rossz néven vették tőle ecsetkezelését... vagy talán a vakarókés használatát?

ELMARTÁK Csernust, elvadították. Pedig nem egykönnyen ment el. Kiutazott Párizsba, visszajött. Kilátogatott Hollandiába, visszajött. Végül mégis kint maradt Franciaországban, miután a híres *Claude Bernard Galéria* felfedezte őt magának és szerződést kötött vele. Évek óta, dehogyis: két évtizede már, hogy nem szerepeltek a művei idehaza.

Álldogálunk hát művei előtt, nézegetjük titokzatos képeit. Még gyümölcscsendéleteiben is mélyebb értelmet keresünk, sötét vizeken úszó hattyúiban, s a halakban főleg. Posztreneszánsz csendéletnek indult talán, s aztán elárasztották a képet a döglött halak... tele van velük a szoba... Azután elvisszük magunkkal egy piros, egy rongy (vagy összegöngyölt, mosni való ruha) odavetett foltjának emlékét.

(Csernus Tibor életmű-kiállítása a Műcsarnokban április 9-ig tekinthető meg.)

Ember Mária

Csernus Tibor
cs-16-1-39
MN
1989. III. 11.

NDK-val „egy post-Honecker-korszakban". Így a tárgyalások szélesebb hátterét elemzők újra visszatérnek a nyugati sajtó állandó kérdéséhez: „segítsünk-e Gorbacsovnak", illetve „hogyan támogassuk a moszkvai pártvezetőt?". A kérdés más megfogalmazását mondja ki Horst *Teltschik*, *Kohl* biztonságpolitikai tanácsadója, aki — miközben elutasítja országa „fekete bárány" szerepét — úgy véli, ideje lenne a Nyugatnak *átfogó és árnyalt* Kelet-Európa-politikát kialakítani.

ÚJABB KÉMÜGY borzolja a nagyhatalmi kedélyeket. Egyelőre még ellentmondó változatokat közöl a Kreml és a Fehér Ház annak kapcsán, hogy kémkedés vádjával kiutasították a washingtoni szovjet nagykövetség katonai attaséjának helyettesét. Az indoklás szerint Jurij *Pahtuszov* alezredes az amerikai kormányzat számítógépes rendszereiről próbált adatokat gyűjteni. *Redman* szerint az FBI tetten érte az alezredest, amint éppen egy amerikai cég alkalmazottjától igyekezett információkat gyűjteni. A *TASZSZ* szerint Pahtuszovot az FBI saját lakása elől, szemétkiürítés közben tartóztatta le, megbilincselték, és nem kapott lehetőséget diplomata státusának igazolására.

Geraszimov Moszkvában tagadta a washingtoni állításokat, mondván, az alezredes *„durva provokáció"* áldozata, semmi olyat nem tett, ami státusával nem lenne összeegyeztethető, az FBI emberei ráadásul hazaárulásra akarták rábírni. Az első elemzők egyelőre mértéktartóan nyilatkoztak, vélekedésük szerint ezúttal mindkét fél igyekszik *nyugodtan* rendezni az ügyet, és várhatóan most nem lesz „kiutasítási háború". Ugyanakkor egyéb kémügyekről is beszámolt a világsajtó. Sajtóértekezletén Geraszimov cáfolta annak a hírnek a valódiságát is, miszerint a KGB megbízásából kémkedett volna egy csoport az NSZK-ban. Az *AFP* arról számolt be, hogy egy washingtoni bíróság negyvenévi börtönre és 50 ezer dollár pénzbüntetésre ítélt egy amerikai hadnagyot, aki az NDK és a Szovjetunió számára kémkedett, Kanadában pedig kilencévi börtönre ítéltek egy magyar származású férfit, aki Szovjetunió számára gyűjtött adatokat.

A TOWER-ÜGY lezárulásával legalább mindenki megkönnyebbült — vélte a *BBC*-nek nyilatkozó washingtoni elemző. Szerinte ugyanis ideje volt, hogy lezáruljon a huzavona, ami eleddig egyrészt fékezte a fehér házi politikacsinálást, másrészt beárnyékolta az új kormányzat eddigi tevékenységét, például a távol-keleti körutat is. A gond persze az, hogy *Bush* elnök rögtön hivatalba lépése után *vereséget* szenvedett a kongresszusától. Ez ugyan nem jelenti azt, hogy az elnök immár meg lenne kötve, sőt, azt sem, hogy máris áthidalhatatlan ellentét lenne a végrehajtó és a törvényhozó hatalom között — már csak azért sem, mert Bush legalább arra vigyázott, hogy személyesen túlzottan ne avatkozzék be a vitába —, de mindenesetre *a gyanú árnyékát* már felveti a gyengülő elnöki hatalomról. És ez mindjárt a kezdet kezdetén — rossz jel lehet, mert ha másra nem, arra jó, hogy óvatosabb legyen Bush, és esetleg „vérszemet kapjanak" egyes honatyák. *(T. J.)*

A nemzetközi környezetvédelmi konferenciára

Hágába utazott Németh Miklós

Hágából jelenti az *MTI: Németh* Miklós, a Minisztertanács elnöke Hollandiába érkezett, hogy részt vegyen az állam- és kormányfői szintű környezetvédelmi konferencián. A miniszterelnök és kísérete az amszterdami Schiphol repülőtérről a kora esti órákban gépkocsikkal utazott Hágába, s elfoglalta szálláshelyét.

Ruud *Lubbers* holland miniszterelnök este vacsorát adott a helyszínen levő állam- és kormányfők tiszteletére.

Washingtoni tudósítónk telexjelentése

Richard Cheney-t nevezte ki Bush a Pentagon élére

Washington, március 10.

Meglepetésre, de közmegelégedésre, Richard *Cheney* wyomingi képviselőt nevezte ki a Pentagon élére George *Bush*. Az amerikai elnök pénteken délután, magyar idő szerint este tízkor, megjelent a Fehér Ház sajtótermében, s közölte a tudósítókkal a választását. A tévéhálózatok adásukat megszakítva közvetítették a sajtóértekezletet, hiszen az ügy — *Tower* szokatlan elutasítása miatt — a figyelem előterében van az egész országban.

Dick Cheney neve nem szerepelt a kiszivárogtatott listán, ezért lepődtek meg az elemzők, de a képviselő nagy tekintélynek örvend, s valószínűleg gyorsan jóváhagyja a jelölést a szenátus is. A wyomingi képviselő jelenleg nem foglalkozik katonai kérdésekkel, ámbár tagja az alsóház hírszerzési bizottságának. Befolyásos törvényhozó, gyakorta szerepel a televíziós vitaműsorokban, mert véleménye mindig mérsékelt, gazdag tapasztalatokról árulkodik, elgondolkodtató. A negyvenhét éves republikánus politikus *Ford* kabinetfőnöke volt a Fehér Házban, s ekként kormányzati ismeretei is vannak. Nemrégiben szívműtéten esett át, de orvosai szerint teljesen rendbe jött.

A hírmagyarázatok most rámutatnak, hogy Cheney-nek rögvest bele kell vetnie magát a munkába, hiszen az elnök megszabta a határidejét a kül- és a katonapolitikai stratégia felülvizsgálatának. A sietség azonban arra is utal, Bush el akarta kerülni, hogy

TÉNY

• A Tour de France francia kerékpáros körverseny 12. szakaszán Isola és Marseille között a viadal leghosszabb etapját, 287,5 km-t teljesítették az indulók, leggyorsabban (7:29:44 ó) az olasz Fabio Roscoli. Az összetett állása: 1. Indurain (spanyol) 54:29:39 ó, 2. Mejia (kolumbiai) 3:23 p hátrány, 3. Jaskula (lengyel) 4:31 p h.

• Brookline-ban az amerikai profi teniszbajnokság harmadik fordulójában: Lendl (amerikai, 1.)–Lundgren (svéd) 6-1, 7-5, Baur (német)–Reneberg (amerikai, 7.) 6-2, 7-5, Kroon (svéd)–Volkov (orosz, 3.) 6-2, 6-3, Krickstein (amerikai, 8.)–Spadea (amerikai) 6-2, 7-5.

• A természetjáró triatlon nyári gyalogtúrapróbáját ma a Pilisben rendezi meg a Budapesti Természetbarát Sportszövetség. A 42 km-es táv rajtja 7 órától 8.30 óráig a leányfalui hajóállomásnál lesz.

• A Sopronban zajló Postabank Kupa nemzetközi junior vízilabdatorna 2. fordulójának eredményei: Olaszország–Németország 7-3, Horvátország–Egyiptom 14-5, Magyarország–Egyesült Államok 12-11.

• Tegnap Szegeden megkezdődött az evezősök országos bajnoksága. Az első versenynap bajnokai: nők: egypár: Kapócs (Agárdi Medosz), kormányos nélküli kettes: Szegedi Víz-ügyi SE (Dani, Balázs), könnyűsúlyú kormányos nélküli négyes: Csepel SC (Dömény, Takács, Gubanek, Molnár), férfiak: egypár: Mitring (Győri Vízügy), kormányos nélküli kettes: Csepel SC (Schneider, Magyar), kormányos kettes: FEC (Benyó, Kiss, k: Stumpf), könnyűsúlyú négyes: FEC, könnyűsúlyú négypár: Csepel SC.

• Ljubljanában az ifjúsági és serdülő asztalitenisz Európa-bajnokság első napjának magyar eredményei: ifjúsági leányok: Magyarország–Örményország 3-1, ifjúsági fiúk: Magyarország–Észtország 4-0, serdülő leányok, E-csoport: Magyarország–Ukrajna 3-0, Magyarország–Finnország 3-0, serdülő fiúk: Magyarország–Litvánia 3-0.

A volt kapitány papíron is vasutas

Garaba „atyai" szárnyak alatt

Lassacskán nem is számít komoly, sporttal kapcsolatos sajtótájékoztatónak az az esemény, amelyet nem a Lugas étteremben rendeznek. A tegnapi mégis némileg kilógott a megszokott sorból. Tudniillik nem csak azért látta vendégül az összegyűlteket Hegedűs Bello üzletvezető, mert tudja, szívesen múlatják az időt a hasonló rendezvények résztvevői a kellemes környezetben, hanem mert Hegedűs úr tisztában van azzal is, hogy mi a kötelesség. Márpedig a BVSC-s labdarúgók újdonsült menedzserének legalábbis illendő otthont adni egy olyan eseménynek, amely akár mérföldkő is lehet a Szőnyi útiak történetében.

Úgy tartja a mondás, hogy *duplán ad az, aki kétszer ad*. Nos, a vasutas klub vezetői igazán nem bizonyultak fukarnak a nyári futballínséges idők egyik *szenzációgyanús* történésével kapcsolatban. Kétszer is ország-világ tudtára adták, hogy *Mezey György* az ő emberük. A néhány nappal korábbi bejelentés – amelyről mi is beszámoltunk – *spontán jellegét* tegnap felváltotta a *hivatalos forma. Berényi János*, az egyesület társadalmi elnöke, a két névrokon *Tóth István* – még mielőtt túl nagy lenne a keveredés: egyikük a labdarúgók, másikuk az egyesület elnöke – jelenlétében ünnepélyesen is aláírást váltott a Kuvaitból hazatért Mezey Györggyel. Azaz ettől a pillanattól fogva hivatalos papírral is bizonyíthatja az egykori szövetségi kapitány, hogy a BVSC labdarúgó-szakosztályának igazgatója.

A bizonyításnak ezzel azonban még *korántsincs vége*. Sőt. Összel kezdődik majd csak igazán. A fogalmazványban ugyanis nem csupán a fizetendő illetve felveendő összegek szerepelnek, hanem *bizonyos elvárások is*. Első ránézésre talán nem is lenne egyszerű eldönteni *melyikek a magasabbak*. A Mezey-féle BVSC-nek ugyanis a következő szezonban a *középmezőnyben kell megvetnie a lábát*, egy évvel később már nem adhatják alább a *6. helynél*, s még egy esztendő elmúltával *irány a nemzetközi porond!*

A szakosztály-igazgatón kívül volt *másik főszereplője* is a tájékoztatónak. Véglegessé vált, hogy az említett célok elérésének érdekében továbbra is *Garaba Imre* fog „testközelből" foglalkozni a fiúkkal. A vezetőedző három segítője *Dajka László, Hámori György* és *Pálinkás András* – utóbbi a kapusok dresszírozója – lesz. Garaba egyébként – akár egykor a pályán – egyáltalán nem keltette *megfáradt öregember* benyomását, holott saját bevallása szerint már *oda a régi frissesség*, ezért

A pályán ritka volt a hasonló Garaba-féle mosoly. A kispadon talán gyakrabban lesz rá oka a vezetőedzőnek

Nemzeti Sport Fotóügynökség–Koppány György felvétele

is döntött úgy, hogy, ha lehetőség adódik, végleg felcseréli a csatárok gyötrését az edzések dirigálásával. Tegnaptól a lehetőség adott. Ahogy ő maga fogalmazott, *„második apja"*, azaz Mezey György szárnyai alatt válhat igazán profi edzővé, s ez talán nemcsak egy pályakezdő esetében jelent jókora előnyt.

(nagy)

Marci jobb Bárónál

Ez, kérem tisztelettel, nem a rejtvény-, hanem még mindig a sportrovat. Ezért (remélem, egyetértenek vele) meg is fejteném a címben foglalt, meglehetősen kategorikus megállapítást. Pontosabban: kiegészíteném. A Marcit Esterházyval, a Bárót Bálint Lászlóval. No, meg azzal, hogy Esterházy Márton nyilatkozásban, s – jó ronda szóval – szemléletben jobb Bálint Lászlónál. Ja, s még egy apró hozzáfűznivalóm akadna (tán ez is lényeges): szerintem...

Néhány nappal ezelőtt ugyanis Esterházy kijelentette (tudom: ez a nyilatkozásnak egy sajátos formája volt, hiszen saját rovata van a Képes Nemzeti Sportban), hogy sok értékes tapasztalatot szerzett az elmúlt hét vége magyar szempontból roppant sikeres nemzetközi vízilabdatornáján. És fenemód örülne, ha néhány szakmai észrevétele nem maradna csak az övé, hanem más, hozzá hasonlóan futballkörnyéki ember is megszívlelné azokat a Horkai-módszereket, amelyek egyértelműen feltámasztani látszanak haló poraiból a magyar pólót. Hátha... A jobbtól tanulni nem szégyen... Ez csengett ki Esterházy szavaiból.

Eszem ágában sincs Marci barátomat összehasonlítani Bálint Lacival, s annak szándéka, hogy netán össze is ugrasszam őket, messze távol áll tőlem. Nyugodt szívvel elárulom (Báró sem cáfolná, ebben biztos vagyok: a jelenleg Kispesten tevékenykedő futballszakember is a számomra legszimpatikusabbak közé tartozik, már ami a sportág honi elitjéhez fűződő kapcsolatainat, érzéseimét illeti). Viszont... Olvastam a tegnapi Pesti Riportban (Zsiday István kollégám többnapos, kitartó munkálkodását végre siker koronázta: talált valakit, aki elvállalná a futballkapitányságot!), többek között, az alábbiakat (a jobb megértés és nem a szószaporítás kedvéért idézem részletesen):

Kérdés: – Az nem gondolkodtatja el, hogy az eddig felkért szakemberek kivétel nélkül mindannyian nemet mondtak Laczkó doktornak?

Válasz: – Én azzal nem értek egyet, hogy van mondjuk hat jelölt, és az elnök úr mindegyikükkel tárgyal, aztán aki megmarad, azok közül választ kapitányt...

Kérdés: – Nem lenne sértő az ön számára így megkapni a kapitányi tisztséget?

Válasz: – Ezt nem tartanám sértőnek. Ha rám esne a választás, és meg tudnánk állapodni az elnök úrral, akkor viszont azoknak, akik nemet mondtak a felkérésre, nem lenne joguk kritizálni a kapitány munkáját!

Hát... Ennyi. Hitem szerint: ehhez nem kéne semmiféle kommentárt fűzni. Ha csak azt nem, hogy az az érzésem: Bálint „Báró" ezt nem gondolhatta komolyan. Vagy nem ezt gondolta komolyan! Mert ilyen nincs! Nem is ragoznám tovább...

Szememre vethetik, persze, hogy mi a fenének lovagolok minden egyes szón, miért keresek a sorokban és a sorok között mindenáron olyasvalamit, amibe bele lehet kötni. Nos, az a véleményem, hogy a részletekben van az egész, s ezzel nem akarom elfilozofálni a nagyon is gyakorlati, hétköznapi problémákat. Engedtessék meg nekem, hogy elismerően reagáljak Esterházy, s kritikusan Bálint szavaira. Függetlenül a már emlegetett szimpátiától. Mert ezek tények: a magyar futballt azzal is meg lehet menteni, fel lehet éleszteni, ha avatott ismerői, értői felhívják a figyelmet valamire, ami esetleg követendő, s példaként állítható elébe, ugyanakkor... Ennek a hőn áhított felélesztésnek szinte eleve el lehet venni a lendületét, s reményét, amennyiben valaki (leendő kapitány?!...), kvázi, kiköti: „egy" Mezeynek, „egy" Nyilasinak, „egy" Csanknak, „egy" Gelleinek nincs joga bírálni, kritizálni...

Előfordulhat: Esterházy még egyszer Horkait (és a vízilabdát) állítja pozitív példaként a futballkapitány (és a magyar foci) elé. Már csak azért is, mert – ebben biztos vagyok – Horkai nem „csak" máris eredményes tréner, hanem rémálmában sem fogalmazna meg olyasmit, mint Bálint. Amúgy párját ritkítóan őszintén, tiszta szívemből kívánom: legyen Horkai és Bálint (az én előző, a kettejük közötti differenciát kipoentírozó szembeállításom ellenére!) egyformán sikeres szövetségi kapitány. Nekünk lenne a legjobb!

Kösz, Marci a szakszerű segítséget!

S.P.

Az lesz majd a nap

Kaszparov tudja, hogy egy napon ki kell állnia Bobby Fischer volt amerikai sakkvilágbajnok ellen is, akit e címétől nem ellenfél, hanem csak tulajdon makacssága és a FIDE döntése fosztott meg 1975-ben – erről adott hírt tegnap a The Times című brit lap, amely Garri Kaszparov és Nigel Short szeptemberi londoni világbajnoki mérkőzését szponzorálja és szervezi.

Kaszparov és Fischer sohasem találkozott, és az orosz világbajnok korábban ki is zárta ennek lehetőségét. Most azonban horvátországi, tengerparti edzőtáborából így nyilatkozott a The Timesnak:

– Ha jelentkezne valaki egy civilizált országból azzal, hogy tessék, itt a pénz egy Fischer–Kaszparov meccsre, akkor nem mondhatnék nemet, hiszen hivatásos sakkozó vagyok.

Kaszparov állítólag azóta gondolkodik Fischeren, amióta az amerikai sakkozó tavaly, húszéves önkéntes száműzetés után, ismét komoly mérkőzést játszott, legyőzve Borisz Szpasszkijt, akitől 1972-ben elnyerte a világbajnokságot.

Kaszparov nem tartja nagyra a Fischer–Szpasszkij repríz színvonalát. – Nyilvánvaló az erőnléti különbség köztem és köztük – mondta, majd hozzátette: – Tulajdonképp nem lényeges, hogy mekkora díjat ajánlanak, de ha Fischer kihívása komoly lenne, akkor nyilván sok pénzről lesz szó.

Robognak a kartringen

Gyorsasági minimotor és junior verseny színhelye lesz ma és holnap a győr-likócsi gokartpálya. A Magyar Motorkerékpáros Szövetség és a Kinizsi T. E. minimotoros szakosztálya itt rendezi meg az országos bajnokság harmadik és negyedik futamát. Egyben Magyarországon *első ízben* gyorsasági robogóversenyt is kiírnak korhatár nélkül a Treff-X kupáért.

A hölgyek folytatják

Tegnap pihenőnap volt Cataniában a női vízilabda Világ Kupán, ma pedig már az *elődöntőkre kerül sor*. Az A-csoportban Ausztrália végzett az élen Magyarország előtt, így ez a két csapat jutott tovább. A B-csoport utolsó fordulójában Hollandia 7-6-ra győzött az Egyesült Államok ellen, és *százszázalékos teljesítménnyel* lett csoportelső. Mögöttük a házigazda olaszok végeztek, miután 15-9-re bizonyultak jobbnak Kazakisztánnál. Az elődöntőben Magyarország–Hollandia és Ausztrália–Olaszország találkozókra kerül sor.

A csúcsra vontatták

Egyedülálló világcsúcsot állított fel egy francia férfi: motorcsónakvontatta ejtőernyőjével *415 kilométert tett meg* a Földközi-tenger felett.

A tengerparti nyaralók egyik kedvelt szórakozása, hogy csónakkal vontatott ejtőernyővel emelkedjenek néhány percre a magasba. Eddig viszont még nem történt meg, hogy bárki is megkísérelt volna távolsági repülést végrehajtani ebben a sajátos sportágban. *Jean-Claude Piccio* 11 órán át lógott az ejtőernyőn, amelyet két üdülő, Port-Camargue és Cap d'Agde között vontattak oda-vissza, összesen 227 tengeri mérföldes távon, ez 415 kilométert jelent.

A jelszó: Kapd el Abdelt!

Egyiptomi „futballháború"

Reda Abdel-Aal neve hallatán egyetlen európai futballrajongónak sem csillan fel a szeme, pedig az egyiptomi futballista megszerzéséért olyan összegekkel szállt harcba az észak-afrikai ország két legjobb és legnagyszerűbb klubcsapata, amely helyi viszonylatban elképesztően magas.

A dolog háttere, hogy *Abdel-Aal*, a bajnok Zamalek csapatának kitűnő középpályása némileg *megharagudott az egyesület vezetőire*, amikor azok mindössze 22 000 dollárnak megfelelő összeget kínálnak neki egy újabb, hároméves szerződés aláírásáért. Ekkor a tehetséges játékos kijelentette, hogy a rivális Ahli együtteséhez szerződik, akik ennél jóval komolyabb összeget ajánlottak, és csak egy évre kellett volna elköteleznie magát. A Zamalek vezetői természetesen nem engedhették, hogy legjobb lagdarúgójuk a riválishoz szerződjön, ezért rögtön előálltak kedvezőbb ajánlattal, amit viszont egy héttel később *ismét túllicitált* az Ahli. Ez így ment még egy darabig, pontosabban egészen odáig, amíg az Ahli már-már *hihetetlen ajánlattal állt* elő, abban az országban, ahol egyhavi átlagfizetés 53 dollár, több mint 250 ezer dollárt kínáltak Egyiptom egyik legjobb futballistájának.

A jelek szerint a licitálásból presztízscsata lett, és mivel a játékos még mindig nem döntötte el, hogy hol kíván játszani a jövőben, nem tudni hol ér véget az egyiptomi „futballcsata".

A helyi újságok szerint ekkora összeget *nem lenne szabad felajánlani* egyetlen egyiptomi játékosért sem, hiszen az országban a labdarúgószövetség nem gazdálkodik ennyi pénzzel.

A kispénzű átlagpolgárokat az újságírókat és az egyiptomi labdarúgásban tevékenykedőket egyaránt lázban tartja, sőt inkább *felháborítja*, hogy az ország két legjobb klubja olyan számokkal dobálózik, amelyek irreálisan magasak a játék színvonalához képest. Az érintett két egyesület vezetőit ez azonban cseppet sem zavarja, folytatják a licitet egészen addig, amíg a pénztárcájuk engedi.

ESMA–Westel/V. T.

Hiába segítettek

Buffalóban az egyetemisták és főiskolások sportvilágjátékán *nem született újabb magyar érem*. A női tőrcsapatversenyben a magyar válogatott a négy közé jutásért az Egyesült Államok ellen vívott, és *rosszabb tusaránynyal nem került az elődöntőbe*. Az 5. helyért azonban magabiztosan győzték le a japánokat. Miután a női tőrcsapat csak három versenyzővel utazott, ezért az Universiade-aranyérmes párbajtőr-együttesből *Szalay Gyöngyi* és *Nagy Tímea* „segítette" ki őket.

A férfi 400 méteres gátfutás elődöntőjében *Kovács Dusán* 49,96 másodperccel a negyedik lett és így döntőbe jutott. Ugyanez nem sikerült *Somfay Dávidnak*, aki a 800 méteres síkfutás elődöntőjében csak a hetedik helyet szerezte meg.

Gerlach Ágnes a kilencedik helyen végzett a 3 m-es műugrásban.

Karitatív karintiaiak

Szomszédolás sílécekkel

A magyar sísport sikeres jövőbeli szereplésének szempontjából jelentős együttműködési megállapodás aláírására került sor tegnapelőtt Klagenfurtban.

A tartományi hivatalban *Holéczy Tibor*, a Magyar Sí Szövetség főtitkára, valamint *Ferdinand Posnik*, a Karintiai Idegenforgalmi Hivatal (KTG) igazgatója látta el kézjegyével azt a szerződést, amely ötéves együttműködésről szól.

Holéczy Tibor Klagenfurtból hazaérkezve beszámolt a szerződésben foglaltakról:

– A Karintiai Idegenforgalmi Hivatal vállalta, hogy öt éven keresztül, évi *250 ezer schilling költségtérítéssel*, edzőtáborozási lehetőséget biztosít sportolóinknak a Mölltaler gleccseren. Mindenképpen kitűnő lehetőségként értékelhető a KTG szponzori felajánlása, amely az *olimpiai felkészülésünkbe tökéletesen illeszkedik*. A Magyar Sí Szövetség a szerződésben foglaltak szerint a válogatott versenyzők öltözékükön viselik a Karintia feliratot, valamint az alpesi szakág országos bajnokságát az *osztrák tartományban rendezi meg*. Erre már korábban is volt példa, hiszen négy alkalommal is osztrák színhelyen találtak gazdára az alpesi bajnokság érmei. Hochkahr és Ramsau egy alkalommal, míg Murau kétszer adott otthont versenyeinknek. Az 1994-es alpesi bajnokság terveink szerint a lillehammeri téli olimpiát követően, március elején Bad-Kleinkirchenben kerül megrendezésre. A szerződés megkötése mellett *örömteli hírként közölhetem*, hogy az alpesi válogatott erőssége, *Bónis Attila* szintén szponzori szerződéssel büszkélkedhet. Wolfgang Eder, a Bad-Kleinkircheni Idegenforgalmi Hivatal vezetője ugyanis egyéni szponzori szerződést kötött a magyar sportolóval – mondta Holéczy Tibor.

Új MAGYARORSZÁG POLGÁRI NAPILAP

Főszerkesztő: FÁBIÁN LÁSZLÓ

Főszerkesztő-helyettesek: KISS GY. JÁNOS, KÓ ANDRÁS

Vezető szerkesztők: Takács István, Wér Vilmos

Szerkesztőség: 1085 Budapest VIII. Blaha Lujza tér 3. Postafiók: 1410 Budapest, Pf. 199. Telefonok: 266-5009, 266-2804, (Hírlapkiadó: 138-2399, 138-4300, 138-3988.) Telefax: 266-2288 (napi szerkesztés), 267-3313 (titkárság). Hirdetésfelvétel: 1959 Budapest, Blaha Lujza tér 3. Telefon: 138-2369, telefax: 138-3150.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta, árusításban megvásárolható az alábbi terjesztők hírlapárusainál: Magyar Posta, Bikádi Kereskedelmi és Szolgáltató BT, Enyedi Könyv- és Lapterjesztő BT, Extra Hír Kft., Futár BT, Passz GMK, RH+BT, R. Pressz Hírlap- és Könyvterjesztő Kft. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a hírlapkézbesítőknél, postai hírlapüzletekben, valamint a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR); 1900 Budapest XIII. Lehel u. 10/A közvetlenül vagy postautalványon, illetve átutalással a Postabank Rt. 219-98636, 021-02799 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj egy hónapra 433 Ft, negyedévre 1299 Ft, fél évre 2598 Ft, egy évre 5196 Ft.
Külföldön terjeszti a Kultúra Kereskedelmi Vállalat H-1339 Budapest, Postafiók 149.
Kiadja a PUBLICA RT. a Hírlapkiadó Vállalat közreműködésével. Felelős kiadó: HORVÁTH E. ZOLTÁN elnök

Szikra Lapnyomda Rt.
Felelős vezető: DR. CSÖNDES ZOLTÁN elnök-vezérigazgató

ISSN 1215-0185 Bp.– ISSN 1215-1386 vidék

1 2 4 8 16

NAPTÉNY **Dubrovniki gyerekek látogattak tegnap a Parlamentbe. A világ egyik legszebb helyéről érkeztek, s megcsodálták egy másik ország Házát, ahol nap-nap után a képviselők csatáznak a szóval. Talán elgondolkoztak azon is, miért van az, hogy a felnőttek ilyen szép helyen – olykor – egymás torkának esnek. Hiába, nem a szépség szüli a gondolatot, hanem a gondolat rombolja le, amit az ember lelkében felépít.**

Azért a látogatás jól sikerült. Mindegyik gyerek felnőtt volt néhány percig. Akár akarták, akár nem. S most megpróbálhatnak visszagyerekesedni.

Sáfár Tibor felvételei

LEVÉLTÜKÖR

A modern művészet haláltánca

Az 1960-as évek elején megkérdeztem *Szentiványi Lajos*, Munkácsy- és Kossuth-díjas Érdemes művészt, a legnagyobb magyar koloristák egyikét, mi az oka annak, hogy számos művész túl az ötvenedik életévén kezdi el a „modernista", semmitmondó, gyermekded „mókaművészetet" mívelni? – *A jellem gyöngesége* – válaszolta. – Mennyire igaza volt! Nem tudtak ellenállni a *divat* nyomásának. Ha az lett a divat, hogy rongyot kell kiállítani, ezt szedtek össze a kiállításra. Ha kibelezett ágysodronyt, leöntve szurokkal, akkor azt bámultatták a Dürer-teremben, meg ahol csak lehetőséget kaptak – s idővel hol nem kaptak? Üres keretek – kiállítva. Csak képcímek, keretek nélkül a csupasz falon. Igen, a divat nyomásának sok-sok nem is tehetségtelen művész nem tudott ellenállni, eltékozolta tehetségét. Ha ilyen „alkotókért" hevülőknek azt mondtam: vegyétek meg a képet és vigyétek haza, ijedten emelték tiltakozásra a kezüket: azt nem! De azért lelkesedtek tovább. Mert az is divat volt, különben műveletlennek érezték volna magukat. A szemétért lelkesedtek – mert „érdekes" volt – az Ernst Múzeum, a Stúdió, a Műcsarnok, a Dorottya utca, a Pincetárlat falai között – s hol nem –, s emiatt nem is tartották magukat műveletlennek.

A tömegtájékoztatási eszközök, főleg a Tv-Stúdió műsorai jártak (s járnak) élen az antiművészet, a botránykeltő, „installációs", heppeningszerű „kiállítások" népszerűsítésében. Az értelmüktől meg nem fosztott nézőkben fölmerült a kérdés: nem bennük van a hiba? Nem értünk a művészethez. Mintha a szemétre kerülő „alkotások"-ban volna valami, amihez érteni kellene! Nem mindenki hagyja kint az eszét, amikor bemegy egy kiállításra; nem mindenki válik esztelenné, ha a szeméttel találkozik neoavantgárd címen.

Csernus Tiborról, mióta kinn él Párizsban, az volt a közhiedelem, hogy avantgárd művész. Aztán amikor 1989-ben megnyílt a Műcsarnokban a kiállítása, leesett a modernisták álla. A kritika avantgárdot lihegő, valóban provinciális pesti műítészei sem tudtak mit kezdeni vele. Akadt kivétel is. Álljon itt *Gyémánt László* festő- és grafikusművésznek a kiállításról írt cikkéből egy részlet:

„Sajnálom, hogy a Tv-Stúdió nem szentelt figyelmet ennek a kiállításnak, pedig a Műcsarnok történetében lehet, hogy ez volt a legjelentősebb kiállítás. Tudom, hogy ma nem divat jól festeni, de nem árt egy kicsit elgondolkozni azon, hogy mit is jelent e szó: művészet. Nehezen definiálható, ez tény, de valami olyasmit, ami kimagasló, ami a szuperlatívuszokkal is megközelíthetetlen, de semmi esetre sem az olcsó eredeti. Úgy festeni tudni, ahogy könnyedén bárki – az nem kunszt. (Illetve nem művészet.) Úgy festeni tudni, mint Caravaggio, az értékelés szempontjából ha más nem is, de legalább szakmai mérték. Csernus festészete világos és nyitott. Tiszta, mint a patak, azok számára, akik nem behunyt szemmel néznek, hanem akik nyitott szemmel látnak...

Csernus képeinek hogyanja lenyűgöző, s hogy mennyire korszerű, annak megítélése már nézőpont kérdése. Én úgy gondolom, hogy két út lehetséges a művész számára a világhoz való viszonylatában: a legkézenfekvőbb, ha tájékozottságára építve amit alkot „uptoday", de az éppúgy lehetséges, hogy nem azonosul a kor tendenciáival és szándékosan szembefordul azokkal, vállalva az esetleges kudarcot is, ami az egyenlőtlen erőviszonyok előre kiszámítható következménye.

A művészet értékelése bár időről időre történik, de a végső elrendeződés csak történelmi távlatokban következik be. Ebben az értelemben Csernus Tibor festészetével kapcsolatban nincsenek kétségeim."

Ezeket a sorokat kortárs művész írta. Nézeteivel nem állt egyedül, de hangot adni nézeteinek csak neki állt módjában. Egy bizonyos: afelől nem lehet kétség, hogy a szemét a kiállítóhelyiségben is szemét. Onnan kikerülve is az.

S ezen a ponton lényegesnek tartom idézni *Read A modern szobrászatról* írt könyvének utolsó oldalait. *Ruskint* idézi, mielőtt összegezné a maga véleményét a „modern" művészetről.

„...de minél inkább fölülmúlja a cselekmény érdekessége a forma és a szín szépségét, annál jobban lealacsonyodik a művészet: s ha aztán maga a torz is megjelenik, s nem csupán futó árnyként vagy az ellentét kedvéért, akkor a művészet méltatlan lesz nevére. Az ilyen művészet csak véletlen folytán létezhet; amikor egy nemzet elfelejtette vagy elárulta szellemének örök céljait, s olyan festőket szül, akiket nem tud tanítani, és olyan tanítókat, akikre nem akar hallgatni."

S azóta az üzleti körök még érzéketlenebbé tették a közönséget a természetes szépség iránt.

Ruskin idézetéhez fűzi hozzá *Read* a maga véleményét, ami nem kevésbé elgondolkoztató:

„Ruskin 1854-ben írta ezt. Nem tudom, mely „angol festők"-re gondolt, de a helyzet, amit jellemez, ma is fönnáll, mégpedig az egész világon: a közönség érzéketlen a természetes szépség iránt, a művészeket pedig ez az eluralkodó apátia arra készteti, hogy érzelmeik kifejezéséhez „drámai körülményeket" keressenek."

Igen, *drámai* körülményeket – mondom én is –, hogy versenyben maradhassanak a napi reklâm kínálta szenzációkkal, napi divat követelményeivel. De hát ez lenne a művészet értelme, s e célból volna rá szükség? Akit sikerült rászedni ilyen kép megvételére, pár évi otthoni „gyönyörködés" után rájön, hogy az efféle „műalkotás" sem pénzt nem ér – mégha megtévesztő manőverek képzőművészeti áruvá léptetik is elő –, sem szellemi-lelki elmélyedést, esztétikai értelmű gyönyörűséget nem nyújt. Ha pedig más értelemben nyújtja ezt, azért nem érdemes műtárgyként becsülni, mégcsak annak nevezni sem.

dr. Szíj Rezső
Budapest

Csapatmúzeum nyílt Egerben

Bensőséges ünnepséget tartottak június 25-én *Szent László*, a gyalogság védőszentjének ünnepe alkalmából az egri Dobó István laktanyában. Az ünnepségen a volt 14-es honvéd gyalogezred elhunyt katonáiról emlékeztek meg a még élő hozzátartozók, ismerősök. A Himnusz eléneklése után *Szabó Béla* alezredes úr a Honvéd Hagyományőrző Egyesület nevében emlékezett meg az elhunytakról az állomány tisztjei és katonái nevében. A jelenlévők közül kiemelte *Papp János* tartalékos őrnagyot, aki lelkes összetartója az Egyesületnek, valamint *Kelemen Lajos* századost, aki valamikor az ezred géppuskaszázadának volt parancsnoka. A találkozó befejező részeként bemutatták a laktanyában kialakított, a 14-esekről elnevezett csapatmúzeumot.

A távolból köszöntöttük még *Lukács Tamás* képviselő urat, aki nek édesapja ezredünk, illetve zászlóaljunk egyik legkiválóbb képzettségű tisztje volt, s aki tudásával, emberségével nagy tiszteletet váltott ki bajtársai körében; 1957-ben letartóztatták több mint egy évet töltött börtönben, majd rendfokozatától megfosztva élte tovább munkás éveit. A találkozón rehabilitálták és századossá léptették elő. Természetesen jelképesen, hiszen már évekkel ezelőtt elhunyt.

Hám János
Eger

TELE 5 TAXI
TELE 5 TAXI 155555
ECOART design SÁNTHA

Csernus Tibor 15-16-1-38

CSERNUS TIBOR Cs-16-1-37

SZEMLE

Dercsényi Dezső: Nagy Lajos kora
R.S. – Az Akadémiai Kiadó Reprint sorozata Budapest 1990.

A könyv a szerző annak idején nagy sikert aratott, nagy példányszámban elkelt művének a fotomechanikus újranyomása, tehát akár az is eszébe juthat valakinek, hogy mi értelme van erről egy folyóirat új könyveket ismertető rovatában megemlékezni. Feltétlenül érdemesnek látszik azonban felhívni a figyelmet arra, hogy ez a sajátos „második kiadás" merőben új jelenség a magyar művészettörténet számára. A reprinteket az utóbbi évtizedekben a legkülönbözőbb helyekről ismerjük, néhány éve Magyarországon is készül ilyesmi. Ám arra, hogy ez művészettörténeti könyv esetében is megtörténjék, mindezideig nem volt példa. Úgy látszik, divatba jövünk.

Dercsényi könyvének persze nagyobb esélye volt erre, mint bármely más műnek. A szintézis-teremtő hajlandóságnak, a tudományos megalapozottságnak és a színes, olvasmányos előadásnak ritka szerencsés ötvözetét látjuk itt, és erre – főként ilyen szinten – kevesen képesek közöttünk. Az viszont könnyen elképzelhető, hogy ezt akár a szakmabeli, akár egy érdeklődő művészet-kedvelő meg akarja vásárolni, mindössze 360 forintjába kerül. A reprodukciók kicsit sápadtabbak (a színes melléklet többet szenvedett), a pompás zamatú vászonkötésről kár volt volt színes nyomatot készíteni és a kemény kötéstábla mögött (!) puha kartonlapon (!) belekötni, de ezek nem lényeges dolgok. A mű itt van, és bárki kiegészítheti vele könyvtárát.

Aki pedig arra kíváncsi, mi történt ezen a tudományos területen az azóta eltelt ötven év alatt, elolvashatja Marosi Ernő remek előszavát, ahol ez a legfontosabb témacsoportok egymásutánja szerint nyomon követhető; természetesen nem hiányoznak az egyes kérdéseket tárgyaló újabb könyvek, cikkek címei sem. (A Nagy Lajos kiállítás előkészítőjeként és a katalógus jelentékeny részének írójaként, a „kézikönyv" 2. kötete szerkesztőjeként és ismét jelentős fejezetek írójaként már volt alkalma a korszak szintetikus megközelítésére, de ez az akkoriaknál jóval tömörebb összefoglalás alighanem elegánsabb mindnyájuknál.) Bevezető esszéjében megírta egyébként a szerző tudományos karrierjét, kijelölte azt a kitüntető helyet, amely őt a magyar művészettörténetben és jelesen műemlékvédelemben megilleti, és találóan rámutatott, hogy az azóta eltelt éveknek az ő megállapításait számos részletkérdésben módosító eredményei ellenére is miért volt érdemes ezt a könyvet *in extenso* megjelentetni: „... a fent vázolt, újabb keletű pluralisztikus szemléletmód az elevenség, a mozgalmasság és a változandóság megközelítésére bizonyára alkalmasabb, mint az ideálkép megalkotására, de az is nyilvánvaló, hogy a múlt történeti rekonstrukciójában egyik megközelítésmódot sem nélkülözhetjük."

Végh János

Libuse Cidlinská: Gotické krídlové altare na Slovensku.
Tatran, Bratislava 1989. 227 l, 127 fekete, 49 színes kép

Libuse Cidlinská egyike a régi magyarországi művészet azon kutatóinak, akik már régóta egységben kívánják látni a szárnyasoltárok két fő komponensét, a képeket és a szobrokat, aki már a hatvanas évek végétől megvalósította ezt egyes cikkeiben. A század fordulóján, Pasteiner és Divald írásaiban még természetes volt ez a tárgyalásmód, de később, a festészeti és a szobrászati stílus problémáira külön-külön koncentráló, bár a stíluskritika fegyverét apáiknál kétségtelenül jobban forgató generációk kezén bizony háttérbe szorult.

Cidlinská szárnyasoltárokat egységben láttatni kívánó tevékenységének szép koronája ez az album, amelyről elismeréssel állapíthatjuk meg, hogy legelső próbálkozás egy viszonylag kiterjedt területről származó emlékek együttes, azonos lépték szerinti bemutatására. A kiadvány szemmel láthatóan a későközépkori vagy a vallásos művészet iránt intenzíven érdeklődő közönség számára

készült: a kézbevevő, belelapozó számára a hangsúly a nagyméretű, 49 színes és 127 fekete-fehér, zömében valóban igazán szép illusztrációkon van. (A nyomás a színesek esetében gyakran jól sikerült, bár sajnos van színtévesztett és életlen reprodukció is. A fekete-fehérek élessége ellen nem lehet kifogás, de néha szürkék.) A fekete-fehérek közül néhány magyar múzeumból származó eredeti felvétel.

A szöveg elsősorban ismeretterjesztő jellegű, arra nem vállalkozott, hogy jelentős új kutatási eredményeket tegyen közzé, elkallódott vagy csak egy-két töredékéből ismert retabulumot rekonstruáljon stb. A rendelkezésre álló anyag azonban olyan bőséges, a reprodukálható művek olyan szépek, hogy a könyv lapozgatója nem érez hiányosságot. Ha pedig arra gondol, hogy ez egy első kísérlet, akkor még kevésbé van oka zsörtölődni emiatt.

A könyv nem csak lapozgatásra jó képeskönyvként fog jelentős szerepet játszani, de nagy örömére szolgálhat a témával foglalkozni kívánó művészettörténészeknek is. Ennyi kép a szárnyasoltárokról Divald század elejei publikációi óta nem látott napvilágot, és nem csak a mennyiséget érdemes itt hangsúlyozni, de néhány madárlátta darab reprodukcióját is hálás szívvel köszönhetjük. Olyanokra gondolok, mint a kolcsói, a Zólyomszentjakabról Besztercebányára került Magdolna- vagy a Csütörtökhelyről Turányba került Katalin-oltár, amelyeket még egyetlen összefoglaló standard-mű sem közölt, és amelyek fényképe csak kisebb-nagyobb utánjárással kerül az érdeklődő szeme elé.

A szerző itt a teljes egészében vagy legalábbis jelentékeny részeiben megmaradt retabulumokkal foglalkozik, tehát helyet kapnak az olyan szerényebb kvalitású, igénytelen falusi közösségnek készült darabok, mint a szliácsiak, dubravaiak vagy egy hervartói, ám hiányzik egy olyan kapitális mű, mint a szepesváraljai egykori főoltár, amelynek táblái hiába számítanak a legértékesebb, legfestőibb alkotások közé az ilyenekkel igazán jól ellátott Szepességen, az együttes egészének rekonstruálását mégsem teszik lehetővé. Az viszont meglepő, sőt talán már nem is egyeztethető össze a bevezetőben kifejtett szerkesztési elvekkel, hogy éppen csak megemlíti a kisszebeni főoltárt vagy a besztercebányai Borbála-oltárt.

Bár a könyvben főként a szobrok és a képek által nyújtott problémákkal találkozunk, a vonatkozó irodalomban rendkívül ritka módon szó esik az azokat magukba foglaló építményekről is. Schürer és Wiese könyve óta nem volt még példa az itt követett megoldásra: az oltárokat, amennyiben nem csak figurális részeik voltak középkoriak, teljes egészükben fényképezték le. Ez a dícséretes elv nem valósult meg minden alkalommal, így a szepesszombati Szt. Antal-oltárt vagy a kézsmárki főoltárt teljes szekrényével, oromzatával látjuk, holott azok múlt századiak.

A tárgyalás leghangsúlyosabb része az emlékek kronológiainak induló bemutatása. Az időrendet minden esetre nem veszi nagyon szigorúan, talán a sokszínűséget akarva így érzékeltetni; egy-egy érdekesség, pl. a merev és forgatható szárnyak nyújtotta lehetőségek vagy az oromzatok illetőleg a képhátterek indás díszeinek tárgyalásánál magától értetődően ugrik időben előbbre vagy hátrább. A fentieken kívül szóba kerül így az egykori alapítók személye, a korabeli művészeti technikák, a grafikai előképek, előfordulnak utalások az oltárok áraira, a passió-jelenetek vagy az Angyali üdvözlet-ábrázolások feltűnő gyakoriságára a szárnyak külső oldalán és még sok másra.

Néhány apróság kidomborítása azonban eltúlzottnak látszik. Annak említése után, hogy a bal mellékhajóban néha a nők, a jobban pedig a férfiak patrónusának szentelt mellékoltár került, azt a vélekedést kockáztatja meg, hogy ez a középkori Egyháznak a női nemmel szembeni bizalmatlanságát juttatja kifejezésre, akiknek a szent épület hidegebb és sötétebb északi felét juttatta. Valószínűbbnek tűnik azonban, hogy ez egyszerűen a gyengébb, fegyveres szolgálatra alkalmatlan nőknek a régi időkben széltében elterjedt másodrendű helyének kijelölése, mely felfogást persze az Egyház is osztotta. A templomi elhelyezésnél a fő szempont nyilván a nemek elkülönítése volt, ami a mohamedánoknál és a zsidóknál még sarkítottabban történt, hiszen ott a nőknek *hátrább* volt a helyük, esetleg nem is ugyanabban az istentiszteleti térben. Az más kérdés, szinte csak véletlen, hogy a bal oldal történetesen az északi.

Előadásmódjának logikája szerint az oltárok nagy részéről ismételten szót ejt, és így nem könnyű összeszedni, hogy egy adott darabról mi is a véleménye. Nem könnyíti a helyzetet, hogy tanulmányához – minthogy „csak" előszó – nem tartották szükségesnek névmutatót mellékelni.

A retabulumok különféle aspektusainak bemutatása után újra elkezdjük az időrendet, a három legjellemzőbbnek érzett alkotás részletesebb tárgyalása kedvéért; ezekre a nagy formátumú albumban egy-másfél oldal jutott. Három valóban igen jelentékeny oltárt választott ki, a Keresztény

Múzeumba került garamszentbenedekit és az eredeti helyükön megmaradt kassai majd lőcsei főoltárt. A bevezetés vége az eddigieknél kevésbé feldolgozott területre merészkedik, az 1520-as években véget ért aranykor kicsengését, a műfajnak a 16. század végéig terjedő történetét tekinti át. A barokk és romantikus átépítések után a századunk második feléig elnyúló időszak néhány eseményét említi még, így lopásokat és restaurálásokat.

A szöveg sokszor tér rá ikonográfiai kérdésekre is. Az ilyen magyarázatok – talán terjedelmi kötöttségek miatt – inkább az oltárok összességének sokoldalúságát, gazdagságát kívánták szemléltetni, fel sem vetve olyan kérdéseket, hogy melyik jelenet vagy figura miért látható illetőleg miért hiányzik egy meghatározott oltáron, jelenléte utal-e a templom különleges jellegére, hogy a növényi elemekből összállított díszítő motívumoknak van-e valami tartalmi mondanivalója is, stb.

A képaláírásokban, pontosabban az ezek szövegét meghatározó katalógusban, ahol másfélezernél több szobor és tábla megnevezését vállalta, természetesen – mint ezen a területen mindannyian – gyakran szemmel láthatóan követi a nagy corpus-készítő, Radocsay Dénes meghatározásait, de számos példát láthatunk a rajta túllépő önállóságra is. Így a szászfalvi oltáron a Szt. Egyedet felkereső királyt, Wambát név szerint is megemlíti, és abban is igaza van, hogy a bártfai Pieta-oltáron nem Szt. Tamás apostol látható, amint a sírból kiemelkedik, hanem Alamizsnás Szt. János. Megnevezéseinek vizsgálata azonban azt is tudatosítja bennünk, hogy a terület ikonográfiai vizsgálata még messze van a befejezettől, hiszen még fontos oltárokon is előfordul, hogy az ábrázolt legendás jelenetek megnevezése nem kielégítő.

Jó példa erre, hogy Remete Szt. Antal két oltárának egyik jelenetét, ahol a tanítványai körében ülő illetve térdelő apát mellett megrakott tevék tűnnek fel, a szászfalvi retabulumon „Szt. Antal forrást fakaszt", a szepesszombatin pedig „Szt. Antal tanítja a szerzeteseket" címmel közli. Igazában itt az a valóban igen ritkán emlegetett (a Legenda Aureában sem szereplő)jelenetet látjuk, amikor a szerzeteseit látogató apát szomjhalál által fenyegetett társaitól kissé félrevonulva – akik már a velük levő tevét is szabadon engedték – vízért fohászkodik az Úrhoz. (Athanasius Alexandrinus Archiepiscopus: Vita et conversatio S. P. N. Antonii c. 54. Patr. cursus completus series graeca accurante J.–P. Migne Tom. XXVI. Parisiis 1887, 919–922.) A cím tehát mindkét esetben a forrás fakasztására kell utaljon.

A bevezető szöveg után egy hosszú, az eddiginek háromszorosát kitevő katalógus-rész következik. Ez az oltárok legfontosabbjainak sematikus rajzát közli, mindenütt megadva az egyes szobrok vagy képtáblák címét, méretét ugyanúgy, mint Radocsay összefoglaló munkáinak katalógusai. Itt azonban egy esetben sem hiányoznak a centiméter-adatok, amelyeket Radocsaynak nem mindig sikerült beszerezni, viszont az ottani tételenkénti helyett csak egy sommás irodalomjegyzék van az egész szöveg végén. Az oltárokkal kapcsolatban közli még az egyes restaurálásokat (az újabbakat évszámmal és a beavatkozó nevével), az esetleges mesterjegyeket, feliratokat és esetenként kiegészítésekre, újabbkori összeállításokra, más templomból odakerülésre utaló adatokat. (Nem foglal állást abban a kérdésben, mely nevek tekinthetők autentikus középkori mester-szignatúrának és melyek régi, de ezeknél későbbi látogatók önmegörökítéseinek.) A múzeumba került oltárokat leltári számuk kíséri, a templomokban maradtakat az ingó műemlékek állami sorszáma.

Ez a katalógus, amely valóban a ránkmaradt oltárok értékesebbjeit, jelentősebbjeit tartalmazza, eredetileg feltehetően az összes reprodukált mű adatairól számolt volna be, és csak valamely későbbi szerkesztési vagy technikai akadály következtében gazdagabb a képrésznél. Technikai nehézségeket azért is jogos feltételezni, mert nem mindenütt valósult meg az a világosan felismerhető és egy szárnyasoltár-együttesek bemutatását vállaló műnél örömmel üdvözölhető elv, hogy az illusztrálásnál a retabulumot teljes egészében szemléltessük és azután, esetleg amellett következzenek részletek. Nem is csak magyar múzeumban levő, tehát nyilván kész fotóval szereplő darabok jártak így, de a héthársi főoltár is, hogy csak egyetlen – de jelentős – példát említsünk. Sajnálatos, hogy a katalógus-tételeknél nincs utalás a képek számára (amint a bevezetőben sem volt), így ha valaki nem csak a pompás oltárok összességében gyönyörködve lapozgat, hanem valamiről olvasva azt szemügyre is akarja venni, minden alkalommal keresgélnie kell.

A tételenkénti bibliográfiát a végén elhelyezett sommás lista helyettesíti. Minthogy ez címe szerint is „válogatás", egy-egy tétel hiányát nem lehet zokon venni, az összeállítás sajátos volta mégis szembeötlő. Maga a szerző 21 tétellel szerepel, az őutána legtöbbször idézett Vladimír Wagner tízzel, ám Alžbeta Güntherová-Mayerová mindössze hárommal és Ivan Chalupecký egyetlen eggyel. Bernhard Berenson olasz reneszánsz festészetét megtaláljuk, de Otto Beneschtől már csak össze-

gyűjtött műveinek címét, és Otto Pächt teljesen hiányzik. Ezen az összeállításon még érdemes lett volna tovább munkálkodni.

Végh János

Hatvanas évek. Új törekvések a magyar képzőművészetben. Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában. 1991. március 14–június 30. A műtárgylistát összeállította és a kiállítást rendezte Beke László, Dévényi István, Horváth György. A dokumentumfotókat válogatta és a kiadványt szerkesztette Nagy Ildikó. Képzőművészeti Kiadó–Magyar Nemzeti Múzeum–Ludwig Múzeum, Budapest 1991.

Már megszoktuk az utóbbi időben, hogy egy-egy áttekintő nagy nyugati kiállítás katalógusa vastag könyv. Ez egyúttal pótolni kívánja – legalábbis egy időre – a kiállítás problémakörének szakkönyvben történő feldolgozását, illetve ő maga tölti be ezt a szerepet. Persze, egy-egy ilyen katalógus összeállítása nem kevés előkészítő munkát igényel: hosszú évek sokoldalú kutató és szervező tevékenysége nyer összefoglalást benne.

A példa tehát adott: minden bizonnyal ez vonzotta a Magyar Nemzeti Galéria illetékes szakembereit a követésre. Elgondolni is szép: a szakma jeles kutatói közös erővel fognak neki egy megjelölt időszak kutatásának, teamekbe tömörülve dolgozzák fel e korszak kérdéseit: kell-e ennél vonzóbb feladat? Mégis, most már a kiállítás kavarta hullámok lecsillapodása után – ez az előnye a késői recenziónak – újfent átolvasva-átlapozva a vastag katalógust, ez talán még több problémát vet fel, mint maga a korszak.

Talán helyes, ha itt kezdjük, a korszakkal. A hatvanas évek (s nem Hatvanas évek) – ez a megjelölés is a nyugati szakirodalomból származik – természetesen nem 1960-nal vette kezdetét, s nem 1969-ben fejeződött be, mint azt Beke László is megállapította a kötetben közölt tanulmányában. („Az 1960-as évek művészetének rejtett dimenziói") Mármost az a kérdés, lehet-e a kortárs magyar művészetben a hatvanas évekről, mint egységes korszakról beszélni? A kiállítás rendezői önnön csapdájukba estek bele, mikor mindenáron az újat akarták felmutatni, *új* alatt azokat a törekvéseket értve, amelyek a nyugati művészetet (ez a név is pontatlan, de az 1981-es Westkunst kiállítás óta elfogadott terminus) jellemzik, illetve azt kívánva igazolni, hogy a magyar művészet mozgása alig különbözött a nyugati művészetétől. Mégis, 1958-ban, az akadémizmus, Munkácsy és a posztnagybányaiság újraélesztése és továbbéltetése után, új volt Barcsay és Borsos művészete is, akiket 1958-ban a Nemzeti Szalonban láthattunk. És mindenképpen új volt Kondor Béla művészete és új volt Vásárhely is az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején. Nem véletlenül tiltakoztak akkor a művészetpolitika irányítói a Kondor és a Németh József kiállítás ellen. Mellettük virágzott fel – ez is új volt idehaza – Csernus Tibornak és az őt követőknek szürnaturalista művészete: ez azután 1964-65-re el is virágzott, miután Csernus 1964-ben, Szabó Ákos 1965-ben elhagyta az országot. S újat hoztak azok a grafikusok is, akik az évtized fordulóján a Művelődési Minisztérium (már nem tudom, vajon akkor épp ezt a nevet viselte-e az intézmény?) kezdeményezésére elkészítették grafikáikat a klasszikus magyar költészet alkotásaihoz. Sajnos, a tervezett kötet sohasem jelent meg, pedig itt szerepeltek volna Feledy, Kondor, Kass, Csernus alkotásai többek között. Ez a megújhodás, mellyel párhuzamosan indult meg a gobelinművészet új virágzása, s ez is segített a festészet megújulásában, mert visszahatott rá, mintegy a hatvanas évek közepéig tartott. Szokás mérföldkőnek emlegetni a Fiatalok Stúdiójának 1966. évi kiállítását, de az újat hozó fecskék már 1964-ben megjelentek: Lakner, Berki Viola, Deim Pál, Baranyai András, Kokas Ignác. Kétségtelen, hogy mindez nem illeszkedett a kortárs egyetemes törekvésekhez: sem az action paintinghez, sem a pop arthoz, mégis új volt.

A hatvanas évek közepétől gyorsabb és radikálisabb változás indult el – s ezt nem csak a Stúdió '66 jelezte, hanem a szaporodó avantgarde kiállítások is ezt bizonyítják. Ez a vonulat az egyetemes művészethez való felzárkózás jegyében zajlott, konstruktivista-dada-pop áramlatok kibontakozásával és a happening megjelenésével. Ebben az időben indult el a textilesek és a keramikusok megújhodása, az előbbiek a tértextil-kiállításokkal, az utóbbiaknak Schrammel Imre köré csoportosulva, a siklósi szimpozionokon át vezetett az útja. Úgy gondolom, ennek az időszaknak a végét a conceptual art hazai megjelenése jelenti, amikor is a hazai művészet már nem önnön avantgarde tradíciójából építkezett tovább (még ha ez még oly szűkös és töredékes volt is), hanem közvetle-

nül kapcsolódott egy újonnan fellépő nyugati irányzathoz. Egyet kell tehát értenünk Körner Éva-val, aki szerint nálunk „csak fél évtizedek voltak" (Művészet 91/7.).

A korszakot ismertető bevezető tanulmányt – mint már fentebb idéztem – Beke László írta. A korszak „rejtett dimenzióinak" felsorolása azonban nem pótolhatja a korszak *egészéről* írott értékelő bevezető tanulmányt. Nagy Ildikó ugyan arról beszél (Művészet 91/7.), hogy „mint minden koncepció, persze ez sem valósulhatott meg tökéletesen" – a baj csak az, hogy itt prekoncepcióval közeledtek ahhoz, ami az 1956-ot követő közel másfél évtizedben a magyar képzőművészet volt. A művészet mozgása sem volt egyenletes és egyenes vonalú. Megjelentek pl. a retrográd erők is, ezek központja a Lektorátus volt, annak az Ormos Tibornak a vezetésével, aki egy ideig később a Műcsarnokot is dirigálta (nem mintha az előd je, Czéh József valamivel is jobb lett volna), s aki legrosszabb, mert színvonaltalan és erőszakos képviselője volt a – nem az ún. „három T", de – a türelmetlenség művészetpolitikájának. Nem szólva arról a kiállítás- és műgyűjtő-politikáról, amit a korabeli Nemzeti Galéria folytatott, Pogány Ö. Gábor és D. Fehér Zsuzsa vezetésével. Hogy csak egyet említsek e politika eredményei közül: ennek is köszönhető, hogy Vajda Lajos és Kassák Lajos fontos művei kikerültek az országból. Minderről szót kellett volna ejteni egy ilyen átfogó katalógusban – Mravik László kitűnő tanulmánya a hazai műgyűjtésről szólva, ezzel nem foglalkozik. S nem pótolhatta ezt Pataki Gábor tanulmánya sem, mely a kritikáról szól, de sajnos, csak 1965-ig vizsgálja tárgyát. Ezekről lehet ugyan elszórtan, az interjúkban olvasni, de ez nem pótolhatja egy *átfogó* bevezető tanulmány hiányát.

Kétségtelenül nagy értéke a kötetnek Vajda Mihály tanulmánya, melyet a szerkesztő – helyesen – első helyre tett. Izgalmas kérdést vet fel benne: véleménye szerint „a hatvanas évek lezárt egy korszakot" (6. l.). Idézi Jürgen Habermast, aki szerint a posztmodern radikális fordulat, szakítás egy alapvető történelmi tradícióval. Vajda azt fejtegeti, hogy 1968 kulturális-politikai forradalmai, azok *teljes sikertelensége* vezettek át a posztmodern korszakba (8. l.). A nyugati értelmiségi magatartás s a kelet-európai szocialista reformizmus egy történelmi pillanatra egymásra talált: a hatvanas években megszületett a „kádárizmus", s mindjárt fénykorát is élte (9. l.). A hatvanas évek: „amikor a kelet-közép-európaiak magukra erőszakolták a szocializmus kijavíthatóságának, megreformálhatóságának, humanizálhatóságának reményét" (10. l.). Ennek a gondolatnak éppen megfelel az, amiről fentebb beszéltünk. A kelet-európai avantgarde mozgalmak forradalmi-baloldali jellegéről már sokat írtak: s a hatvanas évek megújulási törekvései – előbb Vásárhely, egy paraszti tematika a táblaképre festett, dekoratívan fogalmazott monumentalitás jegyében, vele párhuzamosan egy városi „mozgalom", mely sok mindent megkísérel átemelni a szürrealizmusból, anélkül, hogy *az* lenne (Perneczky Géza találó szavával a szürnaturalisták) –. Ezután pedig továbblépés a klasszikus avantgarde nálunk tiszta formában soha meg nem valósított tradícióiból a geometrikus és lírai absztrakció, a konstruktivizmus variánsaiba; s mindez régi és új nemzedékek kezén születve meg. A katalógus hiányzó tanulmányának éppen ezt a folyamatot, a folyamat során keletkezett értékeket kellett volna felmutatnia, éppen Vajda kitűnő tanulmányához kapcsolódva, felmutatva a kibontakozást gátló erőket is.

Még egy aspektusát kellett volna kibontani a hatvanas évek művészetének; amit Németh Lajos a vele folytatott interjú során mondott: nevezetesen a művészet funkciója felől értelmezni a korszakot. Ő a művészetnek két funkciójáról, az autonóm, illetve a kollektív, közösségi funkcióról beszél (67. l.). Ez utóbbiról a katalógus (a kiállítás) jószerivel tudomást sem vett, mint ahogy arról is alig esik szó, hogy a felülről érkezett nyomás miatt az iparművészek közül többen vették át, alkalmazták az autonóm művészet tiltott kifejezési lehetőségeit, vagy éppen a grafikusok nagyobb mozgástere számukra több lehetőséget adott a megújulásra. Érdekes példája ez utóbbinak Gross Arnold sajátos művészete, akiről a katalógus egyetlen szót sem ejt.

Ambivalens érzelmeket ébreszt tehát a katalógus. Egyrészt érdekes, sőt ennél sokkal több: izgalmas, mert bemutatja azt, amiről eddig is sok szó esett, de alig volt írás; másrészt pedig – talán épp ezért – hiányos, s így nem adhatja azt, amit nevében hirdet: a hatvanas évek *teljes* képét. Körüljárja a szellemi élet egészét: a természettudományt csak úgy, mint a filmet és a médiát. Nem vagyok illetékes irodalmi kérdésekben, de úgy gondolom, számunkra *akkor* Weöres és Pilinszky, meg Nemes Nagy Ágnes és Vas István jelentette még a költészet csúcsát – ezért talán inkább róluk kellett volna írni, míg Tandoriról és Petriről egy későbbi időszakot taglaló kötetben (ha lesz ilyen). Gazdag – és mégis hiányos a dokumentációs anyag. Beke László beszél tanulmányának jegyzetében dr. Végh László kéziratáról – ezt is közölni kellett volna, mint ahogy Molnár Sándor-

ral interjút a Zuglói körről; s nem ártott volna a rákosligeti kiállításokról–összejövetelekről is megemlékezni. De hát nyilván mind a szerkesztők energiájának, mind a katalógus terjedelmének – meg a rendelkezésre álló pénznek – is vannak (voltak) határai.

Örvendetes az a vita- és hozzászólás-áradat, mely – elsősorban a kiállítás nyomán – megindult. A katalógus, az Ars Hungarica 91/1 és a Művészet 91/7 számában megjelent írások, hogy csak a legkézenfekvőbbeket említsem, segítenek abban, hogy ha egyszer mégis megszületik a Magyar művészet történetének 8. kötete, az ott (majdan) megjelenő írások árnyaltan, összefüggésük teljességében tudják értékelni mindazt, ami e szép és zaklatott, elfogadott és megvetett, átélt és sokak által megszenvedett hatvanas években történt.

Láncz Sándor

Gazda Anikó: Zsinagógák és zsidó közösségek Magyarországon – térképek, rajzok, adatok. MTA Judaisztikai Kutatócsoport, Budapest 1991

Gazda Anikó poszthumusz munkája elsősorban adatgyűjtemény, másodsorban néhány építészettörténeti szempontot és településtörténeti kérdést vizsgáló kisebb dolgozatot ad közre. A munka egy szép képeskönyv párdarabja. (Gerő László szerk., Gazda Anikó–Kubinyi András–Pamer Nóra–Póczy Klára–Vörös Károly: Magyarországi zsinagógák. Fényképezte: Hávorné Takács Ágnes, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1989).

Mindkét munka alapjául Gazda Anikó hatéves terepmunkája szolgált. 1981-87 között Gazda az ország valamennyi autóúttal összekötött települését, azaz tulajdonképpen valamennyi városát és faluját bejárta, s mindenütt tudakozódott a zsidóság ottani, mai és régebbi lakhelyéről, imaházáról, gyülekezeti épületeiről. Az eredeti szándékból, amely egy épületlista összeállítására és az arra érdemes zsinagógák műemléki védelmének kezdeményezésére irányult, a munka folyamán fokozatosan alakult ki a tudományos cél, az a kérdéssor, amelyre e könyv dolgozatai válaszolni kívánnak.

Terepgyűjtésekről általában el szokták mondani, hogy a 24-ik órában történtek. Gazda Anikó gyűjtésére egy emberöltővel a történelmi éjfél, a magyar vidéki zsidóság kiírtása után került sor. Az épületek, amelyek iránt érdeklődött, nagyrészt ugyancsak elpusztultak az elmúlt negyven év alatt és hálózatuk már csak az adatgyűjtemény, valamint az eddig közzé nem tett és igen érdekes fotóanyag segítségével vázolható fel.

Adatait a szerző szokatlan, táblázatos formában közölte. A táblázat első rovatai népességösszeírások zsidó vonatkozású adatait tartalmazzák, a második rovat az imahelyül szolgáló épületek építéséről talált adatokat. A harmadik rovat két részre oszlik, előbb az épület nagyságára a zsidó közösség létszámából kikövetkeztetett becslést írja le, majd a helyszíni gyűjtés eredményét közli. Az összeállítás így meglehetősen heterogén, megértéséhez némi magyarázat szükséges.

A gyűjtés célja azoknak az imaházaknak és zsinagógáknak a megismerése volt, amelyek 1944-ben állottak. Valójában tehát az 1941-es népszámlálás adatainak az országos lejárás eredményeivel való összevetését kell egy egységnek tekintenünk. A népszámlálás adatainak alapján ellenőrizhető, hogy valamennyi olyan faluban-városban járt-e a szerző, amelyben jelentősebb számú zsidó élt, s hogy ezek mekkora részében sikerült az imahelyül szolgáló épületről adatokat szereznie. Ezeket az adatokat azután az épületek jelenlegi állapotát tükröző osztályokba sorozta.

A létszámadatok és az épületek között teremt kapcsolatot Gazda normatív kategóriasorozata, amely szellemes és nyelvileg is találékony alkalmazása az imahelyekre vonatkozó kifejezéseknek. Azt a feltevését, hogy 30-100 fős közösség csupán szobát rendezett be a közös imák elmondására, az ünnepek közös megülésére, a 100-500 fős közösségek kisebb imaházat építettek, az 500 főnél nagyobbak pedig tágasabb és díszesebb épületet, amelyet zsinagógának nevezhetünk, illetve többnyire zsinagógának neveztek, a falusi és kisvárosi anyag igazolta. A nagyobb városok imaházai és zsinagógái természetesen sem számokban, sem nagyságukban nem voltak számszerű arányban a hívő zsidóság arányával, hisz a valóban nagyméretű épületek összetett folyamatok eredményeként jöttek létre, s az imaházak és zsinagógák sora az adott város zsidóságának belső csoportjait is tükrözte. A nagyvárosok imahelyeinek az összegyűjtése ezért külön kutatási feladat, mint ebben a könyvben a budapestiekre vonatkozó összeállítás mutatja. (Sajó György munkája.) Ennek megfelelően a táblázat lapalji, számbéli összesítése naivitás, bár, hogy nagyságrendet tükröz, az nem tagadható.

CSERJUS TIBOR ÉS-16-1-36

VELÜNK A VILÁGBAN

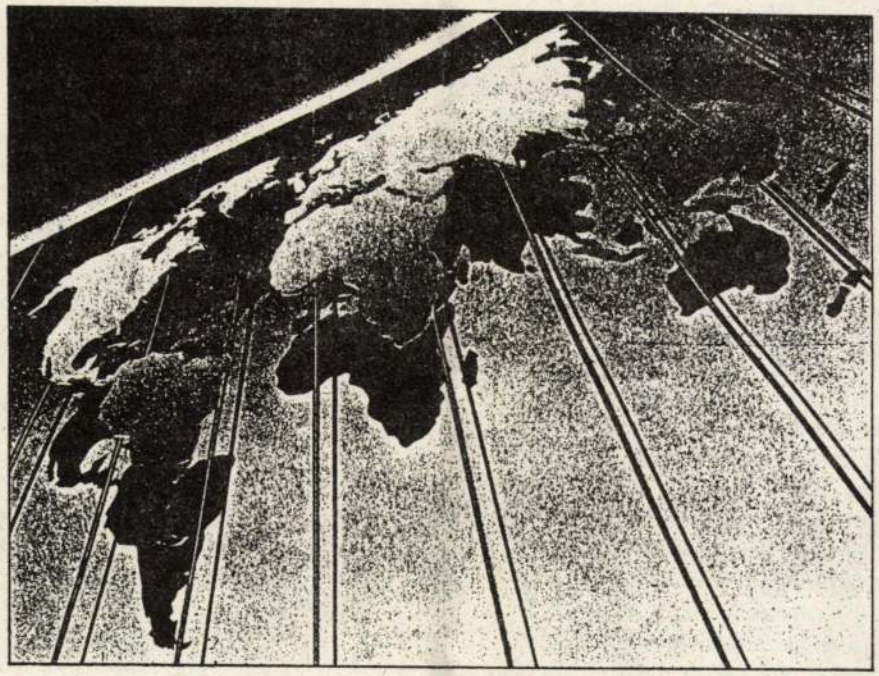

Az Eurocsekk előnyeit már sokszor elmondták Önnek.
Azt azonban nem mindenki tudja, hogy aki a Postabanknál vezeti a devizaszámláját,

INGYEN KAPHAT EUROCSEKKET ÉS -KÁRTYÁT.

Munkatársaink részletes felvilágosítással állnak leendő ügyfeleink rendelkezésére az alábbi helyeken:

Budapesti lakossági fiók: V., Bécsi u. 8.
Budapesti lakossági fiók:
V., József nádor tér 10.
Soproni Területi Igazgatóság: Sopron, Új u. 2.
Székesfehérvári fiók:
Székesfehérvár, Budai u. 32.
Pécsi Területi Igazgatóság: Pécs, Rákóczi u. 50.
Pécsi lakossági fiók: Pécs, Sallai u. 15.
Zalaegerszegi fiók:
Zalaegerszeg, Petőfi u. 21–25.
Szegedi Területi Igazgatóság:
Szeged, Széchenyi tér 17.
Szegedi fiók: Szeged, Tisza Lajos krt. 57.
Békéscsabai fiók:
Békéscsaba, Mednyászky u. 2.
Kiskunhalasi fiók: Kiskunhalas, Kossuth u. 27.
Debreceni Területi Igazgatóság:
Debrecen, Múzeum u. 1.
Szolnoki fiók: Szolnok, Mészáros Lőrinc u. 2.
Nyíregyházi fiók: Nyíregyháza, Nyár u. 8.
Záhonyi fiók: Záhony, Ady Endre u. 27–31.
Miskolci Területi Igazgatóság:
Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky u. 1–3.
Egri fiók: Eger, Széchenyi u. 20–22.
Gyöngyösi fiók: Gyöngyös, Róbert Károly u. 19.

POSTA BANK

A bank, amely igazán közel áll Önhöz

Búcsú Vas Istvántól

Marsall László

Őszirózsa virágjába harapott

(Vas Istvánnak)

Egy keskeny bajuszú olasz pizzateriás
olyan kávéval szolgálhatott neked,
hogy te: „Ich bien ein – ungherese".
Egyszerűbb volt mondani magyarul
öreg diófa alatt borozgatva öreg kocsissal,
beszédét kedveled meg unod.
Itthon: certamen in spirito és vastag
zöld-piros vastag-forma árnyékok dülöngélnek.
Végül is imbolygott-imbolyog a házam a hazám.
Mondjuk, mondod: „Maimonidész gyönge kapor
levél-csipkézetébe harapott egyszer titokban,
s míg éjjel nyíladoztak a völgyben a kerti virágok
– megrendülsz, ámde a maga helyére sorolja benned
ezt is a Nagy Évkönyvek jegyzőinek egyszeri pontossága,
meg a befelé-zokogást is vállaló analitikus Szellem.

Tűnődés fehér gyászban, hóesésben

Az ember önző. Szemérmetlenül és szemérmesen is az. Amikor megtudtam, hogy Vas István meghalt, a pillanat lassú villámütésében nem az fájdult belém, hogy nincs többé, hogy már *nincs*, de az, hogy régi és réges-régi könyveit, miket is évtizedek óta szerettem és gyűjtöttem, már nem fogja aláírni. Pedig nyolcvanadik születésnapján, a szövetség ünnepségén kedvesen meg is ígérte. A bűn az enyém s most már megválthatatlan.

Igaz, ritkán találkoztunk. Korábban költői és írói nagysága és az én rendetlen és rendszertelen ifjúságom volt ennek a képzelt vagy valós gátja, később pedig az a tudat vagy tisztelet, hogy nem szabad zavarnom. Sokkal fontosabb volt számomra, hogy kiudvariaskodott társalgás helyett talán épp Jézussal vagy Shakespeare-rel beszélget, fordít; tanulmányt, regényt, memoárt vagy éppen verset ír.

Egyetemes embernek tartottam ugyanis. És tartom most is. Olyannak, aki nélkül ez a nép, ez a nyelv, ez az ország szegényebb lett volna – kevesebb, még kisebb.

Most, hogy rá gondolok, a fiatalságát látom. Mert fiatal volt aggastyánon is.

És okos.

És elegáns. Talán ez a legjellemzőbb rá. Ahogy – évtizedeken át – a kalapját viselte, ahogy – később – a botját hordani tudta, ahogy sejtelmesen elrejtette arcát szivarja füstje mögé, az maga volt az elegancia.

És elegáns volt írásaiban is. Arany János módján és felelősségével. Nem hiszem, hogy a több ezer oldalt kitevő életművében akadna egy henye sor, egy tisztázatlan gondolat, meg nem gondolt mondat. Pedig sokat írt, sokat dolgozott. Tévedhetett volna. De a tökély, ami eszménye lehetett, nem engedélyezhetett Neki se henyeséget, se lusta, önfelmentő pongyolaságot, se munkátlan időket.

Mint egy szent, kódexmásoló barát, tökéleteset akart írni.

Sikerült. □

Bella István

Mégis

Az Isten megadhatná az embernek azt a kegyelmet, hogy maga választhassa meg halála évszakát. Vas István végóráiban ködös fagy, szakad a hó a gyászban. Pedig az ősz gyermeke volt, szüretkor született, szeptember 24-én. Egyetemes az érés, totális gyümölcsvilág. Első kötete előérzetes féltés huszonkétéves korában, az Őszi rombolás.

Tavasszal ismertem meg, 1955 májusában, a szigligeti alkotóház valamelyik parki fájának árnyékában működött. Bátyám által kerültem közelébe, mint a tapolcai gimnáziumból odalátogató kölyök. Azóta is ez a viszonylat határozta meg feléhajlásomat, tiszteletemet, mert nem a viselkedése, hanem érdeklődése, szellemi komolysága maradt meg bennem, ahogy Nagy Lászlóval, Juhász Ferenccel, Csernus Tiborral a művészetről beszélt. S én azt mondtam a harkályra, fakopogató. Ezzel a számomra természetes elnevezéssel, neki a különössel, vett észre. S nem hagytam elfelejtetni magamat, mert költő lettem, s egyszercsak korai verseskönyvemről olvashattam tőle, korunk Tóth Árpádja lehetek. Micsoda megtiszteltetés! – mondhatom most, de akkor én senkihez sem akartam hasonlítani. Pedig kiváló érzékkel vette észre, amit máig sem tudok pontosan megfogalmazni magamnak, nem a tóthárpádiságot, hanem azt a lelki alapot, amiből hasonló szellemű költők alakulhatnak.

Azért merem most személyemet személyébe belekeverni, hogy kimondhassam, milyen átadóan viseltetett a költészet művelői iránt. Nem éreztem kizárólagosnak. Társaságában Kormos István, Nagy László, Juhász Ferenc. Tatay Sándorról tőle hallottam először Szigligeten, a Siemeon-ház című regényért lelkesedett, s azért a létért ott a Badacsony tetején. Vagy tán Tatay Sándor is részese volt a Badacsonyi ősznek, „Ahol a szél, a köd, az ősz is édes, / Ezen a hegyen lettem negyven éves." Egyidősek, ugyanabban a télben múltak közülünk.

De addig újabb negyven ősz. Utolsó verseskötetei: Ráérünk; Mégis. Ez a két versszó bolyong most bennem, s nem akarom a megírhatatlanok élére tenni: Mégsem. □

Ágh István

Barangolások

a „magyar Párizsban"

Olvasom a *Bateau Lavoir* (Mosóhajó) névtábláit: Tibor *Csernus*, Endre *Rozsda*, aztán franciák meg egy kínai. Vagy japán? Tulajdonképpen azért errefelé ereszkedtem le a Montmartre-ról, hogy itt, az oldalán egy pillantást vessek a házra, ahol a kubizmus született. (Igaz, az még a régi, ütött-kopott s azóta leégett kaptárműteremben volt, ahol az akkor nem létező névtáblán ilyen nevek sorakozhattak volna: *Braque, Picasso*. S mindjárt itt átellenben lakott *Modigliani*.)

Véletlen találkozások – magyarokkal. Például a „kosborszakállú festő"-vel, akiről 1958 tájékán olvastam először, *Juhász* Ferenc *A tenyészet országa* című kötetének előszavában. Nevét nem írta le (a festő ugyanis 1948-ban távozott az országból), de *Hantai* Simon egyik festménye később mégis megjelent Juhász Ferenc kötetének borítóján (*Virágzó világfa*). A művésznek ma mondhatni különterme van a *Pompidou Kulturális Központ* negyedik emeletén, a század modern művészetét bemutató teljes

Palotás Dezső rajza

Lám, a magyar Párizs (*Bajomi* Lázár Endre remek antológiájának címe ez) azóta is nyer utánpótlást, bővül, ezt tanusítja a felújított műteremház névsora. Csernus Tiborék 1964-ben jöttek ki – végleg – Párizsba, s ha arra gondolok, akkor, a hatvanas évek elején a magyar „szürnaturalizmus" mely munkái számítottak botránykőnek, nem tudom, mosolyogni vagy könnyezni volna-e jobb.

Negyedórája még az *Espace Montmartre* új kiállítótermében, a Tertre tér közelében néztem *Dali*, a szent őrült retrospektív kiállítását *(Le monde fantasmagorique* a címe). Az utolsó terem teljes kollekciója eladó: a legolcsóbb egy kinyomtatott plakát a francia vasutak megrendelésére, potom 1200 frank: a legdrágább egy plasztika – százezer frank. Ha mondjuk ezer párizsi napom szerény étkezési díját félretenném, akkor az enyém lehetne... Feltéve, ha addig nem kel el. Meg ha lesz nekem ezer párizsi napom... Mert addig is jó lenne – mondjuk – újabb három...

szintnyi kiállításon, ahol a „legkisebb" nevek is nemzetközi fejedelmei egy-egy irányzatnak. A csodálatos, hatalmas Hantai-vásznak mellett, a festő születési événél szíven üti a magyar látogatót ez a falunév: Bia.

És van személyes találkozás is. Ugrásnyira a Mars mezőtől, egy bérház emeleti kis lakásában, amelyet nyomatok és festmények bélelnek ki. A debreceni születésű Joseph *Kadar* az elektrografika nemzetközileg ismert egyénisége (itthon is volt kiállítása, s csoportjuk, a *Group A-Z* összel, a *Vasarely Múzeumban* tervez egy újabbat). A fénymásológéppel készülő különös alkotások mestere mérnöki pontossággal fogalmazza meg az új művészeti ág alaptörvényeit. De idézzünk inkább egy részletet az *Art Électro-Images* (ez nemzetközi folyóiratuk címe is) egyik dokumentumából: *„A fénymásolókkal újfajta kép hozható létre, amely emberi vizuális előrelátással, emberi okoskodással nem jöhet létre. Fényvibráció rögzítése, ami fizikai törvényeken alapszik. A mesterséges fény, ami a fénymásolóban egyirányú mozgást végez, külső fizikai beavatkozással megtörhető, szabályosan és szabálytalanul, s ennek eredménye a semmit nem ábrázoló fekete-fehér vagy színes kép (James Durand, Joséph Kadar)".*

Joseph Kadar hetente levelek tucatjait írja és kapja a világ minden tájáról, azoktól, akik a modernség új útjait keresik. Állítja, hogy az információ ma már az újat teremtés alapfeltétele, ha úgy tetszik, verseny is a művészet, ahol nem a már megtaláltat kell ismételni, netán magasabb színvonalon újrateremteni, hanem valóban eredetit kell kiötleni. Ha esztétikailag lehet is vitatni ezt a hitvallást, az bizonyos, hogy a nyitottá váló világban a magyar művészet külföldi tájékozódása már nem csupán lehetőség, hanem kényszerítő erő is kell hogy legyen.

József Attila egyik szállását a *Rue du Vieux Colombier 4*-ben egy korábbi utamon láttam már, de diáknegyedbeli lakását még nem. Elindulok hát a Szent Jakab utcáról *(Illyés* nevezi, nyilván Ady nyomán, meghitt-családiasan magyarul a legfontosabb párizsi utcákat) át a Szent Mihály útja felé. Előbb egy pillantás még a *Sorbonne* tulipántornyára, ahova a Cujas utca is befut, s ahol valóban lejt a járda, ahogyan azt Radnóti megörökítette, s betérek a *Rue da la Huchette* szűk sikátorába, amely a Szajnával párhuzamosan dülöngél a középkoriás házak között. A tizes számot keresem. Amíg a táblát böngészem, mögöttem autókürt szólal meg – egy apró görög étterem személyzete e furcsa-kedves dudaszóval hívná fel magára a figyelmet, de én a kidülledt vakolatú, hámló homlokzatot nézem. A földszinten szintén kiskocsma, a pincér ravaszkásan azt mondja: *„Napléon itt lakott"* és kacsint hozzá. Reméli, a naív idegen beveszi, s itt költi el a vacsoráját. *„Nem, nem"* - bukik ki belőlem a magyar „ismeretterjesztő" –, *„egy magyar költő lakott itt". „Meg Napóleon is"* – nevet a pincér, s invitálna beljebb. De én – nem csupán a költő emlékére – koplalást fogadok. Az az óra, amit evéssel töltenék, újabb látnivalókat kínál ebben a városban. Például a Szajna-parti antikváriusoknál, akik úgy nyitják ki délutánonként a lakattal lezárt könyvraktárukat, mint világutazó a hatalmas hajókoffert.

Márai a *Föld, Föld!...* lapjain számol be 1947. február 10-ének éjszakájáról, a szinte megvilágosodásszerű állapotról, amikor a *Montparnasse*-on, a *Dome* teraszán üldögélve hosszas meditáció után úgy dönt: *„számomra nincs más „haza", csak a magyar nyelv. Ezért – sürgősen – vissza kell mennem Magyarországra. Ott élni és várni, amíg megint szabadon lehet írni."*

Tudjuk, a várakozás nem következett be, s jött Márainak a minden addiginál hosszabb emigráció. De így dönt a hazatérés mellett egy író, aki ifjúkorában – ha akart volna – épp lehetett volna német literátor is, olyan fokon ismerte azt a nyelvet. És még néhányat.

Európában akkor – az épp megszületett békeszerződés árnyékában – már kezdenek szorosra fűződni azok a kötelek, amelyek évtizedekre elszorítják a földrész testrészeit, zsibbadásra és pangásra ítélve jókora területeket. Manapság, a születőben lévő új Európában (új? a néhai újjáteremtésekor!) vajon Márai hogyan döntene ott, a Dome teraszán, armagnacot szürcsölve? Márai halott, de érzékeny elemzései sorra beváltak.

Igen, haza kell menni. És időnként felkerekedni, megmerítkezni az utazás más áramlataiban, s a külföld tükrében végigtekinteni magunkon, mik vagyunk, s miért vagyunk olyanok. Ennyit tehetünk, többet nem, mert magyarságunk nem felejthető ott egy padon, mint egy felöltő.

Megvilágosodás helyett tisztelet Márainak.

Marafkó László

CSERNUS TIBOR CS-16-1-35

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő- és grafikusművész

Cs-16-1-34

A HÓNAP MŰTÁRGYA

Csernus Tibor: Angyalföld

Az 1950-es évek végén Bernáth Aurél tanítványai közül Csernus Tibor, Lakner László, Gyémánt László önálló csoporttá szerveződtek. Vezető mesterük, Csernus Tibor, párizsi tanulmányútjáról hazatérve – a francia „Uj Realizmus" csoport erős hatása alatt – festői kompozícióit hulladékokból, a civilizáció „bomlástermékeiből", használhatatlanná vált tárgyakból állította össze. Az **Angyalföld** című képén a pusztulás és az állandó átalakulás szürreális hangulatát a festői technika és a motívumbeli gazdagság érzékelheti.

Magyar Nemzeti Galéria, 198?. december.

Csernus Tibor Cs-16-1-33

A jegyek a tőzsdén

Budapest (MTI) – A Budapesti Értéktőzsdén január első, teljes üzleti hetében 115 üzletkötésben 119,141 millió forintos forgalmat értek el a brókerek a kárpótlási jegyek tőzsdei piacán. Az átlagár a héten végig folyamatosan emelkedett: a január 10-i, hétfői 690 forintos átlagárról a múlt pénteki tőzsdenap végén 708 forintra nőtt.

A legmagasabb forgalmat január 12-én, szerdán bonyolították le a tőzsdecégek, 46,991 millió forinttal. A legtöbb üzletet is múlt szerdán kötötték, összesen 43-at. A legkevesebb üzletet január 13-án, csütörtökön érték le, ekkor 12 volt az üzletek száma. A legkisebb összegű adásvételt pedig január 10-én, múlt hétfőn regisztrálták 9,64 millió forinttal.

A tőzsdei átlagár folyamatos emelkedésére valószínűleg nagymértékben hat a gyógyszergyárak naprenden lévő kárpótlásijegy-részvénycseréje. Jelenleg folyik a Chinoin részvényeinek átváltása kárpótlási jegyekre, a közeljövőben lehet majd kárpótlási jegyért Biogal-részvényeket jegyezni.

Hiányos árualap

Bonn, Berlin (MTI) – A Németországba irányuló magyar mezőgazdasági export tavalyi visszaesése húsz százalékos nagyságrendű. Ez a szám is elhangzott hétfőn Berlinben, a világ legnagyobb mezőgazdasági, állatenyésztési és élelmiszeripari bemutatóján, a vasárnap záruló „Nemzetközi Zöld Héten" tartott magyar sajtóértekezleten.

Szakértői adat szerint a Németországba irányuló magyar mezőgazdasági export 700–800 millió márka volt tavaly, az import mintegy 200 millió márka.

Kiemelt feladat az arányok javítása, mivel a Németországba irányuló magyar mezőgazdasági exportból a volt NDK mindössze 4,5-5,0 százalékkal részesedik, az importból mindössze 1 százalékkal. Az Európai Közösség (Európai Unió) és Magyarország közötti társulási szerződés reményt nyújt a fellendülésre, bár – tette hozzá a berlini magyar kereskedelmi kirendeltség illetékese – a magyar árualapok bizonyos fokú hiánya miatt még a mostani kvótákat sem képes az ország kihasználni, kevesebb van például marhahúsból.

Ismét a nyugtáról

Budapest (ÉM) – Ismét megkezdték tárgyalásaikat hétfőn a Pénzügyminisztérium és a KISOSZ szakértői a nyugtaadási kötelezettség gondjairól.

A KISOSZ változatlanul azt javasolja, hogy a magánkereskedők számára lehetővé váljék az átalányadózás. Megállapodni az első megbeszélésen nem sikerült, s a felek abban maradtak, hogy rövidesen visszatérnek a témára.

Az érdekképviselet bízik abban, hogy időben kezdték meg a tárgyalásokat, s 1995-től nem lesz akadálya az átalányadózás bevezetésének, annál is inkább, mert a pénzügyi kormányzat képviselői nem zárkóztak el az előterjesztett javaslat érdemi átgondolásától.

RÖVIDEN

Az Állami Vagyonügynökség Igazgató Tanácsa felmentette posztjából Királyhegyi Imrét, a Bodrogközi Állami Gazdaság vállalati biztosát. Végelszámolói megbízottnak dr. Böncsér Gézát nevezték ki.

Az Ózdi Kohászati Üzemek felszámolója, a Co-Nexus Részvénytársaság értékesítésre kínálja fel az OKÜ egyszemélyes gazdasági társaságát, a Mozaik Szolgáltató és Kereskedelmi Kft-t. A 78,5 millió forint jegyzett tőkéjű cég vendéglátással, étkeztetéssel, üdültetéssel foglalkozik. Ajánlatokat január 27-ig lehet tenni, s azokat február 4-én bírálják el.

Január 20-án cukorrépa termesztési ankétot rendez a Szerencsi Cukorgyár Rt. a tiszavasvári Munka Termelőszövetkezetben. A rendezvényre a répatermelő gazdákat, szövetkezeteket várják, ahol ismertetik az idei termelési feltételeket, a szerződési lehetőségeket, a vetőmag és a növényvédőszer finanszírozási lehetőségeket.

Némi töprengés a pályázatokról

Építőipar kontra önkormányzat: miért a drágább a nyerő?

SZARVAS DEZSŐ

Van pénz a kommunális beruházásokra — Fotó: Fojtán László

Miskolc (ÉM) – Igazán örömmel tapasztalja manapság a falvakat járó ember, hogy nemigen teljesült a három esztendővel ezelőtti, az önkormányzati választásokat követően megfogalmazódott „jóslat", amely azt jövendölte, hogy nem lesz majd pénz a kommunális beruházásokra, utak, járdák, földgázvezeték, víz- és csatornahálózat kiépítésére. Nos, a falvak többségében igenis jutott pénz, sikerrel valósul meg például – igaz jelentős saját erővel – a gázprogram, közpénzből – önkormányzati keretből – számos településen épül szennyvíztelep, víztisztító, járda, út, és sorolhatnánk még tovább. Az említett beruházások munkát adnak az építőknek, kivitelező cégeknek, kft.-knek, részvénytársaságoknak. És a jelek szerint nem kis pénzekről van szó, olyannyira nem, hogy nem egy cégnek, a megmaradást, vagy a prosperitást jelenti egy beruházás elnyerése. A beruházás nagyságrendjétől függően tíz-, vagy akár százmilliókat ér a munka, s mert – mint fentebb említettük – a települések többségében megvannak a szükséges anyagiak a beruházásokra, azt hihetnénk, hogy a kivitelezők nyugodtak lehetnek, mert lesz munka, megmaradhatnak a piacon. Csakhogy ez korántsincs így. Egyrészt mert a konjunktúra, a jó lehetőség egyre több kivitelezőt csalt az építési piacra, másrészt pedig azért, mert az ily módon – örvendetesen – kialakult versenyhelyzetben mintha nem jutnának érvényre a fair play íratlan szabályai, bár e szabályok ebben az esetben nagyon is írottak, ugyanis jogszabály biztosítja az esélyegyenlőséget a versenyben, illetve megteremti azt a lehetőséget, hogy a munkát az kapja meg, aki azt a legjobban, más pályázóknál olcsóbban képes elvégezni.

Pályázni kell ugyanis ezekre a munkákra. És a jelek szerint egy-egy munkára egyre több cég is pályázik. Vannak a piacon már évek óta jelenlévő jónevű, befutott cégek, vannak nem nagy múltúak, vagy egészen vadonatújak, a legteljesebb mértékben múlt nélküliek, kisebbek és nagyobbak, eszközökben és tudásban jól elengedettek, jól felszereltek és kevésbé jól felkészültek, olyan cégek, amelyek már bizonyítottak, s olyanok, amelyek még nem bizonyítottak semmit. Pályázni viszont lehet, és kell is, hiszen törvényi rendelet szabályozza a versenytárgyalások kiírásának és lebonyolításának rendjét. A kérdés csak az, hogy ki, melyik cég nyeri el a pályázatot, milyen „mércét" használnak azok, akik döntenek? Mert a pályázatot az önkormányzat írja ki és a döntő bíró is az említett választott testület.

A minap vaskos dossziét kézbesített szerkesztőségünk címére a posta. A feladó egy jónevű építőipari kft. első számú vezetője, aki levelében arra kért, hogy ugyan szenteljek már kis időt a dosszié tartalmának tanulmányozására és aztán majd üljünk le beszélgetni „a legszigorúbb titoktartás mellett, legyen abszolúte fair play, ha már mások, máshol nem azok" – írja az igazgató. Az iménti kérést, illetve minősítést nyomban megértettem, amint a dosszié néhány iratát elolvastam. Ezek az iratok ugyanis pályázatokról, kiírásokról, illetve önkormányzati döntésekről szóltak fehéren-feketén. Hát... Szó ami szó, jó néhány döntésnél a fair play egyáltalán szóba se jöhet, illetve egészen másról van szó. Mert mire másra gondolhat az ember mint ki tudja milyen szándék motiválta részrehajlásra, amikor azt olvassa az egyik iratban, hogy megyénk egyik településén – (cím és név a szükséges dokumentációk a szerkesztőségben) – a szennyvízelvezetés és tisztítás kivitelezési jogát egy olyan frissiben alakult társulat nyerte el, amelyik a hét pályázó közül a legmagasabb összegért vállalkozott a munka elvégzésére. És nem egy-két millió az eltérés, hanem 30, illetve 40 millió forint. Közpénzből. Mert ez a beruházás közpénzből épül.

A kérdés is köznapi: ugyan mitől és miért volt ilyen bőkezű az önkormányzat? Hogy kinek a terhére, az tudható, hiszen ebben a 30–40 millióban valamennyiünk pénze, adója benne van egy kicsit, mert a közpénz, mint tudjuk, bizony adóból származik. És jó néhány meglepő, az iméntiekhez hasonlatos esetet tartalmaz még a dosszié, s a bőkezűség tétele sok-sok millió forintra rúg.

A más, vagy mások pénzén pedig könnyű bőkezűnek lenni – tartja a szólás-mondás. És sajnos a bőkezűségnek nem rekeszt gátat semmiféle jogszabály, a fair play-től pedig úgy tűnik nem sokat várhatunk, amikor túl nagy a tét.

De vessünk csak pillantást arra a bizonyos jogszabályi háttérre, már csak azért is, mert nem kis időbe tellett, amíg erre rábukkantunk. A jelenleg is hatályos versenytárgyalásokról szóló 1987. évi 19. számú törvényerejű rendelet szabályozza a versenytárgyalások kiírásának és lebonyolításának rendjét, amit az ezen alapuló 36/1988 (VIII. 16.) számú pénzügyminiszteri rendelet egészít ki. A törvényi rendelet felhatalmazása alapján a PM rendelet rendelkezik a kötelező versenytárgyalás értékhatárhoz kötéséről amennyiben részben, vagy egészben állami költségvetési forrásból történik az ellenszolgáltatás. Kissé bonyolult ugyan a megfogalmazás, de hát egyértelműen rendelkező jogszabályról van szó, amelynek célja a versenytárgyalás szabályainak megállapítása, az egyenlő esély biztosítása a résztvevők számára, az igényesebb partnerkapcsolatok elősegítése, az ezáltal megalapozott szerződések létrejöttének előmozdítása, a piaci viszonyok, a kereslet-kínálat jobb áttekinthetősége, és nem utolsósorban a verseny tisztaságának védelme. S ha már a jogszabályoknál időzünk, meg kell említenünk, hogy időközben ugyancsak megváltozott a politikai, gazdasági, jogi környezet. A születésekor még korszerűnek tekintett szabályozás mára idejét múlta, s ma már számos továbbfejlesztést igénylő eleme van. Ilyen például a költségvetési forrás értelmezése. Sok esetben ugyanis az önkormányzati források kikerülték a versenyeztetés folyamatát, mivel – értelmezésük szerint – az önkormányzati pénzek nem tartoznak költségvetési kategóriába. Éppen ezért – jogi szakértők szerint – a költségvetési forrás helyett célszerű lenne bevezetni a közpénz fogalmát, amely vonatkozna a direkt költségvetési forráson túl az önkormányzatok, a társadalmi szervezetek, a pártok, alapítványok pénzeszközeinek felhasználására is.

A pályázatokhoz, illetve a versenytárgyalásokhoz tartozik, hogy 1990 végéig az ágazati piacfelügyelet ellenőrizte a versenytárgyalások kiírásával, és lebonyolításával kapcsolatos inkorrektnek látszó eseteket, kivizsgálta a bejelentéseket, döntött a vitás ügyekben. Nos, a tisztességtelen gazdasági tevékenység tilalmáról szóló 1990. évi LXXXVI. törvény létrehozta a Gazdasági Versenyhivatalt és megszüntette az ágazati piacfelügyeletet. A következmény: a törvény életbe lépése óta nem megoldott a versenytárgyalások ellenőrzése és szankcionálása, vagyis: szabad a gazda. Az ellenőrzés hiányát pedig kihasználják, a verseny tisztaságát számosan megsértik.

– Szóval nincs jogorvoslat? – kérdeztük az inkognitót kérő, (cím és név a szerkesztőségben) cég igazgatóját.

– Van. Fordulhatunk a bírósághoz. Csakhogy a perek menetét ismerve, két esztendő is elmúlik, amíg megszületik az ítélet. Különben pedig, csak nem ettem meszet, hogy perre vigyem a dolgokat. Soha többé nem nyernék pályázatot, úgy eltűnnénk a piacról, hogy porunk sem maradna.

Petrenkó perli az áramszolgáltatót

Miskolc (ÉM – I.S.) – Áram van, megállapodás nincs. Tulajdonképpen így lehetne összegezni azt a tegnapi megbeszélést, amelyet az Észak-magyarországi Áramszolgáltató Részvénytársaság és a felszámolás alatt álló Ózdi Kohászati Üzemek képviselői folytattak a kohászat kifizetetlen, több, mint nyolcvankétmillió forintra rúgó villanyszámláiról (Észak-Magyarország 1993. december 24-e és december 30-a).

Egy biztos: az ÉMÁSZ Rt. továbbra is szolgáltat áramot, a kohászati üzemek, illetve a kohászattól villamosenergiát kapó társaságok továbbra sem fizetnek az áramért. És ebből következő tény: dolgozhat a Pekó Acélipari Művek, és dolgozhat a Munkás Kft. által üzemeltetett finomhengermű is.

Különben erről a konkrét megállapodás nélküli tárgyalásról – egészen pontosan abban egyetértettek a felek, hogy egy-másfél hét múlva ismét asztalhoz ülnek, akkorra kidolgozzák a fizetés menetrendjét – éles szópárbajokkal tarkított sajtótájékoztatót tartottak az áramszolgáltatónál. Petrenkó János ózdi magánvállalkozó piaci érzéketlenséggel vádolta az ÉMÁSZ-t, szerinte diszkriminatív módon jártak el cégével szemben, amikor korlátozták áramfelhasználását. Azt egyébiránt nem vitatta: valóban tartozik – a kohászati felszámolóbiztos László Tamás állítása szerint több, mint félszázmillió forinttal –, de a december végi áramkorlátozás mintegy huszonötmillió forintos kárt okozott számára. Ezt peres úton kívánja behajtani az ÉMÁSZ-tól.

Az áramszolgáltató gazdasági vezérigazgató-helyettese Perjési Zoltán azzal érvelt: egy magánvállalkozást állami pénzből nem lehet finanszírozni. Itt és most ugyanis erről van szó: az áram ára közvetlenül az ÉMÁSZ-t, rajta keresztül az államot illeti.

Arra az újságírói kérdésre, hogy mi lesz akkor, ha a későbbiekben sem törleszti adósságát az ózdi kohászat, amelynek felszámolási eljárást az év közepéig be kell fejezni, Bezerédi Antal ÉMÁSZ vezérigazgató széttárta kezét:

– Nem tudom – válaszolta. – Ebből a csatából nagy valószínűséggel nem mi kerülünk ki győztesen – tette hozzá.

(Amit ehhez még hozzá lehet tenni: az az állampolgár, aki nem fizeti ki akár néhány száz forintra tehető villanyszámláját, számolhat azzal, az ÉMÁSZ leszereli villanyóráját. Itt nyolcvan-egynehány millió forint tartozásról van szó. Tessenek mondani: kivel járnak el akkor diszkriminatív módon?)

JEGYZET

A szövetkezés éve

BEKECSI SZABÓ LÁSZLÓ

Fenti cím a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének főtitkárától Horváth Gábortól való. Mint lehetőség, nem is rossz, mert való igaz, hogy kialakulóban van már a mezőgazdaság új struktúrája, s a szakember szerint is a „nagy változások után most a 'bejáratás' következik, mikor működőképessé kell tenni az ágazatot". Ezt azonban szinte minden érdekképviselet, párt, vállalkozó, szövetkezet másképpen akarja. A MOSZ eképpen: A szövetkezeteknek offenzívába kell kezdeniük, nem szabad kiengedni kezükből – a termelők kezéből – az eszközöket. Akinek a helyzete megengedi, aktívan vegyen részt a privatizációban. Eszközöket, számukra szükséges működő egységeket vegyenek meg.

Van még sok javaslat arra, hogy éljenek a talpon maradt szövetkezetek a reorganizációs hitel lehetőségével, a tagi kölcsön igénybevételével, a termelés szervezésén túl az integrációs lehetőségeikkel finanszírozástól az áru eladásáig. A cselekvésre serkentő felhívásban azonban már nem szerencsés az az ajánlás, mely szerint „a csődbe jutott, szövetkezet eszközeit sem szabad sorsukra hagyni".

Ugy érzem, ez a felhívás felesleges, mivel egyrészt már kései, másrészt meg enélkül is igen-igen kapós volt már minden eszköz. Nem hagyta itt senki sorsára a gépeket-eszközöket. Sőt! Annyi gazda lett, hogy több mint kellene.

ÁRFOLYAMOK

Budapest (MTI) – A kis tételben folyó kereskedéstől eltekintve 308 üzletben összesen 232,986640 millió forint forgalmat bonyolított le a Budapesti Értékpapírtőzsde a tegnapi napon árfolyamértéken. A részvények forgalma (288 kötés) névértéken 47,7700 millió forintot, árfolyamértéken számolva pedig 150,296350 millió forintot tett ki. A kárpótlási jegyek forgalma árfolyamértéken 22,061500 millió forint volt, az államkötvényeké 9,081900 millió forint, a diszkont kincstárjegyeké pedig 51,546900 millió forint. A részvények körében ma is a Pick, a Domus a Globus és a Prímagáz forgott a legtöbbet, ezek árfolyama tovább emelkedett. Ismét volt forgalom a Dunaholding és a Meinl papírjában is. A kárpótlási jegyre 15 kötést realizáltak. Nyitó ára 705, átlagára 705, záró ára 700 forint volt. Egy üzletet kötöttek az Államkötvény 1995/D sorozatára, nettó 90,20 százalékon. Egy-egy kötés volt a 180 napos diszkont kincstárjegy VII. sorozatában (99,63 százalékon) és a 360 napos diszkont kincstárjegy 93/IV. sorozatában (81,72 százalékon).

Kárpótlási jegy

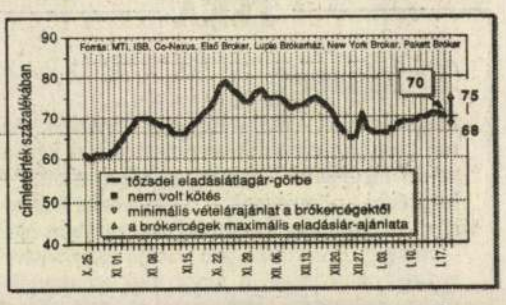

Tőzsde

Index (ideiglenes) jan. 18-án: 1418,83 +18,24

Hivatalos árfolyamok

Érvényben: 1994. január 18.

Pénznem	Valuta Vétel	Valuta Eladás	Deviza Középárf.
Angol font	151,30	154,30	152,94
Ausztrál dollár	70,59	71,93	71,37
Belga frank*	277,50	283,00	280,47
Dán korona	14,91	15,21	15,06
Finn márka	17,84	18,18	17,99
Francia frank	17,02	17,36	17,19
Holland forint	51,56	52,60	52,08
Ir font	144,61	147,41	145,98
Japán yen*	91,04	92,90	92,21
Kanadai dollár	76,89	78,41	77,74
Kuvaiti dinár	339,58	346,24	343,04
Német márka	57,76	58,96	58,29
Norvég korona	13,42	13,70	13,58
Olasz líra**	59,37	60,59	60,08
Osztrák schill.*	822,00	838,70	829,44
Portugál escudo*	57,53	58,67	58,02
Spanyol peseta*	70,48	71,94	71,41
Svájci frank	68,71	70,03	69,33
Svéd korona	12,48	12,72	12,59
USA-dollár	101,22	103,22	102,33
ECU (KP)	112,17	114,41	113,33

*: 100 egység, **: 1000 egység

A megadott számok 1 egységre értendők, forintban

APROPÓ

Szócséplés

FILIP GABRIELLA

Jó értelemben vett közszolgálati elkötelezettség; mélységes lakitelki elhivatottság; rendíthetetlen eszmeiségű rendszerváltoztatás... És még sokáig tudnám folytatni a szócséplést. Ha tetszik nemzeti/konzervatív vagy egy teljes fordulattal szociál/liberális színezettel. Összesen 32 768 fordulatra képes a Szócséplő.

A Szócséplő segítségével bárki a szavak embere lehet. Barna Imre és Dalos György négy évvel ezelőtt egy (akkor még Nyugat-)Németországban készült játékszer mintájára kezdte el megalkotni a magyar Szócséplőt. És most itt van a kezemben ez a kis sárga kartontasak, mely három forgatható papírkorongot rejt, ezek oldalaira nyomtatták közéletünk legjellemzőbb, agyoncsépelt szavait. Némi ujjmozgatással elérhető, hogy a tasak kukucskálóin megjelenjenek a „szótári egységek", és ebből összerakhatók a fentebb már idézett – forgatással nyert – fordulatok. A bátortalanok számára rövidke buzdítást is írtak a szerzők. „Részt akar venni a közéletben, de akadozik a nyelve? Konzervatív Ön, de nem kenyere a beszéd? Liberális Ön, de megkukult? Legyen Ön a szavak embere: használjon segédeszközt!" A Mozgó Világ januári számának mellékleteként megjelent Szócséplő persze csak játék. De arra nagyon jó, hogy felhívja a figyelmet napjaink nyelvhasználatának jellemzőire, a kétféle magatartás, a konzervatív és a liberális gondolkodás szavakban is kifejeződő különbségeire. És arra is kiválóan alkalmas, hogy jókat nevessünk önmagunkon.

En pedig csak azért hoztam szóba a Szócséplőt, és azért történt az eddigi szócséplés, hogy felhívjam a figyelmet a folyóirat néhány írására. Így például Rádai Eszter Mészöly Miklóssal, Makovecz Imrével, Szabó Istvánnal, Fellegi Ádámmal, Balázsovits Lajossal, Spiró Györggyel, Bereményi Gézával, Vámos Miklóssal, Márta Istvánnal és Marsall Miklóssal készített interjúira, melyekben a művészetek helyzetéről és esélyeiről fejtik ki véleményüket a megkérdezettek. Ugyancsak elgondolkodtató Halász László Van-e jellemük a nemzeteknek? című írása, vagy Hegyi Gyula „fohásza" az unalmas politikáért. A szerző – a választásokra várva – imára szólít bennünket, és figyelmeztet is: „de csak egy jó választás után kezdjünk el unatkozni a politikán." A választások igazi tétjét pedig – minden szócséplés nélkül – így fogalmazza meg: „a józan és pragmatikus magyar társadalomnak végre sikerül-e józan és pragmatikus politikai elitet választania"...

TÉKA

Tekintet

Miskolc (ÉM – HS) – Egy-egy tematika, eszme körül szerveződik-szerkesztődik a kéthavonta megjelenő Tekintet minden száma. A legutóbbi – összevont – a „kényszerszabadság"-ot. Szabad-e az ember? Akaratában igen – válaszol Donáth László Őrzője vagy testvérednek című írása. A káini bűn azonban lenyom, behatárol. Behatárolt a társadalom mozgása is, de igyekeznek megőrizni egyensúlyukat, létezésük feltételeit – írja Katona Imre. (Egyének és társadalmak kényszerpályákon). Sajátosan értelmezi a szabadságot Rabelais, akiről Süpek Ottó fejti ki véleményét. A humor és a pajzánság nagyon is jól megfér olyan fennkölt eszmékkel, mint a szabadság. Fény, árnyék Mozart címmel Sándor E Péter elemzi az „angyali gyermek" operáit. Különösen a Varázsfuvolát, ezt a szabadkőműves opuszt, amelyben a szabadság eszméje – ugye furcsa? – érdekesen ötvöződik a nőgyűlölettel. Fekete Sándor fáradhatatlanul kutatja a Petőfiről fellelhető adatokat. Most A holtában is üldözött Petőfi címmel a Teleki Blanka-per anyagát dolgozza fel, s dokumentálja milyen engesztelhetetlen gyűlölet volt 1849 után is a zsarnokban Petőfi és a szabadságeszme iránt. Nagyon is aktuálisak ma is Ady gondolatai – fejti ki Agárdi Péter (Kompország, Ady és az ezredforduló című dolgozatában. Keletről jöttünk, de valóban Nyugat felé tartunk? – kérdezte 1905-ben Ady, aki Erdély történelméből vesz lelkesítő, pozitív példákat a modernségre, európaiságra. Aztán jött a háború, a forradalmak és Trianon. Trianon után szétesett a történelmi Magyarország. Irodalma is? Erről faggatták a kortársak Kassák Lajost. Ezekből állított össze blokkot Csaplár Ferenc. Megszívlelendő gondolatai voltak a magyar avantgard megteremtőjének a korabeli magyar irodalom állapotáról, falukutatásról, fasizmusról, a szellem esélyeiről a „káoszban".

A huszadik táncfesztivál

Miskolc (ÉM) – A miskolci Ifjúsági és Szabadidő Ház az idén huszadik alkalommal rendezi meg a Nemzetközi Formációs Táncfesztivált és Magyar Bajnokságot.

Az első pár bevonulásáig még hosszú hetek vannak hátra, hiszen március 5-én, szombaton reggel kilenc órakor csendül fel a Városi Sportcsarnokban a „fesztivál-induló". A jeles évfordulóra a házigazdák ünnepi kiadványt szerkesztenek, ehhez még mindig várják a támogató intézmények és magánszemélyek jelentkezését. És amit még biztosan tudni lehet: a versenyben standard-, latin- és társasági táncokat láthatunk, lesz rock and roll valamint az újdonságnak számító show-mix. A fesztivál csúcsa pedig az este nyolc órakor kezdődő gála lesz. A legjobb magyar csoportok mellett az aschaffenburgi, az augsburgi, a pozsonyi, a kassai tánccsoportok valamint a ukrán és moldáviai együttesek lépnek fel.

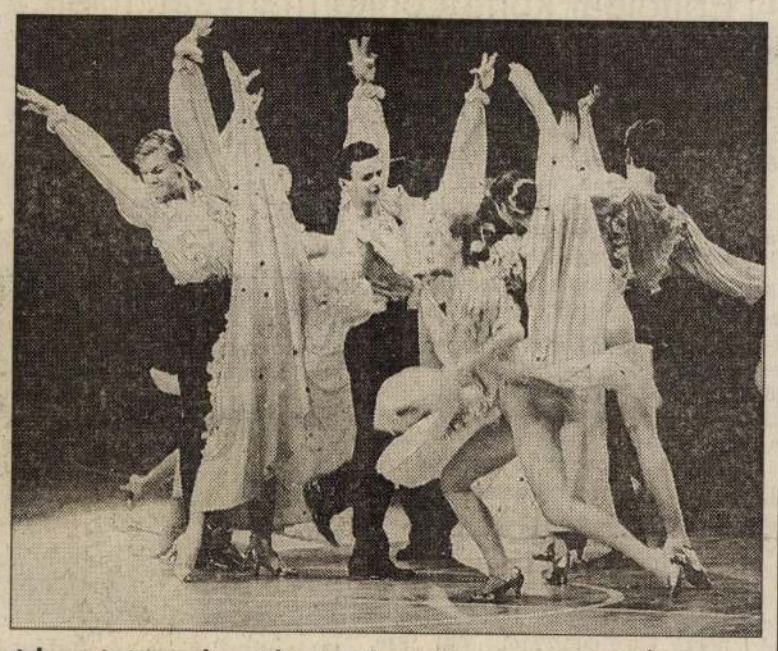

A kassai táncosok az idén is itt lesznek — Fotó: ÉM-archív

Az egyházi iskolákról, higgadtan

Budapest (MTI – P.K.I.) – Miközben némelyek az egyházi iskolák előretöréséről beszélnek, a valóságban még 2 százalékot sem ér el a hitfelekezetek által működtetett oktatási intézmények száma. Azt is kevesen tudják, hogy a közalkalmazotti törvény – a szándék ellenére – hátrányosan érinti az egyházi iskolák tanulóit és az ott tanító tanárokat.

Jogállamban törvény szabályozza az egyházi oktatási intézmények működését. Magyarországon 1990-ben született meg a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról intézkedő IV. törvény, amely lehetővé teszi, hogy az egyházak nevelési-oktatási, továbbá gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenységet folytassanak, s mint jogi személyek iskolákat létesíthessenek és tarthassanak fenn.

Felekezeti térnyerés?

1990 óta emelkedik a különböző hitfelekezetek által működtetett óvodák és iskolák száma. E növekedés láttán, de a körülmények ismerete nélkül – főleg egy-egy önkormányzati iskola balul sikerült átadási kísérlete után –, nem kevesen vélekednek úgy, hogy az egyházi intézmények miatt máris kedvezőtlen anyagi helyzetbe kerültek a világi, vagyis az önkormányzatok által fenntartott iskolák. A tanév eleji botrányok elcsitultával talán nem érdektelen néhány pillantást vetni a felekezeti iskolák helyzetére.

Jelenleg kereken 10 100 közoktatási intézmény (óvoda, általános és középiskola) található Magyarországon. Ebből vajon hány van egyházi kézben? Mindössze 178, és ez a szám még a 2 százalékos arányt sem éri el! A katolikusok 110 intézményt tartanak fenn (19 óvodát, 57 általános és 34 középfokú iskolát), a többi a reformátusok (48), evangélikusok (17) és az izraeliták (2) között oszlik meg. A kis létszámú hitfelekezetek közül egyedül az Evangéliumi Pünkösdi Közösség irányít egy általános iskolát (18 tanulóval). Az intézmények számát tekintve tehát nincsen szó felekezeti térnyerésről, és nem tekinthető magasnak az egyházi iskolákban tanuló gyerekek 47 ezres tábora sem, hiszen ez a szám a másfél milliós tanulóifjúságnak alig 3 százaléka.

Az idei tanévben hozzávetőleg 300 ezer gyerek vesz részt hitoktatásban. Pontos adat nem lelhető fel a hittanos diákokról, mivel a Művelődési és Közoktatási Minisztériumban csak a hitfelekezetek által indított csoportok számát tartják nyilván (erre az adatra is csak a hittantanárok óradíjának átutalása miatt van szükség, ugyanis ennek fedezetét az állam magára vállalja), s a minisztériumi kimutatásban 39,1 ezer csoport szerepel. Átlagosan 20 tanulót számolva egy csoportra alakul ki a 800 ezres adat. Idén a legtöbb hittancsoportot (26,4 ezret) a katolikus egyház indította, református hittant 8,6 ezer, evangélikust, 2,3 ezer csoportban tanulnak a gyerekek.

Bizalmatlan önkormányzat

A számokból kitűnik, hogy az egyházi iskolák hálózatának lassú kiépülése nem rontja az állami oktatás helyzetét. Egyébként pedig a felekezeti iskolák alapítása egészséges és jogszerű társadalmi törekvés; oktatási rendszerünk válik sokszínűbbé általuk. Az egyházak közoktatási intézmények szervezésével és működtetésével állami, önkormányzati feladatot vállalnak magukra, ezért jogosan illeti meg őket az állami támogatás. Az oktatás olyan alapellátás, amelyről gondoskodni törvényszabta kötelesség az önkormányzatok számára.

Sajnálatos, hogy számos településen a képviselő-testület bizalmatlan az egyházi iskolákkal szemben. Legtöbbször emiatt támadnak súrlódások, konfliktusok, csak vonakodva teremtik meg a felekezeti intézmények (szerény) működési feltételeit, amikor az adófizető állampolgár törvényadta jogával élve egyházi iskolába kívánja járatni gyerekét.

Tájékozatlanságra vall, ha mostanában valaki jogtalan előnyöket gyanít az egyházi iskolák háza táján. A valóságban ennek inkább az ellenkezője igaz, mert több szempontból is kedvezőtlen helyzetben vannak ezek az intézmények más iskolákkal szemben. Szembetűnően hátrányos megkülönböztetés, hogy a közalkalmazotti törvény nem vonatkozik az egyházi iskolák pedagógusaira, holott ők azonos teendőket látnak el, mint a világi iskolák nevelői. Emiatt aztán ha felekezeti iskolából egy tanár önkormányzati iskolába kerül, akkor az egyházi intézményben eltöltött idő nem jöhet számításba a fizetés megállapításakor.

A közös útkeresés példái

Aki jelenleg nem közalkalmazott, annak nincs biztosítva a rendszeres fizetési előrelépés, őt nem védi a közalkalmazotti törvény. Nem jár neki a 13. havi fizetés, a jubileumi jutalom, az osztályfőnöki vagy a gyermekvédelmi pótlék, továbbá kevesebb a pótszabadsága is.

Az egyházi iskolák nem részesülhetnek állami céltámogatásban (például tornaterem építése esetén), nem jár nekik a tanulónkénti fenntartási norma mellé a kiegészítő pénzbeli támogatás, amit az önkormányzati iskolák azért kapnak meg, mert a normatíva összege önmagában nem elegendő egy óvoda vagy iskola fenntartásához. A mellőzöttség nagymértékben kihat az iskolaalapítási kedvre, emiatt lassult le az utóbbi esztendő során az egyházi iskolák újraindításának üteme.

A művelődési tárca álláspontja szerint a megoldás csak az lehet, ha a közalkalmazotti törvény első paragrafusát kiterjesztik mindazokra a jogi személyekre, így az egyházi iskolákra is, amelyek állami feladatot oldanak meg.

Mai misztika – Csernus-jelenség

GYÖNGYÖSI GÁBOR

Miskolc (ÉM) – Az MTV nem egészen új sorozata, a Szabófalvától San Franciscóig című, gyakori meglepetésekkel szolgál. Olyan embereket mutat be a világ minden részéről, akiknek ott ahol élnek, sikerült magyarként zöld ágra vergődni, nevet szerezni, s mintegy bizonyítani, hogy a magyar agy, a tettvágy, tehetség, egyáltalán a magyar szellem teljesen idegen földön is érvényre tud jutni. Sőt, idegen földön akár még „próféta" is lehet egy magyar emberből, ami köztudomású, itthon némi nehézségbe ütközik.

Legutóbb Csernus Tibor portréját próbálta felvázolni a sorozat. A Párizsban élő festőművész Érdi Sándornak beszélt pályájának alakulásáról, mostani tevékenységéről, s egyáltalán a festőművészetről úgy, ahogy arról, itthon még Bernáth tanítványaként, majd a Barbizonon teljesen gyökértelen magyarként kialakította saját felfogását.

Gondolom, mondanom sem kell, hogy ez a saját felfogás, homlokegyenest ellenkező volt a kérdezgető, a beszélgetést minduntalan a semmibe visszarángatni igyekvő Érdi felfogásával. A képernyőn egy nagy, világszerte elismert magyar festő nyilatkozott, és semmit nem tudott kezdeni az olyan kérdésekkel, hogy mit szól ahhoz: a gazdasági recesszió visszafogja a művészeti fogyasztást, vagy az olyan állítással, hogy volt azért nálunk egy olyan „virágkor" (Érdi szerint éppen mikor Csernus elhagyni kényszerült hazáját) amikor a festő, a művész a „társadalmi megrendelések" miatt biztonságban érezhette magát.

Csernus Tibor, aki Picasso és Salvador Dali műtermeinek közvetlen szomszédságában alkot a sajátjában, rettenetesen kínlódott a válaszokkal, mert nem szívesen vállalta a kérdező fejében a rendteremtést. Annyit azért mondott, hogy a művész soha sem érezheti magát biztonságban, mert ha művész, akkor tudja, hogy amit éppen csinál, s akár társadalmi rendelésre akár önszántából folytatni szeretne, az folytathatatlan, a gazdasági recessziónak pedig a művészethez semmi köze. Az alkotás mindig megtalálja a maga helyét, ha az, ha pedig nem az, akkor felesleges megfizettetni a társadalommal.

Csernus például, miután minden referenciákat osztogató kritikusi skatulyázáson túljutott, s most éppen valamiféle modern Caravaggioként próbálják meghatározni, egyszerűen egy cséplőgépet keres, mert tengeralattjárók, repülőgépek után olyan cséplőgépet szeretne festeni, amilyet gyermekként látott Magyarországon. Azt pedig, hogy valaha is valami ellen, vagy valami mellett használta volna tehetségét, azt határozottan tagadja. Ő világéletében csak a képeire összpontosított, a teremtés folyamata érdekelte, nem a hozzá ragasztható elméletesdi. Csernusból lett a századvég egyik legizgalmasabb festője, aki szeretné minden rárakódott misztikától megszabadítani azt a művészetet, amelyet ő a világ legnevesebbjei között művel. Mi meg földhözragadt elméleteinkkel itt maradtunk nélküle (is)!

A mi Dérynénk

Miskolc (ÉM) – A mi Dérynénk címmel emlékműsor lesz január 24-én, hétfőn délután három órától a Miskolci Képtárban (Görgey A. u. 28.) a Miskolci Corvin-Avas nyugdíjas klub irodalmi színpada közreműködésével.

Mészöly-interjú

Belgrád (MTI) – Nekünk, mint érintetteknek tárgyilagosnak kell maradnunk a délszláv helyzettel kapcsolatban – nyilatkozta az újvidéki Nezavisni című hetilapban megjelent interjújában Mészöly Miklós, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke.

„Sem a magyar sajtó, sem a magyar szóhasználat, sem az illetékeseink kijelentéseinek logikája nem él a helyzet csillapításának és javításának lehetőségeivel, attól félek, hogy nem járulunk hozzá a nagyon is tragikus balkáni összetűzések enyhítéséhez" – hangoztatta Mészöly Miklós, aki szerint gyakran csak az egyik fél felelősségét hangsúlyozzák Magyarországon.

Mészöly Miklós rámutatott, hogy a nemzetállamok kora már lejárt. Hozzáfűzte, hogy a Nyugat a humanitárius akciókkal és más gesztusokkal saját lelkiismeretét nyugtatja, mivel ő ásta azt a vermet, amelybe beleestünk itt Közép-Európában. A neves író hangoztatta, hogy nem bízik sem az agytrösztökben, sem az úgynevezett jó királyokban, akik úgy vélik, hogy az egész emberiségnek egy vágányon kell haladnia. – Nem hiszek az egyedüli útban, inkább bízom a hegyi ösvényekben, amelyek szintén a csúcsra vezetnek – szögezte le Mészöly Miklós.

Színházi hírek

Miskolc (ÉM) – Januárban még két alkalommal láthatják az érdeklődők a Miskolci Nemzeti Színházban Csajkovszkij és E.T.A. Hoffmann balettjét, a Diótörőt, Markó Éva és Komarov Alexander főszereplésével. Az előadások 23-án és 30-án, vasárnap délelőtt 11 órakor kezdődnek.

Január 25-én, 26-án, 27-én este hét órától kétszemélyes vendégjátéknak ad otthont a Csarnok. Fernando Arrabal: Az építész és az asszír császár című darabját mutatja be Bregyán Péter (a császár) és Mihályi Győző (az asszír).

Tudós nők

Sárospatak (ÉM) – Moliere, a nagy francia vígjátékíró utolsó előtti remekművének egészen egyszerű a cselekménye: két fiatal szerelmes harcol a boldogságért, mivel a lányt anyja és nagynénje a divatos, bálványozott fűzfapoétához akarja kényszeríteni. Ám a hozományvadász lelepleződik, így a két fiatal végül egymásé lehet. Ez az egyszerű történet azonban nagyon mulatságos és rendkívül aktuális komédiává keveredik Moliere színpadán. Hiszen nem magyarázzák-e félművelt álművészek szenvedélyesen a semmi „mélységeit"? Nem akadnak-e ma is olyanok, akik butaságukat akarják másokra kényszeríteni? Ezt a darabot Sárospatakon a Művelődés Házában január 25-én, kedden este hét órakor a kassai Thália Színház előadásában láthatjuk.

Alapítványi gála

Szerencs (ÉM) – A Beteg gyermekekért alapítvány javára gálaműsort adnak a szerencsi Rákóczi Zsigmond Általános Iskola tanulói a Rákóczi-vár színháztermében január 29-én, szombaton délután három órától. Műsoruk mottójaként Ralp Waldo Emerson gondolatát választották, mégpedig azt, hogy „Az emberszeretet legyen hathatós, és ne kirakat!"

Tanfolyamok

Miskolc (ÉM) – Német kezdő nyelvtanfolyam indul felnőtteknek január 25-én délután öt órától az Ady Endre Művelődési Házban. Ugyanitt 26-ándélután öt órától kosárfonó tanfolyam is kezdődik. Aki pedig a természetgyógyászat iránt érdeklődik, az már február 21-én is elmehet az Ady Művházba, mert minden pénteken és szombaton délelőtt 10-től délután négy óráig várja Mészáros Béla természetgyógyász a gyógyulni vágyókat.

Szomorúság és tojásfejek

Rejtőzködő műalkotásokat állítottak ki a közönség elé a Magyar Nemzeti Galériában

114/7920 – ez a rejtélyes szám a Magyar Nemzeti Galéria kiállításának egyik alcíme, amely tárlatról már írtunk ezeken a hasábokon. Megfejtése: 114 művet mutattak most be a raktárukban megbúvó 7920-ból. Ezúttal Román Józsefnek, egy olyan művészettörténésznek e tárlattal kapcsolatos gondolatait tesszük közzé, aki a kiállított művek alkotóinak egy részét egykor barátjának, jó ismerősének tudhatta.

Román József írása a NÉPSZAVÁNAK

Az újrafelfedezés örömével üdvözölöm a váratlan találkozást, de szomorúan tapasztalom, mennyi szorongás, szomorúság sugárzik ezeknek a művészeknek a munkáiból.

Rövid életének hosszú tragédiájáról szól az 51 éves korában elhunyt *Ország Lili* két képe: falakra rótt írása csupa gyászlobogó. Hasonlóan szívszorongató a szenvedélyes és megrázó életű-halálú *Altorjai Sándor:* Süllyedek felfelé című nagyméretű tablója. Társuk volt *Kondor Béla vagy Bálint Endre,* aki 14 éves kora óta gyötrődött tüdőbajával és erre emlékeztet a Zsennyei Alkotóház padlásán zsákmányolt, romos parkettákra komponált Kalózhistória 12 képben című műve.

A titkokkal terhelt életét végiggyötrődő *Berczeller Rezső* még ezzel a kiállítással is igen rosszul járt. Életében mellőzték, s íme, halála után öt évvel is üldözi a balsors: míg a kiállító galéria valamelyik kriptájában haldoklik Berczeller – és ismereteim szerint, az egész magyar szobrászat – legnagyobb szoborműve, az Apokalipszis (ötvenkét, másfél ember nagyságú, a magasságból zuhanó rendkívüli figura) – ide egy sokkal kisebb jelentőségű művet állítottak ki, igen rossz választással. „Minden más tájáin a világnak / Szent dalnok lett volna belőle" – írhatta volna róla is *Ady Endre.*

A kiállított művészek közül szerencsére még velünk vannak – ha nagy betegen is, de alkotóerőben – *Lossonczy Tamas és Gyarmathy Tihamér.* Lossonczy 40 évvel ezelőtt festett, hatalmas A tisztító vihara külön tanulmányt érdemlő meglepetés, szín- és formagazdagságával, a vibráló élet kifejezésével. A távolban élő *Csernus Tibor* pedig hajdani legendáját idézi Lehel piaca, a nyüzsgés, a tohuvabohu festői ábrázolásával. Mennyi minden együtt van a rejtett kincseknek ezen a tárlatán! Ha kissé nagyképűek lennénk, azt mondhatnánk, ez a kiállított anyag akár egy Budapesti Iskola alapját képezhetné.

Sajnálatos, hogy e kiváló szellemidézésből „kifelejtették" a geometrikus absztrakció egyik legkiválóbb képviselőjét, *Konok Tamást* vagy a szorongó szürrealizmus bűvészkezű asszonyát, *Balla Margitot.* És miért nincs itt *Papp Oszkár?*

Miközben magasztalok és hiányolok, nem hallgathatom el kételyeimet. Felbukkant honunkban egy számomra megmagyarázhatatlan festői manír: a mániákus önismétlés. A szorgos kiállításlátogatók figyelmét nem kerülheti el az egymástól csak árnyalatokban eltérő, de lényegében hasonló alakzatok konok ismétlődése. Zongorabillentyűk így meg úgy, egyforma hasábok párhuzamosan vagy keresztbe, tojásfejek színválasztékkal és bő filozófiai töltettel, kemény-él falluszoszlopok, koporsók, vegyes alakzatok, eget betöltő női nemiszerv-alakzatokkal stb. stb. Akaratlanul is *Karinthyt* idézhetnénk: „Hát maga megbolondult / Hogy maga mindent kétszer (százszor) mond?"

Annyira beleszerettek volna a magyar művészek egyszer kitalált, s netán kereskedelmileg sikeres (?) formáikba, hogy semmi más nem jut eszükbe? Pedig ezek az alkotók kiválóan képzett, kivételesen művelt emberek, hát akkor miért találják ennyire monotonnak a létet? Hiszen az egyre gyarapodó hasonlóságokat már csak utólagos magyarázatokkal tudják elfogadtatni. Napjaink műtárgypiacát nem dicséri – és őket sem igazolja –, hogy munkáikat a kül- és belföldi galériák olykor bőkezűen jutalmazzák. Ha maradt bennük önkritikus hajlam, ajánlatos lenne, hogy ne veszítsék el művészi ítélőképességüket, ne hódoljanak be a könnyű piaci sikereknek.

Lossonczy Tamás képe, A tisztító vihar Demecs Zsolt felvétele

RÖVIDEN

Arany Oroszlán

Tegnap kezdődött a velencei filmfesztivál. Sajnos magyar filmet nem hívtak meg a versenybe (utoljára három éve Enyedi Ildikó Bűvös vadásza képviselt minket a lagúnák városában). Jövő szombaton derül ki, hogy a zsűri kinek ítéli az Arany Oroszlánokat, de az bizonyos, hogy életművéért elismerést kap Alida Valli, Stanley Kubrick és Gerard Depardieu.

Tűzvarázs

Ma este 18 órakor nyitják meg Kesztyűs Tibor fotó-, grafikus- és festőművész Tűzvarázs című kiállítását a Suzuki Galériában (XIV., Egressy u. 17–21.). A tűzzománc kerámiák október 2-ig láthatók.

Szállongó igék

Ezzel a címmel jelent meg egy kétkötetes aforizmagyűjtemény Zöldi László összeállításában, politikusok, művészek szellemes elszólásaiból.

Török festészet

Válogatás a kortárs török festészetből címmel nyílik kiállítás a Török Köztársaság nagykövetségének rendezésében szeptember 4-én délelőtt fél 11 órakor az Iparművészeti Múzeumban. A tárlat szeptember 14-ig látható.

Hazatérés

A Színházi Páholyok Társaságának produkciójában szeptember 8-án este fél nyolckor mutatják be Pinter Hazatérés című darabját a József Attila Színház Aluljárójában. Az előadást Arkosi Árpád rendezi, a szereplők: Mádi-Szabó Gábor, Bregyán Péter, Körtvélyessy Zsolt, Varga Zoltán, Dóczy Péter és Nagy-Kálózy Eszter.

A HÉT FILMJE

Csernus Tibor
CS-16-1-30

Hídavatás

Hallgatom a híreket, hogy Hegyeshalomnál, Röszkénél, Rédicsnél mennyit kell a határnál várni. Hát én most el szeretném mesélni, hogy a közös erővel kibővített Záhony–Csap közötti határállomáson mennyit kell várni. Július 16-án utaztunk rokoni látogatásra Beregszászba. Délután 16 órakor értünk Záhonyba, hosszú kocsisor várt az átkelésre, ami igen sokáig tartott. Az ukrán részen 19 óráig egy lélek sem volt. Haladtunk du. 16–18-ig úgy 50 métert. Azt mondták, gyorsabb lesz az átkelés, mert a két állam közösen kibővítette a Tisza-hidat. Szerintem tovább tartott, mint mikor két évvel ezelőtt még az eredeti hídon mentünk át. Július 30-án jöttünk visszsza, Csapnál mindjárt jelentkeztek, hogy némi szolgáltatásért fél órán belül átvisznek a határon, ez a némi szolgáltatás 5000 Ft lett volna. Ezt nem vállaltuk. Azt vettük észre, hogy a mi sorunk az út jobb oldalán három óra alatt haladt vagy 200 métert, de középen ment a „kézfogós" sor. Végül mi is előrehajtottunk, „kézfogás" nélkül átengedtek, mert velünk volt a kutyánk is, arra hivatkoztunk, hogy ez nem üzleti út volt, hanem rokoni látogatás, és a kutya már nem bírja a nagy hőségben a kocsiban. Ha nem ezt az utat választjuk, talán az éjjelt is ott töltjük.

Gerébi Miklósné, Budapest

Egy emlékmű üzenete

Ezerkilencszázharminckilencben a náci Németország és a Szovjetunió kölcsönös meg nem támadási és gazdasági együttműködési szerződést kötött. E szerződés adta a bátorságot Hitlernek, hogy megtámadja Lengyelországot és Nyugat-Európát, mert nem kellett félnie, hogy a szovjetek hátba támadják. A villámháborúra felkészített náci hadigépezet néhány hét alatt elfoglalta Lengyelországnak a Visztuláig terjedő területét, az azon túli részt a szovjetek szállták meg – mondván: felszabadítani jöttek a lengyel népet a monarchista iga alól. Az első világháborúig a lengyelek száz évig a cári orosz birodalom megszállása alatt éltek. Ezerkilencszáznegyven végére Hitler elfoglalta Nyugat-Európát. Ekkor november 20-án Horthy Miklós, Magyarország kormányzója aláírta a német–olasz–japán katonai tengelyhatalmakhoz a csatlakozást. Egy év múlva Hitler – felrúgva a szerződést – megtámadta a Szovjetuniót, és mi, magyarok – a szerződés alapján – beléptünk a szovjetek elleni háborúba; tudomásul véve, hogy ezzel a nyugati szövetségesek ellenségeivé váltunk. Egy év alatt a náci hadigépezet elfoglalta – Moszkva és Leningrád kivételével – a SZU nyugati részét a Volgáig. Hitler – az elfoglalt területek megszilárdítására – felszólította Horthyt, hogy küldje a frontra a magyar II. Hadsereget, helyüket a Donkanyarban jelölte ki. Ettől délre olasz, román, bolgár, spanyol „önkéntes" csapatok erősítették a frontvonalat. Sztálin bevetette a távol-keleti tartalékot a támadásba, mely 1942–43 telén közel ezer kilométeres szakaszon áttörte a védelmi vonalakat, a magyar sereg Voronyezsnél megsemmisítő vereséget szenvedett. Ez az áttörés a náci Németország és csatlósainak végső vereségét jelezte. Ötvenöt év után, 1997. júliusban jött el a béke, az emlékműként felállított kopjafát – amely 150 ezer magyar katona értelmetlen halálát jelzi – a pápa megszentelte.

Szűcs József, Budapest

Hatalmi döntés

Elkeseredett debreceni nyugdíjasok dolgában vagyok kénytelen – belső kényszer alapján – felemelni a szavamat. A város a Kossuth utcai néhány ház, illetve lakás lakbérét embertelen módon, 167 százalékos mértékben, megemelte. Arcpirító levélben azt is közölte a lakókkal, hogy a lakbér megállapításánál a műszaki állapotokat is figyelembe vették. A lakók évek óta kérelmezik a lakás(ok) megvásárlásának engedélyezését (kellő támogatás mellett, bár az önkormányzati lakások árát is évről évre mérhetetlen módon emelgetik), és éppen ezeket a lakásokat ez idáig nem bocsátották „áruba". E kérelmekre több ízben kaptak olyan választ, hogy az eladás nem megy, mert ezek a lakások felújításra szorulnak. Ha a lakás állapota olyan jó, hogy indokolja a mértéktelen emelést, akkor miért nem adja el az önkormányzat? Mindezt a lakók nem értik, de felvetéseikre az illetékesek csak mellébeszélnek, nyoma sincs annak, hogy az önkormányzat az őket megválasztó lakosság érdekeit képviselné. (Egy helyi újság tájékoztatása szerint Debrecenben magasabbak a lakbérek, illetőleg annak emelése, mint Budapesten, a Rózsadomb környékén.) A rideg tényeken túl az a magatartás, lelketlen viselkedés, ami a szerény nyugdíjukból élő idős emberekkel szemben megnyilatkozik, szót és tiltakozást érdemel. Vagy manapság ez így természetes?

Antalfy István, Kecskemét

Sok jó ember

Siófokról utaztam autóbusszal Balatonszabadi-Sóstóra (Kapos Volán, 1997. augusztus 6., szerda, 22 óra 20 perc). 128-an(!) préselődtünk fel a 82 személyes buszra a végállomásnál. Nyilvánvalóan a következő 8-10 megállóban meg sem állt az autóbusz Siófok belterületén, hiába integettek turisták tucatjai a megállókban! Vajon mit gondoltak ezek a „hoppon maradt" turisták, vajon mikor jönnek megint Magyarországra? 20 óra után nincs vonat se a jelzett útvonalon! Nyár este egyetlen vonat se megy Budapest felé Siófokról a közeli településekre! Én úgy vélem, mindenki gondolkozzon el, aki a külföldiekkel, turistákkal van kapcsolatban, megtesz-e mindent az ország hírnevéért?

Juhász Péter, Budapest

EZE

Légibemu

Kilenc éve, 1988. augusztus 28-án az NSZK-beli Ramsteinben, az USA legnagyobb európai légitámaszpo jának repülőterén nagyszabású légibemu volt. A bemutatón részt vevő olasz légiköt három sugárhajtású vadászgépe a levegő egymásnak rohant, összeütközött, és a robbant gépek egyike a nézőseregbe zuhan második gép maradványai a dísztribün e kifutópálya-szakaszra, a harmadikéi egy k li erdőcskére zuhantak. A gépek pilótái mi hatan, a nézőseregből negyvenen haltak r és több mint háromszázötvenen megsebe tek. A súlyosan sebesültek többsége másod harmadfokú égési sérüléseket szenvedet jelentések emlékeztetnek arra, hogy Rh land-Pfalz tartomány szociáldemokrata el zéke és az evangélikus egyház hetek óta él tiltakozott „az esetleg emberéleteket ve lyeztető, drága és fölösleges demonstráció

AZ UT

Mit szól az M

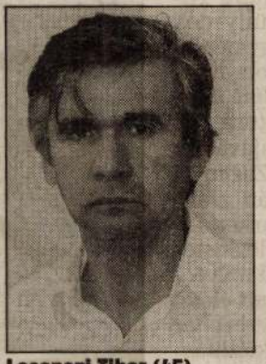

Losonczi Tibor (45)
technikus

Különösebb véleményem nincsen a Magyar Televízió új emblémájáról. Eddig csak egyszer láttam, de tetszik. Valószínűnek tartom, hogy a külföldi műholdas csatornák logóival szemben is kiállja a versenyt. Azt tudom, hogy lesznek majd új magyar kereskedelmi tévék, de hogy milyen új műsorszerkezettel kívánja az MTV felvenni velük a versenyt, arról még nem hallottam.

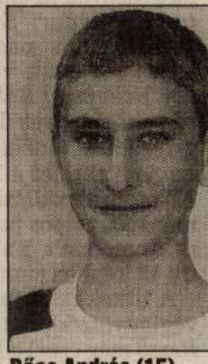

Bőcs András (15)
tanuló

Tetszik. Végül is eg jó. Azt tudom, hogy nek új televíziócs nák, de hogy a Ma Televízió kettes prog jának helyén is me nik egy, arról még hallottam. Szerinte új programokat tö fogják figyelni. Én denesetre az új tévék rűbben nézem majd, kíváncsi vagyok, hog lyenek lesznek. Bizt és szórakoztató mű kerülnek adásba.

TISZTELT HIRDETŐINK!

Tisztelt Ügyfelünk!

Ezúton tájékoztatjuk Önt, hogy az OTP Banknál a belföldi természetes személyek

T

FURNITURE COURSE
HISTORY/THEORY AND PRAXIS
Start: September 2004. (

1. General introducing into the history the furniture

- Starting point: 18. Century european furniture and woodwork;
- we plain to focusing on the highlights each periods and examples (e.g. XVI. Louis -style; empire; rococos in Europe; biedermeier; Sezession/Jugendstil/art nouveau/arte jovento; art deco; avantgarde; etc.)
- we will observe hungaryan collections of furniture as theoratical background

2. Visiting the main collections/exhibitions of furnitures in Budapest:

2.1. **Nagytétényi Kastélymúzeum** (Budafok)
Guide: dr. Éva Kiss

2.2. **Museum of Applied Arts** (Üllõi út 33-37.)(if there is no exhibition of furniture, maybe we can see the furniture warehouse exclusively)
Guide/Contact Person: Éva Csenkey

2.3. **Kiscelli Kastélymúzeum** (Óbuda, Kiscelli ú. 108.)
Guide: Péter Rostás
- Collection of the Furniture-manufactory Miksa Schmitt (19- 20 century; "Authentic replica/reproduktion" - What does it mean?

3. Walk on the antiquity area Budapest, Falk Miksa utca (V.)

3.1. **Nagyházy Galéria** and Auktionshouse (the most important privat institution, which is dealing of furniture /carpet, porzellan, jewell etc.)

3.2. Meeting with **Judit Virág**, the head of **Mû-Terem Galéria**; Range of interest and representation the 19-20 Century hungaryan painting and the Zsolnay- ceramic

4. "Closing chord": Visiting of a **Winter-auktion**, which use to be in dezember (according to the agreement)

(Alternatives: Visiting Károly-palota/Budavár)

Supplement: - Bibliography

Csernovics Diodor

1873/74

Ferképzőmfő istérk

1932-33. 73. l.

Aradon élt

Utóbb h. állam-

titkár

Gulyás P. M. Trök

IV. 888. l.

érvénye[illegible] a
sem vész el teljesen a technika, az egyes szerzetesi zárdák a G.-szövést is megőrizték, de igén eldurvult kivitelben. Ami ebből a korból ránkmaradt, elenyészően kevés. Az ismert falkárpitok legnagyobb része nem szövet, hanem hímzés; csak a halberstadti és quedlinburgi szőnyegek sorozhatók a G.-ek csoportjába. Ezek a XIII. sz.-ból valók; erős barna kontúrokkal vannak rajzolva.

A XIII. sz.-ban a textilművészet éppúgy, mint a zománc- és üvegfestés, fellendül, a katedrálisok ünnepeken kiterítik sorozatos kárpitjaikat, melyek — a leltárak bizonysága szerint — igen nagy számmal voltak és szimbolikus vallásos jeleneteket ábrázoltak, de előfordulnak már világi, sőt antik tárgyú szövött képek is. Sajnos, mindezekről csak leírások maradtak fenn. A XIV. sz.-ban a G.-szövés Franciaországban koncentrálódik. Párizs, Arras és Brüsszel sokáig versengtek az elsőségért, egész Európa megszokja, hogy innen, a jól organizált központokból kapja kárpitjait, úgyhogy a szövés technikája egyebütt feledésbe merült. A XIII. sz. közepétől Párizs volt a központ, valószínűleg keleti minták inspirálták a *draps d'or imagés*nak nevezett szőnyegeket. A fejlődés menetét csak a XIV. sz. végétől tudjuk követni.

Németországban nincsen ugyan olyan fontosságú műhely, mint Arras, de a zárdákban szőtt darabokban sok az eredetiség. A XV. sz. a képszövés virágkora, északfrancia és németalföldi műhelyek a technikát hirtelen tökéletességre viszik, egész Európa elismeri és rendelésekkel halmozza el őket. A nagy technikai fejlettséghez hozzájárul a szellem felszabadulása, a naturalizmus győzelme és az emberi alak diadalmas bevonulása a művészetbe. A XV. sz. vége és a XVI. sz. eleje átmenet a középkorból a renaissanceba. A mitológia, a görög és ró-

magyar

Csernovics Erzsébet

festő

Veréb kati, olaj.

Leányka, olaj.

Virágesendélet, olaj.

Nemzeti Szalon.

Tavaszi Szalon

1930.

T. 919.D.

fölül balra a sarokban lévő vonal-

IV.
CANVS
Proc. I. distinctus
1751.

19.9 : 15.2 cm.

CSERNOVICS ERZSÉBET

22	Duna reggel	olajf.	250. –
23	Utcarészlet	olajf.	250. –
24	Virágok	olajf.	250. –
24a	Fő-ucca	olajf.	250.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1933

123

1335. Barend van Orley.
Sz. Bruxellesben 1492

V. Károly képe:

Mellig, (jobbra.) Fején puh
kövekkel kirakott aranyékitménye
gyöktől körülvett boglár válik k
jusza és szakálla leberetvált. R
~~aranygyapjas rend jelvényét lán~~
czos inge kilátszik, a nyakába v
ja aranybrokát.

Fa, méretei 72:51.5 cm.
Vétetett Gebr. Bourgeoi
Elszámoltatott 1895: VI
Az elszámolásra nézve l

904. V. 10

Csernovics Erzsébet

Este

Földvári modó, olaj.

Nemzeti Szalon

IV. Balatoni kiáll.

1930.

szept.

G. GROTE SEP.-CTO. (MÜLLER-GROTE & BAUMGÄRTEL) BERLIN.

EN DIE CHETA AM UFER DES ORONTES.

RAMESSEUM, THEBEN. XIX. DYN.

SSE D' AVENNES.)

Csernovics Erzsébet

Csenovics Erzsébet.

1929 Tavaszi Szalon.

Szürkeruhás leány, olajf,
Reggeli munka ateniszpályán.

Nemzeti Szalon

XXXX

Csernovics
~~Csekonics~~ Erzsébet

Nemzeti Szalon

1929. máj

Tavaszi
Szalon

250.–
200.–

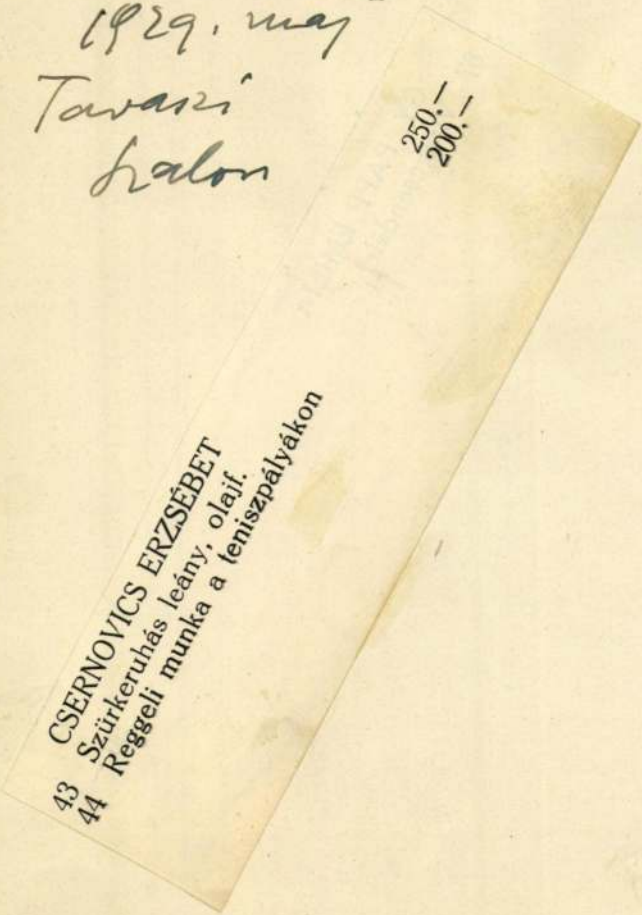

CSERNOVICS ERZSÉBET
43 Szürkeruhás leány, olajf.
44 Reggeli munka a teniszpályákon

Csernovics Erzsébet

Műcsarnok festő Attila Ezért 19.

1928/29. téli kiáll. 578.

Kelta bronz nyakperec VIII. 15.

MDK

Csernovics Erzsébet

Szürkeruhás leány, olaj

Reggali munka a teniszpályákon

Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 9 l.

sztel, a stációk Bauer György

.

éklet, képe 34 l – Ermrecsányi Miklós:
l. kiad. Bp. 7930, 15 l – Eger V. és MV. Bp.

Csernovics Erzsébet

MDK

Tanulmány, olaj

N. Szal. tavaszi kiáll. 1929. jun.

5 1.

Csernovics

Festőművész

[illegible] Társaság tavaszi tárlata - Szerzeti Szalónban
- képével szerepel.

Magyar Hirlap
1933.III.19.

Csernovits

festőművész

Szinyei Társaság tavaszi kiállitásá- Nemzeti Szalónban - képével szerepel.

B s t .
1933.III.19.

Csernovics Ernőt

festőművész

Szinyei Merse Pál Társaság VIII. Tavaszi szalonja - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Esti Kurir
1933.III.19.

Csermonits Emília

festőművész

Szinyei Merse Pál Társaság VIII.Tavaszi Szalonja - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1933.III.19.

MDK

Csernovics Erzsébet

kitüntető elismerés

N.Szal. Tav.Szal. 1934.

Csernovics Erzsébet

festőművész

Szinyei Társaság tavaszi Szalon kiállitása - a Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

A tehetséges müvész szép haladásról tanuskodó arra tisztikus és komoly három képe jelenti a kiállitás kiemelkedő értékét.

Ujság
1930.V.11.

MDK

Csernovics Erzsébet

Alkonyat.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CXV. A Munkácsy-céh
III.reprezentativ kiáll.Pest.1930.Nov.hó
Kat. 17.1.

Csernovics Erzsébet, festö

36. Földvári molo. Olf.

Nemzeti Szalon. -A Balatoni Társ. IV.kiáll.
Bp.1930.szept. Kat.

Csernovics Erzsébet MDK

Önarckép, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

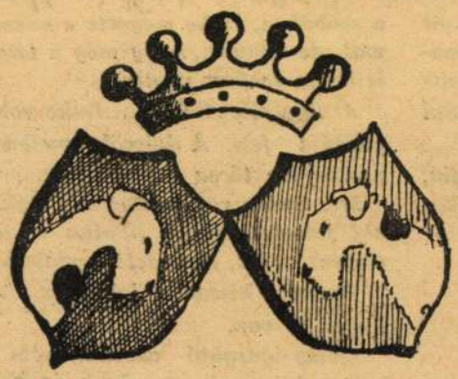

Gentry kennel

Csernovics Erzsébet rajzaival

Tavaszi napfény csillog a Gellérthegyen.

Kelenhegyi-út 53. A Sashegy felől átfütyül a csipős szél. Sötét limousine szélesen veri fel az út porát. A vaskapun csengő, alatta kerek zománctábla:

Vigyázat, harapós kutyák!

Krrrrr, krrrr...

Vau, vau, vau... vau, vau, vau...

A csengő éles berregését hangos kutyacsaholás kíséri. Nem is egy, legalább négyszólamú.

Bent a kertben a villa előtt még egy zöldkerítés zárja el az utat. A bejárat fölött címtábla:

Zwinz V. H. Gentry-kennel.

Helyben.

KENNEL — VERŐCE

Kennel. Ez a fogalom Magyarországon majdnem teljesen ismeretlen. Nálunk a kutyakultusz, a fajkutyák nemesítése, kitenyésztése még nem vonult be a sportok csarnokába. A kutyatartás fogalma általában a tűzhely alatti fekhely, az ebédalatti csontropogtatás, a déli és esti séta kereteiben mozog. Ápolás? Néha kis kefe, szőrfényesítő... És ha jó meleg idő van, néhány dézsa víz sem árt...

Mr. Zwinz mosolyog.

— Nem, — mondta, — a kennel egészen más. Az komoly és meglehetősen fényüző „sport". Röviden: nemesvérű fajkutyákat tenyészteni, nevelni, ápolni. A kennel tulajdonosának álma, célja: a nagy nemzetközi versenyeken elvinni a kitüntetéseket és az első díjakat. És természetesen az egyéni passzió, amely örömet talál a kutyatenyésztés sportjában.

— Eszerint hogy lehetne a kennel szót magyarra fordítani?

— Ekörül már sok vita folyt. Egyesek szerint a kennelnek megfelelő magyar szó, a verőce. Nem tudom, hogy valóban így van-e ez, miután az egész magyar történelemben egy nagy tömegkutyavásárról tudok, az is Budán volt. Leghelyesebb kutyatenyésztő sporttelepre fordítani. Ha egyáltalán fordítani akarunk. Mert a kennel szó nemcsak Angliában, hanem az egész világon elfogadott és használatos.

— Magyarországon hány kennel van?

— Csak ez az egy, a Gentry-kennel. Külföldön, főleg Angliában több tízezerre tehető a kennelek száma. Tulajdonosaik Angliában számos klubot alakítottak, tevékenységükről pedig egész sereg tekintélyes szaklap és folyóirat számol be. Az angliai kenneltulajdonosok névsora kétszer olyan vastag könyvben van összefoglalva, mint a mi telefonkönyvünk.

—A Gentry kennelben milyen kutyák vannak?

— Csak drótszőrű foxterrierek. Ez az a fajta, amelyet Newcastle hercegnő tenyésztett ki. Főbb vonásokban ismertető jele a hosszú és keskeny fej, rövid hát, egyenes első láb, rendkívül elegáns mozgás. Természetesen nem minden kennelben foglalkoznak csak foxterrierekkel. Jelenleg nagyon divatosak a sealham terrierek, a scotsch terrierek, shye terrierek. Nálam kizárólag angol nemesvérű kutyák vannak, amelyeket Angliából hozattam.

GENTRY'S DUKE

A szomszéd szobából élénk csaholás hallatszik, majd egyszerre kinyílik az ajtó és villámgyorsan besiklik egy pajkosan virgonc, gyönyörű tartású fiatal drótszőrű foxi.

Mr. Zwinz bemutatja a kis foxit, amely viharos érdeklődést mutat a nadrágszárak iránt.

— Ez itt Gentry's Duke, Csak kilenc és fél hónapos és máris 17 díjat nyert a kennelnek. Európai viszonylatban is egyike a legjobb kutyáknak. Most érkezett Angliából, de már kiheverte a repülő út fáradalmait.

Duke, mintha megértené gazdája szavait, nagyot ugrik a levegőbe, majd igen önérzetesen és kecsesen elkezd körbefutni a szobában, mintha versenyen futna a tribün előtt.

— Mennyit érhet az ilyen nemesvérű kutya?

— Bizony nem vesztegetik olcsón. A duke 200 fontba került, de a nagyapját, amely champion, 2000 fontra becsülik.

— Minek az alapján döntik el a kutyaversenyt?

Kozmetika

— Száz pontban foglalták össze az ideálisan tökéletes kutya tulajdonságait. Természetesen ez a 100 pont: utópia. Ilyen kutya nem létezik. Az átlag, amelyre azt mondják: csinos állat, 60—70 pont körül mozog. A champion-jelöltnek 90 ponton felül kell lennie.

Mr. Zwinz átvezet egy másik szobába, ahol a legfiatalabb nemzedék melegszik a nagy láda mélyén. A láda körül pedig a boldog szülők játszanak egy viharvert gumibabával.

Duke méltatlankodva kint maradt.

— Nagyon kell vigyázni, hogy két egyforma nemű foxi össze ne kerüljön, mert abból mindig katasztrófa lesz. A foxik nagyon okos és intelligens állatok, de borzasztóan féltékenyek. Ha összeeresztik őket, mindjárt összemarakodnak és megtépázzák egymást. Ez pedig nem szolgál a külalak előnyére.

„A SPORTTELEP"

A kennelben, a „sporttelepen" mindig a legtökéletesebb rend uralkodik. Erre a kennelmester ügyel fel, akit a kora hajnali óráktól késő estig, amíg a kutyák aludni nem mennek, teljesen leköt a gondozás.

— Huszonhét kutyánk van most — mondja Zwinz igazgató — köztük négy champion, néhány derby győztes és a többieket is kivétel nélkül számos díjjal tüntették ki.

A kennelépület deszkából készült masszív épület, amelybe hosszú folyosóról nyílnak az ajtók a „garzon"-szobákba.

A kennelépület folyosójának berendezése elárulja, mennyi gondot okoz a kutyák ápolása. Az egyik asztalon fésűk, kefék, púderek, szőrápoló olajok, egész kozmetikai intézet.

— Most nem foglalkozunk annyit a „kozmetikával" — mondja mosolyogva a kennel tulajdonosa. — Holtszezon van. Az ápolás csak a napi tisztántartásra szorítkozik.

A kennelmester, jóképű angol fiú, éppen a „kutyatálalóban" szorgoskodik, elkészíti a kutyák kompaktabb és a kölykök különleges reggelijét. Kis tányérokra osztja szét és egy nagyobb tálcán viszi a kennelbe.

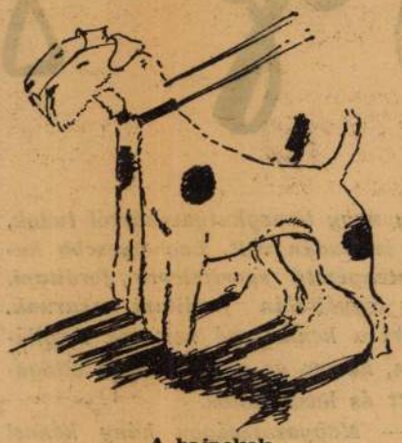

A bajnokok

A kutyabetegségek elkerülésére és orvoslására külön gyógyszertár szolgál, azonkívül hetenkint többször rendes orvosi vizit.

— Szép sport a kennel, de nagyon sok gond lehet vele!

— Bizony nagyon sok gondot és türelmet igényel, de az embernek öröme telik benne. Duke épp a minap kedves kis meglepetést szerzett nekem. Éppen színházba készülődtem, amikor jelentették, hogy az ebédlőbe bekészítették a vacsorát. Néhány perc mulva, amikor bementem az ebédlőbe, meglepetve láttam, hogy az asztalon fényesre törült üres tálak vannak csak. Duke a sarokból figyelte a helyzetet. Kisült, hogy néhány perc alatt, amíg nem volt senki a szobában, Duke megette a vacsoráimat, de annyira, hogy még a tálakat is tiszta fehérre nyalta.

A villa előszobájában Dukeront a gazdája felé. A küszöb mellett, a padlón kis tócsa éktelenkedik.

Mr. Zwinz rosszalólag néz Dukera, aki felvetett fejjel, mintha mi sem történt volna, lépkedett a szobába.

Persze, hiszen a lakásban több kutya is van.

Zwinz igazgató azonban nem tud haragudni, csak mosolyog és a kutyák társalkodási nyelvén jegyzi meg:

— Hier ist jemand unartig gewesen...

ÁBRÁNYI AURÉL

A kis renitens

Sürgöny

Tárnok volt. Tárnokmester. A megyénél. Agglegény. Egész életén át semmi mást nem csinált, csak gyüjtött. Még pedig pénzt! Ami nagy szó! Nincs az a méh, amelyik szorgosabban hordta volna a mézet a kaptárba, mint ahogy a tárnok úr a pénzt a takarékba. Magától megvont mindent. Másoktól is. Minden garast a fogához vert s aztán ha csak ki tudta módolni, nem adta ki. Igen számottevő vagyont rakosgatott össze hivataloskodása negyven esztendeje alatt.

A tárnok úr ott kosztolt a „Kör"-ben. Lojzi bácsinál. De csak ebédet váltott. Azt is a legolcsóbbat. Leves, főzelék feltéttel. Semmi más. Pedig szerette a bort is, a sört is, de pénzt nem adott érte. Ellenben ha megkínálták, mindig elfogadta.

Délben megette a levest, meg a főzeléket. A feltétet soha.

— Tedd el Lojzikám vacsorára. Majd eljövök...

Így spórolta meg egy életen át a vacsorákat.

A reggelit lukszusnak minősítette. „Nem szabad a gyomrot folytonosan dolgoztatni!' Ez volt a jelszava.

A tárnok úr édesanyja Dunántúl élt. Két testvéröccse is. Ő ide szakadt a falujából hozzánk. Innen aztán nem mozdult ki soha. Bizonyosan azért, mert az is pénzbe került volna. Na, mindegy.

Egy esős őszi napon a tárnok úr nagy társaságban ebédelt a Lojzi bácsinál. Éppen a levessel végeztek, amikor a postás belépett a terembe s átadott neki egy sürgönyt...

A tárnok úr kibontotta a hitvány kis papirost. Beletekintett s aztán a fejéhez kapott:

— Végem van!

Az emberek részvéttel ugrottak hozzá:

— Mi az?...

— Megraboltak!...

— Hogy-hogy?...

— Az elmúlt télen kölcsön adtam az anyámnak négyszáz pengőt... s most azt sürgönyözik, hogy hirtelen meghalt... Bizonyos — hörögte fölakadt szemmel, — hogy a testvéreim le fogják tagadni!

PÉCZELY JÓZSEF

Csermanics Erzsébet

festőművész

A Szinyei Társaság a VIII. Tavaszi Szalon-on kiállított képéért dicséret elismerésében részesítette.

Nemzeti Újság
1933.III.25.

Csermanics Ernőt

festőművész

A Szinyei Társaság a VIII. Szinyei Tavaszi Szalonon kiállított képéért kitüntető elismerésében részesítette.

Budapesti Hirlap
1938.III.25.

MDK

Csernovics Erzsébet

kitüntető elismerésben részesült.

XIII. Tavaszi Szal. N.Szal. 1937. máj. 4 I.

Csernovics Erzsébet MDK

kitüntető elismerés

N.Szal. Tavaszi szalon 1937.

MDK

CSEMOVICS ERZSÉBET

kitüntető elism.

17. Tav.Szal. dijnyert. névsora. N.Szal. 1942. jun.

Ø Gernovics Agenor

főmérnök

l

Gulyás Magyar írók

IV. k. 887,

888. h.

Csernovics Agénor

1873/74

Ferbépzőmfőiskérk

1932-33. 73. l.

Csernovics Ágoston

u. 1887.

Delmagyarország

(Szeged) 1914. máj. 9.

(Cs. temetőr.)

48. Ereklyemuz.

jelvénye
: kitüntetés disziti. Haja, szemöldöke, ba-
szeme barna. Nyakravalója fekete, vörösbar-
anyzsinorzású.

:m.
:czi emlékek muzeumából (107/95. No. 96).
-iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

592

Czernovics Ágoston

† 1388

Szegedi Napló

1914. máj. 9.

(Cs. temetésre.)

éz. Ke lét kitüntetés jel-
ke, baj sza és körszakálla
yakrava lója fekete, vörös-
rú és a anyzsinórzású.
. — Le t. sz. 736. — Értéke
n-féle e eklyeműzeumból. —
okat l. a 62. lapon az 580
is 23-án (107–95). — Átvételi
másul vette az 1896 április

Csernovics Agenor

Jömérnök

festő U. 1386

1914. máj. 6 (?) ön-
gyilkos lett. Temetése
máj. 8-án volt. Az
1880-as évek elején
mint fiatal mérnök
került Szegedre ♀ majd
több évig vidéki ármen-
tesítő társulatoknál
működött. Az 1890-as
években vissza hívták
Szegedre. Az öngyilkos-
ságot a vezetése alatt
álló vállalatnak a gaz-
dasági helyzet követ-
kezteben válságba kerülése
okozta. Alelnöke volt
a Szegedi Képzőművé-
szeti Egyesületnek is.

Szegedi Hiradó. 1914.
máj. 9. (Cs. temetése.)

♀ a folyam mérnöki hivatalhoz, min-
dán Zürichben végezte mérnöki
tanulmanyait

48. Ereklyemuz.

van ábrázolva)
en ~~látható~~. Előrefésült haja, bajusza,
arna. Nyakravalója fekete, ~~vörösbarna~~
gallérú atillája vörösbarna

.
zi emlékek muzeumából (107/95 . No.67).
ki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

Csernovics Agenor

máisai mérnök és
működvelő festő

L. Kendrey-kentiványi

326. l.

Vas Rapcsak VII. 247

Csernovics Agenor

festő

l.

Lykaközöns

41. l.

Beiratkozási

rán-Tudományegyetem mind a négy (református orvostudományi és bölcsészettudományi) karán, lv-, történettudományi, valamint matematika és beiratkozás az 1941—42. tanév I. félévére 1941. ag 15-ig tart.

ratkozik be, valamint, aki — katonai szolgálat mint egy félévre egyetemünkön tanulmányait mánybélyeggel ellátott folyamodványt 1941. évi **a karnak a dékánjához nyujtsa be,** amely

anulmányi időre érvényes, azonban csak arra a elvételét kérte.

a következő eredeti okiratokkal kell felszerelni: 7.300/1939. M. E. rendelet 4. §-a szerint: rend-

a következőket tartalmazza: „1. Az egyetem vagy (a továbbiakban: hallgató) köteles igazolni azt, hogy ben nem-zsidónak vagy zsidónak kell-e tekinteni, ille- a törvény 2. §-ában foglalt rendelkezés alá esik-e. vonatán felül rendszerint csupán mindkét szülőjének köteles a felvételi kérvényhez mellékelni. Ha a hall- ik születési anyakönyvi kivonatát (keresztlevelét) kö- itóság kétség esetében arra is kötelezheti a hallgatót, önyvi kivonatát (keresztlevelét) is mutassa be. — yszülei születési anyakönyvi kivonatának (keresztleve- lita hitfelekezet tagja, vagy aki folyamodványában ki- yébként zsidónak kell tekinteni."

dásban említettek miken tekintendők zsidóknak, maga

Csernovics Agenor

idején két évet Szegeden töltött, amikor a Pancsovai Árvízszabályozó Társulat igazgatójává választotta. 1897 decz. 1-én visszament Szegedre, ahol haláláig, mint a Szegedi Ármentesítő és Belvízszabályozó Társulat igazgató-főmérnöke működött. Szabad idejében nagy kedvteléssel és figyelemreméltó tehetséggel foglalkozott a festészettel. Művei közül mintegy száz darab olaj- és vízfestmény a család tulajdona.

A család és a Szegedi Ármentesítő és Belvízszabályozó Társulat gyászjelentései. — *Délmagyarország.* 1914 máj. 7—9. számai. — *Szegedi Híradó.* 1914 máj. 7—9. számai. — *Szegedi Napló.* 1914 máj. 7—9. számai.

Csernovics Agenor, mácsai, mérnök és műkedvelő festő; szül. 1860 febr. 13-án Simándon (Arad megye), megh. 1914 máj. 6-án Szegeden. A gymnasiumot Budapesten a piaristáknál végezte, azután Zürichbe ment, s az ottani technikán mérnöki oklevelet szerzett. Majd hazajött s Budapesten a tüzéreknél szolgálta le önkéntesi évét. A rekonstrukció

Csernoch tiszteló

I.Z.K.: Önkiszolgáló étterem, Eger. Építész: Horváth Z.Kálmán, munkatársak: Csernoch Miklós, Demeter András, M.Hejhál Éva, Mészáros József, Tomics Ljubomirné, belsőépitész: Verpeléti István. - Ismertetés, képekkel.

Magyar Építőművészet, 1969.3.sz. 14-15. l.

Csernus vé Illés Irén
kuanikus

M.D.V

A kiállításon kék csikkal díszí-
-lett mokkaskészlete szerepelt.

Sz. Szatmári Gizella: Üveg és finomkerámia .....
Művészet, 1966. cépszlés – 21 lap

Dr. Csermusné Illés Irén

A Herendi Porcelángyár tervezője dunántúli (bakonyi) szürmintákból alakít ki éppen egy magyaros hangulatú feketés kézletet. Bemutatja faragott felületű piros mokkás kézletét és empire-jellegű mokkás kézletét is. (emlétve).

Balogh Elemér: Herendi iparművészek között.
Napló (Veszprém), 1972. máj. 27.

Csernusné Illés Irén

A Porcelánipari Gyártmányfejlesztő Bizottság dicsérettel elfogadta az általa tervezett modern formálású étkészletet, és a Hódmezővásárhelyen megindult Alföldi Porcelángyárba irányította gyártásra.

Ipari Művészet, 1966. 2-3.sz., 73.l.

Csernovitz Ignác M.D.K.

körajzoló

mük. az 1830 as években

1836 ban hönyomdai engedélyért

folyamodott, mellékelve egy litográfiát

Der Donyplatz in Fünfkirchen.

Genni, A magy. körajz. 1960 132

Csernovits Ignác M.D.K.

litografus

Pécsett kért 1836-ban litográfiai privilegiumot. Bécsben tanult festést és rajzolást. Könyomdájára vonatkozóan nincs adat.

Gerni, A magy. Körajz 1960 17

Vallomások a párizsi nőről

Valahogyan úgy van ez, mint amikor a boulevard Saint-Michel tavaszi parádéjába ereszkedik bele az ember. Belépek a Galliera múzeum kapuján, leszurkolom a százfrankost, aztán beljebb térve jobbra-balra kapkodom a fejem a színek csinnadrattás vigalmában. Minden évben megrendezésre kerül itt a „Festők szólnak a jelenkorról" kiállítás — félig-meddig pályázatszerűen — s ez idén a „Párizsi nőről" tesznek tanúvallomást ismert és ismeretlen ecsetek.

Először, mondom, a színskála szertelen lüktetése csapja meg a szemem, de aminț csillapul az első lelkendezés, úgy facsarodik elő az egyes vásznakból, a legjobbakból, valamiféle józan szomorúság, sokszor lárvaarc egykedvű reménytelensége. Rögtön a bejárattól balra az őspárizsi japán festő, Fujita egy bisztró belsejébe tekint: levelét író, hanyagul öltözött diáklány, egy kilúgozott arcú szerelmespár, közepen egy fiatal nő a kisujja meg a gyűrűsujja közé fogja a cigarettáját — egyéniség! — s kilenc fagyos csendbe dermedt alak mellett csak a tizedik, egy borosüvegért nyúló munkás arcán ül széles mosoly. Sápadt figurák, kíméletlenül éles kontúrok, élő kifejezésükef csak a fakó testszínbe vegyülő hamuszürke gyászos váltakozása adja.

A következő termet vitathatatlanul Bernard Buffet komor kompozíciója uralja. „Az utcasarkok császárnői". Két szörnyű ribanc áll egymás mellett; szőrehagyott rókaboájuk súlyos nyakláncot csúfol, csapzott sörényük a XVIII. században még káprázatos paróka volt, zöld és vörös ruhájuk kivirít a szurtos sötétből: mosolygnak, szájuk mellett mélyre vésődik a két fekete csík, örködnek, uralkodnak... Kegyetlen erejű kép ez, az egyik legmodernebb nyugati művész alkotása, aki a költészettelen világnak éppen a csonttáaszott költészetét formálja, dolgozza rendszerbe s aztán boldogtalanul szemléli. (Hamarosan ráunok Buffet-re, ha egyszerre látom sok festményét, de mások alkotásai mellől mágnesként vonz magához páratlan egyénisége.)

Két érdekes alkotást szeretnék még említeni a pesszimisták közül: Joseph Bossane Balkonbeszélgetését, mely a háttér harsány, expresszionista tónusaival hangsúlyozza két fiatal nő arcának fásult vérszegénységét (méregzöld pamutot gombolyítanak, beszélnek, de szemük élettelenül réved a messzibe)... és Claude Weissbuch Vénasszonyait, ezt a két főszínnel megoldott, keserű jellemkarikatúrát, melyen fehér alapon barna banyákat vonultat fel cekkeresen, visszeresen, kifacsarodottan, mint a rosszul sült kenyér.

A való érték, az igazi Párizs-látás terén a fentebbieket alig egyensúlyozza néhány derűs szemléletű vászon. Paul Montané Futtatásán egy stilizált lófigura mellett izmosan duzzad két termetes mannequin teste s az egész kompozíciót besugározza a kép aljan vonuló kerek leányarc egészséges fiatalsága. Nagy örömmel fedeztem fel Vértes Marcell magyar festő Csókjelenetét: suhancosan bájos impresszionizmusával, kedves humorával ő tolmácsolja legjobban a légies parkszerelmek varázsát.

Zömükben aztán a többiek a „párizsi csőr" felfogás jegyében dolgoztak, a divatlapok parisiennejét költötték újra, a külföldi turisták álmát, a tükrös szemű, hegyes mellű, táncos lábú boszorkát. Igaz, nem tudni pontosan, milyen útonmódon, már minthogy a nagy divatszabók képzelete alkotja-e a típust, vagy az élő valóság ihleti a divatot, de tény az, hogy ez a fajta nő létezik, s az örök női alak, Izolda, Júlia vagy amint Határ Győző látja, a döbbenetes Annibel mellett ott csillog a párizsi nő is. Önmagát csodáló, önmagáért élő virág, babaszabású ördögfióka. S ez a felületes lény tartalmilag csak sekélyes, de formailag néhány valóban bravúros festményt sugalt. Gondolok itt Charlot fekete sziluettjeire, akik, mint az éjjeli pillangók, úgy soroznak a neonfények felé; Capron Színházi társalgójának hivalkodó ruhabemutatójára vagy Héraut két szakasztottan egyforma lófarkfrizurás, coca-colát szopogató bakfisfejére.

Összességükben nézem ezeket a képeket, mint egy zsivajgó, pompás papagájházat, s a látogatás után a napfényben porzó sugárútra érve már nem is nagyon tudom, melyik szemléletnek adjak igazat: a könyörtelen művésznek-e, aki arról vall, hogy Párizsban csakúgy, mint másutt, súlyos jajjal terhes az emberélet, vagy a ledér formalistának-e, aki viszont így ujjong, hogy nincs még egy város, mely úgy tudná lepleznì boldogtalanságát, mint éppen ez a Párizs.

Karátson Endre

Ellenvélemény Buffet-ről

Ízlés és műveltség kérdése, hogy Csernus Ákosnak tetszenek-e Bernard Buffet képei; tehát ez a cikkíró magánügye. Hogy egyéni véleményének az egyik legtekintélyesebb magyar nyelvű kulturális lap helyet ad, ez meg a szerkesztő és az olvasó ügye.

Sőt, igaza van Csernus Ákosnak abban, hogy Buffet ma Párizs legdivatosabb festője. Párisznak, pontosabban a St. Germain des Prés-nek mindig voltak is divatos festői, mint ahogy voltak s vannak divatos kurtizánjai; ebben nincs semmi különös. Divatokról írhat az ember, csak győzze követni őket, mert annyi van és oly nagyon rövid életűek. Valószínűleg abban is igaza van Csernus Ákosnak, hogy nemcsak az ő ifjú fantáziáját, hanem az olvasók egy részét is érdeklik Buffet hálószobatitkai, a köréje fonódó pletykák tömege, szegénységének és meggazdagodásának útja-módja. De a kis pletykagyűjteménybe a modern művészet jelentős kérdései is belekeveredtek s ezért Csernus cikke közügygyé vált. Szót kell emelni ellene, annál is inkább, mert az olvasók többsége épp a modern festészet terén tájékozatlan.

Ha jól értettem, Csernus Buffet festészetének három jellemvonását emeli ki és dicséri: hogy egy sajátosan francia, mai társadalmi réteg életérzésének ábrázolója; hogy természetelvű, tehát nem absztrakt, de mégis absztrakt, nehogy fényképszerűvé legyen; és végül, formai gazdagságáról meg termékenységéről olvashatunk meleg szavakat. Vizsgáljuk meg e három jellemvonást közelebbről.

Ahogy Buffet karrierje, a festményein megjelenített világ is mai. Milyen is lehetne más? Napjaink valóságába sok minden beletartozik, többek közt Buffet világa is, amelynek irodalmi megfelelőjét Sagan kisasszony alkotta meg. Karrierje is hasonló. Pesszimista és egyben habzsolja az életet, nem lát célokat a nagy emberi kérdések felvetésében, de céltudatos, ha apró egyéni érdekek forognak kockán. Van ebben a világban valami megvesztegető fanyarság és a fanyarság patikamérleggel gondosan kimért ellenpárja is, meg nagy adag cinizmus és olcsó hatásvadászat. A lényeg, az adagolás arányain múlik: semmiből sem adható több, mint amennyit a közönség kíván, nehogy bárkit megterheljen, elkedvetlenítsen. Pesszimizmus a divat? Keverjük egy kis szentimentalizmussal és bizonnyal kelendőbb lesz az áru.

Mindebből az következik, hogy ha Buffet a múlt században él, minden valószínűség szerint csattanós poénú genre-képeket fest. De mivel ma él, hát kiábrándult és csapzott; s mivel modernnek lenni nemcsak témában és hangulatokban, de a megjelenítés eszközeiben, a formában is illik, a modern festészet formakincsének néhány jellegzetességét (pl. dekoratív síkszerűséget) is belékeveri fanyar főzetébe. Persze ezt is csak óvatosan; annyira, amennyire közönsége igényli és elviseli. De Buffet nemcsak ezért utasítja el az absztrakciót (hisz annak is megvan az absztrakció igazi problematikáját nem érintő, csak a módos sznobközönség kegyét kereső változata), hanem azért, mert újabban az absztrakció nem divatos. Valószínűleg ez az oka, hogy Buffet „természetelvű" festővé lett, noha e tekintetben is megkerüli az igazi problematikát.

Buffet-nek egyéni stílusa: színekben a fekete-fehér-szürke unalom; vonásaiban valami furcsa szálkás szárazság, ami a fodrászkirakatokban látható színésznő-fényképek jellegzetes mutatós fráshoz hasonlít. Képei a rajzelemre épülnek. Ebben valóban egyéni; éppen ezért itt tűnik ki leginkább gyengesége. Rajzmodora tipikusan *akadémikus; sémát rajzol* az egyedi, a karakterisztikus keresése helyett, s a séma aggatja formajegyeit, szálkáit, tüskéit, bonyolult, a rajz egészéből, értelméből nem következő vonalkáoszát. Mivel esztendők óta képeinek ezrein ez a stílus uralkodik, aligha tévedünk, ha modorosnak érezzük. Ezért lep meg Csernus Ákos megállapítása Buffet formai gazdagságáról. Egy tucat Buffet-kép egymás mellett bizony nagyon unalmas lehet... Buffet termékenységét a kereslet-kínálat törvényszerűségei szabályozzák. Ez talán mégsem állítható párhuzamba Juhász Ferenc „szószomjá"-val.

Ha Buffet-t, a festőt összehasonlítjuk az egzisztencializmus olyan felfedezettjeivel, mint pl. Brigitte Bardot, vagy Juliette Greco, akiknek a színészi-művészi teljesítménye szintén nem áll arányban népszerűségükkel, mégis az utóbbiak javára billen a mérleg. A két színésznő — a maga módján — az egzisztencialista életérzés megtestesült típusa, játszaniok szinte felesleges, elég, ha önmagukat adják hűen. Ám a buffet-i profil csak máz. Ha nyíltan nem is mondja, Csernus maga is érzi, hogy ez mesterséges valami, az ő szavával: „tenyésztett szomorúság". Épp ezért talán mégse Buffet *a legpesszimistább festő, akit a műtörténet valaha ismert* — ahogy Csernus írja. Hadd emlékeztessek az Utolsó ítélet Michelangelo-jára, az amsterdami gettó öreg Rembrandtjára, vagy az öreg Goya-ra, s hosszan folytathatnók a sort olyan igazi művészekkel, akik ugyan nem Rolls-Royce autókban és tengerparti kastélyokban tenyésztették a szomorúságot, hanem meghasonlottak az őket körülvevő világgal, főleg pedig azzal a közönséggel, amelynek mai otódjai Buffet bankszámlájának növelésén fáradoznak.

Noszlopy György

Komolyan vehető?

Berkesi András (vajh ki ő és merre van hazája?) elsőrendű szükségletének érezvén az írást, úgy döntött, hogy — Marosán elvtárs felszólítását komolyan veszi és könyvet dob a piacra, melynek témája az októberi ellenforradalom.

A Könyvterjesztő Vállalat hivatalos közlönye rövid részletet közöl a közeljövőben megjelenő könyvből. Olvasóink bizonyára megbocsátanak nekünk, ha minden kommentár nélkül néhány sornyi terjedelemben mi is ízelítőt adunk az új magyar szocialista-realista irodalom e fontos alkotásából.

— László, térj észre... hídd el... De a fiú közbevágott. Szava, mint az ostor pattogott.

— Ne magyarázz, mindent értek! Még csak arra jelelj, igaz-e, hogy az évfahásokkal együtt harcoltál?

— Igaz!... — felelte a lány és felkapta fejét.

— Szóval a forradalom ellensége vagy? A forradalom ellensége lettél... szovjet úgynök... orosz bérenc...

A lány torkában megrekedt a szó. — Ez nem László, ez nem az ő Lászlója, ez valaki más... — Nyelt egyet. Ereszte, hogy apja vére kezd felülkerekedni... — Ezt nem hagyhatja szó nélkül! Most már mindegy, most már ahár meg is halhat... De nem, azért sem fog meghalni! Feltűnt előtte a tegnap délutáni Köztársaság tér, a megcsonkított testek körül vijjogó dögkeselyűk, fülébe hasított a céda gúnyos röheje... Szive meghemélyedett. Újra a régi volt. A régi Bruckner Erzsébet, aki negyedik gimnazista korában négyezer méterről ugrott ki ejtőernyőjével, a régi Bruckner-lány, aki szembe mert nézni a halállal. Szeme most acélosan csillogott. Hangja kemény volt:

— Mondd, tudod mi történt tegnap a Köztársaság téren?

László ismerte a tervet, este hallotta, hogy a felkelők el is foglalták az évfahásoktól a pártházat. Dicsekedni akart a lány előtt. Gyerekes nagyzolással vágta oda:

— Tudom, én is ott voltam!

— Te is harcoltál?

— Én is...

— Es... és te még forradalomról mersz beszélni?! Az forradalmi cselekedet volt? Azt mered mondani?!

— Igen!

— Te! Te ellenforradalmár!... Te gyilkos... Gyűlölleh!... Takarodj!... — az utolsó szavakat már kiáltotta.

— Es én, ó én balga, egy ellenforradalmárnak, egy véreskezű gyilkosnak lettem a szeretője... Ezt nem bocsátom meg magamnak... soha... soha... amíg élek! — Kitört belőle a sírás. Akkor már nem tudott uralkodni magán:

— Odaadtam neki magamat... becsületemet . . . tisztaságomat . . . Menj! Látni sem akarlak! Gyűlöllek! Megvetlek...

László sértették e kemény szavak... Visszavágni! Keményen visszavágni. Sértésre sértéssel felelni! Fölényesen, férfimódra! Megtörni ezt a büszke lányt, hogy alázattal esengjen bocsánatért...

— Ki tudja, hányadik vagyok már én? — szólt gúnyosan.

— Bár lettem volna másé is! Bár ne neked tartogattam volna magam! De menj... — Megfordult és kiment a konyhába.

A pirostollas néni

Írta: **Benedek Károly**

Egy tíz éves embertársnál tettem ma részvétlátogatást.

Az emberke egy nagyon komoly támlaszéken ült a felhúzott térdein, egy nagyon komoly asztal előtt és úgy el volt merülve a könyvébe, hogy észre sem vette jöttömet. Így álltam a karszéke mellett jó ideig és elnéztem a lelkesedéstől kipirosodott arcát, a kicsit nyitott lihegő ajkait és elgondolkoztam a szomorú híren, melynek hozója vagyok. Felijedt végül egy mozdulatomra, a világos és tiszta gyermekszemét rámszegezte azzal a mélységes komolysággal, ahogy csak gyermekek tudnak nézni, akik még komolyan veszik az életet. „A tanító úr elbeszélését olvasom", mondta magyarázóan, „A romagnai vér-t. Nagyon szép és megható. Látszik, hogy igaz" — és betette a könyvet, melynek tábláján egy nagy, pirossal festett szív világított a felirat alatt: „A Szív. Irta: Edmondo de Amicis."

Összeszedtem magamat. „Jancsi, mondottam, egy nagyon szomorú hírt hozok. Turinból írják. Meghalt a pirostollas néni..." Jancsi, ki bizvást lehetne unokám, belémkapaszkodott, átfonta karjával a nyakamat és a szeme megtelt könnyekkel. Az enyém is. Úgy sirattuk ketten, a gyermek és az aggastyán Eugenia Barruero-t, aki Turinban elszenderedett.

És most önökhöz fordulok e hírrel, akik e sorokat olvassák, tíz évesek, harminc évesek és hetven évesek: mert Eugenia Barruero, kinek most hallják először a nevét, mindannyiunk közös emléke, közös barátnőnk és közös halottunk.

Ahogy beszélek róla, úgy kép jelenik meg a szemem előtt. A hajdani behavazott turini utcát látom csendes, régi házaival, miknek egyforma magasságát nem szakítják meg modern irodaházak, sem a lovaskocsik között nincsen még automobil, mert az autótülök csak oly kevéssé veri fel az utcát, mintahogy a lakások csendjét sem veri fel telefoncsengetés és az utcalámpák sem ismerik még a villanyhörték izzó drótjait. Az elemi iskola áll az utca mélyén nyugodtan, anyás szélesen, a tanítás folyik, de már csak percek választanak el a csengetéstől; a fejkendős mamák sötét szoknyában és a papák, ki munkásruhában, ki iparoskötényben már gyülekeznek a kapu körül. A hidegtől pirosra csípett arccal fordul be az utcasarkon prémgalléros nagyhabátjában, cilinderben, a börkesztyűs-kezű és mosolygóra pedrett fekete bajuszú fiatal papa, Edmondo de Amicis, hogy megvárja a fiát, Enrico-t, a III. elemi oszt. tanulót.

Ez a kép Walter Molino festménye és alul jobbsarkában ott az emlékeztető évszám: 1886.

De az alakok életre kelnek. A tanítás véget ért s az utca megtelik szaladó gyermekekkel, kik hátukon hordják a borjúbőrös elegáns iskolatáskát vagy vörösre fújt fagyos kezükben szíjjal átkötve a kopott antikvár iskolakönyveket. Itt jön szélas mosolygó burgonyaképével Garrone, a kovácsgyerek, aki minden leckét megért; amott rohan a mindig vidám Conetti, aki szidást kapott ma, mert tegnap egész este fát vágott a mamának a színben és ma csupa olyan tö-betűt írt gémberedett ujjaival, mint a kígyójiak; itt egész csapat közepén ágál hézel-lábbal a kis Garoffi a papájától örökölt, neki földigérő szárgallérú köpenyben, aminek minden zsebe és ránca tele van ezer összeszedett holmival, gittdarabokkal, üveggolyókkal, bélyeggel, igazi nemezből készült tiszti csillagokkal, ceruzavédővel, amit ad-vesz, csereberél; és ott jő Enrico is, aki már messziről meglátta a papát és kitárt karral siet feléje.

Most megtelik apróságokkal a folyosó s az utcára ereszkedő lépcsőfokok. Az elsősztályosok jönnek, bukdácsolnak, hemperegnek le a lépcsőn egymás hegyén-hátán és a lépcső tetején, lihegve és hőhögve, futtában egy kiflit rágva szalad utánuk kipirult, maszatos arccal, félrecsapott kalappban Eugenia néni, a pirostollas elsősosztályos tanítónő, maga is félig gyerek. Se enni, se öltözni nem ér rá a sok gyerektől, aki mind beleesimpajkodik. A földet seprő zöld szoknyáját húzkodják, a kávébarna boája is már félredll, a barna bepiszkolt muff csak lóg a kezén és kalapján a nagy piros toll egyre hajladozik, amint hajolgat minden gyerekhez: ennek az orrocskáját, amannak a ruhácskáját kell rendbehozni: egyik sír, másik elesett, harmadik nem találja a mamát.

Nem hetven év telt el azóta, hanem egy korszak. Soha ennyire igaz nem volt a költő szava, hogy „a bölcsőnk s koporsónk közti úr századoknak szolgál mesgyéül". Ezek a gyerekek, akiknek a pirostollas tanítónő fújja meg a bibis ujjacskáit, a Piavenél és az Isonzónál fognak elesni; az unokáik a Duce-t fogják éltetni és Szibéria jeges havában pusztulnak el; a pofaszakállas Ferenc Józsefet kedélyes lerchenfeldi magyarságával, a Szarajevóban vérében fetrengő Ferenc Ferdinánd, az ifjú neje karján mosolygó, pirosarcú koronás IV. Károly, a szikár, éles profilú, nehéz beszédű Károlyi gróf, a hopaszodó, kutyapofájú Kun Béla, a fehér lovan trónoló Horthy admirális, majd Moszkva egymást gyors ütemben felváltó csalódéi követik. Háborúk, forradalmak, társadalmi harcok, osztályok, tömegek és erkölcsök veszett kavarodása, találmányok és felfedezések hosszú sora rázta széjjel a régi világot és nagyhatású könyvek végtelen garmadája futott le az időmalom mindent szétzúzó garatán. A Szíven nem fogott az idő. Azt olvasták nekipirult arccal gyermekek milliói minden nyelven és minden országban a császárok béhéjének, a Nyugat és Kelet csatáinak, az utcai harcok tömkelegének árnyékában egyaránt. A pirostollas tanítónő mindnyájunk barátnője volt, a dédapáké, a nagyapáké, az apáké és a gyermekeké — a tiéteh és az enyém.

Most meghalt. Közel száz éves korában.

Úgy képzelem, hogy a mennyország időtlen és teretlen magasán évtizedek óta vártak rá a hajdani kisfiúk. Azok, akik valamely diktátor esztelen parancsára hagyták el idő előtt az életet és azok is, akik valamely félreértett eszmény lidércfényéért öltek és haltak; a szelidek és a gyilkosok, az üldözöttek és az üldözők. Most megint kisfiúk valamennyien és szívszakadva várják a pirostollas nénit ezer apró bajukkal, miknek mindegyike sokkal fontosabb, mint a mi nagy társadalmi és politikai kérdéseink. És minthogy a Jóisten maga is Jóság és a pirostollas néni is jó volt egész életében és jó kisfiúk voltak ők is, az üldözöttek és az üldözők, az áldozatok és a gyilkosok, mert emberek voltak emberi szerepükben mindannyian, tehát bizonyára meg fogja engedni nekik a Jóisten, hogy egy mennyei iskolateremben, ahol órangyalok vigyáznak a levetett kabátkákra, a palatáblákra, hogy el ne törjenek és a palavesszőkre, hogy el ne guruljanak, a pirostollas néni tanítsa nekik tovább, hogy Itáliának Róma a fővárosa, hogy a lelket a n i m d-nak írják az emberek, és hogy kettő meg kettő az négy, ha minden elmélet, tan, doktrina és diktatúra az ellenkezőjét mondja is.

CSERNUS ÁKOS

M.D.K.

Csernus Alánné

keramikus

A művein gravirozott díszítést

alkalmaz.

Szkotta Győző: A városlődi majolika.

Művészet, 1969. október – 30 lap

Dr. Gerencsér Alánné

A MM és az Iparművészeti Tanács porcelánpályázatán márkás készletével az egyik első díjat nyerte.

Ipari Művészet, 1969. 1. 55. l.

M.D.K.

Csernus Alánné

Ékx Porcelán étkészlet terve, /Herendi porcelángyár, repr.

Üveg,kerámia és porcelán. Bp. 1967. 98-99.l.

Csernus András, gyermekrajzoló MDK

Ötéves.

Malac c. rajza „nagyon vidám, tüneg, furcsa, girbe-gurba ...“

Karátson Gábor: „... szeressük ami furcsa ...“ 6-8

CSALÁD és ISKOLA

, Bp. 1965. május XVI/5

Csermus Erzsébet

Kecskeméten, a Városi moziban rendezett tárlaton domborműve szerepel.

Góór Imre: Képzőművészeti kiállítás-moziban.

Petőfi Népe, 1972. febr. 11.

Ø Csernus Farkas

hangszerkészítő

Élesz.

Csikvári Csongrád

92. hasáb

megrva

Csermes Ferenc

festő

Csernus Ferenc.

1926 Pécsi Kpzőmüv-ti kiáll.

Arckép
Augusztusitáj,
Rózsák,

Nemzeti Szalon

Csernus Ferenc, festő;

sz. 1887. nov. 29. Szabadkán. † 1905-ben a bpesti képzőművészeti főiskolán tanult. Az OMKT. 1912. évi tavaszi tárlatán egy dagfestésű arcképpel szerepelt először nyilvánosan. 1912. őszén Dobrović Péter és Gebauer Ernőd közösen, 1913. őszén és 1922. ~~pedig~~ ónálló an vendekezett (gyűjt. kiállítást nyúvéből) Pécsett. ~~[illegible]~~ Interieur c. festménye a pécsi Muzeumban van.

† Iskolánk Pécset vejezte.

NÉPMŰVELÉSI MINISZTÉRIUM
MUZEUMI FŐOSZTÁLY
Bpest. VIII., Puskin-u. 14-16.

Szentiványi

B u d a p e
XI. Lágymány

R Budapest 80
871/b

Ajánlott

Hivatalból
Díj átalányozva

Függőben

I

Csermus Ferenc

Művei kiállításokon:
Pécsi Képzőművészek és Lübarátok Társasága. (N. Szalonmal és Célsbelickkel együtt)
1926.: Arckép, Augusztusi táj, Rózsák. of. — 1930. tav.: Balokány, Arckép of. — 1931. őszi: Október, Tanyarészlet, Erdészlak, Udvarrészlet, Partrészlet, of. — 1937. őszi: Falusi iskola, Erdőrészlet, of.: Dunapart, Erdei híd, Farakodás, Vadászkunyhó, Füzes part, Erdőrészlet, Szekesegyházi részlet, Kerekes kut, rajz — 1941. őszi: Szt. Mór-Kápolna, of., Pins részlet, Részlet a szekesegyházból I-II. rajzok

egye legujabb névtárát .....
atalos használatra megküldöm.
cius hó 31.
letéből:

nácsos.

Csernus Ferenc
II
festő

Pécsi kiáll. 1942. nov.

Ősi kiáll.

Chrysantemum, olajf

Régi pécsi részlet (minaret), rajz

Hlavihegyről, rajz

Cserkuti határ, rajz

Füzes I–III, rajzok

Szepessy-szobor, rajz

Tanulmánytej, rajz

Kálmándy Pap László archepe, olajf

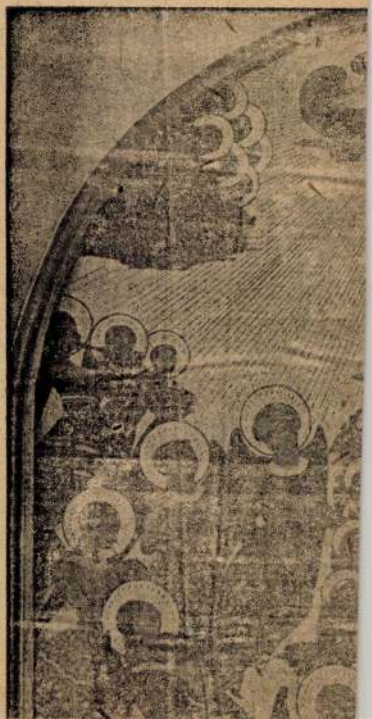

III Csernus Ferenc

1944 (II. mohácsi kiáll.:
Almafák, November. ef.)
Füres, Keszüi templom,
krétarajz

158. kép. *Schäuffelein: Körülmetélés.*

Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. U
Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Rényi 23.
— Kőrösy: Esztergom. Esztergom 1887., 23
l. — Maszlaghy II., 196. szám. — Esztergor
vármegye... Bp. é. n. 176. l. — Lepold-
Homor 97. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Schneller és Zsabetich magkereskedés, F

Árjegyzéki szám	Mennyiség kg	gram	adag	A megrendelt magvak megnevezése	Pengő	fill.
				Áthozat:		

Rendelési szám: _____

Elszámolási kimutatás	Pengő	fill.
Rendelés összege .		
Engedmény % ...		
Összeg		
Forgalmi adó		
Csomagolás		
Szállítólevél		
Számlabélyeg		
Összesen		
Előleg		
Utánvételi összeg .		
Maradvány összeg .		
Mikor fizetendő ..		

Ellenőr aláírása

Csernus Ferenc

festő

lásd lexikonomban.
Apja pékmester
volt, s az ő műhelyé-
ben dolgozott. Sorsül-
dözött ember maradt,
bár tehetséges festő
volt.

Nikelszky Géza
közlése 1957. nov.
23

tellung d. ält. Bau und Kunstdenkmäler

richen, Ihr Konto ist zur Zeit vollstän-

ch freuen, wenn Sie mich mit weiteren Auf-

ch ne

hochachtungsvoll und ergebenst

Karl W. Hiersemann

ppa. P. Hermann W. Klaheim

Csernus Ferenc

Interieur c. festménye a pécsi városi múzeumban. Pécs város tulajdona.

Értesítője, A „Pécs-Baranyamegyei Múzeum Egyesület —. 1913. VI. 165. l.

festő

Csernus Ferencz Interieur cz. Képe

M.t.e.s K vt Ert

VIII. 161.

Csernus Ferenc

koll. kiáll.
1922. jan. a
pécsi ittüvészházban

Nikpkiáll

Csermus Ferenc

l.

Pécsi kiáll. 1941. 087

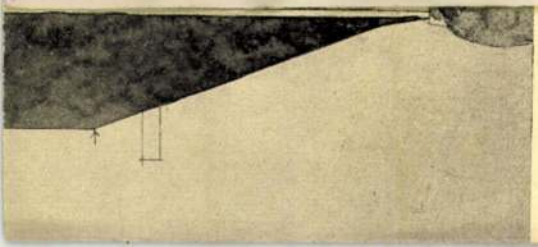

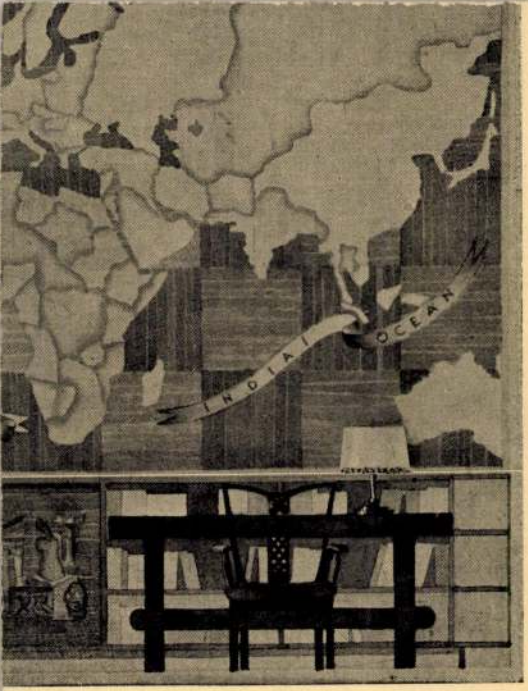

KOVÁCS JÓZSEF
VI. ÉVES
ÉPÍTŐ-
IPARMŰVÉSZ.

LSŐ KIKÉPZÉSEK TERVEZÉSE.
HAUF FERENC.
ASSE SPÉCIALE D'ARCHITECTURE.

Csernus Ferenc

festő

l.

Pécsi kiáll. 1930. tav.

Parteiner: Müvezi utmiás — 10
Veszprémi kalauz — 10
Györffy. Az esztergomi bázilika — 10
Miskovszky Képzőmvészet tört. — 30
Kurtz: Ferencvárosi pléb. tört. — 20
Györgyi Kálmán: Jegyzetek — 10
Gerece: Pécsi szécsényiász — 10
Róth Miksa — 10
— 50

HIREK

— **Engesztelés a pécsi vallásgyalázásért.** A máriagyüdi férfizarándoklat során véglegesen kialakult annak a terve, miként történjék az engesztelés azért a botrányos vallásgyalázásért, amelyet a börgyár egyik félrevezetett, és magáról megfeledkezett tanonca követett el. E szerint pünkösd második napján, ünnepélyes tábori mise lesz a vallásgyalázás helyén, a börgyár udvarán. Ezenkivül mint már megírtuk éjjeli szentségimádás is lesz a ferenciek templomában.

— **Nagy leányzarándoklat Gyüdre.** A pécsi leánykongregációk által rendezett gyüdi zarándoklat végleges programmja: 1. Indulás május 29-én, reggel fél 6 órakor a főpályaudvarról. 2. Érkezés a gyüdi állomásra fél 9 órakor. 3. A gyüdi állomásról ünnepélyes felvonulás a templomba. 4. A gyóntató helyiségben tábori sz. mise, közös áldozással és gyónási alkalom. 5. Fél 11 órakor szent beszéd, utánna nagymise. 6. Délután 2 órakor áldás. 7. Délután háromnegyed 4 órakor indulás a gyüdi állomásról Pécsre. Nagyon ajánlatos a szent gyónást itthon végezni. Menetdij (oda és vissza) 17 ezer korona. Jelentkezni a J. K. Bazárban Ferenciek-u. 35. már csak szerda délig lehet.

— **A ker. nemzeti liga mesedélutánja.** Kedden d. u. 3 órakor a legényegyletben a Matessa és a Baranyavármegyei árvaház árváinak s a gyermekmenhely gyermekeinek. Más érdeklődőt is szivesen látnak. Révész Amadé dr. Álomtündér mesejátékát adják.

— **A mohácsi államrendőrség ügye.** Mohács község legutóbbi képviselőtestületi ülésén nagy vita volt a várossá alakulás ügyében hozott vármegyei határozat tudomásul vétele tárgyában. A főjegyző a határozat felolvasása után bejelenti, hogy szerdán ittjárt Szombathelyi rendőrtanácsos, magához kérette a birót és őt és közölte, hogy az **államrendőrséget Mohács feltétlenül megkapja.** A vita most azon tört ki, hogy lehet-e bizni ebben a félhivatalos igéretben, mert ha nem, ugy a vármegyei határozatnak az a része, amely az államrendőrségre vonatkozik, megfelebbezendő lenne. Végül is ugy határoztak Schmidt Lajos, illetve Schmidt Károly inditványára, hogy tudomásul veszik a határozatnak az átszervezésre vonatkozó részét azzal, hogy a r. t. városra való intézkedések és életbeléptetések mindaddig ne történjen meg, mig az államerndőrséget illetőleg bizonyosságban nem lesz. A rendőrkapitányságra vonatkozó részt pedig megfelebbezik. Egyben utasitják az államrendőrségnek mielőbbi felállitását azzal, hogy legénységi elhelyezésről, fütésről, világitásról a község gondoskodik.

— **Jégeső Versenden.** Szombaton délután Versenden nagy felhőszakadás volt jégesővel, amely az egész környékre kiterjedt. Szieberth Károly németbólyi földbirtokos pusztáját villám csapott a szalmakazalba és felgyujtotta. A kár 70—80 kocsi széna. Az eső utáni nagy viztömegek 4 cigány házat rombadöntöttek.

— **Ezüst tallérok a földben.** Grosch Miklós szajki gazda földjén a napszámosok ásás közben kb. 2 literes fazékban 16. századbeli ezüst tallérokat találtak.

— **Esküvő.** Helcz Iván május 27-én, kedden délután fél hat órakor vezeti oltárhoz Chudovszky Editet a székesegyházban.

— **A mecseki Mária kép restaurálása.** Egyik laptársunk minapi számában a Kardoss-uti Mária képnek a katolikus férfi liga által szervezett és az alapitó özvegye által is helyeselt renoválását irta meg. Mint most értesülünk, a jelenlegi Rafael-Madonna helyébe egyik rendkivül értékes olasz kegyképnek, a genazzánói „Jó tanács Anyjának" másolata kerül. A kép másolását Csernus Ferenc pécsi festőművész vállalta, igy annak hü és művészi kivitele biztositva van. A képnek felujitása, kőfallal bekeritett környékének padokkal ellátása — koronánk kicsiny vásárló értékénél fogva — jelentékeny összegbe fog kerülni. A katolikus férfi liga által megindított gyüjtést Pécs katolikus társadalma máris megértő és lelkes támogatásban részesiti. A magunk részéről is biztosra vesszük, hogy városunknak minden rendü és rangu katolikusa felfogja karolni a szép tervet, igy a Mária kép uj köntösében öreg Mecsekünk bájos és vonzó elmélyedő pihenő helye lesz. Szives adományokat a jótékony keresztény Bazárban, Ferenciek-utca 35, Köves Gusztáv kereskedésében, Széchenyi-tér és Klobucsár József üzletében Király-utca kitett gyüjtőiven jegyezhető, de köszönettel fogad az intéző bizotság természetbeni adományokat, ugymint faanyagot, asztalos és kertész munkát is.

— **Az iparos olvasókör vasárnap** délután és este kitünően sikerült kerti mulatságot rendezett. A tágas és pompás kerhelyiség zsufolásig megtelt, ami bizonyitja, mennyire közkedveltek az iparos olvasókör mulatságai. A délután a katonazenekar sétahangversenye mellett a szokásos különböző tréfákkal igen kedélyesen telt el. Vacsora után kabaré volt, a melyen Komlós Vilmos konferált, énekelt és mókázott. Schneider József, Arany Tilla, Gáspár Iván, Keleti Árpád énekeltek, Pántek Rózsi kuplézott, Vadnai Jancsi szépen szavalt. A Komlós-Gáspár páros jelenet sok kacajt váltott ki. A körmükedvelői igen ügyesen adták elő a Gyüttment c. egyfelvonásost. Majd az iparos sporti ifjuság mulattatta mókáival a közönséget, mely csak éjfél után kezdett oszladozni kellemes szórakozás után.

— **A Dunántúl vasuu menetrendje.** A Dunántúl kiadta a junius 1-én életbe lépő uj vasuti menetrendet. A 24 oldalas füzet felöleli az összes pécsi és baranyamegyei vonatjáratokat a másfelé való csatlakozásokkal együtt. Ez a csinosan kiállitott füzet 2000 koronáért már kapható a kiadóhivatalban, a Dunántúl könyvkereskedésében és az utcai elárusitóknál. A Dunántúl előfizetői a jövő hét végétől kezdődőleg kedvezményes áron fogják megkapni a menetrendet.

Werle Győző elmondja a siklósi gyilkosság részleteit

Pécs, május 26. — Az államrendőrségen ma délelőtt hallgatták ki Werle Győzőt a siklósi gyilkosság részleteire vonatkozólag. Eszerint Werle és Löffler János 1919. február 5-én Eszékről érkeztek gyalogszerrel Gyüdre, ahol a Kossuth vendéglőbe tértek be pihenni. Itt megismerkedtek egy 22 évesnek látszó fiatalemberrel, majd később hozzájuk ült Vajda János drávaszabolcsi földmives is. Werle ugy adja elő a dolgot, hogy ők Vajda Jánossal abban állapodtak meg, hogy az a kocsiján egész Pécsig viszi őket.

El is indultak, a velük tartó ismeretlen fiatalember azonban Werle állitása szerint, mindjárt a község végén leugrott a kocsiról és visszament Gyüdre. Amint a harkányi elágazáshoz értek, Vajda János kijelentette, hogy tovább nem viheti őket, mert haza kell menni Drávaszabolcsra. Werléék — a vallomás szerint — nagyon fáradtak voltak és minden áron kocsin akartak bejutni Pécsre. Ezért aztán szóváltás támadt köztük és Vajda között. Mikor aztán látták, hogy nem boldogulnak Vajdával, a hátul ülő Löffler János többször rálőtt Vajdára. A vallomás szerint Vajda nem halt meg azonnal. Ezért Löfflerék fejjel lefelé, egyszerüen kilökték a kocsiból. Ezért találtak azután Vajda fején sulyos sérüléseket.

Ezután a holttestet közös erővel beviték az országutról mintegy 400 méter távolságra levő kukoricásba és ott elrejtették. A nála talált 20 koronát magukhoz vették. Elmondta végül, hogy Vajda kocsiján jöttek be Pécsre, a siklósi utcai vámig, ahonnét azután — a kocsit és lovakat szabadjára hagyva — vonaton Budapestre utaztak.

A vallomás szerint Werle ugy állitja be a dolgot, hogy a gyilkosságot nem beszélték meg előre és azt heves szóváltás előzte meg. A lövéseket a jelenleg tébolydában ápolt Löffler János adta le Vajdára, tulajdonképen tehát ő a gyilkos, legalább Werle ezt állitja.

Az ügyre vonatkozólag ma délelőtt kihallgatták a gyüdi Kossuth vendéglőst és feleségét is. Ezek még élénken visszaemlékeznek a dologra és nyomban felismerték Werlét. Hallották Werléék és Vajda János beszélgetését és igy tudják, Vajda már a kocsmában kijelentette, hogy csak a harkányi elágazásig viheti Werlééket.

Az államrendőrség most széleskörü nyomozást indit meg az emlitett 22 éves ismeretlen fiatalember személyének kideritésére. Ő talán olyan adatokkal szolgálhatna, amelyek világosságot vetnének a nagyszabásu bünügy egyik-másik most még homályos részletére. A nyomozás tovább folyik az ügyben.

MEGJELENT a DUNÁNTÚL részletes
VASUTI MENETRENDJE,
amely Pécs és Baranya junius 1-től közlekedő összes vonatjáratait magában foglalja.
A 24 oldalas füzet kapható a Dunántúl kiadóhivatalában, könyvkereskedésében és ujságárusitó helyein.
Ara 2000 korona.
MEGJELENT MEGJELENT

— **Hősök emlékoszlopának** leleplezése Decsen. Vasárnap leplezték le fényes ünnepségek keretében a tolnamegyei Decs község 115 hősi halottjának emlékoszlopát, amely Kallós Ede művész munkája. Pécsről Vogt Valdemár jelent meg kiséretével az ünnepségeken. Ő képviselte a kormányzót is. Kivonult azonkivül a leleplezésre egy diszszakasz és a katonazenekar is Pécsről. A leleplezést ünnepély emléke sokáig fog élni a lelkes decsiek szivében.

— A gyüdi templom restaurálására Türr Mihályné százezer koronát adományozott a Dunántúl utján.

— **Forgalmi adókönyvek,** illetményjegyzékek, valamint mindennemü üzleti könyvek nagy választékban kaphatók a Dunántúl könyvkereskedésében, Pécs, Széchenyi-tér 9. sz. és a Dunántúl nyomdában, Ferenczi-utca 42.

— A **jótékony nőegylet** máj. 28-án szerdán délután 6 órakor választmányi gyülést tart. A gyülés tárgya a tüdőbeteg gondozó pünkösd napján rendezett gyüjtés módozatainak a megbeszélése, és azért kérik a bizottsál által felkért jótékony egyesületek kiküldötteinek szives megjelenését.

— **Jótékonyság.** Özv. Szánthó Antalné a Dunántul szerkesztősége utján 10,000 koronát adományozott a gyüdi templom restaurálására. Somssich Béla ny. gazdasági szaktanár Gyömörey Zsigmond dr. halála alkalmából 25,000 koronát adományozott a püspöki tanitóképző intézet ifjusági segélyző egyesülete javára. Beck Alajos kanonok 200,000 K-ás adományát a misszió szöv. céljára hálásan köszöni Martinovich Ernőné elnök. Egy pécsi asztalosmester a Dunántul szerkesztősége utján 25,000, Illés Ferencné 10,000, egy névtelen szintén 10,000 koronát küldött.

— **Gyanus eltünés.** A Tettye utca 54. szám alatt lakó Dévai Jánosné született Takács Margit ma feljelentést tett az államrendőrségen, hogy 16 éves András László nevő fia megszökött. A kétségbeesett anya azt a gyanuját fejezte ki, hogy a fia valószinüleg külföldre szökött, **mert értesülése szerint a napokban valaki itt járt és külföldre való szökésre szólitotta fel a fiatalságot.** Az államrendőrség széleskörü nyomozást tett folyamatba az ügyben.

— **A fürdés áldozata.** Gyusó István egy drávasztárai gazdag földmives egyetlen fia a napokban fürdés közben belefulladt a Drávába.

— **Hatósági munkaközvetités.** A pécsi hatósági munkaközvettő hivatalnál Telefon 671. a következő munkakinálat és kereslet van: Foglalkozást kaphat 30 aratómunkás (vidékre), 1 asztalos, 10 cipész (helyben és vidéken) 1 faesztergályos, 1 gépészkovács, önálló (vidékre), 1 kazánkovács, 2 kovács, 2 szabó, 1 vasöntő, 3 háziszolga kocsis, 82 mindenes, szakácsnő, szobaleány, 14 tanonc. Foglalkozást keres: 4 asztalos, 3 bognár, 4 cipész, 8 gépész, géplakatos, 1 hentes, 2 kertész, 3 kovács, 8 lakatos, 1 molnár, 9 napszámos, 2 sütő, 2 szijgyártó, 3 villanyszerelő, 2 vincellér, 6 háziszolga, kocsis, 7 mindenes, szakácsnő, 1 tanonc.

— **Talált ernyő.** A gyüdi térfizarándoklat alatt, a vonatban találtak egy ernyőt. Igazolt tulajdonosa átveheti a szerkesztőségben.

— **Anyakönyvi hirek.** Az anyakönyvi hivatalban a mai napon a következő haláleseteket jelentették be: özv. Szekeres Ágostonné sz. Bors Ottilia rk. 86 éves, Weisz Karolina rk. 28 éves szénbánya tisztviselő.

— **A kuruzsló.** A kinematografia gourmandjainak nem mindennapi csemegéje: „A kuruzsló". Magyar név még nem aratott ilyen nagy sikert külföldön! Földes Imre szinművét Vajda László dolgozta át filmre, Kertész Mihály rendezte és a főszerepekben: Várkonyi Mihály és Uray Tivadar kabinetalakitásokat nyujtanak. A Sascha filmgyár pedig az ügyhöz méltó áldozatkészséggel olyant produkált, hogy — amire még nem volt példa — a film elhelyezése a dollárok hazájában már akkor biztositva volt, amikor a szüzsé feldolgozásának még csak a gondolatban merült fel. Szomoru korkép az amikor a magyar iróknak és müvészeknek külföldön kell érvényesülést keresni. Pedig, hogy mit produkáltak, azt a Parkmozi kedd-szerda és csütörtöki közönsége fogja elbirálni.

— **Talált melltü.** Stefán Mariska kaszüi lakos május 22-én értékes melltüt talált a Park mozinál. Igazolt tulajdonosa átveheti az államrendörségen.

— **Izlelje meg a Kisgazdák Szövetkezetének saját gyártmányu kenyerét!**

— **Egészséges étkezési burgonya** rózsa, hópehely és imperátor legolcsóbb beszerzési hely. Löbl Leo Klimó-utca 4. telefon 7-11.

— **Modern grenadin ruhák,** a tővárosi ruhaipar sikerült példányai, szép választékban **Lőwy Testvéreknél** Ferenciek-u. 1. (6280)

— **Friss uradalmi szoló spárga, 1924. évi termésü kaliforniai alma érkezett** korlátlan mennyiségben a **„Mi boltunkban"** vásárolható Ferenciek-u. 50.

— **Legjobb kenyér a Kisgazdák Szövetkezetéé.**

— **Villányi borok reklámáron** kiváló zamatuak Köszl János utódainál.

Színház

* **Póstás fiu és huga Komlóssal.** Egyik legkedvesebb és legnépszerübb bohózat, az elejétől végig kacagtató Postás fiu és hugát eleveniti fel a színház ma este B bérletben. Főszerepeit Komlós Vili, Kálmán Manci, Orbán Viola, Vadnai, Árkosi, Misák M., Somos E., Keleti, Tornya, Vértes, Torkos játszák. A mulatságos kedves darab előadása 8 órakor kezdődik.

* **Holnap — Süt a nap — tizenegyedszer. A bérlet.**

* **Áldozó csütörtök délutánján** a méltán favirozált de régen nem játszott Vén gazember, este 8 órakor pedig Farkas Imre bájos énekes diáktörténete az Iglói diákok reprize van müsoron. Előbbi a régi kiváló szereplőkkel, utóbbi kitünő szereposztásban.

* **Előkészületen** Pillangó kisasszon opera, Miss Hobbs vigjáték, Tatárjárás és Erdészleány operett.

MOZI

Kedd, május 27.

Parkmozi: 6, ¾8 és ½10 órakor

Sascha világattrakció!

A kuruzsló

Földes Imre szinmüve fiimen 7 felvonásban, Vajda László feldolgozásában, Kertész Mihaly rendezésében.

Főszereplők: **Várkonyi Mihály és Uray Tivadar.**

Ö az árvák lovagja.

Burleszk.

A két utolsó előadás zenekar kisérettel, kedvező időben a kerthelyiségben. A terem jéggel hütve!

Apollo: Szünet.

IRODALOM

** **A Keresztény Politika áprilismájusi száma,** szintén a régi magas nivőju tartalommal jelent meg. A nemzetek szövetségének értékéről báró Wlassich Gyula irt értekezletet, dr. Hegyeshalmy Lajos A szénkérdésről fejezi be az előbbi számokban vezetett fejtegetéseit, dr. Trikál József Einstein elméletének hatása korunkra adja az ő mély érveit, Ernszt Sándor a változó hangulat és az alakuló világ cimen irt tanulmányt az emberiség életéről és politikájáról, továbbá megkapóan fejtegeti a külföldi, különösen Németország és Franciaország politikai helyzetét a mostani választásokkal kapcsolatban. Előfizetési ára negyedévre 15,000, egyes szám 5000 K. Kiadóhivatal Budapest, Ferenciek-tere 7. III. lépcső, II. e.

Sport

(:) **Vasárnapi football eredmények.** A pécsieket a vasárnapi mérkőzések közül leginkább a pécsi sport klubnak a kaposvári Váv-val lejátszott meccse érdekelte. A küzdelem a délnyugati kerület bajnoki ciméért meglehetős heves volt, mégis eldöntetlenül végződött. Az első félidőben a PSC Sipszi gólja révén megszerezte ugyan a vezetést, de Fehér kiegyenlitett. A második félidőben hiába törekedett bármelyik csapat a győzelmet magához ragadni, megmaradt az első félidő eldöntetlen eredménye 1:1. Pécsett a szigetvári atletikai klub mérkőzött a pécsi iparos és börgyári klubbal. A pécsi csapat fölényesen győzött 7:1 (4:-) arányban. Előzőleg folyt le a PIBTC és PSC ifjusági csapatai játszottak 2:0 (1:0) eredménnyel. A PAC Barcsra rándult ki és az ottani BSC-t 2:1 (1:0) arányban győzte le.

(:) **Pécsi birkozók a bajai birkozó versenyen.** Vasárnap sikerült birkozó verseny volt Baján, a Bajai Sport Egyesület rendezésében. Versenyen részt vettek a szegedi, bajai és pécsi birkozók harmincnyolc indulóval. A versenyt Baja város polgármestere és szép számu közönség nézte végig, kik legnagyobb érdeklődéssel kisérték a párok küzdelmeit. A verseny sikeres rendezéséért Henekári intézőt illeti az elismerés. A nivós birkozó verseny eredménye a következő:

Légsuly: 1. Darvas Géza PSC, 2. Kovács BSE, 3. Dosler PSC.

Pehelysuly: 1. Kallenberger Károly PSC, 2. Szegfü László Kaposvári Turul SE, 3. Varga Vendel PSC.

Könnyüsuly: 1. Dobó Szegedi AK, 2. Vidolovits Nándor PSC, 3. Schmidt Károly PSC.

Kisközépsuly: 1. Nemes István PSC, 2. Gera Gyula Kaposvári Turul, 3. Novák István PSC.

Nagyközépsuly: 1. Zemkó Károly Szegedi AK, 2. Kiss János PSC, 3. Korsós János BSE.

A vidékiek közül szép és erős munkájukkal, technikai tudásukkal felt üntek Dobó, Zemkó (Szeged), Korsós (Baja), Szegfü és Gera (Kaposvár). A pécsiek közül nagyon jó voltak Darvas, Nemes, Kallenberger, kik tudásukkal fölényes győzelmet arattak ellenfeleiken. De meg kell, hogy emlékezzünk Kiss, Novák, Vidolovits és Schmidt versenyzőkről is, kik eldöntetlen eredményeik után csak pontozással kerültek a 2-ik és 3-ik helyre. A pécsi birkozók 3 első, 2 második és 4 harmadik dijat hoztak Bajáról, mely fényes bizonyitéka Pécs város feilett birkozó sportjának.

Tőzsde

Budapest, máj. 26. — A takarékkorona 132.

Hivatalos clearing árfolyamok: holland forint 33300—23200, dinár 1095—1130, belga frank 4190—4320, dán korona 1540—15440, norvég korona 12400—12750, font 387700—397700, lira 3940—4o5o, Newyork 89200—91500, dollár 89000—913oo, francia frank 4850—5010, szokol 263o—27oo, leva 645—665, osztrák korona 125.60—128.80, svájci frank 15750—16150, Napoleon 315ooo pénz.

Értéktőzsde: A mai tőzsde tartott irányzattal indult. Az árfolyamok az üzlettelenség ellenére sem morzsolódtak le. A forgalom mindvégig csekély maradt, de az árnivóban lassu emelkedés kezdődött meg és az értékek az összes piacokon átalgosan 3%-os árnyereséget ertek el. A zárlati árfolyamokat sok esetben a mai középkurzusokon állapitották meg. Bécsből a piac ösztönzést ne mkapott, mert az ottani piacról is üzlettelenséget jelentettek. A kosztpénz piacon nagy tételeket kináltak 1% mellett. Zárlat felé az arbitrage értékek piaca megélénkült és zárlatkor az irányzat általában tartott és a hangulat csekély forgalom mellett bizakodó. A kosztpénz hivatalosan ⅞—1¼%.

Utótőzsde: Az irányzat tartott. O. Hitel 246, Nova 186, Salgó 745, Ganz Danubius 3700, Villamos 1750, Szén 3775, Pesti Hazai 4100, Egy. fa 105, Olasz 22¼, Jelzálog 140, Mezőcukor 272, Georgia 544, Nasici 2775, Kerbank 1430.

Terménytőzsde: A mai terménytőzsdén az irányzat gyengébb volt, buza 10 ezer, a tengeri 2500 koronával olcsóbbodott. Rozs is gyengébb volt. Hivatalos árfolyamok: Buza 76-os tiszai 3425—3450, egyéb 3400—3425, 79-es tiszai 3525—3575, egyéb 340—3475, rozs 3100—3150, tengeri 2700—2750. A többi változatlan.

Sertésjelentés: Felhajtás 2500, könnyü 23—25, közép 24—25.5, nehéz 23.5—25. A vásár élénk volt.

Zürich, máj. 26. — (Zárlat.) Páris 3090, London 2462, Newyork 566.25, Brüsszel 2665, Milano 2505, Hollandia 211½, Berlin 122½, Bécs 79.75, Szófia 410, Prága 1670, Budapest 65, Bukarest 265, Belgrád 697½.

Budapesti Tőzsde

Bankok

Ang. m. bank	650.0	H.-Slav. jelz.	74000
Hazai . .	.225000	Ingatlan .	.260000
Ám. bank. .	8300	Csch bank .	30000
M.Hitelbank	653000	Forgalmi .	49000
Jelzálog .	.139000	Ker.hitelb. .	32000
Leszámitoló.	93 00	Magy.-német	34000
Olasz - magy.	22000	Közp. jelzál.	12500 0
Osztr. Hitel.	244000	Városi . . .	9500
Posny. agrár.	71000	Mercur . .	16000
Iparbank . .	— —	Nemz. h. és t	33000
Földhitel .	330000	Ker. bank	1430000
Hermesz . .	56000	Lloyd bank .	13500

Takarékok

Belvárosi . .	29500	M. Ált. Tak.	185000
Egy. Bp. Főv.	192000	M. O. K. Tak.	212000
Kőbányai . .	14500	Pesti Hazai	4420000

Biztositók

I. M. Bizt.	115000	Jég	— —
Fonciére .	285000	Nemz. Bal.	— —
M. Francia .	— —	Pannonia. .	— —

Malmok

Cors. Misk.	.150000	Törökszt miki.	2 000
Concordia .	45000	Hungária .	.108000
Kékéscsabai .	63000	Király . . .	33000
. Bp. Gőz.	152000	Vonodi .	.270000
Gizella . .	59000	Transdanub.	68000

Bányák

Bocsani .	145000	Magnezit .	.222500
Lőrinczi . .	77000	M. Aszfalt .	8000
Cement . .	.100000	Ált. Kőszén.	388000
Szászvári .	.415000	Keramiai .	85000
Kohó . .	585000	Nagybátonyi	.155000
István . .	. 4 000	Ujlaki . .	.200.0
Kőb. Gőzt. .	— —	Urikányi .	1180000
Drasche . .	240000	Salgó . . .	730000

Közlekedés

Adria . .	2000000	Közuti. . .	35500
Atlantica . .	43000	Városi. . .	— —
Levante . .	.26o000	Déli . . .	71000
Bur . . .	26.00	Államvasut	.730000
Miskolczi . .	— —	Nova .	.185000
Trust . .	.116000	Mefter .	.330000

Nyomdák

Atheneum	.180000	Révay . . .	80000
Globus . .	42000	Rigler . . .	80.000
Kunossy . .	125.0	Stefaneum .	8500
Pallas . .	.165000	Franklin . .	110009

Vasművek

Kima. .	.140000	Mág. . . .	40000
Coburg . .	— —	M. Acél .	.300000
Csáky . . .	19500	M. Belga.	.150000
Gépgyár .	.180000	Lámpa .	.212000
Fábián . .	6000	Motorgyár .	39000
Fegyver .	1250000	Olom . . .	25500
Franki . .	145000	Vegyipar . .	29000
Ganz Dan.	3700000	Vaggongyár .	88000
Ganz. Vill.	1750000	Rösseman .	80000
Kistarcsai .	— —	Schlick . .	81000
Győrffy .	.100000	Schuller . .	45000
Holher. .	178000	Teudloff D.	.100000
Kaszab . .	36000	Wörner . .	36500
Kühne . . .	53000	Chaudoir .	.150000
Láng . . .	.156000	Rex. Lloyd .	— —
Lipták . .	12500		

Faipar

Alt. Fa . .	4500	Malomsoki .	9750
Dunaharaszti	4500	Nemzeti fa	.565000
Egy. Fa . .	— —	N. Lichtig	6500
Furnir . . .	16000	Ofa . .	620000
Guttmann	490000	Rézbányai .	135000
Hazai fa .	.145000	Slavonia .	.112000
Honifa .	7500	Nasici . .	2750000
Körösbánya .	40000	Viktoria b.	. 6000
L. Tröst . .	— —	Zabolay .	.135000
M. Amerikai .	13000	Kronberger .	15000
Erdő . . .	— —	Hitelfa . .	33500

Vegyes

Horv. cukor	1275000	Textil . . .	9500
Cukoripar	3325000	Gyapjumoso.	55000
Georgia .	.543000	Szövő kötő .	34500
Mezőn. cukor	273000	Goldberger	.225000
Sturmer .	3250000	Pamut .	.310000
Fruktus . .	— —	Karton .	.110.00
Ocean . . .	36000	Spódium .	.212000
Szalámi . .	74000	Fióra . . .	.104000
Villányi . .	50000	Hung. mütr.	.168000
Haltenyésztő	24000	Szikra .	60000
Izzó . .	.735000	Chinoin . .	— —
Vasm. vill. .	60000	Danica .	.152000
O. Légszesz	850000	Diana . . .	8000
Auer . .	.378000	Keleti . .	36000
Phőbus . .	42000	Klein és Fia	6750
Olaj . . .	91000	Klotild . .	8500
Marosi petr.	.13000	Török. . .	22000
Főv. sör . .	37000	Felten .	1000000
Királysör .	75000	Gummi .	545000
Köb. P. sör	.525000	Telefon .	.170000
Pannonia sör	15250	Unioszinház.	47000
Temesi sör	.200000	Pálfalvay .	— —
R. sör . .	.244000	Bárdi . . .	12000
Baróti szesz.	4000	Királyautó .	4500
Keglevich. .	17000	Vasutiorg.	.250000
Oschwindt	180000	Bóni . . .	82000
Krausz . .	61000	Brassói .	.365000
Egisz . . .	7500	Papir . . .	37000
Ligetszanat .	29000	Mezőgazd.	.370000
Juta . . .	— —	Várm. mezőg.	— —
M. Kender .	70000	Östermelo	.300000
Sz. Kender	48.000	Turul cipő	— —

Kiadóhivatali üzenetek

Ö. W. G.-né Majs. Előfizetése május végéig rendezve van. **B. Ö. Püspöklak.** A küldött összeget julius 10-ig javára irtuk. **H. Á. Kiskassa.** Előfizetésével junius közepéig rendben van. **B. J. Nagybicsérd.** Május 31-ig előfizetési dija rendezve van.

Felelős szerkesztő: LINDER ERNŐ
Kiadja a Dunántúl Könyvkiadó és Nyomda Részvénytársaság.
Nyomatott a Dunántúl r.-t.-nál.

Köszönetnyilvánitás.

Mindazok, kik drága jó anyám özv. Nendtvich Vilmosné elhunyta alkalmából, a temetésen, szt. mise áldozaton megjelenésük, virágok küldése vagy részvétük bárminemü kifejezése által a megboldogult iránt érzett szeretetüknek, tiszteletüknek, nekem oly jól eső jelét adták, fogadják leghálásabb köszönetem nyilvánitását.

6367 **Nendtvich Vilma.**

A Nemzeti Bank a részvényesekhez

Budapest, junius 28. — (MTI.) Ma jelent meg a Magyar Nemzeti Bank felhivása a részvények, illetőleg ideiglenes elismervények átvételére és ezeknek a közgyülésen való részvétel végett leendő letételére. Mindazok akik a Magyar Nemzeti Bank részvényeiből jegyeztek és jegyzésük alapján megfelelő részvények igénylésére jogosultak, az ennek elismerésére szolgáló ideiglenes elismervényeket a Magyar Nemzeti Bank főintézeténél folyó évi julius 15-étől kezdve a jegyzéskor kiadott igazolványok ellenében átvehetik. A végleges részvényeknek ideiglenes részvények ellenében leendő kiszolgáltatása közhirré fog tétetni. Az átvétel illetőleg megkeresések a bank fiókintézetei utján is teljesithetők. Szavazásra jogositott részvényesek az 1924. évben netaján tartandó közgyülésnek tagjaiként megjelenni kivánnak, legkésőbb 1924. julius 20-áig, az 1925. évi közgyülés tagjaiként megjelenni kivánók pedig legkésőbb 1924. julius 31-ig legalább 25 darab Magyar Nemzeti Bank részvényre való jogosultságukat igazoló elismervényt tegyenek le a Magyar Nemzeti Bank budapesti főintézeténél, vagy valamelyik fiókjánál.

—

Aláirták a magyar-jugoszláv utlevél egyezményt

Budapest, junius 28. — (MTI.) A magyar-jugoszláv tárgyalások folytatására kiküldött delegáció vezetői tegnap a Belgrádban tartott plenáris ülésen aláirták az utlevél egyezményt, a golai határpályaudvarra vonatkozó egyezményt, a jogsegély egyezményt és a tranzitó forgalomra vonatkozó egyezményt.

—

Magyarország legismertebb látszerésze

okl. látszerész.

Motorikus nagy üzeme PÉCSETT Városház-épület.

Főintézet BUDAPEST, Ferenciek-tere.

— **A Ciszterci Diákszövetség** holnap, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja évi rendes közgyülését a ciszt. főgimnázium rajztermében. Gyülekezés az intézet udvarán. Az elnökség ez uton kéri a tagok minél nagyobb számban való megjelenését.

— **A pécs-belvárosi egyházközség** tanácsa holnap vasárnap délelőtt 11 órakor ülést tart a belvárosi plebánia épület I. emeleti helyiségében.

— **Kézimunka kiállitás.** Mint már közöltük a Szoc. Missziótársulat julius 3—6-ig szépnek igérkező kézimunka kiállitást rendez a zárda vizsgatermében. A vezetőség nagy örömel hozza nyilvánosságra, hogy a kiállitásra sok szép és értékes kézimunkát sikerült megszereznie, többek között: egy Mária Theresia korabeli arannyal himzett vecsernye palástot, egy antik, nagy értékkel biró magyar főkötő gyüjteményt, egy több mint száz éves gobelin képet, egy Pécsett párját ritkitó francia gobelint, arab bruxellei, csetneki csipkét, filét, perzsaszőnyegeket stb. stb. A rendezőség felkéri a város hölgyközönségét, hogy a kiállitásra és eladásra szánt tárgyakat jun. 30-án és jul. 1-én mindenkor d. e. 10—1 és d. u. 3—7-ig a zárda vizsga termébe eljuttatni sziveskedjék.

— **Orvosi hir.** Szántó László dr. külföldi tanulmány utjáról haza érkezett és rendelését ujból megkezdette.

— **A Katolikus Legényegylet** holnap vasárnapi kerti mulatságán szinre kerül a Kacagó lányok vigjáték Berta Ilonka, Gadó Etuska, Hidegh Manci, Keserű Ilonka, Osvald Irénke és Nelly, Gász János, Frindt Dezső, Kosztka Gyula és Regdon Béla szereplésével. Énekelnek: Molnár Mancika és Kelety Gyula.

— **Az evangélikus társaság** vasárnap délelőtt 11 órakor a gyülekezeti tanácsteremben közgyülést tart, amelyre a társaság tagjait és érdeklődőket tisztelettel meghivja az elnökség.

— **A polgári iskolában** a beiratások julius 1, 2, 3 és 4-én lesznek a délelőtti órákban.

— **Beiratás és felvételi vizsga a városi polgári leányiskolában.** A beiratások a városi polg. leányiskolában f. hó 30-án (I. osztály), julius 1-én (II. oszt.), julius 2-án (III. oszt.) és julius 3-án (IV. oszt) lesznek. Mindenkor reggel 9 órakor kezdődnek. Anyakönyvi kivonat, iskolai és ujra oltási bizonyitvány elhozandó. Ugyanekkor lesznek a felvételi vizsgák megtartva.

— **Közvetlen termelőtől bizományba kapott étkezési tök** bármely mennyiségben örsköltségi áron kapható a Magyar Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetének Irányi Dániel-téri árudájában, valamint a következő hét köznapokon a megbizott piaci árusoknál.

— **A gyüdi templomra** a Dunántúl szerkesztősége utján N. N. 100,000 és Auth Jánosné 10,000 K-t adományozott.

— **A pécs-bátaszéki vasut** igazgatósága ma adta ki részletes jelentését az elmult üzleti év eredményéről. A jelentés szerint a vasut forgalma az előző évekhez képest nagy emelkedést mutat. A rendkivüli havazások és töltéscsuszamlások a mult évben is több izben zavart okoztak a vasuti vonalon. Ebből kifolyólag januárban 10 és decemberben 3 napon át szünetelt a forgalom. A töltéscsuszamlások február és márciusban történtek hóolvadás következtében. A sürgős beruházások és helyreállitások céljaira, valamint a háboru alatt keletkezett károk kiküszöbölésére 1923. julius 1-től kezdődőleg 10%-os szállitási pótilletéket szed a vasut. A mult évi tiszta nyereség 7 millió 413.505 korona, amelyből a szükséges leirások mellett a forgalomban levő 43170 drb. elsőbbségi részvény, 580 élvezeti jegy és 18375 törzsrészvény után darabonkint 50 korona felülosztalékot fizetnek ki. A vasutvonalon a mult évben mindössze 128 személy utazott az I. osztályon, a II. osztályon 9252 és a III. osztályon 233.373 személy. Személyszállitásból 177 millió 389.899, teheráruszállitásból 197 millió 996.538 korona folyt be. A vasutvonal állomásai közül a legnagyobb forgalmat Somogyvasas érte el. Legkisebb volt a forgalom Báta állomáson.

— **Az Ágostontéri leányiskola évzáró ünnepélye.** Az Ágoston téri elemi leányiskola holnap, vasárnap délután 3 órai kezdettel tartja évzáró ünnepélyét a József-utca 15. szám alatt. A gazdagon összeállitott müsor a következő: 1. Magyar Hiszekegy. Éneklik: az intézet növendékei. Hitvallás. Irta: Pappváryné. Szavalja: egy II. b) osztályos tanuló. 2. Igazgatónő beszéde. 3. Szavalatok. Magyar vagyok. A haza szól. Hárpm könny. Ima a hazáért. Uram, stb. Szavalják: az I., II., III. és IV. oszt. növendékei. 4. Tavasz tündére. Szinmü 1 felv. Irta Rudnyánszky. Előadja: a Sz. Erzsébet ifj. Szövetsége. 5. Irredenta dalok. Éneklik: az int. növendékei. 6. Szavalatok. Várom a feltámadást. V. a) oszt. Eredj ha tudsz... V. b). Szeretnék most a lelketekbe látni. 7. Az utak vége. Szinmü 1 felv. Irta: Blaskó Mária. Előadja: a Sz. Erzsébet Szivgárda. 8. A VI. oszt. bucsuja az iskolától. 9. Hymnus. 10. A VI. osztály megvendégelése és belépése az ifj. Szövetségbe.

GUNNAR TOLNAES legszebb filmje:

Utazás a Marsba

vasárnap-hétfőn, junius 29-30-án a Parkmoziban.

— **Népünnepély Nagyárpádon.** A nagyárpádi hadviselteknek holnap vasárnap délután tartják nagy népünnepélyüket, mely fényesnek igérkezik. Délelőtt 8 órakor a hadviselteket tábori misét hallgatnak. Az ünnepély délután 4 órakor veszi kezdetét. A község bejáratánál a város elökelőségeit a hadviseltek bandériummal fogadják és zenekisérettel vonulnak a helyszinére, hol a gazdag müsort a Nagyárpádi Dalárda nyitja meg. Közremüködésre sikerült a rendező bizottságnak a Pécsi Polgári Daloskört, a Keresztény Munkásifjak cserkészcsapatát és zenekarát is megnyernie. A müsort kiegészitik még a női szépségverseny igen értékes dijakkal, kacsadobás, lepényevés, zsákbafutás stb. Este 9 órakor nagy tüzijáték. Az ünnepély kezdetét 3 mozsárlövés fogja jelezni. A zenét a m. kir. 8. honvéd gyalogezred zenekara szolgáltatja. A rendezőség elkövetett mindent, hogy a megjelenő közönségnek egy minden tekintetben kielégitő ünnepélyben legyen része.

HIREK

— **A Dunántúl** mai számához aLadóhivatal postautalványt mellékelt. Tisztelettel kérjük az előfizetőket, hogy az előfizetési dijakat megujitani sziveskedjenek. Örömmel közöljük előfizetőinkkel, hogy az előfizetési dijak változatlanok maradnak, ugyanakkor azonban arra kérjük a Dunántúl táborát, hogy munkánkban továbbra is támogatni sziveskedjenek. Ez a támogatás teszi számunkra lehetővé, hogy továbbra is olvasóink érdekeit szolgálva lapunkat terjedelemben és hirszolgálatban is fejlesszük.

— **Tóth államtitkár Pécsett.** Tóth Lajos dr. kultuszállamtitkár, valamint a pécsi egyetem épitési bizottságának budapesti tagjai vasárnap este a gyorsvonattal érkeznek Pécsre. Az egyetem épitési bizottság hétfőn délelőtt 10 órakor tartja ülését a városházán. Az ülés előkészitése végett Nagy Árpád dr. h. államtitkár már tegnap Pécsre érkezett. Ez alkalommal kerülnek ujabb tárgyalás alá a kórház személyi és anyagi természetü tisztázandó kérdései. Ezeknek közmegelégedésre leendő elintézése végett kivánatos volna a tárgyalásokba a törvényhatósági bizotsági tagok közül is néhányat bevonni, legalább azokat, akik a városhoz beadott inditványnak a szerzői.

— **Halálozás.** özv. Czank Jánosné, pécsi pénzügyi titkár özvegyét ma este sulyos csapás érte, 18 éves ödön fiának, volt főgimnáziumi tanulónak elhunytával. A megboldogult személyében a legjobb gyermek, legjobb testvér adta vissza lelkét az Ur akaratában megnyugodva Teremtőjének. Temetése valószinüség szerint hétfőn délután lesz a központi temető ravatalozó házából.

— **A pécsi ref. egyház** presbitériuma ma este tartott ülésén kimondotta, hogy az egyházi adófizetés kulcsául szolgáló szorzószámot julius elsejével 6000-re emeli fel.

— **A Kardos-uti Máriakép felszentelése.** A férfiliga kezdeményezésére, mint már megirtuk, elkészült a Kardos-uti Mária-kép, a genazzanoi szent Szüz képének modorában. A kép felszentelését ma délután végezte Ákos Ferenc dr. szentszéki jegyző, püspöki levéltáros, a férfiliga lelkésze. A felszentelésre Pécs katholikus férfitársadalma ezrekre menő tömegben vonult fel hitvallást tenni kegyeletes érzéséről. A Mária-kép felszentelése épületes ünnepség keretében történt. A pécsi postatisztviselők dalárdájának gyönyörü Mária éneke nyitotta meg az ünnepséget. Majd Ákos Ferenc dr. mély gondolatokban gazdag, szokott ragyogó stilusu szentbeszédet mondott, utána pedig felszentelte a képet. Rövid ima után a postásdalárda ujabbi precizen előadott megható Mária énekével ért véget a kegyeletes ünnepség, amelyről a Himnusz hangjai mellett oszlott szét a hatalmas tömegü közönség. Az izléssel és müvészettel készült gyönyörü kép a tehetséges Csernus Ferenc pécsi festőmüvész igen jól sikerült munkája.

— **A Matessa árvaháznak.** Siklósi Kálmán kereskedő egyik vevője egy pár harisnyát adományozott a Matessa árvaháznak a Dunántúl utján.

— **Aranymise.** Egy köztiszteletben álló kiváló pécsi jezsuita atya P. Thalhammer János tartja julius 2-án ötven éves papi jubileumát és a Pius intézet kápolnájában mutatja be aranymiséjét az Urnak.

— **A Pécsi Kereskedők Testülete** ma vasárnap délelőtt 10 órakor tartja saját helyiségében (Pannónia szálló) rendes évi közgyülését.

STEINER és BALLA Pécs, Ferenciek-u. 6.

Legnagyobb választékban: Crepp De Chin, Crepp Marocain, Crepp Gorzsett, Trikó-selyem, Gyapju-Grenadin, Ruha és Kosztüm szövet, Francia mintás és sima Grenadin, Löszter, Ruhavászon, Battiszt, Lyberti, Fehérnemü vászon, ing zefirek, Battiszt Chiffon, Mosók.

Kizárólag elsőrendü minőségben és általánosan ismert legolcsóbb árban kapható.

Csak rövid ideig!

Cégtársak kilépése folytán mindennemü férfi öltöny, nadrág, felöltő, raglán, télikabát, valamint costümszövetek, valourok, maradékok rendkivüli leszállitott áron kerülnek eladásra.

KRAUSZ ARNOLD kizárólagos posztógyári lerakata Pécs, Király-u. 15.

Rendkivüli alkalom!
Tekintettel a saison végére
modelljeimet
féláron kiárusitom.
Ugyszintén **grenadin ruhákat**
600.000 K-ért, éponzs ruhákat és kosztümöket
800.000 koronáért
teljesen készen
kiárusitok
STEINER PAULA női divatterme
Pécs, Városház-u. 1. I. em.

— **Magyar szavak története.** E cim alatt nagy érdeklődésre számottartó könyv jelent meg a magyar könyvpiacon, amely nem csak a szakemberek körében keltett feltünést, hanem már is nagy keresletnek örvend — és joggal — a laikus nagyközönség részéről is. Horger Antal egyetemi tanár „Magyar szavak története" cimü müvében mintegy 500 magyar szó eredetéről lebbenti fel a fátyolt. A lebilincselő érdekességü könyvet Kókay Lajos könyv kiadó vállalata adta ki. Ára 37,200 korona.

— **Eljegyzés.** Hász József táblabiró és neje szül. Rosinger Ilona leányát, Arankát (Nagyvárad) eljegyezte barátosi Tóth Andor vegyészmérnök (Budapest.)

Elekes Ernő dr. rendőrfogalmazó, eljegyezte Márjánovits Rádó M. p. v. felügyelő, németbólyi állomásfőnök és neje sz. bártfai Szabó Jolán leányát Jocikát.

— **Az utolsó himlőoltás.** A városi elsőfoku közigazgatási hatóság értesiti a közönséget, hogy vasárnap, junius 29-én délután fél 2 órakor lesz ez évben a csecsemők részére az utolsó kötelező himlőoltás. Akiknek himlőoltásra kötelezett gyermekeik vannak és azokat még eddig be nem oltatták, feltétlenül vigyék el a városház II. emelet folyosójára, ahol az oltás történik. Oltásra kötelezettek az összes 1923-ban akár Pécsett, akár vidéken született csecsemők, akiket himlő ellen még eddig nem oltottak be. Egyben figyelmezteti a közigazgatási hivatal a szülőket, hogy akik himlőoltásra kötelezett gyermekeiket be nem oltatják, megindul ellenük a kihágási eljárás. Felhivják egyuttal azokat a szülőket is, akik az elmult vasárnapok valamelyikén már beoltatták gyermekeiket, ellenőrzés céljából a gyermekekkel ugyancsak junius 29-én, vasárnap délután 2 órakor jelentkezzenek a városház III. emeleti folyosóján.

— **Érdekes reklám.** Akik ma délelőtt a piacon és délután a sétaéren megfordultak, bizonyára csodálkozva látták a majd itt, majd amott beálló csődületet. Ennek előidézője két világhirü német artista volt, kik egy-egy monociklin (egykerekü gépen) járják be az országot és a Kőbányai Polgári Sörfőzde és Szent István Tápszermüvek R. T. Budapest Kőbánya cég által gyártott s máris közismert „*Uhu*" cikória pótkávénak csinálnak reklámot. Bár ez a pótkávé izt, szint és táperőt tekintve versenyen felül áll, mégis áldozatot nem kimélve mindent elkövet e nagy iparvállalat, hogy gyártmányát fogalommá téve átvigye a köztudatba. Ugy tudjuk, e két ügyes artista még ma az utcákon és tereken produkálják magukat és szétosztják az „Uhu" cikória pótkávé reklámjait.

Manikürnő és tanulóleány
felvétetik
Rónai István
női fodrász üzletében Pécs, Városház-utca

— **Iskolatársi találkozó.** Felkérjük azon osztálytársnőinket, akik 1919-ben végezték a belvárosi polg. leányiskola IV. A osztályát, hogy julius hó 6-án fél 9 órára az iskola tornatermében megjelenni sziveskedjenek. Kardos Rózsi, Kincsey Manci.

— **A pécsi katonaság zab, szalma, széna és tüzifa szükséglete.** A pécsi vegyesdandár ellátás vezetője a helyőrség részére 1924. október 1-től 1925. szeptember 30-ig szükséges különböző anyagok szállitására nyilvános versenytárgyalást hirdet. Pécsre 7000 métermázsa zab, ugyanannyi széna, 3100 mm. alomszalma, 900 mm. ágyszalma és 3500 mm. kemény fa szükséges. A versenytárgyalás augusztus 2-án reggel 9 órakor lesz a Frigyes laktanyában a vegyesdandár ellátás vezetőjénél. Kaposvárra 1200 mm. zab, 1000 mm. széna, 600 mm. alomszalma, 400 mm. ágyszalma és 3000 mm. tüzifa kell. A versenytárgyalást julius 29-én reggel 9 órakor tartják a 7. honvédgyalogezred 1. zászlóaljának gazdasági hivatalában a Baross-laktanyában. Tolnán 3000 mm. zab, 5000 mm. széna, 3000 mm. alomszalma, 150 mm. ágyszalma és 500 mm. kemény tüzifa a szükséglet. A versenytárgyalást Tolnán a 3. huszárezred II. osztályának gazdasági hivatalában julius 31-én reggel 9 órakor tartják meg.

— Cosmanos delainek minden szinben Mautner Sándornál, Király-utca 21.

— **Szerencsétlenül járt vasuti munkás.** Sulyos szerencsétlenség érte ma délután Baka György fiatal vasuti munkást. A fütőházban az egyik mozdony véletlenül nekiment, aminek következtében sulyos belső sérüléseket szenvedett. A mentők beszállitották a közkórházba.

— **A szaharin kicsinybeni árusitásának engedélyezése.** A Füszerkereskedők szakosztályának közlése: A pénzügyminiszter 77.800/1924. sz. rendelete alapján közfogyasztási szaharinnak árusitásával minden gyógyszertár, anyagárukereskedés, (drogéria) füszer- és gyarmatáru kereskedés, élelmiszerüzlet (szövetkezet illetőleg szövetkezeti fiók) foglalkozhatik, amennyiben a közfogyasztási szaharin kicsinybeni árusitására vonatkozó szándékát az árusitás megkezdése előtt az illetékes pénzügyőri szakasznál irásban két példányban bejelenti.

— **Eltünt kis leány.** Az Ullmann-telep I. sor. 30. szám alatt lakó Wéber Edéné bejelentette az államrendőrségnek, hogy 4 éves Erzsike leánya tegnap délután eltünt a Szamárkutnál. A ki tud róla, értesitse a kétségbeesett anyát.

Évzáró a Pius-intézetben

82 tiszta jeles diák

Pécs, jun. 28. — A Pius-főgimnázium tegnap délután tartotta évzáró ünnepélyét. Az ifjuság komoly munkában eltöltött esztendeje szép sikerrel zárult. Az ünnepélyen nagy számu, diszes közönség volt jelen élén *Zichy* Gyula gróf megyéspüspök, az intézet alapitója és legfőbb jótevője, *Haller* István volt kultuszminiszter, *Mosonyi* Dénes dr. püspöki helvnök és sok más előkelőség.

A növendékek szinte katonás tegyelemmel vonultak fel az intézet zenekarának hangjai mellett. A főgimnázium énekkarának kedves szólamai után a jutalmak egy részét osztották ki. A Pius fuvózenekara a Kovácsmühely az erdőben cimü kitünően sikerült művészi nivóju előadásával osztatlan sikereket aratott. Kellemes, vidám hangulatot keltettek az énekkar magyar népdalai. A további prémiumosztás után *Kollár* Gyula VII. o. t. mondott lelkes hangu bucsubeszédet az Isten, haza és egyház iránti elvhüségről ünnepélyes fogadalmat téve.

A Pius fuvózenekara a Zrinyi opera egy részletének előadásával ujból tanuságot tett a növendékkereg alapos zenei képzettségéről. Majd *Szijács* Sándor I. o. t. mondott gyermeteg ajakkal megható bucsut az intézetnek.

Az énekkar indulójának elhangzása után tisztelgő elvonulással ért véget a pompásan sikerült záróünnepély.

Jó erkölcsben és összes előhaladásban osztályok szerint elsők voltak *Németh* Béla VII. o. t., Pius-intézeti növendék, *Takács* Imre VI. o. t. papnövendék, *Harray* Gyula V. o. t. papnövendék, *Vesztergombi* György IV. o. t., *Ulakity* Elemér III. o. t. Pius-intézeti növendék és *Pongrácz* Loránt P. i. III. o. t., *Staub* Ferenc II. b., *Rózsay* Elemér II. a. Pius-intézeti növendék, *Mayer* József I. b. és *Baitz* Tivadar I. a. o. t.

A Pius-internátus aranykeresztjeit minta viseletért és ernyedetlen szorgalomért a III. szakaszban *Németh* Béla, a II. szakaszban *Pongrácz* Lóránt, az I. szakaszban *Kodolányi* Gyula nyerték.

A főgimnázium 446 diákjából 82 volt tiszta jeles, ami dicséretes tanulmányi eredmény. Az intézet több millió korona értékü jutalmat osztott még ki ezenkivül egyes kiváló tanulóinak a jóságos *Zichy* Gyula gróf megyéspüspök és a pécsi pénzintézetek, nagyvállalatok és egyéb intézmény önzetlen bőkezüségéből.

„Mitől olyan zamatos a kávéja Édesem? Egyszerü, csak UHU kávéval van főzve."

Rendkivül olcsó árban
kerülnek eladásra julius 1-től kezdve a következő áruk:
Férfi-ingek,
Női-ingek,
Harisnyák,
Zsebkendők,
Nyakkendők,
Pipere-szappanok
Kertész Izsónál
Ferenciek-utca 7. szám. 2152

— Libertyk pazar választékban Mautner Sándornál, Király-utca 21.

— **Leégett szénapadlás.** Ma reggel 8 óra tájban nagy riadalmat okozott a Könyök-utcában, hogy Brunner Jenő hentes tulajdonát képező 7. számu ház istállójának a padlása kigyuladt és csakhamar hatalmas lángokkal égett. A padláson körülbelül 3 kocsi széna volt felhalmozva, amely természetesen a lángok martalóka lett. Az istállóban tartózkodó lovakat idejekorán kimentették. A tüzoltóság nyomban kivonult és egy órai megfeszitett munka után elnyomta a nagyobb veszedelemmel fenyegető tüzet. Megállapitották, hogy a tüzet a régi szabálytalan épitkezés folytán a kémény mellé helyezett gerenda okozta, amely a kéményből kipattanó szikrától tüzet fogott. A kár 30—40 millió korona, a mely azonban biztositás folytán megtérül.

— **Hatósági munkaközvetités.** A pécsi hatósági munkaközvetitő hivatalnál a következő munkakinálat és kereslet van. Foglalkozást kaphat: 5 asztalos 3 vidékre, 1 bádogos, 1 kocsifényező, 1 kovács vidékre, 1 lakatos vidékre, 2 molnár 1 vidékre, 2 szabó 1 vidékre, 1 timár, 1 vasesztergályos, 5 kocsis, háziszolga stb., 1 vendéglői szakácsnő, 19 szakácsnő, 4 vidékre, 24 mindenes 3 vidékre, 8 szobaleány. Foglalkozást keres: 4 asztalos, 2 bognár, 4 cipész, 1 esztergályos, 3 fütő, 8 géplakatos, 1 kovács, 10 lakatos, 1 molnár, 10 napszámos, 3 sütő, 2 szabó, 2 vincellér, 2 nevelőnő, 6 mindenes, 2 szakácsnő, több kocsis, háziszolga stb.

— **Anyakönyvi hirek.** Az anyakönyvi hivatalban a mai napon egyetlen halálesetet sem jelentettek be. A hét folyamán házasságot kötöttek: Siskó Lajos városi utcaseprő és Sánta Rozália, Nagy Mihály kőmüvessegéd és Grácz Regina, Komlósi József téglagyáros és Biró Anna, Hoffmann László Henrik magánhivatalnok és Czakó Ilona Rozália, Hermesz János városi utépitő és Báter Anna, Strenger Dezső kereskedő és Krausz Margit, Bátyai János kocsis és Szeder Mária, Prileczky Géza vas és rézesztergályos segéd és Németh Terézia, Kocsis István betüszedő és Rein Gizella.

— **Találtak** a bérmálás alkalmával a székesegyházban egy arany karkötőt és egy szivgárdista jelvényt. Igazolt tulajdonosa átveheti a székesegyházi plebánián délelőtt 11 órától fél egyig.

— **Diáktánciskola a nőegyletben.** A Kovács-féle gyermek és diáktáncisko-lák julius hó 3-án délután 5 és 6-kor veszik kezdetüket. Beiratkozni lehet a lakáson is (Megye-utca 15. sz.)

— **Fehér filc kalap különlegességek** nagy választékban. Panama és fehér filc kalapok tisztitása a legujabb bécsi formákra **Kertész Ferenc** uri és női kalapgyártó üzemében. Uzlet Király-u. 41. Telefon 965. Üzem Munkácsy Mihály-u. 27.

— Legjobb és legolcsóbb hengermalmi liszt a Mi boltunkban vásárolható. (6793)

— **A háziasszony** fejes, uborka, burgonya, kelvirág és zellersalátát csakis a „Meinl" legfinomabb oliva olajjal tudja izletesen elkésziteni. Kapható a Meinl cég **Pécs, Király-utca 19. sz. alatti fiókuzletében.**

— **Szőnyeg kiállitás mai napon Hirsch és Pollák cégnél Irgalmasok-u. 4.** (6843)

— **A pécsi Nemzeti Kaszinóban egy ügyes megbizható egyén azonnal felvétetik.**

Csernus Ferencz, festő Pécsett. Mint rendkívüli látogató egy ideig a budapesti képzőművészeti főiskolán tanult. A budapesti Műcsarnok 1912. évi tavaszi kiállításán egy olajfestésű arczképpel szerepelt először. 1912 őszén Dobrović és Gebauer pécsi festőkkel, 1913 őszén pedig önállóan rendezett kollektiv kiállítást Pécsett. Képei közül említésre méltók: Martonfai részlet, Pécs látképe, Magyarszéki esthangulat, A magyarszéki templom, Kálvária-utcza, Szepessy-utczai esti hangulat, Udvarrészlet, Balokányi részlet, Szandicz Margit arczképe, Huba hegedűművész arczképe és Ember Dezső portraitja. Egy interieurje a Pécsi Múzeum tulajdona.

Gebauer Gusztáv: Fiatal pécsi festőművész kiállítása. *Pécsi Napló.* 1913 nov. 16. — *Holló Alajos:* Csernus, Dobrovics, Gebauer művészete. *Pécsi Napló.* 1912 okt. 2. — Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat 1912. évi tavaszi kiállításának tárgymutatója. — *Pécsi Napló.* 1913 nov. 19.

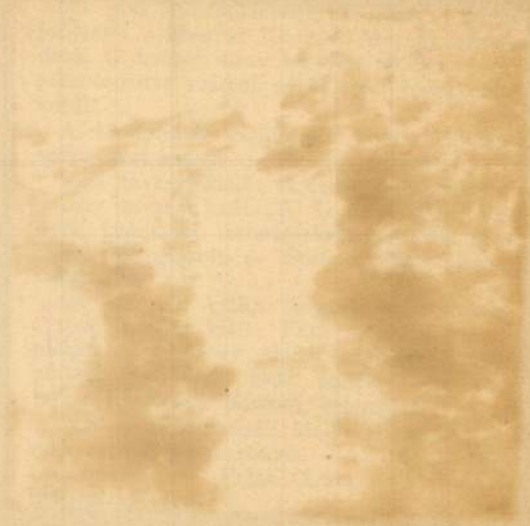

Csermes Ferenc

1905/6 + 1907/8

Ferképző m. főiskérk

1932-33. 73. l.

Képem Föisk

sajtóhibás-
nev ??

?? azonos Csermes
Ferenccel ??

MDK

Csernus Ferenc

Nikelszky: Pécsi képzőművészek képkiáll.
Dunántul, 193o. ápr. 2o. 9 l.

Czermiss Ferenc festő. MDK.

Neve szerepel a kiállításon.

Nikelszky Géza: „Dpesti és pécsi Képzőmiveszek egyéltes csop. kiállítása."

Dunántúli Népszava 1946 II. évf. dec. 8. 8. l.

MDK

Csernus Ferenc

Almák, of.

November, of.

Pécsi Képzőm. és Mübarátok 2. kiáll. Mohácson, 1944. 4 l.

MDK

Csernus Ferenc

Füles, kréta

Keszüi templom, kr.

Pécsi Képzőm. és Mübarátok 2. kiáll. Mohácson, 1944. 4 l.

MDK

Csernus Ferenc

Almák, of.

November, of.

Pécsi Képzőmüv.... Társ. 2. mohácsi kiáll. 1944. jan. 4 l.

MDK

Csernus Ferenc

Füzes, kréta

Keszüi templom, kréta

Pécsi Képzőmüv.... 4 Társ. 2. Mohácsi kiáll. 1944. jan. 1.

MDK

Csernus Ferenc

a Pécsi Csop. tagja

M. Képzőmüv. Szab. Szervezete I. kiáll. Pécs,
1946, dec.

MDK

Csernus Ferenc festőművész. Pécs

Pécsi Képzőművész. és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs, 1936. jun. 10 1.

Regöly (Jalna)

R.k.plébániaház, földszintes, sóval. Épült 1847-ben.

(Hegedüs László, 1955)

MDK

Csernus Ferenc pécsi festő

a Társaság tagja

Pécsi Képzm.ésM Mübar.Társ.23.kiáll. 1938.jun.

MDK

Csernus Ferenc festő, écs

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1936. nov.

MDK

Csernus Ferenc festő, Pécs

Pécsi Képsőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1938.jun.

MDK

Csernus Ferenc

Utcasarok, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

MDK

Csernus Ferenc festő, Pécs

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1937. máj.

MDK

Csernus Ferenc

Arckép, of.

KMT 1912. tav. kiáll.

Csernus Ferenc MDK

Október, olf.
Tanyarészlet, olf.
Erdészlak, olf.
Udvarrészlet, olf.
Partrészlet, olf.

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága 1926.
IX. Őszi Kiállítás, 1931.

MDK

Csernus Ferenc

Udvarrészlet, of.

Partrészlet, "

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ.

Pécs, 1931. dec. 1. 1.

MDK

Csernus Ferenc

Október, of.

Tanyarészlet, of.

Erdészlak, of.

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ.

Pécs, 1931. dec. 1. 1.

MDK

Csernus Ferenc

Arckép. olajf.

Műcsarnok 1912. tav. kiáll.

Csernus Ferenc MDK

Erdei hid, rajz
Farakódás, rajz
Vadászkunyhó, rajz

Pécsi Képzőm. és Műbarátok Társ. 1937.
Őszi kiállitás

Csernus Ferenc MDK

Füzes part, rajz
Erdőrészlet, rajz
Székesegyházi részlet, rajz
Kerekes kut, rajz

Pécsi Képzőm. és Mübarátok Társ. 1937.
Őszi kiállitás

Csernus Ferenc MDK

Falusi iskola, olf.
Erdőrészlet
Dunapart, rajz

Pécsi Képzőm. és Műbarátok Társ. 1937.
Őszi kiállitás

M.D.K.

Csernus Ferenc /XX. sz./

62. Utcasarok. Olajf. 34x41.

Elveszett. /Somogymegyei Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
5. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Csernus Ferenc MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

Csernus Ferenc

A Pécsi Képzőm. és Mübarátok Társ. müvésztagjai 1938.

M.D.K.

Csermus Ferenc
festő

62) Utcasarok
(Somogymegyei Múzeum)

Egyéb közalapokból elvesztett műtárgyak fényképe.
Budapest, 1952.

5 l.

CSERNUS IMRE

Új MŰVÉSZET

1996/ máj.

22.o.

Természet és művészet viszonyáró
nem álló művet nem tudok ajánlani, me
Zeitschrif f.[ür] Ästh.[etik] u.[nd]
évfolyamait, biztosan talál bennük jó
kérdésről is - és, ami a fő, k[örül]
melyből ki kell derülnie, jelentek-e

További fáradozását előre is kös

szívből üdvö

Fülep

Csernus Lajos

Kiállítás Magyarországon az SOS
gyermekfalu javára

Magyar Nemzet 1986. III. 26

Csernus Lajos festőművész

kiállítása Nagykátán a
pártbizottság kiskazaban

Népszabadság, 1986. III. 25

CSERNUS László festő

1965 Topolya.

lásos szorong
lenség, a kép
még azt sem
dik és járha
élete legfont
lában nem v
hogy válassz
hetne életén
roppant esen
Sükösd Mil
nya lendület
életútját, és
menti a men
ban következ
mű amorf
ezen köteten
annyira az
kon, hanem
regényén.

Az író egy
tét dolgozza
gyományos"
ben azonban
Gatsby, és
ha nevén ne
sítja és érze
máját, javít
(Nem önvall
levően remé
hát tragikus
semmiképpe
Fitzgerald it
tokkal, a fő
dékozza me
feladatok k
tabb is len
zettebb, ötl
gondoló. Az
átrágnun
kez

CSERNUS LÁSZLÓ

Keramikusok a Képcsarnokban

A Képcsarnok Szőnyi István termében, Miskolcon Kovács Zsóka és Csernus László kerámikus művészek bemutatója látható június végéig.

Kovács Zsóka Kecskeméten él és alkot. Diplomát az Ybl Miklós Műszaki Főiskola magasépítő szakán szerzett 1978-ban. A lakóházaktól folyamatosan jutott el a belső terek kialakításához, a lakberendezéshez, és végül – 1989-ben – a kerámiához. „A kerámiával kapcsolatban mindig emberi közegben gondolkodom. Elképzelek magamnak egy környezetet, ahol a tárgyak életre kelnek, hatnak egymásra, és szinte mint családtagok, egymáshoz tartoznak. A színek és a formák harmóniájára törekszem..." – vallja az alkotó.

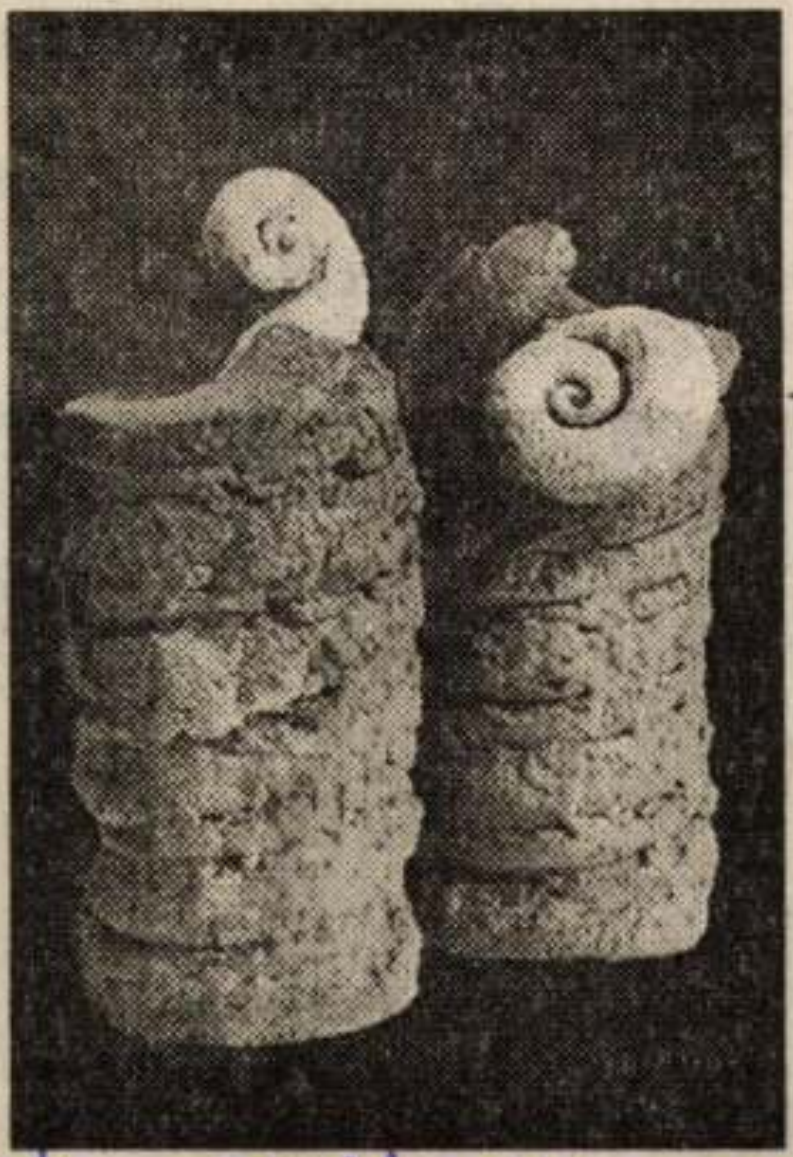

Csernus László Bácstopolyán született 1965-ben. 1988-ban végzett Zágrábban kerámia ipari szakon. 1991 óta Kecskeméten él. Munkáiról az anyag hidegsége eltűnik, helyét lágyan ívelő formák veszik át. Mintha egy könnyed mozdulat lendülete teremtette volna kerámiáit... Távolságtartóak és hivalkodóak, zártak és mégis kitárulkoznak...

Észak-Magyarország 1998. 05. 28.

emutatkozó kiállítás
nói gépipari kiállítá-
árizsi Midest beszállí-
sei idegenforgalmi ki-

ények ára a kereske-
e, zárásra viszont föl-
tolsó üzlet 4995 forin-
VK 3600 forinton zár-
m árfolyama 5950 fo-

l kevesebbet, 9300 fo-

tal gyengült, 1180 fo-
en 1160-1170 forint kö-
yei.
zül a Richter árfolya-
szvények ára 7600 fo-

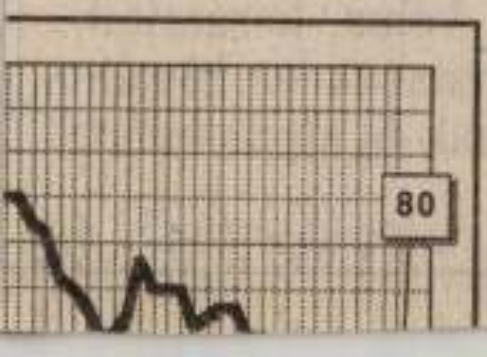

A vegyigyár saválló csavarokat rendelt felújítási, karbantartási munkáihoz egy Klement-vállalkozástól, az 1989-ben alapított Klemenex Kft.-től, amely leszállította az árut, és 70 millió forintot számlázott érte. Mint később kiderült, a fémtömeg-cikk, illetve egyéb ipari fémtömeg-cikk gyártási tevékenységével is rendelkező Klemenex az árunak csak egy részét gyártotta saját vasas-műhelyében, a fennmaradt részt egyszerűen megvásárolták egy másik társaságtól, átcsomagolták, és úgy szállították a BVK-nak.

Szakértői vizsgálat szerint a csavarok tényleges értéke 16 millió fo-

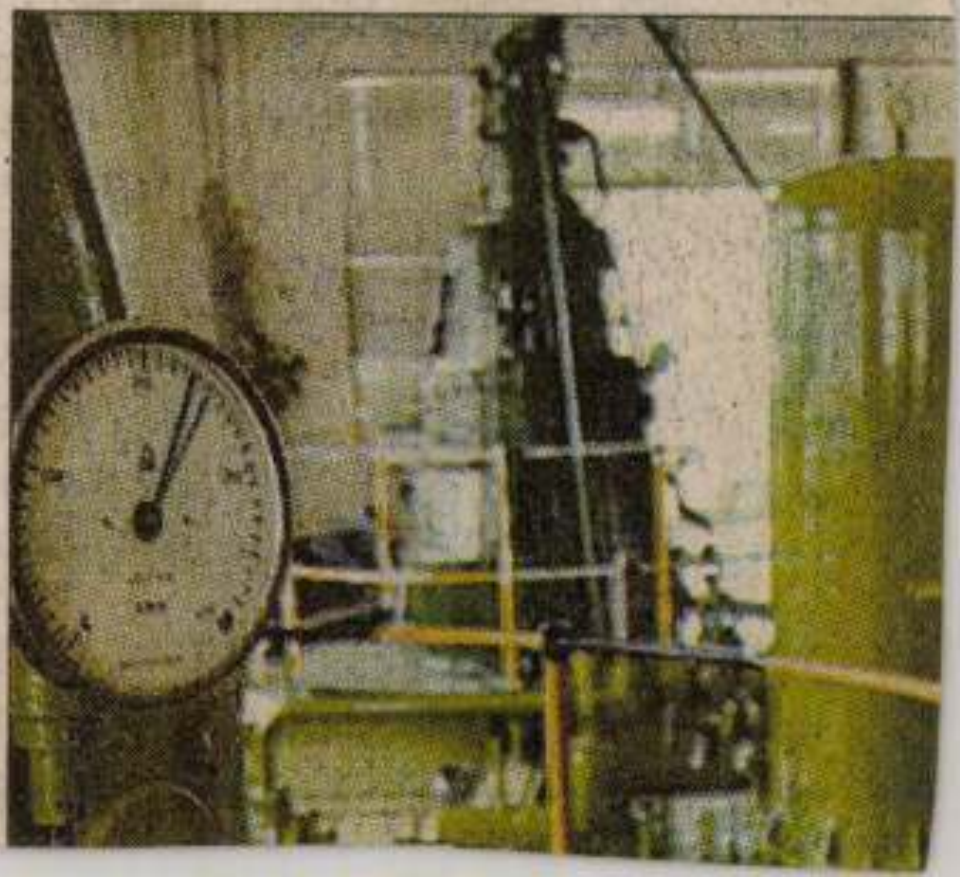

szan
1993
imm
Gon
vábl
bi t
a ra
tart
ideg
resk
jáig
kezc
lenl

Csa

Egyé
törzs

CSERNUS LÁSZLÓ

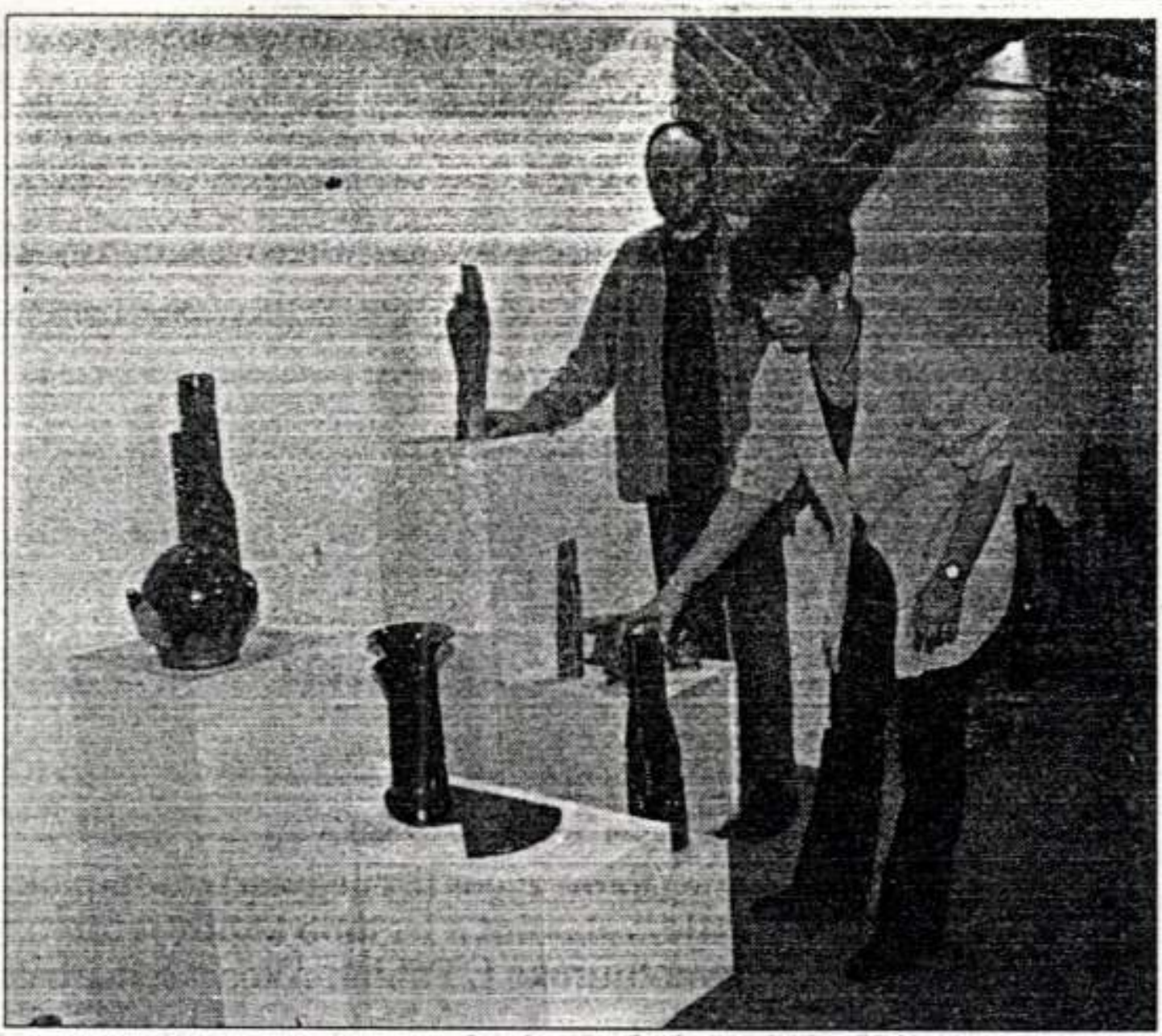

Zalaegerszegen, a Mecénás Galériában tegnap két kecskeméti művész, *Kovács Zsóka* és *Csernus László* kerámiáiból nyílt kiállítás *(képünkön az alkotók a tárlat rendezésekor)*. Kovács Zsóka a márványozott lüszter technika alkalmazásával nemesfémekhez hasonló felületet ad tárgyainak, míg Csernus László munkáit a lágyan ívelő formák jellemzik. A kiállítás május 15-ig várja az érdeklődőket. (Melles Ferenc felvétele)

Zalai Hírlap '93. ápr. 29.

Csernus
Mariann

SZINÉSZ-FESTŐK
éjféli tárlata

Éjfélkor még sosem volt Budapesten kiállítás. Most lesz. Néhány nap múlva nyílik meg a Rátkay Márton Színészklubban a színész-festők már tavaly is nagy sikerrel megrendezett kiállítása. Előadóművészek képzőművészeti munkáit mutatják be a színészvilágnak. (Arról még nincs szó, hogy képzőművészek színielőadást rendeznek?) Mikor nyílhat ez a kiállítás? Munkaidő után — éjfélkor. Felkerestünk néhány színészt — a festőállvány mellett.

Csernus Mariann már diákkorában is festőművész szeretett volna lenni. Aztán mégsem az lett! A kiállítás előtt tapasztalatcserét tart Herman Lipóttal. Lipi bácsi nagy szeretettel foglalkozik újdonsült »kollégájával«

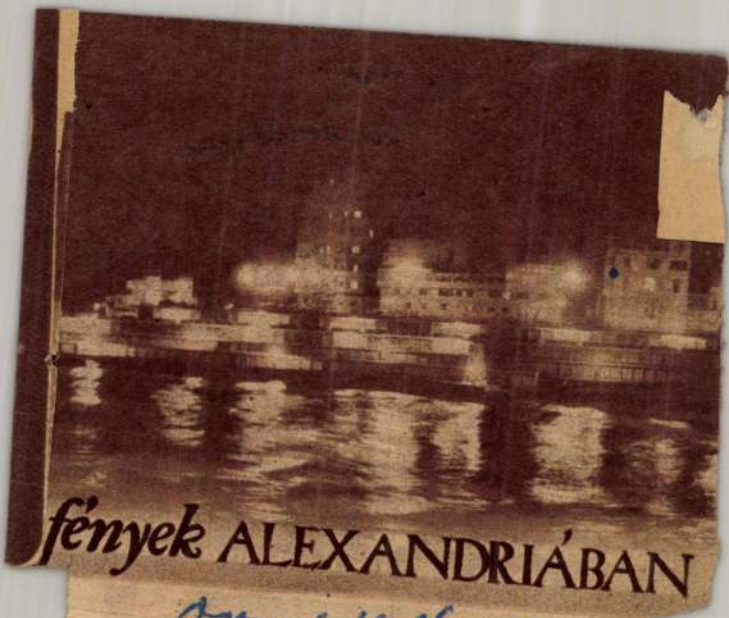

fények ALEXANDRIÁBAN

Morgan. A lépcső tetején piroskabátos, feketenadrágos, csokornyakkendős boy kéri a jegyeket, aztán bevezet a hatalmas, 3000 nézőt befogadó terembe. Az erkélyes, emeleti rész majd a terem közepéig nyúlik, mint nálunk az Erkel színházban. Az ember elhelyezkedik a kényelmes bőr- vagy bársonykarosszékben, csokoládét vagy hűsítőt vásárol, aztán rágyújt egy cigarettára, a zenét hallgatva várja, hogy megkezdődjék az előadás. Nemsokára kezdődik a híradó. Megjelenik a vásznon Mr. Dulles és beszélni kezd. De szavát se hallani. Olyan pfujozás, kiáltozás, fütyülés kezdődik, mintha földrengés rázná a falakat, s mindezt olyan szívből jövő fölényes, vidám gúnnyal, hogy bizony nem szeretnék Mr. Dulles bőrében lenni, ha véletlenül megelevenednék a vászon. Nehezen csitulnak a felzaklatott kedélyek, s még akkor is felcsharsan egy-egy éles fütty, megvető kiálás, amikor már régen a színes trükkfilm kockái peregnek. Egy óra múlva végre a

MDK

Uszmusz Mariann

diákkorában festőművész szeretett volna lenni. Ebből vesz az előadóművészek képzőművészeti munkáit bemutató tárlaton. (fényképe sepr.)

(Koós): Színész-festők éjféli tárlata.

Ország-Világ, Bp. 1957. december 3. 9. l.

Nosztalgiadiv

A hatvanas évek divatját idéző szövetruha szabásmintáját némi egyszerűsítéssel közöljük. Elsősorban azoknak ajánljuk, akik már tudnak varrni, és szeretik az újdonságot – mivel a magasított derekú ruhák, szoknyák, nadrágok ismét divatosak lesznek.

A modell szövetből vagy dzsörzéből készíthető el, 38-as méretben, kb. 60 cm-es szoknyahosszal. Dupla széles (140-150 cm) anyagból mintegy másfél méter szükséges hozzá. A szabásminta mellé írtuk a méreteket, a négyzethálóló 10×10 cm. Az eleje felsőrészen csillaggal jelölt részt a kellő méretre kell behúzni, ez kb. 7 cm. Az ujja könyékig érő, bőségét egy hajtással (kereszttel jelölve) lehet szabályozni tetszés szerint, amit gombbal rögzíthetünk.

A nyakkört, a vállak összevarrása után, elszegő pánttal dolgozhatjuk el, de ha jobban szeretjük, gallért is varrhatunk rá. Sőt, esetleg legombolható fehér piké gallért is, amivel ünnepélyesebbé tehetjük a ruhákat.

A bakfisok pedig a mama leánykorát hívhatják életre az akkori idők kiegészítőivel: a koffertáskával, a széles keretes szemüveggel, a nyakbavaló pöttyös kendővel, de legfőképpen az olaszosan megkötött selyemkendővel.

L. Sz.

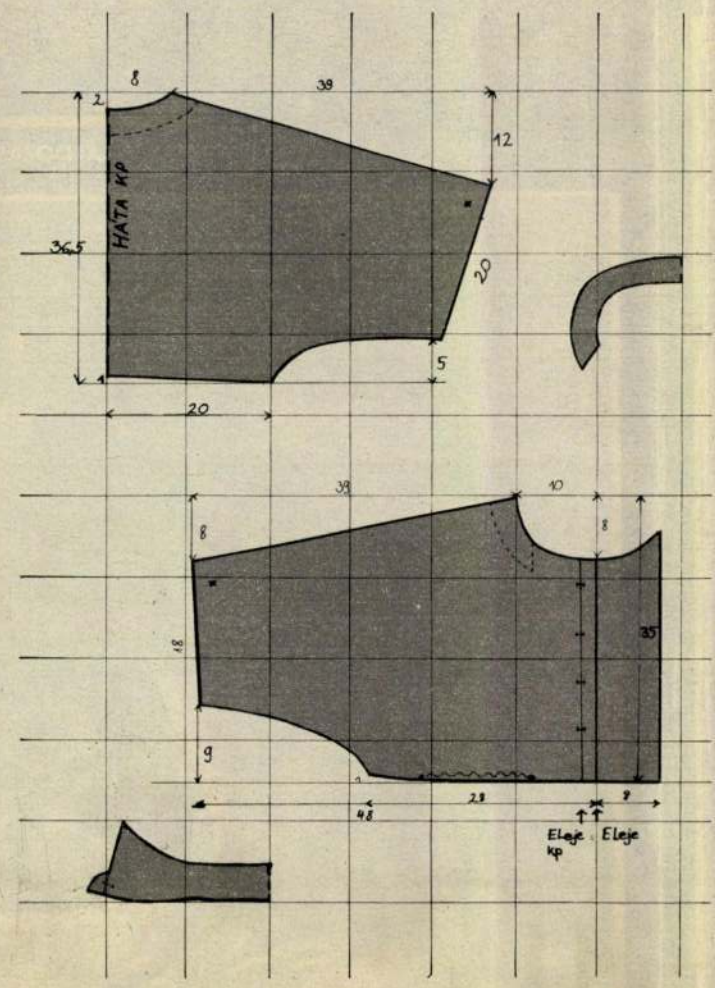

A mama ruhájában

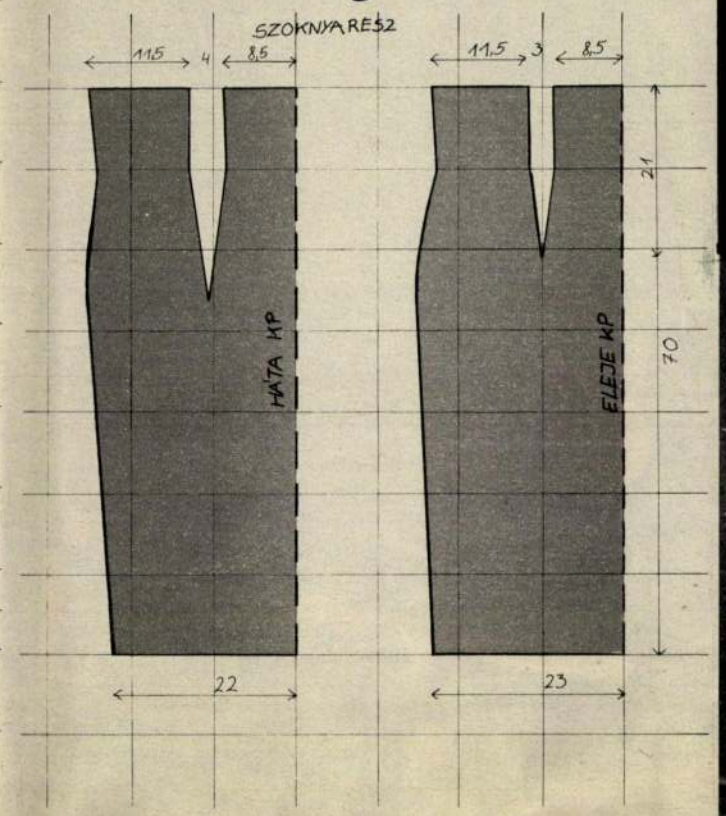

A modellt Góth Katalin tervezte

CSERNUS TIBOR

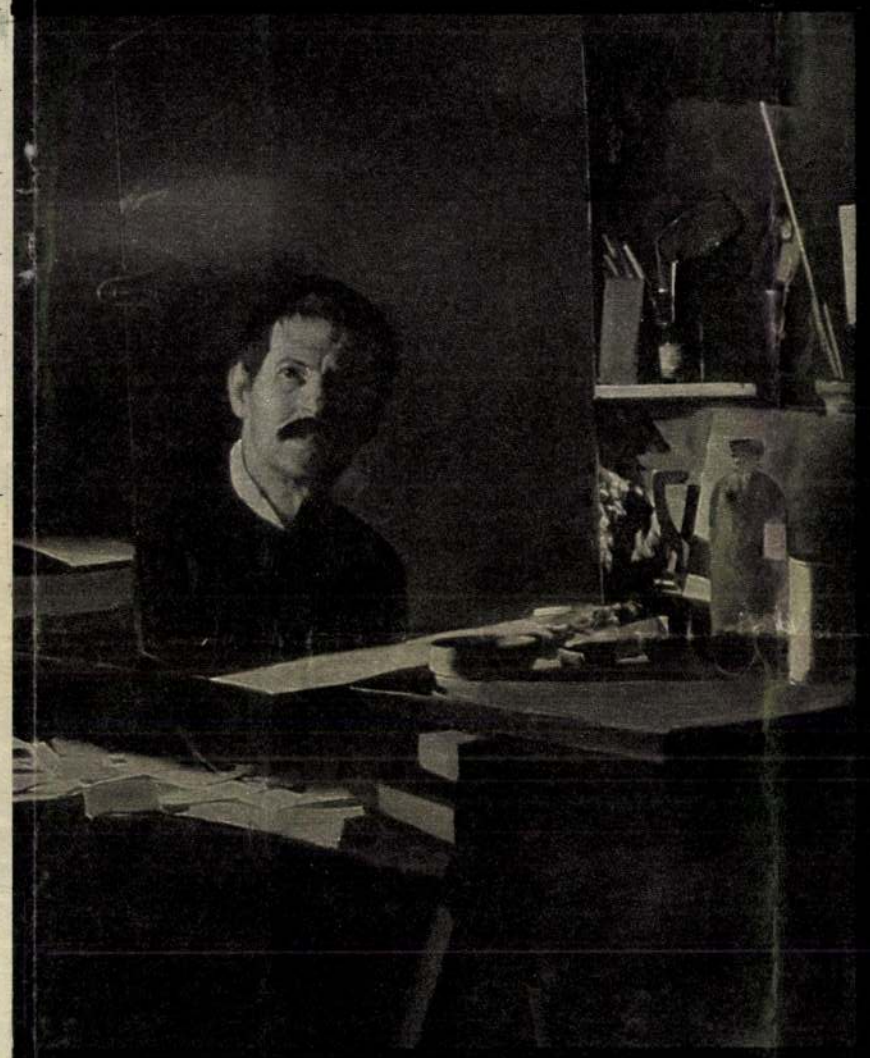

BŰNE ÉS DICSŐSÉGE

Nők Lapja 1989/15.
CS-16-1-41.

„Március 7-én Pro Cultura Hungarica-emlékéremmel tüntették ki Csernus Tibor Párizsban élő festőművészt művészeti tevékenysége elismeréséül" – adták hírül a lapok. A késői kitüntetés ismét egy olyan kiváló művészt jutalmazott, akit ha harmincöt évvel ezelőtt el nem tanácsolt volna a kiállítóteremből a szűklátókörű művészetpolitika, másként alakult volna képzőművészetünk utolsó évtizedeinek képe.

Mi volt Csernus Tibor bűne? A hatvanas évek elején oly nagy botrányt kiváltó művek, ott függenek most a Műcsarnok falain, és a fiatal nemzedék nem érti, miért féltették ezektől a hajdani korifeusok a magyar festészet jövőjét. Hiszen ezek a képek voltaképpen realisták. Csernus – Bernáth Aurél leghívebb tanítványa – sohasem volt más; ő mindig – ma is – vállalta-vállalja a festészet nagy hagyományait.

1946 és 1952 között volt a budapesti Képzőművészeti Főiskola növendéke. Diplomamunkája – a „Landerernyomdában kinyomják a 12 pontot" – a kor tipikus történelmi témáinak az akkor előírt akadémikus szellemben megoldott alkotása. A Bernáth-iskola szellemét követte, a tárgyi világ látványából kiindulva festette meg még főiskolás korában, 1951-ben, Orlay festi Petőfit című képét, mely kiállításra is került. De Bernáth kompozíciós rendjét őrzik később kiállított képei is, mint a sok port felvert Három lektor és a Téli táj is, sőt valójában a megütközést és felhördülést kiváltó, az 1958-as országos kiállításon szereplő Saint Tropez, valamint az utolsó, itthon kiállított képe, az 1964-es Nádas is. Ezeken, valamint az angyalföldi MÉH-telepről festett látképein és a Lehel téri piacon azonban már követhetők azok az akkor felháborítóan lázítónak tartott újítások, melyek a szocreál állóvizét megmozgatták. E képek színvilága a poszt-impresszionista tájfestészetet viszi tovább, csak éppen az ábrázolt jelenetek csendéleti részleteinek az aprólékosan kidolgozott elemeinek nyüzsgése szinte felborította a kompozíció rendjét. A festési mód forradalma volt ez. A kapart, zsilettpengével vagy fésűvel mintázott – és később sokat utánzott – részletek, melyek a Lehel piac hulladékait németalföldi csendéletekhez fogható apró remekekké varázsolják, a Nádason pedig a valószerűtlenségig fokozzák az egyes elemek hatását – mágikus feszültséget adnak a képnek.

Maga a festő, szikárságában, sötét hajával, fiatalos arcvonásaival ma is dacolni látszik az idővel.

– Rembrandt születésének 350. évfordulója alkalmával nyugat-európai tanulmányutamon Hollandiában is jártam. Az igaz élményt azonban nem Rembrandt jelentette nekem, hanem a németalföldi festők. Képzeletben újrafestettem képeiket, így jöttem rá technikájukra. 1957–'58-ban láttam Max Ernst késői korszakában festett képeit. Ezeken a faktúra erőteljessége ragadott meg. Festő vagyok és voltam mindig, a szenzációkat a festészeten keresztül igyekszem kifejezni. Az új nem bontakozott ki gyorsan képeimen. Hazatérve barátaimmal, Gyémánttal, Laknerrel sokat vitáztunk a követendő útról, míg az első eredmények megszülettek.

Csernus 1964-ben indult hosszabb tanulmányútra, ez vezetett párizsi letelepedéséhez. Több évtizeden át semmit sem láttunk műveiből. Személyét valamiféle titok övezte. Képeire, szinte alighogy megfestette, máris rácsapnak a nagy köz- és magángyűjtemények. Kiállításai rövid ideig láthatók Claude Bernard galériájában (a tavaszi fesztivál alkalmából rendezett műcsarnokbeli kiállítás is az ő rendezésével jött létre). A művész maga csak a festészetnek él, szerény, valósággal menekül a reklámtól. Most a Bateau Lavoir egyik újjáépített műteremházában dolgozik, Picasso egykori műterme mellett.

– Nagy szerepet játszott életemben a könyvillusztráció. Kenyeret és megélhetést adott a nehéz években, itthon, és később, tíz éven át külföldön is – folytatja Csernus Tibor. – Párizsban először nehezen találtam a helyem. Majd megismerkedtem a nagy hírű Gallimard Könyvkiadó tervezőszerkesztőjével, aki különféle megbízásokat adott, például zsebkönyvek címlapját terveztem. Sokat dolgoztam, hogy fenn tudjam tartani magam, de évek múlva egyre erősebben vágyódtam a festés iránt. Újra foglalkoztatni kezdtek a németalföldiek, az impresszionisták közül Manet és a nagy spanyolok, főleg Velazquez. A hiperrealizmus megingatott egy pillanatra, végül Caravaggiónál kötöttem ki. Nála is a festői jelentés titkait kerestem, próbáltam belehelyezkedni gondolataiba, amikor alakjainak egy-egy gesztusát festette.

– Ez az izgága, kötekedő, verekedő, már a kortársak által is „iszonyúnak" nevezett, tragikus sorsú zseni – csodálatos mester. A barokk művészet formarendjét új tartalommal töltötte meg természetközelségével, kompozícióin a fény-árnyék erős ellentéteivel, az élesen megvilágított, drámai erejű főmotivummal. Képein a testeken az árnyék és a fény játéka, az árnyékok hatalma a fényben – a valódi dráma. A kiemelés eszköze a fény. Rómában a Piazza Navona közelében lévő San Luigi dei Francesi Máté apostol-ciklusa tette világhírűvé a festőt, de nem elsősorban ezt akartam látni. A Santa Maria del Popolóban lévő Szent Péter keresztrefeszítését és a Szent Pál megtérését ábrázoló oltárképei miatt mentem többször is Rómába. Voltam Nápolyban is, de a Szent Péter és Szent Pál oltárképek még álmaimban is kísértek. Négyszer le is festettem őket, amíg minden gesztusuk külön életet nem kezdett élni bennem.

Ez látható a kiállításon bemutatott képeken is. Egy-egy átlósan elhelyezett fénnyel átvágott test, a történés főmotívumát kiemelő sötétségből élesen kivilágló kar, láb, váll drámai feszültséget hoz létre a bibliai vagy mitológiai témájú kompozícióin, mint a

CSERNUS TIBOR

Saul-átdolgozásokon, vagy a József és testvérein. Ez már csak ürügy Caravaggio festői módszerének idézésére. A kerettéma azonban gyakran többértelmű – egy-egy modellen, mint a Kékrops lányain, vagy Mirjamon korunk emberalakjai jelennek meg, de még a lófigurában is van valami jelenidejűség.

– Pedig itt is Caravaggio a kiindulási pont. Sokat jártam utána, míg egy lovasklubban megtaláltam ezt az erőteljes északolasz fajtát, amelyet Caravaggio is kedvelt.

– Hogy volt-e honvágyam? A szó igazi értelmében nem. Soha nem akartam végleg szakítani. Párhuzamosan szeretem a történéseket: a műtermem hiányzott és az, ahogy Pesten éltem. Most is a műtermem és a kialakult életrendem után kívánkozom. Ahogy idejövet elhagytam Strasbourgot, annyira hívott vissza a műtermem, a félbehagyott munkám, hogy a legszívesebben rögtön visszafordultam volna.

Csernus Tibor birtokában van annak a kicsi többletnek, amely az anyagot az időtlen költőiség régiójába emeli. Vajon tudja-e?

Brestyánszky Ilona

MARIANNE, 1977

ORLAY FESTI PETŐFIT, 1951

KÉKROPS LÁNYAI, 1985

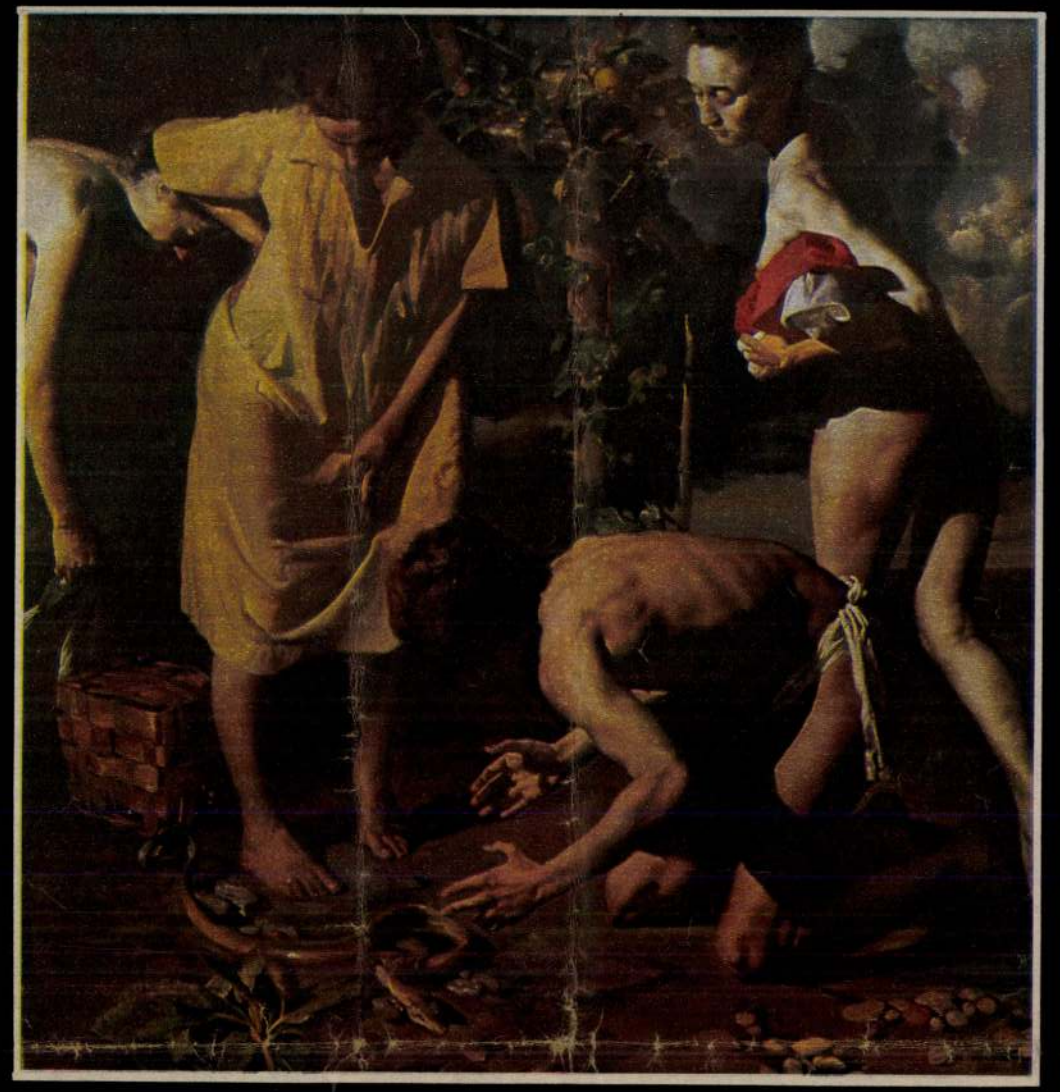

NÁDAS, 1964

ÖNARCKÉP, 1976

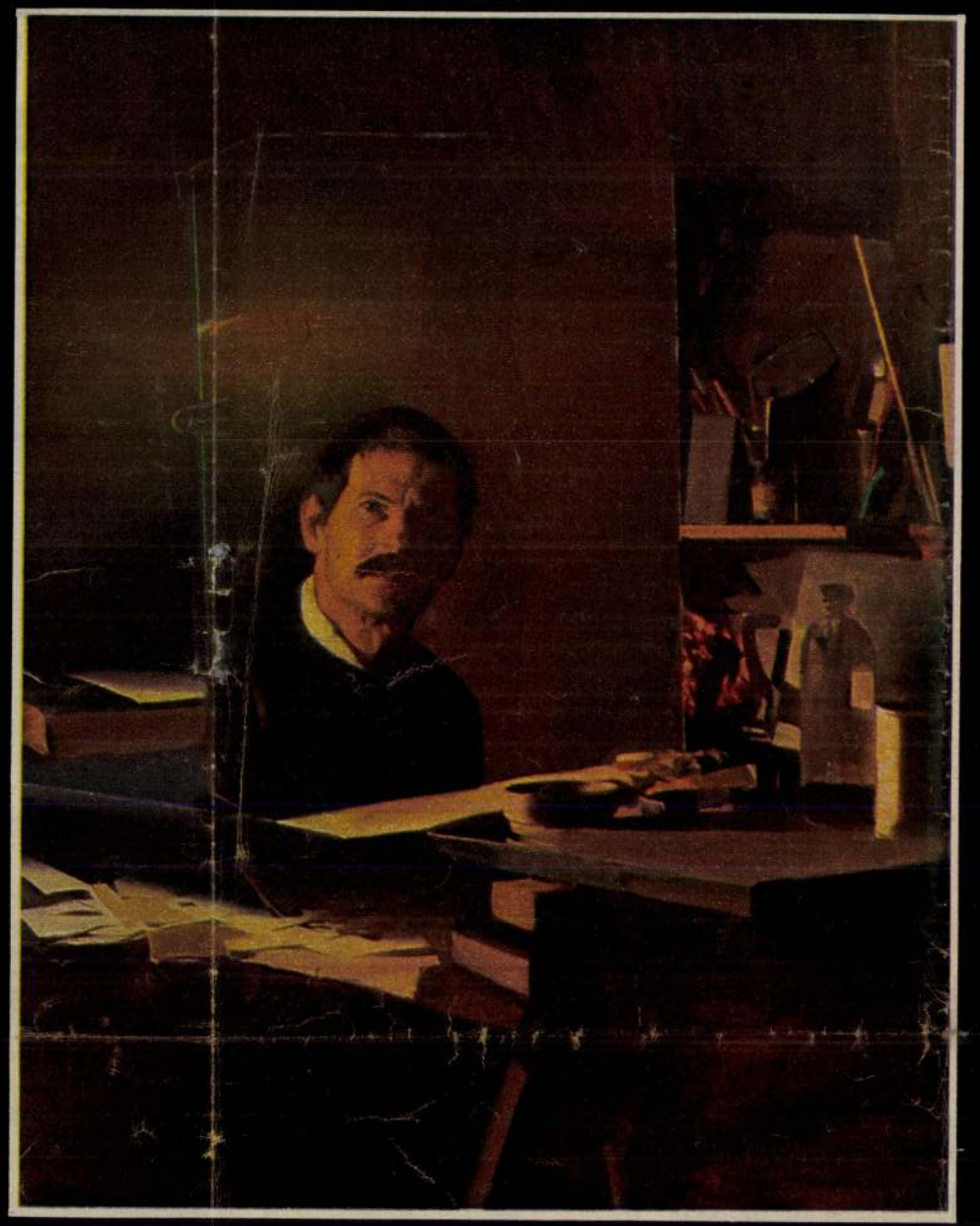

HÁROM LEKTOR, 1955

IZSÁK FELÁLDOZÁSA, 1987

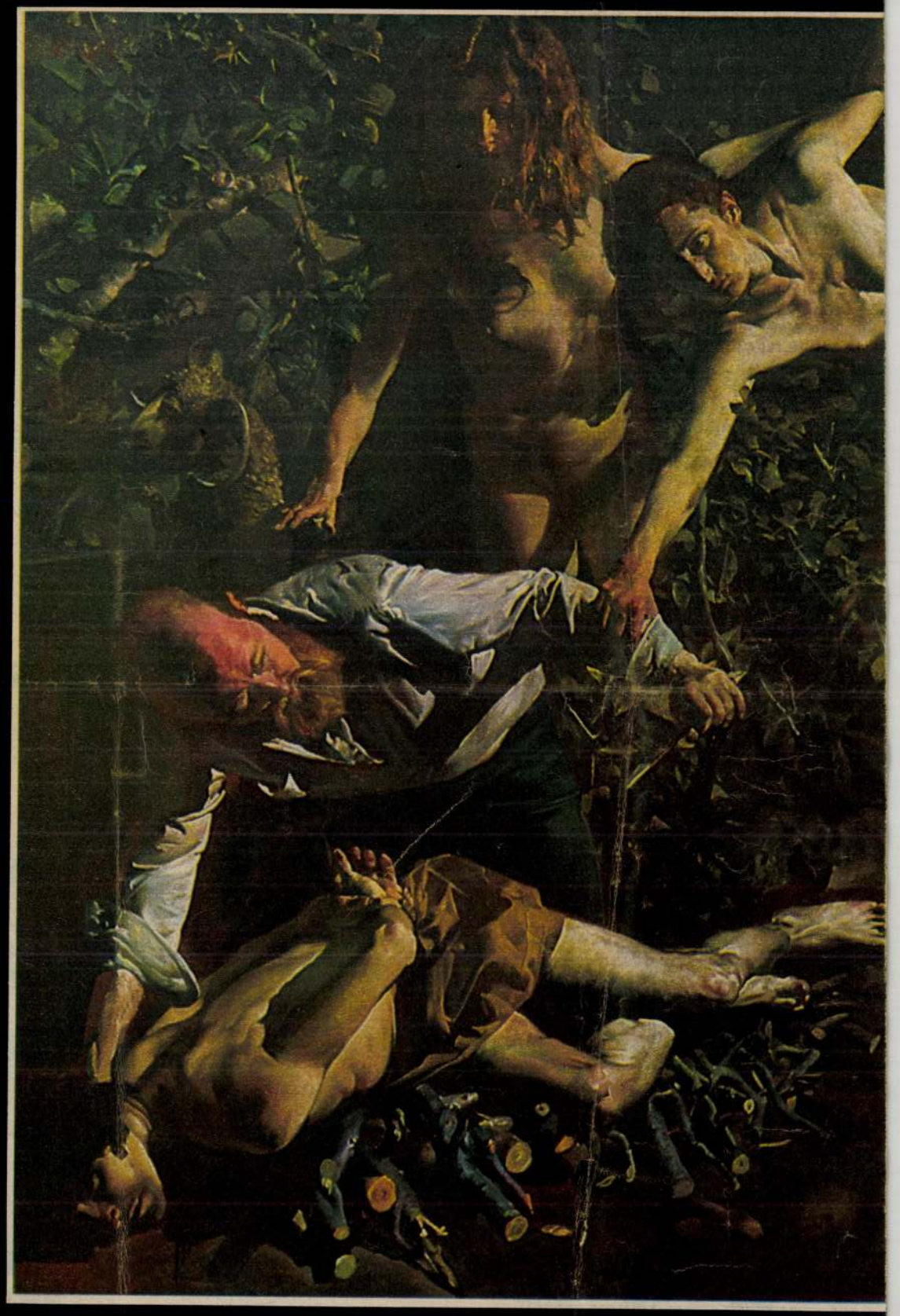

KORNISS PÉTER FELVÉTELEI

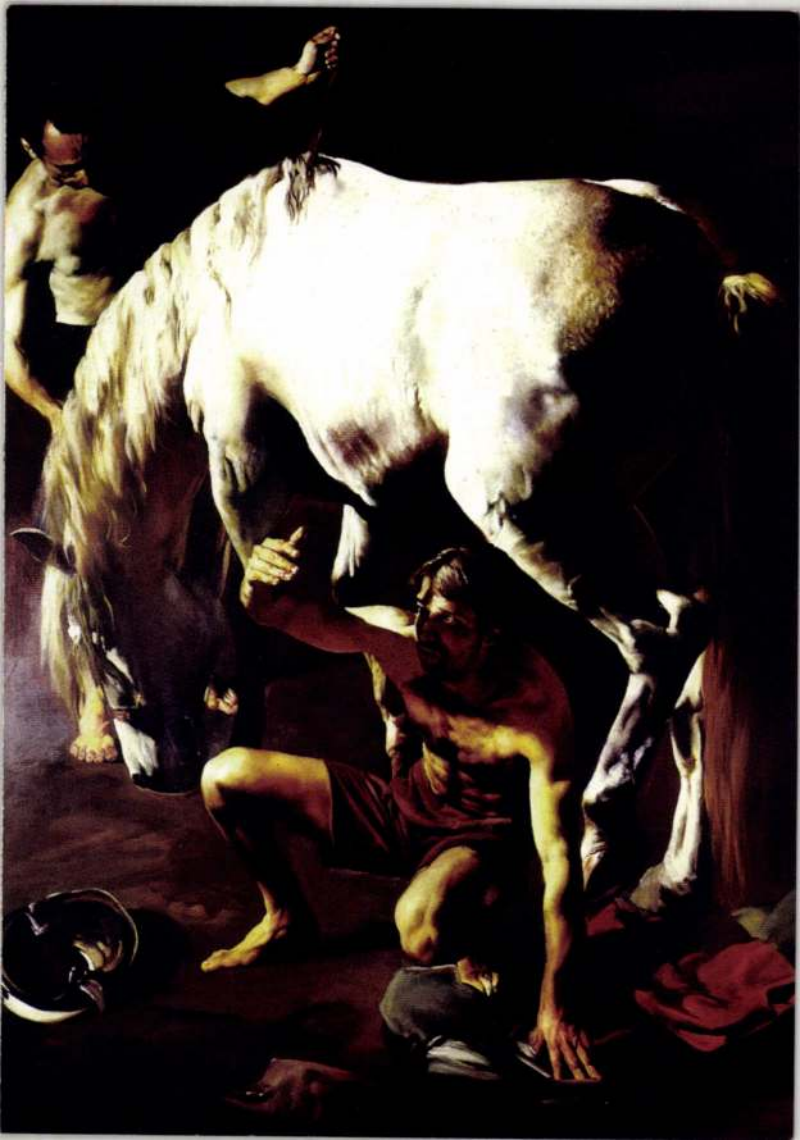

CSERNUS TIBOR

CS-16-1-42

A Pfister Galéria szeretettel meghívja Önt az

ÚJ GRESHAM-KÖR

„Új idők" című kiállítására.

2002. január 16. - február 10.

megnyitó: 2002. január 16., 18.00h

A kiállítást megnyitja:
Szakonyi Károly
író

PFISTER
GALÉRIA

Galériánk Csernus Tibor, Gyémánt László
alkotásokat keres megvásárlásra.

1065 Bp., Révai u. 14., Tel.: 302-2390 • www.uj-gresham-kor.hu
Nyitva: h-p: 10.00h-19.00h, szo-v: 10.00h-14.00h

A túloldalon: **Csernus Tibor** – Saul I. 1985 (olaj, vászon, 230×175cm)

1350. URH (szt.): 66,02; 66,62; 66,92; 67,19; 67,85; 69,98; 70,40; 71,42; 72,11; 72,77

16.00: Poptarisznya
Műsorvezető: B. Tóth László. Sport: Vass István Zoltán
16.57: Reklám
17.00: Hírek. Időjárás
17.08—17.13: Sporthírek
17.57: Reklám
18.28: Reklám
18.30—18.45: Sportösszefoglaló. Totó
19.00: Hírek. Időjárás

20.02: Galamblövő világbajnokságon vettem részt
Összeállítás **Tomcsa Sándor** írásaiból Km. Benedek Miklós, Bodnár Erika, Gera Zoltán, Kováts Adél, Máté Gábor és Szilágyi Tibor
Zenei munkatárs: Gebauer Mária. A hangfelvételt Kosárszky Péter és Kulcsár Péter készítette. Dramaturg: Major Anna. Rádióra alkalmazta és rendezte Gáll Ernő (lsm. jövő szerda, B. 10.05) (Bemutató)

20.50: Magyarán szólva
Nyelvőrködés. Elválasztás Magyarországon, anno 1994. Grétsy László rovata. Borzasztó dolgok. Szilágyi Ferenc jegyzete. Ki nem mondja: plasztik!

21.00: Hírpercek
Szerkesztő: Orbán Györgyi

21.10: A Rádió Dalszínháza
A hóember
Zenés mesejáték
Andersen meséjét rádióra alkalmazta és a verseket írta Mezei András. Zenéjét szerezte: Hajdú Sándor. Vezényel: Balassa P. Tamás. Km. a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, a Bergendy együttes és a Lovag utcai ált. iskola énekkara. Karigazgató: Sümegh Lászlóné
Zenei rendező: Ella Péter. Rendező: Solymosi Ottó
Hóember — Szilágyi Tibor, Kályha — Császár Angela, Kutya — Haumann Péter, Szél — Tímár Béla, Hold — Hámori Ildikó, Nap — Oszwald Marika

21.47: Kellemes pihenést
Szórakoztató könnyűzene esti hangulatban
Zenei szerkesztő: Adorján Ágnes
(Részletes műsor az 59. oldalon)

23.00: Hírek. Időjárás

23.03: Sporthíradó
Szerkesztő: Vass István Zoltán

23.10: Máról holnapra — éjfél előtt
A pirosszapkás lány
Tabi László vígjátékát rádióra alkalmazta és rendezte: Solymosi Ottó
Kerekes Ilona — Radó Denise, Solt igazgató — Sztankay István, Radócza — Makai Sándor, Dömöczky — Balázsovits Lajos, Gereben — Lesznek Tibor, Pomázi — Buss Gyula, Ili — Neszmélyi Magdolna, Mács Feri — Balázsi Gyula, Csiszár — Vándor József, Palcsik — Incze József, Felszolgáló — Fogarassy Mária, Szemes, Gyuszi, Marinovics, a futballcsapat tagjai — Hankó Attila, Láng Balázs, Vass Gábor
A felvételt Varga Károly és Nyireő Zsuzsa készítette. Zenéjét összeállította: Veress Jolán. A rendező munkatársa: Ipolyi-Keller Katalin és Vígvári Ágnes. Dramaturg: Szepesi György
0.15: Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat
(Csak középhullámon)

0.15: Máról holnapra — éjfél után — a szeretet jegyében
Műsorvezető-szerkesztő: Kolozsi Pál. Zenei szerkesztő: Veisz Gábor. Vendég: Vikidál Gyula. Bemondó: Korbuly Péter
A műsor telefonszáma: 138-8555
A Magyar Rádió éjszakai műsora
Óránként: Hírek. Időjárás
4.03: Csárdástempóban

BARTÓK

URH (sztereó): 67,04; 67,97; 68,24; 68,36; 68,48; 68,72; 69,38; 70,10; 70,43; 70,64; 72,08 MHz

6.00: Hírek. Időjárás

6.03: Népszerű muzsika — koránkelőknek
Szerkesztő-műsorvezető: Alföldy Boruss István
Bemondó: Nagyidai István
7.00: Hírek. Időjárás

8.00: Hírek. Időjárás

8.05: Olasz orgonamuzsika
1. a) Arresti: Ricercare, b) Frescobaldi: Fúga (Rolf Uusváli), 2. a) Albinoni—Walther: F-dúr concerto, b) Frescobaldi: G-dúr toccata (Edward Power Biggs), 3. a) Mancia—Walther: g-moll concerto, b) Lucchesi: F-dúr szonáta, c) Lucchesi: C-dúr szonáta No. 3. (Sebestyén János), 4. Alessandro Scarlatti: XI. toccata (Giuseppe Zanaboni)

9.00: Műsorajánlat

9.05: Emlékezetes előadások a Magyar Állami Operaházban
Sosztakovics: Katyerina Izmajlova
1965. december 21.
Kertész Iván műsora

10.00: Hírek. Időjárás

10.05: Új Zenei Újság
(lsm. holnap B. 22.05)

10.50: A Karikás együttes népzenei felvételeiből
1. Csendes patak partján, 2. Búélesztő szellő, 3. Verjen meg az Isten téged, 4. Ez a világ olyan világ

11.05: Hangverseny-különlegességek
Szerkesztő: Veisz Gábor

Tokody Ilona ária- és dalhangversenye a tokiói Akigava Kirara teremben 1991. április 20-án
Zongorán km. Szaito Masahiro
1. Tosti: a) Nem szeretlek többé, b) Ideál, 2. Durante: Szent szűz, szeretet forrása, 3. Bellini: Tégy csak boldoggá, 4. Mascagni: Fritz barátunk a) Suzel románca, b) Suzel áriája, 5. Bartók: a) Elindultam szép hazámbul, b) Által mennék én a Tiszán, ladikon, c) A gyulai kertek alatt, 6. Enescu: a) Elerőtlenedve, b) Jó napot, 7. Massenet: Elégia, 8. Poulenc: Áprilisi hold, 9. Guastavino: A rózsa és a fűzfa, 10. Ponce: Estrellita, 11. Alfano: Ária a Feltámadás c. operából, 12. Puccini: a) Bohémélet — Mimi áriája, I. felv., b) Tosca — Tosca imája, c) Pillangókisasszony — Nagyária
Ráadások: a) Grever: Esküdj nekem, b) Mazsolák és mandulák — spirituálé

12.15: Hírek. Időjárás

12.20: Rózsák a rácson
Illyés Gyula verseit Bessenyei Ferenc és Mensáros László mondja el

12.35: Rézfúvós kamarazene
1. Sternefeld: János bácsi — francia népdal (Mertens rézfúvós együttes), 2. Wilder: I. rézfúvósötös (Los Angeles-i rézfúvós kvintett)

13.00: Hangok és visszhangok
Szerkesztő: Dimény Judit

13.10: Új lemezeinkből
1. Sibelius: A vihar — II. szvit (Göteborgi Szimfonikus Zenekar, vez. Neeme Järvi) (17 p.), 2. Walton: Hegedűverseny (Nigel Kennedy és a Royal Filharmonikus Zenekar, vez. André Previn) (31 p.)

14.00: Hírek. Időjárás

14.05: Jubilate Deo
Évszázadok egyházi muzsikája
Vass M. Katalin műsora

15.00: Kamarazene
1. Mozart: A-dúr klarinétötös K. 581. (Kovács Béla és a Bartók vonósnégyes) (29 p.), 2. Schubert: Esz-dúr vonósnégyes (Collegium Aureum vonósnégyes) (29 p.)

16.00: Hírek. Időjárás

16.05: Társalgó
Ötven perc irodalomkedvelőknek
Szerkesztő-műsorvezető: Sári László
(A keddi, K. 11.05-ös adás ism.)

16.55: Muzsikáló természet
Különös kakukkhangok
Dr. Balogh János és dr. Ország Mihály műsora (1990)

17.00: Bach kantátái
„Mein Gott, wie lang', ach lange" BWV. 155.
A beszélgetés résztvevői: Klembala Géza, MM. Farkas Zoltán és Szabó István
A kantátát előadják: Allan Bergius, Paul Esswood, Kurt Equiluz, Thomas Hampson, a Tölzi fiúkórus, a Bécsi Concentus musicus kamarazenekar, vez. Nikolaus Harnoncourt
Szerkesztő: Papp Márta

18.00: Hírek. Időjárás

18.05: Dionűszosz és a zene szelleme VI/2. rész
Nietzsche és Wagner
Kiss Endre és Batta András műsora.
Szerkesztő: Schubert Ferenc

18.35: A kabaré története hangszalagon — 5. rész
Írta és összeállította: Bán Zoltán. A mikrofonnál: Agárdy Gábor. Szerkesztő: Péterváry Gábor

19.00: Szemle
Tallózás hetilapokban és folyóiratokban
Felelős szerkesztő: Osgyáni Csaba
(A tegnapi, K. 18.25-ös adás ism.)

19.35: Összkiadás
Szerkesztő: Varga Ferenc

Schumann szimfóniái — II/2.
A Stuttgarti Rádió Szimfonikus Zenekarát Neville Marriner vezényli
1. III. (Rajnai) szimfónia (32 p.), 2. IV. szimfónia (30 p.), 3. g-moll (Zwickaui) szimfónia (17 p.)
20.08—20.13: Hírek. Időjárás
20.13—20.28: Tetten ért szavak
Balázs Géza anyanyelvi műsora
(A szombati, K. 13.40-es adás ism.)

21.16: Takács Tamara és B. Nagy János operafelvételeiből
I. **Takács Tamara** műsora
1. Mozart: Così fan tutte — Dorabella áriája, II. felv., 2. Muszorgszkij: Hovanscsina — Márfa dala, III. felv., 3. Verdi: Don Carlos — Eboli áriája, III. felv., 4. Saint-Saëns: Sámson és Delila — Delila áriája, I. felv.
II. **B. Nagy János** műsora
1. Donizetti: Lammermoori Lucia — Edgar áriája, III. felv., 2. Verdi: A végzet hatalma — Alvaro áriája, III. felv., 3. Puccini: a) Manon Lescaut — Des Grieux áriája, I. felv., b) Turandot — Kalaf áriája, III. felv. (km. a Magyar Állami Operaház énekkara), 4. Giordano: André Chénier — Chénier áriája, I. felv.

22.00: Hírek. Időjárás

22.05: Közvetítés a miskolci Nemzeti Színházból
Stuart Mária

Friedrich Schiller színműve két részben
Fordította: Kálnoky László
Erzsébet — Margitai Ági, Stuart Mária — Varjú Olga, Leicester — Szervét Tibor, Burleigh — Quintus Konrád, Talbot — Csapó János, Mortimer — Horváth Lajos, Davison — Benedek Gyula, Paulet — Sallós Gábor, Hanna Kennedy — Mihr Ági, Aubespine — Kuna Károly, Melvil — Varga Gyula, Tiszt — M. Szilágyi Lajos, Orvos — Egri László, Okelly — Posta Lajos, Margit — Gábor Anikó
Rendező: Telihay Péter. A hangfelvételt Mihályi Lajos és Vida Lázsló készítette. Bemondó Gaál Anna. A közvetítés vezetője Csaba Klári
(Az 1993. márc. 12-ei előadás felv.)
(76, 54 perc)

0.16: Hírek. Időjárás

0.21: Száz éve írták
Kaisinger Rita és Veisz Gábor műsora

2.00: Hírek. Időjárás

2.03: Szózat

Bartók 22.05
Friedrich Schiller (Marbach, 1759 — Weimar, 1805) Német költő és drámaíró. A stuttgarti katonai akadémián nevelkedett: jogot és orvostudományt tanult. 1782-ben a mannheimi színház mutatta be első darabját. 1787-ben Weimarba költözött, ahol megismerkedett az akkori német irodalom vezető egyéniségeivel: Wielanddal, Herderrel és Goethevel. Életművének legértékesebb tartománya a dráma.
„Költeményeiben, drámáiban, történelmi és bölcseleti írásaiban még az a lelki és szellemi rend nyilatkozik meg, mely a francia forradalom előtt uralkodott, s azóta hány forradalom zajlott le, hány háború, mely a törvénytáblákat összetörte, s az értékeket újraértékelte. Könyveiben nagy szavakat olvasunk, teljes, zengő, dicső szavakat — szabadság, béke, nemesség, hűség, emberi méltóság —, melyek mögött érzések és gondolatok vannak, tűz és ábránd, egy lélek hite, egy szellem fönsége."
Kosztolányi Dezső

Petőfi 21.10
Hans Christian Andersen (Odense, 1805 — Koppenhága, 1875)
Dán költő, regényíró, elbeszélő, a dán irodalom világszerte legelismertebb alakja. Művelt csizmadia és vallásos parasztlány házasságából született. Dickensi hányattatású gyermekkora volt: szegényház, szövődei, dohánygyári, patikai munka, színpadi éneklés és tánc voltak legfontosabb állomásai, míg végre tehetős ismerősei segítségével iskolához és utazáshoz jutott. Írt verseket, regényeket, világhírét azonban az általa kezdetben kevésbé becsült meséivel vívta ki.

Cs-16-1-43

Tv2 21.25

Gyermekrabszolgák

Megrázó filmet készítettek az angol dokumentaristák a világ különböző részein rabszolgasorban dolgozó kiskorú gyermekekről. Szomorú tekintetű, karikás szemű, fejletlen, beteg kisgyermekek néznek ránk a képernyőről, akiket Brazíliától Törökországig, Portugáliától Thaiföldig iszonyatos módon zsákmányol ki a felnőtt világ.

Tv1 14.30

Maddalena, magatartásból elégtelen

Vittorio de Sica friss, üde hangulatú filmvígjátékában korának, a negyvenes évek fiataljainak világát idézi meg egy leánygimnázium közegében. A lányok vadócok, függetlenek, fogékonyak minden csínyre, mígnem egyikük, Maddalena, egy különös (szerelmes) levél hatására megváltozik.

Tv2 16.40

Az eltűnt hős

Raul Wallenberg

A filmet eltűnésének harmincötödik évfordulójára készítette a BBC, sajnos ma ugyanolyan aktuális, mint készítése idején. Változatlanul megoldatlan — ellentmondó hírek után is — a rejtély, mi történt valójában e nagyszerű emberrel, ahogy a visszaemlékezők tanúvallomása, a megmentettek hálája sem évült el az idők során.

Tv2 19.50

Angyalföldi jubileum

Válogatás a negyvenéves József Attila Színház zenés sikereiből. Jelenet a Villon és a többiek című darabból. A képen: **Vogt Károly** és **Borbás Gabi.**

TV 1

6.43: Műsorismertetés

6.45: Falutévé magazin
V. évfolyam, 2. szám (45')
Agrárutunk Európába — Megyéről megyére — Vállalkozások — Vásárfia — Faluzsaru — Kukorékok — Vendég 5 perc — Falusport — Lóról lóra — Nótaküldő
Fel. szerk.: Práger György. Főgyártásvez.: Duronelly Györgyi. Rend.: Benda Lajos

7.30: Hagyd aludni a mamát és a papát!
Mosómacik
Amerikai rajzfilmsorozat (23')

7.55: „Így szól az Úr!"
A Biblia üzenete (6')

8.05: Hol-mi?
Ifjúsági szolgáltató magazin (25')
Szerk.-műsorvez.: Nagy György

8.30: „Halló, vasárnap!"
Szórakoztató magazinműsor mindannyiunknak (150')
Főszerk.: Simon V. László. Szerk.: Gorbói Tamás. Vez. op.: Molnár Miklós H. S. C. Gy.-vez.: Makai Sándor. Rend.: Péterfalvi László

11.00: Zenebutik — Zenehíd
Juhász Előd műsora (60')
Házigazda: Koltay Gábor. Gy.-vez.: Bodzsár István. Rend.: Bodnár István

12.00: Déli harangszó
12.02: Képújság

12.05: Tévémagiszter
Közművelődési hetilap (95')
Főszerk.: Kővári Péter. Műsorvez.: Lovas György. Főgyártásvez.: Nyári István. Vez. rend.: Törköly Róbert
Családfa
Dr. Czeizel Endre sorozata
14.: **Zsigmondy Richárd, Johan Béla, Kondorosi Ádám**
Sajnos még nem tudunk eleget legfontosabb természeti kincsünk, az emberi tehetség és alkotókészség biológiai és társadalmi gyökereiről. Pedig ha képesek lennénk ennek tudatosabb és értőbb ápolására, sokat kihozhatnánk lappangó és gyakorta elfecsérelt „gyönyörű képességeinkből".
Készít.: Kővári Péter, Péter Klára, Zentai Edit
1993. A barokk éve
XVI/14.: **Kommunikáció a barokk korban**
Készít.: Antók Tamás, Dóka László, Palotás Anna, Papp Ferenc, Soós Árpád, Szabados Tamás
A Magiszter Arcképcsarnoka
Linus Pauling: Egy évszázadnyi tudomány és élet
Kilenc évtizede kutató és humanista. 1954-ben kapta első Nobel-díját a kémiai kötések és molekulaszerkezetek tanulmányozásáért, 1962-ben pedig békedíjat az atomfegyver-kísérletek megszüntetéséért folytatott kiállásáért.
Közreműk.: Komlós András, Malcsiner Péter. Magyar szöveg: dr. Szilágyi László. Szerk.: Böröndy Erzsébet. Szinkronrend.: Ambrus Zsuzsa

13.40: Az én dzsungel-könyvem
Werner Fend filmje
Német ismeretterjesztő filmsorozat
A vadon legjobb vadászai (20')
Hogy kik ők? Alighanem a különböző macskafélék; a félelmetes párductól a — valószínűleg kevesek által ismert — halászó macskáig. Persze a hüllők sem maradnak el ügyességben bundás társaiktól, mint azt a film nézői is látni fogják.
Narrátor: Mécs Károly

14.00: Nóta-tévé (30')
Kérték, küldjük — Régi nóta — Kedvencem — Sippal-dobbal — Faluszáj — Önöktől kaptuk
Cím: 1055 Bp., Kossuth Lajos tér 11., Falutévé Sajtóiroda
Fel. szerk.: Práger György. Gy.-vez.: Jancsó László. Rend.: Tóth-Szöllős András

14.30: Válogatott filmklasszikusok:
Maddalena, magatartásból elégtelen
Olasz film (1940 — FF — 74')
Írta: Ferruccio Biancini. Fénykép.: Mario Albertelli. Zene: Nuccio Fiorda. Rend.: Vittorio de Sica
Főszereplő: Alfredo — Vittorio de Sica (Kautzky Armand), további szereplők: Vera Bergman, Carla del Poggio, Eva Dilian
(Feliratozva a Teletext 666. old.)
(Cikk a 26. old.)

15.45: J. S. Bach: IV. Brandenburgi verseny
G-dúr BWV. 1049 (17 p.)
A bécsi Concertus Musicust Nikolaus Harnoncourt vezényli

16.05: Örömhír
A Református Egyház műsora (20')
Szerk.: Dusicza Ferenc
16.25: Reklám

16.27: Emlékdal (3')

16.30: Walt Disney bemutatja (59')
Gumimacik. Amerikai rajzfilmsorozat (ism.). — **A repülő mókus.** Amerikai rajzfilm. — **Balu kapitány kalandjai.** Amerikai rajzfilmsorozat. **A villámkő titka** — 3. (ism.)
(Ism.: hétfő, Tv1 10.30)
17.30: Reklám

17.35: Dallas
Amerikai filmsorozat
160.: **Szép álmokat Jessica** (ism. — 47')
Írta: David Paulsen. Fénykép.: Robert Caramico. Zene: Richard Lewis Warren. Rend.: Gwen Amer
A Ewing család aggodalma a tetőfokára hág, amikor megtudják, hogy Ellie nem érkezett meg arra a divatbemutatóra, amelyre Jessicával és Donnával elindult. Mark megrendítő halála miatt mindenki különböző módon fejezi ki érzelmeit. A szorult helyzetben lévő Cliff kénytelen eladni Katherine-nek az anyja által ráhagyott vagyon egy részét. Pamela leleplezi Katherine kétszínűségét. Clayton felfedi a megdöbbentő valóságot beteg húgáról, fiáról.
Ellie — Barbara Bel Geddes (Dallos Szilvia), Bobby — Patrick Duffy (Csankó Zoltán), Samantha — Linda Gray (Szerencsi Éva), Jockey — Larry Hagman (Kránitz Lajos), Ray — Steve Kanaly (Melis Gábor), Cliff — Ken Kercheval (Végh Péter), Pamela — Victoria Principal (Simorjay Emese)
18.25: Reklám

18.30: Szerencsekerék
Vetélkedőműsor (26')

19.00: A HÉT (55')
Főszerk.: Pálfy G. István
19.57: Reklám

20.00: Híradó (15')
(Feliratozva a Teletex 666. old.)
20.15: Reklám

20.20: La Baule-ban történt
Francia film (1989 — 94')
Írta: Diane Kurys és Alain Le Henry. Fénykép.: Giuseppe Lanel és Fabio Conversi. Zene: Philippe Sarde. Rend.: Diane Kurys
1958 nyarán a 8 éves Sophie és a 13 éves Frédérique a tengerparti La Baule-ba utaznak, hogy unokatestvéreikkel töltsék a nyarat. Szüleik nem kísérik el őket, s a gyerekek később jönnek csak rá, hogy azért, mert elváltak. Bár körülöleli őket a nyár édes íze, a tenger sós illata, érzik, hogy ezen a nyáron számukra is véget ért valami. Talán a felnőttlen gyermekkor...?
Lena — Nathalie Baye (Udvaros Dorottya), Michel — Richard Berry (Konrád Antal), Bella — Zabou (Kiss Erika), Léon — Jean-Pierre Bacri (Harsányi Gábor), Jean Claude — Vincent Lindon (Jakab Csaba)
(Feliratozva a Teletex 777. old.)
21.54: Reklám

22.00: Szabófalvától San Franciscóig
Portré Csernus Tibor festőművésszel (52')
Csernus Tibor festőművész évtizedek óta Párizs egyik legelegánsabb műteremházának lakója. Ismert és elismert alkotó, akit a kor viszonyai kényszerítettek távozásra szülőházából, aki odakinn karriert csinált, s aki ennek ellenére elégedetlen: mint minden igazi művész, fáradhatatlanul kutatja az emberi lét, s az önkifejezés XX. századi lehetőségeit...
Beszélgetőtárs: Érdi Sándor. Szerk.: Rieger Johanna. Op.: Jankura Péter. Zenei szerk.: Sándor Katalin. Gy.-vez.: Ujfalusi László. Felvételvez.: Hódossy Zoltán. Vágó: Gál Imre. Stúdióvez.: É. Szabó Márta

22.50: Telesport (60')
Benne:
Női Törvívó Világkupa — Döntő
Közvetítés a Nemzeti Sportcsarnokból, felvételről. Rip.: Dávid Sándor

Cs-16-1-44

Csernus Tibor

festőművész

Kiállítás a budapesti Műcsarnokban, amely a művész munkásságát mutatja be az 1950-es évektől napjainkig

Krafochwill Mihi
citte

Új Tükr,
1 agamár. 19

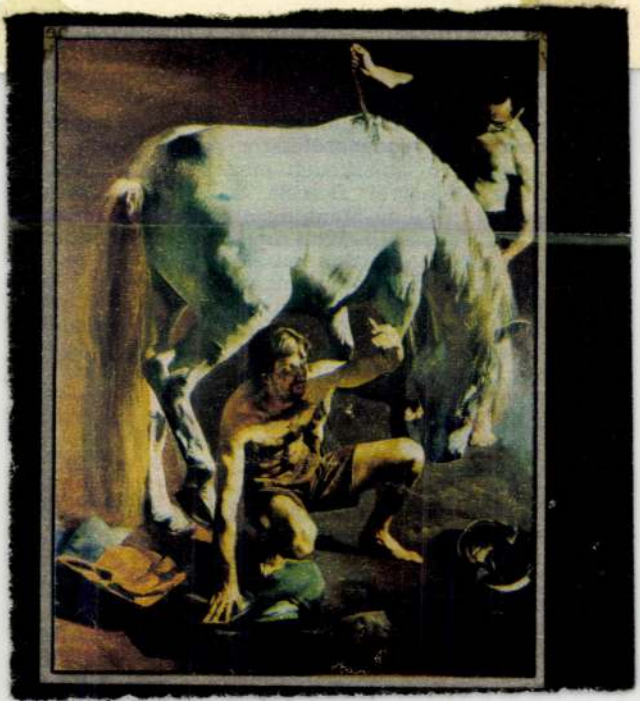

Szépművészeti Múzeumban rendezett tárlat katalógusában Konrad Oberhuber, aki amerikai vendégprofesszorsága idején ismerkedett meg Alice Steinerrel, Bertina és Robert Suida-Manninggal, Scholz Jánossal és Wolf Emillel. A bécsi Albertina igazgatója első közös vonásként azt emeli ki, hogy valamennyien ugyanabból a régióból, Bécs, illetve Budapest kulturális vonzásköréből kerültek az Egyesült Államokba. A második közös momentum az ok és a mód, amiért és ahogyan a fasizmus fenyegetése elől menekülve oda kerültek. Ennek ellenére mindannyiuk otthonában találhatók „hazulról" átmenekített régi tárgyak, festmények, rajzok — a harmadik összekötő kapocsnak, a művészet szeretetének és a későbbi tudatos műgyűjtésnek a kezdeménrajzokból áll a
zaspár kollekci
Wolf Emil és A
inkább az euró
teljességének
törekedtek. A St
ból ezen a kiáll
németalföldi me
kái láthatók, mí
XIX—XX. száza
ráló Wolf-gyűjt
sorban modern
tók munkái repr

A

Madonna a

gy

Willem van de
tollrajz a Stein

Cs-16-1-44

Csernus Tibor

festőművész

Kiállítás a budapesti Műcsarnokban, amely a festő munkásságát mutatja be az 1950-es évektől napjainkig.

Kratochwill Mimi
ajánlja

Úi Tátra
1989 má. c. 19.

Cím nélkül 23, 1982

által az itáliai rajzok fontos amerikai kutatóműhelyévé

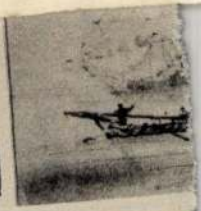

Légtornász

Ül a kritik

Csernus Tibor Cs-16-1-44

festőművész

Kiállítás a Műcsarnokban, amely a festő munkásságát mutatja az 1950-es évektől.

Kratochvill Mimi
cikke

Uj Tibor
1989 márc 19.

Izsák feláldozása, 1987

A Vidravas valós

BESZÉLGETÉS GALGÓCZI ERZSÉBET

non egy ankét során hívták fel a fi-
yelmemet a MAORT-perre, és én
gy éreztem, hogy találtam egy
lyan vezérfonalat, amire az egész
orszakot felfűzhetem. Koholt vádak
lapján elítélt világhírű olajmérnök
alura kitelepített úriasszony felesé-
e, kuláklista, kizárt főiskolás, mun-
aszolgálatos paraszt-katona, falusi
egényből lett ávós tiszt, idegenből
ozott munkás tanácselnök . . . A va-
ságos történet: az olajkutató mér-
ököt halálra ítélik, aztán hamaro-
an rájönnek, hogy nincs aki folyt-
assa az olajkutatást Magyarország-
on. Alkut ajánlanak: életfogytiglan-
a változtatják az ítéletet, ha Papp
imon (a darabbeli neve: Simon Pál)
ajlandó a börtönből irányítani az
lajkutatást és a zalai olajmezők ter-
elését. Ennek fejében levelezhet és
éha találkozhat a feleségével. Már
z is hátborzongató, de az már egye-
esen grand guignolba illő, hogy a
eleség halála után a hatalom félt,
ogy Papp Simon felbontja az egyez-
éget, ezért egy hivatásos ÁVH-s

— *Zinner Tibor a*
sorában tévedésnek
regénynek azt az állí
a MAORT-per a Rajk
ja" volt. Zinner elha
fogalmazásában — a
munista párt által k
„gazdaságpolitikai per
bi, moszkvai mintára
kásmozgalmon belüli koncepciós pe-
rektől.

— Ma már tudható, hogy 1945-től kezdődően folyamatosan voltak koholt perek. De az első, nagyszabású, nyilvános, mondhatni reprezentatív koholt per a MAORT-per volt. Egy év múlva máris kiderült, hogy Papp Simonék áldozatok, mégsem engedték őket szabadon, mert akkor be kellett volna ismerniök, hogy a párt nem tévedhetetlen. Egyébként igenis voltak a pernek politikai vonatkozásai is, elvégre a MAORT nevében is benne van: Magyar—Amerikai Olajipari Rt. Ez a koholt per arra is felhatalmazta a magyar államot, hogy az amerikai részvényeket ne fizesse ki.

Sinkovits Imre köszönti Galgóczi Erzsébetet a darab főpróbáján

KELETI ÉVA FELVÉTELE

sszakértő írta ezentúl a leveleket.
nnek nem lehetett ellenállni, ha
gtörtént, ha nem.

— *Honnan tudod, hogy így tör-*
nt? Csak nem azt akarod állítani,
ogy hozzájutottál a dokumentu-
nokhoz, melyek létét és főként hol-
ét manapság egyfolytában vitat-
k?

— Lehetőséget kaptam, hogy a dokumentumok vélhető helyeit, különlevéltárakat látogathassak. A (Erre több mint harminc évvel később, a szent korona behozatala előtt került sor.) A nyomozás, a per módszere, eszközrendszere ugyanaz volt, mint a Rajk-perben, ennyiben főpróbának tekinthető. Papp Simon perében próbálták ki azt az ördögi mechanizmust, amely aztán a Rajk-perben már hibátlanul működhetett.

— *A rádió mai Reggeli krónikájában Lázár István beszélt a MAORT-perről, éppen a Vidravas premier-*

apróságokról, mint Kirov meggyilkolása, a cionista orvosperek, a XX. kongresszus zárt ülésén elhangzott Hruscsov-beszéd egyes kitételei, a kitelepítés mechanizmusa, az ÁVO áldozatainak a Horthy-rendszer áldozatait meghaladó száma és így tovább, bevallom, Galgóczi regényéből értesültem először."

— Engem is meglepett az a rengeteg levél és még több telefon, amivel a regény megjelenése után elárasztottak. Mert az ember, amikor benne van, amikor történnek vele a dolgok, nem elemez, hanem éli azokat. Az olvasók egyik része örült, hogy valaki kimondta az ő saját tragédiájukat, és elvárták volna tőlem, hogy a személyes sorsukat is megírjam, másik része valóban történelemkönyvnek — egy 22 éves egyetemi hallgató olvasóm egyenesen Bibliának — tekintette. Megrázó volt, hogy olyanok is jelentkeztek, akik mint bírók vagy ügyészek vettek részt ezekben a perekben. Egy bírónő például telefonon mondotta nekem, hogy 27 éves fia azt szokta a fejéhez vágni: „anyu, olyan jó lenne, ha ti már kipusztulnátok." Ennek örültem a legjobban: talán ez az a katarzis„ ami rádöbbenti az embert saját bűnére, felelősségére s ez vezet a megtisztuláshoz. Azt hiszem, ez a legtöbb, amit egy műalkotás — regény, film, képzőművészet, zeneműstb. — elérhet.

— *Biztos vagyok benne, hogy a hetvenes és nyolcvanas évek valóságának lényegét Galgóczi-riportok és -drámák (utalnék a Magyar karrierre vagy a nálunk közölt Vadkacsavadászatra) tükrözik valóságosabban és igazabbul, mint a párthatározatok vagy a napi sajtó. Ami ma feltárul korrupcióban, hatalommal való visszaélésben, azt Galgóczi évtizedek óta írja. Kár, hogy az illetékesek nem hallgattak jobban a realista írók szavára, akik igazságfeltáró hivatásuk magaslatán álltak. Mára azonban változtak az idők: fontos dokumentumok tömege kerül elő, ezeket kiadják, kommentálják; memoárok sokasága bizonygatja, hogy minden másképpen volt, konjunktúrája van a leleplezéseknek és odamondogatásoknak, nagy az ázsiója a*

CSERNUS TIBOR
CS-16-1-46

új írás

IRODALMI, MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

XXVII. ÉVFOLYAM
1987. AUGUSZTUS

8

új írás
1987. AUGUSZTUS

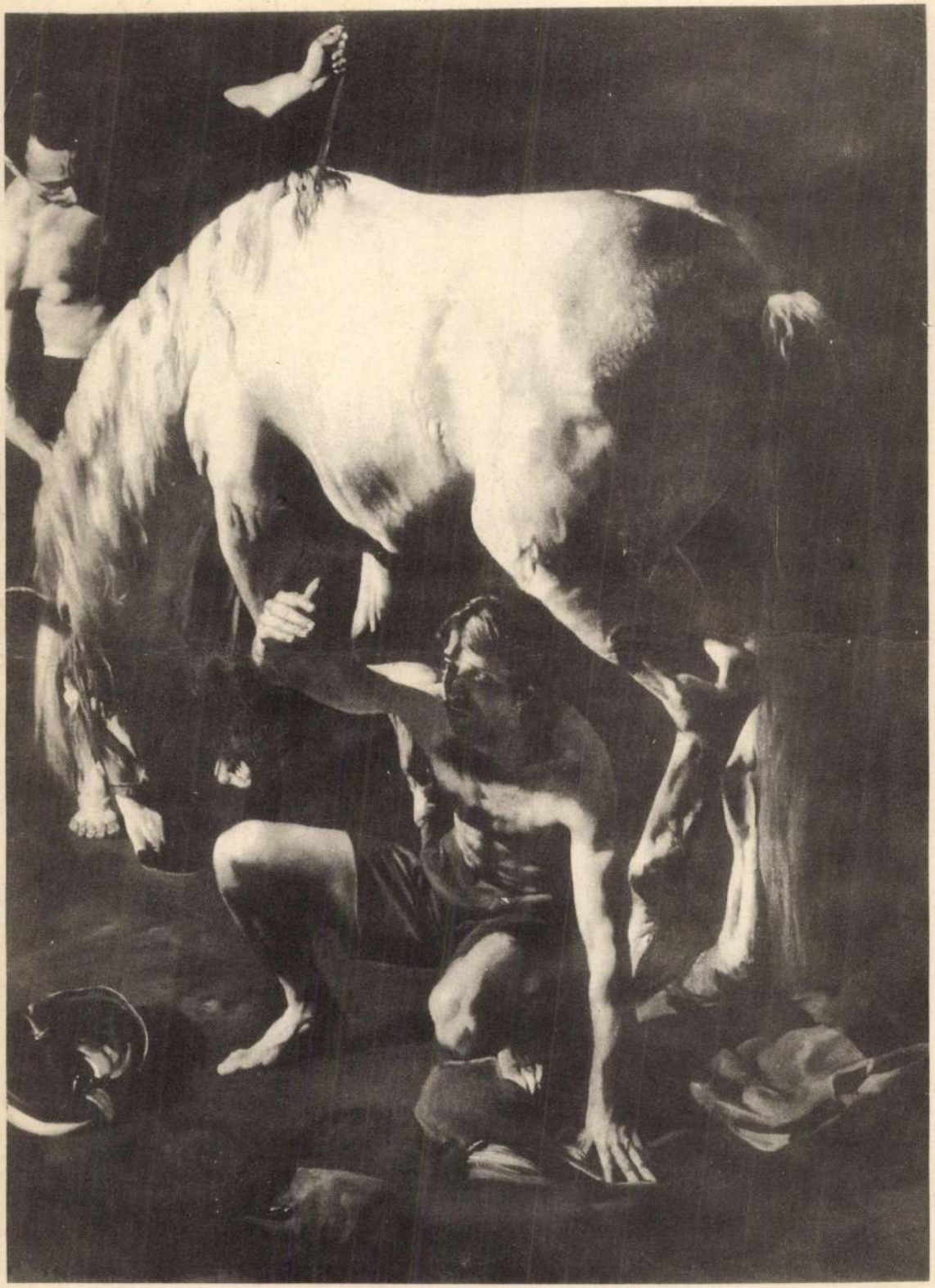

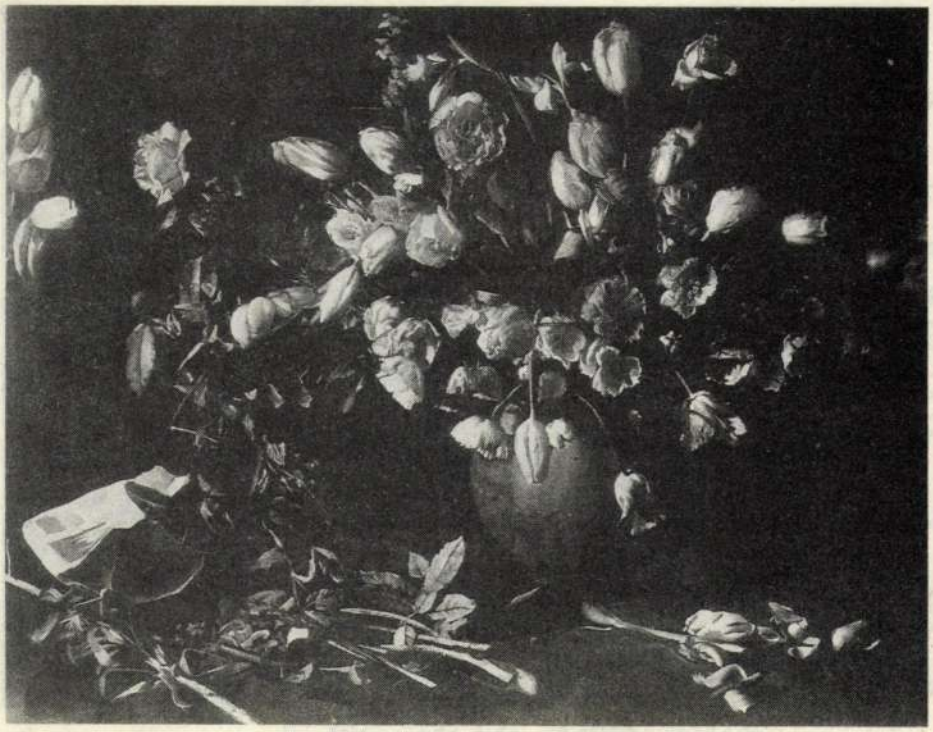

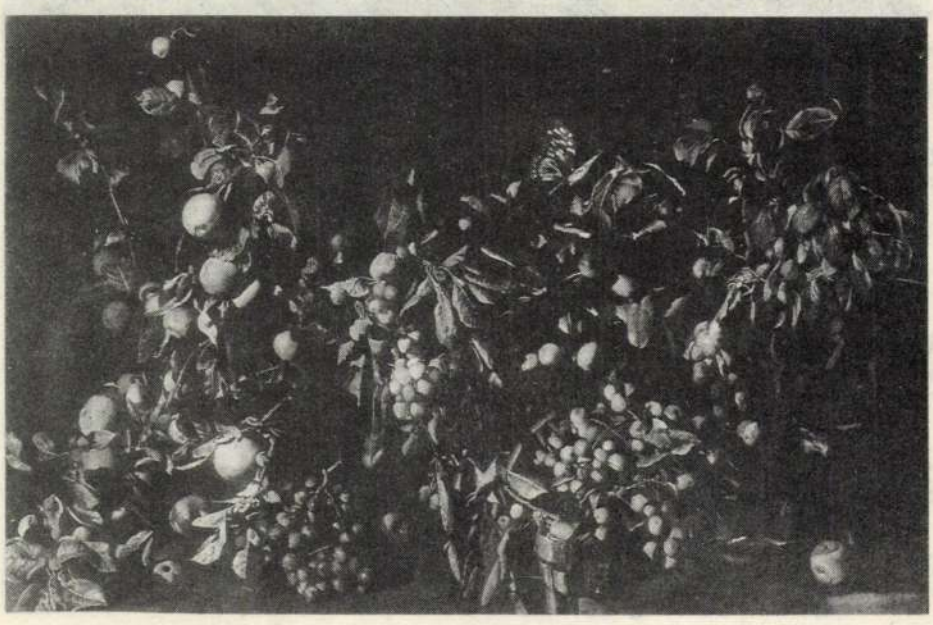

lábánál tornyokban álltak a *Prae* eladatlan kötetei. Egy ideig az Egyetemi Nyomda tárolta pincéjében, de egyszer felszólítottak, hogy vigyem el, mert a hely másra kell. Erre én elszállíttattam az Enyedibe. Nem tudom, miért oda helyeztük el, miért nem nálunk, a Derék utcában. Talán a pince tele volt fával és nem volt hely. Apám utolsó pillantása, képzeld el a rettenetes csalódást...

KL: Öregkorára se békült meg ezzel?

SZM: Nem. Halálos ágyán, utolsó pillantásával is felméri, hogy fia ennyire vitte!

KL: Most bezzeg láthatná, hogy az új kiadás is elfogyott. Azok után, amiket róla mondtál, nyilván nem is olvasta a *Prae*t.

SZM: Uram Isten, hogy is olvashatta volna? Nem, nem, csak a végét nézte meg. Családunkban közkézen forgó anekdota: 1934-ben, mikor a nyomdából megkaptuk a *Prae*t, mutattam Atyikának ezt a – már formájában, vastagságában is ijesztő – kötetet. Forgatta, egyre bizalmatlanabbul, az utolsó oldalt is megnézte, aránylag tüzetesen és csak ennyit motyogott csalódottan:

– Legalább írtál volna a végére valami hazafias befejezést!

KL: Nagyon jó, miért is nem írtál? – És mondd, Miklós, a többi megjelent könyveidet látta édesapád?

SZM: Teljesen kiesett emlékezetemből, hogy megmutattam-e Atyikának és Anyikának az *Egyetlen metafora felé* vagy a *Fejezet a szerelemről* könyveimet.

KL: És az Orpheus-füzetek?

SZM: Arra végleg nem emlékszem. Úgy emlékszem, mintha mindezekről semmi tudomásuk nem lett volna. Sőt, ha szó került arra munkahelyén a minisztériumban, hogy a fia ír, pontosabban az ő meghatározásuk szerint „irogat", akkor ő hisztériásan tiltakozott, hogy nem, nem, az ő fia nem ír, az ő fia irodalomtörténész, és magántanár lesz az egyetemen!

KL: Azokat a kritikákat se olvasta el, amiket Németh László vagy Halász Gábor, vagy Szerb Antal írtak?

SZM-né: Az igenis érdekelte, hogy írtak Miklósról...

SZM: Igen, de miért nem vagyok legalább iskolaigazgató?! Sőt: Pintér Jenő! Ahányszor szóba került Pintér Jenő, tankerületi királyi főigazgató, úgy kellett őt fellocsolni! De Pintér irodalomtörténeti munkáit apám már érthetetlen és megbocsáthatatlan eltévelyedésnek tartotta.

Halász Gábor rólam szóló cikkéből egy szót se értett volna, ha olvassa... már Göre Gábor is nehéz olvasmány volt neki.

KL: Elnézést, de Dollyka azt állítja, hogy mindent elolvasott, amit rólad írtak.

SZM: Dollyka – szeretettel és tisztelettel mondom – állítsa, amit akar, de azt hiszem, hogy Dollyka örök moralizáló és moralista kedvéből kegyeletteljesen aranyozni óhajtja Atyika emlékét. Szerény tudomásom szerint Atyika egyetlen betűt sem olvasott rólam szóló cikkekből és ami abszolútnál abszolútabban biztos, egyetlen betűt sem, még az ő életében megjelent műveimből.

Mikor Atyika meghalt, én voltam vetkőztetője egy régi takarítónőnkkel. Földön fekvő hófehér holttestét én öltöztettem az Enyedi utcai hálószobában.

Fejemben állandóan együtt van: apám hófehér holtteste ott a földön, amit időnként magammal behelyettesítek, mintha én feküdnék mozdulatlanul fehér testemmel a lepedőn, azután a nagypénteki templomi Szent-sirokban a Krisztus-test – és egy fénykép: mikor XIII. Alfonz spanyol király meghalt, a földön feküdt kiterítve, négy végtelenül hosszú, karcsú gyertya között, fekete kereszttel jelölt fehér lepel alatt. Ez a négy mozzanat és filmkocka állandóan együtt előttem van és ezt sokszor műveimben is variálom...

(Folytatjuk)

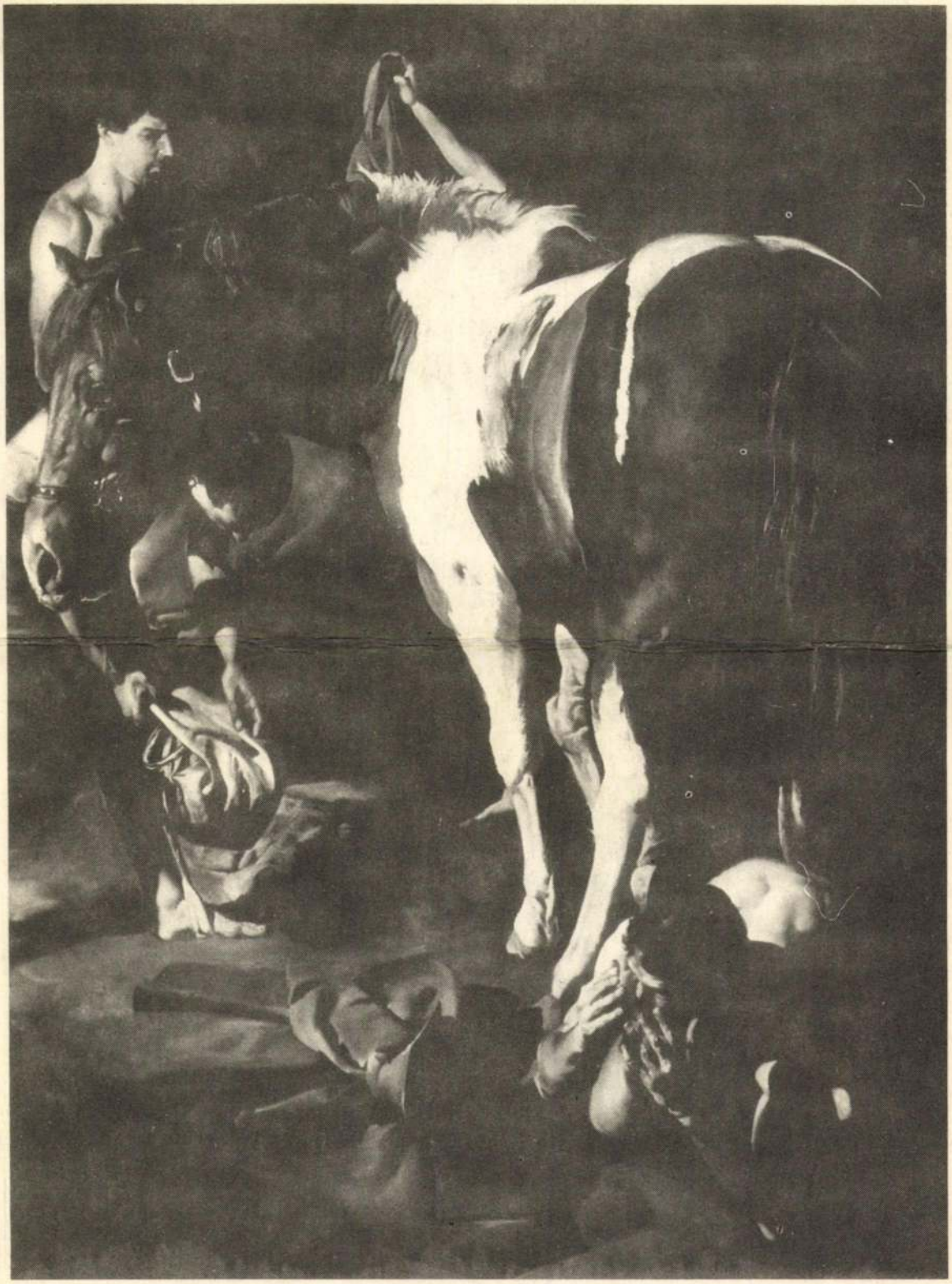

új írás

Ára: 17 Ft

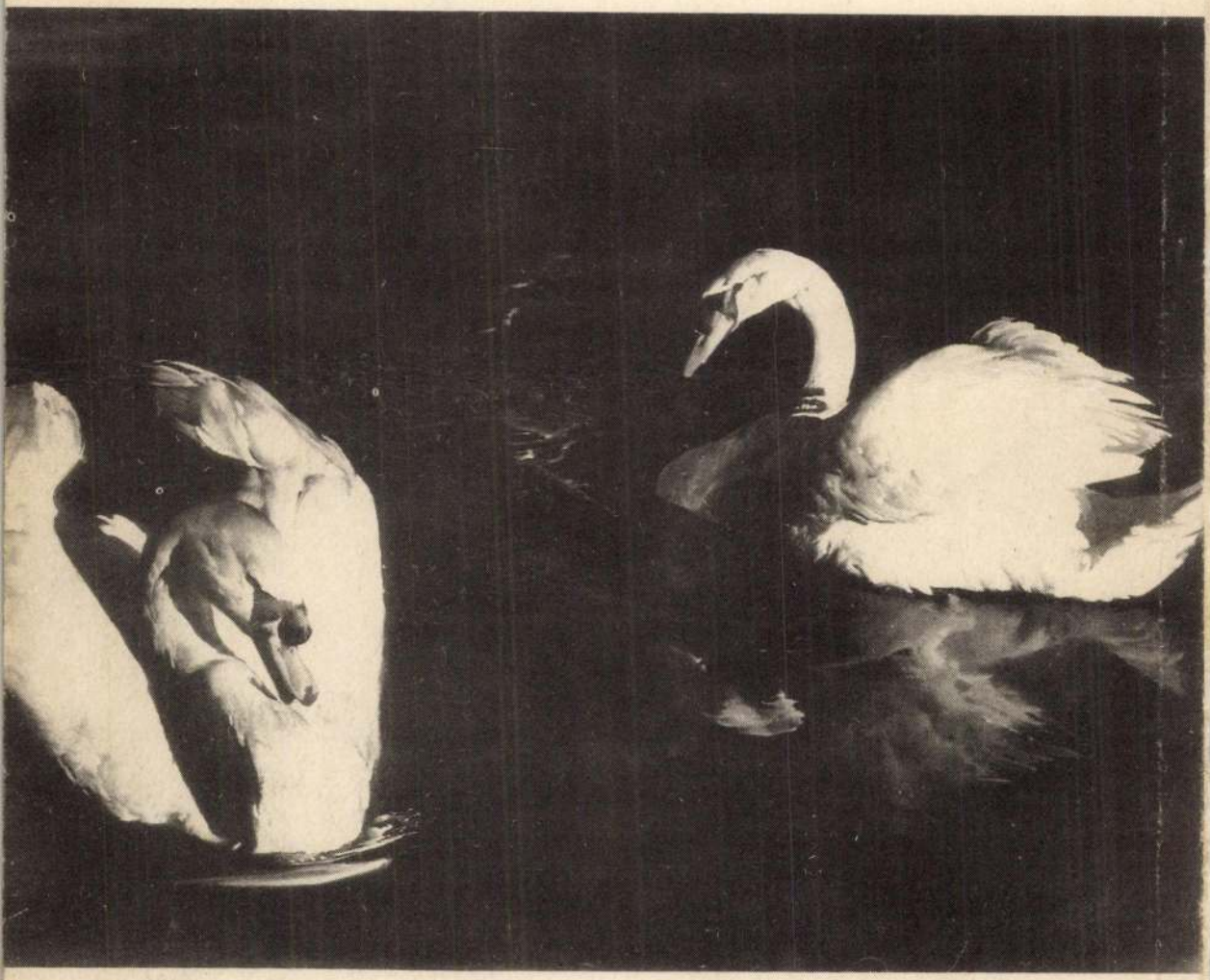

Bővült a Széchenyi Akadémia

Második közgyűlését tartotta tegnap délután a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia az MTA Dísztermében. A hivatalos rendezvényt Szabó Magda akadémiai székfoglalója követte, amelyen részt vett Göncz Árpád köztársasá-gi elnök is.

Az írónő az egykori Széchenyi alapította tudóstársaság jeles tagjáról, Vörösmarty Mihályról beszélt, akit — mint mondta — legalább százötven éve értenek félre. Mészöly Miklós elnöknek és Domokos Mátyás, az irodalmi szakosztály vezetőjének köszöntője után kihirdették az új rendes, levelező- és tiszteleti névsorát, amelyet az alábbiakban teszünk közzé.

Irodalmi szakosztály: Csorba Győző, Esterházy Péter, Nádas Péter, Orbán Ottó, Tandori Dezső

Képzőművészeti szakosztály: Festőművészek: Gyarmathy Tihamér, Keserű Ilona, Kontraszty László, Molnár Sándor, Schéner Mihály, Veres Pál, Klimó Károly, Maurer Dóra

Szobrászművészek: Haraszty István, Jakovits József, Paurer Gyula, Asszonyi Tamás, Ligeti Erika

Grafikusok: Balogh István, Baranyai András, Gross Arnold, Pásztor Gábor, Szemethy Imre, Kovács Tamás, Orosz István

Textilművészek: Bódy Irén, Hajnal Gabriella, Háger Rita, Solti Gizella, Szenes Zsuzsa, Kecskés Ágnes, Péreli Zsuzsa

Ötvösművész: Péter Vladimir

Üvegművészek: Báthory Júlia, Horváth Márton, Lugossy Mária

Színház- és filmművészeti szakosztály: Ascher Tamás, Gábor Miklós, Fábry Zoltán, Jancsó Miklós, Makk Károly, Székely Gábor, Szőts István, Zsámbéki Gábor

Zenei szakosztály: Durkó Zsolt, Farkas Ferenc, Jeney Zoltán, Kurtág György, Petrovics Emil, Szöllősy András, Vidovszky László

Tiszteletbeli tagok: Csernus Tibor festőművész, Eugene Guillevic költő, Határ Győző író, Ted Hughes költő, Ligeti György zeneszerző

FOTÓ: MÜLLER JUDIT

Cseres Tibor, Juhász Ferenc, Görgey Gábor és Szabó Magda

• B. P. P.

Csornus Tibor fotó
CS-16-1-48

Hazahozzák Kállay Miklós hamvait

A néhai magyar miniszterelnök legidősebb fia, Kállay Kristóf, a Szuverén Máltai Lovagrend szentszéki nagykövete arról tájékoztatta lapunkat, hogy édesapja földi maradványait április 14-én hozzák haza Rómából, és április 16-án a budapesti Mátyás-templomban ravatalozzák fel. Az ünnepélyes rekviemen Paskai László bíboros celebrálja a misét.

Ezután hozzák le a koporsót a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kállósemjénbe, ahol másnap kerül sor a végső sírba helyezésre. Szekrényes András, a temetkezési vállalat igazgatója elmondta, ők gondoskodnak a koporsó és a koszorúk szállításáról, a családi kápolnában történő felravatalozásról. A szertartáson Seregély István esztergomi érsek, majd — a kormány képviseletében — Katona Tamás államtitkár mond búcsúbeszédet.

A falu népe nevében Lipcsei Miklós polgármester fogadja be a koporsót. Tőle tudjuk, hogy április 17-éig felújítják a kápolnát és a kriptát, rendbe teszik a környéket, hogy az eseményhez méltó módon fogadhassák a vendégeket. Hozzátette, a meghívandók köre a család illetékességébe tartozik, de készen állnak arra is, hogy igény esetén szállást és étkezést kínáljanak az egykori Kállay-kúria, ma diákotthon épületében.

• Fe. A.

Reklámfilmdíj Ardai Tamásnak

Az amerikai Cincinnatiban rendezett 14. reklámfilmfesztiválon, melyen nyolcezer alkotás versenyzett, Ardai Tamás rendező két filmje is a díjazottak közé került. Az elismerés értékét növeli, hogy legutóbb 15 évvel ezelőtt kapott magyar rekámfilm nemzetközi fesztiválon hasonló díjat. Ebből az alkalomból kértem meg Ardai Tamást, számoljon be a részletekről

részt, melyek a nemzeti televíziós adókon már szerepeltek. Mindkét filmem témája autóval, illetve autóalkatrészekkel kapcsolatos, az egyik ezüstdíjat kapott, a másik a Volkswagen Vento gépkocsit reklámozza, és bronzdíjat kapott. A filmek operatőre Szabó Gábor H. S. C.

— Milyen szakmai súlya van a díjaknak?

jak árát. Tizenöt éves tévésmúlttal a hátam mögött korábban részt vettem magyar reklámfilmfesztiválokon, de most először neveztem külföldi versenyre. Nagyon örülök, hogy ilyen sikeresen mutatkoztam be Amerikában.

— Gondolom, ezután az idei magyar fesztiválon már favoritnak számít.

Sajnos nem, mert díjazott

Nagy Ildikó

Hatvanas évek

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában, március 14.- június 30.

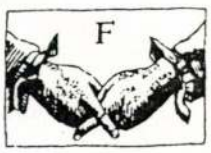

ennen ragyog a „hatvanas évek" csillaga. Nosztalgiakoncertek és nosztalgiakiállítások, maxi-kabát és hippi-ing, még mindig hódítanak az egykori sztárok és hervadhatatlan a rockzene. A videoklipek a hatvanas évek filmjeinek jellegzetes beállításait utánozzák, és számos képzőművész pályája mintha visszakanyarodnék a negyedszázados kezdetekhez.

De hát mi is történt a hatavanas években? A válasz zavaros és ellentmondó, a személyes történelem kevésbé csillogó, az emlékezés inkább szorongó, mint nosztalgikus. Nagyon más történt Nyugaton mint Keleten, és nagyon más történt a felszínen, mint a mélyben. A valóság elfedte az igazságot, jobban, mint bármikor. Ez volt az alapélménye mindenkinek, aki a korszakot gondolkodó fejjel élte át. Az ún. „kádári konszolidáció" felszíne alatt a szándék és tettek sokasága élt, amelyek egyáltalán nem akarták a rendszert „konszolidálni", azaz megerősíteni. Igaz, hogy megdönteni sem, hiszen erre semmi esélyük sem volt, egyszerűen csak szabadok, a rendszertől függetlenek akartak lenni. Esélyük erre sem volt sok, de az is igaz, hogy már nem lehetett teljesen a föld alá szorítani őket.

Ennek a szabaság-kísérletnek a művészet volt az egyik terepe. A Nemzeti Galéria kiállítása ezt a „szabad művészet"-et mutatja be (kénytelen vagyok idéző jelbe tenni a szavakat, hiszen Szabad Művészet éppen a Rákosi-korszak folyóirata volt!) vagyis az évtized művészetének azt a vonulatát, mely akkor főleg a peremkerületekben, kis klubokban, magánlakásokon kapott helyet, de amely - mint a kiállítás mutatja - ma a múzeumok büszkesége. A bemutatott anyag nyolcvan százaléka a Nemzeti Galéria tulajdona, bár hozzátartozik az igazsághoz, hogy az utóbbi években vásárolta meg. Jelen van az „idősebb" generáció - Kassák Lajostól (1887-1967) Vajda Júliáig (1913-1982) -, amely az ötvenes évekbeli teljes letagadtatás után a hatvanas években juthatott egyáltalán szóhoz és kiállításhoz, zömmel a fent jelzett helyeken. Művészetük a szürrealizmus és a lírai absztrakció hagyományát jelenti a késői Kassák poszt-konstruktivista képeivel kiegészítve. A „fiatalok" - vegyük most egy kalap alá mindazokat, akik 1932 (Deim Pál) és 1944 (Szentjóby Tamás) között születtek, és akik a kiállítás nagy részét adják - elsősorban etikai példát kaptak az elődöktől. Ők rendezték a hatvanas évek végének legendás kiállításait - IPARTERV, SZÜRENON, Balatonboglári Kápolnatárlat, Műegyetem R-kiállítás - ahol az évtized aktuális áramlatai: az absztrakt expresszionizmus, az op-art, a pop-art, a hard edge és colourfield festészet, a kezdődő koncept-art és szeriális művészet jelentkezett. A meglehetősen heterogén törekvéseket a közös fellépés fogta egybe, és ha ez a közösség a hetvenes évek elején felbomlott is, kiállításaik az új magyar művészet áttörését bizonyították.

És van egy közbülső nemzedék is, melyet megtizedelt a háború és az emigráció, elbizonytalanított és megnyomorított az ötvenes évek terrorja, amely sem közösen fellépni, sem művészeti irányzatot, bármilyen önálló arculatot létrehozni nem tudott. Mint nemzedék, elveszett, még akkor is, ha nagy és teljes éltművek vannak benne (pl. Ország Lili). Köztük vannak a korszak nagy botránykövei (Csernus Tibor, Kondor Béla), individuális lázadói (Frey Krisztián, Erdély Miklós), a tökéletesen visszahúzódók (pl. Maróti János) és a hivatalos követelések és belső szándékok között őrlődők (Megyeri Barna, Vigh Tamás). A nagy hatású Csernus az évtized közepén emigrált, Frey az IPARTERVesekhez csatlakozott, és 1970-ben ő is emigrált, Erdély Miklós viszont itthon maradt, és a következő évtizedek művészetének egyik legfőbb szellemi mozgatója lett.

Sok minden történt hát ebben az évtizedben, melyet a kiállítás épphogy jelezni tud. Vannak mindenki által ismert, sokszor reprodukált főművek (Vilt, Schaár, Jovánovics), vannak régen látott és boldogan üdvözölt egykori nagy élmények (Lakner, Molnár), vannak meglepetések (a korai Hencze, Attalai, Tót kiforrott expresszionizmusa) és vannak igazi felfedezések - elsősorban Hortobágyi Endre -, de a kiállítást látogató közönségnek nyilván még mások is.

Heterogén évtized volt a „hatvanas évek", melynek az elején Bernáth Aurél tanítványai, a végén pedig Frank Stella követői csináltak művészi forradalmat Magyarországon. A kiállítás katalógusa a képzőművészeten túli területekre is kitekint, megpróbálja felvázolni azt a szellemi körképet, amelybe a művészet illeszkedik. Teljességet ne várjunk, sem a kiállítástól, sem a katalógustól. Jó műveket, okos tanulmányokat, érdekes interjúkat viszont várhatunk, és kapunk is.

□ ***Számunk képanyagát a kiállításon szereplő művekből válogattuk.***

CSERNUS Tibor cs-16-1-47

DOKUMENTUM

Az 1955 végén Jászberénybe szállított politikai foglyok névsora

Név: **Ágoston Béla**
Születés időpontja és helye: 1928. VIII. 27. Mezőtúr.
Anyja neve: M. Kovács Júlia
Foglalkozása, katonai rendfokozata: hivatásos százados (orvostanhallgató)
Letartóztatásának ideje és helye, a letartóztatást végző hatóság: 1949. XI. 22. Budapest, szovj. hat.
Szabadulásának időpontja és helye: 1956. VI. 1. Jászberény, Járási Börtön

Ádám Péter
1920. X. 12. Kisléta
Fekete Ilona
cipőfelsőrész-készítő
1945. X. 25. Budapest, ÁVH
1956. V. 31. JJB
Harcos István visszaemlékezése: *„Jó barátom volt, igen. Esténként rendszeresen mandolinzenével oldotta a láger zordságát. Így vonzódtak köré az emberek a zeneszó hatására. Sajnos már meghalt."*

Albert István
1926. IX. 11. Páhi
Hrutka Erzsébet
napszámos
1947. III. 6. Kaskantyú, magyar rendőrség
1956. V. 31. JJB

Álgya-Pap Zoltán
1895. III. 15. Budapest
Petri Sarolta
hivatásos altábornagy
1947. X. 2. Csernyikov, szovj. hat.
1956. X. 8. JJB
H. I.: *„Szikár volt, egyenes járású, magányosan sétáló alakja rémlik fel előttem."*

Áprili Ferenc
1922. V. 19. Budapest
Lővenstein Mária
hivatásos hadnagy
1948. VIII. 14. Budapest, kat. pol.
1956. VI. 8. Átszállítva a Budapesti Országos Börtönbe (a későbbiekben: BOB); szabadult: 1956. IX. 25.
H. I.: *„Jó kedélyű, mindig oldott és baráti kapcsolatokra kész nyitottság jellemezte."*

Árva Péter
1916. XI. 30. Hajdúszoboszló
Pinczés Katalin
földműves (tizedes)
1949. III. 10. Voronyezs, szovj. hat.
1956. IV. 6. JJB
Megj. az ügyiraton: „Hadifogolyként hozták haza, az üggyel nem kell foglalkozni, mert ítéletük sem volt. 1962. X. 24."

Bacsek István
1918. X. 13. Budapest
Varga Rebeka
szövőmester (törzsőrmester)
1948. III. 2. Bécs, szovj. hat.
1956. VI. 2. JJB

Badics János
1915. III. 4. Rábabogyoszló
Süle Mária
kosárfonó (szakaszvezető)
1950. XII. 12. Voronyezs, szovj. hat.
1956. IV. 6.
Megj. az ügyiraton: „Hadifogolyként került haza, elítélve nem volt. Az üggyel nem kell foglalkozni. 1962. X. 24."

Bakk Károly
1916. VIII. 15. Nagyhonos
Bogáti Rozália
kötélgyártó (honvéd)
1949. I. 28. Minszk, szovj. hat.
1956. IV. 6. JJB

Balikó Mihály
1921. XI. 5. Rábaszenttamás
Hutflesz Gabriella
tanársegéd (tart. zászlós)
1948. VIII. 20. Püspöktamási, kat. pol.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. IX. 25.
Keveházi Ferenc visszaemlékezése: *„Kemény, jó bajtárs, rendíthetetlen jellem."*

Balogh Ádám
1921. V. 21. Balatonfüred
Nánai Mária
hivatásos hadnagy (tanító)
1945. IV. 25. Mór, kat. pol.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. XI. 1.
K. F.: *„Vallásos, határozott, magyarságát mindenek elé helyezte."*

Balogh László
1926. I. 21. Budapest
Balaton Margit
rendőrnyomozó alhadnagy
1945. XI. 27. Budapest, szovj. hat.
1956. V. 31. JJB

Balogh Sándor
1917. III. 4. Kisperleg
Kun Katalin
segédmunkás
1950. VII. 23. Voronyezs, szovj. hat.
1956. VI. 6. JJB

Bánföldi György
1909. X. 18. Tiszafüred
Bereg Mária
földműves (csendőr törzsőrmester)
1947. V. 22. Budapest, szovj. hat.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. X. 8.
H. I.: *„Nem sokat tudok róla, de megjelenik előttem rokonszenves arca."*

Baranyai Mátyás
1919. X. 14. Sátorhelypuszta
Schmit Anna
bányamester (katona)
1948. XII. 5. Minszk, szovj. hat.
1956. IV. 6. JJB

Barasics Ferenc
1902. II. 28. Kiskunmajsa
Mészáros Franciska
kereskedő (szikvízgyáros), katona
1948. XI. 22. Budapest, ÁVH
1956. VI. 4. JJB
H. I.: *„Együtt dolgoztunk a bútorgyárban. Jó munkaerő volt."*

Bartucz Antal
1914. III. 30. Szentes
Bosnyák Magdolna
hivatásos hadnagy (magántisztviselő)
1950. VIII. 28. Voronyezs, szovj. hat.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. X. 2.

Baumann István
1894. XI. 25. Budapest
Sender Anna
hivatásos vezérőrnagy
1947. X. 1. Ojkova(?) szovj. hat.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadlábra helyzeve: 1956. X. 8.

Bekker Valentin
1924. XII. 20. Lánycsók
Pelc Margit
asztalossegéd (tizedes)
1949. XII. 1. Szimferopol, szovj. hat.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. X. 8.

Birgés János
1922. III. 13. Jászberény
Vidra Erzsébet
földműves
1948. IV. 27. Budapest, ÁVH
1956. VI. 5. JJB

Dr. Bodóczi Lajos
1910. IV. 24. Budapest
Duzmat Erzsébet
orvos (főhadnagy)
1947. XII. 20. Szmolenszk, szovj. hat
1956. IV. 6.

Bodor András
1905. X. 25. Zabján
Rajtli Viktoria
földműves (katona)
1949. XII. 8. Moszkva, szovj. hat.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. XI. 1.

Bondor Vilmos
1915. IX. 6. Hosszúfalu
Kencsi Amália
hivatásos főhadnagy
1945. II. 26. Budapest, szovj. hat.
1956. V. 31. JJB

Boross József
1919. XI. 14. Gyöngyszemere
Németh Erzsébet
napszámos (katona)
1947. XI. 10. Kornikov, szovj. hat.
1956. IV. 6. JJB

Bosnyák Imre
1914. II. 24. Kőkút
Bellák Mária
magántisztviselő (katona)
1948. I. 14. Bécs, szovj. hat.
1956. VI. 2. JJB
Megj. az ügyiraton: „Az államrend elleni bűntett miatt 1940-ben a Szemák és Töreki tanács 11 év fegyházra ítéli."
H. I.: *„Sokat vitatkoztunk egymással, hogy hogyan lehetne a jövő Magyarországát újra felépíteni... A baráti kapcsolatunk szilárd volt."*

Böröcz Sándor
1913. III. 16. Borkáta
Tóth Lídia
evangélikus lelkész
1948. VIII. 19. Vadasfa, ÁVH
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. XI. 1.

Barda Sándor
1898. XI. 12. Kaskantyú
Dulai Erzsébet
földműves
1947. III. 7. Kaskantyú
1956. V. 31. JJB
H. I.: *„Sovány, magas, igazi magyar paraszt típus, aki töretlen hittel bízott abban, hogy fog ő még vetni, és látja még a zöldülő vetést odahaza. Kiskunsági népdalokat énekelve múlatta az időt: Lóra csikós, lóra, elszaladt a ménes..."*

Bruckner Károly
1919. IX. 12. Sopron
Bruckner Anna
gyári munkás (honvéd)
1948. I. 3. Moszkva, szovj. hat.
1956. IV. 6. JJB

Csathó Zsuzsanna
1922. VIII. 11. Mezőtúr
Tóth Zsuzsanna
háztartásbeli
1947. II. 12. Mezőtúr, ÁVH; 1947. II. 15. Az orosz katonai parancsnokságra, Szolnokra átszállítva. 1947. III. 12. Szovjetunió.
1956. V. 30. JJB
Megj. az ügyiraton: „Bűncselekménye: sz. emberölés."

Csathó Sándor
1888. XI. 20. Mezőtúr
Szilágyi Sára
gazdálkodó
1947. II. 12. Mezőtúr, szolnoki törvényszék; 1947. II. 15. Az orosz katonai parancsnokságra, Szolnokra átszállítva. 1947. III. 12. Szovjetunió
1956. V. 30. JJB

Csányi István
1922. XI. 19. Tápiógyörgye
Fekete Ágnes
MÁV-alkalmazott (tizedes)
1948. II. 12. Budapest, szovj. hat.
1956. VI. 2. JJB

Csekei József
1897. I. 26. Budapest
Varga Róza
kereskedő (tart. százados)
1947. XII. 27. Joskar-Ola, szovj. hat.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. IX. 28.

Csikós János
1913. XI. 25. Orgovány
Balla Mária
földműves
1947. III. 13. Kisbugac, szovj. hat.
1956. VI. 1. JJB

Csikós József
1917. XI. 29. Keszthely
Kozma Rozália
hivatásos százados
1949. XII. 16. Kijev, szovj. hat.
1956. VI. 4. JJB

Dr. Csomós Miklós
1898. III. 8. Mezőkapus
Papp Anna
fogorvos
1947. I. 9. Budapest, magyar rendőrség
1956. VI. 1. JJB
H. I.: *„Kövérkés, jókedélyű, jovális úr volt, hogy mit keresett ott, nem tudom. Olyan természetes volt a kapcsolatunk."*

Csővári György
1905. I. 5. Kiskőrös
Volák Erzsébet
földműves-napszámos
1946. VIII. 13. Csengőd, magyar rendőrség
1956. VI. 1. JJB
H. I.: *„Ő is a ruszki katonák erőszakoskodása miatt került a lágerbe..."*

Csupity(?) Béla
1918. VI. 15. Mátételke
Gálity Borbála
villanyszerelő (katona)
1947. IX. 10. Kunbaja, szovj. hat.
1956. IV. 6. JJB

De Sorgó László
1922. XII. 12. Zalaegerszeg
Hegedüs Zsófia
munkás (zászlós)
1948. VIII. 29. Zalaegerszeg, kat. pol.
1956. VI. 1. JJB
H. I.: *„Optimista, baráti kapcsolatokat fenntartó és mellettük kiálló egyéniség volt, így barátságunk is magától értetődő."*

Domahidy László
1928. VII. 15. Debrecen
Lubinkovics Paula
tanuló
1947. VI. 2. Komárom, ÁVH
1956. VI. 2. JJB
H. I.: *„A legutolsó időkben rendszeres tagja volt a társaságunknak, ahol együtt terveztük a jövőt..."*

Dőry Dénes
1923. VII. 27. Villány
Cilinger Gabriella
kereskedő (őrvezető)
1948. XII. 30. St. Pölten, szovj. hat.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. XI. 1.

Eider Adolf
1914. VI. 20. Nyomja
Faulesztik Hilda
fűszerkereskedő (őrmester a német hadseregben)
1948. VI. 14. Szverdlovszk, szovj. hat.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. IX. 28.

Ehrlich Géza
1890. II. 15. Resicabánya
Szalai Karolin
nyugalmazott vezérőrnagy
1947. X. 1. Vojkova, szovj. hat.
1956. VI. 5. JJB
H. I.: *„Örökösen visszatérő téma volt, hogy hol tévesztettünk utat, miért lettünk a vesztes háború részesei. Ki vagy kik ennek az okai?"*

Fangler Imre
1917. XI. 6. Zalaegerszeg
Fendrik Anna
kereskedősegéd (hadapród őrmester)
1948. VIII. 25. Zalaegerszeg, politikai rendőrség
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. IX. 25.
H. I.: *„Kedélyét neki sem lehetett megtörni és a fiatalabbakkal igyekezett jó kapcsolatot tartani."*
K. F.: *„Egyszemélyes pléhrekeszben, kenyeres kocsiban vele szállítottak Badenbe. Kitűnő barát volt, minden iránt érdeklődő."*

Fábián Lajos
1915. VIII. 18. Magyarkéc
Csapó Aranka
állatorvos (hadnagy)
1949. VI. 17. Veszprém, ÁVH.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. X. 8.
H. I.: *„Együtt kezdtük, a budapesti szovjet 'kontraszvetkán' (NKVD), a Vilma királyné úton a pinceszolgálatot, a mai napig jó barátok vagyunk."*

Fehér Béla
1911. III. 10. Nagyvisnyó
Huszárvirág Julianna
földműves (katona)
1949. VIII. 20. Voronyezs, szovj. hat.
1956. IV. 6. JJB

Fehér Géza
1893. IX. 23. Szekszárd (?)
Hupka Margit
vezérőrnagy
1948. IX. 23. Kijev, szovj. hat.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. X. 8.
H. I.: *„Ehrlich Gézával azonos meditációban a múltunkat értékelték: mivé lett nemzetünk?"*

Fehér Sándor
1917. VIII. 18. Hajdúböszörmény
Bak Erzsébet
autó- és motorszerelő (tizedes)
1947 nyarán, Dnyepropetrovszk, szovj. hat.
1956. IV. 6. JJB

Fejes Géza
1923. X. 23. Debrecen
Bíró Irena
építőtechnikus (hadnagy)
1948. IV. 29. Debrecen, ÁVH
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. X. 8.

Fekete János
1908. II. 5. Bönyrétalap
Vörös Ágota
mezőgazdasági alkalmazott (katona)
1947. XII. 4. Stanilo, szovj. hat.
1956. V. 30. JJB

Fenyő János
1899. XI. 25. Mád
Tóth Julianna
csendőr főtörzsőrmester
1950. VIII. 23. Voronyezs, szovj. hat.
1956. VI. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. IX. 25.

Fidrik(?) György
1912. III. 19. Csávoly
Frank Erzsébet
szabó (őrvezető a német hadseregben)
1948. V. 21. Gorlovka, szovj. hat.
1956. V. 8. Átszállítva a BOB-ba; szabadult: 1956. X. 8.

Írta és összeállította:
Kő András és Nagy J. Lambert

Sorozatunk második részét hétfői számunkban olvashatják.

A felvétel nemcsak 1955-ös dokumentum, hanem ritkaságszámba is megy! A Gulágokon ugyanis nem fényképeket készítettek... A csoportkép tagjai (ülő sor, balról jobbra): Ádám Péter, Harcos István, egy moszkvai orosz srác és Németh Sándor József birkózó, aki 1928-ban tagja volt az országos kötöttfogású bajnokságon győztes Mávag gárdájának, egy évvel később pedig a MÁV színeiben légsúlyban OB-aranyat nyert. A felső sor (balról): egy ukrán fiatalember Kijevből, Ribarics György, egy litván fogoly, a leningrádi pártbizottság egy volt tagja, Zsenka Vorotincev (apja 1917-ben hercegi rangjáról lemondott és a forradalom mellé állt, a képen szereplő fia pedig az Urál vidékén fegyveres csoport vezetőjeként harcolt a második világháború után a szovjet hatalom ellen). A fényképezőgépet a leningrádi pártbizottság tagja szerezte...

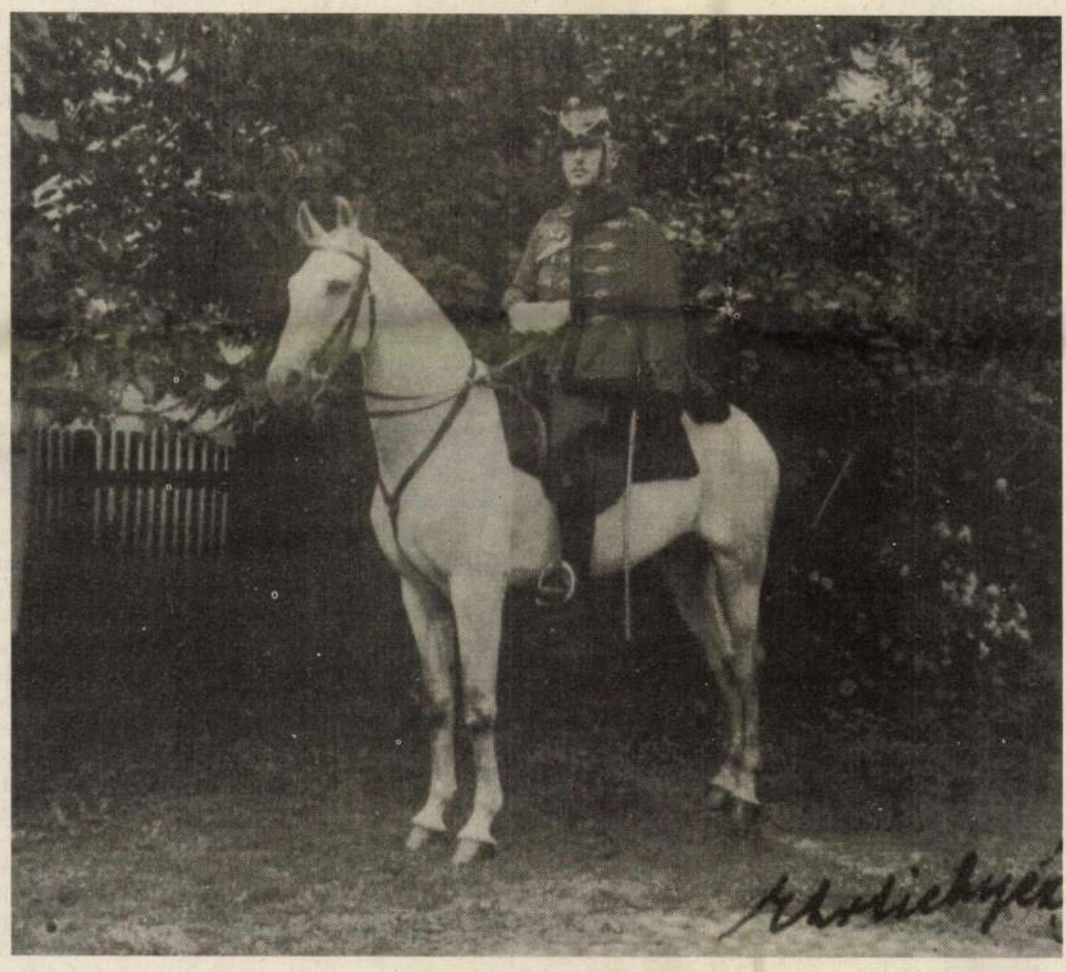

Ehrlich Gézáról a fotó még az első világháború alatt készült

Petőfiék városa

Történelmünket úgy tanították, mintha történelmi törvényszerűségek és társadalmi viszonyok jegyében peregtek volna az évszázadok, s csak egy kis osztályharc édesítette volna a termelőerők monoton vívódását. Még jobban is jártak néha az agyonhallgatott történelmi események, mert ezáltal keltették fel az érdeklődést. Az unatkozva-tanulásra szoktatott generációk jelentékeny része 1848. március 15-ben is a tankönyv egyik bebiflázandó fejezetét látta, amit szinte címszószerűen elő lehet adni. Petőfiék – Talpra magyar – Nemzeti Múzeum – Táncsics kiszabadítása...

A hatalomnak nagyon is szándékai szerint való volt, hogy az emberek ne érezzék a folytonosságot a múlt századdal, szembesülhessenek nap mint nap azzal a ténnyel, hogy ez szinte ugyanaz a város, mint ami a múlt század közepén volt. Ne keressük tehát elődeink nyomát, saját múltunkat városrészek hangulatában, épületekben, melyek mindennap ránk köszönnek, kapualjakban, ahová azon a márciusi napon is behúzódhattak a tisztes polgárok a kitartó eső elől, vagy éppen templomokban, melyek tornyai akkor még jobban kimagaslottak a városképből.

Érdekes módon éppen a mai Pilvax kávéház nem az a Pilvax, amelyből azon a borús márciusi reggelen elindult az a tízegynéhány „hőbörgő" fiatal forradalmat csinálni. A régi kávéházépületet – a Libasinszky-házat – a század első éveiben bontották le. A Pilvax akkor még a mai Petőfi Sándor utcára nézett, s a századforduló tájékán már inkább csak pipázgató, kártyázgató öregurak csendes tanyája volt. Nincs meg már a régi orvosi kar épülete sem, ahová *Petőfi, Jókai, Vasvári, Irinyi, Vajda* és a többiek első útja vezetett, s ahol több száz diák csatlakozott hozzájuk. Mások már az egyetem Kecskeméti utcai épületének falai is – útjuk második állomása –, de a jogi kar most is ott van, az egyetemi templom pedig ugyanaz az építmény, mint egykoron. Tudjuk, az immár többezres tömeg ezután a Landerer és Heckenast nyomdába sietett, hogy kinyomtassa a tizenkét pontot és a Nemzeti dalt. Ezt mindenki tudja, azt azonban már nem, hogy a történelem viharai nem söpörték el az épületet. A Kossuth Lajos és a Szép utca sarkán ma is áll a *Pollack Mihály* tervei alapján 1816-ban emelt ház, amely előtt Pest lakossága egymás kezéből kapdosta ki a frissen nyomtatott példányokat. Ma műkereskedés van benne. 1852-ben itt nyílt meg egyébként a múlt század egyik legismertebb irodalmi kávéháza, a Kammon – *Munkácsy Mihály* és Vajda János törzshelye.

Legszívesebben úgy képzelnénk el, hogy a lelkes pesti polgárok s diákok egy szuszra, egy lendülettel vívták meg a vér nélküli forradalmat. De nem. A magyar az ebédidőt már a múlt században is tiszteletben tartotta. A Nemzeti Múzeumban a gyűlést így délutánra hirdették meg. Ekkor már a több mint tízezres tömeggel voltak olyan férfiúk is, mint Nyáry Pál, a liberális másodalispán és Klauzál Gábor. A vármegyeházáról érkeztek, abból a terebélyes épületből, amelyben ma a Pest megyei levéltár van a Városház utcában. De hol a katonaság? Azt bizony már csak azért sem merték bevetni a hatóságok, mert a magyarokon kívül igen sok volt köztük a forradalmi érzelmű más tartományokból (főként Itáliából) érkezett, míg a fekete-sárga lelkű katonaság kisebbségbe szorult. A Károly kaszárnyában voltak elhelyezve, abban a jókora épületben, ahol a Fővárosi Tanács szövögette unottan a bürokrácia hálóit évtizedekig, s ahol ma a főpolgármesteri hivatal székel.

S aztán a tömeg átment a pesti városházára követeléseivel – tudjuk a krónikákból. A régi városháza valahol a mostani ELTE-épület helyén volt, előtte nagy térrel, s a mai Vörösmarty – akkor Színház – tér felé nézett. Akkor bontották le, mikor az Erzsébet híd építéséhez hozzáfogtak a múlt század legvégén. Vele együtt bontották el a régi belváros központját is 1897 után.

Pest város elöljárói és közgyűlése nem teketóriáztak túl sokat, *Rottenbiller Leopold* alpolgármesterrel az élükön a forradalom mellé álltak. Ki kell szabadítani *Táncsicsot!* – adták ki a jelszót a márciusi polgárok, s az egész forradalmi menet elindult Budára. Először a helytartótanácsban fogadtatták el követeléseiket, aztán át a József laktanyába. Mindkét épület megvan ma is. A laktanya, Táncsics börtöne a mai Táncsics Mihály utcában, az előbbi helyén pedig ma a Magyar Tudományos Akadémia irodaháza található. No persze át is kellett jutni Budára előbb, de a Lánchídon bajosan lehetett volna, mert még javában építették. A mai Vigadó téren volt a két várost összekötő egyetlen hajóhíd, ezért hívták az odavezető utcákat Nagyhídnak, illetve Kishídnak (mai Deák Ferenc és Türr István utcák). A történelem groteszk fordulata, hogy az első ember, aki átlépdelt a legnagyobb magyar egyik főművén, a Lánchídon, az a magyarok akkori legnagyobb ellensége, *Haynau* volt. Ez már a szabadságharc leverése után történt, amikor felépült a híd.

Alig több mint egy évvel a forradalom után *Hentzi* tábornok Budáról szétlövette fél Pestet, a klasszicista Duna-parti házsorokkal egyetemben. Különös gondja volt rá, hogy az első népképviseleti országgyűlésnek helyet adó régi Vigadó épületét rommá ágyúztassa. A ma látható épületet *Feszl Frigyes* építette az 1860-as években.

Igen sok ház bújik meg a budapesti eklektikus házak rengetegében, amelyek Petőfi, Jókai és kortársaik városát idézik. Jó volna, ha ezt minél többen tudnák. Ilyen a Mérleg utca és a Nádor utca sarkán álló valamikori Tigris szálloda, az Akadémia szomszédságában lévő (szintén valamikori) István főherceg szálló, és Petőfiék egyik kedvelt tanyájának háza, a Rákóczi úton, amelyben ma a Cseh-Szlovák Kultúra található; régen ez volt a Fehér Ló fogadó.

Megyeri Dávid

„A nemzeti lelkesedés szentegyháza"

Finálé a Nemzetiben

Nincs abban semmi meglepő, hogy *Petőfi napja* (ahogy *Vajda János* nevezi majd emlékirataiban március 15-ét), ez az esős, szeles, sáros szerdai nap, a *Nemzeti Színház*ban ért véget, hogy a finálé épp ott, s éppen úgy zajlott. A színház akkori igazgatója az a *Bajza József* volt, aki a fiatal magyar irodalom elismertetéséért kritikusként rendkívül sokat tett. Színészei közül a vezető drámai hősszínész, *Egressy Gábor*, a forradalmár költők barátja volt; főleg Petőfié, akit szinte fiaként szeretett. A színház szellemisége is hajlott a forradalmi eszmék felé, noha abban az időben meglehetősen nehéz műsorgondokkal küszködött, hiszen prózai darabokat éppúgy játszott, mint operát, zenés műveket, sőt, balettot is.

Nos, az események nem kerülhették el a *Nemzeti*t. A nap délelőttjének megmozdulásai ugyan nem ott zajlottak, de délben már küldöttség ment *Bajzá*hoz, azzal az óhajjal: este, közkívánatra, a *Bánk bán* adassék, s vegyék le a műsorról az aznapra kitűzött francia szentimentális darabot, *Fréderic Soulié Két anya gyermeke* című „szomorújátékát". Ezt az akkor negyvenéves *Egressy Gábor* rendezte – ő, aki a nap egyik fontos szereplőjévé válik: többször, több helyen elszavalja a Nemzeti dalt, s hamarosan csak a Bánk bánban játszik főszerepet.

Bajza szívesen teljesíti a kívánságot. Azonnal eljuttatja az esti új színlapot a *Beimel* nyomdába, ott pedig rögtön kiszedik és nyomtatják. Délután már az utcákon van, falragaszként is: *Pest, szerda, martius 15-én, 1848. Huszonnegyedszer: A nézőhely teljes kivilágításával: Bánk bán. Eredeti történeti dráma 5 felvonásban. Írta Katona József.*

A rendező az idősb *Lendvay Márton*. A szereposztás kész színháztörténet. Gertrudis: *Laborfalvi Róza*. Bánk: *Lendvay Márton*. Melinda: *Lendvayné Hivatal Anikó*. Petur: *Egressy Gábor*. Tiborc: *Szentpétery Zsigmond*.

Az előadást este 7 órára hirdetik. A színház zsúfolásig telik. *Jókai Mór* írja pár nappal később, az *Életképek* március 19-i számában (de erről tudósít a *Pesti Hírlap* március 17-i beszámolója is), hogy a páholyok is eredeti férőhelyüknél kétszer több nézőt fogadtak be, hogy a hőség és a nyüzsgés elviselhetetlen volt, s hogy valami olyan eufórikus légkör uralkodott a színházban, amelyre még nem volt példa.

A Pesti Hírlap írja: *„Esti hét órakor a színház... a nemzeti lelkesedés szentegyháza."* A hatalmas érdeklődés egyaránt szólt a nemzeti drámánkként ismert és számon tartott *Bánk bán*nak, s annak a várakozásnak, hogy a színházba érkezik majd a várbeli börtönéből kevéssel azelőtt kiszabadított *Stancsics (Táncsics) Mihály* is, és ott lesz a nap hőse, *Petőfi* is. Végül egyikük sem ér oda. *Táncsics*, fáradtságára hivatkozva, lepihen, *Petőfi* pedig valószínűleg csak benéz. Naplója, amelyben a nap minden fontos eseményét említi, nem szól arról, hogy

A közönség kívánatára.
NEMZETI SZINHÁZ.
Bánk bán.
Hunyadi László.

A március 15-i Bánk bán színlapja

A Nemzeti Színház a Hatvani úton

Laborfalvi Róza és Lendvay Márton a Bánk bánban. Barabás Miklós litográfiája

Reprodukciók: Nagy Béla

jelen lett volna a *Nemzeti*ben, s hogy ott a közönség elé is állt volna.

Nem marad azonban kielégítetlenül a nézők felfokozott érdeklődése. Folyik a *Bánk bán* előadása, amikor bezúdul a *Táncsics* kiszabadításában részt vettek egy csoportja, és egy szempillantás alatt *„átrendezi"* a jelenetet. *Egressy* (Petur jelmezében), átlátja a helyzetet, s megkérdezi: folytassák-e az előadást, vagy játsszanak valami mást. A hangzavaron hirtelen az *Erkel Ferenc* vezette, s a zenekari árokban bent ülő zenekar lesz úrrá: a *Rákóczi indulót* kezdik játszani. Ezt követi a *Marseillaise*, majd a *Himnusz*, és a *Szózat*. Nem nehéz elképzelni, mekkora hatással lehettek ezek a dalok, ez a zene a jelenlévőkre. Megszólal a *Hunyadi László* opera híres kórusa: *Meghalt a cselszövő, nem dúl a rút viszály* (mindenki tudta: *Metternich*re utal a cselszövő jelző, s őt már napokkal előbb menesztette a bécsi forradalom). *Egressy* közben gyorsan átöltözik, és atillában, csizmában, az oldalán karddal elszavalja a *Nemzeti dal*t, sőt, a *Szerdahelyi József* által már elkészített zenés változatát is elénekli. Ő is, és a köré gyűlő színésztársak, nagy nemzeti kokárdát viselnek. Föltűnik *Jókai Mór – akit Laborfalvi Róza* vesz pártfogásába (mely pártfogás hamarosan az ábrándos kék szemű, szőke fürtű, ifjú *Jókainál* potom nyolc évvel idősebb művésznő Jókainé ifiasszonnyá történő szerepváltásába torkollik). A kivilágított nézőtér már nem egy színházi este közönségéé, hanem egy rögtönzött forradalmi műsort élvező lelkesült tömeg uralja. Magyar dalok, lengyel dalok hangzanak el, Jókai ismét felolvassa a 12 pontot, beszédeket tartanak – az a láncreakciós robbanássorozat, amelyet e nap kora reggelén a Pilvaxban gyújtottak be s az egyetemeken, a Landerer és Heckenastnál, a Városházán, a Múzeumnál, a helytartótanácsnál, *Táncsics* börtönénél explodált, most itt, a *Nemzeti Színházban* dörren még egy hatalmasat. A finálé szinte színpadias, s nem azért, mert szó szerint a színpadon történik, hanem mert ilyen jeleneteket forradalmi tárgyú darabokban szoktak megírni lelkes szerzők. Kicsit talán hatásvadász módon – de hát annak a szerdai napnak a zárójelenete is hatásvadász volt, ha épp annak akarjuk nevezni. Mint ahogyan a hasonló eufórikus megnyilatkozásokban mindig is van valamiféle jó értelemben vett hatásvadászat.

Hogy a *Nemzeti*ben jelen volt századok vagy tán ezrek másnap hogyan emlékeztek a lázas hangulatú estre, nem tudjuk pontosan. A fő résztvevők a nap eseményei szerves részének tekintették. S az is volt. *Nemzet és színháza kézfogásának, egybekapcsolódásának sajátos, ritka pillanata.* Oltár és szentegyház, áldozópapok és hívők feladat- és szerepköre olvadt akkor egybe egy fehérizzású estén.

Takács István

Egy elveszett mű nyomában

Majdnem napra pontosan három évvel ezelőtt nyílt meg a budapesti Műcsarnokban egy olyan kiállítás, amelyre régen vártak a szakmabeliek, a képzőművészet iránt érdeklődők, de azok is, akik egyszerűen az elmúlt évtizedek magyar történelmének jobb megismerésére vágytak. Tudni akarták, hogy a szellem milyen erőfeszítéseire volt szükség ahhoz, hogy értékek szülessenek a szocialista realizmus időszakában is, s hogy milyen mechanizmusok működése eredményezte, hogy a tehetség – miközben önmaga kiteljesítésére törekedett – a hatvanas-hetvenes években vagy felmorzsolódott, vagy előbb-utóbb belső vagy tényleges emigrációba vonult.

Csernus Tibor munkássága az egyik legjobb hazai példája annak, hogy hogyan jöhetnek létre valódi értékek a „fordított értékrend" korszakában is. Ezért is várták kiállítását fokozott érdeklődéssel az érdeklődők no meg azért is, mert az 1964 óta Párizsban élő – most hatvanöt éves – művész ezzel a retrospektív tárlattal első önálló magyarországi kiállítását rendezte. Lévén, hogy itthoni tartózkodása utolsó éveiben – amikorra már régen együtt volt egy gyűjteményes tárlatra való anyaga – egyszerűen nem kapott lehetőséget az egyéni bemutatkozásra.

„Problematikus" művésszé vált akkorra, a marxista ideológia veszélyes szellemi ellenfelévé. Pedig csak arra törekedett, hogy *művészetet, képet* hozzon létre abban az időszakban is, amikor a hatalom demagóg frázisok illusztrálását várta a művésztől. Szándékait olyan nagyszerű alkotások dokumentálják, mint az 1956–57-es *Újpesti rakpart*, az 1959-es *Saint Tropez*, az 1963-as *Repülőgép-modellezők*, az 1964-es *Nádas*, amely akár a realitás és az irrealitás között a semmiben lebegő kelet-európai társadalmak helyzetének metaforikus megfogalmazásaként is értékelhető.

Egy-egy festő művei közül évtizedek múltán legtöbbször a pályakezdés időszakának alkotásai kallódnak el. A két évvel ezelőtti Csernus-tárlat rendezői abban reménykedtek, hogy a kiállításnak köszönhetően előkerül néhány kép Csernus korai, lappangó alkotásai közül: például a mesteréről, *Bernáth Aurélról* festett portré, a *Festőiskola*, vagy – s ez lett volna talán a legnagyobb szenzáció – a művész főiskolai vizsgamunkája, *A Landerer nyomdában kinyomatják a 12 pontot* című alkotást.

Ez a szenzációs esemény végül nem következett be, a képek

Csernus Tibor: Vázlat A Landerer nyomdában kinyomatják a 12 pontot című képhez

ma is ismeretlen helyen várják, hogy a jövő művészettörténésze felfedezze őket. A forradalom évfordulója azonban most alkalmat kínál, hogy néhány mondattal megidézzük: hogyan születhetett valódi művészi érték a témából egy olyan korban, amelyben a hatalom számára nem a mű immanens értékei, hanem a hamis forradalmi pátoszt hordozó gesztusok adták meg a művek jelentőségét.

Egy évvel korábban a *Petőfit festő Orlai Petrich Somáról* készített képet Csernus Tibor – már ez a mű jelezte, hogyan lehet művészi-emberi tartalommal megtölteni a „haladó hagyományok" körébe tartozó tematikát. *A Landerer nyomdában kinyomatják a 12 pontot* esetében részben az elveszett festményről fennmaradt reprodukció, részben a műhöz készült festmény-, rajzvázlat segítségével érzékelhetjük, hogy a művészt ebben az esetben is az foglalkoztatta elsősorban: miként lehet a kompozíció, a csoportfűzés eszközeivel, a mozdulatok, arckifejezések karakteres ábrázolásával hitető módon ábrázolni az eseményt s nem az, hogy ágáló figurákkal próbálja bizonyítani az események nagyszerűségét.

Természetesen meg is kapta érte a magáét – bár ez a bírálat még csak az egy évtizeddel későbbi támadások halk előrejelzésének tekinthető. A Képzőművészeti Főiskola diplomakiállítását meglátogató *Rákosi Mátyás* véleményét tolmácsoló cikk szerint a fiataloktól „több érzelmi indulatot, kevesebb töprengést, a mai élet alaposabb ismeretét, színesebb lobogást" vártak – mármint a hatalom. Csernus Tibor, diplomamunkája szerint „nem úgy lelkesedett, ahogyan egykor *Petőfiék* a Landerer nyomdában, nem úgy érezte a pillanat ünnepi hangulatát, ahogy a 48-as pesti fiatalok érezték..."

Három évvel később három „pesti fiatalt" festett meg Csernus *Három lektor* című képén. Három értelmiségit. Csoportképükkel mintegy az egész magyar értelmiség létállapotát mutatta meg. A képet a VI. Magyar Képzőművészeti Kiállításon, 1955-ben mutatta be, amikor már egyre jobban látszott, hogy meg kell változniuk a dolgoknak. A költő *Nagy László* elragadtatottan írt a képről az Új Hangban: „A fiatal, virágszálderekú Csernus új képpel lepett meg, a Három lektort állítja, illetve ülteti elém. Törvényszék? Halálos indulatok ellenem? Nem. Ők nagyon kedves fiúk, vitáznak a verseimen, meg akarnak menteni a költészetnek és társadalomnak. Most hallgatnak, távolba révednek, mintha nagyon nagyon messze néznének..."

Néhány hónap múlva kiderült: tényleg nagyon messze van az a messze. Egyébként az Új Hang említett száma egy verset is közölt Nagy Lászlótól, részletet *A havon delelő szivárványból:* „... este a horgas aszu-ág / hegedüljön, / hogy az otthon mint a nagyvilág / ki ne hüljön, / hogy az ember az életet / újra kezdje, / ha szétzüllött a csillagok / égi kertje."

P. Szabó Ernő

SAINT TROPEZ, 1959
(részlet)

Lányi Sarolta kislányával, még az emigráció előtt

Mariinszk előtt mi közel egy hónapot Jeniszejszk állomáson töltöttünk (Krasznojárszkkal szemben). A börtönből V. 29-én indítottak el. A koromra és a „korral járó" szívelváltozásokra való tekintettel, engem nem küldtek tovább északra, Norilszkba, így én, a többi öreggel vártam, hogy egy másik táborba irányítsanak, ahol az éghajlat és a munkakörülmények viszonylag enyhébbek. Mariinszk számomra csak tranzitállomás volt. Úgy tűnt, hogy mégis itt maradunk, ezért kértem, hogy küldje el nekem a legszükségesebbet. De másképp történt, innen a zűrzavar és ellentmondások a leveleimben, ami a pénz és a holmi elvesztéséhez vezethet, ha Maga már elküldte azokat ide. De nem biztos, nem kell kétségbeesni amiatt, és egyáltalán. Én egészséges vagyok, és csak azért kórházban, mert az indulás előtt már nem érdemes visszatérni a közös barakkba. Boldog lennék, ha kapnék egy szót arról, hogy Maga és Anna egészségesek. Aggodalmam szavakkal kifejezhetetlen. Megbénítanak a súlyos gondolatok. De minden lehetségeset megteszek, hogy értesítsem magukat.

Csókolja mindkettőjüket

Ernője

Mariinszk, 39. VIII. 27.

... Drágám, szívből köszönöm kedves, bátorító szavait. Leginkább a Maga energiája, bátorsága, aktivitása okoz nekem örömöt, szinte lelkesít — ezek tulajdonságok, melyek ezúttal nem harmonizálnak az én hangulatommal ...

A börtönből írhattam volna legalább még 1-2 beadványt, inkább csak egyet, mert az adminisztráció vagy nem mutatkozott, vagy nem adott papírt és engedélyt. Ez nem mindenütt volt így, de nálunk ez volt a rendszer. Ám a megírás előtt szeretnék még egyet-mást megtudni. Tehát, eddig se választ, se elutasítást nem kaptam, de ráadást sem. De ami eddig nem volt, lehetséges a jövőben. Ne felejtse el, hogy velem igen korán végeztek, 37. IV-ben. Azóta, azután voltak új magas hullámok; igaz, még később kezdett valami másféle hozzáállás is kialakulni. Szóval, a kérdés bonyolult, dialektikusan kell megközelíteni. De alapvetően lényegileg én sem kételkedem, hogy végül is előbb vagy utóbb, az ügyemet felülvizsgálják, és én újra az államunk teljes értékű polgára leszek, akinek lehetősége és joga lesz követelni és beállni a kommunizmusért harcoló élenjárók közé. Előbb vagy utóbb — azt jelenti, hogy ez sok időt igényelhet ..

Szuszlovo, 39. VIII. 29.

... Munkámról egyelőre nagyjából ennyit: Jeniszejszk állomáson, a Narilsztroj-központban egyszerű tróger voltam; Mariinszkban előbb egy építőbrigádban mint ács segédmunkás dolgoztam; a kórházból kikerülve, néhány szabad nap után, egy kis lakatos műhelyben tevékenykedtem (akárcsak annak idején a magyar internáló táborban). Ez a munka tetszett nekem legjobban , — de minden munka érdekes volt, és nem nehéz, mert mindig norma nélkül, képességem szerint végeztem. Jelenleg itt 2-ik napja mezei mezőgazdasági munkán vagyok. Ez, tulajdonképpen, nőknek, lányoknak, kamaszoknak való, tehát nem nehéz munka. Csak az időjárás kedvezőtlen. De én egészséges vagyok, és megbirkózom minden feladattal ...

39. XII. 8. Szuszlovo

... Fel kell készülnie a levélváltás hosszabb szünetelésére, mert nincsenek sablonok, nincs következetesség az egészben. De tudnia kell, hogy ez tisztára „technikai" kérdés, és semmi alapja az izgulásnak, még ha én hónapokig hallgatok is. De vannak helyek, ahonnan csak 3 havonként lehet levelet küldeni ...

Szuszlovo, 39. XII. 15. reggel

... Türelmesen kell várjam a válaszát. De ezt csak mondani könnyű. Égek a türelmetlenségtől, a vészes félelmektől, nem találom a helyem, semmi értelmeset nem tudok csinálni, amíg meg nem bizonyosodom, hogy az életem kapaszkodója épségben van, és erősen tart engem. Most tulajdonképpen az idegeim megnyugtatására írok. Próbálom magam megnyugtatni, hogy minden rendbe jön ...

... Itt most, télen, nagyon kevés a munka. A lágerlakók túlnyomó többsége nem jár dolgozni, akárcsak én, hanem fekszik a priccsen, vagy ún. „gazdasági" munkákban vesz részt (udvar takarítás, barakkok fűtése, tüzelő előkészítés stb.), ezt se mindennap. Az ilyen munkáért nem jár a „munkaétkeztetés", semmi sem jár az ún „1-es fazékon" kívül, ami elegendő a szervezet életbentartásához, de nem a jóllakáshoz ...

XII. 30. éjjel

... A könyveket illetően, azt a felvilágosítást kaptuk, hogy engedélyeznek minden szovjet könyvet, kivéve a szépirodalmat. Mindenesetre, a tankönyveket szabad kapni. Azért, ha én kérek tankönyveket, később pedig még egy sor brosúrát és egyebet, ne gondolja, hogy sok alkalmam van az olvasásra, sok időm és kényelmem. Nem. De a nyelvkönyvek segíthetnek a jobb elhelyezkedésben, azonkívül, a könyvek a táborlakók között a kölcsönös szolgálatok anyagát is képezik. És úgy gondolom, hogy az élelemhez képest a tanköyvek, füzetkék — olcsóbbak. Végül, be kell vallanom, hogy szeretem a könyveket és kívánom, hogy legyen könyvem. Az említett angol nyelvkönyv: Lessons in English, 3 vagy 4 kötetből ...

40. I. 28. Szuszlovo

... Anna kitűnő vizsgája — a legörömtelibb hír. Bravo! És hogy áll a többi tantárgyból? Kérek részleteket. Régen írtam, mert I. 16. és 28. között majdnem mindennap faírtáson, fadöntésnél dolgoztam. A munka nagyon egészséges, de alaposan kifárasztott engem. A fagy itt is 40 fok és több. Ezért késlekedek a beadvánnyal, a Maga távirata ellenére. Tegnaptól azonban újra a „nemdolgozó" brigádban vagyok és így több szabadidőm lesz. Erről még részletesebben írok. A beadvány piszkozatban majdnem kész, 2-3 nap múlva elküldöm Magának a másolatát és várom a megjegyzéseit, csak azután adom be, továbbítás céljából. Az egyik példányt a népbiztosnak, a másikat a főügyésznek szándékozom küldeni. Mi a véleménye? Én nem írtam alá semmit ...

40. II. 7. Szuszlovo

... Írhatnék még nagyon sokat a beadvánnyal kapcsolatban, de már ennyi is túl sok. Hiszen Magával senki sem fog tárgyalni. De nem bánom. Maga most tájékozott annyira, hogy van fogalma az én ügyem jellegéről. A részletek, fogalmazások, szerintem — másod-harmadrangú dolgok. Az én ügyem — a bizalom vagy bizalmatlanság kérdése. Az eredmény inkább az általános helyzet, mint az egyes konkrétumok függvénye, de ez semmi esetre sem jelenti azt, hogy mi belenyugodhatunk az ún. „történelmi szükségszerűségbe" — nem, én is, Maga is, sajátmagunkból kell kiinduljunk, a lelkiismeretünk, a meggyőződésünk a legfelsőbb bíránk, elvi megfontolásokból kell kiindulnunk akkor is, ha egyes praktikusok azt mondják: „quieta non movere", vagyis nem bántani, ami nyugszik. Ezért írtam én meg, minden nehézség ellenére, az újabb beadványt ...

40. II. 11. Szuszlovo

Drágám — ma nemigen tudom befejezni ezt a levelet, annyi „stichvort" gyűlt össze a noteszemben, de szeretném kihasználni a szabad időmet, és méginkább — előkelő helyet a Vörös sarokban. A levelezéssel (levélírással) vetekszenek mostanában — a munkától szabad időben — a „folyó" elintéznivalókon kívül (fő konkurencia) — a könyvek. A munka az utóbbi időben kevés és nem nehéz. Ma harmadszor leszek őre egy raktárnak, ahol a melegágyak takarására szolgáló szalmát tárolják, de ott van még jó néhány, építkezésre szánt deszka, amely nem kevésbé jó tüzelőnek, és ezért élénk érdeklődést vált ki a barakkok lakóiból. Az ügyeletem este 8-tól éjfélig tart csak. Eléggé hideg van, de időnként bemegyek a barakkba melegedni. Ez ideiglenes munka, számomra azért hasznos, mert megkímél engem a szalma-takarók körüli munkától — brigádunk fő elfoglaltságától, vagyis a puszta kézzel való szalmakötözgetéstől, kinti hidegben. Ez nekem nem megy — az ujjam nincs hozzászokva — még most sem, amikor a fagyok gyengültek — 20-30 (és nem 30-40) fok. Ma csak 15 fok van, de kellemetlen széllel. Szóval, az őr-munka megfelel nekem, ilyen „munkákkal" szeretném kihúzni az időt tavaszig ...

(Czóbel Anna fordítása)

(Folytatjuk)

Lányi Sarolta

LEVÉL

Már rég nem írtam. És maga sem ír.
De máskor is hagyott hír nélkül sokáig,
Talán még tovább, mint most. És akkor is
Úgy veszítettem el, olyan nagyon, egészen,
Hogy már csak csillagok között kutattam,
Hátha onnan jön jeladás. Mert a földön,
Az akkor vérben fuldoklón, remény sem ámított.
S én mégis írtam néha levelet magának
Kettőnkről, hármunkról, a háborúról és hazánkról,

Életről és világról. S arról, hogy szeretem.
Írtam, mint ma is. Hittem, hogy visszatér?

Akkor sem volt élőbb nekem. De mégis írtam.
Pedig már egyszer t u d t a m is: nem él.
Nem hittem el.

Most é p p e n ú g y tudom: nem él már.
S most elhigyjem?
Nem!
Írok megint. Betűkkel keresem.
Akkor sem olvashatta el
Mennyi, de mennyi levelem!
Hol a különbség?
1955

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész CS-16-1-51

11 Csernus Tibor: Nádas, olaj, vászon, 134x152 cm. 1964

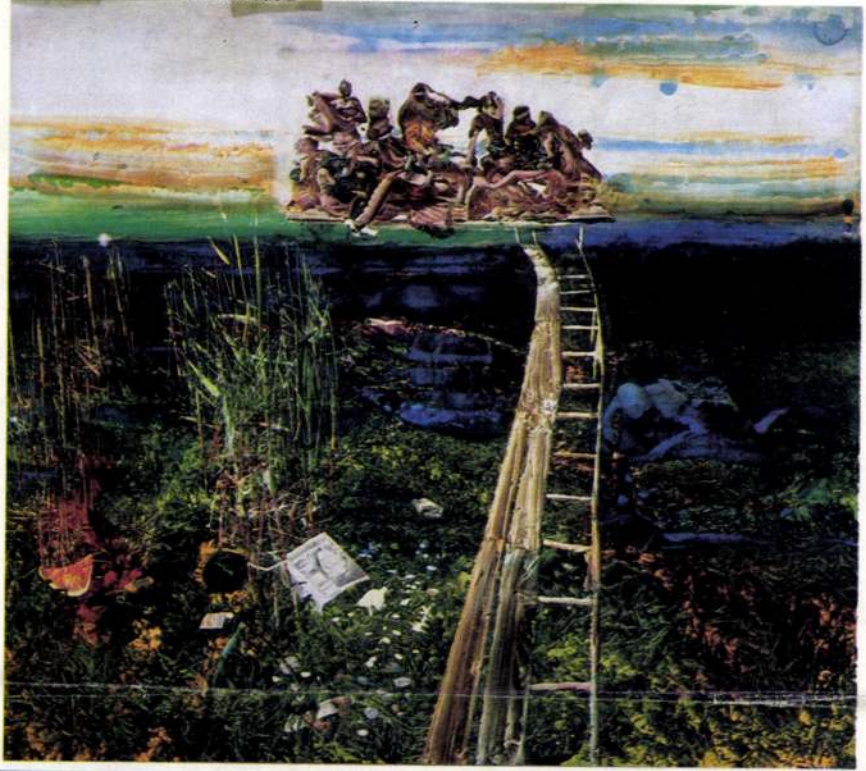

Művészet, 1984. jól. 41-old.

Közép-ázsiai nomádok ládája

A Néprajzi Múzeum gyűjteményeinek egyike a csaknem tízezer tárgyat magába foglaló Ázsia-gyűjtemény. Tárgyainak jelentős részét a múlt század végén, illetve századunk elején gyűjtötték vállalkozó kedvű kutatók. Almásy György egyike volt ama kutatóknak, akik jelentős mértékben gazdagították a gyűjteményt. Almásy 1900 tavaszán indult expedícióba Turkesztánba, ahol vidékről vidékre vándorolva kilenc hónapot töltött. Bár utazásának indítéka nem néprajzi jellegű volt, hanem zoológiai és faunisztikai, útján mégis több mint 100 különféle néprajzi tárgyat gyűjtött, közöttük viseletdarabokat, ékszereket, háztartási eszközöket, nyergeket, lószerszámokat, jurtabelsők jellegzetes darabjait és egy teljes jurtát. A felsorolt tárgyak közül egy bőrládával foglalkozom tüzetesebben, amely a nomád népeknél a jurta elengedhetetlen tartozéka, ha úgy tetszik, „bútora" volt.

kapcsolatot tartanak fenn, többek között versenylótenyésztésük, fejlett tejgazdaságuk és nemezkészítésük révén. A kirgizek, akárcsak a legtöbb közép-ázsiai nép, a VII–VIII. századi arab hódítás következtében fokozatosan áttértek a mohamedán vallásra, s náluk annak szunnita ága terjedt el. Ezt a körülményt azért fontos kiemelni, mert az iszlám vallás szigorú előírásai jelentős hatást gyakoroltak a művészeti ágak valamennyi területére, így a népművészetre is. Az iszlám dogmái ugyanis élőlények, jelenetek ábrázolását, az iszlám vallás világszemléletével összeegyeztethetetlennek tartották, és csak a növényi és geometrikus motívumok alkalmazását engedélyezték. Ez a szigorú tilalom érezhető a kirgiz népművészeti alkotásokon, díszítéssel ellátott használati eszközökön is. Közép-Ázsia díszítő motívumaiban jól látható az a törekvés, hogy az ismerős alakokat,

CSERNUS TIBOR

cs-16-1-52

92

92 ▪ ALMÁSY ALADÁR (1946–)

Egy nemeslelkű Pascal a vízparton

100 x 120 cm
Olaj, tojástempera, vászon
Jelezve jobbra lent: Almásy A 2001

Kikiáltási ár: 340 000 Ft

CSERNUS TIBOR
is-16-1-53

209

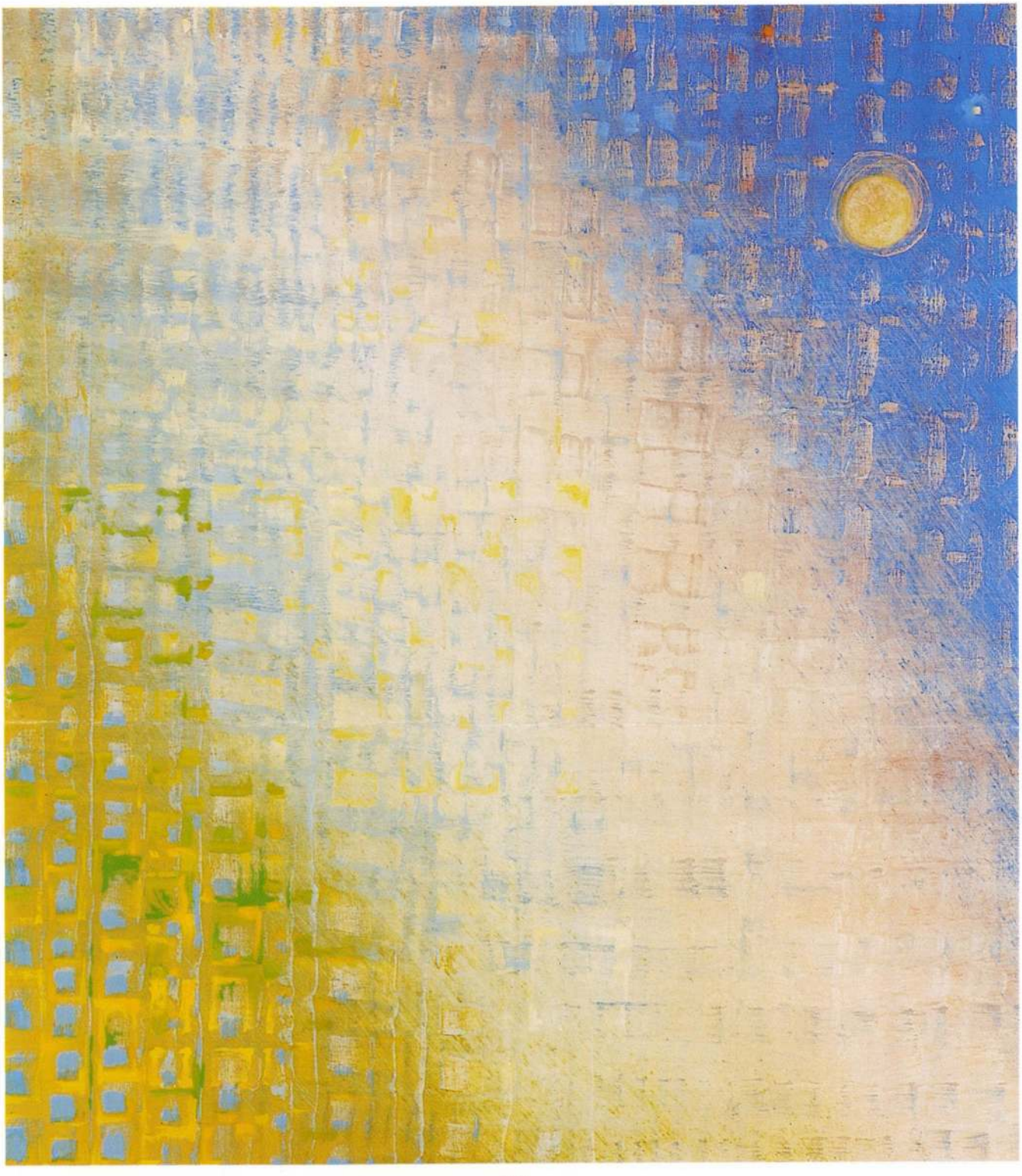

210

210 ▪ GYARMATHY TIHAMÉR (1915–)

Afrika

70 × 80 cm
Olaj, vászon
Jelezve a hátoldalon: Gyarmathy 1981 81/12

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

211 ▪ HARASZTŸ LÁSZLÓ (1934–)

Mobil szobor

m=90 cm (+12 cm motor)
Plexi, acél

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

(Fidesz) az érettségi vizsgák rendszerének bizonytalanságát, politikától való függőségét kifogásolta.

A HOLD SZÍNHÁZÁNAK új társulata a hét végén mutatta be a Vas megyei cigány népmesemotívumokból, Malgot István, a társulat vezetője által összeállított Mese a táncos cipellőkről című mesejátékot, amelyet több településre elvisznek majd és lovári nyelven is színpadra állítanak. A szereplők többsége oláhcigány fiatal, a Hold Színház cigány színházzá alakult. A társulat tagja Jónás Judit színésznő is, aki éveken át próbált cigány színházat létrehozni Érden.

A BRASSÓI FÓKUSZÚ DIÁK DIASZPÓRA ALAPÍTVÁNY művészeti csoportjai ma este zenés-táncos irodalmi bemutatkozó estet tartanak Budapesten, a Villamos Művek Rt. (I. ker., Iskola utca 18.) tanácstermében. A műsorban fellép a Brassói Magyar Diákszövetség Harag György színjátszó társulata és Bokréta néptánccsoportja.

A BRAZÍLIAI FOURTH WORLD nevű dzsesszzenekar február 27-én lép fel a Petőfi Csarnokban. Az együttes ütőhangszeres zenésze Airto Moreira, aki zeneszerzőként, költőként és énekesként is ismert. Ő szerezte az Apokalipszisz most és Az utolsó tangó Párizsban című filmek zenéjét is. A zenekar énekese, Flora Purim kétszeres Grammy-díjas, és ötször választották meg a világ legjobb dzsesszénekesnőjének. A koncert a riói karnevál hangulatát idézi.

Konkoly Gitta emlékére

Hetven éve Hollandiában született *Konkoly* Gitta előadóművésznő. Pályáját a *Zeneakadémia* és színiiskola után a negyvenes években kezdte, több vidéki színház szólistájaként. Az 1956-os forradalom a szolnoki színházban érte, az előadás megszakadt, és az egyébként oly apolitikus Konkoly Gitta, a társulat ünnepelt primadonnája nemzeti lobogót lengetett a színpadon. Utóbb menekülnie kellett – a magyar színésznő három évtizeden át kereste helyét az idegen nyelvek világában. Németországban kapott menedékjogot, francia, holland, dán, német színpadokon lépett föl. Hű maradt kedvenc műfajához: a hatvanas években lelkes emigránsok *Budapesti Operettszínházával* járta a *Szövetségi Köztársaság* városait, közben a kölni *Deutschlandfunk* magyar adásának bemondónője, otthon maradt és befutott pályatársai németországi vendégszerepléseinek önzetlen egyengetője lett. Pályája kényszerű kettétörését mégsem tudja egészen elfelejteni. Élete utolsó éveiben a halálos kórral viaskodva *Babits* Mihályt idézte: *„Hozzám már hűtlenek lettek a szavak"*. (Konkoly Gitta életének hatvanadik évében, 1985-ben hunyt el.)

(j. gy.)

Tájak, ahol még kevesen jártak

Csernus Tibor könyvillusztrációi a Kortárs Galériában

Orlai Petrich Soma festi Petőfit – *Csernus* Tibor 1951-es, még főiskolás munkaként készült festménye és a hozzá készült vázlatok együttese egy hosszú, termékeny kapcsolat első, a széles nyilvánosság elé került dokumentumaként is felfogható. Ha volt festő ugyanis az ötvenes–hatvanas évek Magyarországán, aki számára az irodalom, a társművészetek az inspiráció elsődleges forrását jelentették, akkor paradox módon éppen Csernus volt az, a

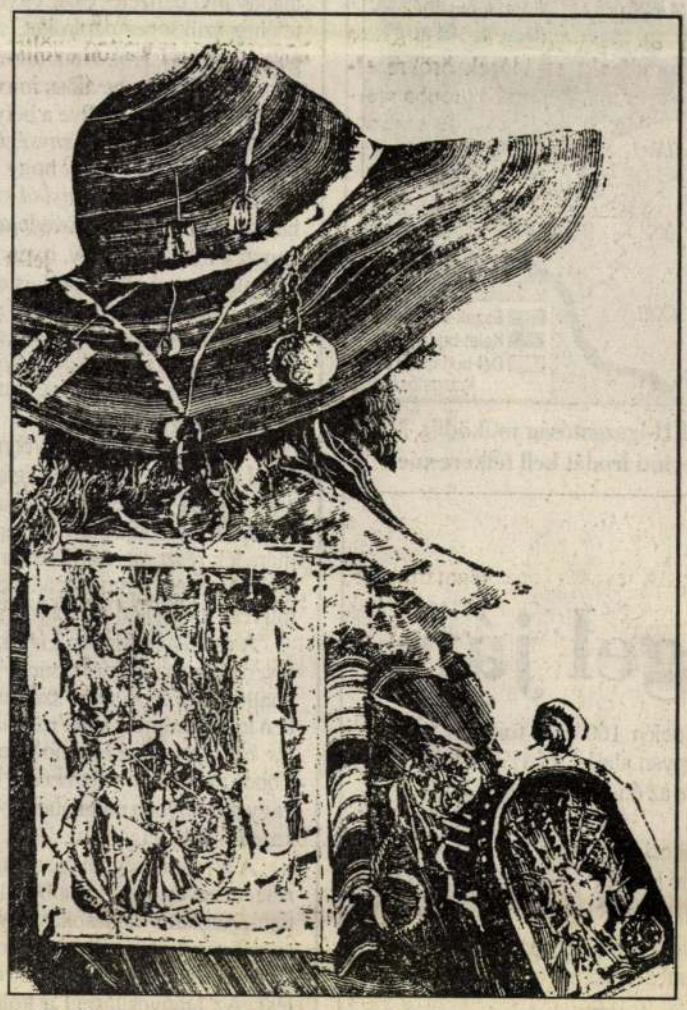

A Holdbéli utazáshoz készült egyik lap. Csernus Tibor monotípiája

par exellence festő, a *„legjobb Bernáth-tanítvány"*, később *„a dekadens nyugati festészet, a tasizmus magyarországi szálláscsinálója"*, a *„magyar szürnaturalizmus atyja"*, a *„szocializmus ideológiai ellenfele"*. Az 1927-ben Kondoroson született művész, aki 1946–52 között végezte tanulmányait a *Képzőművészeti Főiskolán*, 1964 óta Párizsban él ugyan, festményeivel azonban éppen úgy jelen van a magyar szellemi köztudatban, mint azon a hatáson keresztül, amelyet művei a következő generációra gyakoroltak, vagy éppen azoknak a rajzoknak a jóvoltából, amelyeknek a hatvanas évek elején kulcsszerepük volt abban, hogy a magyar könyvgrafika alapjaiban megújult, s az „alkalmazott" műfaj esztétikai és morális erejére támaszkodva kereshetett új utakat a szocialista realizmus zilálta festészet is.

Első illusztrációi abban az évben keletkeztek, amikor megfestette barátja, kortársa portréját: a *Juhász Ferenc Kossuth-díjas költő* című, 1954-es festmény éppen olyan hiteles dokumentuma volt egy generáció közérzetének, mint a következő évben keletkezett *Három lektor* című festmény, amelyről még a legádázabb kritikus is úgy vélekedett, hogy lehet is, kell is vitatkozni róla, de kétségtelenül a legigényesebb és legszenvedélyesebb portrék egyike. Rajongás, öntudat, önvád és türelmetlenség tükröződik az arcokon – fogalmazott később az egyik ábrázolt a pályakezdés időszakára visszagondolva: *„a harcainkat jó vagy legalább derék írók munkáiért, rossz és hamis vagy botcsinálta írók művei ellen vívtuk, olyan hévvel és elszánással, amellyel remekműveket alkothattunk volna"*.

E harcban volt az írók igazi társa a festő Csernus Tibor, aki 1954 és 1964 között száznál jóval több mű illusztrációit készítette el, kezdetben részben a megélhetés kényszerétől is, majd egyre inkább a jó mű iránti szeretettől, a gondolat szabadságának eszméjétől hajtva. Még később azután – 1957–58-as párizsi tanulmányútjáról visszatérve első szürnaturális, a művészetpolitikát szinte sokkoló festményei megfestése után – a kiállítótermekből mintegy kitiltva, szinte csak a könyvillusztráció, alkalmazott grafika volt az a terület, ahol a nyilvánosság előtt megjelenhetett.

Az illusztrátor Csernus számára az 1960-as évek eleje jelentette a kiteljesedést, de az ötvenes években is a legkülönbözőbb értékek ragadták meg figyelmét: Móricz-, Mikszáth-sorozatokat éppen úgy illusztrált, mint kortársakat, *Fejes* Endrét, *Birkást, Mándy* Ivánt. Az a kiállítás, amely e napokban a Bécsi utcai *Kortárs Galériában* látható, ritka csemegét kínál a látogatóknak az ötvenes évek terméséből: annak a *Zola-sorozatnak* a néhány lapját, amelyet a festő párizsi tanulmányútja során készített a *Gallimard Kiadónak*. A *Nouvelle Revue Française* sorozatban – hirdeti a kiállítóteremben ugyancsak bemutatott plakát – 1958 húsvétjára jelent meg a *Pot-Boulle* című kötet Csernus nyolc akvarelljével, a *Germinal* az olasz *Fontanarosa* tizenkét vízfestményével és a *La bête humaine Jean Terles* tizenkét illusztrációjával. A magyar művész lapjai, mondhatni, a pálya szakaszhatárán születtek: a kortárs művészettel és a francia kultúrával való találkozás éppen ebben az időben indította meg azt az átalakulási folyamatot, amely festményeit, grafikáit a következő években meghatározta. E folyamat, amelynek állomása a Stefan *Zweig Sakknovellájához* készült művek sora, az illusztrációt illetően csúcspontját a *Cyrano de Bergerac Holdbéli utazásához* készített, a *Kortárs Galériában* most szintén bemutatott tizenöt monotípiában érte el. A *Magyar Helikonnál* 1962-ben megjelent kötetben egész oldalon jelentek meg a fekete-fehérben komponált művek, amelyek egyrészt természetesen nyomon követik az 1650 körül keletkezett „ősfantasztikus" regény cselekményét, másrészt víziószerűségükkel, a sokszorozott motívumok halmozásával fejezik ki a történet fantasztikumát.

Barokk nyakfodor és az emberi alakra aggatott, a háromszáz évvel későbbi hangrögzítés lehetőségét előlegező könyvdobozok, széllel hajtott mozgó épületek és Noé repülő bárkája – a tér és az idő relatívvá válik e műben, csak egy valami számít: a gondolat, a képzelet szabadsága, a vágy egy tiszta, talán soha ki nem alakuló világ után, amely a ráció mellett a morál sarkkövére épül. *Nagy* László ugyan még a Három lektorról írta az *Új Hangban*, de erre a műre is igazán illenek a sorok: *„Ez már az új Csernus, aki összeszorított foggal, horgas-inas kézzel viaskodik, mint egy tőrvívó. Csernus éli az életet, hódítja azokat a tájakat, ahol még kevesen jártak a miénkek közül."*

P. Szabó Ernő

CSERNUS Tibor
Cs-16-1-54

Magyar Nemzet
1996 febr. 20

szabályt az, aki – a későbbi torlódások elkerülése végett – már a napokban feladja a kitöltött nyomtatványokat, ám az adóját csak 20-án fizeti be (tudni kell azonban, hogy az adó befizetése nem mentesít a bevallás benyújtása alól!). Arról nem is beszélve, hogy akinek visszaigénylése van, annak még inkább célszerű mihamarabb beküldenie a bevallását, hiszen annak beérkezésétől számított *30 napon belül* ez jelenleg 27 százalék – kétszeresének a késedelmes napokra eső része. A bevallásokat beérkezési sorrendben dolgozzák fel. A bevallási nyomtatványokat az *állandó lakhely* szerint illetékes APEH ügyfélszolgálati irodákon is le lehet adni, ám ennek semmiféle előnye nincs a postához képest, várakozni pedig nagyon sokat kell. A zsúfoltság nagy, így nem biztos, hogy érdemes arra számítani: az irodának mondani. Az pedig senkitől sem várható el, hogy bárki helyett kitöltse a nyomtatványt. Mindennek következtében célszerűbb a postát választani, ahol az említett határidőig térítésmentesen lehet feladni a kiküldött s *másra fel nem használható* borítékokban a bevallást, később azonban fizetni kell érte. Az ajánlottblankettát, illetve a befizetésről szóló csekket gon- Érdemes még megjegyezni, hogy ha netán az adózó 1995-ben elhunyt, akkor a hozzátartozóknak *nem kell* helyette elkészíteniük a bevallást. Ugyanakkor a bevallás kitöltéséhez szükséges bizonylatokat be kell vinniük az APEH-ba, ugyanis *az adóhivatalban számítják ki az adó*. Ha pedig hiány állna elő, akkor azt az örökösöknek be kell fizetniük, visszaigénylés esetén pedig megkapják a pénzt.

Új rend a fővárosban

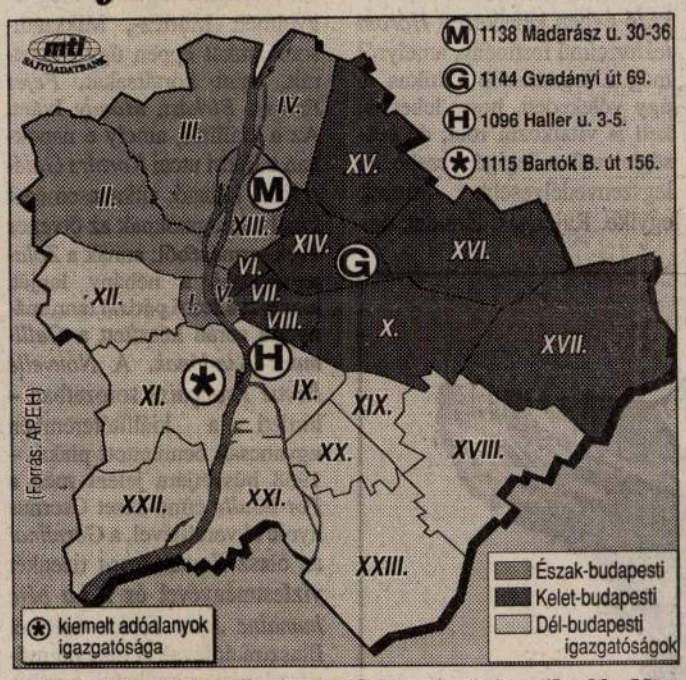

Az idén február 1-jétől négy APEH-igazgatóság működik. Mindenkinek az állandó lakhelye szerinti irodát kell felkeresnie

adósarok

Mindent a maga helyére

Mielőtt a bevallási nyomtatványt ténylegesen elkezdi bárki kitölteni, célszerű előkészíteni az összes igazolást, okmányt, az alapítványi befizetés és az egyéb adókedvezmények igénybevételéhez szükséges papírokat, számításokat az esetleges költségek elszámolásáról. Nem árt az útmutató figyelmes áttanulmányozása, amely a bevallás minden egyes sorához szöveges magyarázatot ad, elősegítve a helyes kitöltést.

A *nem önálló tevékenységből* származó jövedelmek kitöltésénél figyelni kell arra, hogy *a munkáltatótól kapott igazolás nemcsak a munkaviszonyból származó jövedelmet tartalmazza*, hanem minden más jövedelmet is, amelyet a munkáltatótól kapott a magánszemély. Ilyen lehet például a szerzői jogi védelem alá tartozó alkotásból és egyes más szellemi tevékenységből, a különféle juttatásokból származó, valamint a költségtérítés és az egyéb jogcímen megszerzett, a munkáltató által kifizetett jövedelem is. Ezeket a jövedelmeket nem a munkaviszonyból származó jövedelem sorban, hanem a bevallás megfelelő soraiban kell feltüntetni.

Akinek az 1995-ös évben megszűnt a munkaviszonya és ezzel kapcsolatban *végkielégítést* kapott, annak a kapott összeg egy hónapra jutó részét annyiszor kell figyelembe vennie, ahány hónap a munkaviszony megszűnésétől az év végéig eltelt. A maradék részt az idei jövedelméhez kell hozzászámítani, de az átvitt összeget a most beadandó bevallás *tájékoztató adatok* című rész megfelelő sorában is szerepeltetni kell.

A munkaviszonyon kívüli, *önálló tevékenységből* származó jövedelem meghatározásánál a következőkre kell figyelni. Az önálló tevékenységből származó jövedelmeket általános esetben kétféleképpen lehet meghatározni. Az egyik, amikor a *tételes költségelszámolás* módszerét alkalmazza a magánszemély. Ebben az esetben valamennyi költséget – a kormányrendeletben vagy törvényben meghatározott mértékű költségek kivételével – *számlával* kell igazolni.

A tevékenységgel összefüggésben kapott *költségtérítés nem része* a bevételnek, azt a bevallás megfelelő sorában kell feltüntetni. Azokat a kiadásokat, amelyek nem kizárólag a jövedelemszerző tevékenységgel kapcsolatban merültek fel, csak a tevékenységgel *arányosan* lehet elszámolni (például világítás, fűtés). Az arányosításnál a költségnemre jellemző felhasználási mértéket kell alapul venni.

A másik elszámolási mód, amikor a bevétel 90 százalékát tekinti bárki jövedelemnek. Ebben az esetben a költségeket nem kell számlával igazolni, viszont a tevékenységgel összefüggésben kapott költségtérítést is a bevétel részeként kell tekinteni.

Az elmondott két módszer vegyesen nem alkalmazható, valamennyi önálló tevékenységből származó jövedelemnél csak *azonos* költségelszámolási módot lehet választani.

Ha valamely önálló tevékenységhez jogszabály alapján *vissza nem térítendő támogatást* kapott az adóalany, akkor az ebből felhasznált összeget a tevékenység bevételeként kell figyelembe venni, de a támogatás célja szerinti kiadásokat egy összegben költségként el lehet számolni.

Mindezen jövedelemszámítási módokon kívül a *mezőgazdasági kistermelőnek* lehetősége van, hogy az úgynevezett *adómentes árbevétel* figyelembevételével állapítsa meg jövedelmét. Ez esetben csak az *egymillió forinton felüli* bevételt kell jövedelemnek tekinteni, a tevékenység jellegétől függően eltérő adókulccsal. Fontos megjegyezni, hogy ha a bevétel nem éri el az említett értékhatárt, az elért bevételt akkor is fel kell tüntetni a bevallásban.

Az ismertetett jövedelemkiszámítási módokhoz tartozó költségek körét a személyijövedelemadó-törvény mellékletei részletesen is tartalmazzák, ezért annak áttanulmányozása segíthet a jövedelem korrekt megállapításához.

Rábel Attila

Az oldalt írta és összeállította: Füsi Piroska

ser, festmény, bútor

elezettséggel jár

y a saját munka értékét nem lembe venni a ráfordítások kell hívni a figyelmet arra is, téknövelő beruházások köré- gmegóvó *munkákra fordított nem lehet költségnek tekinteni.* okocsi esetében például érték- házásnak számít az extrák be- estményeknél azok bekerete- ingóság szerzéskori forgalmi állapítható meg, akkor a *bevé- léka* tekinthető jövedelemnek zegek ebben az esetben nem

l hívni a figyelmet arra is, ezer forintos adómentesség ntárgyanként jár, hanem az adott ingóságok jövedelmét kell figyelembe venni. Ha értékesítették a közös vaképező ingóságot, akkor miből származó jövedelmet yenlő arányban – ha csak ásként a házassági különvaló szerződés – megosztották, orintos adómentesség különgyiküket megilleti. Nem hátén ugyanez az elv érvényeteles jövedelemnek tehát a int feletti összeg számít, így csak azt kell.

öteles bevételt tehát úgy kell , hogy az adásvételi szerződés ól levonja az eladó az imént költségeket és százezer forin-

konkrét példán keresztül a et jelenti:

zaspár a házassági vagyonkét képező ékszert értékesített 00 ezer forintért. Az ékszert annak idején 160 ezer forintért vásárolták. Hogyan alakul a férj és a feleség jövedelme az értékesítés után?

Bevétel	400 000 Ft
Szerzéskori forg. érték:	– 160 000 Ft
Hirdetési költség:	– 20 000 Ft
Jövedelem:	220 000 Ft
Férj jövedelme (220 ezer/2)	110 000 Ft
Adómentes rész	–100 000 Ft
Adóköteles jövedelem:	10 000 Ft

Természetesen a feleség adóköteles jövedelme szintén 10 ezer forint lesz, mindkettőjüknek abban az esetben, ha egyéb ingóságot nem értékesítettek 1995-ben.

Az értékesítés egy sajátos formája valósul meg az *apporttal*, amelyre külön szabályok vonatkoznak. Ugyanis az ingó dolognak gazdasági társaságba történő, tulajdonváltozást eredményező bevitele (apportja) esetén bevételnek a gazdasági társaság által e címen jóváírt összeget vagy megszerzett vagyoni részesedést kell tekinteni.

Hogyan alakul például a jövedelme annak, aki például egy 1,2 millió forint értékű személygépkocsit úgy visz be egy kft.-be apportként, hogy ezért cserébe 1,5 millió forint értékű kft.-üzletrészt kap?

Bevétel:	1 500 000 Ft
Szerzéskori forg. érték:	– 1 200 000 Ft
Jövedelem:	300 000 Ft
Adómentes rész	– 100 000 Ft
Adóköteles jövedelem:	200 000 Ft.

Figyelem! Ha az ingóértékesítés jövedelméből a 100 ezer forint adómentes rész levonása után nem marad összeg, akkor azt nem is kell bevallani.

KOGART

KOVÁCS GÁBOR MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY

Csernus Tibor

FESTŐMŰVÉSZ RETROSPEKTÍV KIÁLLÍTÁSA A KOGART HÁZBAN

2006. JANUÁR 6 – MÁRCIUS 12.

CS-10-1-55

CÍM NÉLKÜL – HOGARTH-VARIÁCIÓ (RÉSZLET) · 1993

A közelmúltban több alkalommal is lehetőségünk volt találkozni Csernus Tibor festőművésszel párizsi műtermében, és az együtt töltött idő mind emberi, mind művészi vonatkozásban maradandó élményt nyújtott számunkra. Csernus Tibor személyében egy olyan mestert ismertünk meg, aki nemcsak alkotásai, hanem embersége és mély gondolatgazdagsága révén is korunk legkiemelkedőbb képzőművészei sorába emelkedik. Ezért úgy gondoltuk, hogy ezt a festői pályaívet, amely az egyetemes és a hazai művészettörténet tekintetében is rendkívül jelentős, egy nagyszabású retrospektív kiállítás keretében mutatjuk be a magyar közönségnek.

KOVÁCS GÁBOR ALAPÍTÓ · **DR. TÓTH TAMÁS** A KURATÓRIUM ELNÖKE · KOVÁCS GÁBOR MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY

HÁRMAS ÖNARCKÉP · 2004

DIEPPE (RÉSZLET) · 1979

MINÜASZ LÁNYAI · 1990

„Egy dél-alföldi kis faluból, Kondorosról származó magyar festő Párizsban, minden évben, Halottak Napján, virágot visz Edgar Degas sírjára a montmarte-i temetőbe. Ez az egyszerű megállapítás, ha nem tudnánk is semmi többet Csernus Tiborról, felérne egy egész életrajzzal. Kevés, ha azt mondom: megható. Titkokat sejtet, az élet és művészet kiismerhetetlenül és kiszámíthatatlanul kígyózó és összefonódó útjainak titkait. Nem segít viszont megértenünk azt, hogy hogyan, s miért dob minket a sors éppen oda, ahová és éppen úgy, ahogy. És vajon ennek a helynek a szelleme összetalálkozik-e saját belső szellemi centrumunkkal? Csernus Tibor valószínűleg megtalálta a számára legmegfelelőbb szellemi kisugárzást Párizsban, a Bateau Lavoir műteremházban, ahol egykor Picasso és Braque dolgoztak, s amelynek fél kilométeres körzetében élt és festett Degas, Manet, Toulouse-Lautrec vagy éppen Van Gogh. Csernus bizonyára nagy belső örömmel nyugtázta annak idején a műtermet kiutaló határozatot, a sors által vezérelt véletlent. És persze jó érzés lehetett azután naponta koptatni a nagyra becsült elődök nyomában a place Emile Goudeau felé kapaszkodó rue Ravignan macskaköveit, de azért Csernus számára, kinek éjszakai álmaiban bizonyos fájdalmas nosztalgiával még most is beúszik a hajdani budapesti Dráva utcai műterem lépcsőháza, a montmarte-i romantikánál fontosabb lehetett a *festészet hívása*. Egy Degas-táncosnő karmozdulata és egy Lautrec-alak lépte. Mert Csernus Tibor festő-kortársaihoz képest kiváltképp szeretett párbeszédbe elegyedni a körülötte bolyongó szellemalakokkal.
Mit vitt vajon magával Magyarországról? A személyes emlékekkel együtt a nyelvet, melyet negyven év távlatából is kifogástalanul őriz, mindenképpen. Most is, mindig szívesen és bőségesen idéz a magyar irodalomból. A festészetből pedig? Mestere, Bernáth Aurél mellett legnagyobb tisztelettel Ferenczy Károlyt, a nagybányai plein air iskola nagyszerű festőjét emlegeti. Csernus, ha festészetről van szó, szigorú mércével mér. De akárhogy is ítéli meg a magyar festészetet, akarva-akaratlanul magával vitte az alföldi festészet fojtottan izzó színeit, sűrű, nehéz clair-obscourját, a tanyák életképeinek drámaian heves gesztusait."

LAJTA GÁBOR

KÁVÉHÁZI ENTERIŐR · 1995

NÉGY ALAK EGY ASZTAL KÖRÜL (RÉSZLET) · 1979

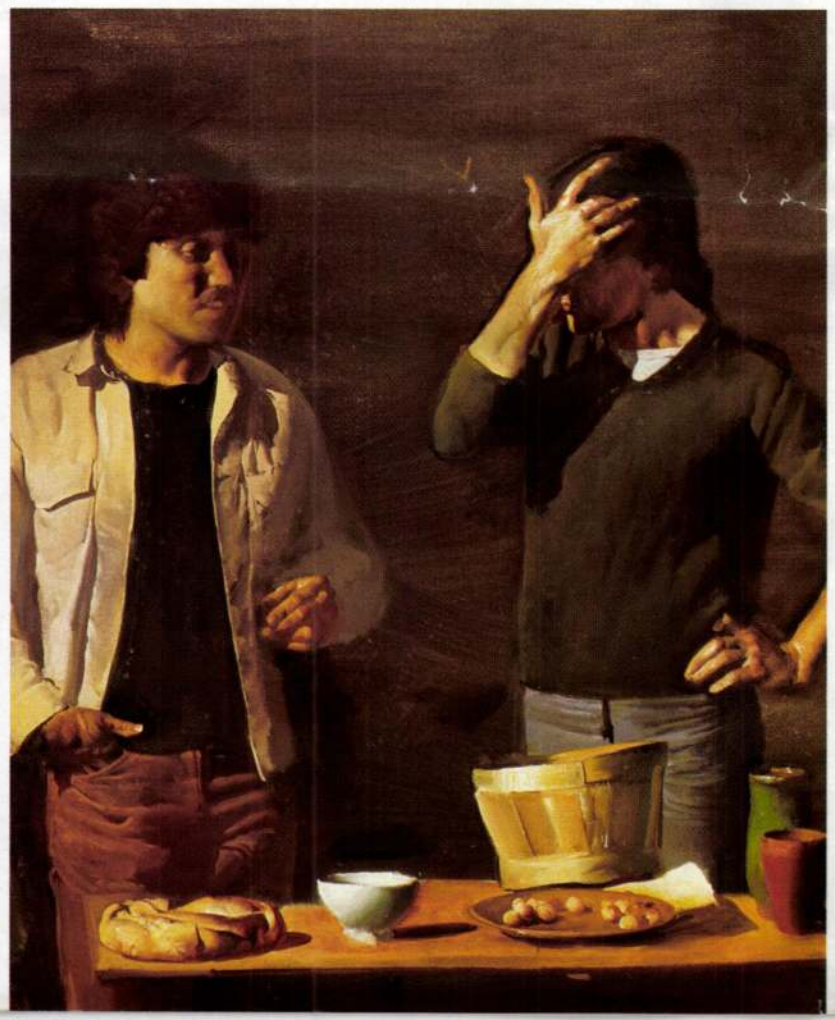

KOGART ÉTTEREM · KÁVÉZÓ

Hamar közismert lett Budapesten, hogy a **könnyű és kímélő ételek** különlegesen finom és legnagyobb választékát kínáljuk kedves vendégeinknek. **Üzleti ebédet** vagy **baráti vacsorát** tervez, hétvégén **családi vendéglőzést?** Már reggel tíz órától várjuk egy cappuccino-ra és friss croissant-ra, melyet helyben sütünk. Vendégeink igényeihez, kényelméhez igazodva, megújult étterembelsőnkkel és új ital- és étlapunkkal várjuk Önöket. Esténként **kellemes zongoraszó** mellett élvezheti konyhánk remekeit!

Nyitva tartás: minden nap 10.00 – 01.00
Asztalfoglalás: 354 38 30 · E-mail: etterem@kogart.hu

BORVACSORÁK A KOGART ÉTTEREMBEN!

Legyen Ön is partnerével együtt egy különleges vacsora részese...

Ebben az évben is várjuk kedves vendégeinket **rendszeresen megrendezésre kerülő borvacsoráinkra,** ahol a bemutatkozó hazai és külföldi borászok szakavatott képviselői várják Önöket egy igazi gasztronómiai kalandozásra, valamint lehetőségük nyílik egy adott régió megismerésére.

Ajánlatunk borkedvelőknek:

Ebédhez, vacsorához vagy akár egy pohár bor kellemes elfogyasztásához elengedhetetlen az a borlap, amelyet Önöknek állítottunk össze. **Közel száz féle borral** járulunk hozzá gasztronómiai élményeihez.

- Saját palackozású **KOGART CUVÉE** a 2002-es évjáratból, melyet Vincze Béla készített számunkra. *A házasítás gerincét Bordeaux-i aranyérmes Cabernet Franc-ja alkotja. Mélybíbor színű, gazdag koronájú bor. Illatában az érlelt szilva és meggy mellett egy érintésnyi dohány is feltűnik. Ízében szépen továbbviszi ezt a vonulatot egy kevés csokoládéval kiegészítve. Utóíze hosszú lecsengésű, tanningazdag, jó potenciájú, férfias bor.*

- Saját palackozású **SOMLÓI JUHFARK** a 2003-as évjáratból, Inhauser István pincéjéből. *Igazi Hungaricum: szalmasárga szín, szép koronával. Illata fajtára jellemzően zárkózott, majd idővel sós-minerális jellegű. Szájban lendületes élénk savakat érezhetünk, hosszú lecsengéssel.*

Mindkét különleges bort megkóstolhatják illetve megvásárolhatják éttermünkben.

KOGART RENDEZVÉNYHÁZ
A KULTÚRA ÉS A GASZTRONÓMIA HÁZA

A KOGART Ház négyemeletes épületében a három felső szinten képzőművészeti kiállítások váltják egymást. Az épület építészeti adottságainak köszönhetően kiváló helyszín **fogadások, konferenciák, tréningek, továbbképzések, aukciók** megtartásához. Patinás környezetben tudja fogadni vendégeit és üzleti partnereit; igazodunk az Önök igényeihez; exkluzív kiállító tereinkben **koktélpartik, állófogadások és ültetett vacsorák, esküvők** is helyet kaphatnak izgalmas kiállítási környezetben.

Bővebb információ: Miklós Mercedes
Telefon: 354 38 26
E-mail: rendezveny@kogart.hu

A KIÁLLÍTÁS FŐTÁMOGATÓJA:

UNIQA Biztosító

TÁMOGATÓINK:

MKB BANK

TELKI KÓRHÁZ

MÉDIATÁMOGATÓNK:

VILÁGGAZDASÁG
Az üzleti napilap

KOGART SHOP

Budapesten először az európai múzeum shopok kínálatával!

Szeretné meglepni kedvesét, családtagjait, barátait? Kifutott az időből? Nálunk **minden nap este 10.00-ig** kedvére válogathat az igényes ajándéktárgyak közül!

Különleges **iparművészeti kerámiák, ékszerek, borok,** valamint kiállítás **katalógusok,** magyar és idegen nyelvű **művészeti albumok** széles választékával várjuk az ajándékozni vágyókat.

Vegye meg nálunk jegyét a legnagyobb hazai koncertekre és sportesemányekre akár munkaidő után is! A KOGART Shop a **Ticketpro**, az **Interticket** és a **Concert & Média** hivatalos partnere.

Nyitva tartás: minden nap 10.00 – 22.00
Telefon: 354 38 39
E-mail: shop@kogart.hu

KÖVETKEZŐ KIÁLLÍTÁSUNK:

„NEW YORK"

Nemzetközi Utazó Fotókiállítás

Révész Tamás, Pulitzer Emlékdíjas fotográfus 2004-ben, Tokióban mutatta be először „New York" című, 62 fekete-fehér képből álló kiállítását, amelyet mind a látogatók, mind a kritika óriási elismeréssel fogadott. Révész egyedi, sokszor lírai megközelítése elkerüli a közhelyeket, és így ízelítőt kap a néző a város hétköznapi életéről. A budapesti kiállítás fővédnöke Göncz Árpád, volt köztársasági elnök lesz.

Révész Tamás, fotográfus és designer, 1946-ban született Budapesten, 1997 óta New Yorkban él. „Szerencsésnek érzem magam, hogy otthon vagyok mind Magyarországon, mind Amerikában és így valamilyen módon mindkét ország hozzájárul az alkotásaimhoz". Howard Baker, Japán amerikai nagykövete a tokiói megnyitón így nyilatkozott: *„Révész úr érzelmileg már erősen New Yorkhoz kötődik, ezért tudja nagyszerűen megragadni a város lelkét és lüktetését képein. Természetesen a technika is fantasztikus."*
A budapesti bemutatót követő években New York következő testvérvárosaiban mutatják majd be a kiállítást: Peking, Kairó, Jeruzsálem, Johannesburg, London, Madrid, Róma és Santa Domingo.

A kiállítás megtekinthető:
2006. március 17 – május 14 • naponta 10.00 – 18.00 óráig

KOGART BARÁTI KÖR

Legyen Ön is a kultúra barátja!

A KOGART Ház több mint egy éves sikeres működése során, barátai és kiállításainak visszatérő látogatói javaslatára 2005-ben elindította a KOGART Baráti Körét. Tagjai részesévé válnak a KOGART Ház **kulturális eseményeinek** és számos **kedvezményt** élvezhetnek.

A KOGART Baráti Kör egyben kifejez egy **szellemi hovatartozást,** jelképezi a **művészetek pártolását** és **nyitottságot** a kortárs művészeti irányzatok iránt. Tagsági viszonyt létesíthet bármely magánszemély, gazdasági társaság vagy intézmény, aki művészetkedvelő és szívesen részt vesz egy szellemi műhely formálásában, alakításában. Az éves tagsági díj befizetése esetén a KOGART Ház tagsági kártyát bocsát ki, amely különböző előnyökben részesíti barátait.

Szeretnénk ha Ön is otthonának tekintené a KOGART Házat
és tagként köszönthetnénk Körünkben!

Baráti Kör koordinátor: Müller Melinda · Tel: 354 3820 · 06 30 2999 644
E-mail: friends@kogart.hu

KOGART HÁZ · 1062 Budapest, Andrássy út 112 · www.kogart.hu · info@kogart.hu

Felelős kiadó Kovács Gábor Művészeti Alapítvány © 2005
Szerkesztette Fertőszögi Péter · Müller Melinda
Grafika Bárd Johanna
Nyomda Magyar Hivatalos Közlönykiadó Kft. Lajosmizse Nyomdája
Felelős vezető Burján Norbert

610
Csernus Tibor
Cs-16-1-56

ILLUSZTRÁCIÓK A VI. MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSON

Aradi Nóra

CSERNUS TIBOR:
Móricz Zsigmond-illusztráció (Tusrajz)

A VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás grafikai anyagának nagyrésze illusztráció-sorozat, vagy illusztráló szándékú, ilyen feladatot szolgáló mű. Maga ez az arány is jellemző módon világítja meg a grafika alakuló feladatkörét: növekszik grafikusaink foglalkoztatottsága, s a művészi grafikát egyre többen, gyakrabban igénylik. Ez természetesen évről-évre jobban visszahat a műfaj fejlődésére és talán nem is túlzás megállapítani, hogy a képzőművészet főbb ágai közül ma a grafikánk tud leginkább a rá váró feladatoknak megfelelni.

Már évek óta általános véleményként hangzik el, szinte minden nemzeti kiállítás megnyitása után, hogy a grafika fejlődése a legproblémamentesebb, a legegyenletesebb, — s a problémamentességet a múltbeli kötöttségeknek a többi műfajhoz viszonyított kisebb szerepére, jelenlétére, az egyenletességet pedig az átlagos színvonalra értjük. Mert a stiláris törekvések itt sem szegényesebbek, szűkkörűbbek, mint például a festészetben, sőt, a technikák gazdagabb variálása sem marad el. A fejlődésnek, s éppen a fiatalok gyors fejlődésének egyik fő magyarázata éppen az az elején említett szoros kapcsolat, amely a grafikát, műfajának természeténél fogva is, közönséghez, megrendelőhöz köti.

A VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás grafikai anyaga nagy, mindenki lelhet benne ízlése szerint valót, tetszésének leginkább megfelelőt. Nem is célunk az illusztratív jellegű alkotásokat szemleszerűen felsorakoztatni, vagy akár hozzávetőlegesen is megemlíteni művészi értéküket, — inkább olyan alkotásokat említünk, amelyek-

BURATYNSKI ANTON: Hiába várnak (Litográfia)

nek problémái e műfaj fejlődésének jellegzetességeire, irányára mutatnak rá.

Éppen az illusztrációk között találni igen jó példákat arra, hogy a művész egyéni kifejezési módja, stílusa, hogyan tudja variálni az adott mondanivalót. A kiállításon, ahol az illusztrációkhoz készült rajzok eredetijét láthatjuk, ez talán még szembetűnőbb, mint hogyha könyvekben lapoznánk, ahol a képzőművész elképzelése, technikája, nem mindig érvényesülhet maradéktalanul. S bár a kiállítással foglalkozva nem térhetünk ki erre bővebben, de megemlítendő, hogy nem kis jelentőségű a papír-adta technikai kötöttség — művészeink részben ezért kényszerültek arra, hogy leginkább a vonalas rajz lehetőségeit aknázzák ki, és ez valamennyire hozzá is járult ahhoz, hogy illusztrátoraink rajztudása, tömör szűkszavúsága olyan sokat fejlődött. Általában elmélyültebbek a rajzok az írói mű szempontjából is: több a mondanivalójuk, konkrétabbak. S ez igen fontos, mert még mindig jelennek meg könyvek, amelyek rajzanyaga úgynevezett „artisztikus" hatásra törekedve, egyáltalán nem tekinti feladatának, hogy magát a könyvet kísérje, azzal összeforrjon. Ez a probléma azonban, ha eléggé eleven még megjelenő új könyveinkben, ezen a kiállításon már semmiesetre sem általános.

Csohány Kálmán illusztrációi (tusrajzok Szolovjov „Csendháborító" és Tersánszky J. Jenő „A vándor" című műveihez). Csohány művei igen tehetséges, nagy képzelőerejű művészre vallanak, és egyéni jellemzőkészségét, különös humorát mindkét mű ki is tudta váltani. Az ő rajzait a nagy anyagon belül elsősorban éppen a szereplők jellemzésének módja különbözteti meg, s ezt támasztják alá az egyéni stiláris vonások, rajzi megoldások. Különösen „A vándor" illusztrációinál érzi az ember azt, hogy a rajzoló milyen természetes összhangba került az íróval, annak sajátos, derűs, fanyar humorával, — a könyv alakjai szövegben-képben együtt jelennek meg előttünk, s ez már önmagában is az illusztráció dícséretét jelenti.

Raszler Károly rajzaiban évről-évre megfigyelhető az eszmei gazdagodás, formai fejlődés, s ezen a kiállításon különösen szép anyaggal szerepelt. Nemcsak a „Vérvörös csütörtök" izgalmasan megoldott, mozgalmas, s teljesen grafikai jellegű, a grafikai monumentalitáson belül maradó kompozíciója szép eredmény, hanem az illusztrációk is.

RASZLER KÁROLY : Jack London-illusztráció (Tollrajz)

REICH KÁROLY : Móra Ferenc-illusztráció (Tusrajz)

Érdekes, hogy a jellemzés, a hangulatkeltés milyen ereje rejlik, különösen a Jack London-illusztrációknál, magában a képfelépítésben. Az alakok csoportjainak szerkezete, összehangolásuk, mozgásuk, tömegük ritmusa annyira eleven, minden tollrajz annyira teljes külön-külön felépített kép, szilárdan állva meg a lábán, hogy kerülve az esetlegességeket, gazdag érzelmeket, tömör feszültséget tud kifejezni.

Erősödnek, élettelibbek Csernus Tibor illusztrációi is, a szemlélő már nemcsak illusztrációknak nevezett, de önálló jellegű képzőművészeti alkotásoknak érzi őket, hanem már meg is tudja sejteni a kitűnő vonások mögött az írói mondandót is. De ha már Móricz Zsigmond-illusztrációkról van szó, mégis erősebbek, mélyebbek Kass János rajzainak évről-évre érettebb, jellegzetesebb alakjai.

Reich Károly Móra-rajzainak kitűnő a hangneme, a hangulata: a felnőtteknek-gyermekeknek mesélő Móra Ferenc írásaihoz készült rajzok ilyen felnőttek-gyerekek számára egyformán megragadható, gazdag skálájú ábrázolások. S érdekes, hogy az illusztrátor egyéni mondanivalója is így érvényesül leginkább, amikor az illusztrált művel való szerves kapcsolat is érződik. Ez az egység második el, a művek tartalmi gazdagságának rovására, például Sajó Péter Anatole France-illusztrációinál, vagy Bozóky Mária egyébként igen finomrajzú Krudy- és Stendhal-rajzainál.

Különös hatásúak Pór Bertalan Dózsa-illusztrációi (Gergely Sándor Dózsa-trilógiájához készült szén- és ceruzarajzok). A művészt két évtizede foglalkoztatja ez a téma és felfogásának jellegzetessége, ami a rajzokat annyira frissekké teszi, abban rejlik, hogy a parasztháborút a maga történeti szerepében ragadja meg. Ha eszünkbe is jut Derkovits a megkötözött Dózsa láttán, az korántsem formanyelvi okok miatt történik, hanem annak a művészi módszernek az alapján, amely Dózsát nem mint diadalmas parasztvezért szerepelteti, hanem a meggyötört, sanyargatott, nyomorult parasztság vádiratát rajzolja meg benne. Ezeken a rajzokon be lehet mutatni mai parasztságunknak: ez volt a múlt.

KASS JÁNOS: Illusztráció (Tusrajz)

Múlt és jelen ábrázolása a VI. Magyar Képzőművészeti Kiállításon éppen a grafikai anyagban a leggazdagabb. Ez elsősorban az állami megbizatásoknak köszönhető, amelyek, ha nem is jelöltek meg csak ilyen fajta igényeket, hanem kiterjedtek tájképre, csendéletre is, mégis, éppen sokoldalúságukkal, a mondanivaló szabad választására buzdították a művészeket, és biztatták is őket az élet sokoldalú megismerésére. S ez a törekvés helyesnek bizonyult, mert a most szereplő művek nagyrésze nemcsak tartalmilag elmélyültebb, hanem formailag is igényesebb, bármennyire is áll a grafikára is az, ami a kiállítás egészére: hogy a kiemelkedő alkotás tulajdonképpen kevés.

Az állami megbizatások jogosságát és eredményességét elsősorban az bizonyítja, ahogyan idősebb és fiatalabb művészeket egyaránt bátor és szépen megoldott alkotásokra buzdítottak ezek az ösztönzések. Mennyivel feloldottabb és közvetlenebbül ható Lukovszky László mostani jelentkezése a tavalyi műveihez képest; a „Diósgyőri hengerészek" tömörsége, a „Petőfi népe" könnyű festői kézzel komponált véres összecsapási jelenete a művész fáradhatatlan és elmélyült alkotómódszeréről számolnak be. Gyönyörű festői összhangot nyújt Áron Nagy Lajos árvízi jelenete: szűkszavú a kép, nem próbálja belesűríteni az egész történetet, a pusztítást, a kétségbeesést s a megmentést egyaránt, de ebben a kis jelenetben, a nála sajátosan kevert sötét színek különös fényével, megállásra készteti a nézőt. Áron Nagy Lajos többi műve is szép, bár a „Szabadtéri vetítés" elképzelése, a sötétben világító fénynyalábra épülő kép nem tud megfelelni eredeti szándékának.

Nincs szándékunkban a kiállítás akvarelljeivel foglalkozni, de éppen illusztratív jellegük miatt meg kell említeni Szabó Vladimir „Földosztás"-át, amely a művész epikus tájainak szokott légkörében, bűbájos hangulatban mutatja meg a földosztó parasztok alakjainak kis csoportjait; a „Látogatás a tsz-ben" akvarellje is e

meseszerű keretben, színesebb, derűsebb elbeszélő módon ragadja meg mondanivalóját. Sok szépség van Papp Gábor ugyancsak nyugodt ritmusú, epikus jellegű „Földosztás"-ában is.

Hincz Gyula „Földmunkások Budapesten az 1930-as években" című krétarajza, mintha formáiban is idézné a harmincas évek proletárművészetének hagyományait. Nem riad vissza formatúlzásoktól sem a fizikai erő és nincstelenség érzékeltetésére, de kompozíciójának felépítésével, formáinak nagyvonalúságával és tömörségével tükrözni tudja a korszak súlyos válsághangulatát. Hincz Gyula másik rajzát, a „Gabonamázsálás a tsz-ben", erőtlenebbnek, szétesőbbnek érzem. Háy Károly László rajzai közül különösen a „Frankel Leó és a főügyész" tetszett, amely a már két éve megkezdett Frankel-sorozat méltó folytatása.

A grafikai anyag sokfélesége műfajilag is megnyilvánul, nemcsak stilárisan. Ebben a már nem különösebben meglepő, hanem egyre megszokottabb kiállítási képben is jelentős helyet foglalnak el Varsányi Pál kiállított művei. Nem annyira a linóleummetszetre gondolok („Csendőrtűz után a MÁVAG-ban 1918 június 20-án"), amelynek szigorú szerkezetében, két, háttér felé összefutó, párhuzamos fővonalára épülő kompozíciójában kissé mintha megmerevedne a szenvedély, hanem elsősorban a falu életét ábrázoló, tizenkét darabból álló fametszetsorozatára, amelynek nagy gazdagsága szinte lapról-lapra új módon deríti fel a néző képzeletét. Akár a szántást ábrázoló metszet tömör formáit nézzük, akár a „Gyümölcsszedés" mintegy gobelingazdagságú remek kis kompozíciójába merülünk el, a monumentális és játékos elemeknek ez az üde keveredése ugyanolyan örömet okozhat a látogatónak, mint amilyen örömmel a művész sorozatának motívumaiba elmélyedt. Az ilyen illusztratív jellegű, bár nem illusztráció céljaira készült sorozatokból ki kell emelni Stettner Béla „Soha többé" című vázlatsorozatát, amely a múlt nyomorát és embertelenségét gyötrelmét mutatja meg festőileg is hitelesen, laza formákra, sokat sejtető folthatásokra építve fel képeit.

A legfiatalabbak közül is sokan jutottak előbbre ezen a kiállításon. Szemerédy Miklós anyagából különösen tetszett az „Ismét napfényen" című szénrajz, amely rendkívül szerény, halk eszközökkel ábrázolja a pincéből kilépő, a nagy romváros tövében álló, új fénybe pillantó családot. Kajári Gyula a maga szokott módján, mozgalmasan, a képfelületet szinte szétfeszítő nagy formák szenvedélyességével ábrázolja az 1906-os petrozsényi bányásztrájk leszerelését. Zala Tibor két szénrajza közül elsősorban az „1942 március 15." tetszett, nemcsak rajzában, hanem egyes

ZALA TIBOR: 1942 március 15. (Szénrajz)

történelmileg jellegzetes típusoknak megfogalmazásában is.

Hasztalan lenne tovább sorolni a szemlélőt megragadó alkotásokat, hiszen jóformán mindegyik mond valami újat, ha nem is egész grafikánkról, de magukról az egyes alkotóművészekről. S a már eddig elért eredményeken túlmenően is örvendetes, hogy művészeink ennyire magukévá tudták tenni a megbizatások szándékát; fontos ez azért, mert a jövőben éppen a megbizatások gyakoribbá és rendszeresebbé tételével is hozzá akarnak járulni a nyugodtabb alkotómunka biztosításához.

Ma a grafikától igen sok illusztratív munkát igénylünk. A közönség hálás is érte, mert közvetlenebbül jut hozzájuk, könnyebben is meg tudja érteni mint a festészetet vagy a szobrászatot s mert a grafika, éppen az illusztrációkon keresztül jut el először a képzőművészetet egyáltalán nem ismerő, látási gyakorlattal még egyáltalán nem rendelkező közönségréteghez, sőt, ifjúsághoz is. Ezzel, természetesen, nagy nevelési feladat is hárul rá : először

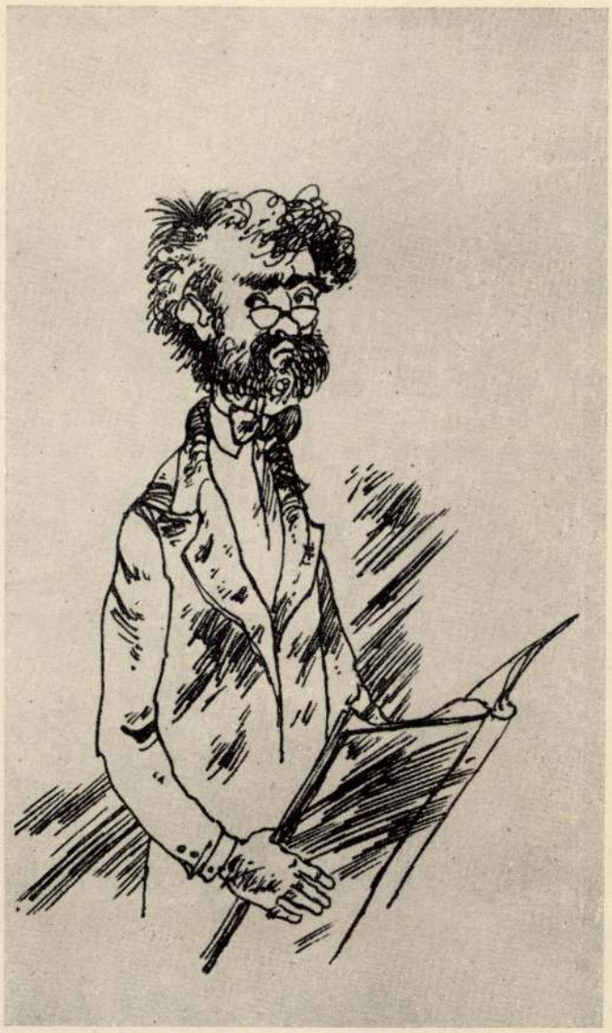

CSOHÁNY KÁLMÁN: Tersánszky-illusztráció (Tusrajz)

nevelhet széles tömegeket a képzőművészeti alkotás szükségszerűségének a felismerésére. Az illusztratív jellegű sorozatok, vagy adott témakörökkel kapcsolatos megbizatások még jobban kiterjeszthetik a közönség körében a grafika és az egész képzőművészet hatósugarát.

Ami pedig ennek a főbb példáin keresztül vázolt anyagnak a tanulságait illeti, ezúttal kifejezetten a könyvillusztrációknál maradva, ezen a kiállításon is, bár kisebb részben mint eddig, megmutatkozott mai könyvillusztrációnk erősebb és gyengébb oldala: a fejlődés leginkább a rajzi, formai felkészültség elmélyülésében, a növekvő művészi gyakorlatban látható, míg ugyanakkor az írói mű tartalmába, mondanivalójába való mélyebb behatolás még eléggé hiányzik. Különösen illusztrációval még ritkábban foglalkozó fiatal művészeknél érződik az, hogy még nem érzik át teljesen: az illusztráció csakis akkor válhat teljes értékű, önálló képzőművészeti munkává, ha alá tud rendelődni az irodalmi műnek, ha szándékában áll annak mondanivalóját a képzőművészet nyelvén tolmácsolni s ha mindig, elsősorban az adott könyv eszmei és stiláris sajátosságait tartja szem előtt, ehhez alkalmazza saját formanyelvi eszközeit. Ennek a munkamódszernek az elsajátításához pedig, azt hiszem, az olyan megjelölt témakörök ábrázolására buzdító állami megbizatások is segíthetik a művészeket, mint amilyenek nagyszámban szerepelnek ezen a kiállításon, mégpedig, nyugodtan mondhatjuk, zömében a kiállítás színvonalának javára válva.

CSOHÁNY KÁLMÁN: Illusztráció Szolovjov Csendháborító c. könyvéhez (Tusrajz)

CSERNUS Tibor

CS-16-1-57

Literatura, 1987/1988. 1-2.sz.

NÉMETH LAJOS

CSERNUS TIBOR ÉS A KÉP

1960. III. 25.

Bodnárral beszélgetek a Quint eszpresszóban. Vallatom irodalmi ügyekről. Az ő Irodalomtudományi Intézetük kicsit komorabb színekkel olyan, mint egy kiadó: lánykák, ivás, cinizmus, bizonyos fülledtség ott is van. Következésképp az új jelenségekre nem érzékenyek. Költészetben csak Juhász Ferenc, prózában Tóth Laci, képzőművészetben Csernus, Kondor Béla a favorit. Minden többi név gyanús.

(Fodor András: Ezer este Fülep Lajossal. I. k. 695. l.)

Nehéz objektíven megítélni Csernus Tibor munkásságát, főként Magyarországon, hiszen közel negyedszázada Párizsban él, e negyedszázad terméséből itthon egyetlen művét sem lehetett látni. De nincs sokkal könnyebb helyzetben egy külföldön élő szakíró sem. Bár 1964 óta, mikor is a Galerie Lambertben rendezett kiállítást, számos önálló tárlata volt Párizsban, majd New Yorkban is — 1973-tól a Galerie Claude Bernard szervezésében —, több ízben szerepelt csoportkiállításokon is, rangos írások foglalkoztak művészetével — például a L'Oeil-ben és az Opus-ban, mégis személyét és művészetét valamiféle titok övezte. Ha valaki nem épp akkor járt Párizsban, mikor a rue des Beaux Arts-on lévő Claude Bernard Galériában rövid ideig láthatók voltak Csernus-képek, akkor csupán néhány katalógusra és az alkalmanként reprodukált festmények ismeretére támaszkodhatott. Művei túlnyomó része épphogy kikerült a műteremből, már rangos magángyűjtemények — mint a Tyssen—Bornemissza — féltve őrzött kincse. És ami személyét illeti? Korunk művészetének elengedhetetlen kísérőjelensége a publicitás, a reklám — Csernus azonban megközelíthetetlen volt, nemhogy nem tartott igényt a reklámra, egyenesen menekült tőle. Úgy élt a Marais-beli kis lakásában, hogy jószerével

7. Céline az interjúban nem említi, hogy a témát Brindau párizsi szülészprofesszortól kapta.

8. François Gibault: Céline 1894—1932. Le Temps des espérances. Mercure de France, 1977. 63.

9. Louis-Ferdinand Céline: Romans I. Mort à crédit. Bibliothèque de la Pléiade, Gallimard, 1981. 567.

10. Ld. a Pesti Napló interjúját: "Semmelweis olyan nagy orvos, amilyen kevés volt. És olyan tragikus volt az élete, mint kevés orvosé...".

11. Johanne Bénard: i. m. 285.

12. André Smith: La nuit de Louis-Ferdinand Céline. Grasset et Fasquelle, 1973. 178.

13. Céline: Semmelweis. 35.

14. Dr. Gortvay György és Dr. Zoltán Imre: Semmelweis élete és munkássága. Akadémiai Kiadó, 1966. Benedek István: Semmelweis. Gondolat, 1980.

15. Céline: Semmelweis. 131.

csupán a környék kisembereivel érintkezett, és mikor a Bateau Lavoir újjáépített műteremházába, illetve a műteremházhoz kapcsolódó szerény lakásába költözött, csak szigetet cserélt, ismét megteremtve maga körül a régi Dráva utcai magányt. Mert Csernus, e szellemes mesélő, szavaival életet, légkört teremteni tudó ember, aki oly ízesen emlékezik gyerekkora élményeire, egy izgalmas Bondi-bokszmeccsre vagy a főiskola Bernáth műtermére, a nagy magányosok kasztjába tartozik.

Mindez tehát megnehezíti munkásságának megismerését. Ugyanakkor Csernus olyan festő, akinek határozott karaktere van, műveinek is, ezért néhány művéből is kibontható művészetének problémaköre. Miután azok közé a szerencsések közé tartozom, akiknek az elmúlt negyed században nem szakadt meg a kapcsolata Csernus oeuvre-jével, láttam néhány kiállítását és alkalmanként a műtermében lévő képeket, talán vállalkozhatom arra, hogy a futó benyomásnál mélyebben próbáljak véleményt alkotni munkásságáról, megpróbáljak behatolni a csernusi világba — már amennyire erre alkalmas vagyok, vagy amennyiben ez egy ilyen belső törvényeket követő, hermetikus művészetnél egyáltalán lehetséges.

*

Ha egy mondatba kellene sűríteni Csernus művészetének alapproblémáját, egy kérdőmondatban foglalhatnánk össze: lehet-e Festészetet csinálni, Képet alkotni a XX. század második felében, utolsó negyedszázadában? Nem egyszerűen festeni, megtölteni színekkel, formákkal egy adott felületet, mert ezt a gyakorlat bizonysága szerint lehetséges. Hogyan is határozta meg Maurice Denis a festészetet? "Vessük emlékezetünkbe, hogy egy kép — mielőtt csatalós, meztelen nő vagy valamilyen történet lesz belőle — lényegében nem egyéb, mint egy bizonyos csoportosítás szerint elrendezett színekkel beborított sík felület." Kétségkívül ebben a vonatkozásban beszélhetünk festészetről. Ez az empirikus tény azonban még nem bizonyít semmit, nem érv amellett, hogy lehetséges Festészet, hogy lehet-e valójában Képet alkotni, mert egy sík felület színekkel, formákkal való beborítása, még ha e formákból ki is alakul valamiféle figura, valaminek a "képe", azaz a festmény, akár ábrázol vagy jelöl is valamit, még nem feltétlenül válik Képpé, kompozícióvá, abban az értelemben, ahogy ez az európai művészetben kialakult.

Tudjuk, hogy a művészetben "kép, mint olyan", nincs, hiszen az ember történeti-társadalmi tevékenysége során számtalan fajta képpel találkozott és számtalan fajta képet alkotott, a vízen tükröződő képtől kezdve az ember képalkotó tevékenységének különféle megnyilvánulásáig. Amiről mi beszélünk,

az nem azonos annak a pszichofiziológiai és mentális folyamatnak, a vizuális észlelőfolyamatnak, a vizuális tények appercipiálásának termékével, amelynek mineműségéről oly sokat vitakoznak az optikai, a biológiai és a pszichológiai tudományok képviselői. E Kép nem azonos tehát az "optikai képpel", amely "valamilyen tárgyról jövő fénysugarak által optikai eszközök (lencse, tükör stb.) felhasználásával a tárgyról létrehozott kép", és nem azonos pusztán a vizuális észleleti képpel, a képalkotó tapasztalat rendezési folyamatának eredményével. A jelen szóhasználatban a kép több, mint a pusztán jelölő funkciójú, denotatív ábrázolás, tehát valaminek a "lefestése", sík felületen való reprodukálása vagy valami fogalomnak az illusztrálása, egy eszme reprezentációja. Nem teljesen azonos az ikonnal sem, amely bár képi minőség, de mégis mindenekelőtt funkciója a jelölés, egy transzcendentális minőség vizuálisan rögzíthető jele. A Kép, amellyel az európai festészet sáfárkodik, részben magába foglalhatja e funkciókat, lehet tehát denotatív, szimbolikus, s mint ilyen, némiképp ikon jellegű, de más is és lényege ebben a másban rejlik. A kép saját "vizualizáció", azaz követve a vizuális logikát, bizonyos koherens vizuális/plasztikai rendszer kialakítása, önálló képi világ megteremtése, amelyet belső törvényrend igazgat. Az európai festészet fejlődésében mindig benne volt e képi világot teremtő aktus, egyértelművé azonban a Giottotól induló folyamatban vált és zárójelbe téve mind a reprezentatív, mind a szimbolikus funkciót, pusztán a vizuális igazságra koncentrálva Manet, Cézanne és Marrées művészetében fogalmazódott meg paradigmatikus tisztaságba.

A Képnek tehát azt a funkcióját keressük, ami némiképp analóg a zenei alkotáséval. A zenei mű sem reflektál közvetlenül a valóságra, önálló világ, amely létrehozta saját műformáit, műnemeit. E világban is élet zajlik, "történik" valami, ám ez zenei történés, amely csupán a zene belső törvényeinek figyelembevételével, zenei terminusokkal írható le. Az emberi kultúra szférájában, az imaginárius valóságban létrejött tehát egy sajátos birodalom, amely illeszkedik ugyan a kulturális mező egészébe és lehet konkrét társadalmi funkciója is, létindoka azonban önmaga kreálásában rejlik, valódi funkciója zenei igazságok megfogalmazása. Hogy ezek az igazságok analógiásan összevethetők a természet bizonyos szükségszerű összefüggéseivel, törvényeivel, azoknak zenei valósággá transzponálása (arány, ritmus, korrespondenciák stb.), az nem változtat azon, hogy a zenei mű önálló világ, amely a valóságot új birodalommal, sajátos értékstruktúrával gazdagítja.

Lehet-e ilyen értelemben Festészetet csinálni, Képet alkotni a XX. század második felében, utolsó harmadában? A modern művészek túlnyomó része

túlhaladottnak érezte e kérdést, nem is akarta megválaszolni, ezzel valójában lemondott a kompozícióról, hiszen épp a kompozíció volt az, amely a képvilág belső törvényrendjét szabályozta. Ne tévesszen meg bennünket, hogy a nonfiguratív művészet megszületése óta számos festmény viselte a "Kompozíció" címet, hiba lenne, ha e címkét azonosítanók a világot teremtő belső kohézió szakmai terminusával.

A jelen keretek között nem tárgyalható, hogy modern művészet hányféle módon és milyen radikálisan számolta fel a képet, mondott le a kompozícióról, a belső törvényrendtől igazgatott saját világ megteremtésének igényéről, illetve hogyan hajtotta végre úgyszólván végső redukcióját. Köztudott, hogy Duchamp, a dada vagy a program szerinti "antiművészet" magának a művészetnek mint önálló szférának, a cassireri értelemben vett "szimbolikus formának" tagadásával — mikor is az alkotó aktust feloldotta a szimbolikus gesztusban —, lemondott a Kép alkotásáról, hiszen a kép a művészeti szféra "monoszának" tekinthető.

A Kép felszámolása már tulajdonképpen a naturalizmusban és az impresszionizmusban megkezdődött. Dora Valliet Points de repère című kitűnő tanulmányában rámutatott, hogy az impresszionizmusban elveszett a kép két alapvető tulajdonsága, a "fin" (vég) és a "limite" (határoltság). E felismerés rejlik Gauguinnek Daniel de Monfreidhez írt levelében: "Où commence l'exécution du tableau? Où finit-elle?" (Hol kezdődik a kép befejezettsége? És hol végződik?).

Az impresszionizmus előtti szakaszban a stíluselv kibontakoztatása, a ikrokozmikus képorganizálás megteremtette a kép totalitását, egységét. Az mpresszionizmus ezt az egységet csupán a fény révén akarta biztosítani. A orábbi stílusok is felhasználták a fényábrázolást, ám a kompozíció elemeként vagy az árnyékkal való kontraszt által vált építő elemmé (Caravaggio, eorge de la Tour), vagy mindent beborító és ezzel egységesítő anyagként érlmezték (Vermeer), esetleg fluidumként (Rembrandt) — mindvégig megőrizve onban a sötét—világos, a megvilágított/belülről világló—homályos/árnyékos trasztból adódó kompozíciós lehetőséget. Az impresszionizmus azonban a fényből indult el, sőt magát a fényt is felbontotta, csupán a két atkus egységére figyelt. Ám a minden szüntelenül változik, pillanatonkul, elvét nem lehetett totális igényű kompozíció alapjává tenni, kezetesebb impresszionista, Monet művészetének alakulása mutatja, épp felszámolódott a "fin" és a "limite" — a tavirózsa sorozat ép-koncepciónak. Cézanne és a divizionisták nagy próbálkozágy az atomjaira bomlott elemekből, a point-ból és a touche-

ból, a valőrből mint elemből, ismét szilárd képi egységet, vizuális rendszert hozzon létre, az előbbi pusztán a szem logikájára figyelve, míg Seurat az optika és az experimentális pszichológia felismeréseire támaszkodva.

A par excellence modern festészet kezdetekor Picasso az Avignoni kisasszonyokban megpróbálta ugyan újra megalkotni a Képet, mégpedig nem az európai festészet útját követve, hanem nagyvonalú eklektikával összegezve nem európai koncipiálási módokat is — de a fel-felbukkanó totalizáló törekvések ellenére a modern művészet mégis inkább a részelemek, a fragmentumok önállósulásának és önfejlődésének az útját követte, lemondva a képegységről, a képvilág megalkotásáról. A modern festészeti törekvések számos új megoldással gazdagították a festészetet a fakturális lehetőségek kihasználásától kezdve, új vizuális jelek és szimbólumok, új korrespondenciák kialakításán át a vizuális és a pszichikai mező tudatos összemosásáig — a képalkotás azonban nem érdekelte őket, a zárt vizuális rendszereket tudatosan a végtelen felé nyitották. A szürrealisták túlnyomó része ugyan formálisan "kompozíciókat" festett, de a kohézió nem a vizuális rendszer belső törvényrendjéből, a vizuális igazság feltárulkozásából fakadt, hanem a képet a tudatalatti kvázi-logikája, az asszociatív igazság fogta össze, a kép érvénye nem is vizuális minőség, hanem pszichikai realitás, nem a vizualitás logikája szabta meg az elemek helyét és minőségét. Míg a vizuális igazság egyszerre racionális és transzcendentális, a szürrealista képé irracionális.

A modern művészet tehát — úgy látszott — lemond a Képről, illetve arról az értelmezéséről, amely az európai festészetben kialakult, amelyért annyit fáradozott Manet és Cézanne, és küzdött — egyszerre megteremteni és széttörni akarván — Picasso.

Kokoschka egy itáliai élményére utalva írja önéletrajzában: "Michelangelo Nappala is, Tizianónak a velencei Accadémiában levő Pietàja is valósággal függönyt ránt le szemünk elől, azt a valóságot leplezi le, amellyel az embert a lét ábrázolhatóságának örök problémája újra meg újra szembesíti. Ez az igazi problémája a képzőművészetnek." A modern képzőművészet túlnyomó része más problémakört választott. Lehetséges-e vajon visszatérni e problémához és ezzel újraalkotni a Képet, a "lét ábrázolhatóságának" par excellence kísérleti médiumát? Vagy hogy közeledjünk Csernushoz, másképpen téve fel a kérdést: Bernáth Aurél, a Csernus által soha meg nem tagadott mester egy 1937-es tanulmányában úgy határozta meg a kompozíciót, mint eszményi valóság teremtése: "Kompozíció tehát minden kép, ahol az ideatartalom jelen van, illetve amennyiben ez a tartalom elég erős arra, hogy a tárgyat annak önmagára visszamutató jellegétől megfossza." A naturalizmus és az impresszionizmus

szenzualizmusában kérdésessé vált az "ideatartalom" és ezzel a kép elveszítette belső elrendező elvét, széthullott elemeire. Újraépíthető-e a Kép, mint ahogy Gaudi akarta újjáalkotni a Katedrálist egy ideatartalomtól megfosztott építészeti korban?

*

Ha a vázolt kérdéskör alapján tekintjük át Csernus munkásságát, több szakaszt különböztethetünk meg. Indulásakor egyértelműen a Bernáth-iskola szellemében dolgozott, mint a legtehetségesebb tanítvány. A kép egységét ő is az atmoszféra egysége révén akarta elérni, részben felhasználva az impresszionizmus fényfestését, de a posztimpresszionizmus némi tanulságát is gyümölcsöztette, egyensúlyt keresett a fényfestés és a telt kolorit között. Genthon István "mélyfényűségnek" nevezte Bernáth művészetéről írván azt a megoldást, amely érzékeltette a fénysugárzó anyag festői jelentését, de ugyanakkor hű maradt az atmoszféra festéshez is. Csernus is a természet, a tárgyi világ látványából indult el, de nem a dolgok ábrázoló, denotatív jelentését kereste, hanem a par excellence festői jelentést hangsúlyozta. A kép érzéki-konkrét, vizuális jelekből szerveződött. Mindez lényegében visszanyúlás volt az európai festészet egy korábbi szakaszához, egy azóta meghaladott úthoz, hiszen lényegében abból eredt az expresszionizmus és a kubizmus.

Csernus művészetében a változást egy hollandiai tanulmányút készítette elő. Rembrandt születésének 350. évfordulója alkalmával járt Hollandiában, de igazi élménye nem Rembrandt, hanem a németalföldi festők voltak. Az élmény szigorúan szakmai, mondhatjuk festészettechnikai felismerés volt: képzeletben újrafestette a németalföldiek képeit, a szem logikája és a szakmai tapasztalat révén rájött a németalföldiek festőmódjára. Először élte át azt az élményt, amelyet majd három évtized múlva Velazquezről szólván a következőképpen fogalmazott meg: "Micsoda élvezet egy Velazquez festette kezet szemlélni, megpróbálni behatolni a gondolataiba, miközben azt festette, felfedezni, hogyan 'gondolta' e kezet, mert a festészet mindig gondolati aktus." E képzeleti, gondolati belehelyezkedés egy alkotó folyamatba kezdetben még csak a képzeleti szinten fogalmazódott meg, de csakhamar próbára teszi festői logikáját és rekreálási képességét, először mindenekelőtt technikai szinten: az 1962-es Lehel téri piac néhány részletében, a piaci kavalkád már-már amorf káoszában hirtelen memlingi tisztaságú csendéleti elemek jelennek meg, de már ebben a szellemben készült a Színésznők (Hogarth variáció) nagyméretű táblaképe is (1959). Ezt megelőzően azonban újabb élmény se-

gítette, hogy túlhaladja a festői festés, az atmoszféra piktúra problémakörét. Az 1957—58-as párizsi tanulmányútja során Max Ernst és Hantai Simon képei technikájának megismerése adta meg a lökést, tehát ismét technikai kérdésekre koncentrált. Ettől kezdve közel került a tasizmushoz, az újfajta fakturális megoldásokhoz.

Visszatekintve megállapítható, hogy Csernus továbblépése ambivalens volt. Részben kibontakoztatta azt, ami már a látványfestésben potenciálisan benne rejlett. Ahogy a szem kezdetben színes pontok vibrációjának látja a tárgyakat, majd a képalkotó tudat aktivitása, a szem koordináló tevékenysége révén tárggyá szervezi, Csernus is végigkövette e folyamatot és műveiben vegyítette a két fázist, rögzítette a tárgy képévé meg nem rögződött színek kavalkádját, ám ugyanazon a festményen belül ezt konfrontálta a már megformált, formát öltött, festőileg a németalföldiek konkrétságát idéző részletekkel. Azaz ütköztette a tiszta szenzualizmust a gondolati aktus révén kialakított elemekkel. Káoszrögzítés és rendet teremtés egy művön belül, különféle faktúrák, látványérték önkényes egymásmellettisége. Nem különféle festői stílusok, nyelvezetek ütköztek a képen, mint például Picasso művein, aki eltérő stíluselemeket, más és más vizuális/plasztikai kultúrákhoz tartozó formatoposzokat foglalt össze, vagy a collage-okon, amelyeken különféle matériák, eltérő anyagok, másnemű közegek váltak egy új vizuális rendszer összetevőivé. Csernus festményein különféle ábrázolási lehetőségek, mimeitikus szintek ütköztek. A Saint Tropez (1958), az említett Színésznők (1959), az Angyalföldi MÉH-telep (1962), a Horoszkóp ember, majd a nagy visszhangot keltő Nádas (1964) voltak e periódus legjelentősebb művei. A kritika "szürnaturalistának" nevezte e stílust, amely hatott több fiatal festőre, a "szürnaturalistákra". Perneczky Géza a következőképp jellemezte e stílust: "...az egész iskola valamiképpen a naturalista (vagy plein-air módon természetelvű) világkép dilemmáiból született, s tulajdonképpen nem más, mint a természetelvűség túlhaladásának kísérlete, egy olyan avantgárd törekvés keretében, amely általában mégiscsak megmaradt a természetelvűség korlátai között... A szürnaturalizmus... az érzékletes és panteisztikussá dagasztott természetelvűség valamiféle avantgárdizálása volt."

Csernusnál azonban a tasiszta és szürrealista remineszcenciák ellenére sem vetődött fel a "természetelvűség" meghaladásának gondolata. Egy ideig úgy látszott, hogy útja a "mágikus realizmus" felé halad, legalábbis a hatvanas évek elején festett képei alapján e tendenciát láttuk körvonalazódni. Idézve az akkori véleményünket: "Képein a dolgok konkrétságát, mással nem helyettesíthető érzékiségét úgyszólván reflektorfénybe helyezi, e konkrétsá-

got, a par excellence festői jelentést a végletekig fokozza, egészen addig a határig, míg a festői elem a túlhangsúly révén már-már mágikus színezetet nem kap. Másrészt e fokozottan hangsúlyozott és érzékien jelenített motívumot vagy annak csupán egy részletét izolálta, összefüggéseiből kiragadta, és a motívumok a szürrealizmus szimbolikájának szellemében szerepeltek (Horoszkóp ember). E reflektorfénybe helyezett motívumtöredékek környezetét a tasizmus és az új fakturális eljárások segítségével egymásba burjánzó, formává nem váló színtobzódás oldotta föl. Ennek megfelelően Csernus képe a tárggyá, a formává még nem szilárdult színek eruptív fortyogása és a látásélménye emléke által már eleve megformált, funkcionális összefüggésétől megfosztott, némiképp mágikus, illetve szimbolikus motívumok kavargó, abszurd együttléte (Színésznők). Csernus képeinek a legfőbb eleme a szín, mint az eruptív mozgás, az átalakulás élményének az ébresztője. Csernus festői módszere az automatizmus, a révületélmény és az esztétikai tudatosság egymásba játszása, alkotó élménye pedig a szüntelenül születés és pusztulás dialektikája (Nádas, 1964). Áttörte a magyar festészet fő fejlődési tendenciáinak körét, és a kortárs nyugat-európai poszt-szürrealista, a fakturális izgalmakat tolmácsoló irányok követőjévé vált."

*

Csernus korai párizsi korszakát a legnehezebb áttekinteni. Viszonylag kevés kiállítást rendezett (Galerie Lambert 1964, Galerie du Fleuve 1967), bár szerepelt csoportkiállításokon is, mint például az 1971-es kölni L'Esprit du Surréalisme bemutatón. A francia műkritika is bizonytalan volt művei irányzatba való sorozásánál, felmerült a "Hyperréalisme", a "Figuration narrative", a "Nouvelle figuration" elnevezés. Tény, hogy némiképp közel került a hyperrealizmushoz. Anne Tronche-Hervé Gloaguen: L'art actuel en France. Du cinétisme à l'hyperréalisme, 1973-ban megjelent könyv Csernus művészetét az "objektív realizmus" képviselői között, Sam Szafran, Gasiorowski, Eve Granatzki művészetével együtt tárgyalja, az objektív realistáknak ahhoz a csoportjához sorolván, akiknél "a való pontos megfigyelése megőriz bizonyos emocionális, csaknem nosztalgikus dimenziót". Csernusról szólván megállapítják a szerzők, hogy részt vett egy ideig a "Figuration Narrative" kalandjában — ide sorolhatók a repülőmodellek tematikájú képek —, majd a "Réalisme Objectif" képviselője, nem köthető azonban teljesen a hyperrealizmushoz. Csernus ugyanis a vásznon sajátos eszközökkel egyfajta relatív realitást teremt, amelyben a kontúrok és az intenzitás valőrjeinek pontossága elveszti hideg és elkülönített karakterét.

A Csernus-féle objektív realizmus egyéni képlet, nem sok köze volt a pop art mellékhajtásaként létrejött amerikai hyperrealizmushoz és fotónaturalizmushoz. Alapvető eltérés formailag, hogy a fotorealisták lemásoltak egy színes fényképet, tehát a tükörkép másolatát adták. Szemük és a tárgy közé iktatták a fotót, azaz már egy síkra transzponált képet, és a vásznat "kiszínezték". Csernus is használt fotót segédeszközként — főként a későbbi figuratív kompozícióknál, modelltanulmányoknál —, de ő ragaszkodott a konkrét szenzuális látványhoz. Festéstechnikája is sajátos volt, némiképp megőrizte a divizionizmus számos elemét, a fotorealizmus szenvtelenségével és gépies semlegességével szemben azonban megtartott bizonyos világításbeli effektusokat, bizonyos rész kiemelődött, más háttérbe szorult, tehát orientálta valamiként a néző tekintetét, megmaradt némi mélységre utalás — bár a kép végeredményben az adott látványkivágás objektív visszaadása volt.

A hyperrealizmus konkrét képszerűsége ismét érintette a kép mint totalitás problémakörét, a képi zártságot, egyöntetűséget, egységet. A képegység azonban formális, az egynemű festői megoldás következménye volt, olyan értelemben képről mint kompozícióról nem is beszélhetünk, hiszen a hyperrealizmus lényegéből fakadóan tagadta a komponálást, a kép nem is válhatott vizuális rendszerré, csupán a vászon formájának megfelelő látványkivágása szabta meg a kép kereteit.

Csernus "objektív realizmusa" azonban nem csupán néhány formai vonatkozásban tért el a hyperrealizmustól, hanem problémakörében is. Objektív realizmusa ugyanis sajátos fenomenológiai redukciós aktus vizuális konzekvenciája.

A redukciós törekvések a modern mozgalmak jellemzői közé tartoznak, összefüggnek azzal a jelenséggel, amelyet Hans Sedlmayr a modern művészet alapvonásai között a "tisztaságra való törekvés" elvének nevezett. E redukciós folyamat klasszikus példája Mondrian művészete, aki logikusan járta végig az absztrahálás útját és eljutott a konkrét látvány struktív elemzése során a képtől elvonatkoztatott vonalak, arányrendszerek rögzítéséig, majd a végsőkig redukált alapelemek rendszerbe szervezéséig. Mondrian lényegében tagadta a képet, jóllehet művészetének megvan a szigorú belső kohéziója, törvényrendje. E kohézió azonban nem a képben revelálódó vizuális rendszer logikájából fakad, hanem elvont szükségszerűségek modellálása, sajátos vizuális modell, amely Wittgenstein Logikai-filozófiai értekezése képzőművészeti analogonjának tekinthető. A Mondrian festmény szigorú rendszer, mint ilyen, megváltoztathatatlan, de e vizuális rendszerben nem az európai festészet térkoncipiálási tevékenysége során kialakult vizuális jelek, festői valósá-

gok szerveződnek egységbe. Az érzéki-konkrét, a szenzuális háttérbe szorítása, a lehetőség határain belüli teljes kiiktatása, végső redukciója. Hogy e redukciós folyamat ellenkező pólusára utaljunk: Rothko vásznai. Jellemzőjük az érzéki-konkrét, a szenzuális ad abszurdum fokozása, a szenzuális érzékenység abszolutizálása.

Csernus is radikális redukciót hajtott végre, de nem a logisztikai absztrakció vagy az abszolút emócióval dúsított szenzibilitás szellemében, hanem megőrizte a vizuális tárgy vizuális konkrétságát. Ugyanakkor kiiktatott a képből mindenfajta denotatív funkciót, jelentést. A látvány "derealizálását" hajtotta végre, a festményen lévő kép "als solche", mindenfajta referencia, mindenfajta kód nélkül. Ennyiben hasonlít a fotóhoz, dokumentum, nem egy esemény, hanem a valóság egy látványdarabjának dokumentuma. A szem az alkotó látás révén az ingereket, érzéki benyomásokat képpé szervezi, de e ponton megáll, rögzíti a látványt. Mikor "objektív realistán" megfestette egy ház homlokzatát, nem egy házat ábrázolt, jelölt, hanem egy vizuális tárgyat tükrözött. Mint ahogy a tükörkép, a tükröződés sem ábrázol vagy jelöl, hanem a sík felületen visszatükrözi mindannak a képét, amely megfelelő szögben előtte van. A Csernus-kép vásznon való rögzítése, vizuális felmutatása a valóság egy vizuálisan appercipiálható szegmentumának, a látványi tárgy által kisugárzott "mintakép" festői eszközökkel való lejegyzése, a lehetőség határain belül minimálisra redukálva mindenfajta pszichikai összetevőt, mentális értelmezést. A festmény síkon való reprodukciója egy semleges tárgy képének, lényegében nem hordoz magában semmiféle, az önmagára való utaláson túli jelentést, ideatartalmat. A kép vizuálisan egységes ugyan, de kihalt belőle minden élet, a képen belül nem történik semmi. A képen látható látvány, a tárgyak objektíven leírhatók — legalkalmasabb a szigorú fenomenológiai leírás —, de a kép interpretálhatatlan, mert nincsenek jelentésrétegei, és a festmény egészéből és elemeiből hiányzik a kifejezés. Valójában tehát nem is valódi kép, hiszen az mindig aktivitás, a hyperrealista kép azonban passzív, vizuális dermedtségről beszélhetünk.

Paradox módon tehát Csernus is elérkezett a zéróponthoz, mint Mondrian az alapelemek végső síkredukciójában vagy Malevics a transzcendentális szenzibilitás végső fázisában, a fehér négyzeten fehér négyzethez. A Kép nem széttörött, mint a modern festészet legtöbb képviselőjénél, hanem megdermedt. Nem minősíthető naturalistának sem, hiszen ott "a tárgy önmagára visszamutató jellege" (Bernáth Aurél meghatározása) dominált, itt nem utal semmire, csak önmagára. Nincs is semmiféle ideatartalma. Továbblépés sem lehetséges, csak újabb és újabb látványszegleteket lehet választani és tükrözve

rögzíteni. A hyperrealista kép a kompozíció antitézise. A festői érték a megfestés objektivitásában, a benne rejtetten megnyilvánuló bravúrban rejlik.

*

Csernusnál a hyperrealizmus — szabatosabban az objektív realizmus — fenomenológiai redukciója csak átmenet volt, csakhamar tovább is lépett. Lényegében ekkor bontakozott ki Csernusnak a bevezetőben említett programja. Nem egyszerűen új figurativitásról volt szó és bármennyire össze is esik Csernus nagy kompozícióinak dátuma a transzavantgárd kibontakozásával, a posztmodern tendenciákkal, nem sok közük van hozzájuk. Csernus művészete ugyanis egyre inkább a Képről képben való meditálássá válik. Meditatív és nem teoretikus alkat, teóriája maga a Kép. Ahogy 1982-es kiállítása katalógusának előszavában Jean Paget kérdésére felelvén maga határozta meg: "A festők gyakran beszélnek is — gyönyörűség hallgatni őket, öröm őket olvasni, mikor veszik a fáradságot és írnak művészetükről. Szeretem olvasni Kokoschkát, mikor Tizianóról, Magnasco késői képeinek fénymegoldásairól ír, de szívem összeszorul, mikor Kokoschka megjegyzi: 'Velencében, 1948-ban, még egyszer megfestettem a Santa Maria delle Salute-t'. Ez a festészet: a festőnek a sujet-jével való küzdelmének ez az örökös újrakezdése, az, ahogy állandóan új tekintettel látja ugyanazt a sujet-t. Nem is lehet valójában teóriát csinálni, mikor az ember tudja, hogy ott van e tekintet." A festészet a festményben önmaga lehetőségeiről meditálva teremti meg önmagát.

Csernus tehát elmozdult a vizuális zéróponttól, túlhaladt a látvány fenomenológiai deskripcióján és ezzel ismét felmerült előtte a képalkotás, a kompozíció problémája. Ez együtt járt a kép kifejezés-potenciáljának növelésével, a mikrokozmikus zártság megteremtésének igényével és a zártságon belüli feszültségi rendszer kialakításával. E rendszeren, a sajátos vizuális mezőn belül ismét "történik" valami, nem valamiféle cselekményre utaló, illusztratív értelemben, hanem a formaelemek aktivitásának következményeként.

Számos nagy festő elődjéhez hasonlóan Csernus e lépést úgy tette meg, hogy visszanyúlt a tradícióhoz, a választott tradícióhoz. Mikor az európai festészet kialakította sajátos képértelmezését és létrejött a festészet autonóm világa, e világnak megvolt belső törvényrendje, önfejlődése, sajátos problematikája. Ezzel a közvetlenül appercipiálható látvány és a festői alkotás közé egy közbülső réteg szerveződött: a korábbi képi, stílusbeli megoldások bonyolult szövevénye. Białostocki az ikonográfiai megoldásokkal kapcsolatban írt az ikonográfiai típusok "tehetetlenségi nyomatékáról", a kép és kompozíciós típusok "tehetetlenségi nyomatéka" azonban még erősebb és ag-

resszívebb volt. A kompozíciós szkémák, patronok átéltek stílusváltozásokat, különféle tartalmak elmondására voltak alkalmasak, a művészettörténeti kutatás meg is különbözteti a stílustörténeti és a típustörténeti kutatást. Az akademizmusban ugyan e szkémák kiszikkadtak, iskolás receptté silányultak, a naturalizmus pedig brutálisan meg akarta szakítani e típusok érvényét, szerves hagyományát — bár még Courbet munkássága is bizonyítja, hogy ez csak részben sikerült neki —, mégis potenciálisan lehető volt életrekelésük. Hogy klasszikus példákra utaljunk: így töltötte meg a fiatal Maulbertsch sümegi freskóciklusában új élettel a barokk formalista sablonná váló stílusmegoldásait, kompozíciós alaptípusait, vagy így nyúlt vissza Manet a spanyolokhoz és kompozíciós kísérleteiben Raffaellóhoz és Giorgionéhez. Manet nem félt a "pastiche-festő" vádjától — elég utalni csak klasszikus képére, a halott torreádor alakjára, amely úgyszólván variációja a londoni National Gallery-ben lévő, a nápolyi iskolához tartozó, némiképp Velazquezre is emlékeztető, korábban "Halott Roland" címen szerepelő képnek.

Csernus művészete vizsgálatakor sem kell különösebb művészettörténeti ismeret annak konstatálásához, hogy milyen festők alkotják a "választott tradíció" körét: Caravaggio, a caravaggisták, a nápolyi festők, Velazquez, tehát a "tenebrosi", a "luminosi" festők nagy csoportja. Mi indította Csernust e hagyománykör megválasztására, hiszen művészetének korábbi szakaszai, iskolázottsága erre nem predesztinálta. A választásnak minden bizonnyal voltak szubjektív okai is. Közrejátszott benne egy szemműtét is, amely után oly élessé vált látása, hogy védekezni kellett a végtelen sok stimulussal szemben és a tenebrosik kontrasztredukciója alkalmas volt a látvány tömörítésére. A legfőbb indok azonban a feladat vállalásában rejlett: a képépítés, a kompozíció-alkotás lehetőségeinek kutatásában nyújtott segítséget e hagyomány tanulmányozása és újjáélesztése. Hogy nem csupán szimpátiáról volt szó, mutatja Csernus megjegyzése, amelyet Michel Troche idéz az 1986-os katalógus előszavában: "Caravaggio a teóriám".

Csernus tudja, hogy iskolázottsága, látáskultúrája révén eredendően "természetelvű" művész, márpedig ez nehezíti a valódi kompozíciók kialakítását, hiszen a víziót gúzsba kötheti a látványhoz való kötődés. Ám ahogy megfogalmazta: "régi kísérlete a 'naturalista' vagy mondjuk inkább, a látott dolgok festészetének, hogy a kompozíciót akar alkotni. Courbet műteremképén és a Manet-kon kívül ez ritkán sikerült, de miért ne kíséreljem meg a lehetetlennek látszót, miért utasítsam vissza e kísérletet?". Ehhez a nagy kísérlethez kellett a caravaggisták képalkotó mechanizmusának újraidézése. Nem egyszerűen imitálta, másolta őket, hanem beleélte magát képkoncipiáló tevé-

kenységükbe, mint ahogy azt tette a németalföldiek festészeti technikájának újragondolásakor: "Végső soron azt keresem, hogy a tárgyak és közöttem, a kompozíciók és közöttem ugyanazt a viszonyt létesítsem, mint amit e Mesterek (akik ugyanúgy festők, mint én) kerestek létesíteni a tárgyak és önmaguk, a kompozíciók és önmaguk között. Egyszerűen csak 'álmodni' akarom sorsukat és az álmon át rekonstruálni az általuk megtett utat."

Caravaggio és követői, mint az első nagy naturalista hullám képviselői kerültek be a művészettörténetbe. Caravaggiónak azt vetették a szemére, hogy túlzásba vitte a természet utánzását. Giovanni Pietro Bellori szerint "oly engedelmességet tanúsított modellje iránt, hogy anélkül egyetlen ecsetvonást sem tett és azt mondta, hogy minden a természeté, nem az övé. Minden egyéb szabályt megvetett és azt tartotta a művészet netovábbjának, hogy nem állott a művészet kényszere alatt." Ám az utolsó mondatban rejlő paradoxon sejteti, hogy Caravaggio művészi forradalma nem egyszerűen az új természetlátásban, a természetközelségben rejlett, hanem új szemléletében, az új képkoncipiálásban, művészi formaadásban, a hagyományos témák újraértelmezésében, új tartalommal való megtöltésében, a valóság új víziójában. "Realizmusa" éppúgy a látvány művi átalakítása, rendszerbe szervezése, mint a reneszánsz festők esetében — csak más módon, más nyelvtan szabályait követve. Ahogy Bellori írja: "Caravaggio gyakran alkalmazott feketét is, hogy a testeket minél plasztikusabban tüntesse föl. Annyira belegabalyodott ebben az eljárásba, hogy modelljeit nem eresztette ki a napvilágra, hanem egy elzárt szoba homályában tartotta őket, amelybe csak egy magasan levő nyíláson át hatolt be a világosság, élesen megvilágította a test fő részét, míg a többi sötétben maradt, csak hogy a fény és árnyék erős ellentétét kifejezésre juttassa..." Ezzel az eljárással a művi szituáció megfigyelésének, valóságértékének és az ideatartalomnak, stilizálásnak sajátos egyensúlyát alakította ki, újfajta expressziót teremtett, új jelentést adva a gesztus-nyelvnek, a tudatosan antiklasszikus, aszimmetrikus kompozíció kifejezési lehetőségének. Épp e megoldás vonzotta Csernust is, ezt tanulmányozta a caravaggistáknál: "a testen az árnyék és a fény játéka, az árnyékok hatalma a fényen és vica versa", ahogy a fény kiemel egy gesztust, testrészt vagy félbevág egy testet — szüntelen vizuális meglepetés, történés, dráma.

Csernus tehát nem egy valóságutánzási módszert, hanem egy sajátos művészi nyelvet, képépítési módot választott kiindulási pontként. A művészettörténet — elég csupán Warburg, Gombrich vagy Pächt nevére utalni — több ízben foglalkozott már bizonyos "pátoszformák", gesztusok, formatoposzok történeti sorsával, makacs továbbélésével, elemezték, hogy e toposzok miként

épülhettek be különféle stílusokba, formarendszerekbe, művészeti nyelvezetekbe. Csernus is kutatja, hogy e gesztusformák, toposzok kifejezési potenciálja kimerült-e, vagy pedig megtölthetők-e új tartalommal, felhasználhatók-e kifejezésteli képépítő elemként. Példaként elég csupán a Caravaggiónak tulajdonított "Krisztus az oszlopnál" című táblaképre utalni. (A jelen összefüggésben nem mérvadó, hogy a képnek három változata ismeretes, a roueni Musée des Beaux-Arts példánya, egy luccai és egy svájci magángyűjteményben őrzött festmény és a művészettörténet még nem egyezett meg eredetiségüket, illetve elsőségüket illetően. Csernus egyébként a roueni képet ismerte.) Krisztusnak az oszlophoz kötözött kezén a hurkot megcsavaró, megszorító pribék mozdulata Csernusnak egy 1982-es keletű, londoni magángyűjteményben lévő festményén tér vissza egy campingező lány hálózsákot összekötő kézmozdulatában.

Csernus nem csupán egy-egy gesztus, pátoszforma újraalkotásának lehetőségét keresi, rekonstruálva ezzel azt az alkotói és festői szituációt, mely a toposz megalkotása során kialakult, hanem elemzi és újraalkotja a kompozíció többi összetevőjét is, így az alakok térviszonylatát, a fény—árnyék ütköztetést, a kemény, éles megvilágítás és a libegő formák (drapériák) közötti ellentétet, a szaggatott mozdulatokat, kihegyezett taglejtéseket.

Bernáth Aurél említett tanulmányában a kompozíció egyik meghatározójának a belső feszültséget minősítette. Ez abból fakad, hogy a kompozícióban az alakok a "nekik kijelölt hely legmeredekebbjén állnak". Caravaggio kompozíciós módszerének újítása volt a "kihegyezett helyzetek" hangsúlya, elvetette a korábbi kompozíciók lényegét, az erőegyensúlyon alapuló harmóniát, eljárása révén a kompozíció feszültté, drámaivá vált. Csernusnak az 1980 körül festett aktkompozíció sorozatában az árnyékból hirtelen felbukkanó, de az árnyék által szét is szabdalt alakok ilyen kihegyezett kompozíciós szituáció alkotóelemei. Mozdulat- és gesztustanulmányok, de nem az akadémiai stúdium értelmében, hanem ahogy a modern színházban Grotowszki építette fel a mozdulat- és gesztusnyelvet. Csernus képein a figurákat semmiféle sujet logikája sem kapcsolja össze, mégis szigorú képegység összetevői, a "nekik kijelölt hely legmeredekebbjén" állnak. Ebből következően a kompozíció robbanásig feszült, drámai, minden mozdulat, fény—árnyék kontraszt kifejezővé válik, amelynek intenzitását még fokozza a kompozíció szigorú zártsága és a belső mozgás közti feszültség. A Csernus-kép zárt világ, amelyen belül azonban vizuális/plasztikai dráma zajlik, az élettel telített kép követeli autonómiáját, megteremtve saját idő- és térrendszerét. Nem kisebb dolog történt, mint hogy Csernus eljutott a Képhez, az önmagát létrehozván autonóm szféráját megteremtő Festészethez.

Az aktkompozíciók túlnyomó részében a figurák egymáshoz való kötődését a kompozíció logikája határozta meg, néhány kétalakos kompozícióban azonban az egymásra utalás motiválisan is hangsúlyozott. A fekvő vagy feltámasztott lábbal hátradőlő nőalak és a gyógyító gesztussal a szeméhez közeledő, vagy ezt megérintő alak mozdulata, a köztük lévő kapcsolat több, mint egy kompozíciós szituáció gesztus- és pátoszforma újjáélesztése. Bár Csernus tagadja, hogy valamiféle dramatizálásról, az emberi gondoskodás "ritualizálásáról" lenne szó, hiszen el akar kerülni minden emocionális felhangot, de maga is elismeri, hogy "mikor egy ember kezével a másik arcát érinti, újraalkotja azt a mágiát, amelyet természetszerűen a mindennapok ki akarnak zárni".

A gesztusok, kompozíciós részelemek, figura-viszonylatok, tehát a vizuális/plasztikai toposzok újraalkotása mellett Csernus egész kompozíciós rendszerek és ikonográfiai kerettémák újjáélesztésére is vállalkozik — keresve, hogy milyen új kifejezési lehetőségek rejlenek Caravaggio vagy Velazquez egy-egy kompozíciós megoldásában, leleményében. Példázzák ezt Caravaggio egyik főművének, a római Chiesa di Santa Maria del Popolóban lévő Szent Pál megtérése kompozíciónak átfogalmazott variációi (Saul I., 1985/86, 230x175 cm; Saul II., 1986, 230x165 cm), vagy Velazquez Prado-beli Vulkán műhelye jelenet átírása egy József és testvérei jelenetté (1986, 170x240 cm), vagy Velazquez Escorial-beli Jákobnak átadják József véres tunikáját kompozíciónak némiképp tükörképszerű átírása (József és testvérei III., 1986, 97x130 cm), gyakran csupán a figurák beállítása változik, vagy különböző kompozíciókban megtalálható pátoszformák, kompozíciós elemek kerülnek egymás mellé, generalizálódnak és új rendszert alkotnak.

A kompozíció néha az eredetitől eltérő témát és tartalmat hordoz — mint példázza a Vulkán műhelye kompozíciójának felhasználása egy Jákob és József fivérei jelenetté — a kompozícióban kulcsszerepet játszó Apolló figura szerepét Csernus képén egy Jákobot támogató fiatal nő aktfigurája veszi át. E változtatással is hangsúlyozódik, hogy a kompozíciós rendszerek önállósulnak, kifejezési lehetőségük nem kötődik egy téma- és tartalomkörhöz, többrétű tartalom hordozására alkalmasak.

Míg az aktfigurákból szerveződő kompozíciókat a testek korrespondanciája, a fény—árnyék ritmus fogta össze, az 1986-os nagy műveknél a tematikai összefüggés is szervező tényező, a képen belüli történés nem csupán vizuális/plasztikai konfrontáció, hanem pszichikai történés is, a kép a "termékeny pillanat" rögzítése.

A nagy kompozíciók megfestésekor Csernus is szembekerült azzal a problémával, amelyet Hegel a modern művészet alapproblémájának tartott. Míg a

klasszikus művész számára a tartalom már készen adott, "nem maga vállalja a nemzés és szülés folyamatát, s nem vesztegeti idejét a művészetnek megfelelő valódi jelentések kergetésével, hanem előtte készen fekszik egy magán- és magáértvaló tartalom, ezt felveszi és magából szabadon reprodukálja. A görög művészek anyagukat a népvallásból merítették, amelyben már kezdett átalakulni az, ami keletről került át a görögökhöz; Pheidiasz Homéroszból vette Zeuszát, s a tragikusok sem maguk költötték azt az alapul szolgáló tartalmat, amelyet ábrázoltak. Ugyanúgy a keresztény művészet, Dante, Raffaello is csak azt formálták meg, ami már megvolt a hit tanításaiban és a vallási képzetekben." Ezért nyúlt vissza a modern művészet több ízben a mitológiai és vallásos témákhoz, a "kerettémákhoz", ahol már megvolt a primér megformálás, alkalmassá vált tehát a matéria a művészi értelmezésre, újraformálásra.

A magyar festészetben is volt már rá példa, hogy egy eredendően természetelvű művész a bibliai "kerettémák" révén kereste azt a matériát, amely már preformálva volt, hogy ezzel elkerülje a modern művész nagy dilemmáját: a művész szubjektivitása anyaga és alkotása felett áll: nem uralkodnak többé rajta a tartalom és a forma már magában meghatározott körének adott feltételei. Ferenczy Károly biblikus képei ilyenek voltak — bár ő a témát a naturalista—plein-air kísérletével kötötte össze, a nagy Hegyi beszéd kompozíciója ezért torzó is maradt — a Józsefet eladják testvérei és a Három királyok azonban remekmű.

Csernus is "kerettémákat" választ, ilyenek a Caravaggio és Velazquez művekre reflektáló kompozíciók és ilyenek a legújabb mitológiai jelenetek: Atalante és Hippomenés versenyfutása, mikor is a szép vadászn fel akarja szedni Aphrodité aranyalmáit, amelyet Hippomenés csellel eléje dobott, vagy Kékrops leányainak története, akikre kígyó alakú fiúgyermeket bízott Pallas Athéné, kosárba zárva, a kis Erikthoniost, ám kíváncsiságból felnyitották a kosár fedelét.

E méretükben és struktúrájukban is monumentális kompozíciókban a gesztusok egymásra utalnak, a tekintetek összekapcsolódnak — anélkül, hogy a kompozíció jelenetillusztrációvá egyszerűsödne, vagy dominálna valamiféle emóció. E vonatkozásban Csernus Manet jó tanítványa, elve az "impassibilité", hiszen célja nem valamiféle jelenet pszichikai jelentéskörének illusztrálása, hanem a vizuális rendszeralkotás, egy kerettéma és kompozíciós toposz, illetve toposzteremtési aktus rekreálása, a Kép, a Festészet visszapörlése, újbóli megtalálása. Mindezt Csernus oly módon akarja megtenni, hogy abban nemcsak Caravaggio és Velazquez kompozíciós szisztémája, a tenebrosi festők

fény—árnyék traktálása éledjen újjá, hanem mindezzel szintetizálja a manet-i festőiség, tiszta vizualitás vívmányait is.

Csernus eljutott oda, amiről Kokoschka írt: a kép "azt a valóságot leplezi le, amellyel az embert a lét ábrázolhatóságának örök problémája újra meg újra szembesíti", és amelyet Kokoschka a "képzőművészet igazi problémájának" minősített. Márpedig ez szükségképp több, mint csupán formaproblémák, stíluskérdések megoldása, mint ahogy egy Bach-mű is több volt, mint zenei problémák megoldása, a zenei igazság feltárulkozása. Panofsky a műalkotás rétegeiben megkülönböztette a jelenség, a jelentés szintjét és — Karl Mannheim terminusait használva — a végső "dokumentum" vagy "lényeg" szintet, a "lényegi értelmet": "Úgy tűnik... a művészi produkciók is egy, a jelenségértelmen és jelentésértelmen túli, végső, lényegi tartalomra épülnek, a világgal szembeni alapmagatartás akaratlan és öntudatlan megnyilatkozására, mely az egyes alkotókat, az egyes korokat, az egyes népeket, az egyes kultúrközösségeket egyaránt jellemzi; s mivel egy művészi teljesítmény nagysága végső soron attól függ, hogy mennyi 'világnézeti energiát' sűrített bele a megformált anyagba, s mennyit áraszt onnét a nézőre (s ily értelemben egy Cézanne-csendélet nemcsak ugyanolyan 'jó', hanem éppoly 'tartalmas' is, mint egy Raffaello-madonna) — az interpretációnak is az a legfőbb feladata, hogy a 'lényegi értelemnek' ebbe a végső rétegébe behatoljon." Csernus bármennyire is ki akarja zárni műveiből a "világnézeti energiákat" — művei ideatartalommal telítettek, bennük rejlik korunk monumentális drámája. A vizuális igazságok felmutatása, a lét ábrázolhatóságának örök problémájával való küzdelem egyúttal korunk egzisztenciális kérdéseinek sugallása — hiszen nem kisebb dologról van szó, mint értékvállalásról és értékteremtésről. Újraalkotható-e a Kép? Lehetséges-e Festészet? Lehetséges-e Művészet? E kérdések nem elsődlegesen esztétikailag úgy is fogalmazhatók: lehetséges-e még — nem biológiai, hanem etikai értelemben — emberi lét?

Csernus Tibor festő Cs-16-1-58 (5)

Tandori Dezső:

A RÓZSÁK BÉKÉJE

A lámpák megtűzdelték a házak közt meghagyott közöket,
megvoltak a telefonfülkék, az alkalmi helyek, minden és
— — — Ezzel az egyhangúsággal. Valaki eszembe jutott, ez
nem az idegen város híg ködében, ez itthon: szemközt, a hegy
enyhültebb oldalában. Vettem egy szál rózsát, gépjárműbe
szálltam, átvitettem magam. Nekivágtam a sötét kaptatónak
a gesztenyefa alatt. Nehéz napokat éltem — — — eltelt
néhány, kettő alig, visszatértem a helyre, nappal ezúttal.
A jel, melyet lassan arrébb csúsztatott a hó, az eső,
talán a szél, a lejjebb jutó avar — — — a lejtőn, a jel
megvolt, igazítottam rajta olykor, most legutóbbi
állapotában láttam viszont; temetők egyik általánosát.
Hogy a rózsa mit csinált közben, két éjt, alig másfél
nap: ezt akartam látni, mint aki viszontlátná, bár
tudja, nem, nem tudja, tudja, nem, a Viszontláthatatlant
odalentről. Vagy honnét? Feketültek-e a szirmok? roggyant-e
a nyak, töttyedt-e a fej? Tapad-e sár a szirmokhoz? Látni
akartam, mint a föld rétegezését. A rózsa eltűnt.
Álltam ott, és nem volt semmi: — — — ez a várt három vonal
volt kettő-függőleges-egy-vízszintes elrendezésben. Egyik
szára alól a rózsa hiányzott. Megleltem viszont egy krókuszt,
melyről tökéletesen elfeledkeztem. Hetekkel korábbi
időn ültettem, általánosságban Hozzájuk, gondosan körülraktam
levelekkel, nagy fűcsomó védte. Ki volt fordulva bár, gumója
ép volt, új fehér virágot hozott, a régi fehér virág fonnyatagja
is szépen felismerszett. Visszahelyeztem a földbe, s elindultam
haza, oly messze minden szigettől, úttól, mindattól-mindazoktól,
miről-kikről beszéltem; s még a rózsák békéje sem volt — — —
bennem.

Kovács József:

AZ ÉV ÖTVENHATODIK NAPJA

Az anyák sérthetetlenek,
ölükben cipelik a népeket:
fölnevelik az emberiséget.

Erősebbek minden hatalomnál,
lakhatóvá teszik a Földgolyót,
értelmünket megtisztítják a mocsoktól.

Az anyák mind tehetetlenek
a háborúk, éhínség, merényletek
ellen: sírdogálnak csendesen

Afganisztánban, Afrikában,
a rezervátumokban és a
szaporodó menekülttáborokban.

Az anyák megalázhatatlanok,
ha bántják őket, a létezés
törékeny lényege belesajog.

Szebbek a manókeneknél
s jobbak mindannyiónknál:
a világot fölnevelő édesanyák.

Mátyás Ferenc:

EGY TÁVOLI KOPORSÓRA

Ki tép szét minket, mi veszejt össze,
hogy egymást marva,
testvértelenül
hullunk a sírgödörbe,
kiféle sátán ökle
tör a szívünkre,
hogy egységben ne maradjunk
s menekülve hazánkból
eltünjünk mindörökre? —
anyánk álmát, reményét,
szerelmünk szeme fényét
ki törte össze,
hogy bizalmatlanul nézünk
a szülőföldre,
s idegenül csángálva a világban
lehetünk hasznosak, kiket csodálnak,
de csak megtört arcunkat mutatja
lelkünk tükre?

Kitől kérjük számon a múltat,
mi, koldusbotra jutottak,
hová lettek, kik a szellemben hittek,
s lehettek volna honunkban elitek,
de a Szózat intelmét magukba fojtva
tovább bujdokoltak? —
mert vallomásuk nem talált
meghallgatásra, vad ármány
tört életükre.
Már csak a szellemhang felel,
széthullt emlékek közt emel
vádat, önvádat törvénytelenül
elkövetett bűnünkre, —
amidőn Szindbád hazamegy,
Széchenyivel merengve,
s egy név, vén kéz pisztolyt emel,
dehogycsak önnön homlokára,
— mindenki nézzen magába —
a golyó bevérzi szívünket.
De hát kit nem ért sérelem
ez eleve-elrendelés honában,
hol szívverésünk is lehallgatták
s lakatot tettek a szánkra,
s oly messze estünk Európától
medveláncon porondra vetve, —
erre nem ad választ a távol,
melynek ködében az igazság
útja mankókkal biceg lassan
a történelembe.
Boldog Asszony Anyánk,
s nagy I-vel írt Isten ügyészünk,
ha vagy, hát hol vagy,
kihez forduljon nevünkben a lélek,
hogy el ne enyésszünk
az új ezredévben?

Saint Tropez, 1959. ERDEI KATALIN FELVÉTELE

A Csernus-dosszié

Életmű-kiállítás a Műcsarnokban

Szenzációszag a levegőben. Az a festő állít ki Budapesten, akinek harmincöt évvel ezelőtt keletkezett a legendája, akinek huszonöt évvel ezelőtt gyűlt meg a baja a képzőművészeti élet irányítóival, és akiről tizenöt éve csak informális hírek keringenek Párizs és Budapest között. Szenzációszag a levegőben, mert ezzel a kiállítással végképp repatriáltatott a magyar művészettörténet elmúlt fél évszázadának legmarkánsabb és legnyughatatlanabb vonulata.

Akik analógiákat keresnek, azt mondhatják: a *Csernus Tibor* vezette szürnaturalista csoport sorsa kísértetiesen egyezett a hetvenes évek elején kirobbant „Heller—Fehér-üggyel", a budapesti Lukács-iskola szétszórásával. A filozófusok — egyet nem értésük jeléül — Amerikáig, Ausztráliáig távolodtak a hazai szellemi állapotoktól. A festők ugyan végzetesen európaiak maradtak, de ők se álltak meg a létező szocializmus akkori barátságtalan határainál. *Lakner László* Nyugat-Berlinben talált otthonra. *Gyémánt László* Angliában, majd Bécsben. Elméleti írójuk, *Perneczky Géza* Kölnben. *Szabó Ákos* és Csernus Tibor pedig Párizsban. Hála a képzőművészet ideológiailag „puhább" karakterének, a filozófusok és festők analógiája, legalábbis a sorsalakulás analógiája szűnőfélben. Lakner itthon mintáz itthoni kiállításra váró plasztikákat, amelyeket itthoni folyóiratok fognak remélhetően népszerűsíteni. Gyémánt hazaköltözött. Perneczky többet van Budapesten, mint „odaát". Szabó Ákos életművét hazaszánja, két évvel ezelőtti kamarakiállítása az Apáczai Csere utcában szép szakmai és anyagi sikert hozott. És most Csernus... Csernus, aki a vitathatatlan vezér volt, aki idősebb is volt, aki „már akkor" olyan képeket festett, amelyek nélkül megérthetetlen és megírhatatlan legújabb kori művészettörténetünk.

1.

Miért is? Talán mert ő a hűségesnek látszó Bernáth Aurél-tanítvány volt az, aki egyetlen pillanatra sem fogadta el a kor által fölkínált alternatívát. Azt a hamis felosztást, hogy a festő vagy alkalmazkodik a fennálló viszonyokhoz, és akkor hazug, figuratív és realista képet fest, vagy „föld alá megy" és akkor őszinte absztrakt és avantgárd képet fest. Csernus az 1955-ben alkotott *Három lektorral*, az 1957-ben alkotott *Újpesti rakparttal* és az 1959-ben alkotott *Saint Tropez-zel* bebizonyította, hogy a figurativitás nem feltétlenül megalkuvás. Hogy így jobban le lehet járatni a szocialista realizmusnak hitt szegénységi bizonyítványt, mintha nehezen követhető látomásokat álmodna egy padlás- vagy egy pinceműteremben. Természetesen ez a három remekmű nem tételmunkának és nem is harci fegyvernek készült. „Csak" arról szóltak, hogy a legbanálisabb látvány is látomássá emelődhet, ha a részletek szokatlan összefüggésbe kerülnek. „Csak" arról szóltak, hogy a legkonvencionálisabb téma is elvarázsolódik, ha a fontos és „fontatlan" festői elemek alá-fölérendeltségi viszonya megváltozik. A három lektor ironikusra és szkeptikusra állított arckifejezése szorongó és kiszolgáltatott többletértelmet nyer azáltal, hogy fejük fölött a festett tükörfal fizikai valójukat is elsúlytalanítja. A rakpart talicskán ejtőző vagányai nem azért kezdik ki a heroikus munkássémát, mert a hősök éppen a termelés szünetében ábrázoltatnak, hanem mert a folyópart irizáló sejtelmes hulladéka, mint valami történelmi végzet, a kép legfontosabb szereplőjévé válik. A Saint Tropez csupa alak, csupa esemény, csupa történés. Minden elem egyformán zsizseg. De mert egyformán zsizseg, eredeti értelmét elveszíti és vonzó, jelentés nélküli szőnyegmintává lényegül át. Ha az elemek beszélnének, hozzánk csak hangfoszlányuk jutna el, ha zenélnének, csak háttérzajt csapnának. Csernus már akkor, már az ötvenes évek végén rájött arra, hogy az emberábrázolás segítségével lehet a leginkább az emberi elidegenedést ábrázolni. A képeiből kicsapó filozófia megpörkölte az esztétákat; a dimenzióját veszített ember, ez az aktuális kísértet kínos meglepetést okozott. Nem csoda: a stílrealizmus kenetteljesen emberbarát koncepcióját ő kérdőjelezte meg festményen nálunk először. De az elmarasztalók — és ebből jó néhány volt akkoriban — erről inkább hallgattak. A bírálat leginkább a festő eredeti technikájának, az olajfestéket grafikus módszerrel kezelő eljárásának, a felület kapirgálásának és spachtlis megdolgozásának szólt. Formalizmus — szólt az ítélet. És e kiátkozás nyomán elérték, hogy az olajfesték márványos felületet eredményező módszere évtizedekig a *festői másképpen gondolkodás, a vizuális különvélemény* szimbolikus jelévé válhatott. Csernus technikája Csernustól eloldozódva különös hazai karriert futott be. A „megcsinálom, amit akartok, de azért nem adom magam oda egészen" attitűd képzőművészeti megfogalmazását véglegesítette. És ez, ismerve a hazai közeget, kulturális tettnek nem volt éppen kicsiny vagy veszélytelen vállalkozás.

2.

De ugyan mit kezdhetett volna Csernus odakint ezzel a csak hazai közegben érvényesülő és csak hazai közegben érvényes módszerrel? 1970-ben jártam először Párizsban, emlékszem, a Szent Lajos-szigeten láttam tőle az első kint festett képeiből egy kamarakiállítást. Ezekből itt egy sem szerepel, talán nem véletlenül. A „csernusizmus" kint szükségszerűen válságba került. A szó átvitt, de konkrét értelmében is olyanok voltak akkori vásznai, mint robbanás után a visszamaradt üszök, hamu, szemét. Ez a rom eltakarításra várt, a romok helyén, építkezni kellett.

3.

Szenzációszag a levegőben. A *Műcsarnok* első termeiben, olyan képek láthatók, amelyekhez hasonlókkal magyar néző nemigen találkozott. Két puha tollú hattyú úszik a sötét vízen. Túlérett gyümölcsök, mély illatú virágok, trópusi lepkék fonódnak kompozícióvá a barna mediterrán éj leple alatt. Ábrahám Izsákra emeli a kést. Kékrpops lánya kígyót szül. Józsefet gödörbe taszítják testvérei. Jeleneteket látunk, megdermedt emberi, állati és növényi drámákat. A jelenetek pincében zajlanak, a pincéből láthatatlan ablak nyílik a napvilágra, az ablakon fénypászma ömlik be, a fénypászma erőszakosan világos és sötét részekre osztja föl az útjába kerülő alakokat. A leírásból nyilván kitűnik: a legklasszikusabb kora barokk képépítési módszer tanúi vagyunk. *Caravaggiónak* és *Velasqueznek*, *Zurbarannak* és *George de La Tournak* a tudatosan vállalt programja támad itt föl. A képek gyönyörűek. A barokk itt nincs idézőjelben. A nézőt nem távolítja el semmilyen eklektikus és oda nem illő tárgy. „Anch'io sono pittore" — kiáltott föl Raffaello, amikor konkurensének a művét megnézte, és föltámadt benne a versenyezhetnék. „Azért én is festő vagyok" — kiálthatott föl Csernus, —, no nem éppen a kortárs művészeti teljesítményeket látva, hanem valószínűleg Róma pénzbedobással megvilágosodó fantasztikus kápolnaremekeiben, talán a San Luigi dei Francesciben vagy a Santa Maria del Popolóban, vagy a San Agostinóban.

Mi ez? Csernus semmibe veszi a kor követelményeit? Talán nem tudja, hogy a képzőművészet immár száz éve egyfolytában arra tesz kísérletet, hogy elszakadjon hagyományos létmódjától? Hogy levetkezze először a témát, azután a kompozíciót, azután a „természetutánzó" módszert, azután a funkciót, azután a hagyományos matériát, azután a befogadás időbeli kötöttségét? Talán nem veszi észre, hogy a képzőművészet elvesztette kitüntetett helyét a látható világban? Hogy az építészet és a design között meg kell elégednie egy kicsinyke, bár dicső szereppel, valahogy úgy, ahogy polgári demokráciában a király lemond tényleges hatalmáról a szimbolikus reprezentáció kedvéért?

Óh, vélhetően Csernus mindezt nagyon jól tudja! Ritka művelt festő kiállítását rendezte meg a Műcsarnok. De festőét! Olyan művészét, aki számára a világ bezárult. Ha a világ azt sugallja, hogy a képfestést abba kell hagyni, mert a fejlődés azt diktálja, akkor ez a világ nem kell számára. Akkor *a világgal szemben kell* a festészet. Róma és a redőző drapériák, a feszülő izmok és a fényes pikkelyű halak. Mindazok a képemlékek, amelyeket az emberiség egyszer már kitalált, és egyszer nagy bánatában, de szükségszerűen elfelejtett.

Tévedés lenne Csernus új korszakát archaizálásnak tekinteni. Az archaizálás egyfajta agitáció. A festő olyankor arról akarja meggyőzni nézőjét, hogy a művészet elfajzott, de legalábbis rossz irányba ment, helyesebb lenne visszatérni a régiekhez, mert azok még tudták, mi a szép. Csernus ezzel a lélegzetelállító barokkal nem akarja a művészetet megtéríteni. Nem azért fest anakronisztikusan, mert reménykedik valamiben. Azért fest barokkul, mert leltárt csinált a számára bevégeztetett festészettörténetből. És mert a dolog számára valóban véget ért, miért ne válassza ebből a lezárt történetből azt, ami a legszebb volt, ami a legnagyobb szakmai tudást igényelte, ami a leghatásosabbnak bizonyult? Végtére is festő. Akkor is az, ha a festészet maga halott.

E képanyag kapcsán jutott eszembe minden idők legnagyobb hamisítójának, a holland *Van Meegerennek* az esete. Bocsásson meg Csernus Tibor, a hasonlattal nem sérteni akarok és még kevésbé akarok etikai párhuzamot vonni ott, ahol etikai párhuzamról szó sincs. Van Meegeren hatalmas vagyont gyűjtött, kollaboránskodott, akit csak tudott, becsapott, és még sok más ellenszenves dolgot művelt Vermeer van Delft XVII. századi festő modorában alkotott remekművei által. De nem is nagyon tehetett másképpen *abban a korszakban*, amelyben még éltek illúziók a modernségről, amelyben az íratlan szabály szerint egy kortárs festő vagy „halad a korral", vagy nem „halad a korral", de hogy a „kor halad", hogy a világ előrefelé megy, az senki számára nem kétséges. Ha Meegeren ki akarta elégíteni a vermeeri festészet iránt érzett elementáris vonzalmát, csakis hazugsághoz folyamodhatott. A *Van Meegeren-dosszié* címen megjelent dokumentumkötet tanúsága szerint a főtárgyaláson a festő így védekezett: „Pusztán az a vágy hajtott, hogy festhessek. A folytatás mellett döntöttem, de elsősorban nem azért, hogy hamisítványokat hozzak létre, hanem a technikám hasznosításáért, amelyet kifejlesztettem. Ez valóban egy nagyszerű eljárás. A jövőben azonban nem fogom mesterségesen megöregíteni és régi mesterekként eladni a képeimet."

Tudjuk, ez a terv neki már nem sikerült. A tervet félszáz évvel később az a festő valósította meg, aki Van Meegerennél nem kisebb tehetség, aki Van Meegerennél nem kevésbé kiábrándult, de Van Meegerennel ellentétben lefegyverzően őszinte: Csernus Tibor.

P. Szücs Julianna

GÜNTER DE BRUYN:

A személyes szabadság megsértése

Tendenciózus okok döntöttek arról, hogy a százmeg százezer történetből, mely Berlinben nap mint nap megesik, miért épp ebből lesz elbeszélés. A főszereplőt Anita Paschkénak hívják, harminckét éves, szőke, karcsú, hajadon és három gyermek anyja. Mellékszereplőként feltűnnek még: Ströhler, egy pincér, Schälicke, a népi rendőrség alhadnagya, valamint Siegfried Böttger, az Ezések állami vállalat igazgatója. Időpont: az elmúlt év egyik éjszakája.

A történet a Ströhler nevű mellékszereplővel kezdődik. A férfi nem sokkal éjfél után, megtérve a Medvéhez címzett kocsmában végzett munkájából, természetesen fáradtan és enyhén ittas állapotban, belép a Linienstrasse 263. számú házba, ahol hátul, a negyedik emeleten, középen lakik, majd öt perccel később újra elhagyja az épületet, hogy fölkeresse az Oranienburger Tor közelében levő telefonfülkét, amely azonban használhatatlan, mire sietve, enyhén táncoló járással, visszafut a Medvéhez címzett kocsmába, fölhívja onnan a rendőrőrsöt, s kéri az ügyeletest, hogy azonnal küldjön ki egy URH-járőrt a Linienstrasséra, ahol a hátsó épületben, negyedik emelet, balra, egy ember, pontosabban: egy férfi, ököllel dörömböl bent az egyik ajtón, azt állítva nagy üvöltözéssel, hogy megsértették a személyes szabadságát, s nyomatékosan követeli az államhatalmi beavatkozást. Nem, senki sincs berúgva, ő sem, bár ivott, amint ezt a foglalkozása, lévén pincér, szinte megköveteli, és a sértett sem, aki, ha értelmesen szólnak hozzá, értelmesen válaszol is, egyébként szász kiejtéssel, már ha szabad ezt megjegyeznie. Nem, a ház ajtaja nincs bezárva, egyébként pedig ő, Ströhler, amint befejezte a telefonálást, mindjárt a ház elé fog menni, s ott várja be a járőrkocsit, hogy a kollégákat megkímélje a hasztalan keresgéléstől, mivel amit ő hátsó épületnek nevezett, az tulajdonképpen a jobb oldali szárny, amelynek a bejárata könnyen eltéveszthető, miután a második hátsó udvarba vezető átjáró jobban szembetűnik, mert az nagyobb, mint az igazi feljárat, nagyon nagy, tulajdonképpen egy kocsibejáró, de kocsival ott már nem szabad áthajtani, ahogy az elsőn sem, mivel mindkét udvar alatt elvizesedett pincék húzódnak, s ezek beomlással fenyegetnek, minek következtében a bérlők már két nemzedéken át kénytelenek felárat fizetni a szénhordóknak a sok kosarazás miatt.

Igen, jól tudja, kié a lakás, ugyanis éppen az övével szomszédos, negyedik emelet, balra, ő középen lakik, és eléggé ismeri az asszonyt, már amennyire az ember egy szomszédot ismerhet anélkül, hogy barátságban lennének; a nőt Paschkénak hívják, és tulajdonképpen még hajadon, csak éppen egy háromgyerekes hajadon, kettő-, négy- és hatéves srácokkal, akiknek sosem tudott egyszerre helyet kapni az óvodában meg a bölcsődében, amiért is most éjszakánként dolgozik mint portás egy kis szállodában a Friedrichstrassén, este tíztől reggel hatig, ez a szerencsétlen teremtés, pedig egyébként rendes volna, ha nem számítjuk az egymást váltogató férfiakat, akik közül bizonyára ez a dörömbölő is való, legalábbis, ha ő, Ströhler nem téveszti össze a hangját, amelyet az utóbbi hónapokban már gyakran hallott, mármint a lépcsőházból, és nem a falon át, az ugyanis vastag, és fölfogja a zajokat; ez a ház egyetlen előnye, de tényleg az egyetlen. Nem, azt nem tudja, hogy a férfit hogy hívják.

Anélkül, hogy hosszasan elidőzne, Ströhler fölhajt még egy snapszot, és kollégái biztatása közepette elindul a Linienstrasse 263. számú ház felé, amelyet — és erről ő nem tud — pontosan száz évvel ezelőtt építettek egy olyan férfi pénzén, akinek a dédunokái most Hamburgban laknak, és tulajdonuk kezelését a városi közigazgatásra bízták. Ströhler csak azt tudja, hogy a házat utoljára 1930-ban renoválták, s ezt az eljárást a házkezelőség nem szándékozik megismételni, mivel az objektum már 1950 óta lebontásra van ítélve a következő, mindig szilárdan rögzített határidőkkel: 1960, 1963, 1968, 1972. A remény esztendejét most a következő év utánra tűzték ki, amihez csak a kevés tapasztalattal rendelkező új bérlők fűznek még illúziókat.

Amikor Ströhler a tett színhelyére ér, a kocsiból már kiszállt a második mellékszereplő, a súlyos testű alhadnagy, aki nem mutatkozik be név szerint. Ströhler viszont igen, mire még egyszer be kell számolnia arról, amit az olvasó már tud. Miközben átvágnak a sötét udvaron, és megmásszák a lépcsőket, a pincér izgatottan szökdelve, a rendőr nyugodtan, megfontoltan, fölvetődik még néhány megválaszolandó kérdés, először is a gyerekekre vonatkozóan, akikre Ströhler eddig nem gondolt, de akikről most mindjárt eszébe jut valami, nevezetesen az anyjuk egyik megjegyzése, miszerint a srácok bármit örökölhettek a papáiktól, de azt a képességüket, hogy bámulatosan mélyen tudnak aludni, minden bizonnyal neki köszönhetik.

A következő kérdésre Ströhler megáll, hogy heves tiltakozását kézmozdulatokkal is kifejezésre juttassa: az ég szerelmére, dehogyis, ilyesminek nyoma sincs, az egymást váltogató férfiakkal nem erre célzott, sőt, ha jól emlékszik, ő egy rendes és sajnálatra méltó személyről beszélt, aki mellől egyre-másra eltűnnek a férfiak néhány év vagy hónap után, talán — ki tudhatja — a lakás miatt is, amelynek összes nyűgét aligha bírja valaki elviselni hosszabb időn át.

A pincér fel-feltörő szóáradatára az alhadnagy csupán somolyog, nem mond véleményt, nem árul el semmiféle érzelmet, még a Paschke-lakás előtt sem, amely mögött öklök dörömbölnek egy szobaajtón, és segélykiáltások hangzanak. Türelmesen kivárja, amíg a dörömbölő szünetet tart, majd lehajol, fölnyitja a levélbedobó nyílásának fedelét, és bekiáltja a sötét folyosóra, hogy itt van a népi rendőrség, és felvilágosítást kér.

A megértés lassan halad előre. A két ajtón csak az hallatszik keresztül, amit hangosan és tagoltan mondanak. Erre azonban a bezárt ember csak többszöri felszólítás után képes. Végül a következő tényállás kerekedik ki: Paschke asszony rosszindulatú szándékkal tartja fogva a férfit, aki követeli azonnali kiszabadítását, szükség esetén a lakás erőszakos felnyitásával.

Az alhadnagy mindezt szótlanul tudomásul veszi, megkérdi az izgatottságtól ide-oda toporgó Ströhlert, hol dolgozik az asszony, nyugalomra és türelemre inti a foglyot, Ströhlernek jó éjszakát kíván, és elhagyja a házat.

Anita Paschke ezalatt lelkiismeretesen ellátja a szolgálatát, mely négyötöd részben a már említett mély alvásból áll, amiből fennakadások esetén csak egy rendkívül éles hangú csengő tudja kiragadni, s ezt a penzió tulajdonosa, Eisenpeter úr (aki itt nem jelenik meg, mert huszonkét óra harminctól öt óra harmincig éjjeli pihenőt tart), külön az ő számára volt kénytelen fölszereltetni, hogy az éjfél után érkező vendégeknek ne kelljen az éjszaka fennmaradó részét, ha nem is az utcán, de a lépcsőházban tölteni, merthogy a fennhéjázó „Stadt Frankfurt" nevet viselő kicsiny szálloda egy máskülönben lakóházul szolgáló épületnek csupán a második emeletét foglalja el.

Úgy nagyjából éjfélig Anita még megőrzi éberségét a tévézés örömei meg némi kötögetés segítségével, majd — föltéve, hogy valamelyik vendég a szolgálat lejárta előtt kívánja fölébresztetni magát — beállítja a vekkert, keze ügyébe készíti az éjszaki élet megszállottjainak szobakulcsait, becsavarja magát egy pokrócba, összegömbölyödik az egyik nagy klubfotelban, és azonnal elalszik — hacsak nem tartják ébren, mint ezen az éjjelen, még öt-tíz percig azok a gondolatok, amelyeknek a bezárt férfi, ha nem is a címzettje, de a kiváltója. Anita patkányokra gondol, egészségügyi intézkedésekre és hatóságokra.

Mindez tarka összevisszasággal kavarog a fejében, de végezetül mégiscsak létrejön valami tervféleség a következő napra vonatkozóan, amikor majd megpróbálja tevékenységbe fojtani kétségbeesését. Könyörgő zarándokutakat fog tenni a gyerekeivel együtt, könnyeket fog ontani, utat enged kétségbeesésének, átkozódni, káromkodni fog, elmesél néhányat számtalan patkánytörténete közül, beszélni fog hidegről, hőségről, nedvességről, piszokról és bűzről, gyerekbetegségeket sorol föl, építészmérnököktől, bádogosoktól, vízvezeték-szerelőktől vett szakkifejezéseket fog használni, s így remélhetőleg megint kap a kezébe egy köteg hivatalos papírt, amelyen az SZTK, az egészségügyi állomás, a szociális osztály és az ifjúságvédelmi hivatal igazolja, hogy a lakásviszonyai tarthatatlanok. A köteget ezúttal is három zajos kedvű gyermeke kíséretében elviszi a lakáshivatalba, ahol bosszúsan hozzácsatolják már meglevő tekintélyes aktacsomagjához. Ha a kövér nő színe elé kerül, az röviden elintézi majd azzal a megjegyzéssel, hogy csak annyi lakást utalhat ki, amennyi van, de ha az öreglány lesz ott, az jobban fog panaszkodni, mint ahogy ő, Anita, azt valaha is megtanulhatná, arról a sok-sok családról, akiknek sokkal, de sokkal rosszabbul megy, mint neki, akik hatan kénytelenek egy szobában élni, nem pedig négyen kettőben, mint ő, akiknél a vécé nem a lépcsőházban van, mint nála, hanem az udvaron, akiknek a vízvezetéke nem fagy be mindig nulla fok alatt, mint a Linienstrasse 263-ban, mert soha nem is működött, és már meg sem javítható. Az öreglány ezt olyan jól fogja csinálni, hogy Anitának (aki még a fürdőszoba hiányát is fölhánytorgatta!) lelkiismeret-furdalása támad önzése miatt, és szánakozás ébred benne azok iránt a szegények iránt, akiknek ennyivel roszabbul megy a soruk, mint neki, meg az öreglány iránt is, aki szenved attól a nyomortól, amelyet nem tud enyhíteni. Bűnbánattal telve fog visszavonulni, s csak az utcán jut majd eszébe megint az a sok-sok család, amelyeknek sokkal, de sokkal jobban megy, mint neki, s találó szavak fognak újra megfogalmazódni benne, megkésve, annak az igazságtalanságnak a felpanaszolására, hogy valaki, aki időtlen idők óta egy ilyen rohadt lyukban lakik, már soha nem képes onnan elkerülni, hacsak le nem bontják a házat, vagy hacsak nincs a lakónak kapcsolata azon helyek egyikéhez, ahol az új lakásokat osztogatják, olyan embereknek, akiknek nem is lenne szabad fölkeresniük a lakáshivatalt.

A kapcsolat szóval azonban Paschke asszony ismét visszatért kiindulópontjához, a dörömbölőhöz, akire önmaga kímélése érdekében, nem óhajt több gondolatot pazarolni. Menekül hát az álomba, ám az csak rövid ideig nyújthat védelmet, szertefoszlatván a lármás csengő hangjától.

Amit Schälicke alhadnagy Ströhler esetében nem tett meg, azt most megteszi: bemutatkozik, közli nevét és rangját, s röviden előadja, mi vezette a „Stadt Frankfurt"-ba. Bár nem várta feltétlenül, hogy az asszony megrémüljön, de azért az mégis meglepi, hogy mulatni látszik a dolgon. Társai lent várják a kocsiban, sietnie kell, szeretné ezt a csip-csup ügyet mindjárt az ajtóban elintézni, de akarata ellenére követi az asszonyt a fogadóhelyiségbe, amely tulajdonképpen csak egy hosszan elnyúló folyosó, engedelmeskedve a barátságos felszólításnak leereszkedik nem csekély testsúlyával az egyik fotelbe, cigarettára gyújt, sőt a sapkáját is leveszi, és legnagyobb csodálkozására nem szemrehányásokat meg utasításokat hall a saját szájából, hanem tapintatos kérdéseket, persze csak azután, hogy előbb neki magának kell felelnie háromra: Alszanak-e a gyerekek? Nagyon tombol-e még a férfi? Hány óra van?

Természetesen bármennyire csodálja is tulajdon viselkedését, még inkább csodálja az asszonyét, aki nemcsak hogy törékeny, mutatós formát bont ki a pokrócból, s beszéd közben a szeme láttára fésüli ki hosszú haját, de aki főként nem úgy kezeli őt, mint az állam alkalmazottját, és tekintélyének semmibevételével lefegyverzi, bizalmába avatja, a cinkosává teszi.

Aki az asszony lakó- s egyben hálószobájában hiába ordítozik szabadságért, és dörömböl a faajtón, fehér mancsaival, amelyek már önmagukban elárulják, milyen nagy fejes, az — mint az alhadnagy most megtudja — egy bizonyos Siegfried Böttger, barátai és a nők számára csak Sigi, az Ezések állami vállalat igazgatója, akit az asszony négy hónappal ezelőtt ismert és kedvelt meg itt, ebben a szállodában, ahová a férfit egy véletlen sodorta, amikor ott kellett hagynia (igazgatói kinevezése miatt) lipcsei lakását, a feleségét és két gyermekét, s amikor Berlinben még nem volt készen új, komfortos lakása a Leipziger Strassén. Kész voltak viszont az idegei, mert az elválás meg az új munka nagyon igénybe vette; vigasztalásra volt szüksége, és ha valakinek erre van szüksége — mondja az asszony —, akkor őt semmi sem tudja visszatartani, még a rossz tapasztalatai sem, pedig abból igazán van elég. A férfi jó volt hozzá és a gyerekekhez, ő pedig beleszeretett; mindig ez történt, ha dolga akadt valakivel, sajnos túl gyakran. De most nem mindjárt érzett így, a férfi ugyanis azt a rohadt házat, amelyben ő lakik, nem rohadtnak, hanem pompásnak találta; ez tényleg így van, bármilyen hihetetlen. Pont ilyen, pont ilyen vót nálunk odahaza! — ujjongott szász kiejtéssel, amit ő alig bírt megemészteni, minden rokonszenve ellenére. Kis híján visszaküldte a szállodába. Három hétbe tellett, amíg meg tudta értetni a férfival, menynyire idegtépők az áradozásai a rozsdás lefolyókról, a málladozó vakolatról, a nedvesség okozta foltokról meg az eldugult csővezetékekről. De megváltoztatni végül is nem neki sikerült, hanem annak a patkánynak, amelyik vasárnap reggel a vécékagylóban üldögélt, alaposan elrontva a férfi étvágyát.

Anita ezt olyan részletességgel meséli el, hogy azzal már az olvasót nem is szabad terhelni. Utalásszerűen elég ennyi: a férfi, még pizsamában, fölhajtja a vécé fedelét, hogy leüljön, s ekkor rámered az ürüléktől összekent, nedves állat, majd visszaugrik a kagyló lefelé keskenyedő részébe, pofáját az ott felgyűlt szennylé fölé tartva kapálózik, a férfi lehúzza a vécét, a patkány eltűnik, aztán megint fölbukkan, visszamászik a kagyló felső terébe, ám legközelebb csak három-négy perc múlva lehet öblíteni, mivel a tartálynak előbb újra meg kell telnie vízzel. Ki tudna piszkavassal agyoncsapni egy ilyen állatot? Hiszen ráadásul a kagyló porcelánból van.

Anita még rengeteg patkánytörténetet tartogat készenlétben. Úggyelbajjal többnyire magába fojtja őket, de néha mesélnie kell, hogy bele ne pusztuljon az undorba, a félelembe. Gyerekkorában megharapta egy, egy másikra rálépett este az udvaron. Volt, hogy a cipőjében talált reggel egy döglött példányt, a tél elején pedig a kályhában bukkant egy fészekre. Hozzá van szokva, hogy mihelyt belekezd a történeteibe, mindenki fölordít: Hagyd abba! Ilyet, mint ez az alhadnagy, még sosem látott. Ez az ember meglepően viselkedik. Vécépatkány esetére a szénfogó vasat ajánlja ellenszerül: az állatot azzal kell erősen megragadni, aztán belefojtani a vízbe. Mint mondja, ő ezt ismeri, mert hasonló körülmények között lakik, jóllehet már nem sokáig.

„Új lakás?" — kérdezi Paschke asszony érdeklődve. Hát igen, a rendőrségnél kellene dolgozni, vagy egy olyan üzemben, ahol foglalkoznak szövetkezeti lakások építésével. De hát hogy csinálja meg ezt ő a gyerekek mellett? És honnan vegye hozzá az ezreseket? A Linienstrassén töltötte élete harminckét évét, vagyis az összeset, mindig is szenvedett a lakás miatt, és egyetlen életcélt ismert: kiköltözni. Tulajdonképpen minden, amit életében tett, gondolt, sőt érzett, csak erre irányult, még a szerelem is, vesse meg érte, aki akarja.

Biztos, hogy egy szellemiek iránt érdeklődő nő a legrondább koponyát is el tudja fogadni, ha az elég tartalmas; egy másik, aki csillogni akar, a férfias szépségbe és eleganciába fog beleszeretni; ő azonban abba bolondul bele teljesen, aki — mint az igazgato elvtárs a patkánylátogatás reggelén — így kiált oda neki: Innen ki kell költöznöd!, s akinek hatalma is van hozzá. Mert az ő igazgatójának megvannak a kapcsolatai, ami a szocializmusban tudvalevőleg fontosabb a pénznél, mihelyt olyan nagyobb dolgokról van szó, mint egy lakás vagy egy autó, amelyeknek az elosztása szigorú szabály szerint történik, eltekintve a kivételektől, melyek a szabályt vannak hivatva erősíteni, és hát valamiképpen a kivételekhez kell tartozni, ha az ember ki akar kecmeregni az önhibáján kívüli nyomorból.

Jóllehet az alhadnagy, különösen szolgálatban, tulajdonképpen nem vállalhat felelősséget az ilyesfajta megnyilatkozásokért, most egyetértően hümmög, hiszen végtére ő maga is a nyomornegyedek szülöttei közé tartozik, akik az idetelepültek által benépesített új házak láttán úgy érzik magukat, mint egy meghódított ország rezervátumba száműzött őslakosai. Aki érdemeket szerez a komfortos lakásokat építő hatalom szolgálatában — szokta mondogatni máskor —, az előbb-utóbb kap is egyet. De ezt most nem találja ide illőnek, és inkább visszatér anélkül, hogy túlságosan hivataloskodóvá válna, Paschke asszonnyal való megismerkedésének indítékára, vagyis — szokásához híven takarékosan bánva a szavakkal — megkérdi, mi volt az oka tettének, amelyből könnyen lehetne bűncselekmény.

Anita újfent gondtalan vidámságot tanúsít, abból a fajtából, mely egykettőre átcsaphat könnyzáporos kétségbeesésbe. A bűncselekmény szóról jut eszébe, mondja, hogy valóban el kellene követnie egyet, mert akkor bíró előtt adhatná elő az ügyét. Utána talán nem is börtönbe kerülne, hanem egy világos lakásba, téllel dacoló lefolyókkal (a fürdőszobáról nem is beszélve), mint az az asszony a Kleine Auguststrasséről, aki maga festette táblával tüntetett az Alexen a lakáshivatal ellen, egyes-egyedül, no persze nem sokáig, mivel ügyét azonnal felkarolta a rendőrség, míg végül minden jóra fordult. De hát, mint már mondta, mindez épp csak most jutott az eszébe, a történtek előtt egyáltalán nem gondolt semmire, pusztán cselekedett. Szüksége van valami ilyesmire, amikor már teljesen ki van borulva. Nem szereti, ha rákényszerített szerepeket kell játszania. Ő volt a vesztes, következésképpen nem volt szabad veszteskent viselkednie.

Amikor a szobaajtót bezárta, talán még nem is gondolta olyan komolyan a dolgot. De aztán a férfi a kilincset rángatva azt mondta: — Hagyd már az ostoba tréfákat, Anita!, mire ő kihúzta a kulcsot a zárból, és elment, a hangja miatt, merthogy már négy órája dühítette ez a nevelői hang, amelyben, teljesen függetlenül attól, amit mond, folyton ott érződik, hogy ő mindent jobban tud, ez az uralkodói hang, amelyből folyton kihallatszik, hogy mindig neki van igaza, ez az igazgatói hang, amelyen az, hogy: Na, szia, elegem van belőled!, úgy hangzik, hogy: Én valóban angyali türelemmel viseltettem maga iránt, gyermekem, de minthogy maga — és bátorkodom feltételezni, jó szándéka ellenére — nem képes megváltozni, útjainknak sajnos el kell válniuk, és szeretném remélni, hogy emiatt nem fog nehézségeket támasztani.

Ugyan, miféle komoly nehézségeket tudna ő támasztani neki?

Az alhadnagy, aki a várakozó URH-kocsi miatt lassan mégiscsak nyugtalankodni kezd, kérdésekkel igyekszik lerövidíteni a történetet: Szóval a bezárást büntetésnek szánta a férfi hűtlenségéért? Anita azonban ragaszkodik ahhoz, hogy a tett pillanatában egyáltalán nem gondolt semmire, csak utána. És ugyan mit jelent az, hogy hűtlenség? Egy ígéret be nem tartásáról van szó. Házasságról sosem beszéltek, még az ágyban sem, ahol a férfi a leginkább tehette volna, mivel ő nagyon hamar kitalálta (tapasztalata volt elég, de nemcsak azon múlik), hogy mi az, amit a legjobban szeret.

Nemcsak a tapasztalaton múlik, ismétli, és elgondolkodva néz az alhadnagyra, inkább adottság, ami vagy van, vagy meg sem tanulható. De egyet ő sem fog soha megtanulni: illúziók nélkül élni. Nem arról van szó, hogy mégis házasságban reménykedett volna, nem, ő negyedéven át a lakásban hitt, amelyet a férfi akart neki megszerezni. Estéről estére erről beszélt, és rá ez úgy hatott, mint az aikohol. Annyira bízott a férfiban, hogy néha már valami szentimentális búcsúhangulat fogta el. Már elképzelte, milyen szép is lehet, ha az ember megengedheti magának a meghatottság érzését, amikor egy tiszta és napos lakásból tíz év múlva ellátogatva viszontlátja ezeket a rohadt lyukakat.

És akkor hirtelen mindennek vége lett. Négy óra hosszat magyarázta neki a férfi, hogy nem jól szereti őt. A lakásáról szó sem volt többé, csak egészen mellékesen a férfiéról, arról az új ötszobásról a toronyházban. Az elkészült. A most kezdődő nap az átköltözés napja. A férfinak reggel ötkor Lipcsében kell lennie, hogy segítsen a feleségének. A kocsiját huszonhárom órára rendelte.

— Hány óra van most, Schälicke úr?

— Egy óra múlt.

— Akkor jó. Itt vannak a lakáskulcsok, ez a szobáé. De nem sürgős. Egyébként a bejárati ajtóhoz van még egy kulcsom. A többit meg esetleg visszahozhatná, ha erre jár. Mondjuk, holnap este? Úgy hétnyolc óra tájt? És trappoljon, amikor az első kocsibejárón átmegy, hogy elijessze a patkányokat. Ilyenkor ott ülnek a szemeteskukákban. Förtelmes az a hang, ahogy a bádogtetőn megcsúsznak. Mióta az eszemet tudom, félévente mindig irtják őket, de sose lesznek kevesebben. Maga érti ezt?

Az alhadnagy eltávozik. Semmi, csak a kisember bosszúja, mondja a kocsiban, és megpróbál hangjának valami lekicsinylő színezetet adni, ami nem nagyon sikerül. Előbb randalírozó részegeket csillapítanak le a Brunnerstrassén, majd egy terhes nőt szállítanak be a klinikára, s csak eztán tudnak időt szakítani az igazgató úr kiszabadítására, aki panaszemeléssel fenyegetőzik. Az alhadnagy javaslatáról, hogy tegyen följelentést Paschke asszony ellen, tudni sem akar.

Schälicke még utánanéz az alvó gyerekeknek. Amikor a lakásajtót bezárja, újból feltűnik Ströhler, pizsamában, és ajánlkozik a kulcsok megőrzésére. Az alhadnagy azonban az őt megkötő előírásokra utal, és a kulcsokat a zsebébe süllyeszti.

GLAVINA ZSUZSA
fordítása

dázatának elemeivel, mint egy kísértet, fel-felbukkan az út során; Wilson állóvá merevített színházának végtelenített színein[19]; s végül a sajátján, a passzív kívülállóból színésszé, performerré avanzsált néző saját idősíkján. Idővel ezek persze kibogozhatatlanul összekuszálódnak, s az egykori kibic, aki most saját bőrét viszi a vásárra, már maga sem tudja, mikor lát csodát és mikor valóságot, mikor hallucinál, s mikor teszik próbára kontrollja alól kiszabadult érzékei, képzetei, mikor űznek csúfot vele látomásai, önkéntelen mentális reakciói.

Az ebédlő antik berendezésével, s a portrékkal a falon, az andalító, halk zene még valóságos és ismerős, ahogy intim, barátságos a gyertya fénye is, s itt még a lépték is oly emberi. Az ingaóra ütemes járása, békés tiktakolása szabdalja, teszi érzékelhetővé, mérhetővé az időt. A lidércnyomás csak akkor kezdődik, amikor magától, csikorogva kinyílik a továbbvezető ajtó, s a szűk átjárón egy óriási trófea, egy kitömött orrszarvúfej szegődik kéretlen útitársul, s kelt feszengő érzést hirtelen felbukkanása, nem kívánt közelsége. Hatalmas, busa fejét egy belógó, csupasz villanykörte világítja meg[20] – félelmetes árnyékot rajzolva a falra –, s nem pusztán a riogatás kedvéért, hanem hogy olvashatóak legyenek az alatta levő asztalra kiterített újság betűi: The Times, 1895. szeptember 12. Mellé szórt száraz virágok hozzák működésbe szagingerre fellépő asszociációinkat, ébresztik fel múltba merengő, nosztalgikus érzéseinket.

Innentől kitágul a tér, s a vattás sötétségből felködlik a nyirkos, omladozó, félelmetes pincerendszer, az egykori börtön[21] idegi felőrlésre is szolgáló különálló fülkéi, izolált cellái, áttekinthetetlen, semmibe vesző, kietlen folyosói. Itt veszíti el először az ember valóságérzékét. Mielőtt azonban visszariadna a reá váró megpróbáltatásoktól, egy nyitott ajtajú vasszekrényt – az időgépet? – pillant meg maga előtt, s benne egy pici zsebórát a monogrammal: H. G. De hiszen ez csak játék, szellemidézés – véli, s megkönnyebbül, ám ebben a pillanatban el is veszett: Wilson csapdájába esett. Mostantól már nem tudja kivonni magát e mágus bűvköréből, végérvényesen ki van szolgáltatva az ő álmainak, rémálmainak, vízióinak és látomásainak. Már pedig Wilson lehetőséget nem hagy ki: kitörölhetetlenül beleégeti képeit – mert hát őt alapvetően festő, képzőművész[22] – a betévedt látogató agyába, emlékezetébe, idegeibe, zsigereibe.

A szemközti cellából pásztázó fényszóró kattogása hallik; közelharcot, kézitusát, első világháborús embervadászatot idéz. A fel-felvillanó, pillanatnyi éles fényben riadt kis állat alakja körvonalazódik. Kétfele ágazik itt a föld alatti labirintus, de a vége egyiknek sem látszik. Abba az irányba indulok, amerre egy kinyújtott kar mutat. Hallik lépteim koppanása a visszhangos folyosón, s egyre hangosabbnak tűnik nehezülő lélegzésem is. Mintha csak konkurálni akarna az egyre közelgő hangfoszlányokkal; az artikulátlan hörgésekkel, felszakadó sóhajokkal, s vérfagyasztó vinnyogásokkal. Oly tompa a sötétség, s oly pislákolóak a fények: kordonnak ütközöm. Odaszegez a látvány, s a hang is innen jön. Már szokja a szemem a sötétséget, mégsem látom tisztán, mi zajlik a rácsok mögött, abban a lidérces, hideg lila fényű cellában. Miközben szemeimet meresztem, a hangokba belevegyül gyorsuló, mind hangosabban kalapáló szívverésem. Nem, ez nem csupán káprázat, az alak ott az oszlopok között tényleg elindult! Lassan, nagyon lassan, mintha nem is lenne lába, perisztartikus mozgással vonaglik. Szétporlik, majd kicsit, leheletnyit odébb újra összetapad, összerántódik, mint a fémreszelék a mágnes vonzásában. Mi a csuda ez? Még a körvonala is porózus. Árnyék talán, s ez itt köröttem az árnyékvilág? Netán az imént kilehelt lélek távozik? Vagy a holtak szelleme kísért több száz év távolából? Mindketten felsikoltunk – no nem vele, csak egy nekem ütközött, másik jámbor látogatóval. Hát persze, egy kiállításon vagyunk: csak ezt kell mondogatnom magamnak, hogy visszanyerjem elveszített lélekjelenlétem.

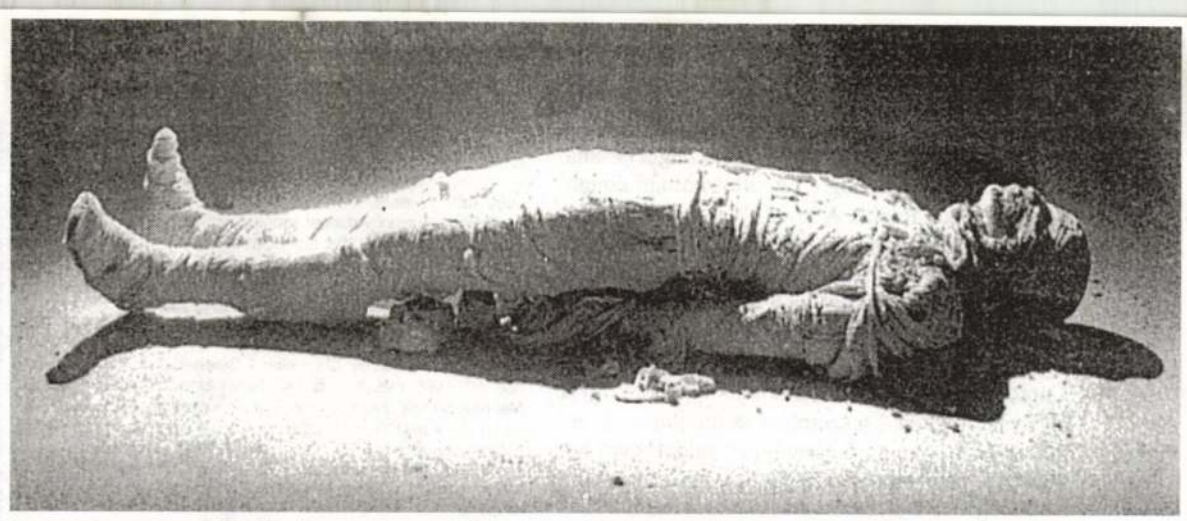

Ismerős külvilági hang, vonatzakatolás irányába indulok. Egy magasan levő, a földfelszín feletti kicsiny ablakon át hallatszik, s onnan szűrődik be vékony csíkban a fénysugár is. Középütt, a csupasz földre fektetett halottat világítja meg. Be van balzsamozva, s gyolcsba van tekerve, mégsem gondolnám múmiának, s mint ilyet kiállítási tárgynak (ahogy a múzeumban őrzött társára sem gondoltam még úgy, mint holtra, csak úgy, mint kiállítási tárgyra). Emez itt a földön rózsaszirmokkal van hintve; ki tudja miféle halottsirató rítus szerint. A megkülönböztetett rabnak kijáró tágas cella bejáratánál, fent a magasban, a sápadt kézből kihulló pohár, a halhatatlanság szimbóluma, éppúgy megidézheti az élet vizének pogány hit szerinti elapadását, mint a keresztény hit szerinti végzet kelyhét, s a kínszenvedésével szembenéző Krisztus emberi fohászát, de akár a méregkeverés eszközét is.[23] S ebben az évezredeket sűrítő térben ki más is fémjelezhetné a közelmúltat, mint H. G., a falon körbefutó fakonzolokra helyezett üvegcséken látható monogramjával.

Ebben az irányban a hosszanti folyosó tágas csarnokba torkollik, s vele együtt a föld alatti homály is felszakad. Szinte fényáradatnak tűnik a vaságyak, makulátlan kórházi ágyak fölé lógatott özön csupasz villanykörte nyújtotta, hirtelen lett nagy világosság. Az ágynemű – patyolattiszta lepedő és szürke tábori takaró – tükörsimán, elvágólag feszül a hatalmas, rögtönzött kórterem üres ágyain. Vér nem szennyezi, az adagonként, vödrökbe gyűjtve, süllyesztett kutakba került. Valahonnan hátulról csontszáraz, zörgő billentyűhang szól. Katonás rend, kifogástalan sterilitás, higiénia körös-körül. Csak néhány szétszóródott ékszer, s a padlásról lezúdult mindenféle iratok, gyanús irományok felejtődtek itt az előző, fegyelmezetlen világból. Mert amúgy már minden szabályozott, kézben tartott, minden megtisztult sallangjaitól, s ellenőrizhető statisztikai adattá csupaszodott. 1919-ben járunk. Ez derül ki az orvostiszt íróasztalán kiterített éves jelentésből, halálozási statisztikából. A rádióból német nyelvű beszéd hallatszik; az irattárca H. G.-é. A hang s a kiszámíthatóvá, megrendszabályozottá álmodott halál vágyfantáziája mellé tárgyiasult formát is ölt a terror sámfázott lovaglócsizma és pálca képében. Minden kiirtatott, s kordába szorított, mi esendő és emberi. Hát lehetséges lenne? A rácsos nyílású, vastag vasajtó mögül megcsap az émelyítő levendulaillat, s elbódít a buja trópusi növényzet paradicsomi látványa, elandalít a vidám madárcsivitelés. Bizonyosan közel a téboly, s azt előzi meg hallucináció, vagy csupán a halál előtti révület tagadja a valóságot.

Visszafordulok: magam mögött hagyva a jobbra-balra nyíló cellákat, az ellentétes irányban folytatom – ki tudja, mióta tartó – alvilágba való alászállásomat, végtelennek tetsző vándorlásomat a halál és pusztulás e dögszagú világában, a halottak birodalmában.[24] A vízcsobogás hangja egyre erősödik, mígnem testközelbe kerül a nyirkosság. Vigasztalanul kopognak a bezúduló vízcseppek, s rendületlenül áztatják a földön úszó, az imént még az ebédlőben látott, de mostanra már pókhálópor-, és penészlepte festményeket, mintha le akarnák mosni őket a föld színéről. Távolabb festett agyag, torz kis kerti törpe vigyorog diadalmasan, előtte véres fokú csákány hever. A kijáratot egy díszeitől megfosztott, nyomorúságos karácsonyfa zárja el, itt feledett emlékeként a boldog békeidőknek.

A másik oldalon valami csilleféle, kerekekre szerelt, magában álló fadoboz bocsát ki viszolyogtató, kellemetlen zöld fényt. Törékeny emberi test, s egymásra hányt tetemek képzetét keltő, levágott üvegnyakakkal van színültig töltve. A beljebb vezető mellékfolyosón igen gyér, sejtelmes fény dereng csak. Merjem-e arra venni utamat? Félelmet keltő a sötétség, s a hangok sem hívogatóak; a hegedűhúr üveges cirpelése, s még inkább riaszt az idegborzoló, szűnni nem akaró fütyülés, no meg azok a rozsdás ráccsal elzárt, vaksötét nyúlványok, tátongó ürességek. Aztán mégis nekibátorodom, s igyekszem a fényfolt felé. Már magam sem tudom, honnan jön a lábdobogás, lentről-e vagy fentről. Megállok, s már bizonyos, hogy járkálnak a fejem fölött. Keskeny lyuk tátong a mennyezeten, innen ömlik be a fény is. Mintha csak kihallgatás zajlana, parányi, üres, papírmasé vallatószék áll a nyílás szélén. Vagy inkább maga lenne az, az isteni trónus (játékos imitációja) és e helyütt fordított (képzeletbeli) számadás zajlik? A dimenziók akár ezt az olvasatot is megengedik: a vattapamacs-bárányfelhők, játéklabda-bolygók között ott imbolyog egy Föld-szerű is. Olyan az egész, akár egy viktoriánus korabeli délibáb, egy megrögzött álmodozó Istennel perlekedő látomása.

A fütyülés ellenkező irányból jön. Ott lehet a bajok forrása. A régimódi, fiókos iratszekrény tetején vízzel teli akvárium áll, s benne valami evolúciós selejt, egy hibrid, hosszú farkú, négylábú hal úszkál. Mellette a jól ismert üvegcse a rávésett betűkkel, a „Darwin bulldogjá"-nak „becézett" agnosztikus természettudós, Huxley tanítványának kezdőbetűivel.[25] Ez lenne hát az emberi vétek: a teremtéstörténet, az Éden, s velük együtt Isten tagadása, elvesztése?

Aztán a tengerszint alá kerülünk; onnan nézve a mába. Modern ipari civilizációnk hulladékai, halomba hányt kólásflakonok, alkoholosüvegek, sörösdobozok között vezet az út. A szeméthegyből itt-ott krokodilkoponya bukkan elő. A következő fülkébe felfelé kell kaptatni, puha, nedves, süppedékes földhányáson, mely benyeli a léptek zaját. A hang felülről, egy rádióból hallatszik; szenvtelen, német nyelvű híradás, s a hangszóró mellett ott van a monogramos pohár is. Belül a kupacba rakott, gúla formájú kőhalom csontokból épített piramist idéz; a mellette tátongó üres sírgödör körvonalát pedig a már jól ismert, halált hozó, hideg lila fény rajzolja meg. Oly süket itt a csend, ami talán csak a föld alatt lehetséges.

A másik oldal egyik, kőtörmelékekkel eltorlaszolt bugyrából mennyei himnuszhoz fogható magasztos zene szól. Kis résen keresztül tárul fel a látvány: egy antik és keresztény, kommunális és rituá-

KRITIKA
1996/10.

lis tér építészeti elemeit ötvöző templomrom. A vaskos dór oszlopsor mintha magát az eget tartaná: kékre festett, s a csillagos égboltot imitáló dongaboltozat lebeg felette. A levegőben, a már kilőtt, s íves pályáján reptében megállított nyílvesszőzápor akár a mindenható isteni akaratot is dicsérheti, de a lenyilazás általi mártírhalált halt kora keresztény szentet, Szent Sebestyént[26] is emlékezetébe idézheti. Profán mitológiai értelmezése szerint pedig Cupido fegyvere, s attribútuma, s általa az egyik legemberibb érzés, a szerelem szimbóluma, de lehet az istenek nyila is, amelynek kilövésével betegséget, szenvedést zúdíthatnak az emberekre. Emitt leginkább kezdetleges harcieszköz, melynek bevetését romhalmaz, pusztulás jelzi.

A fal mentén egy résre nyitott ajtó mögül isteni fényesség árad be – avagy ez lenne a kijárat, s a külvilág fényei, a napsugarak törnek utat maguknak? Itt érne hát véget az alámerülés az emberiség emlékezetében, s a bűneiért kirótt magányos vezeklés?[27] Egyre közelebbről, egyre vakítóbb a fény, mintha maga a napkorong káprázatna el. De nem, az izzó fehér fény forrása egy szfinx, hatalmas kőszobor; egy ősi kultúra palackba zárt szelleme; útikalauzunknál, H. G.-nél pedig a Morlockok birodalmának őrzője. Nincs hát vége még az időutazásnak: a kannibalizmus még hátravan.

Termeken keresztül egyre csak cipők, a legkülönfélébb lábbelik sorakoznak a földön. Még véletlenül sincs köztük hasonló, nemhogy azonos. Van ott széttaposott papucs, elegáns körömcipő, dolgos életre valló csizma, gyermekműkorcsolya meg pöttöm balettcipő, ortopédcipő műlábbal, s hatalmas „csónak", stoplis futballcipő, de még békaláb, kalocsni is – megannyi különböző személyiség, megannyi különböző élet. Csak egy szám, leltári szám maradt belőlük, spárgával az embernél maradandóbb használati tárgyakra fűzött, azonosító bilétán. Egy helyütt hatalmas, fémborításos, súlyos tölgyfaasztal, egykorvolt fényűző élet pazar rekvizituma terpeszkedik közöttük, egyik, megemelt lábát nagyméretű villanykörtén nyugtatva. Ennyi az egész, egy pillanat töredéke csupán az elmúlás. Még csak az a monogramos zsebóra sem kell a méréséhez, mely éppen lecsúszni készül az asztal ferde lapjáról.

A menetirányt a cipők állása mutatja. Mindegyik egy irányba masírozik: ahonnan a távoli, monoton mormolás hallatszik, melyet egyelőre elnyom a repülőgépzúgás, vagy tán légiriadó hangja. Egy rács mögött kaotikus, kivehetetlen, zavaros látvány fogad; városmakett vagy városrom, állatok vagy fekvő alak, valami efféle. Az út vége viszont már tisztán látható: fekete, víztócsákkal tarkított nejlon borítja a mélybe nyúló teret, melynek végében egy fehér nyuszi áll, éles fénnyel megvilágított piedesztál tetején. Vezényszavakkal szabdalt buzdítás, pattogó katonai szónoklatféle hallatszik. Már csak a megmérettetés, egy vágóhíd méreteit sejtető mérleg, irdatlan mázsáló van hátra, ami mellett még el kell haladni – innen már a kijárat is látszik –, s véget ér e föld alatti panoptikumban, a jövő múzeumában tett barangolás; szertefoszlik e nem sok reménnyel kecsegtető, századvégi-ezredvégi világvége látomás, e nagy illúzionista nagyon is e világi, apokaliptikus víziója, jelent, múltat, s jövőt megidéző, óriási panorámaképe.

ANDRÁS EDIT

JEGYZETEK

1 John Carson in person from an interview with Noel Sheridon. Praxism, 1991, 28. sz., 18-19.pp.

2 Ian Hunter: The Artangel Trust. Artists Newsletter, 1987, márc., 23.p.; Louisa Buck: Showing off. The Artangel Trust gives artists their chance to go to public. GQ, 1993, jun., 46.p.

3 James Odling-Smee: Refreshing the Arts. Art Monthly, 1994, 178. sz. 20–23.pp.

4 Robert Hewison: Light in the Darkness. The Sunday Times, 1992, okt. 18. 20.p.; James Lingwood Co-director, Artangel. „We are trying to invert the iceberg. Flash Art, 1993, nov.-dec., 71.p.

5 Rachel Whiteread: House, London (E3) (a Grove Road és a Roman Road találkozásánál), 1993. okt.–1994. jan.

6 Adrian Searle: Rachel doesn't live here any more. Frieze, 1993, 26–29.pp.; Adrian Searle: Cumulus aus Europa. Parkett, 1993, 38, sz., 162–165.pp.; Andrew Renton: Rachel Whiteread. A Song from under the floorboards. Art+Text, 1994, 47. sz., 54–59.pp.

7 Tatsuo Miyajima: Running Time, Queen's House, Greenwich, 1995, febr. 1.–márc. 5.

8 Roger Bevan: Artangel spreads its wings. The Journal of Art. The Art Newspaper, 1995, febr.; Gofrey Worsdale: Queen's House. Art Monthly, 1995, 3. sz., 184.p.

9 Self Storage. Brian Eno, Laurie Anderson: The RCA Acorn Research Cell. London, Acorn Storage Center, 1995. ápr. 4.–máj. 7.

10 Mick Brown: Eno puts art in a box. The Daily Telegraph, 1995, ápr. 1.

11 Matthew Barney: Cremaster 4, Screenings at The Metro, London W1, 1995, máj. 9.–máj. 14.; James Linwood: Keeping track of Matthew Barney. [interjú] Tate. The art magazine, 1995, 6. sz., 52-53.pp. Az öt részből álló Cremaster sorozat következő részét Budapesten forgatja a művész. Cremaster 4. (1974) idén szeptember 5. és 22. között, a Cremaster 1. (1995) című filmjét szeptember 23.–október 10. között vetítette budapesti C^3 kulturális a kommunikációs központ.

12 The Seven Sacraments of Nicolas Poussin. The University of Edinburgh Medical School, 1996, aug. 12.–18. (A művész betegsége miatt elmaradt.)

13 Gabriel Orozco: Empty Club, 50st. James's street, London SW1, 1996, jun. 25.–júl. 28. (Ez utóbbi, az Artangel égisze alatt megvalósított művészi produkcióról Turai Hedvig tollából beszámolót fog közölni a Kritika.)

14 H. G. Hans Peter Kuhn, Robert Wilson. Clink Street Vaults, London SE1, 1995, szept. 12.–okt. 15.; Stuart Morgan: Notes from the underground. Frieze, 1995, nov.–dec., 52–55.pp.

15 Magyarul: H. G. Wells: Az időgép. in. H. G. Wells művei. Franklin társulat kiadása, Budapest, é.n. 7–112.pp. (ford.: Mikes Lajos)

16 William Morris: News from Nowhere; („Bad News from Nowhere") Ld. Introduction. in. H.G. Wells: The times Machine. The centennial Edition. Edited by John Lawton. J. M. Dent, London, Charles E. Tuttle, Vermont, 1995

17 H.G. Wells művei i.m. 102, 103, 105.pp.

18 Lawton i.m. XXXVII. p.

19 Természetes állomása ez Wilson tevékenységének, hiszen színházának – első nagy sikerű előadásuk, a *Deafman glance/Süket pillantása* (1970) óta – egyik alapvető jellemzője a rendkívüli mértékben lelassított mozgás, s a nyugati színjátszás sűrített, felgyorsított idődimenzióival szemben a kitágított idő. Ld. erről: Laurence Shyer: Robert Wilson and his collaborators. Theatre Communications Group, New York, 1989; Pilinszky János: Beszélgetések Sheryl Suttonnal. Egy párbeszéd regénye. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1977.

20 „Számomra a fény a színház egyik esszenciális eleme" – nyilatkozza Wilson; „Wilson színházában a fény legalább annyira metaforikus, mint design elem, aminek transzformáló hatalma mindenütt jelen van..." – mondja róla monográfusa Shyer (i.m. 191.p.). Wilson „fest a fénnyel", az a legkülönfélébb formákban, színekben és irányokból jelenik meg nála, de ami szinte attribútumszerűen, mindig előbukkan, az maga a csupasz villanykörte. Feltalálójának önálló színdarabot *(Edison/Edizon,* 1979) is szentelt, ahogy egy másik, a természeti elemekhez való viszonyunkat szintúgy megváltoztató fizikusnak is *(Einstein on the beach/Einstein a parton,* 1986).

21 Wilsonnak magának is van börtönélménye: 1972-ben, útban Iránba a Shiraz színházi fesztiválra, letartóztatták, s Krétán bebörtönözték, mert zsebében kábítószert találtak.

22 1962-ben Párizsban festészetet tanult George McNeilnél, 1966-ban Paolo Solerinél Arizonában. A hatvanas-hetvenes évek fordulóján a neves sohobeli galériában, Paula Coopernél állította ki rajzait. 1991-ben, Bostonban nyílt retrospektív kiállítása (Robert Wilson's vision. Museum of Fine Arts, Boston, Harry N. Abramas, Inc., Publishers, New York), 1993-ban pedig a velencei biennále egyik díjazottja volt *Memory loss/Emlékezetvesztés* című installációjával. 1994-ben New Yorkban, az Akira Ikeda galériában mutatta be *Három szoba* című environmentjét. (Ld. erről: Sturcz János: A tudás és bűnbeesés almája – New York. IV. Apokalipszis most. Robert Wilson művészete. Új művészet, 1996, 3. sz., 9–13.pp.)

Wilson a színpadon is – időben és térben elrendezett – képeket teremt. A „Képek színházában" – ahogy színházát titulálják – a vizualitás mindig is elsődleges volt, fontosabb, mint a narráció, vagy a nyelv. A szavak hangzása Wilsont mindig is jobban izgatta, mint jelentése, ahogy a gesztusokkal, vizuális kifejezésmódokkal, jelekkel és jelzésekkel történő kommunikáció is természetesebb számára, mint a verbalitás. (Örökbe fogadott egy 11 éves süketnéma, fekete kisfiút, akivel ilyen módon érintkezett, s mindkettőjük számára nagy sikerrel bevont színházi tevékenységébe egy autista fiút, Christopher Knowlest. Közös produkciók: *The $ value of man/Az ember $-értéke, Dia log [2],* 1975; *Dia log [3],* 1976. Ld. bővebben: Shyer i.m.)

23 Wilson színházában és képzőművészeti munkáiban nemigen van a történéseknek egyértemű oka-okozati összefüggése, magyarázata, a képeknek, látványoknak egyetlen jelentése, kizárólagos interpretációja.

24 Mindkét gondolat – az utazás, a vándorlás és a halál – folyamatosan jelen van Wilson világában, „Az utazás központi motívum Robert Wilson színdarabjaiban és operáiban, az egész emberiséggel utazunk időn és történelmen keresztül, az élettől a halálig, az apokalipszistől az újjászületésig" írja könyve előszavában Shyer (i.m. XIX.p.). A *CIVILwarS/Polgárháborúk* (1981–1985) pedig köznapi értelemben is országról vándorolt, s a helyszínhez igazítva a történést – bevonva az „ottani polgárháborút", háború-fogalmat – formálódott, alakult a térben is, időben is gigantikus darab. A halál gondolata köré szerveződött több színdarabja, köztük leginkább a *Death, Destruction and Detroit/Halál, Pusztulás és Detroit* (1987) című, s a már említett *Három szoba* című installációja.

25 Lawton i.m. XXXII.p.

26 Szent Sebestyént – a nyíl-attribútummal rendelkező keresztény szentek közül – az valószínűsíti, hogy alakja köré egy egész színdarabot is kanyarított Wilson: *Le Martyre de Saint Sebastien/Szent Sebestyén mártíromsága,* 1988.

27. Az emberiség történelme, s karizmatikus történelmi figurái – akiknek működése valamilyen sorsfordulót hozott – jelentik egy másik lényeges vezérfonalát Wilson művészetének. A már említetteken kívül ilyenek: *The King of Spain/A spanyol király (1969); The life and times of Sigmund Freud/Sigmund Freud élete és kora (1969); The life and times of Joseph Stalin/Joszif Sztálin élete és kora* (1973); *A letter for Quenn Victoria/Levél Viktória királynőhöz* (1974), s itt kell megjegyezni azt is, hogy a *Halál, pusztulás és Detroit* című darabot a Spandauban őrzött Rudolf Hess alakja inspirálta.

Századv
zárszám

Az 1973-ban kiadott Művészeti Kislexikon Magyarország művészetét taglaló címszavának festészeti része lényegében vele fejeződik be, mint aki – Kondor Bélával és Ország Lilivel együtt – az „új nemzedék legegyénibb hangú művésze". Ekkor azonban Csernus Tibor, a szürnaturalizmus vezéralakja már csaknem egy évtizede elhagyta az országot és Párizsban – fokozatos formai és tematikai átalakulás révén – éppen széles körű elismerést kiváltó „caravaggiós" művein dolgozott. Csernus egyébként máig kitartott a figurális festészet mellett; ennek egyik nemzetközi rangú megújítójának számít. Amerikában talán még ismertebb művész, mint Európában. A legutóbbi hónapokban Csernus Hogarth metszetei által inspirált vásznakat fest, amelyek a párizsi élet kisegzisztenciáit ábrázolják. Csernus Tiborral párizsi műtermében készült az alábbi interjú.

Hogyan lett festő? Milyen késztetések hatására választotta ezt a pályát?

Azt hiszem, mindig festő akartam lenni, bár gyerekként ezt persze még a magam számára sem fogalmaztam így meg. De amióta csak az eszemet tudom, mindig rajzolgattam. Egyébként apám is – amúgy amatőr módon – festegetett. Kondoroson születtem ugyan, de 1935-ben felkerült a család Budapestre. Apám sok mindennel próbálkozott, többnyire azonban munka nélkül volt. Csak amikor a háború kitört, talált géplakatosként állandó alkalmazást Csepelen. Én előbb az Iparrajz-iskolába jártam, első mesteremet Benkő Andrásnak hívták, aki sok hasznos dologra megtanított, például tollal rajzolni, litográfiát készíteni. Egy év után ő tanácsolta apámnak, hogy valamilyen szabadabb rajzolás-festés felé orientáljon engem. E beszélgetés hatására kerültem aztán az Iparművészeti Iskolába. De ennek a padjait már keveset koptattam, mert jött az ostrom, félbeszakadtak a tanulmányaim. A háború után még rövid időre visszamentem oda, de 1946-ban felvételiztem a képzőművészeti főiskolára.

Önt legendás tanítványi viszony fűzte Bernáth Aurélhoz a főiskolán. Hogyan alakult ki ez – a későbbiekben barátsággá mélyülő – kapcsolat?

A felvételi vizsgán három tanár vállalta, hogy felvesz az osztályára. Bernáth Aurélhoz azért kértem magam, mert emlékeztem az aranyhalas csendéletére, ami pár évvel korábban nekem nagyon megtetszett. Én őt addig személyesen nem ismertem, s viszonyunk évek alatt alakult olyanná, amilyenként a köztudatban él. Azt hiszem, másodéves koromban, a szigligeti nyári művésztelepen festett virágcsendéletemet vette először igazán észre. Oda ő Kisörsről járt át (ahol nyaranta dolgozott), hogy megnézze növendékei munkáját. Emlékszem, mindenki körbe rakta a képeit, az enyémnél annyit mondott, hogy nagyon érdekes, és kérte, hogy fessek még néhány ilyen képet, amíg Szigligeten vagyok. A többiek nevettek, hogy nem fogom tudni teljesíteni a kérést, merthogy az az egy vásznam volt, azt mostam le, ha elkészültem egy-egy motívummal, s kezdtem ugyanarra az újabbat. Rá két-három napra Bernáth Aurél pár sor

égi adás

Beszélgetés CsernusTiborral

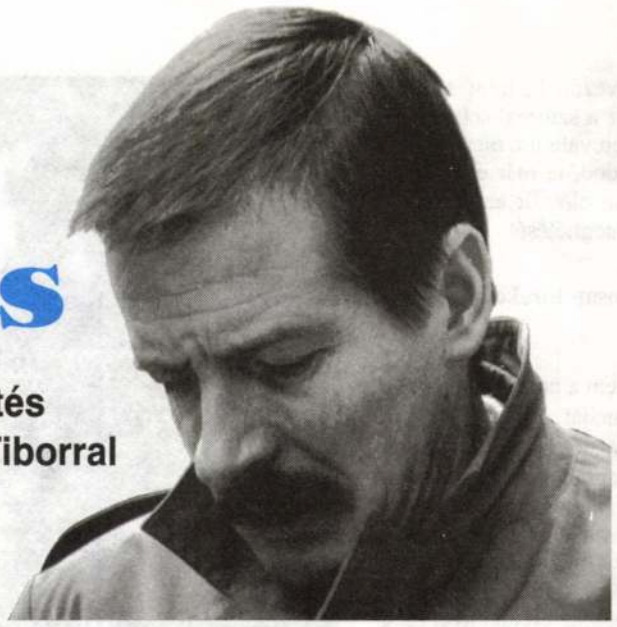

kíséretében vásznat küldött nekem. Ettől a gesztusától akkor én nagyon megilletődtem. Lényegében ettől kezdve éreztem, hogy meglehetősen szoros figyelemmel követi mindazt, amit csinálok, amolyan személyi korrektúrás viszonyba kerültem vele. Komolyan vett, és neki köszönhetem, hogy részben megmenekültem azoktól a sanyarú diszciplínáktól, amelyeket Bortnyik igazgatói működése alatt vezettek be a főiskolán a szovjet mintát másolva. A szocreál egyébként – hála Bernáth, Berény és Szőnyi küzdelmeinek –, nem jelentkezett leküzdhetetlen fenyegetésként. Gyakorlatilag ők hárman védték a főiskolán az ábrázoló művészet jogosultságát, de azt nem kívánták akceptálni, hogy ebbe a zsdanovi elmélet követése is beletartozzon. Azt persze nem mondták, hogy hagyjuk figyelmen kívül Zsdanovot, mert ez akkoriban nem esztétikai, hanem rendőrségi kérdés lett volna. De abból, amit sugalltak a növendékeknek, azért világosan kiderült, hogy a zsdanovi esztétikum jegyében készült ideologikus képeket nem tartják művészeti alkotásnak. Korrigálás közben el-elejtették, hogy Bonnard, Cézanne, Degas azért messzebb eljutott a világ bemutatásában, mint – teszem azt – egy Alekszandr Geraszimov. Mi az akkori mesterek közül Szőnyit, Berényt, Bernáthot mindnyájan tiszteltük, velük kapcsolatban nem lehetett kétségünk, hogy a minőségi festészetnek vannak elkötelezve. Sokan egyébként egyszerűen nem is léteztek számunkra a korábbi mesterek közül, őket félreállították, műveikkel mi nem találkoztunk. E teljes mellőzöttség egyiküknek-másikuknak – gondolok főként az aktivistákra, kubistákra – nagy sértés lehetett, mert hiszen ezek az emberek általában baloldali érzelműek voltak. Őket azonban végképp nem engedték szóhoz jutni, és a posztimpresszionizmust is csak annyiban viselték el a zsdanovi ihletettségű programisták, amennyiben ez azért mégis a természetelvű festészethez tartozott. Eltűrték hát abban a reményben, hogy ezt majd csak felváltja valamikor egy szocreál festészet.

Mennyire tudták nyomon követni főiskolásként az akkori zárt viszonyok között, hogy mi történik a világ képzőművészetében?

A főiskola könyvtára Cs. Szabó László 1948 előtti tudatos munkájának köszönhetően gazdag volt modern törekvéseket bemutató kiadványokban. Amúgy pedig ez egy súlyos és zaklatott kor volt. Ez az egész szocreál nekünk egy olyan fából vaskarikának tetszett, hogy tudniillik fessünk természet után, úgy, ahogy látjuk, de a kép témája olyan legyen, mint amilyen lesz majd húsz év múlva a Szovjetunió. Vagy hogy ha lefestek egy munkást, azt ne foltos nadrágban ábrázoljam, ahogy most látom, hanem ehelyett fessek egy olyan elegáns embert, amilyenné az adott munkás lesz akkor, amikor a szocializmus beváltja majd ígéreteit. Hát hogy is tudna e dilemmára választ adni egy növendék, aki megpróbálta úgy, ahogy tudásából tellett, lerajzolni a műteremben a dobogón álló modellt?

Hogyan élt az ötvenes évek elején egy pályakezdő festő Magyarországon? Önnek például voltak állami megbízásai?

Nem voltak. Végzés után úgy tudtam megélni, hogy Bernáth Aurél segéderőként felvett maga mellé, amikor egy soha fel nem festett freskómegbízást kapott valami metróállomáshoz. Ezenkívül esténként egy szabadiskolában közalkalmazottakat tanítottam rajzolni. De még így is rengeteg időm maradt festeni. Főként tájképeket csináltam akkoriban, hadd tegyem hozzá – nem sokat. Hosszú ideig kínlódtam egy-egy képpel, éppúgy, mint mostanában. Sokszor átfestettem, lemostam, levakartam a vásznat, amíg elégedett voltam azzal, amit éppen csináltam.

Mostani fejjel hogyan tekint vissza e pályakezdésre? Nagyon szerencsétlennek érezte magát a beszűkült lehetőségek miatt?

Minthogy soha semmi másra nem volt elszántságom a festésen kívül, örültem, hogy festhetek. Teljesen lekötött az a feladat, hogyan is lehet belekezdeni egy általam akceptált minőségű művészetbe? Ezek a pályakezdési művészeti gondok olyan feladat elé állítottak engem akkor, hogy nem jutott időm azon gondolkodni, milyen lehetőségek is adódhatnának még számomra. Ma, visszatekintve, nem tudom megmondani, jól tettem-e ezt vagy nem. Ha abból indulok ki, hogy nem mehettünk el Firenzébe múzeumnézőbe, akkor nyilván szerencsétlennek kell tartani a pályakezdésünket. De úgy kell látnom a sorsomat, ahogy lezajlott. Én elég fatalista vagyok ahhoz, hogy elfogadjam azt, hogy ennek így kellett történnie.

Ma is vállalja azokat a képeket, amelyeket pályakezdőként egy szocreál időszakban készített?

A szóban forgó képeket természetesen ma is vállalom, ezek jelentik az én indulásomat. E művek egyébként – kevés kivétellel – szerepeltek a Műcsarnokban pár évvel ezelőtt rendezett gyűjteményes kiállításomon. Így például a Három lektor, az Újpesti rakpart, a Juhász Ferenc-portré. E képek egy része jó helyen, a Nemzeti Galériában van. Sajnos, néhány pályakezdő képemről nem tudom, hol van – köztük diplomamunkám, a Petőfi a Landerer nyomdában, is kallódik valahol. Sokkal rosszabb a helyzet a később festett magyarországi képeimmel abban az értelemben, hogy jó néhány közülük nagy bánatomra kézen-közön eltűnt, és a mai napig kallódik. Műtermemet ugyanis azután, hogy eljöttünk Magyarországról, egy idő után elkobozták, az ott tárolt képek pedig eltűntek a látómezőmből. Azóta is hiába nyomozok utánuk. Vagyis magyarországi pályaszakaszom jelentős része művek hiányában e pillanatban lényegében rekonstruálhatatlan.

Párizsba települése előtt volt az az időszak pályáján, amelyet a művészettörténet szürnaturalizmusként vagy mágikus realizmusként tart számon. Mennyi szerepe van ebben az 1957–58-as franciaországi tanulmányútnak, ezen belül Max Ernstnek?

Első párizsi tartózkodásom alatt valójában nem sok Ernst-képet láttam. Annál többet korábban otthon, reprodukción. Max Ernst, illetve az úgynevezett festészeti automatizmus kétségkívül fontos volt számomra akkoriban, abból a szempontból, hogy a figurális festészettől semmiképp sem akartam elszakadni. Max Ernstnél – de nemcsak nála egyedül – láttam úgy, hogy a természetelvű festészetben még lehet bizonyos forradalmi változásokat remélni. A szóban forgó festők hatására gondoltam úgy, hogy a természet ábrázolásával egyidejűleg talán más jelentőségű elemek révén feltűnő stílusok is bevihetők a hagyományos festészetbe. Mire gondolok konkrétan? A tradicionális festészetben csodált precizitás, mívesség hirtelen felbukkanni látszott Max Ernst automatista, véletlenek által irányított képfelületein. Ez az egész számomra nagyon csábítónak tetszett. Hiszen a dolog majdhogynem úgy tűnt fel, hogy az elődöknél kevésbé fáradságos módon lehet realizálni olyan felületeket, amilyeneket például Van Eycknél csodált meg az ember – csak résen kell hozzá lenni, észre kell venni az anyag önmozgásában rejlő lehetőségeket. Ezt nevezték annak idején a szürrealisták automatizmusnak. Erről nekem először Hantai Simon beszélt Párizsban, a nála tett látogatásom alkalmával, és meg is mutatott akkor egy-két fogást. Ezzel ő azt akarta bizonyítani, hogy túl vagyunk már azon a részén a festészetnek, amikor minuciózus módon kell lefesteni valamit. Egyfajta technikai bemutatót tartott Hantai, aminek tapasztalatait aztán én a magam módján hasznosítottam később. Ő ugyanis tubusból nyomott ki különféle színeket közvetlenül a vászonra, és ezt aztán egy késsel, vagy fémdarabbal elhúzta a vásznon. Az ennek hatására egymás mellé és egymásra türemkedő különböző színű festékgombócok érdekes márványos felületet adtak ki – ha ugyanezt a hatást ecsettel próbálja elérni az ember, ahhoz alkalmasint hetek munkája szükséges. Persze a dolog azért ennél bonyolultabb volt Hantainál is, mert az ő akkoriban készült képei eléggé megmunkált és nyilván több rétegben továbbfestett komplikált dolgok voltak. Ez a tubusos mutatvány is feltehetőleg csak egy apró részlet az ő technikai tárában.

Ezeknek az új technikáknak a hatására megváltozott a festésmódja, miután 1958-ban újra Budapesten kezdett dolgozni?

Bizonyára. Tény persze, hogy ez a technikai kísérletezés nem azonnal és nem könnyen vezetett eredményhez. A találkozásom e szürrealista festészeti módokkal egyébként főként arra volt jó, hogy megerősítettek a saját korábbi felületkísérleteimben. Ezek a kísérletek – amelyek másnál talán az absztrakt irányába vittek el –, nálam végül is egészen másfelé vezettek.

Az absztrakt soha nem is vonzotta önt?

De igen, mint olyan terület, amelyről azt képzeltem egy időben, hogy – miként a negyedik dimenzió – valami olyat tud, amit a természetelvű festészetben nem lehet elérni, vagy értékelni. Az absztrakt egy időben titokzatos világnak tetszett számomra, amiből sok tudatalatti sejtelmet éreztem ki. Jobban beleásva magam azonban a problémába, arra jöttem rá, hogy az absztrakt a hagyomá-

nyos festészet egyfajta folytatása, anélkül hogy ez képes lenne realizálni az inspirációt és az eredetét. Tehát, szerintem az absztrakt színei, kompozíciói már Raffaellónál és Piero della Francescánál is megvoltak – azzal a plusszal, hogy ők azért még embereket, meg füvet, meg köveket is ábrázoltak. Az absztrakció viszont ebből visszavonult. Mindezzel azt akarom mondani, hogy szerintem a tradicionális festészet nélkül az absztrakció soha nem létezett volna. Mert az emberiség soha nem találta volna ki azért a festészetet, hogy azt mondhassa „no, én most elkezdek nem festeni semmit". Nem azért festette a falra a bölényt az ősember, hogy ő most nem akar semmit, hiszen ez esetben úgy hagyta volna a barlang falát, ahogy addig volt. A képigény azt jelenti, hogy amit látok, megpróbálom visszaadni annak, aki ezt nem látta – vagy ha látta, akkor megegyezünk vele, hogy „ugye, ezt láttuk, mindketten".

Vagyis az ön szürnaturalizmusa is a természetelvű festészet igényéből táplálkozott?

Egy pillanatra kétségkívül elkápráztattak akkoriban a technikai automatizmus varázslatos eredményei, végül is azonban mindez nem bizonyult elég nyomós érvnek ahhoz, hogy e területen hosszabb ideig elidőzzek.

Ön ekkor már iskolateremtő mesternek számított, és egy igencsak progresszív irányzat fejének.

Az ötvenes évek vége, a hatvanas évek eleje elég nehéz időszaka volt életemnek. A fiatalabb festők viszonylag gyakran megfordultak műtermemben, és ennek nagyon örültem. De nem akartam ennek az egésznek olyan jelleget adni, mintha mindez egy irányzatnak a manifesztálódása lenne. Pedig talán kellett volna. Lehet.

Nem is volt tudatosan vállalt vezető szerepe ebben a csoportosulásban?

Ilyen vezérszerep kétségkívül volt, talán tőlem függetlenül. Én mindenesetre nem éreztem az egészet kikristályosodott irányzatnak, s magamat sem afféle ideológusnak, szervezőnek, mint amilyen például André Breton volt a szürrealistáknál. De Bernáth már akkor észrevett valamit, mert egyszer azt mondta nekem – „Tudod, te már egy iskolát csináltál". Ekkor hallottam először az én akkori szerepemnek ilyen külső megítélését.

Ezután már tudatosan törekedett iskolateremtésre?

Nem. Változatlanul tettem a magam dolgát, sütögettem a magam szalonnáját, éppúgy, ahogy a többiek is a magukét. S egyszer csak ezek a szalonnák elkezdtek hasonlítani egymásra. Ha ebben nekem valami szerepem volt, akkor az annyi, hogy a fiatalabbak látták: én mit csinálok. Nem hiszem, hogy bármire rábeszéltem volna őket. Talán még sajnáltam is inkább, hogy ily módon elfedődik az én egyéni erőfeszítéseimnek az eredménye, megoszlik a teljesítmény visszhangja, mivel egyre többeknél láttam viszont mindazt, ami akkoriban engem foglalkoztatott. Ez zavart és ambivalens érzéseket keltett bennem. Ma már viszont sajnálom, hogy miért is nem álltam ennek az egésznek az élére. De hát az az igazság, hogy megvoltak akkor nekem a saját bajaim. A Saint-Tropez-képem viszontagságai után én már nem nagyon vehettem részt tárlatokon. Fanyalgás, hallgatás vette körül működésemet. Hivatalos megbízásokat nem kaptam.

Miből élt akkor?

Leginkább könyvillusztrálásból. Grafikus barátaim átpasszolták nekem a rájuk osztott munkák egy részét, amiért máig hálás vagyok például Máté Andrásnak, Ernyei Sándornak, Darvas Szilárdnak. Ez az akkori időkben valóságos hőstett volt részükről. Ernyeivel ezenkívül éjjelente üzemi munka- és tűzvédelmi szitaplakátokat is terveztünk, amelyeken olyasfajta szövegek voltak, hogy „A cigarettát ne hagyd égve." De néha moziplakátokat is terveztem, például a Kosztolányi-regényből készült Pacsirtához, Cassavetes Árnyékokjához, vagy a Caruso-filmhez.

E munkák mennyire tekinthetők egy festői pálya melléktermékének?

Nem tudom annak tekinteni. Ez is általában elmélyült, gondos munkát kívánt, félszívvel jót ezen a területen sem lehet csinálni. Franciaországban egyébként huzamos ideig folytattam még illusztrátori működésemet, mindaddig, amíg a képeimből már meg tudtunk élni. Például science-fiction kiadványokat illusztráltunk feleségemmel. Én egyfajta szürnaturalista területnek fogtam fel e munkát, és sok lehetőséget láttam benne. Ennek révén bizonyos elismertségre és sikerre is szert tettem; még azután is sokáig invitáltak közönségtalálkozókra, scifi szimpóziumokra, hogy már régen abbahagytam az effajta munkát.

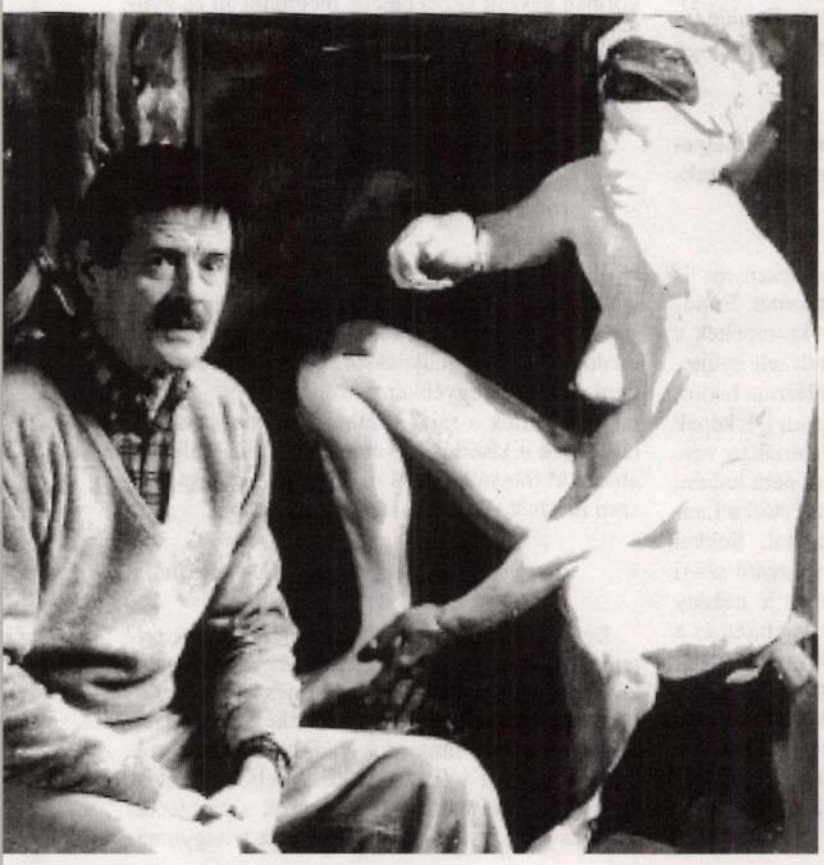

A budapesti szürnaturalista-csoport végül is sohasem állított ki együtt. Mi volt ennek az oka?

Előbb nyilván nem lehetett, talán nem is igen gondoltunk erre, később meg szétszóródtunk szerte a világban.

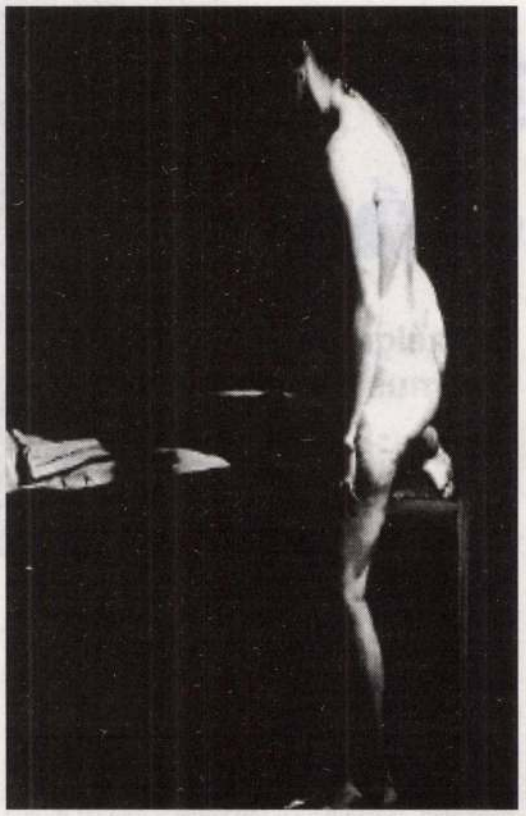

Kit becsült akkoriban a magyar festészetben?

Nagyon nehéz egy ilyen kérdésre válaszolni. Először is, szinte lehetetlen kibogozni a magyar festészet genezisét. Mikortól számíthatjuk a magyar festészet kezdeteit? Sok, erős önkritikával festett évtizedek után az ember önkéntelenül egyre igényesebbé válik másokkal szemben is, így alig marad olyan, akinél az ember összecsapná a kezét. Akkoriban – emlékszem – nagyon szerettem Ferenczy Károlyt, Rippl-Rónait, a nagybányaiakat általában. Korábbra visszamenve, nem hiszem, hogy valaki különösebben tetszett volna. Később pedig Berény, Bernáth, Szőnyi a mérce. Az én időmben nem nagyon mutattak be olyan festőket, aki igazán avantgárdnak számíthatott. Közülük tiszteltem és ma is tisztelem Kornisst, Bálint Endrét, Anna Margitot, Rozsda Endrét.

Mi az oka annak, hogy – némi túlzással – külföldre kell településnie annak a magyar festőnek, aki azt akarja, hogy a világ számon tartsa őt?

A Magyarországon elfogadott ideálok nem biztos, hogy külföldön is megállják a helyüket. Szerintem egyébként otthon sem kellene feltétlenül ragaszkodni ezekhez. Például sok magyar kiállítást rendeztek itt az elmúlt években. Volt, aminek jó sajtója volt, persze soknak rossz is. Egy ilyen minden hájjal megkent festészeti múltú nemzet számára, mint a francia, gondosan kellene válogatni, mit mutatunk be. Olyat kell hozni, ami jó. Ami nem jó, azt kár bemutatni külföldön. A tavalyi dijoni magyar kiállítás anyagát ebből a szempontból például nem tartom igazán szerencsésnek. Merthogy túl sok jó magyar festő ugyan nincs, de azért akad elég. De mégsem annyi, mint amennyi Dijonban bemutatkozott. Amit mondok, az igényes közönség szemszögéből nézve mondom, nem pedig a franciák védelmében. Ők egyébként nemcsak a magyarokat nem ismerik alaposabban. Sőt, a magyarok ebből a szempontból még szerencséseknek is mondhatók több más nemzethez képest.

Mennyire befogadó a francia publikum?

Magam személyesen nem sokat tettem az elis-

mertetésemért. Ezt húsz-egynéhány évvel ezelőtt elvégezte helyettem a galériásom. Akkor bizonyos ismertségre szert tettem egyszerűen azzal, hogy akadt hely, ahol bemutatkozhattam. Csodák persze mindig vannak, és a véletlenek is segíthetnek. Egyébként pedig befogadókészsége Franciaországnak határtalan, másrészt pedig ez az ország képes határtalan közönnyel is viseltetni az itt bemutatott dolgok iránt. Képkereskedés, műkritika, muzeológia együtt csinálják a festőket. De el kell ismerni – a háború után Franciaországban állandóan jelen volt egy jószemű odafigyelés a művészetre.

Itteni működése a hagyományos festészet felé tolódott el az elmúlt években. Mindez olyan országban következett be, amely az avantgárd egyik bölcsőjének számít. Nem érezte úgy, hogy az árral szemben úszik?

Hol igen, hol nem. E pillanatban egyébként is mindenki csak azt érzékeli, hogy becsukott a kassza. Most a képkereskedelem éppen mindentől elzárkózó; és folyton arról beszélnek – s ez számomra elég undorító –, hogy ki ad el, ki nem ad el. Van-e vevő,vagy nincs?

Éppen pang a piac.

Ez a megfogalmazás szerintem nem adekvát a jelenséggel. Ha valami csak pang, az még javulhat. De én rosszabbtól tartok. A kialakult helyzetet afféle századvégi zárszámadásnak érzem. Szomorú, hogy ide jutott a képzőművészet, s azt hiszem, az újrainduláshoz nagy erőfeszítések kellenek majd. Nem utolsósorban – a kvalitás gondosabb vizsgálata. Egyáltalán – a minőség kérdésének a felvetése alapvető feladat lenne.

Az egész kortárs képzőművészet lenne válságban?

Ezt nemcsak én érzem így.

Nem lehet, hogy ez a válság valójában útkeresést takar?

Ez a sokadik ilyen kísérlet lenne már ebben a században. Nem hiszem ezért, hogy erről van szó. Hanem inkább arról, hogy az avantgárd kiürült, a közönség elfordul tőle. Én ezen tulajdonképpen nem csodálkozom. Az avantgárdnak annak idején joggal fordult fel a gyomra a múlt századi giccshalmaz láttán. Érthető, hogy a naturalista okvetetlenkedésbe fulladt művészet helyett az avantgárd valami friss dologba akart kezdeni. Jó, hogy próbálkozott, de nem biztos, hogy helyesen tette, amikor a könnyebbik végét fogta meg a dolognak.

Milyen értelemben?

Lehetett volna egy olyasfajta megújulási erőfeszítést tenni, mint korábban Cézanne és Manet, akik a tradicionális látványfestészet eredményeit nem vetették el mindenestől, hanem ezeket asszimilálva realizálták végül is a saját, akkor forradalmian avantgárdnak számító elképzeléseiket. Ennek a szakmának éppúgy megvannak a maga szabályai, mint a többinek; a szakmai követelményeket huzamosan nem lehet megkerülni büntetlenül. Én persze nem vagyok pallér, aki egy kőművescsapat élén dirigál. De aki házat akar építeni, az házat épít, nem pedig – teszem azt – kutyaólat. Aki meg festeni akar, az fessen. Azt csak a festészettel lehetett megcsinálni, ami az elmúlt évtizedekben az avantgárd törekvések jegyében megtörtént vele, hogy tudniillik „nyet kép".

Mai munkáit milyen irányzathoz sorolja?

Én magamat soha sehova nem soroltam. Hagytam mindig, hogy ezt más tegye meg. Ami a lényeg, ma is természetelvű festészetet művelek, s ez alighanem így lesz már ezután is. Sok rokontörekvéssel találkozom egyébként a világban. Szeretem például azokat a festőket, akikkel pár évvel ezelőtt Washingtonban együtt állítottam ki, mindenekelőtt David Hockneyt és Lopez Garciát. Úgy látom, a tradicionális ábrázoló festészet még messze nem merítette ki lehetőségeit, komoly megújulási és értékteremtő távlatok előtt áll, s a jelek szerint a közönségigény is növekszik iránta.

Az interjút készítette:
KIS TIBOR

Az ókori Róma

A város és a birodalom – amilyen volt.
A könyv róla – amilyen még nem volt!

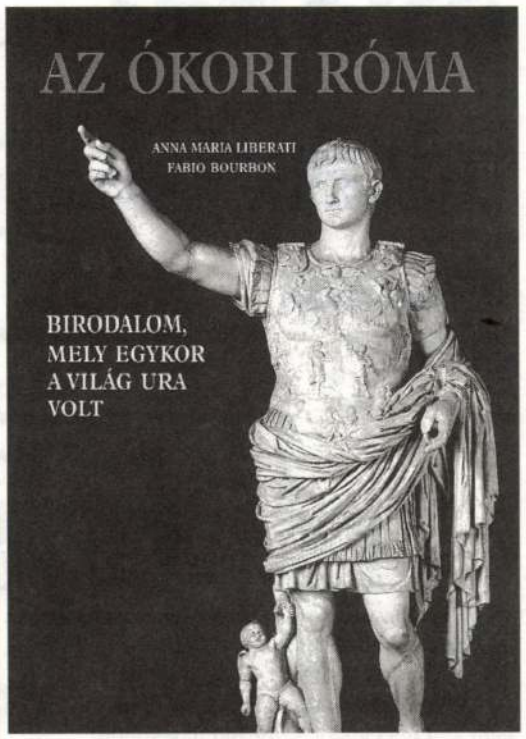

A vercelli White Star Kiadó könyve az ókori Róma kultúrájának egyik legszebb – és ésszerű tömörségében a legteljesebb – összefoglalása a külföldi kiadásokkal együtt jelenik meg magyarul, az Officina '96 Kiadó gondozásában. Minőségéről fogalmat alkothat mindenki, aki kézbe vette a tavalyi nagy Egyiptom-kötetet. Ezeregyszáz év – mi igazán tudjuk, mennyi ez – kultúrájának útját követi nyomon a kötet. A történelmet ab Urbe condita, a Város alapításától a birodalom bukásáig. A 292 oldalas, 260x360 mm méretű, 358 színes fotóval és rajzzal illusztrált könyvet Anna Maria Libarati és Fabio Bourbon írta. Fordítója a Szépművészeti Múzeum ókorkutatója, Varga Edith. A könyvhöz készített látványos rajzi rekonstrukciók a legszakszerűbbek és legszemléletesebbek, amit a világ könyvkiadása valaha is kínált az érdeklődőknek. (X)

Ajándék az olvasónak!

Rendelje meg ezt a csodálatos kötetet 5500 Ft helyett mindössze 3950 Ft-ért.
Az 1550 Ft különbözet a Népszabadság ajándéka Önnek.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem „Az ókori Róma" című könyvet ..... példányban, kedvezményes, 3950 Ft/pld. áron, mely összeg tartalmazza az áfát, valamint a csomagolási és postaköltséget is.

❑ Előre, egy összegben csekken fizetem a 3950 Ft-ot
❑ Két részletben fizetek
– 1000 Ft előleget csekken
– 2950 Ft-ot postai utánvéttel, a könyv átvételekor.

(Ez a kedvezményes ajánlat 1996. október 15-ig érvényes. A könyv a kereskedelemben, teljes áron, 5500 Ft-ért csak ezután lesz kapható.)

Név: .....
Cím: .....
Telefon: .....

Megrendelés:
Népszabadság/Róma,
1960 Budapest

CS-16-1-39

Csernus Tibor

CSALOG ZSOLT

Én győzni akarok!

Orsós Gyuri, 32 éves

IV.

Aztán mégiscsak rászántam magamat. És csak álltam ott, bámultam a gépelt listát, megbabonázva...

Akkor már örömömben sírtam. Most már talán nem kell pöcegödör-szippantónak állnom...

Következő nap: szóbeli. Ez már a Piarista közben, a Filozófiatörténeti Tanszéken.

Előtte a barátaim kicsit rendbe hoztak. Teletömtek gyógyszerrel, töltöttek belém teát, előző este ágyba parancsoltak, altató, minden, reggel már enni is tudtam, belapátoltam egy tojásrántottát, megittam két vödör kávét – nagyszerű, állok a lábamon. A Péter elkísért, még a folyosón is instruált, megtanította az egész vizsgabizottságot:

– A Ludassy az elnök, Rousseau-val foglalkozik, meg társadalomfilozófiával; Boros Gábor: Descartes-szakértő; Máté András: logika, valamint görögök, Arisztotelész meg Platón. Na, mindent tudsz, lódulj! – és belökött.

NAGYON fegyelmezett voltam. A LEhető LEGfegyelmezettebb! Ügyeltem minden mozdulatomra, a mimikámra, a hangsúlyaimra. Kezem a combomon, nehogy gesztikuláljak! Kínosan kerültem a germanizmusokat, a szóismétléseket, vigyáztam, hogy a hanghordozásom egyenletes legyen, gondom volt rá, hogy a tekintetem derűt, optimizmust, ezzel együtt meg még szerénységet is sugározzon...

Persze az írásbelimben turkáltak. Kiszúrtak néhány helyesírási hibát is – na igen, hát ez van, eszerint ezért nem kaptam meg a tizenöt pontot – most már mindegy. Heidegger, Szent Ágoston, Descartes, Platón – kapkodtam a fejem. A lélek halhatatlansága mellett és ellen szóló érvek – keményen megmasszíroztak, de azért minden rendben ment. Volt mégis egy piciny gubanc, éppen Heidegger körül; mert az egész csoportból egyedül én írtam a hermeneutikai jellegről; ez egy nagyon fontos izé, a „Lét és idő"-ben található – na szép, de hát hogy is van ez közelebbről? – Igen, igen, hát az úgy van, hogy nem körforgásra gondol itt Heidegger, hanem ugyebár egy előre-hátra mozgásról van szó – na ez így nagyon jó volt. Meg jó volt az egész – csak azért alig vártam már, hogy vége legyen. Mert valljuk be: lényegesen kellemetlenebb játék ez, mint egy foggyökérkezelés!

Eredményhirdetés: tizenöt pont.

A maximális pontszámot kaptam a filozófia-szóbelin...

Na így lett az összesített pontszámom száztizenkettő.

Nemsokára megjött az értesítés, hogy föl vagyok véve...

Egy icipici kehe volt azért a dologban, csak hogy ne legyen már hibátlan a hófehér paci: az Elte 113 pontnál húzta meg a felvételi határt – mert hogy ebben minden egyetem maga dönt. Mindenki azt szerette volna, hogy az Eltére kerüljek – de hát hiába: ahhoz bizony hiányzott egy pontom. Így aztán csak Szegedre fértem be. De ezen már tényleg csak egy fél órácskát hervadoztam – nem, sokkal jobban megszállt ennek a hihetetlen diadalnak a mámora, semmint hogy most ezért nyafogjak!

Ha én az eddigi utamon bárhol elakadtam volna, én már nem is élnék. Mert nem szabad megállni! – már elnézést a közhelyért, de ez így igaz: megállni nem lehet! Vagy legalábbis ÉN belehaltam volna a tudatba, hogy na akkor eddig, és itt stop, mostantól befagyott az életem a lavórba – nem, akkor inkább a halál. Vannak ugye ezek a szívmelengető transzparensek, miszerint ugyebár „az a fő, hogy hasznos és megbecsült fogaskereke legyek a társadalom gépezetének", blablablabla – nagyon szép, csak hát azért IGÉNYEK és CÉLOK és előrevezető UTAK nélkül én képtelen lennék élni! És én nem tudnám magamat azzal kifizetni, hogy egy üres jelszó szintjén fogalmazzam meg ezt – én valóban egy belső igényt akartam kifejleszteni magamban! Függetlenül a körülményektől! Vagy talán éppen a körülményeimmel is feleselve! – valószínűleg. Mert én bizony el sem tudnék képzelni magamnak egy olyan gyerekkort, hogy gazdag és művelt család, fülig elkényeztetve csücsülök a tejszínhabban és ha moccanok, örökké csak a könyvespolcba verdesem a fejemet – hát úgy nem is lenne érdekes, hogy bejutottam az egyetemre, az úgy tényleg nem volna egy különösebb poén! Így viszont ez az ÉN diadalom, CSAK az enyém! Nem többet ér így a babér?

Csak hát ezt a szép meccset nagyon sok ember nem érti. És akkor nem csoda, ha én meg nagyon kevés emberrel találom meg a normális hangot...

Tudom: nekem még nagyon sokat kell letennem az asztalra – ezzel tökéletesen tisztában vagyok. Mondjuk ez se volt egy teához szervírozott piskóta, amit én mostanáig elcsócsáltam, büszke is vagyok veszettül, hogy lement a torkomon – de hát még RENGETEG minden hátra van. Csak nem megállni, nem megállni...

Most én meghaltam. Meghalt bennem egy valaha volt valaki – de csak azért, hogy egy új énem életre keljen és éljen. Most plagizálok, mert ez egy Szent Pál-i locus – de mélyen igaz, és pont rólam szól. Boldogító haláleset: egyfolytában örvendezek, hogy meghalt, ami már nagyon nem kellett hogy éljen. És most egy darabig az a dolgom, hogy boldog legyek, amiért idáig már eljutottam. De ez természetesen nem azt jelenti, hogy ELÉGEDETT lennék – nem, mert tudom, hogy őrületesen nagy feladatok állnak még előttem. Meg kell oldanom majd azokat is, és MEG FOGOM OLDANI őket! Mert csak akkor leszek MÉG nagyobb magam előtt, ha TÉNYLEG eleget tudok tenni a következő kihívásoknak is! És tovább és tovább, megállás nélkül, mert mindig újabb és újabb feladványok jönnek, és én ezekből a küzdelmekből győztesként akarok kikerülni, GYŐZTESKÉNT!

Tegnap végigvitatkoztam a délutánt az Ibolya presszóban egy lánnyal. Kis szöszi, másodéves történész, de az életből nem sokat kóstolt még, és nyilvánvaló, hogy valamivel irritálom, pedig isten bizony soha még nem bántottam – na, szóval egyfolytában csak kötekedett velem. Hogy azt mondja:

– Figyelj, tulajdonképpen te BOSSZÚBÓL akarsz filozófus lenni? – de ilyen undokul!

– Nézd – mondom neki –, nézd: igazán nem pusztán csak arról van itt szó, hogy megmutassam azoknak a bőgő barom baranyaiaknak, hogy „na, kapjátok be, íme hát: EZ lett abból a kis kiröhögött hülyegyerekből, nyaljátok ki a seggét!", nem egyszerűen erről szól ez a dolog. Habár... De úgy hiszem, MOST már igazán indokolt és jogos részemről egyfajta konfrontáció bizonyos emberekkel szemben. INDOKOLT, JOGOS – vagy legalábbis érthető. Hiszen ezek a torzszülöttek vágtak engem taccsra, de szériában! Nézd – mondom –, gondolj bele: eléggé más lett volna az ábra, ha már kisded koromtól másfajta pályán focizhattam volna – úgy ma már vezető zeneszerző lehetnék! Nem akarok beképzelt lenni: ha nem is egy mozarti nagyságrendű géniusz, de azért, a rohadt életbe, VALAKI lennék már! Azért ez talán nem mindegy! Jó, én így is győzök, és ÍGY nekem talán még érdekesebb és édesebb is a győzelem – de hány kiló és mázsa és tonna szenvedés különbözteti meg a két utat? Nem – mondom neki –, talán mondjuk nem „bosszúért" lihegek – de annyi valószínűleg igaz, hogy szeretném megdöbbenteni ezeket a ganajtúró bogarakat! Vagy legalább egy figyelmeztető táblát akarok kirakni a szutykos orruk elé, hogy hoppá, hát ilyesmiket NEM SZABAD csinálni, EMBEREKKEL! Könyörgöm, hány életet fognak még elbaszni ezek a szörnyetegek? Költői a kérdés, hiszen tudjuk, hogy még nagyon sokat – na de hát SZÓLNI KELL, vagy nem?!

Szólni kell. Úgyhogy szándékomban van egy önéletrajznak a megírása, könyv formájában, el akarok mondani mindent, ki akarom adatni: „A gyogyótól az egyetemig", vagy „A gyépétől Heideggerig", vagy valami ilyesmi címmel...

Krisztusi korban vagyok, épp ideje, hogy egy kis számvetést csináljak, felmérjem, hogyan is állok: istennel, emberekkel, meg magammal, a tükör előtt. Erre is kéne mostanában egy kevés időt szakítanom – de addig is:

Nézzük először az istent. Én hiszek benne, hogy VAN. Nem járok templomba, és a hitem sem az az elfogult vakhit – de elég határozottan úgy gondolom, hogy isten létezik. Mert tapasztalati tény: vannak olyan talentumaim, amelyeket csakis istentől kaphattam, senki mástól. Képességek és tehetségek, egy csomó gyönyörű dolog, amelyeket talán még nem is ismertem fel magamban, majd talán egyszer, sokára – hát honnan, HONNAN? Hiszem, hogy isten van – és ennek a hitnek a tényleges gyakorlati szerepe is tetten érhető az életemben. – Na ennyit istenről, az isten kipipálva.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 MÁR 3 1

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Tibor Csernus
CS-16-1-60

unter den Arkaden."

Deutsch von Heinrich Weissing

1021

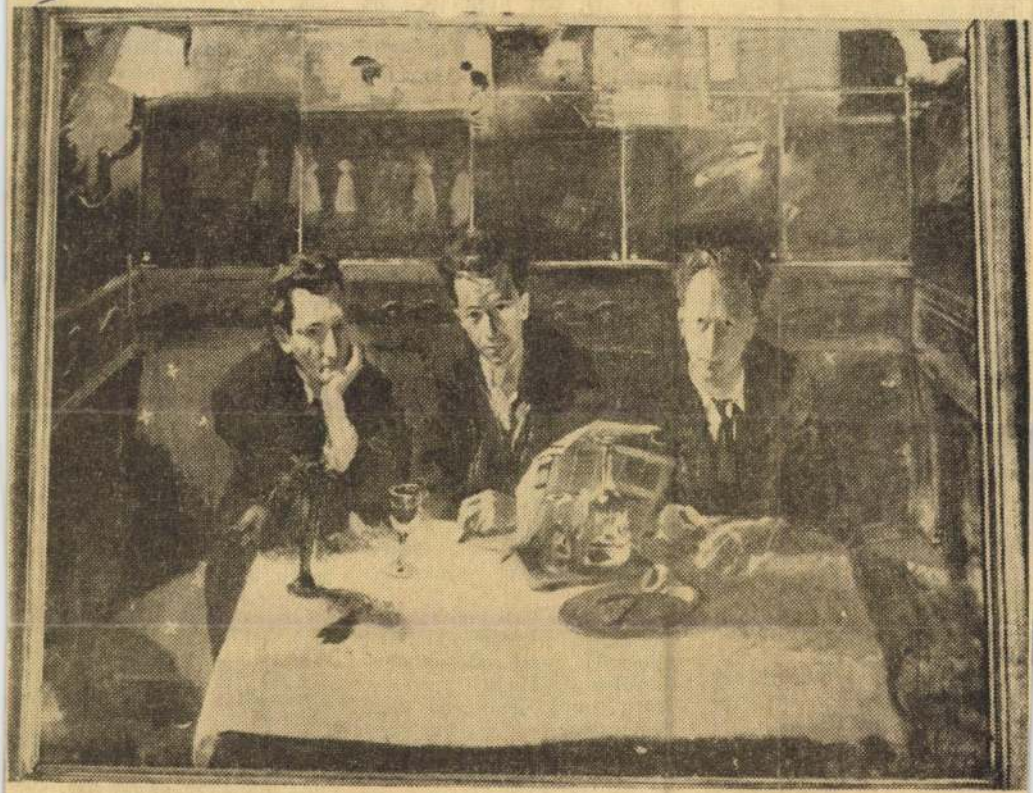

Tibor Csernus: Die drei Lektoren

„Kunst und Gesellschaft 1945—1980"

bißchen erschrocken, denn ich verband damit die Vorstellung von Industrie, Lärm, Hektik, auf jeden Fall mit irgendetwas Monumentalem. Zum Glück kam alles ganz anders. Empfangen wurden wir von einem gut aussehenden Mann, der ebenso Diplomat wie Intendant hätte sein können, er war aber Diplom-Ingenieur und vertrat den Vorsitzenden der Patriotischen Volksfront seines Gebietes. Mit feinem Fingerspitzengefühl hatte er die Einladung in den Wohngegenden verteilt, die noch vor Jahren mehr ländlichen Charakter trugen, und in denen viele „Schwaben", also Ungarndeutsche, beheimatet sind.

Noch nie waren sie einem Schriftsteller deutscher Zunge leibhaftig begegnet, sie äußerten Bedenken, ob man einander verstehen würde: „Sprechens nur schön langsam und deitlich, bittäschön!"

Zunächst wollten sie wissen, warum ich seit elf Jahren den Urlaub mit meiner Familie in Ungarn verbringe, und ich berichtete von allerlei Freunden, von der Dédi in Zalakaros, der verdienstvollen Dorflehrerin Mária und dem Bacchusbácsi in Keszthely, von herz-

Spuren d
Brandenbu
be „dem V
schaut" un
was sich s
gewandelt
Wenigstens
te kannten
von der Sc
meinten, b
durchs U
man sicher
merkenswert

Was mir zur Zeit aus der Feder flösse ...

Potsdamer Geschichte; keine Stadtgeschichte schlechthin, denn Potsdam bot auf einem halben Quadratkilometer alles, was das Herzstück Preußens ausmachte: Stadtschloß; Garnisonkirche, Gewehrfabrik und Polizeipräsidium, dazwischen der Lustgarten, d.h. Exerzierplatz, der mehr Last als Lust gesehen. Potsdam, wo die feinen humanistischen Töne nur allzu oft im militaristischen Schneddereteng untergingen.

Wenn sie Potsdam hörten, fiel ihnen nur Sanssouci und Friedrich der Große ein, bekannten sie ehrlich, und der wäre ihnen eigentlich ganz sympathisch gewesen, weil er viele brave Leute angesiedelt, ungeachtet ihrer Herkunft und Konfession. Es entspann sich eine lebhafte Debatte, ob damals nun

schloß ich meinen Exkurs ins 17./18. Jahrhundert, war Friedrich II. der letzte König, der nach dem Grundsatz regierte: „Ich bin der erste Diener meines Staates!"

Beifälliges Gemurmel. Nur einer meldet sich: Na, da möchte ich aber widersprechen, der Janos Kádár könnte das auch von sich sagen... Die älteren Frauen kicherten hinter vorgehaltener Hand: das ist doch etwas ganz anderes! Vom Kádár János kann man's ja nicht anders erwarten, nicht wahr, weil: der ist ein Genosse und kein König!

Nun war der letzte Bann gebrochen. Ein Wort gab das andere, es wurde gelacht und gescherzt, bis jemand an die vorgerückte Zeit gemahnte, und plötzlich stand der, der die allgemeine Heiterkeit ausgelöst hatte, auf und sag-

Számozott képek

Titkok és tiltások nélkül

Hol lappang a diplomamunka?

Egy francia művészettörténész szerint Csernus Tibor Európa tíz legjobb kortárs festőinek egyike. Egy magyar műtörténész szerint világviszonylatban is alig van ilyen képességű festő, mint ő.

Magyarországon soha nem volt önálló kiállítása. Viszont Párizsban, New Yorkban, Chicagóban jó néhány volt már. Csoportos bemutatókon a festővilág legjobbjaival állít ki. De nem szereti a reklámot, nem törekszik népszerűségre. (Csak akkor érzi jól magát, ha fest.) A legjelesebb francia és amerikai művészeti lapok írnak róla, művészetéről és kiállításairól (a L'Oeilben, az Opus-ban). Legutóbb a Le Figaro tavaly november 19-i száma közölt gazdagon illusztrált interjút Csernussal. Jeles köz- és magángyűjtemények, múzeumok, bankok, előkelő galériák őrzik festményeit — a svájci Thyssen—Bornemissza gyűjtemény, a washingtoni Hirschhorn Múzeum, francia, svájci, amerikai nagy bankok, műgyűjtők.

Öt év után

Öt éve tervezi a Műcsarnok, hogy itthon is bemutatja Csernus Tibor festői munkásságát. Öt éve leveleznek a művésszel, aki az első pillanattól kezdve örömmel vállalkozott erre a kiállításra, s aki felajánlotta, hogy új képeket is fest a hazai bemutatóra. A nagyméretű képek azonban lassan készülnek (Csernus nem „rázza ki a kisujjából" alkotásait, művei meditatív elmélyültség produktumai), s alig hogy megszárad rajtuk a festék, kiállításra viszi Claude Bernard, Csernus párizsi menedzsere, galériása.

Csernus Tibor ugyanis 1964 óta Párizsban él. Nem disszidensként. Útlevéllel hagyta el az országot.

Noha itthon csak az 1964-et megelőzően festett képeit, grafikáit láthatta a közönség, személye és munkássága mindig is foglalkoztatta és foglalkoztatja a művészeti közvéleményt. Titkokat, tiltásokat rebesgettek vele kapcsolatban. Igaz, annak idején itthon készült korábbi művei is heves vitákat váltottak ki — voltak lelkes hívei, utánzói, de ellenzői is. Csak közömbös nem tudott senki maradni vele kapcsolatban.

Hivatalos elismerésekben is gyakran részesült. Kétszer kapott Munkácsy-díjat. Az elsőt 1952-ben, abban az évben, amikor tanulmányait befejezte, festészeti munkásságáért; a másodikat 1963-ban, grafikai illusztrációiért. 1957-ben tagja volt a budapesti Tavaszi Tárlat egyik zsűrijének Bernáth, Szőnyi, Pátzay, Mikus Sándor, Tar István és Reich Károly társaságában. Ösztöndíjjal járt Hollandiában és Párizsban.

1946 és 1952 között Csernus a főiskolán tanult, Bernáth Aurél növendéke volt. Legnagyobb példa, a „soha meg nem tagadott mester", Bernáth Aurél volt. Pályája elején a Bernáth-iskola szellemében dolgozott. „A természet, a tárgyi világ látványából indult el, de... a par excellence festői jelentést hangsúlyozta". Az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején munkáit a tassizmus, a szürnaturalizmus, a mágikus realizmus, a poszt-szürrealizmus stílusában fogantnak ítéli a kritika.

Tehetségére, nagy formátumú művészetére Párizsban is hamar felfigyeltek. 1964-ben a Galerie Lambertben, 1967-ben a Galerie du Fleuve-ben volt kiállítása. Aztán még több alkalommal a francia fővárosban és New Yorkban, 1973 óta a Galerie Claude Bernard szervezésében. Párizsban a Montmartre-on, az újjáépített híres műteremházban, a Bateau Lavoirban kapott helyet (ott, ahol annak idején Picasso meg Czóbel Béla is dolgozott, s ahol ma Rozsda Endre a szomszédja, s ahol feleségének Sylvester Katalinnak is külön műterme van.) 1986-ban a Chevalier d'Artes et Lettres magas kitüntetéssel jutalmazták munkásságát.

Párizsban a művészek többsége egy-egy galériához kötődik. Csernus galériása Claude Bernard, aki maga is neves műgyűjtő és Párizs legelőkelőbb negyedében, a rue des Beaux Arts-on és New Yorkban mondhat magáénak egy-egy elegáns képüzletet.

A LANDERER NYOMDÁBAN KINYOMTATTAK A 12 PONTOT (1952)

Világviszonylatban is alig van ilyen képességű festő

Esti (festő)iskola

Amikor Claude Bernard a budapesti kiállítás tervéről értesült, felajánlotta segítségét. Rendelkezésre bocsátotta párizsi és New York-i galériájában, valamint a saját gyűjteményében őrzött Csernus-képeket. Fotókat, diafelvételeket adott Kratochwill Mimi műtörténésznek, a kiállítás rendezőjének, s együtt kutatták fel a külföldi tulajdonosokat. (Utóbb még arra is vállalkozott, hogy saját szállító járművével összegyűjtse a Franciaországban levő műtárgyakat, s Párizsban átadja a magyar kamionnak.)

A művész és a rendező katalógusok, fotók, reprodukciók alapján válogatták ki, mely művek szerepeljenek a budapesti kiállításon. A Műcsarnok felkérésére a külföldi magángyűjtők és múzeumok is készséggel reagáltak. Ehhez a magyar kiállítási intézmény, s a magyar képzőművészeti élet jó híre is hozzájárulhatott. Igaz, a legalacsonyabb biztosítási díj is harmincezer frank! A legtöbb képet Claude Bernard kölcsönzi — például az Izsák feláldozását, a Régi testamentumot, a Loth-ot, a Tengerpartot, a Papagájokat, a Görögdinnyéket, a Miriam-ot. A washingtoni Hirschhorn Múzeumból egy cím nélküli kép, a Thyssen-Bornemissza gyűjteményből a Műterem című kép érkezett. Belga magángyűjteményből a Lindbergh repülőgépe, francia magángyűjteményekből a művész önarcképe, a Fenyőfák, a Hattyúk, Steve Martin amerikai színész gyűjteményéből a Saul egyik változata és természetesen a művész tulajdonában levő néhány képet is kiállítanak.

Nehezebb helyzetben volt a kiállítás rendezője, amikor a korai Csernus képeket akarta összegyűjteni. Bár a Magyar Nemzeti Galéria és a Budapesti Történeti Múzeum jelentős műveket őriz [a Galériából a Munkás (1950), a Taxi állomás (1954), az Újpesti rakpart (1957), a Történeti Múzeumból a Nádas (1964) szerepel a kiállításon) és kölcsönöz a pécsi Jannus Pannonius Múzeum Tengeri csata (1961), a Petőfi Irodalmi Múzeum A három lektor (1955), a Magyar Tudományos Akadémia, a Külügyminisztérium is; továbbá néhány magángyűjtemény: Saint Tropez (1959), Juhász Ferenc az 1954-ben róla festett portrét] — viszont egész sor Csernus-képnek nyomaveszett. Egyik-másiknak még a fotója sem lelhető fel.

Ismeretlen helyen lappang a fiatal művész diplomamunkája. A Landerer nyomdában kinyomják a tizenkét pontot (1952). Nincs meg a Bernáth Aurélról festett portré, a Csőhúzók, az Esti (festő) iskola, amely az Újpesti rakparttól az 1957-es Tavaszi Tárlat nagy szenzációja volt, az Aratók pihenőben, a Terménybehordás, a Budapest látképe, A tilosban, vagy A főiskolás honvéd meglátogatja osztályát című kompozíció (ez utóbbi az 1951-es II. Magyar Képzőművészeti Kiállításon nagy feltűnést keltett). Pedig valamennyi festmény nagyméretű, a diplomamunka például 160×210, az Esti iskola 140×120-as méretű.

Életmű válogatás az 1950-től 1989-ig festett képekből — ez a megjegyzés kívánkozik a Műcsarnok három középső termében március 2-tól április 9-ig nyitva tartó Csernus-kiállításhoz. Negyvenhét művet láthat a közönség, s közülük mindössze 15 az 1964 előtt festett, magyarországi gyűjteményben levő. A többi, az utóbbi negyed században született Párizsban. (Igaz, a hazai közönség számára ez az ismeretlen anyag hat majd a reveláció erejével.)

A hatvanas évek közepén, amikor Csernus Tibor korai párizsi korszakát minősíti a műtörténet-írás, hyperrealistának, objektív realistának, fotónaturalistának titulálja. Németh Lajos szerint — aki a kiállítás tudományos igényű és reprezentatív, a Budapesti Tavaszi Fesztivál által finanszírozott katalógusának tanulmányát is jegyzi, — Csernusnál a hyperrealizmus — szabatosabban az objektív realizmus — ... csak átmenet volt, csakhamar tovább is lépett... Számos nagy elődjéhez hasonlóan Csernus e lépést úgy tette meg, hogy visszanyúlt a tradícióhoz, a választott tradícióhoz... Caravaggio, a caravaggisták, a nápolyi festők, Vélasquez nagy csoportjához... A választásnak voltak szubjektív okai, egy szemműtét, amely után szuperélessé vált a látása... A legfőbb indok azonban a feladat vállalásában rejlett: a képépítés, a kompozícióalkotás lehetőségeinek kutatásában nyújtott segítséget e hagyomány tanulmányozása és újjáépítése... Nem egyszerűen imitálta, másolta őket, hanem beleélte magát képkoncipiáló tevékenységükbe... Csernus nem egy valóságutánzási módszert, hanem egy sajátos művészi nyelvet, képépítési módot választott kiindulási pontként.

A szándék

A hatvanas években kedvelt témái voltak a repülőgépek, modellek. Aztán madarakat, állatokat, növényeket, csendéleteket, portrékat és emberalakokat festett. Az utóbbi években hatalmas méretű vásznait bibliai, mitológiai jelenetek népesítik be. Fényekkel, árnyékokkal tagolt emberalakok. A Le Figaro is ezekből választja illusztrációit — a József elmeséli álmát, a Dávid meglesi Betshabét a fürdőben.

Legtöbb újkeletű képének nem ad címet (a műveket csak számok jelölik), hogy a nézőt a történet ne befolyásolja, s a festői szándék érvényesüljön, kerüljön előtérbe.

A kiállítás megnyitásán a művész is jelen volt, de hamarosan visszatért Párizsba, mivel műtermében, a képei között érzi legjobban magát. Pedig jó lenne valami módon Magyarországhoz kötni. Talán úgy, hogy felajánlanánk neki egy műtermet és vendégtanárnak meghívnánk a főiskolára...

KÁDÁR MÁRTA

CSERNUS Tibor
Cs-66-1-61
főisk

PANNONIA
SZÁLLODA ÉS VENDÉGLÁTÓ V

A Pannonia Szálloda és Vendéglátó Vállalat pályázatot hirdet

a budapesti Kálvin téren épülő

Korona Szálloda

főkönyvelői,

éttermi igazgatói

és konyhafőnöki

munkaköreinek betöltésére.

Az állások betöltésének feltétele

a főkönyvelő esetében:

- számviteli főiskolai vagy közgazdasági egyetemi végzettség,
- a számítógép gyakorlati alkalmazásának ismerete
- tízévi belkereskedelmi, illetve vendéglátó-ipari, ötévi vezetői gyakorlat (a németnyelv-tudás előny)

az éttermi igazgató esetében:

- kereskedelmi és vendéglátó-ipari főiskolai végzettség,
- tízévi szakmai, ötévi vezetői gyakorlat,
- középfokú nyelvvizsga német és angol nyelvből (a külföldi szakmai gyakorlat előny)

a konyhafőnök esetében:

- érettségi bizonyítvány,
- szakmunkás-képesítés,
- tízéves szakmai gyakorlat (az idegennyelv-ismeret előny)

A pályázatokat, részletes szakmai önéletrajzzal, március 31-éig küldjék el a személyzeti és oktatási főosztályra, cím: Budapest, Puskin u. 6. 1088.

A Ferroglobus TEK Vállalat felvételt hirdet a munkaügyi és bérelszámolási osztály osztályvezetői munkakörének betöltésére

Feltételek: egyetemi, főiskolai végzettség és legalább ötévi munkaügyi vezetői gyakorlat.
Bérezés: megegyezés szerint.
Jelentkezés a vállalat személyzeti főosztályán (Budapest XV., Körvasút sor 110., telefon: 636-806), kézzel írott szakmai önéletrajzzal, valamint az iskolai végzettséget igazoló okmányok másolataival.

A legolcsóbb csak nálunk!

IBM XT számítógép	90 000 Ft	Javitás, szerviz, garancia!
IBM AT számítógép	150 000 Ft	Manager Stúdió Kisszövetkezet
Másológép	80 000 Ft-tól	Budapest VI., Jókai tér 7. 1061
Telefax	120 000 Ft	Telefon: 168-321.

Joindre l'utile à l'agréable? Un rêve!
Non, une réalité
avec VUE TOURISTIQUE
une splendide revue de tourisme
richement illustrée en couleur,
pour plonger dans l'histoire
pour découvrir votre prochaine destination de voyage,
ou pour vivre le monde au quotidien...
tout en perfectionnant votre français ou votre anglais
...et pour un prix dérisoire: 420,— Ft seulement
pour un abonnement de deux ans (8 numéros)
Sceptique?
demondez-nous un spécimen gratuit:

VUE TOURISTIQUE
1149 Budapest
Angol u. 22. Tel.: 634-212

Are you dreaming?... Something useful and pleasant to read?
Yes, VUE TOURISTIQUE exists...
A splendid turism magasine with rich colour photos that will take you back in history or tempt you into planning your next holidays in exotic lands.
Discover with VUE TOURISTIQUE the daily life of other peoples, other cultures... and improve your French or English at the same time.
All this and more for only 420,— Forints for a two year subscription (8 issues).
You don't believe us??
write or phone for a free copy:

VUE TOURISTIQUE
1149 Budapest
Angol u. 22. Phone: 634-212

KRITIKA

Társadalomelméleti és kulturális lap

MTA Művészeti Intézet Könyvtára

XXXV. évfolyam, 7–8. szám

2006.
JÚLIUS–AUGUSZTUS

ára: 580 Ft

a tartalomból

KORNIS MIHÁLY
Például Csernus

CSEPELI GYÖRGY–PRAZSÁK GERGŐ
Liberális közönség

ROMSICS IGNÁC
Debreczeni József Gyurcsány-könyvéről

Z. KARVALICS LÁSZLÓ
Pokémon-pedagógia

MÁRTON LÁSZLÓ
Magyar szabadkőművesség – angol szemüveggel

TÓTH PÉTER PÁL
A da Vinci-kód

TAMÁS PÁL
Fehéroroszországról

POSZT-beszámolók

Csernus Tibor
cs-16-1-62

9 770324 777001 06078

Például Csernus

Tulajdonképpen elég lenne ennyi: aki látni akarja e sorok írójának véleménye szerint az elmúlt évszázad legjobb magyar festőjének a képeit – (Csontváry számomra külön kategória, ő szent és látnok) –, akkor menjen el a KOGART-házba, és vegye meg Csernus Tibor retrospektív kiállításának katalógusát. Minthogy a kiállítást, ha jól tudom, már bezárták. De nem tesz semmit, mivel minimum kétszáz éven belül a Csernus-képeknek önálló múzeuma lesz Magyarországon. Már ha akkor még lesz, helyesebben szólva, ha addigra újjászületik a magyar kultúra és annak kritikai élete, és nem lesz már olyan irigy és huszadlagos érdekektől szaggatott, mint ma. Addig is ez a Csernus-album megfelelő alapul szolgál a megfogalmazott hetyke állítás igazságtartalmának megítéléséhez, minthogy a könyv jó minőségű reprodukciókkal teljes.

Aki akarja – van szeme a látásra, vagyis van mersze az igazságot a mai magyar művészetkritika lényegében egybehangzó ítéletének ellenére megpillantani, észrevenni – meggyőződhet róla, hogy az 1964 óta franciaországi emigrációban élő, egyébként többé-kevésbé világhírű, éppen csak szülőhazájában semmibe vett festő még majd évszázadokon át visszhangzó, talányos remekművek sorát festette meg.

Jövőre lesz 80 esztendős.

Hányan ismerik a nevét idehaza?

Érdekes és alapos tűnődésre méltó tény, hogy a magyar kultúra milyen kevéssé: egyre kevésbé képes megbecsülni legnagyobbjait, alkotói működésükkel egy időben.

Bartók, József Attila, Hamvas Béla, Csernus.

Míg éltek, az establishment igyekezett róluk nem tudomást venni. Aki értett a zenéhez, persze már a harmincas években is tudta, kicsoda Bartók. Ezt tudnia kellett annak, aki értette korának zenéjét, s ha nem is sokan, azért akadtak ilyenek Horthy Miklós regnálása idején is nálunk, no de nem kaptak katedrát. J. A.-ról is tudták, már ez idő tájt is vagy százan, hogy zseni. Az idősödő Hamvas Bélát azonban, akit fiatal korában is buzgón semmibe vettek, már csupán tucatnyian értették és értékelték – olvashatták egyáltalán – Rákosi diktatúrája idején. De Hamvasnak még az utólagos recepciója sem mondható sikeresnek, nyilván ez sem véletlen. (Obskurus erők martaléka lett kulturális közéletünk torz közegében. Erről itt ne többet. Önmagában is nagy téma ez.)

Csernus, aki még él, ugyancsak és ha lehet még inkább esélytelen, hogy műveivel formálja közgondolkodásunkat. Művészetének túlságosan súlyos gondolatai vannak ahhoz, hogy e szappanbuborék-lelkületű világ képes legyen megtartani magában és feldolgozni. Holott ő az a magyar festészetnek, ami Rodin a francia szobrászatnak. Minden egyébtől eltekintve: már a keze, vagyis a technikai tudása páratlan, a maga nemében egyedül álló. Úgy fest, ahogy csak a festészet történetének legnagyobbjai: Velázquez, Rembrandt, Caravaggio, Picasso, vagy a hülyének, de piktornak is kolosszális Dalí.

De ő nem szent, vagy ha mégis, átkozottul szent művész: Rimbaud sokkal inkább, mint Claudel. Inkább ördög, mint angyal. Rembrandt hitéből mákszemnyi sincsen benne. Okosnak sem mondanám, tizedannyira sem az, mint mondjuk, Marcel Duchamp, de jónak se, ahogy mondjuk, Giotto jó, a szó legegyszerűbb értelmében. Valószínűleg művelt embernek sem mondható Csernus Tibor, ha csak nem festői értelemben, de ez az a fajta műveltség, amely nem szorul rá senki tudására, vagyis nem azért tanul, hogy elmondhassa, most már tud valamit. Kezdettől mindent tud. Mérhetetlen tehetségének legalább a felét arra pazarolta, hogy fessen egy-egy képet vagy képrészletet a legnagyobbak, Vermeer vagy Degas, vagy – akit a legszívesebben újrakölt – Caravaggio modorában.

Nem is a modorában: annak a szintjén, és eszközeivel.

Legénykedik.

Akinek ilyen egy ecsetje van, hát az nem fér bele a bőrébe, meg tudom érteni. Hibájául hozható fel

KORNIS MIHÁLY

talán még – természetesen az akkori, vasfüggöny mögé zárt, levegőtlen szellemi magyar horizonttal a háttérben – hogy amikor 30 éves kora tájt ráébred, hogy hagyományos festői értelemben ő máris a csúcsra ért (referenciaképek ehhez az állításhoz: *Három lektor* (Vajda Miklós, Domokos Mátyás és Réz Pál a Hungáriában; 1956); illetve az *Angyalföld,* (1956) című, elmondhatatlanul gyönyörű alkonyati tájképe: ez az egyetlen általam ismert festmény, amely kisgyerekkorom Pestjének utánozhatatlan fájdalmas, megtört szépségét hitelesen adja vissza), nos ebben az időben és aztán még nyolc-tíz évig Csernusnak gőze sincs, hogy voltaképpen mihez kezdjen az ő orbitális nagy festői tudásával.

Mintha valaki szekérderéknyi nászajándékkal vágtatna be a lakodalom udvarára, elkésve. Már átváltozott halotti torrá, de már a torən is átszáguldott a dögvész. Mindennek a helyén egy büzhödő lyuk van, a kárhozat nyílása, semmi.

És akkor azt gondolja: Hieronymus Bosch.

Mert azt súgják neki, hogy valami olyasmit kéne talán. Annak a pokla idepasszol. S az ő formákra éhes, mivel a legbonyolultabb formákat is döbbenetes hűséggel ábrázolni képes tehetsége abban eltengődne, képzeli, valameddig.

Amíg el nem szökhet.

Csernus sosem feküdt le a diktatúrának. Joga van a parázna Babilont ábrázolni később, kéjjel, és annak a legsötétebb bugyrait is, mert, a Bibliával szólva, nincsen őnéki semmije abban. Nem adta magát oda nekik.

Inkább az árnyékvilág.

De Bosch – illetve a Boschon áteresztett Dalí –, túl átlátszó, narratíve túl jól dekódolható, és valljuk meg, festőileg is túlságosan kézenfekvő megoldás ahhoz, hogy számára a menekülés útja lehetne. Továbbá Csernusnak Pannóniában sosem bocsátották meg a szakmában, máig sem, hogy mindannyiuknál többet tud. A keze. A szeme. Az alázata. S ez így, együtt: a beintés Aczél elvtárséknak, és egy ugyanakkora lóbálás, ugyanabban a pillanatban a korabeli szakma felé is, már a puszta létével is, hogy amikor ők, Cezannne-t és a kubistákat majmolják, mert errefelé azok számítanak épp (azok lehetnek) „modernnek" és „haladónak" elfogadhatók – ma meg a Hamburger Bahnfof időszakos kiállítási anyagai – Csernus, az ő „tanuló" korszakában is már szuverén remekműveket fest. Nem motívumokat és stílt majmol, LÁT. Ez így, együtt: sok volt.

El kellett mennie.

Nemcsak ahhoz, hogy levegőt vehessen, hanem ahhoz, hogy festőként végre egyről a kettőre jusson. Kinőtte a karámot, a magyar szocialista kényszerovodát. Addig, megrendelések híján, könyvkiadóknál keres munkát. És néhány kivételtől eltekintve – ilyen a Bessenyei-könyvhöz készített illusztrációsorozata is – átlagosabb illusztrátornak mutatkozik, mint amekkora festő. Ő nem illusztrátor. Ő festő. Mégpedig – ami ritka a XX. században – monumentális alkotások készítésére hivatott. „Hangulatosítani", az neki nem áll jól. Ezért aztán még Párizsba jutva is elveszni látszik benne a géniusz mindaddig, amíg első sorban megrendeléseknek kell eleget tennie, hogy megéljen valamiből.

De aztán…

Amit a hetvenes évek eleje óta művel Csernus, hát az káprázatos. Még Nyugaton sem tudják, mekkora nagy dolgok az ő képei, korszakai. Alighanem meg kell halnia ahhoz, hogy a külvilág egyszer csak képes legyen megállapítani:

borzongató. Bibliai tárgyú képeit szemlélve az az ember érzése, jobb is, hogy nem árulja el, mit ábrázol. Az a gyanúnk, tudjuk, mit ábrázol.

Sejtjük.

Jobb lenne nem tudni.

Az 1987-es *Őszövetségi jelenet* például talán azt a pillanatot, amikor a magatehetetlen Lót (vagy Noé ősatya?) szemérmét a fia – vagy a lánya? – kitakarja. A fekvő alak az egyetlen általam ismert hiteles és művészi értelemben méltó képzőművészeti ábrázolása a német és a szovjet lágerekben minden határon túl kiszolgáltatott, emberi mivoltukban semmibe vett emberek testének: az Emberi Testnek.

Ki vagy te, ember, hogy ilyen szép vagy, holott ennyire gonosz? – kérdezi Cs. T. festészete, az én szememben legalábbis, az embertől.

Végső soron önmagától.

És így valahogy a kérdésben rejlő állítás önnön tagadásába fordul. Nem is vagy szép, hanem halálra ítélt. Te ítéled halálra magad. Amikor megszületsz. Ennek az elátkozott sorsnak a költészetét festi. A női test, mint Eros vágyának megtestesülése. Idő metafora is, a romlásé is. Minden megrohad. Még a méz is egyszer. Már abban is rohadásának első csírája lapul,

Cím nélkül, Hogarth-variáció, 1993

ahogy a méhecske gyomrában összeáll, nemhogy diadalmas teljében, amikor a jó testű szerető az ember szájába a cicit adja, nesze, igyál, telj meg törvénytelen édességemmel... Nem, vitán felül áll: Csernus Tibor aktjainál szemérmetlenebb szatírüvöltést én még nem hallottam Pán isten (egyébként állítólag halott) ligetében.

Ahol pedig nagy jelenetekbe rendezi a nőket, mint a *Jerikóban* (1991) vagy a *Minüasz lányaiban* (1990) – hányan tudják, hogy ki volt Minüász, és kik a lányai? – egészen apokaliptikus mélységekig jut anélkül, hogy a szokásos (éretlen korában például „boschos") festői rekvizítumokat elővenné. Egy meztelen női ölet meg tud festeni úgy, hogy az éppúgy a pokol, mint a kéj kapuja.

Így is – úgy is: enigma. Vonzó, „bajkeverő" talány.

Vagy nézzék meg a mezítelen testére ezüst tálból vizet öntő *Betszabét* (1993). Így nem festettek meg még folyó vizet – olyasmi az, mint Isten létének vagy nem létének problémája a filozófiában –, vagy csak nagyon kevesen. Lélegzetelállító.

Végül, de elsősorban a Hogarth-variációk, és a többi az idő tájt festett képre hívom fel az olvasó figyelmét, a *Hármas önarcképpel* (2004) a végén. Itt, Csernus a végső csúcsra jutott. Minden képhez kéne egy délután, ha még egyszer látni akarom. És úgy szeretném, hogy akkor magamban legyek. Bennük ugyanis a jövőtlen ember passiója van megfestve, a pokol hét vagy kilenc bugyra, de távol minden szentimentalizmustól, maga a szóra sem érdemes bukás.

A *Hármas önarckép* (2004) brutális őszinteségű remeklése mellett – Rembrandt utolsó, kiábrándult, megtört önarcképe jut eszembe róla, ám Csernus ítélete maga felett még könyörtelenebb, de ezt kivételesen nem dicséretnek szánom – végezetül engedjék meg, hogy egy mellékalakról szóljak, akit a *Hogarth I.*-en (1995–1997) látni, a kép bal szélén. Háttal látszik egy öreg jampi, mankóra támaszkodva, kék tvisztpulcsiban, vállára piros kardigánt dobott, épp besántikál egy nyár végi, éjszakai bárba. Nem látom az arcát, csak a sakálfején a kevéske hátranyalt, ezüst-mákos hajat. Ismerem e sunyi típust Magyarországról. Miatta olyan itt minden, amilyen. De lehet, hogy Csernus az. Odacsente önmaga irtózatosan kegyetlen karikatúráját a kép szélére. Míg élek, nem feledem. Így kell látni magunkat.

Taxiállomás, 1954

Csernus művészete azért példa előttem, mert végigment azon a hosszú és roppant kínokkal teljes úton, ami a kiemelkedő tehetség magától értetődő nárcizmusa, és a klasszikus teljesítmény önfeláldozó objektivitása között húzódik. Mindent megtudott az emberről és a világról végül, mert hiszen ábrázolni volt képes. Képei azt üzenik, az ember sem áldozat, sem bűnös, de mindkettő. A fenségesben ott a nevetséges és a mulatságosban a jóvátehetetlen. Az emberi esendőség komor szépsége, ugyanakkor állatiasan mohó tökéletlenségünk, illetve mindennek a tetejébe az ember, e gondolkodó állat igazságkeresésének keserű humora, amelyet Csernus ecsetje lidérces pontossággal képes közvetíteni, a végső benyomásunk művészetéről. Nem mellesleg: talán nincs a festészet történetében még egy festő, aki ennyiféle műfajban lett volna képes kiugró teljesítményre. Remekműveket hozott létre tájkép, portré, csoport-, zsánerkép, csendélet, pillanatkép kategóriában, kicsi és nagy képekben, rajzokban, metszetekben, festett allegorikusan és sültrealista módon, így s úgy, és csaknem minden stílusban, ami az elmúlt négyötszáz évben létezett. Ekkora potenciát ily kevéssé megbecsülni – no, ez is csak nálunk lehetséges. Ady Endre fogja átölelni Csernust elsőként, elébe sietve a Parnasszuson, látom.

KORNIS MIHÁLY

Az egyetlen

(Gondolatok Alison Lurie olvasása közben)

Biztosan sokan ismerik a régi-régi orosz népmesét Finisztről, a fényes sólyomról. A mostoha sorsú legkisebb lány csodás körülmények között kitüntetett helyzetbe kerül, egymásba szeretnek a sólyom képében megjelenő cárfiúval. Ám amit kap, gyorsan meg is vonják tőle, a szerelmét háromszor kilencországnyi távolba űzik, s ott a szenvedély előtt ismeretlen, bizonyára infernális tehetetlenség állapotában marasztalják. A mese természetéből fakad, hogy a tanulság gyakran nincs kimondva, a másodlagos jelentésekben rejlik. Itt éppen az lehet, hogy hiába kápráztatnak el a boldogság lehetőségével, ha a hely, ahol mindez az öledbe hullik, nem alkalmas arra, hogy élj vele. A lánynak el kell indulnia hát, és sikerének első, egyben legfőbb záloga épp ennek tudatosulása.

Nem különösebben nehéz felfedezni a mának, vagyis a mai orosz nőknek szóló példázatot. Az csak egy dolog, hogy a nő a szeretet erejétől hajtva csodákra képes, a csodával élni azonban nem elég. Még tenni kell valamit, nevezetesen útra kelni, el kell menni oda, ahol a csoda zavartalanul fejtheti ki üdvös hatását, nem köti milliárdnyi traumatikus tapasztalat. Innen nézve érthető, miért kezelték ezt a mesét oly sokan kiindulási pontként a kortárs orosz írónők közül, kiváló alaphelyzet ez egy novellához, regényhez, és érzékletesen mesél az orosz néplélekről. Benne van a nemzeti identitás többszöri megrázkódtatása, az egzisztenciális elbizonytalanodás, általános értékvesztés. És a nők szemében (is) oly fontos Boldogság fogalmának jelentésváltozása. Nem mindegy, hogy valakire azt mondjuk: tegye, a szabadságában áll, vagy leszóljuk: milyen önkényes, amit tett. Az orosz neologizmus, a *bezpregyel* kifejezés, mely korlátlanságot, szélsőséges viselkedési módot jelent, egy időben alkalmazható volt az ezerféle okból nyugat felé meginduló gyévocskákra is.

És mit mond erről a Finiszt? Elmondja, micsoda vértek mögé van csomagolva a sérülékeny-törékeny orosz női lélek. Raisza, a lány tudja, hogy a boldogsága (boldogulása?) érdekében el kell mennie otthonról, de fáj neki, hogy a felismeréséért, bátor áldozatvállalásáért kicsúfolják, megszólják. Hogy tehet ilyet, elfutni otthonról, pedig a családja mellett lenne a helye! Szép és beszédes a jelenet, melyben az elcsigázott lánynak kétségei támadnak – nos, ez a pszichológiai alaphelyzet a mai orosz emigránsregények legtöbbjében is.

*

Azt viszont talán kevesen tudják, hogy megvan ennek a mesének az amerikanizált változata is. Alison Lurie dolgozta át, mondjuk finoman: alkalmazta az új olvasóközönség igényeihez, *The Black Geese* címen. Ebben a változatban alapvető eltérések vannak. Míg az eredetiben Raisza a szép cárfiú szerelméért vándorol számos országon át, három pár vascipőt, három vas sétapálcát kötelezően elnyűve, s elfogyasztva három vekni kőkemény zarándokkenyeret, addig az amerikai gyerekek egy kisöccséért útnak induló kislányról olvashatnak. A szülők boltba mennek, tehát nem a vásárba, és Elena testvérét közben elrabolják Baba Yaga fekete ludai. A többi már megy a maga útján, a lány állatokat ment meg, eszközöket kap, majd visszalopja Baba Yagától a gyermeket. Az orosz Baba Yaga segít Raiszának, ráadásul három példányban, három alkalommal, de itt, az amerikai változatban csak egy példányban lép elénk, akinek az étlapján csecsemők szerepelnek.

Mi olyan különös ebben a párhuzamosságban? Egy nagyobbacska lány a szerelméért vállalja a lelki-fizikai szenvedést, a másik oldalon egy gyereklány a testvéri szeretettől hajtva szembeszáll a gonosszal. Melyik mond nekünk többet, melyikkel kapcsolatban erősebb bennünk az együttérzés? Személyiségünk melyik esetben engedi át magát egy sejtelmesen kibontakozó párbeszédnek? A mese felnőtt műfaj. Az erőszakra való reagálás szinte automatikus: ha meglopnak, szerezd vissza, ha ütnek, legalább védekezz. Sokkal több motívum játszik egybe viszont akkor, ha két szeretett: a haza és egy férfi között kell választani. Míg az egyik esetben nem igazán van választásunk, a másik legalábbis problematikus.

„Míg az irodalom évszázadokon át a férfiak hatásköre volt, ezeket a meséket nagyrészt nők találták ki, és adták tovább."

Hosszan és szélesen hömpölygő folyam ez, mondhatnánk, mindenki úgy kerít le magának belőle, amiként csak akarja. Meséről van szó, s ez egyáltalán nem mellékes, de lehetne szó regényről is. Elgondolkodtató, hogyan illeszkedik mindez a mesélő nő archetípusáról szóló elmélethez. Angela Carter meg is nevezi, ki lenne az: az angoloknál Mother Goose, azaz Lúdanyó néven ismerjük. Ami hozzá fűződik, legtöbbször gúny tárgya, öregasszonyok meséi, máshol: öregasszonymesék, csak így emlegetik, sokak szerint jelentéktelen

ez a festő nem csak technikai tudás dolgában állítható Picasso mellé. Tudott valamit, amit a potens katalán se. Ismerte a poklot.

A Földet látta annak.

Le is festette a démonokat, akik az áldozatokkal azonosak, természetesen. Csernus is egy ördög. De még mekkora! De úgy van az, mint az angyali Andrej Rubljov esetében is: csakhogy megcsinálta! Ábrázolta a fertelmek fertelmében a szépséget, annak a hogyanját. A sátán remekműveit.

Mi történhetett?

Hogyan lett az önnön tehetségében fürdőző Csernusból látnok? Úgy, hogy megfelelően komolyan vette a művelt körök felől érkező rossz tanácsot Hieronymus Bosch aktualitásáról, de most már a maga feje szerint járt el. Vagyis azt mondta az ecsetjének: szolgám, mutasd meg a poklot, amint van. Nem úgy, ahogyan már leföstötték, hanem aszerint, amilyennek én látom. Most mi van?

S lefestette a következő negyven évben, mégpedig legalább négyféleképpen. Újabb festészete földrengésszerű változást hozott a modern festészet művészetfilozófiává transzmutálódott válságában. Ami eredetileg abban az ideges tünetben fogalmazódott meg, hogy az újonnan születő figuratív kompozíciók hazugnak, vagyis inkább mindenekelőtt erkölcstelennek hatottak már az első világháborúban megnyilatkozó bestialitás, illetve annak következményei perspektívájából is, nem beszélve a bolsevik és a fasiszta forradalmak utópista lázálmainak „tudományosan elvont, tervezett jövőt" deliráló követeléséről, és ez a tiltás hamarosan a képzőművészetek dogmájává merevült, ölt és rombolt, elsivatagosította – már ahogy a dogmák azt tenni szokták – a művészeteket.

Csernus az első festők egyike a második világháború után, akinek a képei kilábaltak a filozofizáló nonfiguratívitás sivatagából, mégpedig – most már, több mint harminc év múltán, látható – győztesen, mivelhogy igazul.

Ám Csernus Tibort a hipernaturalistákkal összekeverni akkora tévedés, mint egy Czibor, Kocsis, Hidegkuti, Budai arcával díszített gombfocicsapat teljesítményét egy sorban említeni Puskás Ferencével, illetve a játékával. Csernus a 70-es évek közepéig a szemmel látható valóságot festi, semmi többet, vagy azt hiszi.

A hatás dermesztő.

Minden bizonnyal meglátta, a keze megmutatta neki, hogy a látható valóság milyen. Hova zuhant.

Place Emile Goudeau, 2000

Újpesti rakpart, 1957

Mennyi. És hogy az benne az izgalmas, egyszersmint a botrány, hogy ebben a mondhatatlanul kiürült, aurátlan világban az emberek ugyanazok, mint ötezer éve bármikor, nem változtak.

Rémes.

A kisugárzásuk változott meg.

Démonok.

És úgy derül ez ki, hogy a festő nem arra törekszik, (mint a hipernaturalisták, akik tulajdonképpen öngyilkosan lelkesült project art-aktivisták), hogy ne tudjam, fényképet látok-e, vagy festményt, ezáltal mondjon ítéletet a festészetről és az ábrázolhatóról, mint olyanról, egyszerre. Csernus azonban, mint a legnagyobb művészek, ítélkezni soha nem akar: csak látni. Láttatni, a legmélyebb mélységekig. És ez nála nem afféle ideológiai „célkitűzés", hanem istenáldotta kézügyességének a következménye.

Él benne egy nagyon egyszerű mesterember, egy makacs, a butaságig becsületes paraszt. Az ilyen ember egy ládát is addig csinál, ha már egyáltalán nekifogott, amíg az tökéletes nem lesz. Szinte meg nem szólal. Nem a „művészi" szándék görcse hajtja a tökéletességbe, hanem az erkölcse, már elnézést. A munkához való viszonya ilyen. Az áhítata, amit a tökéletes fogalma iránt érez, fokozhatatlan kisebbségi érzéssel, sóvárgón. Azoknak a bevásárló nőknek – *Lányok farmernadrágban az utcán* (1971) –, mindkettőnek az ágyékán a Levi's ráncai, ahogyan az meg van festve, egyenként és külön-külön: végítélet-leírás.

Sibillai jóslat, rettentő.

Egy másik kép, amit „pszeudohipernaturalista" korszakából említenék, A tengerpart, 1975. Ez volt az első kép, amit a retrospektív kiállításán megpillantottam. Ez nagy kép, a katalógusból nem derül ki, pontosan mekkora. De én, aki előtte álltam, elfúló lélegzettel, én se tudtam volna megmondani, hogy mekkora, méretre se. Hozzátartozik a hatásához, hogy a tenger méreteit adja, egy kiállítóteremben is. Csak úgy mellesleg. De a kép nem erről szól. Hogy a kép miről szól, az szerencsére elmondhatatlan.

Akkora csönd van körülötte, mint majdnem mindegyik Cser-

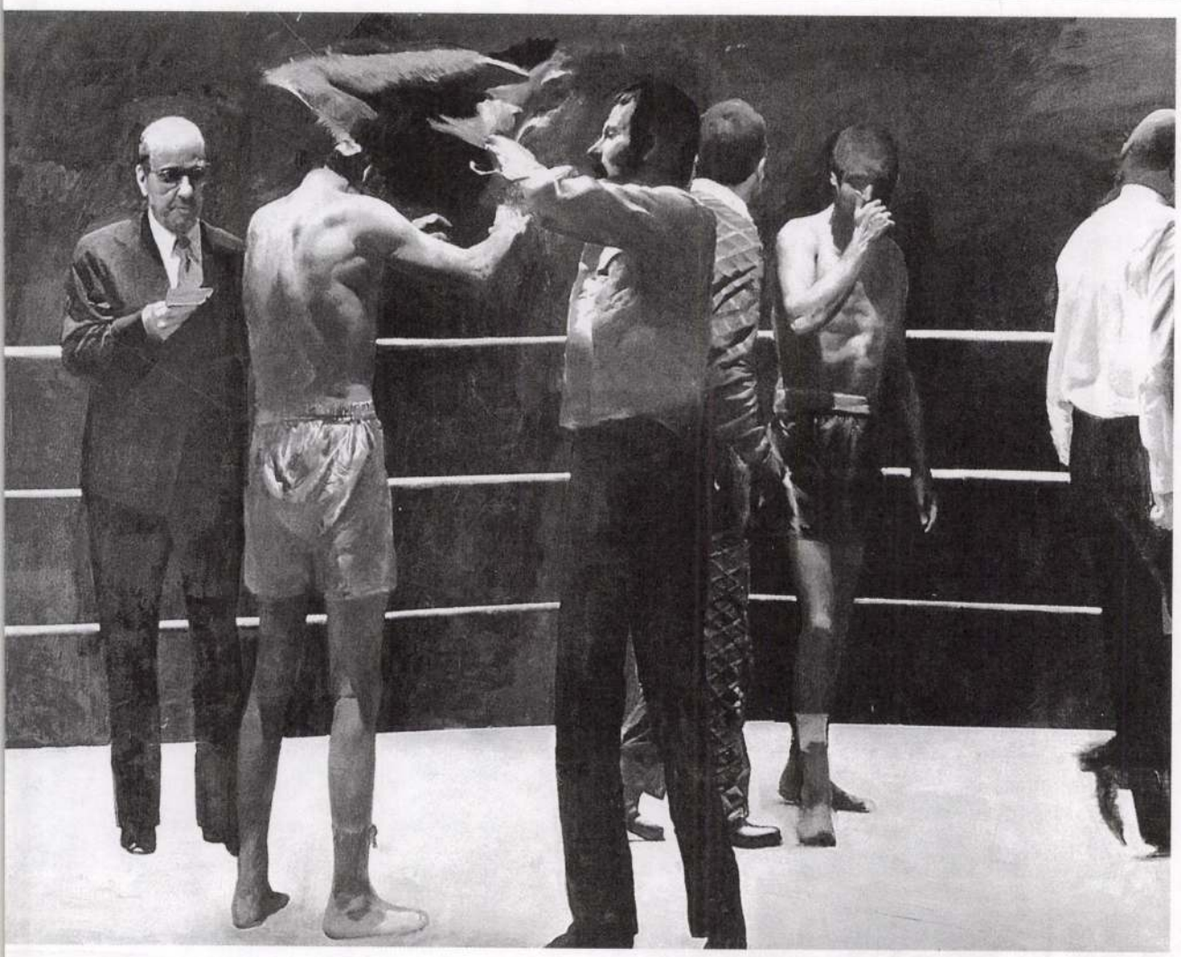

Bokszmérkőzés, 1974

nus-kép körül egyébként, amit háromemeletnyi gazdagságban láttam, amilyen csak a régi nagyok képei előtt. A Rijks múzeumban például. E kép előtt értettem meg, hogy ez a fajta csend nem udvariassági előírás, hanem a kép hatásának tartozéka. A tenger habja tajtékzón felcsap a part közelében, viszonylag nagy hullám. A parton már épp összepakolnak, alkony előtt nem sokkal. Még éles, de már nem sokáig és főleg nem mindenütt süt a nap.

Az emberek, a tengerpart előterében, ahogy pakolásznak, mit is mondhatnék, szánalmasak. Még annál is rosszabbat kéne mondanom. Mégis: világos, hogy ők a tétjei a képnek, miattuk alig elviselhetően szép a tenger tajtékzóan nagy hullámjában a napfény ragyogása. Kegyetlen ez a tenger, rettenetesen szép. Megint valami borzalom jön a képből, de meg nem mondod, hogy miből, miért, hisz különben a témája, hogy úgy mondjam, „épp ellenkezőleg".

Fenyegető béke.

Túl van már ez a fenyegetés Caspar David Friedrich fenséges várakozásain is, a világ e képen már átváltozott, a gonosz varázsló elvégezte a dolgát. Mi már csak úgy teszünk, mintha rendben lenne minden. Természetesen ez nem igaz, tudjuk. De hát úgy teszünk. A kibírhatatlan immár megszokott.

Így terelődik Csernus figyelme a hetvenes-nyolcvanas években a fények üzenetére. Mindinkább majd mindegyik szabadtéri jelenetet ábrázoló képén azt a napsütést látjuk, ami közvetlenül alkony előtt ragyog fel, egy pillanatra – és nem mindenütt! – tüzesebben, élesebb kontúrokkal mutatva az embert, súroló vagy fátyolszerű fényekkel, amitől minden ruha jelmezszerűvé válik, és a vörös haj mesévé; szinte minden mesévé, roppant baljós mesévé, ami nincs elmondva. A képzeletünkre van bízva. Nem biztos, hogy tapintatból.

Van valami hallatlanul sötét ebben a világlátásban.

Amatőr képzőművészeti kritikusként megkímélem olvasóm Csernus utolsó két-három legdiadalmasabb festői korszakának, a caravaggiósnak csúfolt, meg a rejtélyes mitológiai jeleneteket, illetve egy hírhedt Hogarth-metszet sorozat – címe szabad magyar fordításban: „a kurva útja fentről a legaljáig, avagy a társadalom" – témáját újrafogalmazó utolsó nagy képciklusának részletes elemzésétől. Mindenesetre Csernus az idők folyamán rájött, hogy az a legjobb, ha a képeiről nem lehet megmondani, mit ábrázolnak.

Fekvő akt, 1989

Holott látszólag, vagyis első pillantásra nyilvánvalónak látszik a cselekményük. Két úszó hattyújáról sem tudod megmondani – ámbár, vagy épp azért, mert tollazatuk szépsége egyszerűen bestiális –, hol úsznak: vérben-e vagy vízben, az éjszakában-e, vagy a semmiben, sem azt nem tudod, épp mit csinálnak ott. Olyan „valósághűek", hogy még azt sem tudod, vannak-e, vagy nincsenek. Ez roppant termékeny axióma. Beckett, a drámaköltő és Wittgenstein, a filozófus is pillanatok alatt derűs hangulatba kerülne Csernus utóbbi húsz évben festett képeitől körülvéve, holott ők aztán ritkán éreztek okot a derűre. De itt egy piktor, aki végre nem a beszédjével fest, a teóriáival....

Imádnák.

Csernus univerzumában az ember a legnagyobb talány.

A szfinksz maga.

Amit tesz, mármint az ember, az egy elveszett világban, mondjuk ki: a pokolban történik. A sátánéban. Ahol semminek semmi jelentése, mert semmi jelentősége sincs immár. Következésképp etikája sincsen. Nem úgy nincs, hogy kéne lennie. De nem is úgy, hogy könnyebb lett az embernek attól, hogy amorális.

Csernus szeme abban leli meg a drámát – odaszúr, mint a kígyó nyelve hegyén a mérges tű –, ahol az érthetetlen tény, az emberi test tökélye mutatkozik meg. Különösen a nő teste. Csernus, akiben egy Swift epéje lövell ki, amikor a világra és az emberre tekint, nem tudja, nem is akarja eldönteni, hogy szitkozódjon-e, vagy zokogjon, esetleg eldobva ecsetet és mindent, haladéktalanul ölelkezni induljon, amikor az emberi testre, a társadalom súlyos „öntőformáiba löttyintett" eredeti szépségre pillant. Képtelen túltenni magát, akár Jeremiás Jerikó romjai látványán, az emberi tökély genetikusan kódolt kétarcúságán, aminek testiségünk ténye a legfőbb ikonja. Számára hóhérpornó, de szakrilégikum is az emberi test. Képein egyszerre mind a kettő. Mindig. Hát-

CSERNUS Tibor CS-16-1-63

partisans de — ou les opposants à — toutes les formes d'orientations et de genres les plus importants.

L'exemple des deux premières générations a été pour la troisième génération et celle de l'avenir une source d'enseignements sur le comportement des écrivains en ce qui concerne l'engagement et l'esprit de parti à l'époque du socialisme. Le sort de la première génération après 1949 a démontré que le repli sur soi-même, le renoncement total de l'écrivain à son influence, à la formulation de la vérité, pas plus que son assimilation totale à la politique du moment à laquelle il sacrifie sa personnalité, ne peuvent être une réponse valable à une politique erronée, exigeante avec outrance. Le destin de la seconde génération après 1956 apporte, par contre, la preuve que l'identification non pas à la tactique du mouvement, mais aux principes fondamentaux d'une politique à longue portée, non seulement n'implique pas le renoncement à la personnalité de l'écrivain, ne le bride pas, mais bien au contraire favorise la création de grandes œuvres qui s'imposent.

De cet aperçu très simplifié réduit aux proportions d'une esquisse se dégagent quand même certaines questions: quel est la valeur de l'époque évoquée dans l'histoire de la littérature hongroise, quelles sont ses caractéristiques essentielles, a-t-elle utilisé toutes ses possibilités et en a-t-elle créé pour l'avenir? Si nous jetons un regard en arrière, sur le quart de siècle écoulé, il apparaît qu'une littérature riche en talents et en possibilités avait franchi le seuil de l'année 1945. Entre les années 1945 et 1948 elle laisse apparaître dans de nombreuses branches et sous de nombreux aspects ses valeurs, mais sans que les principes coordinateurs du socialisme en soient le centre. En 1949, la pensée socialiste en est le pivot, mais la voie d'une littérature de valeur se rétrécit, pourtant à partir de ce mouvement d'une période à l'autre, à nouveau le chemin emprunté par la littérature s'est élargi par bonds successifs après 1953 puis après 1956. Étant donné qu'entre-temps, l'idéal socialiste en tant qu'échelle de valeur y a occupé une position centrale, il n'a plus jamais été question de l'en éliminer.

Ainsi, cette époque a donné de nouveau à toutes les tendances, à toutes les conceptions non ennemies du socialisme de larges et nombreuses possibilités, ce qui a ouvert plus librement qu'auparavant, la route au développement futur de tous les genres littéraires.

István B. Szabó.

BIBLIOGRAPHIE

Voir une bibliographie de la nouvelle littérature hongroise dans le prochain numéro des *Nouvelles Études Hongroises*.

Réflexions sur les arts plastiques

Jamais, peut-être, les arts plastiques hongrois n'ont été à tel point caractérisés par des tendances aussi nombreuses et contradictoires que dans la période actuelle. Il est toujours particulièrement difficile de se faire une idée exacte de la situation du moment, de distinguer les tendances communes, mais l'étude des écoles, des styles, du mouvement des différents groupes fournit pourtant, en général, des points de repère susceptibles d'orienter le chercheur. Dans la période actuelle, par contre, nous assistons à une sorte de chaos où tendances et groupes artistiques se développent dans une relative autonomie; au cours de ces dernières années, un certain nombre de ces groupes ont connu l'essoufflement, traversé des crises, ont souvent même abouti à l'impasse, tandis que les nouvelles orientations, elles, ne présentent pas pour le moment de traits communs suffisamment caractéristiques pour pouvoir être classées avec certitude.

Or, l'ensemble des problèmes que soulèvent les tendances artistques les plus récentes ne peut être compris à partir du seul développement autonome des œuvres et des tendances, et des problèmes particuliers qu'elles posent; il faut chercher à établir leur rapport avec le développement antérieur, d'une part, et avec la situation actuelle de l'art européen et américain, de l'autre, car la naissance de ces nouvelles tendances est fonction du mouvement des générations, du problème de l'essoufflement des styles, des changements dans les expériences personnelles liées aux processus sociaux, ainsi que des impulsions en provenance de l'art des pays étrangers.

Le tournant historique survenu en 1945 dans la vie de Hongrie a produit un grand changement dans le domaine des arts plastiques également. Par suite de la transformation de la société hongroise, l'ancien art officiel — à savoir le néo-classicisme, inspiré du *novecento*, de l'école dite romaine, et le naturalisme teinté de l'académisme de triste mémoire de la Société des Arts Plastiques — a définitivement perdu sa fonction. Trois groupes en somme, représentaient alors le progrès. Leur style était loin d'être homogène, certes, mais une affinité spirituelle indéniable en liait les membres, les réunissant en de véritables chapelles artistiques. Le premier de ces trois groupes était la société dite de Gresham, représentante tardive du style de l'école de Nagybánya (école « post-nagybányaïenne »). Ce groupe se réclamait de propos délibéré des traditions de Nagybánya, l'école impressionniste hongroise, en restant attaché au principe de la nature, et à un art où dominaient les éléments lyriques, subjectifs.

Le deuxième de ces trois groupes était celui des artistes de l'école dite européenne. Leur style était très varié; on trouve parmi eux à la fois les représentants du post-impressionnisme, du constructivisme allié au réalisme, de l'expressionnisme et du surréalisme aussi bien qu'au début, les non-figuratifs. Chez ces artistes, il s'agit moins d'un style commun que d'une affinité spirituelle; à l'opposé du groupe de Gresham, se réclamant du naturalisme pleinairiste de l'école de Nagybánya, les artistes de l'école européenne se proposaient de propager dans l'art hongrois la conception de l'avant-garde hongroise — l'art des « Huit » et des activistes hongrois — et des écoles européennes modernes, des divers « ismes ».

La Gresham aussi bien que l'école européenne se présentèrent, dès leurs débuts, comme des écoles et elles réussirent à se faire accepter comme telles, mêmes si, pour la deuxième, cette appellation n'a jamais impliqué un style homogène. Quant au troisième groupe, ses membres étaient surtout unis entre eux par le fait qu'ils acceptaient consciemment les nouvelles fonctions artistiques nées de la grande transformation sociale, déterminées par la situation nouvelle, la création d'un nouvel art collectif, monumental. Chez eux non plus, on ne peut pas parler d'un style homogène; l'activité de ces artistes qui essayèrent de se constituer en un véritable groupe avec leur exposition intitulée « Vers un art collectif », organisée dans les salles de l'École nationale des Arts Plastiques, en décembre 1948, était marquée au même titre par le post-impressionnisme, l'expressionnisme, le néo-classicisme, un réalisme d'inspiration plébéienne et par les tendances stylisantes des arts décoratifs. Dans les années cinquante, période de la simplification des objectifs « populaire » et « collectif » et de la réapparition des tendances conservatrices sous l'effet du « dogmatisme esthétique » dominant, ce furent naturellement les représentants de ce groupe qui subirent la crise la plus grave; et ce n'est qu'après un long détour, vers la fin des années cinquante, début des années soixante, qu'il parviendront finalement à réaliser leurs objectifs originels. Mais une bonne dizaine d'années s'était entretemps écoulée: réalisés avec un tel retard, ces objectifs ne pouvaient plus l'être de la même manière, puisque l'expérience sociale, source d'inspiration de l'art collectif, gage du crédit de la monumentalité, était, elle aussi, devenue entretemps sensiblement différente. C'est ce qui explique pourquoi cette tendance trouva le moyen de se réaliser en premier lieu dans l'art décoratif monumental.

Les tendances vulgarisatrices des années cinquante troublèrent, naturellement, non seulement l'activité des artistes séduits par l'art collectif, mais aussi celle des représentants des deux autres groupes, quoique d'une manière différente. Tandis que les partisans de l'art collectif s'efforçaient de ressusciter la peinture de genre du XIXe siècle, en partant du principe, simplifié à outrance, de l'intelligibilité, et en obéissant aux directives d'une politique artistique erronée, le groupe de la Gresham conservait son style lyrique, impressionniste, ce qui lui faisait courir le danger de verser dans l'anachronisme, l'académisme. Comme l'enseignement artistique supérieur de l'époque était surtout assuré par les représentants de ce groupe et que, contre les tendances naturalistes, schématisantes, c'étaient eux qui défendaient le principe de la qualité artistique, leur

influence sur les jeunes devait nécessairement être très grande. Ils étaient, en effet, très entendus et ainsi, la survie du style post-nagybányaïen se prolongea d'une façon démesurée; leur peinture, qui accentuait, dans l'esprit de l'impressionnisme, le rôle de la vision, devint inapte à formuler les problèmes intellectuels de l'époque, constituant une entrave au progrès, à la création artistique d'esprit large, riche en symboles.

L'influence des tendances dogmatiques sur les représentants de l'école dite européenne et sur le mouvement lui-même était différente. L'activité de l'école fut, en effet, supprimée par voie administrative. La plupart des membres restèrent, certes, fidèles aux principes et au style qu'ils avaient élaborés au cours des années quarante, mais ils furent mis au ban de la vie artistique, obligés de cultiver une sorte d'art catacombal, phénomène nécessairement anachronique au XXe siècle. Le développement de leur art perdit de son élan et prit des traits sectaires, faute de pouvoir trouver les points de référence, sans lesquels il n'est pas de vie artistique active. Le crédit moral de leur comportement humain et de leur art est prouvé par le fait qu'ils restèrent tout de même fidèles à leurs principes et qu'une fois le dogmatisme rigide de la période de 1949 à 1955 affaibli, ils furent capables de reprendre leur chemin, même si, cette fois, il leur manquait l'unité, l'organisation et la communauté d'idées qui avaient caractérisé l'école européenne en 1946/1947.

Les trois tendances apparues après 1945 que nous venons de mentionner, étaient en même temps représentatives de trois générations d'artistes hongrois. Les représentants de l'école « post-nagybányaïenne » et les membres les plus âgés de l'école européenne étaient nés avant 1900, leur attitude humaine et artistique s'était formée pendant le premier tiers du XXe siècle; lors de la grande transformation sociale (1945), ils avaient donc une œuvre, une vision et une conception de la réalité toutes faites. Les autres membres de l'école européenne, ainsi que les partisans de l'art collectif étaient nés au début du XXe siècle. Une partie d'entre eux avaient fait leur apprentissage chez les néo-classiques de l'école romaine; d'autres étaient les représentants de la vague d'avant-garde qui s'était épanouie pendant les années trente; elle avait été animée, au début, par le Cercle de Travail de Lajos Kassák, le mouvement des élèves de l'École nationale des Arts Plastiques, connu sous le nom de « Jeunes progressistes », puis, à partir du milieu des années trente, par l'école dite de Szentendre.

Les artistes nés entre 1910 et 1920 appartenaient à une génération avortée, décimée par la Seconde Guerre mondiale; même les plus doués d'entre eux n'avaient pas réussi à constituer une véritable « génération d'artiste ». Aussi, au cours des années cinquante, les artistes âgés alors de 45 à 50 ans, furent très vite suivis par les jeunes entre 1925 et 1930, dont la grande expérience avait été la Seconde Guerre mondiale, puis l'époque des grands élans d'après la libération, des illusions et de leur disparition en fumée. Bon gré mal gré, ils étaient les créatures du nouvel ordre social; la plupart d'entre eux avaient quitté un foyer paysan ou ouvrier pour s'inscrire à l'École nationale des Arts Plastiques.

Cette génération a joué un rôle complexe mais important dans la formation de la physionomie de l'art hongrois moderne. Certains parmi eux s'engagèrent, sous l'influence de leurs maîtres de l'École nationale des Arts Plastiques, dans

16 Noël à la campagne

17 Exposition en plein air à Szentendre

18 Tapisserie de Gyula Hincz

la voie des traditions de l'école « post-nagybányaïenne » (Tibor Csernus, Tamás Vigh); d'autres — la majorité — devinrent les rénovateurs et les réformateurs de l'école dite de Hódmezővásárhely, en s'imposant la tâche de continuer le réalisme plébéien de l'école dite de la Grande Plaine (József Németh, Ferenc Szalay), cela d'autant plus qu'étant tous d'origine paysanne, ils étaient particulièrement sensibles aux enseignements de cette école, qu'il se fût agi des idées, des thèmes, ou dans une certaine mesure, de la forme. Enfin, quelques-uns d'entre eux se joignirent aux artistes de l'école européenne, qui travaillaient à l'écart des autres (Lili Ország). Le talent le plus robuste de cette génération, Béla Kondor, créa — grâce surtout à ses œuvres graphiques — un art frôlant le surréalisme, art gros de symboles dont l'influence sur ses contemporains était révélatrice et qu'on peut à juste titre considérer comme l'ouverture de la tendance spéculative, spirituelle, de l'art hongrois actuel. Les meilleurs de la jeune génération sortie des bancs de l'École nationale des Arts Plastiques, au début des années cinquante, ont élaboré leur propre style au début des années soixante; c'est d'eux que se rapprochent les plus jeunes, malgré les différences qui les opposent à leurs aînés; ce sont en effet ces derniers qui ont frayé le chemin, c'est à leur nom que se rattache le mérite d'avoir été des pionniers.

L'art actuel, c'est-à-dire celui de la fin des années soixante, est étroitement lié aux possibilités de développement des écoles ci-dessus énumérées, au mouvement des générations. Certes, les ramifications des tendances ainsi que l'apparition de talents nouveaux, pleins de promesses, font qu'il est extrêmement difficile d'embrasser du regard l'ensemble du domaine des arts; certains de ses traits caractéristiques se laissent pourtant saisir dès maintenant.

Le trait le plus visible est la crise et la disparition du monopole de la peinture fondée sur la vision, sur l'expérience optique, relevant essentiellement, quant à la méthode, de l'impressionnisme. Malgré leur nombre toujours considérable, les peintures et les œuvres graphiques nées d'une telle conception se voient de plus en plus reléguées dans le domaine commercial; leur valeur esthétique est minime dans la structure actuelle de l'art hongrois et elles ne jouent plus un rôle essentiel. Le style procédant de la vision optiquement homogène, la transformation de cette dernière obéissant tout au plus, à des intentions subjectives, affectives, a cédé la place à la création individuellement motivée, résumant des associations libres, suggérant la signification symbolique de l'expérience vécue, ou bien encore à une réflexion abstraite engendrant l'image, à la recherche de relations plastiques pures.

La même lassitude se fait sentir chez les héritiers de l'école dite de la Grande Plaine. Ceux de l'école de Hódmezővásárhely poursuivent toujours leur activité d'inspiration populaire, centrée sur la présence de l'homme, et dont les thèmes sont empruntés à la vie paysanne; il n'en est pas moins vrai qu'ils encourent de plus en plus le danger de se répéter; leur style ne peut plus éviter de verser dans la décoration. Ce n'est pas un hasard si, tout récemment, l'attitude plébéienne, démocratique, qui avait été en quelque sorte la base idéologique de leur art, a cédé la place au courant néo-primitif, dont le rôle ne cesse de s'accroître dans l'art hongrois de nos jours (Viola Berki, Tamás Galambos).

L'évolution suivie par les membres de la génération de l'ancienne école européenne et par ceux dont la devise était « Vers un art collectif », n'est pas non plus dépourvue d'intérêt. Au cours des années cinquante, les premiers ont choisi le repli, la réclusion tandis que les rangs des derniers ont été décimés par la discorde; ils n'en appartiennent pas moins, jusqu'à nos jours, au nombre des animateurs de l'art hongrois actuel, même si leur œuvre peut dorénavant être considérée comme close. De toute façon, la peinture d'inspiration populaire de Endre Bálint, tributaire des formes chagalliennes; l'art de Jenő Barcsay, alliant la monumentalité aux valeurs décoratives; la peinture de Margit Anna, de motivation psychique, ou tendant, depuis quelque temps, vers une métamorphose picturale de l'art folklorique; l'art de Dezső Korniss, assimilant, tout en restant souverain, une série de tendances européennes modernes, dont, surtout, la calligraphie; celui du sculpteur Tibor Vilt, essayant toutes les possibilités de l'art plastique moderne; les sculptures de Miklós Borsos, greffant le purisme plastique non figuratif sur le classicisme; ou les compositions d'Erzsébet Schaár, qui s'inspirent de la sensibilité psychologique de la femme et absorbent les tendances scéniques du pop'art — sont autant d'exemples de l'art hongrois contemporain, qui entend s'élever au-dessus du provincialisme et, tout en conservant ses caractéristiques régionales, s'efforce de créer des valeurs esthétiques universelles. La plupart des partisans de l'art collectif ont, eux, trouvé leur véritable champ d'action dans les genres décoratifs monumentaux (Endre Domanovszky, Gyula Hincz).

Comme leurs aînés, nés au cours des dix premières années de notre siècle, les artistes de la génération entrée sur scène après 1945, peuvent eux aussi se réclamer d'un style à eux; leur activité tient un rôle important dans la structure de l'art plastique moderne. L'art de Béla Kondor, sensible aux problèmes éthiques, refusant toute école; les tableaux de Lili Ország, évoquant l'atmosphère de civilisations primitives, mythiques; les œuvres plastiques monumentales, animées d'un rythme nouveau, de Tamás Vigh; les sculptures à la fois satiriques et tragiques d'Imre Vargha; le coloris si riche, bien que réservé, d'Ignác Kokas; les tableaux néo-primitifs de Viola Berki et les feuilles graphiques d'Arnold Gross, respirant la naïveté des contes populaires — représentent la tendance de l'art hongrois moderne, qui, tout en marchant avec les tendances occidentales ou américaines contemporaines, s'efforce de donner une réponse autochtone aux questions que notre époque pose à l'artiste tant dans le domaine du contenu que dans celui des formes nées de ce dernier. Peu nombreux sont les représentants de cette génération à avoir rallié les tendances non figuratives; leur art exprime des significations différenciées, les relations plastiques y révèlent en même temps une signification émotionnelle, souvent même symbolique, une vision cosmique. Et cela non seulement chez des artistes comme Béla Kondor ou Lili Ország, mais aussi chez ceux qui font le pont entre cette génération et la suivante et, en général, les tendances les plus récentes, comme Pál Deim ou Ilona Keserű. Deim a, en effet, débuté comme élève de la peinture de Szentendre, tout spécialement de sa tendance à ne chercher que les émotions profondes, le mythe, qu'il a allié à l'exigence d'un ordre intellectuel devant régner dans les relations plastiques; tandis que l'art d'Ilona Keserű, qui ne dédaigne pas d'em-

prunter certains de ses éléments au pop'art, laisse percer l'expérience de l'art folklorique hongrois et, dans ses œuvres récentes, celle de la broderie « seigneuriale » qui joue un rôle si important dans l'art décoratif hongrois moderne. L'art de cette génération, désormais indépendant, ne doit pas être considéré comme la simple continuation ou une étape nouvelle des écoles et tendances hongroises nées au cours de la première moitié du XXe siècle; ne se contentant pas de continuer la tradition, ces artistes s'efforcent, en effet, d'en créer eux-mêmes une nouvelle; il n'en reste pas moins que leur art se rattache par des fils nombreux à l'art hongrois, ou, plus exactement, à la réalité hongroise.

Les tendances nouvelles semblent néanmoins rompre avec les problèmes des générations précédentes, avec cet art qui vibre à tous les problèmes de la société hongroise et qui est porteur d'une vision du monde. Il ne s'agit pas simplement ici des différences entre l'art « naturaliste » et l'art non figuratif, ni même du fait que la peinture-vision, telle que la comprenait l'école post-nagybányaïenne, a définitivement vécu. On ne peut pas non plus mettre ce problème sur le compte du mouvement des générations, même s'il est vrai que les tendances nouvelles recrutent leurs représentants parmi la nouvelle génération; en effet, plusieurs d'entre ces derniers — Ferenc Lantos, Tamás Hencze, Tibor Csiky — appartiennent, pour l'âge, à la génération Béla Kondor — Pál Deim. Ces tendances nouvelles ne gardent plus que le système de rapport des signes plastiques qui ne se réfèrent qu'à eux-mêmes, et ne dépassent pas leur propre sphère, seul demeure l'acte créateur d'objet et dépourvu de toute intention pouvant engendrer une signification artistique; or, une telle attitude marque un divorce radical avec les problèmes qui retenaient l'attention des tendances précédentes; aussi les modèles ne doivent-ils pas être cherchés dans l'art hongrois moderne, mais dans l'art contemporain occidental et américain.

Au cours de son histoire, l'art hongrois moderne a souvent reçu des impulsions de l'Occident, étant toujours lié, au niveau régional, ou provincial, aux grands courants artistiques internationaux. Mais, jusqu'à nos jours, ces impulsions venues du dehors ont toujours fini par être assimilées; et bien que, dans les sociétés modernes, on ne puisse plus parler de développement autochtone, la recherche de l'autonomie a toujours été sensible. Or, à présent, il n'en est plus ainsi. A défaut d'un éloignement suffisant, il est impossible de savoir si ces tendances qui plongent leurs racines dans le pop'art et l'op'art pourront, un jour, être assimilées par l'organisme de l'art hongrois, si elles seront capables de produire des valeurs autochtones, régionales, ou s'il s'agit plutôt de l'importation pure et simple des produits d'un art international, régnant dans le monde entier. Mais ce n'est plus là un problème propre à l'art contemporain hongrois; des problèmes semblables se présentent désormais, en effet, dans l'art d'autres pays également.

Lajos NÉMETH.

BIBLIOGRAPHIE

Németh, L.: Modern Art in Hungary, Budapest, 1969. Corvina. Voir encore les comptes rendus des *Nouvelles Études Hongroises*.

Les couches, anciennes et récentes, de la création musicale

On ne peut que se féliciter de la parution, dans la presse musicale mondiale, du nombre accru d'études et articles consacrés aux nouvelles tendances de la musique hongroise. On voit peu à peu apparaître, avec une clarté suffisante, les traits historiques et stylistiques qui permettent de faire la part, dans l'œuvre des compositeurs hongrois, des éléments et des groupes d'éléments anciens et nouveaux. Tout récemment, la revue *Tempo* (Londres) a consacré la majeure partie de son numéro 88/1969, à l'analyse approfondie de l'œuvre et de l'activité de compositeurs hongrois. Nous laissons donc cette fois-ci les détails pour faire porter nos remarques sur l'appréciation.

Les compositeurs, les critiques et les musicologues sont unanimes à constater que le milieu des années cinquante représente un tournant dans l'évolution de la vie musicale hongroise. C'est à ce moment qu'ils situent, en général, la limite entre l'ancien et le nouveau. Nous n'avons aucune objection à formuler à l'encontre de cette périodisation. Si nous envisageons l'activité des compositeurs hongrois en elle-même, la démarcation entre les deux périodes se situe en effet, sans aucun doute, aux environs des années 1954-1956. Cependant, une analyse plus subtile s'impose dès qu'il s'agit d'établir en quoi le nouveau est nouveau, et par rapport à quel état ancien, et quels sont les liens qui le rattachent aux différentes tendances, nouvelles ou anciennes, de l'évolution musicale européenne.

Il y a lieu de discuter surtout, avec les critiques hongrois et étrangers, sur la nature de cet « ancien », dépassé par l'évolution vers le milieu des années cinquante, et sur celles des forces historiques qui l'avaient engendré et maintenu en vie. Il est certain que la politique culturelle du début des années cinquante instaura un certain style musical en l'érigeant en expression, dans la musique, du réalisme socialiste. Mais cette tendance, devenue ainsi officielle selon toutes les apparences, était en réalité née de forces historiques convergentes.

Au seuil de la Seconde Guerre mondiale — vers la fin des années trente — les meilleurs artistes en Europe, avaient été amenés à protester activement sur le plan social. Leur comportement eut pour conséquence nécessaire de les tourner vers les sujets sociaux, souvent même politiques, vers les genres plus populaires et de rapprocher leur mode d'expression de traditions plus simples, plus intelligibles pour les masses.

Il est évident que cette tendance générale de l'époque fit que les composi-

CSERNUS TIBOR KÉPEI A MŰCSARNOKBAN

Világos, tiszta, szinte fényes terembe lépünk. A falakon Caravaggio-képek. Köztük Bogdány Jakab papagájai. Hogyan kerül ide ez a barokk Anglia királyi udvarába csöppent sárosi nemes a maga papagáj-csendéleteivel?

A látogató első érzése a meghökkenés. Ez egy másik kiállítás... Talán a szomszéd teremben ... De nem, Csernus Tibor képei között vagyunk.

Emlékezetembe ötlik a franciák római Szent Lajos-templomában, a Piazza Navona mögött az a két csudálatos Caravaggio-kép. A félhomályban borongó mellékoltárt ugyan pénzbedobásra reflektor világítja meg rövid ideig, de hol van ez a mesterséges villanyfény a természetes világosságtól! Caravaggiókat ritkán látni természetes világosságban, még a nagy képtárakban se mindig. Ott, a San Luigiben, meg a turisták által szerencsére alig látogatott közeli Chiesa Nuovában türelmetlen igény támad a szemlélődőben, hogy természetes fényben láthassa ezeket a titkos üzeneteket sugározni látszó, rejtélyes képeket. Most mintha teljesülne a régi kívánság. De persze mégsem. Hiszen dehogyis látunk itt Caravaggiókat. Egy kortársunk, egy festőművész gőgös öntudattal vállalja Caravaggiót és hatását, számítva a szemlélő műveltségére, megszólítva őt és cinkosan öszszekacsintva vele, hogy dehogyis epigonja ő az olasz mesternek és néhány jeles hollandusnak, e kiállítás képeivel ő megvető elfordulását tanúsítja a mindennap változó divatoktól. Figyelmet érdemlő kihívás.

Tüzetesebb szemlélődés után, sorra járva a kifüggesztett festményeket, a fény különös jelenlétét érezzük: mintha ezek a képek belülről lennének kivilágítva. Caravaggio sokak által csudált félhomálya Csernusnál a homályban hagyott részletek ellenére is megnyugtató, tiszta, örömet sugárzó színvilággá varázsolódik. De úgy, hogy életre kel a mese, a történet, egyfajta cselekmény, amit pedig a korszerűnek kikiáltott festészet száműzött önmagából. Ez a történet leginkább bibliaiószövetségi vagy mitológiai eszmepárosítást sugall, olyanformán adva fel a leckét a nézőnek, ahogyan Goethe értelmezte az *Itáliai utazásban* az általa leírt képeket, fontoskodva újramesélve a látottakat, mosolyra fakasztva az olvasót a lessingi művészetelmélet szigorúan következetes alkalmazása miatt. Ámde mégis: a mese és annak jelképhordozó ereje úgy látszik mellőzhetetlen együttjárója a festészetnek. Ezt vállalja fel Csernus bámulatra méltóan kiérlelt mesterségbeli tudásával, mely minden egyes képén szerény gőggel, hivalkodva rejtőzködik. „Ezt csináljátok utánam!"

Újabb terem. A fényképhűséget utánozni látszó irányzat néhány szellemes terméke: az utcán nézgelődő férfi esőkabátjának agresszíven világító fényes színe, miközben a férfi arca homályban marad: a gyomverte domboldalon, városszéli házak előtt motorozó férfi, egy neorealista film kinagyított részleteként – ez a két kép éppúgy érezteti önelégült világunknak szavakba se önthető feszültségeit, mint a száz év előtt a piktúráról a fotográfiára átváltó portré- és zsánerfestők hajdani igyekvésének céltalanságát. Lépjünk tovább. Néhány remekmű. Csernus pályájának talán csúcsai: a *Miriam*, a *Marianne L.*, az *Önarckép*... a szemrehányó póztalanságban elénk álló, csípőre tett kezű asszony, lompos öltözé-

Csernus Tibor: Dávid meglepi Betszabét a fürdőben, olaj, vászon, 180 × 160 cm, 1988.

kében mégsem magamutogatón, bár lelkileg levetkőzöttebben, mintha aktmodellt állt volna. És viszont, egy szinte orvosirendelő-szobai meztelenségében rejtélyesen és már-már hívogatón mosolygó asszony. Végül a szemlélő tekintetét kerülni látszó, mégis kutatón vizslató férfiarc lelkiismeret-vizsgálatra indító képe. Vagy talán maga ez az *Önarckép* is egyfajta lelkiismeret-vizsgálat? Megint új terem. Most észleljük, hogy utazást teszünk, visszafelé a múltba. Ez már itt az ismerős Csernus Tibor, aki a *Fabulya feleségei* című Mándy-regényt illusztrálva rajzolta le Végh Gyurkát, aki maga ült az ifjú mesternek. Csernus, aki a Dráva utcai műteremlakásból a Duna-partra rándulva festette le az *Újpesti rakpartot*. És a ma is felkavaró *Nádas*, poshadt valóságunk fölött délibábként villódzó látomásvilágával! A *Három lektor* Csernusa, a három lektor, akik a kávéházi asztaluknál merengve harminchárom év óta szakadatlanul várják a megváltást, a művészet sorsának jobbra fordulását.

Kevés híján negyven esztendőt sűrít színekbe és formákba ez a kiállítás. A mi negyven évünk? Az ő negyven éve? És a jövő reménye is vajon? Az övé és a mienké? A papagájos kép már-már rikító és mégis szép, harmonikus színei a gyümölcsök és levelek fonadékában, a kép alján az aggályos műgonddal festett színes kavicsokkal, mindennapjaink életének, a dolgok jelenvalóságának puszta tényével örömöt sugároz, reményt ébreszt, amiképpen a régi barokk csendéletfestő mesterek egy-egy vizeskancsó, virágcsokor vagy két hattyú lefestésével a viharzó történelemnek fittyet hányó, élni tudó és szerető ember bölcsességét hagyták ránk örökül.

Mindez talán beleérzés. Talán nem is ezt mutatják a képek. De hogy mester képei, az bizonyos. De éppen ezért jogunk, sőt feladatunk „beleérezni": Réti István írta, hogy „Mindezt persze csak a művésszel együttérző képzelet tudja követni. Szeretet és rokonképzelet nélkül a művészethez nem érthet senki. A befogadóalany, a szemlélő csupán e két lelki képesség által válhat az alkotó művész szerény munkatársává."

Nemeskürty István

Legutóbbi számunkban olvasóinkat az Új Időben fellelhető sajtóhibák keresésére biztattuk. Az áprilisi számra érkezett észrevételekből, levelekből sorsoltunk.

A szerencsés nyertes: Várhegyi Gábor, 1157 Budapest, Hevesi Gyula u. 99. Az 1000 forintos könyvcsomagot a szerkesztőségben átveheti.

SZILAS LOVAS KFT CSÖMÖR

SZILAS LOVAS KFT
2141 CSÖMÖR, TSZ MAJOR
Nyitva egész évben

SZILAS LOVAS KFT CSÖMÖR

Szakmai vezető: ÁKOS AJTONY
Megközelíthető az Örs vezér térről HÉV-vel Csömör végállomásig, onnan gyalog a TSZ majorba.
Gépkocsival a 30-as útról Csömörre a TSZ majorba, vagy a XVI. kerületi Szlovák útról a Timur útra és azon végig Csömörön a TSZ majorig.

Nyitvatartás: hétfőn: 14–18 óráig,
keddtől vasárnapig: 10–13 óráig, 14–18 óráig

Szolgáltatásaink:

Lovardában lovaglás:	150 Ft/fő/óra
Tereplovaglás hétfőtől péntekig:	200 Ft/fő/óra
szombaton, vasárnap:	250 Ft/fő/óra
Napos lovaglás egyszeri étkezéssel:	1000 Ft/fő/nap
Futószáras oktatás:	
– gyerekeknek, 14 év alatt, 6 alkalommal:	360 Ft/fő
– felnőtteknek, 5 alkalommal:	400 Ft/fő
(Egy foglalkozás 30 perc)	
Felnőtt bérlet lovardára, heti 2 alkalommal:	800 Ft/fő/hó
Felnőtt bérlet terepre, heti 2 alkalom, ebből 1 munkanappal:	1700 Ft/fő/hó
Pónilovaglás:	40 Ft/fő/15 perc
Pónilovaglás bérletre, heti 2 alkalommal:	500 Ft/fő/hó
Kocsizás:	600 Ft/óra

Előzetes jelentkezést bármelyik programra szívesen veszünk!

A KFT lóelhelyezést is vállal.	Boxban:	6000 Ft/ló/hó
	Állásban:	4500 Ft/ló/hó
	Póni:	3000 Ft/hó

Ennek fejében 6 kg zabot, 8 kg rétiszénát vagy 6 kg lucernaszénát, alomszalmát szükség szerint, ápolást és 1 óra karámozást biztosítunk naponta.
Legyen a vendégünk!

Szeretettel várja Önt a
SZILAS LOVAS KFT

[illegible] Elisabeth [illegible]
Kiraly Ferenc könyve, a
[illegible] LENBERG BUDAPESTE
[illegible] egendes svéd diplomatáról, aki
[illegible] megszállás és a nyilasuralom
[illegible] napjaiban zsidó emberek tízezrein
[illegible] meg a biztos pusztulástól.
A könyv a szereplők visszaemlékezése
[illegible] hiteles dokumentumok alapján
regényes formában beszéli el
Wallenbergnek és magyar segítőinek
megrendítő történetét.

Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó
[illegible]

CSERNUS Tibor Cs-16-1-24

Ujldő 1989. 4.n.

CSERNUS CS-16-1-2T

Csernus Tibor

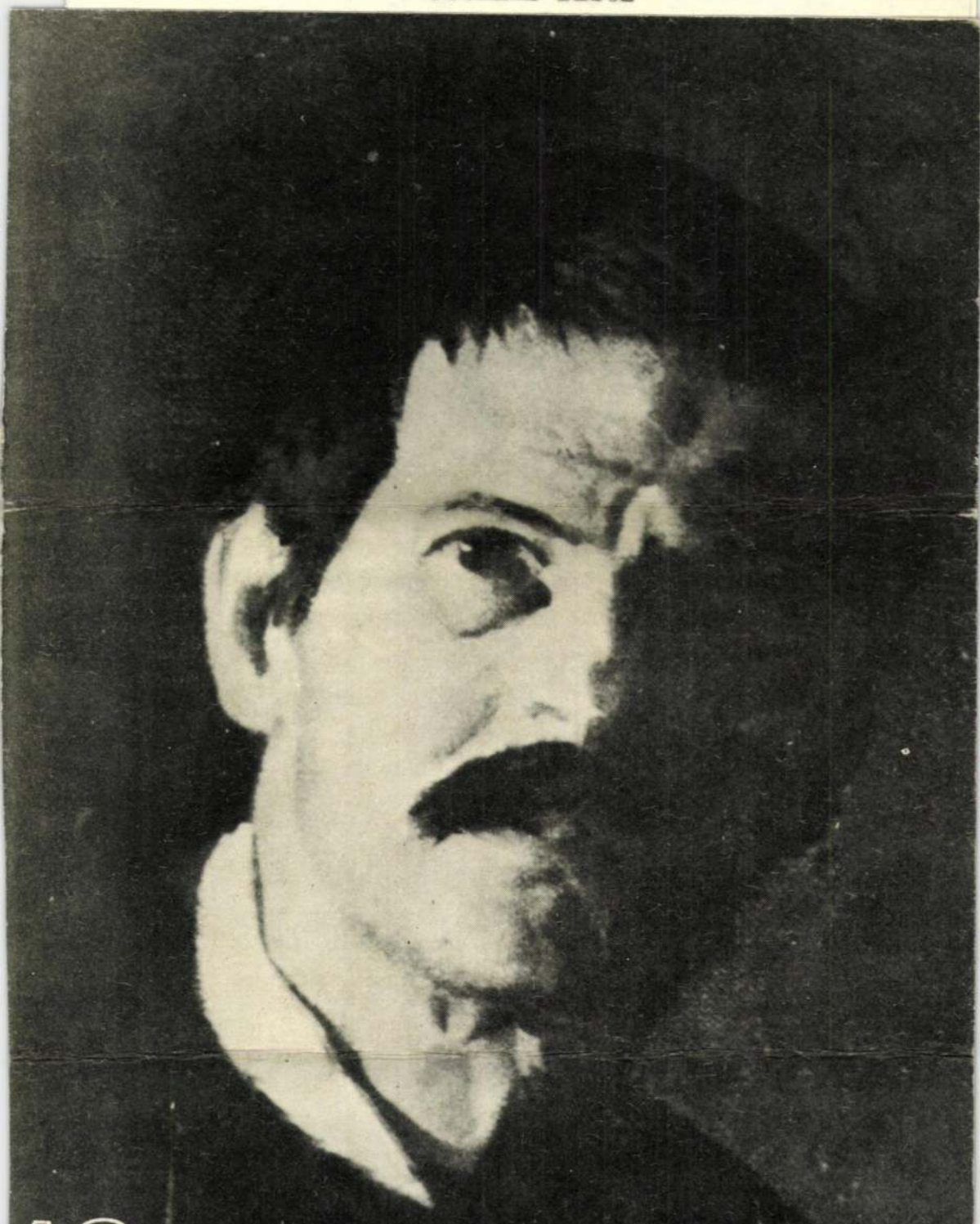

10

XIX. ÉVFOLYAM
1979. OKTÓBER

új írás

IRODALMI MŰVÉSZETI ÉS KRITIKAI
FOLYÓIRAT

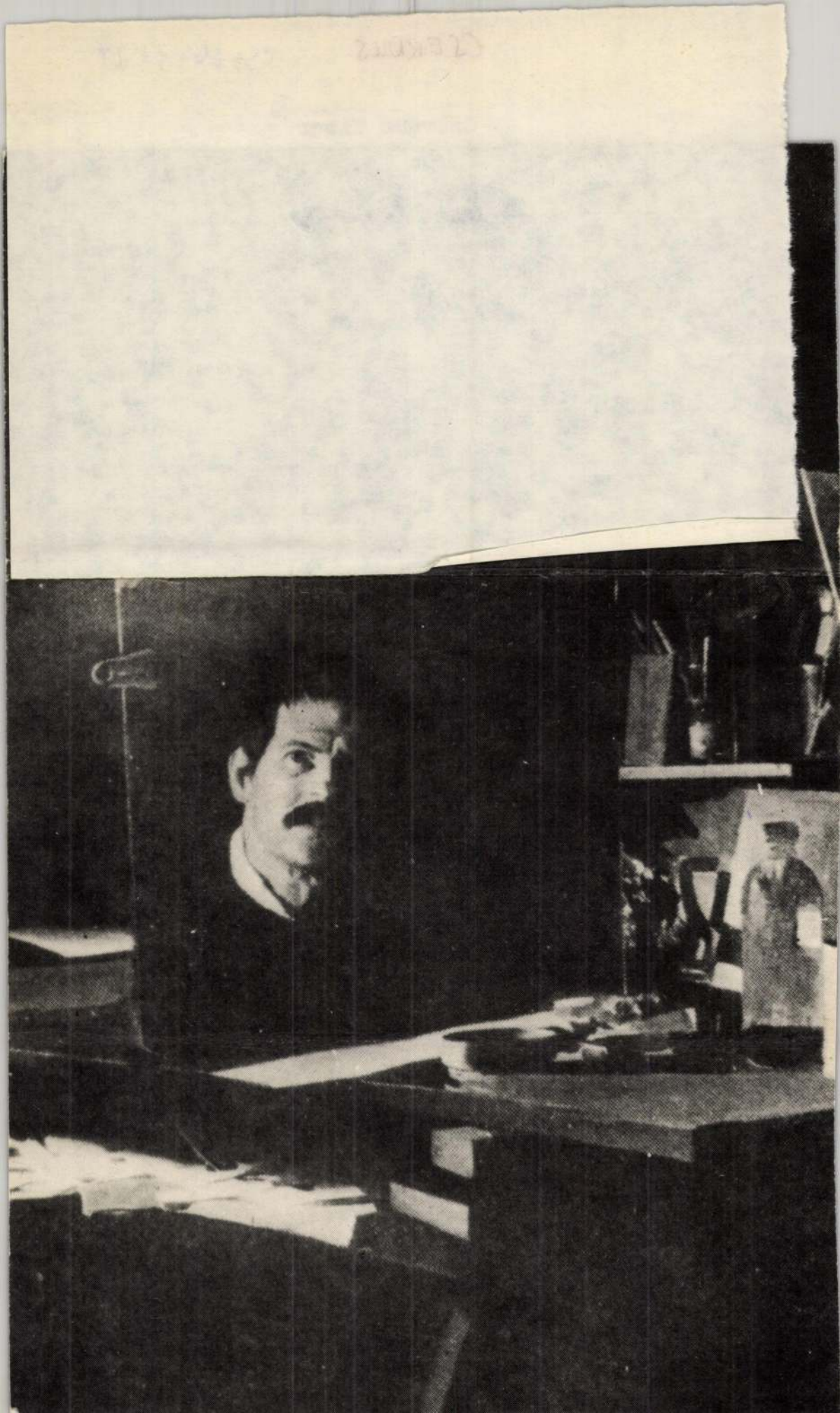

CSERNUS TIBOR FESTMÉ
A MŰCSARNOKBAN

A KONDOROSON SZÜLETETT MŰVÉSZ NEGYEDSZÁZADA PÁRIZSBAN ÉL, ISKOLÁIT AZONBAN PESTEN VÉGEZTE, BERNÁTH AURÉL TANÍTVÁNYAKÉNT. AZ INDULÁS RÁNYOMTA BÉLYEGÉT LÁTÁSMÓDJÁRA, ÚGYNEVEZETT TERMÉSZETELVŰ FESTŐ LETT CSERNUS TIBOR. AZ ÁPRILIS 9-IG NYITVA TARTÓ MŰCSARNOK-BELI KIÁLLÍTÁSA AZ ELSŐ ITTHONI ÖNÁLLÓ BEMUTATKOZÁS, MOST LÁTJUK EGYÜTT ÉLETMŰVÉNEK LEGJOBB DARABJAIT ELŐSZÖR.

MAI NAP 1989. március 30., csütörtök

Cs-16-1-26

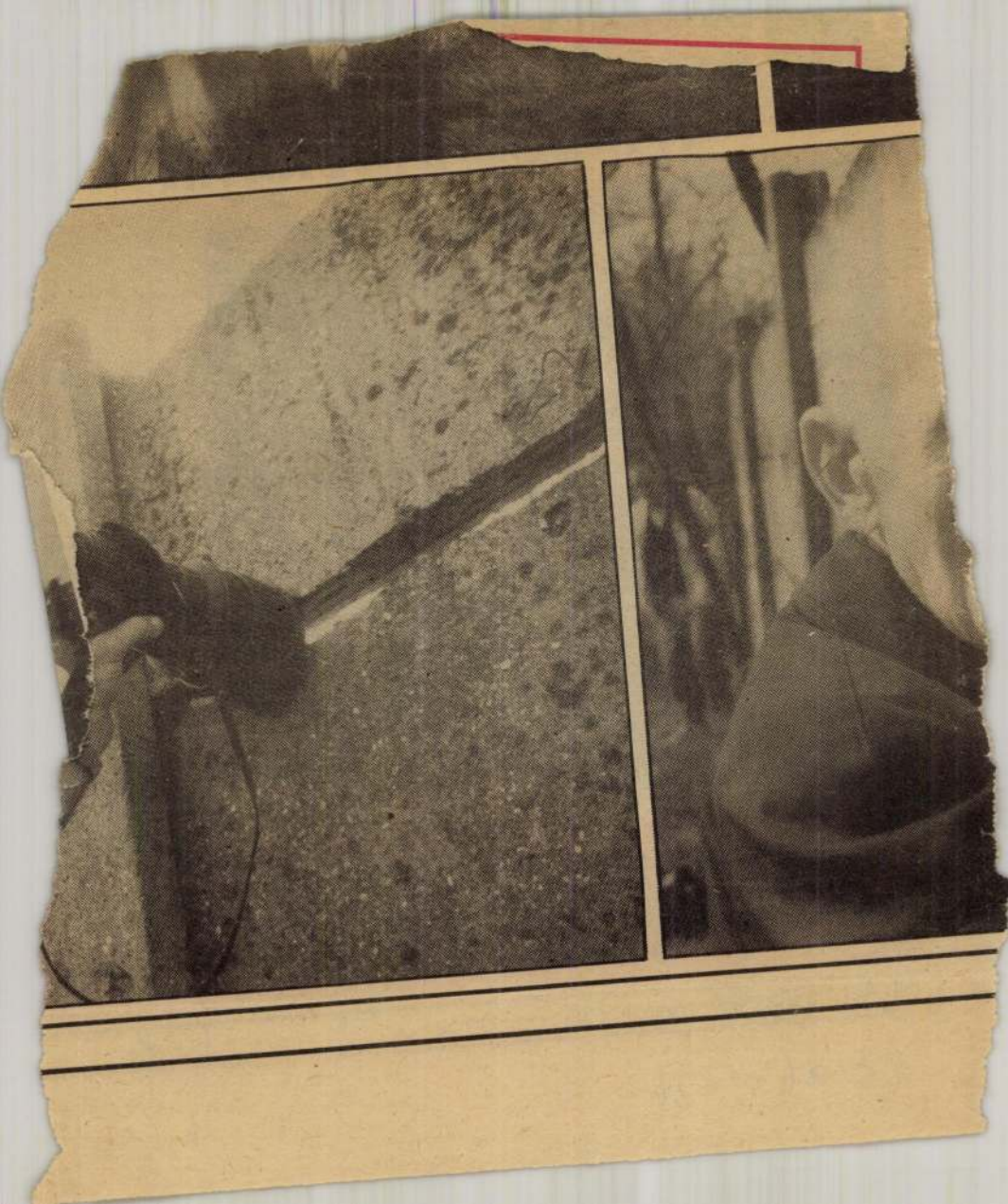

Szeretettel meghívjuk

HOME GALÈRIA

ZENE SZEMEIMNEK

c. kiállításunkra

Kádár Béla: Gitározó nő

Megtekinthető: 2002 szeptember 3. – szeptember 28.-ig

CS-16-1-27

CSERNUS TIBOR

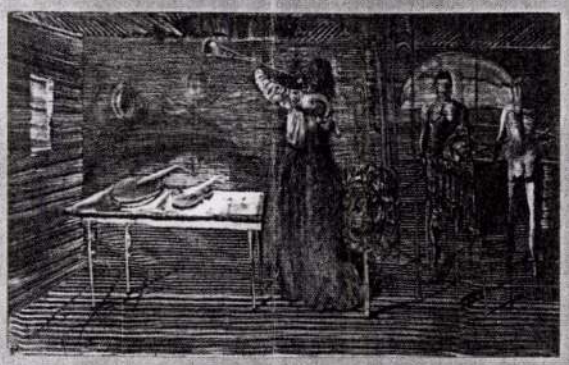

Csernus Tibor: Hangszerkészítők

„Ugyanazt akarjuk amit Bartók és Kodály a zenében már megcsináltak"

Vajda Lajos (1936)

Kádár Béla: Fúvósok

Scheiber Hugó: Szaxofonos

„Az élet ritmus, ezt igyekszem kifejezni színben, vonalban, formában"

Scheiber Hugó

A kiállításon több mint hatvan műalkotás látható

Új MAGYARORSZÁG
POLGÁRI NAPILAP
Felelős szerkesztő:
KOCSIS L. MIHÁLY
Lapigazgató:
DR. VARHELYI ANDRÁS
Szerkesztőség: 1085 Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Postafiók: 1410 Budapest, Pf. 199
Telefonok: 138-2399, 138-4871, 138-4262, 138-2696, 118-5009
Telefax: 138-3313
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, postai hírlapüzletekben, valamint a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A közvetlenül vagy postautalványon, illetve átutalással a Postabank Rt. 219-98636-021-02799 pénzforgalmi jelzőszámra
Előfizetési díj az 1991. évre egy hónapra 240 Ft, negyedévre 720 Ft, fél évre 1440 Ft. (Az év hátralevő időszakára 1920 Ft.)
Kedvezmény az előfizetőknek példányonként 3 Ft.
Külföldön terjeszti a Kultúra Kereskedelmi Vállalat
H-1389 Budapest, Postafiók 149
Kiadja a PUBLICA RT. a Hírlapkiadó Vállalat közreműködésével
Felelős kiadó:
CZAKÓ GÁBOR elnök
Athenaeum Nyomda. Felelős vezető: LOSONCZY GYÖRGY vezérigazgató
ISSN 1215-0185

MEGAY LÁSZLÓ

Lyukas lepelben kísért

Ne bántódjon meg senki, aki nem az — de az igazi művész mégis az építész. Szó szerint vagy jelképesen ő emel házat valamennyi múzsának — ezért aztán, közvetve őt szolgálja mindegyik. Ebből következik, hogy az építészek az én szememben a legokosabb emberek. Szakmájukban csaknem mindenhatók — ők tervezik a rossz épületeket is.

Ezt maguk tudják a legjobban. E furcsa ténnyel kapcsolatban — némileg mentegetőzve — kitűnő aforizmákat gyártanak. Kesernyéseket, szellemeseket. Ilyet például: „az orvos elhantolja tévedéseit, az építész befuttatja repkénnyel". Ez rendjén való volna, ám annyi repkény és borostyán ezen a tájon nem terem, hogy minden rossz ház homlokát az koszorúzza mifelénk.

Bár nagyon keveset tudott, ezt viszont sejtette hajdani miniszterünk, aki a dunaújvárosi házak rútsága miatt háborgó mérnököket azzal fizette ki, hogy a fák majd eltakarják a sivár homlokzatokat. Ha jól emlékszem: erre válaszolt egy folyóiratban Preisich Gábor annak idején egyszerűen marhaságnak minősítve a kijelentést.

Az eset egyszerre több mindent bizonyít. Először azt, hogy a szervilizmus jó tíz éve sem volt kötelező, másodszor pedig, hogy az időnként való közbeszólások nem nagyon zavarták a szocialista építés ügymenetét.

Számomra a harmadik tanulság a legfontosabb. Eszerint az önkényuralom nem csupán kormányzási módszer, hanem építészeti stílus is.

A hanyatló birodalmak és a diktatúrák csaknem mindig gigantikus építkezésekkel szórakoztatták magukat, amiből talán az is következik, hogy a totalitárius rendszerek már születésük pillanatában a pusztulás jegyeivel bélyegzettek.

A fasizmus és a kommunizmus építészete — és a társművészetek alkotásai — döbbenetesen fedik egymást, és ennek a hasonlóságnak elegendőnek kellett volna lennie, hogy megfossza azokat a gondolkodó embereket minden illúziótól — akikben élt ilyen a tegnapi rendszerrel kapcsolatban.

Mindez azonban puszta okoskodás. Tény viszont, hogy az ország rég elfelejti az elmúlt évtizedek megpróbáltatásait — jönnek közben másfélék is, hogy könnyebb legyen a feledés —, mikor még mindig kénytelen lesz együttélni azzal az építészeti örökséggel, amelyet a szocializmus ránk hagyott.

Ezt a baljós hagyatékot még leltározni is nehéz. Egyfelől itt vannak a beton falanszterek — amelyeket közönségesen lakótelepeknek mondanak —, a végletesen leromlott régi városnegyedek, a megcsúfolt természeti környezet, és mennyi minden még...!

A „mennyi mindenbe" értékes, de diszfunkcionális középületek is tartoznak éppúgy, mint a tönkretett régiek.

És, hogy a baj még nagyobb legyen, változatlanul igaz: az építészetben egy gazdaság és társadalom minden rendellenessége, működési zavara megmutatkozik. A hibák és tévedések pedig kővé válva évtizedekig, századokig kísértenek.

Így fog kísérteni bennünket Budapesten a Budai-hegyvidék kiárusítása, a Duna-parti szállodasor rossz léptéke és a környezettől idegen volta, a főváros légutainak elfalazása, a várlejtő — most kezdődött tönkretétele — és a többi.

Mondhatjuk úgy is: ezek voltak a kommunizmus kísértetének — lyukas lepelben járó — unokái. Nagy kérdés: a világkiállítás — ha lesz —, milyen építészeti köntösbe öltözik majd.

KONTHA SÁNDOR

Egy szál cirok

Harminchárom esztendővel ezelőtt azt a rágalmat terjesztette rólam az igazgatóm, hogy nem tud olyan munkát rám bízni, amit el ne végeznék. Ennek eredményeként a mintegy 1050 (ezerötven) forintos fizetésem változatlanul hagyásával, köszönkért és -kapott a Művelődésügyi Minisztérium Képzőművészeti Osztálya.

Egyebek között ekkor, a betegsége miatt helyettesített kolléganő íróasztalának rendezése közben alkottam némi fogalmat arról, milyen lehetett Augiász istállója, ezen kívül pedig módomban volt fölleltározni az épület teljes műtárgyállományát a pincétől a padlásig.

A pincét szó szerint kell érteni; ott volt a tekepálya, amelynek ablakait az előző éra szocreál jellegű festményeivel sötétítették, avagy pótolták, az egyik sarokban pedig bronz és márvány szoborportrék hevertek, mintha kugligolyók lettek volna.

A fölsőbb szinteken kedvezőbb körülmények között, de az ismeretlenség homályába burkolódzva jobb sorsra érdemes műtárgyak *lappangtak:* tizenhetedik, tizennyolcadik századi külföldi festmények, valamint neves magyar festők, szobrászok e századi, a felszabadulás előttről és utánról származó alkotásainak sokasága.

A külföldi festményekről kiderült, hogy a Szépművészeti Múzeumban háborús veszteségekként voltak elkönyvelve. Nagy felfedezésnek számított Dési Huber István egyik főműve, a Viharmadarak előkerülése, valamint az egyik íróasztalt díszítő bronz férfiakt, amelyben — bár azelőtt még fényképen sem láttam — Mészáros László művét véltem fölismerni. (A szobrot akkor, mivel éppen a művész monográfiáján dolgoztam, átvételi elismervény ellenében kölcsönvettem, s ez a mű ma, bűnömet töredelmesen bevallom, „maradványként", Atléta címen a Nemzeti Galéria Mészáros-kollekcióját gazdagítja.) Csernus Tibor nevezetes Három lektora, erősen megviselt állapotban, ugyancsak ekkor került elő.

A fentiekhez hasonló élményben és tapasztalatban azóta igazában nem volt részem. Ha ettől a régvolt esettől eltekintek, meg attól is, hogy a veszprémi múzeum padlásán (megint csak szó szerint) kolléganőmmel együtt leltároztuk Csikász Imre hagyatékát (ez egyébként némileg más jellegű ügy), továbbá, hogy egy, a gicscsek kiselejtezését célzó kampány keretében az alsó és magasabb osztályú egykori pártüdülők képzőművészeti alkotásaira is pillantást vethettem, bátran kijelenthetem, nincs konkrét ismeretem arról, milyen értékek rejtőznek hazai és külhoni közintézményeinkben. (Parlament, minisztériumok, követségek, különféle intézetek, tanácsok, önkormányzatok, állami bankok stb. stb.) Aminthogy átfogóan senkinek sincs.

Közintézményeink műkincsállománya, több rendszerváltást is átvészelő gyakorlatnak köszönhetően, részben a különböző múzeumoktól letétként átvett (s esetleg vissza nem adott), részben az állami vásárlások anyagából könyvjóváírással, azaz ingyen kapott művekből tevődött össze. (Nem kizárva természetesen más eredet lehetőségét sem.)

A műtárgy — ez a múzeumban lévőkre éppúgy érvényes, mint a másutt találhatókra —, ha nincs pontosan nyilvántartva, szakszerűen meghatározva, ha hollétét nem ismerjük, gyakorlatilag elveszett mind a kutatás, mind pedig a köz számára. Az ilyen műtárggyal minden megeshet: ki van téve az ízlés- és rendszerváltozások, a gyakori fejcserék viharainak, hányódhat, kallódhat, tönkremehet; szőrén-szálán privatizálódhat is.

Valahol valakinek végig kellene ezt végre gondolnia, intézkednie a műtárgyak intézményenkénti számbavételéről, s valamiféle központi, a gyarapodásokat és egyéb változásokat is regisztráló nyilvántartásáról.

Megoldható-e ez a technika és gondolkodás mai szintjén? Talán igen. Abban biztos vagyok, hogy megérné a fáradságot; a még felbecsületlen anyag minden kétséget kizáróan felbecsülhetetlen nemzeti értéket képvisel.

Az új idők új seprűiben bízva nyújtom át a címben jelzett cirokszálat.

CSERNUS Tibor (s-16-1-28

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 MÁJ 3
Cs-16-1-29

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Csernus Tibor

Megjelent a Jelenkor

Változatos tartalommal, sok érdekes olvasmánnyal, gazdagon illusztrálva jelent meg a Pécsett szerkesztett irodalmi és művészeti folyóirat új száma. A lírai anyagból kiemelkednek *Demény Ottó, Pákolitz István, Takács Imre* és *Takáts Gyula* költeményei. A szépprózát *Bertha Bulcsu, Kolozsvári Grandpierre Emil, Rákosy Gergely* és *Sobor Antal* elbeszélése képviseli.

Két jubileum címen interjút és tanulmányokat közöl a lap a 70 éves *Lovász Pál* és *Várkonyi Nándor* tiszteletére. Az *Élet és kultúra* rovatot *Thiery Árpád* szociográfiai sorozatának első része nyitja meg *Tájak, lelkek és látszatok* címen. A képzőművészeti írások között megemlékezést találunk *Alberto Giacomettiről*, a nemrég elhunyt neves svájci szobrászról, érdekes képelemzést *Csernus Tibor*nak a X. Országos Képzőművészeti Kiállításon bemutatott *Nádas* című művéről és beszámolókat két új pécsi kiállításról.

A *Mérlegen* rovatban tanulmány jelent meg *Pákolitz István* költészetéről, kritika *Vas István* új kötetéről s még néhány nemrég megjelent regényről és verseskötetről.

Az új szám illusztrációinak nagy része a dél-dunántúli képzőművészek kiállításán részt vett művészek alkotása.

Közlemény a sz
pártközi megbe

Moszkva: Moszkvában április 23-a és 30-a között megbeszélések folytak az SZKP és az Indiai KP küldöttségei között. A megbeszéléseken részt vettek Dange, az Indiai KP Országos Tanácsának elnöke, Leonyid Brezsnyev, az SZKP Központi Bizottságának főtitkára, valamint az SZKP és az Indiai KP más vezetői.

A megbeszélésekről kiadott közlemény hangoztatja, hogy a tárgyaló felek széles problémakör megvitatása után tanúságot tettek az 1957-es

rő
ri
coló vietnami néppei és aláhúzták: szükség van a szocialista államok összeforrottságára, a nemzetközi munkás- és kommunista mozgalom akcióegységére. Az Indiai KP küldöttsége megelégedéssel szögezte le, hogy erősödik a barátság és a gazdasági együttműködés a két ország között. A felek végezetül leszögezték: tovább kell munkálkodni annak érdekében, hogy megfelelő feltételek megvalósítása esetén

Csernus Tibor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NAPLÓ
(VESZPRÉM)
Cs-16-1-31
1966 MÁJ — 5.

Megjelent a Jelenkor májusi száma

1021

Változatos tartalommal, sok érdekes olvasmánnyal, gazdagon illusztrálva jelent meg a Pécset szerkesztett irodalmi és művészeti folyóirat új száma. A lírai anyagból kiemelkednek Demény Ottó, Pákolitz István, Takács Imre és Takács Gyula költeményei. A szépprózát Bertha Bulcsu, Kolozsvári Grandpierre Emil, Rákosy Gergely és Sobor Antal elbeszélése képviseli.

Két jubileum címen interjút és tanulmányokat közöl a lap a 70 éves Lovász Pál és Várkonyi Nándor tiszteletére. Az Élet és kultúra rovatot Thiery Árpád szociográfiai sorozatának első része nyitja meg Tájak, lelkek és látszatok címen. A képzőművészeti írások között megemlékezést találunk Alberto Giacomettiről, a nemrég elhúnyt neves svájci szobrászról, érdekes képelemzést Csernus Tibornak a X. Országos Képzőművészeti Kiállításon bemutatott Nádas című művéről és beszámolókat két pécsi kiállításról.

A Mérlegen rovatban tanulmány jelent meg Pákolizt István költészetéről, kritika Vas István új kötetéről s még néhány nemrég megjelent regényről és verseskötetről. Az új szám illusztrációinak nagy része a dél-dunántúli képzőművészek kiállításán részt vett művészek alkotása.

sorsolás
ztosításban
atalok közt
iák van a megyében

tanulónak 200 ezer forintot fizettek ki az Állami Biztosító fiókjai.

A tanév befejezése előtt hagyomány már, hogy a biztosító megyei igazgatósága jutalomsorsoláson értékes tárgyakkal lepi meg a tanulóbiztosításban résztvevő fiatalokat. A tegnap Veszprémben megtartott jutalomsorsoláson — hivatalos minőségben (a sorshúzás tisztaságáért) részt vett rajta a megyei tanács népművelési osztálya, a pedagógus szakszervezet képviselője, a Veszprémi 3 számú Általános Iskola igazgatója és természetesen a biztosító vezetői — 156 értékes tárgy került a nyertesekhez.

éri? Vagy csak az erkölcsi elismerésért csináljuk, a jó véleményekért, amelyeket évről évre elkönyvelhettünk már eddig is —, nekem az a véleményem, hogy már csak azért is megérné, de van rajta haszon is. Egy négyzetméterért a helypénz 13 dollár. Tavaly a külföldi kiállítói díjak a teljes rendezési költséget fedezték — pedig csak villamosenergiából felhasznált a vásárváros majd 600 ezer kilowattórát.

A tavalyi üzletkötések sem voltak lebecsülendők: másfél milliárd deviza forint értékben cseréltek gazdát kiállított áruink.

Azután az sem akármilyen haszon, hogy egy-egy ilyen vásár alkalmával bővülnek az ismeretek, sze-

Könyvaukciók Budapesten és vidéken

Hullámzó év végi teljesítmények

Újabb rekordot jelent a november 22. és december 15. között rendezett aukciók száma. A 18 árverést – a Gyöngy és Lelkes Papírrégiség és Reklám (háromszor), a Központi, Országház, Füst Milán, Studio, Bihar (Debrecen), Pergamon, Pastinszky, Laskai Osvát (Szentendre), Opera, Honterus, Múzeum és Abaúj antikvárium, a Chez Daniel étterem gasztronómiai könyvesboltja, valamint a Villás Galéria és Aukciósház (Debrecen) szervezésében – a gyűjtők sem győzték pénztárcával, így sok ritka tétel meglepően alacsony áron kelt el.

A **Központi Antikvárium** november 26-i nagyárverése már a 94. volt a sorban. Mostani kínálatukban mindössze 88 tétel szerepelt, de a 35 millió forint feletti összkikiáltási ár már előre jelezte, hogy rendkívüli aukció készül. Csokonai Vitéz Mihály (1773–1805) korai halála miatt csak kevés művének megjelenését érhette meg. Ezek egyike A' tavasz című kötet (Komárom, 1802) Ewald Christian von Kleist verses és próza munkáinak fordításaival. A könyvet Csokonai Trattnernál akarta megjelentetni, de az hitelbe nem vállalta a nyomtatást. Ezután a költő Széchenyi Ferencet kérte fel támogatónak, aki viszont olyan feltételekhez kötötte a kiadást, amelyeket Csokonai nem fogadott el. Végül Széchenyi felesége, Festetich Julianna lett az „ajánló-levél" címzettje, a munkálatokat pedig az 1796-ban elhunyt komáromi Weinmüller nyomdász özvegye vállalta. A viszontagságos körülmények között megjelent ritka kötetnek 60 ezres indulóárat adtak, és 240 ezer forintért kelt el.

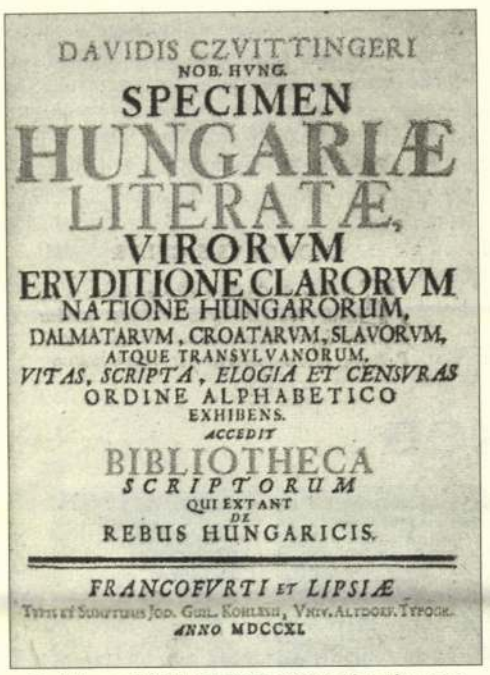
DAVIDIS CZVITTINGERI
NOB. HVNG.
SPECIMEN
HUNGARIÆ
LITERATÆ,
VIRORVM
ERVDITIONE CLARORVM
NATIONE HUNGARORUM,
DALMATARVM, CROATARVM, SLAVORVM,
ATQUE TRANSYLVANORUM,
VITAS, SCRIPTA, ELOGIA ET CENSVRAS
ORDINE ALPHABETICO
EXHIBENS.
ACCEDIT
BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM
QUI EXTANT
DE
REBUS HUNGARICIS.
FRANCOFVRTI ET LIPSIÆ
ANNO MDCCXL

Czvittinger Dávid: Specimen Hungariae Literatae

A kéziratok iránt nem volt túl nagy az érdeklődés, sőt az is meglepő, hogy mind gazdára talált. A legérdekesebb és legdrágább Vörösmarty Mihály Fáy Andrásnak írt levele lett. Az 1838-as pesti árvíz idején a költő Fáy András házában, a Kalap (ma Irányi) utcában lakott, s a levélben így nyugtatja Fáyt: „Házad olly erős, hogy száz között alig van egy, mellyet olly biztosan lakhatónak lehessen tartani: miért is minden aggodalom nélkül bejöhetsz." A levélritkaság 1 millió 900 ezer forintról indult és 2 millió forintért talált gazdára. Az aukció sztártételei természetesen a XVI–XVII. századi régi magyar nyomtatványok lettek. A magyar költők első kiadású verseskötetei közül Balassi Bálinté (1554–1594) számít a legritkábbnak: első kötetének megjelenési ideje még ma is vitatott, mert a megmaradt csonka és címlap nélküli korai példányok csak találgatásra adnak lehetőséget. A valószínűsíthető dátum 1632, a kiadás helye pedig Bártfa vagy Lőcse. Sokszor leírták, hogy Balassinak élete folyamán nem jelent meg önálló kötete. Ez azonban nincs így, hiszen Michael Bock elszászi evangélikus prédikátor 1562-es műve Balassi fordításában 1572-ben jelent meg Krakkóban Betegh lelkeknek valo fwues kertecijke... címmel. Egyetlen ismert példánya a XIX. század végén még Sárospatakon, a református kollégium könyvtárában volt található, az RMNY viszont már csak „lappangó" példányként tartja számon. A kötet megjelenésekor a költő 18 éves volt, így még a mű II. (1580), sőt a III. (1593) kiadásának megjelenését is megérte. Verseinek RMK-kiadásaiból 1888 óta hazai árverésen nem fordult elő példány, így nagy várakozás előzte meg vallásos vers- és énekgyűjteményének licitálását. Az 1677-ben Kolozsvárott megjelent ritkaságból 16 levél hiányzott, de a birtoklásáért folytatott küzdelem 1 millió 600 ezer forintról indult, és 3 millió 400 ezer forintnál ért véget. A kötetre az Országos Széchényi Könyvtár elővételi jogot jelentett be, de ennyit nem tudott adni érte.

Heltai Gáspár 1559-ben lett a tulajdonosa a Hoffgreff György alapította kolozsvári nyomdának, amely 1660-ig működött. Itt jelent meg 1575-ben a Chronica az magyaroknac dolgairól... A hazai közgyűjteményekben öt példányban fellelhető ritkaság 2 millió 600 ezer forintról indult és 6 millióért kelt el. Egy éve szenzációnak számított a Vizsolyi Biblia (1590) aukcióra kerülése (Műértő, 2004. január), most egy újabb – a tavalyinál lényegesen szebb és teljesebb – példányt kínáltak megvételre, amely 12 millióról indulva 19 millió forintig szárnyalt.

Az év egyik legsikeresebb aukciója volt ez a Központiban. Az összkikiáltási ár 35 millió 630 ezer forint volt, az összleütés 51 millió 540 ezer forint lett. Visszamaradt 1 millió 390 ezer forint értékű anyag, így a járulék nélküli bruttó bevétel 17 millió 300 ezer forintot tett ki.

December 2-án következett a **Studio Antikvárium** nagyárverése. A felkínált 183 tétel között ősnyomtatványok, ritka bibliofil kiadású könyvek, kéziratok, orvostörténeti művek is szerepeltek. A gyűjtők többsége szerint az év legjobb kínálatát állították össze, a végeredmény azonban nem ezt tükrözte. Johannes Amos Comenius (1592–1670) Lorántffy Zsuzsanna meghívására 1650 és 1654 között Sárospatakon működött. Itteni tartózkodása alatt készítette legnagyobb pedagógiatörténeti munkáját, az Orbis sensualium pictust. A mű sok kiadása közül a legkorábbiak könyvritkaságnak számítanak, így nem kis meglepetést keltett, hogy az itt szereplő, 1682-ben megjelent példány mindössze indulóáráért, 300 ezer forintért kelt el.

A Radnóti Miklós-kéziratok aukcionálása lassan a Studio privilégiuma lesz, hiszen tavaly náluk ért el 13 millió forintot az Első ecloga kézirata. Most az Ének a négerről, aki a városba ment című vers kéziratát indították, amely Radnóti harmadik megjelent kötetében, a Lábadozó szélben jelent meg először (1933). Egy évvel később a vers önálló kötetként is napvilágot látott S. Szőnyi Lajos festőművész eredeti linómetszeteivel, mindössze 500 példányban. A négyoldalnyi kézirat licitálását nagy várakozás előzte meg, de a 2 millió 200 ezerről induló unikumért „csak" 4 millió forintig küzdöttek a licitálók.

Magyar szerzőtől kevés ősnyomtatványt jegyezhetünk, így üde színfolt volt a kínálatban Laskai Osvát Sermones de sanctis Biga salutis intitulati című műve (Hagenau, 1499). A szerző egyházi szónok és író, ferencrendi szerzetes volt. A bécsi egyetemen tanult, és Temesvári Pelbárt mellett a középkor végi prédikációirodalom Európa-szerte ismert képviselője lett. A De sanctis 112 szentbeszédet tartalmaz, először 1497-ben jelent meg, az aukcionált példány második kiadás. Ehhez is kikiáltási áron, 900 ezer forintért jutott hozzá új tulajdonosa.

MOSESNEC ELSŐ KÖNYVE,
MELLYET KÖZÖNSEGES NEWEL
MAGYAROL, TEREMTESRŐL VALO KÖNYW.
NEC NEVEZNEC.
ELSŐ RÉSZ.

A Vizsolyi Biblia első oldala

A ritka atlaszok, metszetek, térképek és látképek sokasága sem hiányzott az anyagból, de többségükben ezek is meglepően alacsony áron találtak gazdára. A legritkább és legértékesebb a Giacomo Giovanni de Rossi által kiadott, összesen 56 térképből és magyarországi látképből álló, korabeli összeállítású atlasz volt. Egyedisége abban rejlik, hogy egykori – talán magyar? – tulajdonosa az összes vidéki magyar városról Rossi által készített látképet bekötötte példányába, négy Magyarországot ábrázoló térképpel együtt. Mivel a Rossi-atlasznak semmilyen változata nem szerepelt eddig magyar aukción, nem tűnt soknak a 6 milliós indulóár, amelyből 6 millió 500 ezer forintos leütés lett végül.

Az aukció kísértetiesen hasonlított a Központi Antikvárium tavaszi árverésére – jó anyag, lanyha licitekkel és nagy összegű megmaradt tételekkel. Úgy tűnik, ennyi könyvritkaságra nincs elég megfelelő anyagi háttérrel rendelkező gyűjtő Magyarországon. Az összkikiáltási ár 41 millió 482 ezer forint volt, az összleütés 38 millió 834 ezer forintot ért el. Visszamaradt 10 millió 240 ezer forint értékű anyag, így a járulék nélküli bruttó bevétel 7 millió 592 ezer forint lett.

Egy hét szünet után, december 10-én következett az év eddigi sikercsapata, a **Honterus Antikvárium**. Náluk nincs kis- és nagyárverés, hanem mindig jól összeválogatott, 400 tétel körüli a kínálat. Georgius Agricola De re metallica libri XII. című műve (Basel, 1657) a bányászati és kohászati irodalom legkiválóbb XVI. századi műve. Első kiadása is Bázelben jelent meg 1556-ban, itt a negyedik latin nyelvű kiadás szerepelt. A 292 fametszetes illusztrációt tartalmazó kötetnek 560 ezer forintos indulóárat adtak, és nem várt nagy küzdelem után 900 ezer forintért ütötték le.

Bél Mátyást (1684–1749) már pozsonyi városi lelkészsége idején foglalkoztatta a gondolat, hogy egyetemes összefoglaló művet ír Magyarországról. Topográfiai, történeti, nyelvtörténeti, néprajzi, természetrajzi, gazdasági és orvosi szempontú országos kutatást szervezett, ennek eredményeként jelent meg 1735–1742 között a Notitia Hungariae novae historico geographica..., amelynek négy kötetéből a III. és IV. szerepelt a Honterus kínálatában. Az 1737-ben és 1742-ben megjelent két kötetért 400 ezer, illetve 390 ezer forintot fizettek.

Volt olyan időszak, hogy szinte minden komolyabb árverésen megvételre kínálták Hunfalvy János–Rohboch Lajos Budapest és környéke című albumát (Pest, 1859). A kötetet író Hunfalvy János részt vett az 1848-as szabadságharcban, amiért börtönbüntetésre ítélték. 1855-től Greguss Ágosttal ő szerkesztette a Család Könyve című folyóiratot, majd 1872-től egyetemi tanár lett, és a Magyar Földrajzi Társaság elnökévé választották. A szép állapotú album 130 ezerről indulva 200 ezer forintért talált gazdára.

Miskolczi Gáspár (1628–1696) székelyudvarhelyi lelkész 1691-ben fejezte be az első magyar nyelvű állattani munkát, amely Wolfgang Frantze német lutheránus teológus Historia sacra animalium című művének hazai viszonyokra alkalmazott fordítása volt. A könyvet a szerző halála után fia, Miskolczi Ferenc jelentette meg Egy jeles Vad-Kert... címmel (Lőcse, 1702). A műhöz ezen az aukción 240 ezer forintról 310 ezer forintért lehetett hozzájutni. Az 1796-os második kiadás a Studio december 2-i aukcióján 80 ezer forintot ért.

Az útleírás- és vadászati blokk tételei viszonylag jól fogytak, így a Honterus – bár nem ez volt ebben az évben a legsikeresebb aukciója – jól zárta az esztendőt. Az összkikiáltási ár 11 millió 500 ezer forint, az összleütés 14 millió 500 ezer forint volt, visszamaradt 1 millió 200 ezer forint értékű anyag, így a járulék nélküli bruttó bevétel 4 millió 200 ezer forint.

December 11-én a **Múzeum Antikvárium** következett. A náluk már megszokott alacsony indulóárak hangulatos, sokszor hosszan tartó licitekkel tarkított árverést eredményeztek. Bod Péter (1712–1769) erdélyi lelkipásztorsága mellett rendkívül széles munkásságot fejtett ki, írt anekdotagyűjteményt, emlékiratokat, sajtó alá rendezett régi kéziratos munkákat, híres életrajzgyűjteménye pedig 500 írót tart számon. Az antikvárium csapata nem kevesebb, mint egy tucat Bod Péter-művet kínált megvételre. A fent említett életrajzgyűjtemény, a Magyar Athenas (Nagyszeben, 1766) – egy másik művével egybekötve – 36 ezerről 120 ezer forintot ért el. Czvittinger Dávid Specimen Hungariae Literatae... (Lipsiae, 1711) című betűrendes katalógusa több mint 250 magyarországi literátor adatait gyűjtötte össze. Az RMK-kötetért – alacsony indulóárára ráácfolva – 80 ezerről 210 ezer forintig tartott a küzdelem.

Fazekas Mihály (1766–1828) leghíresebb művét, a Ludas Matyit először egy Kerekes Ferenc nevű bécsi egyetemi hallgató adta ki 1815-ben, Fazekas tudta nélkül. Amikor ez a szerző tudomására jutott, művét átdolgozta egy második kiadáshoz, amely 1817-ben jelent meg Bécsben. Ez itt rendkívül alacsony, 100 ezer forintos indulóárat kapott, de 430 ezer forintig harcoltak érte.

LUDAS MATYI
EGY
Eredeti Magyar Rege
Négy Levonatban.
BETSBEN,

Fazekas Mihály: Ludas Matyi, Bécs, 1817

Mostanában nem igazán szerencsés Ady Endre-kéziratot aukcionálni – hol vannak már a milliós leütések? –, a Múzeum csapata mégis megpróbálta, és Az őszi lárma című verskéziratot sikerült is indulóáron, 600 ezer forintért eladniuk. Sikeres évbúcsúztató volt ez, meglepően jó eredménnyel. Az összkikiáltási ár 9 millió 600 ezer forint, az összleütés 14 millió 700 ezer forint volt, visszamaradt 1 millió 300 ezer forint értékű anyag, így 6 millió 400 ezer forintra rúgott a járulék nélküli bruttó bevétel.

HORVÁTH DEZSŐ

MEGHIVÓ
A SZALONTAI URI CASINÓ
1911. évi január hó 29-án, Szalontán, a „Casinó" nagytermében, saját könyvtáralapja, részben pedig a szegény iskolás gyermekek felruházása javára, világposztával, tombolával egybekötött zártkörű
TÁNCZESTÉLYT
rendez, melyre kivül czimzett urat és b. családját tisztelettel meghivja a Rendezőbizottság. Belépődij személyenként 2 K, családjegy 5 K. Kezdete este 8 órakor. A zenét egy helybeli közkedvelt czigányzenekar szolgáltatja. Azon hölgy, aki a legtöbb levelezőlapot kapja s eladja, egy értékes dijban részesül. Felülfizetéseket a jótékony czélra való tekintettel köszönettel fogadunk és hirlapilag nyugtázunk.

Meghívó, Röpke lapok XIII. évf. 13. szám, 1911

Évzáró aukciók Svájcban

Presztízscsaták futószalagon

A november–decemberi aukciók megerősítették a svájci műkereskedelemben egész évben kirajzolódott pozitív tendenciákat. Csaknem valamennyi ház bővülő érdeklődésről és javuló forgalomról adhatott számot. Megfigyelhető volt ugyanakkor, hogy az árak kiszámíthatatlanabbakká váltak; gyakoribbak voltak a becsértéktől sokszorosan eltérő leütések. Ezek egy része talán az aukciósházak téves értékítéletére vezethető vissza, nagyobbik hányaduk mögött azonban egy új, zömében külföldi, dél- és kelet-európai gyűjtői réteg megjelenése gyanítható.

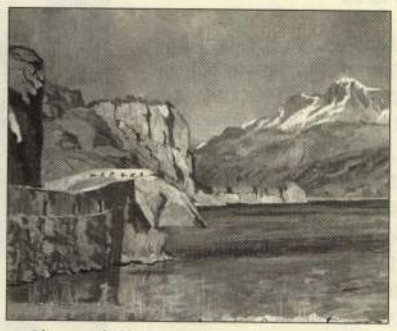

Giovanni Giacometti: A Silser-tó, 1929
olaj, vászon, 50x60 cm

Antoni Tàpies: Kék tábla, 1972
vegyes technika, 97x131 cm

A fenti megállapítást jól illusztrálja a luzerni Fischer novemberi árverésének sztártételévé előlépett XVII. századi férfiportré, a francia Eustache le Sueur munkája. A 16–20 ezer frankra becsült alkotásért 540 ezerig tartott a licitálók áldz csatája. Megháromszorozta becsértékét a XIX. századi holland mester, Cornelis Springer városképe is, melyet 230 ezerért ütöttek le. A dániai virágfestő, Johan Laurentz Jensen 1835-ös csendélete 120 ezer frankkal került a képzeletbeli dobogó harmadik fokára. A közel 3000 tétel között ezúttal is akadtak magyar vonatkozásúak. Gadányi Jenő Fürdőző nők című pasztellje 2000 frankos leütést hozott, és Vasarely három szitanyomata közül is elkelt kettő. Tipary Dezső Pihenő az árnyékban című, 10 ezer frankra tartott olajképére nem volt licit, és nem akad vevője annak a grafikai összeállításnak sem, melynek egyik darabja Vértes Marcell műve. A legizgalmasabb magyar tétel ezúttal a kéziratok között szerepelt: mint arról a Műértő legutóbbi száma már hírt adott, 7500 frankért ütötték le egy Liszt-dal eredeti partitúráját.

A berni Dobiaschofsky novemberi aukcióján a több ezer tétel több mint fele cserélt gazdát. Az est kiemelkedően legjobb kvalitású képe Albert Anker Iskolásfiú téli tájban című festménye volt, mely a vártnál is magasabb, 560 ezer frankos leütést hozott. A kilenc magyar vonatkozású tétel között három egyedi alkotás is szerepelt Vasarelytől. A 34, illetve 25 ezer frankra tartott olajképek nem keltek el, egy cím nélküli gouache viszont a 4 és fél ezres becsértékkel szemben ezer frankkal többet is megért egy vevőnek. Bölcskey Imre Dénes három munkája iránt nem mutatkozott érdeklődés, és beragadt Glatz Oszkár 1921-es képe, a Kisgyermek labdával is, melyért 1500 frankot vártak. Kassák Lajos MA című szitanyomatáért 150, Képarchitektúra című litográfiájáért pedig 180 frankot adtak.

A zürichi Germann több mint ezer tételt felölelő kínálatában ezúttal is csak elvétve fordultak elő nem XX. századi alkotások – igaz, e kevés kép egyike, Pissarro 1877-ben festett Baromfiudvara 95 ezer frankkal az est harmadik legjobb árát érte el. Ennél többet csak Bonnard Tájkép fürdőzőkkel című képéért és Poliakoff a szokottnál nagyobb méretű Vörös–kék–sárga kompozíciójáért adtak (340, illetve 190 ezer frankot). Hundertwassertől a nyomatok mellett ezúttal egyedi alkotás, a vegyes technikájú Három esőcsepp is szerepelt a kínálatban. Az 1959-ben keletkezett, többször kiállított mű 70 ezer frankért került új tulajdonosához. A vezető tételek közül nem kelt el Vallotton 150 ezerre becsült Pihenő modellje.

A magyar tételek közül Kassák Lajos 1962-ben festett, párizsi és zürichi aukciókon már korábban is szerepelt olajképe iránt mutatkozott a legnagyobb érdeklődés. A festmény 4400 frankért egy svájci magángyűjteményből kerül most vissza Magyarországra. Kádár Béla öt művéből négyet nem kínáltak hiába, köztük a fürdő után pihenő nőket ábrázoló akvarellt 2000 frankért. Vasarely két szitanyomatára nem volt licit, 300 frankért gazdát cserélt viszont Baranyó Sándor 1966-os olajképe, a Falusi házak.

A Sotheby's november végi kínálatában 154 svájci mű szerepelt. A képek több mint kétharmada elkelt; az 5,6 milliós összleütési ár az utóbbi két év kiemelkedően legjobb eredménye. Az est sztárja kétségkívül Giovanni Giacometti volt, akinek egyik, „csak" 220–280 ezer frankra becsült alpesi tájképét a művész számára világrekordot jelentő 991 ezer frankért ütötték le, s további három műve is bekerült az aukció hat legdrágább tétele közé. A 250–410 ezer frank közötti leütési árak minden esetben meghaladták a becsértéket. A toplistán ezúttal egy ritkábban szereplő név is feltűnt: a wallisi Ernest Biéler idős férfit ábrázoló portréjáért 318 ezer frankot adtak.

A mostani siker után a Sotheby's talán bátrabban kísérletezik majd élő mesterek munkáival is. Az aukció végén szereplő öt tételből négy elment, Gottfried Honegger munkája ráadásul igen jó áron, csaknem 30 ezer frankért.

A zürichi Koller decemberi modern aukciója a tavalyi évzáró 3 milliójával szemben ezúttal 4 milliós forgalmat hozott. A festmények megszokott, 55 százalékos elkelési aránya mellett a grafikai részleg egészen kiváló, 74 százalékot produkált. A toplistát a Sotheby'shez hasonlóan itt is Giovanni Giacometti vezeti; Aranyeső című 1909-es olajképéért 358 ezret adtak. A külföldi mesterek közül Max Liebermann Scheveningeni strand című műve érte el a legjobb árat 255 ezer frankkal. Egy svájci magángyűjteményből Antoni Tàpies három, a hetvenes–nyolcvanas évekből származó munkája került kalapács alá. Közülük kettő a becsérték többszöröséért, 244, illetve 164 ezer frankért cserélt gazdát. Chagall könnyed virágakvarellje 176 ezret ért meg új tulajdonosának. A beragadt tételek között találjuk az aukció legmagasabbra, 230–330 ezer frankra tartott képét, egy kisméretű, vázlatos, sötét tónusú Monet-pasztellt, melynek sorsa igazolja, hogy a nagy név önmagában kevés a sikerhez.

EMŐD PÉTER

Blitz Galéria, Budapest

Élt 13 évet

Közepesen rövid és közepesen súlyos betegség után, mégis kissé váratlanul fejezte be földi létét a Blitz Galéria. Novemberben végleg bezárt a Hercegprímás utcai üzlet, decemberben kiárusították a megmaradt készletet.

A Blitz 1991-ben, amikor az emlékezetes erotikus kiállítással megnyitott, az első elegáns képgaléria volt a Falk Miksa utcában. Tehetségében ellenfelei sem kételkedtek, ám a közízlés megkerülése, a népakarat semmibevétele az üzleti világban sem mindig kifizetődő. Féltették attól, hogy ötmillióért próbáljon képet árverezni 1993-ban s luxusszállodába vigye az aukcióját, Tiepolót kínáljon Budapesten, elhagyja a Falk Miksa utcát, majd attól, hogy kortárs művekkel kereskedjen. Ötletei néha ültek, de az utóbbi időben egyre többször nem jöttek be. Egykor munkatársa volt Virág Judit, üzlettársa Kieselbach Tamás, atyai jó barátja Nagyházi Csaba és Kovács Dezső.

Akkoriban még szerették egymást a Falk Miksa utcai műkereskedők, kölcsönadták alkalmazottjaikat, ha valaki megszorult, terjesztették egymás szóróanyagait, árulták egymás katalógusait, hitelbe vásárolt egymástól a három akkor létező magán-aukciósház, a Műgyűjtők, a Nagyházi és a Blitz. Barátok voltak, akik együtt utálták a közös ellenséget, a pletykás neppert, aki pipiskedve próbált belelesni a telefonregiszterekbe, és nagyra nőtt füllel hallgatta ki a telefonbeszélgetéseket. Azóta hátsó irodák épültek, elrejteni a telefonokat és a regisztereket – olykor még a saját alkalmazottak elől is. (Tényleg, a kilencvenes évek első fele, a hőskor nepperei mintha eltűntek volna. A maiak nem érik be ennyivel.)

Kováts Lajos: Bye-bye Blitz!
a búcsúrendezvény meghívójáról

Abban az időben nem a galériás ment a kép után, hanem a kép kéredzkedett be a galériába, ahol nyakig értek a Berények, az Aba Novákok és a Vaszaryk. Nem volt üzlet a Berkes, a nagybányai harmadik vonal és a hamis Scheiber, mert volt eredeti éppen elég. Öröm volt felfedeztetni a Csók Istvánhoz szokott közönséggel az aktivistákat és az Európai Iskolát, elfeledtetni Magyar Mannheimert és Szepesi Kuszkát.

A Blitz 1996-ban lakhelyet, majd nem sokkal utána szakmát váltott, előremenekült, ahogy akkor sokan mondták, a Belvárosban, majd a külvárosban próbálta modernizálni a Nagybányához tapadt gyűjtők ízlését. Lassan kiderült, hogy az egykor volt elit-aukciósház az újabbakhoz képest már nem is a felső kategória, előre tehát már nincs mit lépni, így oldalra kellett. Ott pedig nem akadtak (üzlet)társak.

A zárt körben szétküldött, az örökség felszámolásáról szóló végrendelettel párhuzamosan megszületett az önironikus, de leginkább a konkurenciát csipkedő Aukciós szótár. És hozzá egy kedves levél, kicsit fenyegetően: a Blitz Galéria apukája, Kováts Lajos átül a másik oldalra. Az Aukciós szótár állítólag még csak a kezdet!

G. E.

Antik Enteriőr, Budapest

Tisztul a kép

„Ha még egy napig tart a vásár, nem tudom, honnan tudtunk volna még árut szerezni a standra" – foglalta össze a négy nap tapasztalatait Mélykúti Beatrix, a Bizományi Kereskedőház és Zálóghitel Rt. (BÁV) Aukciós Üzletágának igazgatója a XI. Antik Enteriőr zárásakor. A cég még állami vállalatként vált rendszeres kiállítóvá. Bár azóta sok minden történt a Lónyay utcában, arra senki sem számított, hogy éppen ezen a vásáron érik el a legmagasabb bevételt. Elsősorban az ékszerekre mutatkozott minden eddiginél nagyobb érdeklődés, ami a vásárjelleg erősödését mutatta, a kiállítási szerepet pedig a társaság decemberi nagy aukciója anyagának bemutatása, a katalógusok árusítása vette át.

Az évek alatt folyamatosan libikókázott a rendezvény két funkciója, hol a vásári, hol a kiállítási erősödött. A kérdésre, hogy elsősorban mi a célja, az Antik Enteriőr nevével válaszol: mindkettő. A 11. évébe lépett kiállítás és vásár a magyar műkereskedelem pillanatnyi állapotának tükre. A piac csúcsán a festmények kereskedelme áll. Mivel a képkereskedelem „egészségtelenül" aukcióközpontúvá vált, a piacvezető házak részvétele a téli nagyárverések anyagának bemutatására koncentrál. A legtőkeerősebb cégek képesek a legnagyobb alapterületű standokat bérbe venni, így több szellős, jól rendezett kiállítást is láthat egymás mellett az érdeklődő. Pillanatnyilag azonban semmi sem eladó, a képekre majd később lehet licitálni. Ez idén is így volt, a látogatók megismerkedhettek a Kieselbach és a Mű-Terem aukciós anyagával, de a Belvedere Szalon is kizárólag festményekkel jelent meg a kiállításon.

Éppen ezért különösen dicséretre méltó a Nemes Galéria szereplése: kitartóan igyekeznek bizonyítani, hogy a műtárgyvásárlás egyedüli helyszíne nem az árverés. Egész évben készülnek a rendezvényre, folyamatosan vásárolják fel a műveket. A kínálat így széles spektrumú, az üzleti eredmény pedig a vevők szeszélye szerint változik.

Maradva a képeknél, minden ország műkereskedelmének eminens

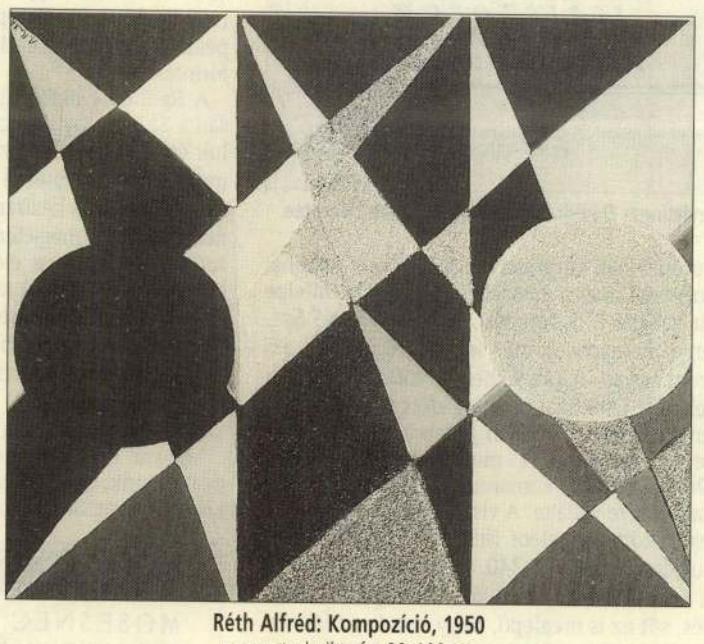

Réth Alfréd: Kompozíció, 1950
vegyes technika, fa, 90x100 cm

célja a kortárs művészet beemelése a piaci körforgásba. Az Antik Enteriőr rendezői ezt most huszáros vágással teljesítették. Kedvezményes részvételi lehetőséget ajánlottak fel a kölni Kunstmessén kiállító négy magyar galériának, az acbnek, a Knollnak, a Vadnainak és a Várfoknak. Ezzel kikerülték, hogy szubjektív legyen a döntésük, hiszen a Kunstmessére nemzetközi zsűri válogatja a szereplőket. Az acb és a Várfok tulajdonosa egyértelműen pozitívan értékelte a részvételt.

S ha már a zsűri szóba került, nem lehet elégszer hangsúlyozni, ilyen ünnepi alkalmakkor pedig egyenesen kötelező elmondani: rengeteg hamisítvány forog a magyar képpiacon! Joggal hangoztatta néhány galériás résztvevő, hogy legalább az év négy napján a Műcsarnok küszöbe legyen a sorompó a hamisítványok számára. Független zsűri döntse el, hogy mely képeket lehet kiállítani. Az Antik Enteriőr szervezője csak abban az esetben ért egyet a zsűri felállításával, ha azt a kiállítók kezdeményezik és működését is ők finanszírozzák, így értelemszerűen alávetik magukat az általuk létrehozott testület döntéseinek. A XI. kiállítás látogatóinak száma az előzőhöz képest csökkent. Az utóbbi években tapasztalt „csúcsra járatás" 15 ezer főnyi tömege mintegy 10 százalékkal lett az idén kevesebb. Ennek alapvető oka a belépőjegyárak 1700 forintra történt emelése, s azon látogatók elmaradása, akik semmilyen módon sem érdekeltek a műkereskedelemben. Ez viszont azt eredményezte, hogy csökkent a zsúfoltság, szellősebb lett a kiállítás.

A többi műtárgytípus felhozatala megfelelő volt. A lakberendezési cikkek, bútorok, szőnyegek és kárpitok kínálatából ki lehetett választani a család karácsonyi ajándékát. Az utóbbi években biztatóan növekvő számú műkereskedelmi finanszírozású szakkönyvek szinte teljes kínálatát megvehette, aki akarta.

Először vett részt az Antik Enteriőrön Makláry Kálmán Párizsban élő galerista. Standján Réth Alfréd- és Csernus Tibor-műveket állított ki és tavaly megjelentetett Réth-monográfiáját kínálta. Néhány tucat eladott könyv, számos új kapcsolat kezdete a reménybeli kliensekkel és két kép eladása volt a XI. Antik Enteriőr eredménye a debreceni származású fiatalember számára.

B. P.

CSERNUS TIBOR

Cs-16-1-6

Uj Irás 1989.6.sz. NÉMETH LAJOS

Szüntelen jelenlét

Csernus Tiborról

Vannak a művészettörténetnek nagy napjai, mikor is nem szükséges nagy merészség és bölcsesség annak kijelentéséhez, hogy művészettörténeti jelentőségű pillanatok részesei vagyunk, olyan eseménynek, amelynek dátumai bekerülnek a művészettörténeti kézikönyvekbe, kronológiai táblázatokba. Ilyen pillanat ez a mai, Csernus Tibor retrospektív kiállítása a Műcsarnokban, az oly sokszor áhított találkozás új műveivel és szembesülés az oly sokszor emlegetett és oly ritkán látható korábbi festményekkel.

A görög és a keresztény mitológia „mitémáit" újraidéző képek között csábító lenne a klasszikus cím idézése: *A tékozló fiú hazatérése*, ám bármilyen csábító is, hamis lenne – mert nem a Párizsban élő fiú a tékozló, hanem az *ország* az – mint ahogy írta Csernus nagy barátja, Juhász Ferenc immár klasszikus eposza címében – az ország, amely nem tudta megbecsülni tehetségeit, sem az itthon maradottakat, sem a külföldre kerülteket, így Csernus Tibort sem, akiről pedig mindenki tudta, hogy istenadta festői tehetség, a Ferenczy Károlyok, Bernáth Aurélok legjobb utóda, akit anélkül, hogy ezt valaha is szorgalmazta volna, már fiatal művészként is iskolateremtő mesterként tiszteltek, és anélkül, hogy valaha is belekeveredett volna a szakmai disputákba vagy hangzatos ars poétikákat fogalmazott volna – a modern magyar festészet megújítói közé sorolta a művészettörténetírás. E kiállításon láthatók a korai munkák – mily fontosak voltak megszületésükkor és emlékezzünk, milyen nagy vihart fakasztottak – hányan vélték felfedezni a *Nádas* című képben az egzisztencialista filozófiát, a fennkölt magyar valóság tagadását.

Pedig Csernus sohasem akart filozófiai kérdéseket illusztrálni, társadalmi kérdésekben ítélkezni, nem tett mást, mint realizálta festői élményeit, megoldotta a maga elé állított festői problémát, legyen az a németalföldiek transzcendenciát felcsillantó realizmusának az újraidézése vagy a formává szilárdulni nem tudó anyag burjánzása, a faktúra minden elmondani tudó izgalma.

Abszolút festészet ez, mikor is a festészetnek nincs más feladata, mint önmaga prezentálása és létjogának igazolása, a festői problémakör megoldása, mikor a művet nem terheli semmiféle irodalmi ballaszt, hanem önálló festői világot teremt, amelyet belső törvényrend igazgat.

Más összefüggésben utaltunk már rá, olyan ez, mint a zenei mű öntörvénye. A zene világában is élet zajlik, „történik" valami, ám ez zenei történés, amely csupán a zene belső törvényeinek figyelembevételével, zenei terminusokkal írható le. Az emberi kultúra szférájában, a képzeleti valóságában létrejött tehát egy sajátos birodalom, amely illeszkedik ugyan a kulturális mező egészébe, létindoka azonban önmaga kreálásában rejlik, valódi funkciója zenei igazságok megfogalmazása. Ilyen Csernus művészete is. Figurákat fest, képeinek témája van – ám a lényeg sokkal inkább az, hogy az általa alkotott festmény önálló világ, amely a valóságot új birodalommal, sajátos értékstruktúrával gazdagítja.

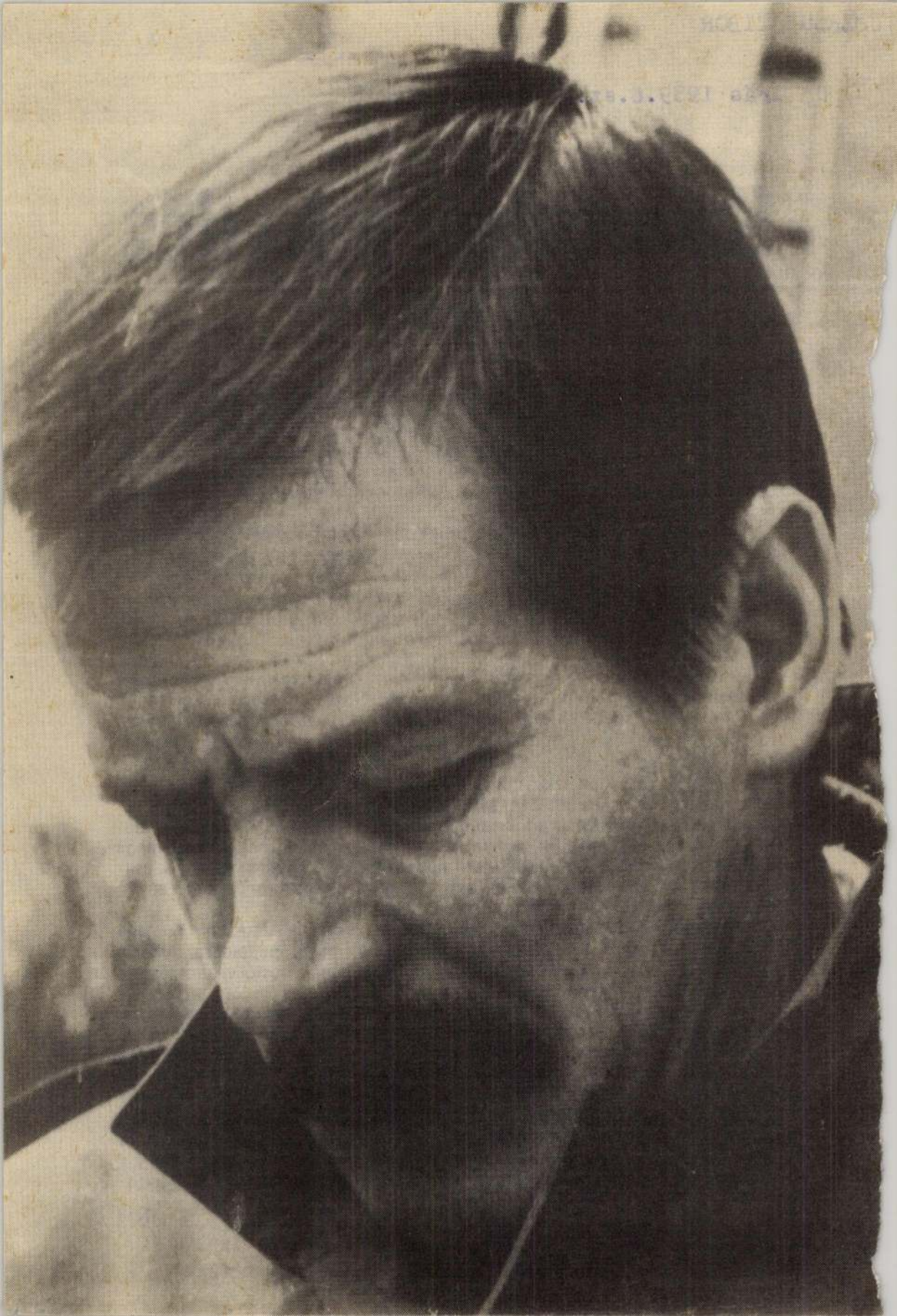

A művészettörténész legnagyobb feladata az ilyen jellegű művészet értelmezése, szavakkal körülírása – hiszen itt a formák, színek, fények, a kompozíciós erővonalak „beszélnek", kommunikálnak egymással és a nézővel, ám közvetlenül, a feltárulkozás evidenciájával. Csernus képein sem a cím, a téma, az illusztratív tartalom az érdekes. Művei önelvű festői szituációk, a kompozícióban rejlő forma-lehetőségek újraélése, a bennük rejlő új jelentések kibontakoztatása. Természetesen a Csernus-i képeknek is van asszociációs szférája, márpedig ezek általában ugyancsak drámai erejűek, tragikus korunk létszituációinak metaforái, de hiba lenne, ha ez alapján közelednénk csupán műveihez. Mint ahogy hiba lenne akár realizmust keresni e művekben, mert célzatosan és ars poeticát vállalón visszanyúlt az európai piktúra egyik legnagyobb realistájához, Caravaggio-hoz – vagy pedig megpróbálni besorolni művészetét a posztmodern, a posztavantgarde, azaz a ma divatos irányzatok közé.

Csernus műveinél dőreség lenne ilyen aktualizáló megközelítés. Ahogy Manet művészetét sem elsősorban az szituálja, hogy mennyiben minősíthető *plein air* festőnek, előfutára és képviselője az impresszionizmusnak, hanem Velázquezzel, Giorgionéval, Tizianóval parolázott, mint ahogy Delacroix-nak sem Ingrès az igazi kortársa, hanem Rubens.

A művészetnek van egy időn, történelmen átívelő vonulata, a szüntelen jelenlét, jelenidő állapota, ahol valamiféle olyan kerekasztal beszélgetés folyik, ahova csak az igazán nagyok kapnak meghívót. Kis létszámú, parnasszusi társaság ez, a kiválasztottak gyülekezete, akiknek italként a nektár dukál, hiszen nem ők beszélnek, nem ők alkotnak, hanem valamiként *a* festészet tárulkozik fel bennük. Csernus Tibor legújabb képeit nézve egyre inkább növekszik bennem a sejtelem – meghívták ebbe a társaságba.

Csernus Tibor gyűjteményes kiállításának megnyitója. Műcsarnok, 1989. március 2.

LŐRINCZY HUBA

Delelőközelben

Ambrus Zoltán novellái 1895–1903

„Mindig rajta voltam, hogy azt irjam meg, a mit az élet juttatott eszembe..."
Ambrus Zoltán–Riedl Frigyeshez[1]

1.

Mozgalmas és termékeny időszak volt Ambrus életében az 1895-tel és 1903-mal keretezett, majd egy évtizednyi periódus. Mozgalmas, ha létalakító és irodalomszervező vállalkozásainak sorára tekintünk, termékeny, ha műveinek mennyiségét és sokféleségét szemléljük. A már ifjan is egy literátori „klikk" „fejedelmeként" regnáló Ambrus[2] hogyne érezte volna mind tűrhetetlenebb nyűgnek az örökös függést és alárendeltséget; túljutván „Az emberélet útjának felén", nőttön nőtt sóvárgása és ambíciója: valódi szuverenitásra, valódi vezérszerepre áhítozott. Becsvágya nem érhette be azzal, hogy a Petőfi Társaság után – 1899-ben – a Kisfaludy Társaság is tagjai közé választotta. Másra, többre tört az ambrusi igény: a maga ura kívánt lenni s egyik meghatározója, organizátora a századforduló magyar szellemi életének. Odahagyta hát a Földhitelintézetet, hogy csakis a tolla tartsa el, s hogy csakis irodalmári, irodalomszervezői terveié lehessen. Folyóiratot indított 1900-ban Blaskovich Sándorral karöltve, s a francia mintát követő (Ignotustól „Revue"-ként emlegetett[3]) *Új Magyar Szemle* nem csupán a címével, hanem modernebb ízlésével és szemléletével is vetélytársa, sőt tagadása akart lenni Gyulai Pál orgánumának.[4] A lap mindössze egy évet élt, s anyagiak hiányában kellett megszűnnie. Ámbár a fiaskó bizonnyal kínosan érintette Ambrust, ambícióiról nem mondott le egykönnyen. Legközelebb Bródy oldalán vállalt szerepet, főmunkatársul szegődvén a *Jövendő*höz, ugyanez esztendőben (1903-ban) indítja Voinovich Gézával a Klasszikus Regénytár nagyot kísértő s roppant becses vállalkozását, majd – túl már a vizsgált perióduson – Ignotussal együtt jegyzi a *Nyugat* közvetlen előfutárának tekintett folyóiratot, a kérészéletű *Szerdá*t. Amennyire nyilvánvaló mindenütt a szándék, úgyannyira (kivéve a Klasszikus Regénytárt) a csöndes kudarc is. Hasztalan vágyott függetlenségre, szuverenitásra Ambrus: a gyűlölt, megvetett hivatal helyett az örökös szervezések, újrakezdések, határidők rabszolgája lett. A tollából élt, ámde nemigen lelte az alkotáshoz oly igen szükséges, zavartalan nyugalmat. S vezérszerepre is hasztalan vágyott: folyvást társulnia, osztoznia kellett, s lapjai rendre csődbe jutottak. Sosem nyílt elegendő tér az ambícióknak, nem elégülhetett ki maradéktalanul az autonómia-igény. S az utat, amely a hőn áhított organizátori, vezéri sikerek helyett a növő szkepszishez és rezignációhoz, a kívülrekedtség érzéséhez s a lélek önkörébe zárkózásához vezetett elvégre, apróbb-nagyobb betegségek s a Kiss Józseffel vívott, egyre gyakoribb, egyre élesebb s egyre kiábrándítóbb szóharcok szegélyezték. Hű tükre mindennek a levelezés.

Fejedelme nem lett, nem lehetett az új magyar irodalomnak Ambrus Zoltán, bár a nemzedéktársak egy része vitathatatlanul respektálta, a pályakezdő s utóbb nagyra menendő fiatalok némelyike pedig (Hatvany Lajos, de legkivált Osvát Ernő[5]) rajongó áhítattal övezte személyét és munkásságát. Valahányszor benézett az Otthon-körbe, „...tisztelő üdvözlések sorfala közt" érkezett.[6] E hódolat, ha jólesett is, bizonnyal nem kárpótolta a nagyobbra törőt. Ki vezérnek készült, nehezen viseli a visszaszorítottság állapotát. Méltóbb, bár kesernyés vigaszt s elégtételt a megalkotott s fölmutatott művek kínálhattak. A publikált írások és kötetek mennyisége, de főként színvonala. S a visszhangjuk sem volt közömbös. Ha az értők, az ínyencek szűk körének dolgozott is Ambrus, ha – „írók írója"-ként – tudta is végzetét, a

CSERNUS TIBOR

(S-16-1-7

A tradíció átértékeli a jelent

MUNKATÁRSUNKTÓL

Kétnapos szimpóziumot szervezett a Sensaria Csoport, az ELTE Művészettörténeti Intézete, az MTA–ELTE Egyetemes Művészettörténeti Kutatóhely és a Magyar Nemzeti Galéria A tradíció átértékeli a jelent – Személyes hagyományválasztások a kortárs festészetben címmel. A konferencia mottóját *Csernus Tibor* festőművésztől kölcsönözték: „Manet bizonyára kereste a velázquezi csúcsok felé vezető utat… Az eredmény persze más lett, hiszen befolyásolta a XIX. század, az ő százada…" A tanácskozás tegnapi nyitónapján *Szabadi Judit* Titkos találkozó keresése című előadása Csernus Tibor festői pályájának összefüggésében foglalkozott a festői hagyomány és a korszerűség korrelációjával. *Gálig Zoltán* Középkori stíluselemek az 1960-as évek művészetében címmel tartott előadást a 60-as évek egyes tájékozódási pontjairól. *Hornyik Sándor* a látvány és reflexivitás, naturalizmus és technorealizmus kérdéséről, *Kondor Attila* a festészet távlatairól, *Lajta Gábor* a figuratív realizmusról beszélt. A konferencia második napján *Bárdosi József* A táj képe, *Rieder Gábor* Technorealizmus és divat, *Albert Ádám* Realista áramlatok a kortárs német festészetben, a lipcsei iskola, *Bordács Andrea* Face to face címmel tart előadást.

M. Nemzet 2006. dec. 2. 15.o

délkelet-ázsiai térségben, illetve Afrika keleti partjainál.

Közben Vietnamban hússzal nőtt, így legkevesebb 66-ra emelkedett a hétfőn pusztított Durian tájfun halálos áldozatainak száma. A szélvihar levonulta után tegnap már megkezdték a helyreállítási munkákat az indokínai országban. Lesz mit tenni: a tájfun több mint nyolcszáz halászbárkát megrongált és összedöntött tizenegyezer házat.

Cs-16-1-8

Csernus a nemzetközi festészethez tartozik

A Csernus-kiállításról szóló kritikájuk csendesen összemosta mindazon munkákat, amelyek nem tatoznak össze (Eleven hús: Csernus Tibor-retrospektív, MH, jan. 10.). Amit – nem rövid, de franciaországi tevékenységéhez képest arányaiban kevésbé terjedelmes – itthoni tevékenységének köszönhetünk, az ún. szürnaturalizmus, az a modern (kortárs) magyar képzőművészet meghatározó része. Az illusztrációi pedig a hatvanas évek legjelentősebbjei. Amit azóta alkotott, az inkább a nemzetközi festészethez tartozik, a magyarországi művészethez semmi köze nincsen, amint a szintén Franciaországban élő Szabó Ákos vagy Méhes László művészete sem tartozik már a magyar művészethez. S mindannyiuk munkássága a szülőföldtől elszakadva vett új fordulatot, s csökkent intenzitásában, mondanivalójában. Lehet, hogy csak a recenzens figyelmét kerülték el ezek a tények, amiként az általa említett műcsarnokbeli kiállítás javarészt elutasító fogadtatása is, de azt talán érdemes szem előtt tartani, hogy az egységes életműben nem azonos színvonalúak és jelentőségűek az alkotások, s azt a fontosságát, amelyet Csernus negyven évvel ezelőtt kivívott, mai munkáival megítélésem szerint nem tudja meg- és fenntartani.

ORSESZT JÁNOS, *e-mail*

M. Hírlap 2006. január 13.
16. old

kelését;
jtson be
ségtétel
lmunia
nűbben
y a ma
szhang-
abilitási
ágok az
lkitűzé-

már konkrét ajánlásokat is tett arra, miként kellene korrigálni a hibákat, ám ezekre magasról tett a kormány, most viszont arra hivatkozik, hogy a bizottság szabad kezet adott neki.

Bár Brüsszel elégedett az új magyar programban rögzített célokkal, ez csak annyit jelent, hogy papíron maradt az euró eddigi bevezetési céldátuma: 2010. Azaz Gyurcsány Ferenc kirohanása a Financial Timesban – mi a fenét akar tőlünk az EU –, illetve az autópá-

országoktól megtagadható a segélyek folyósítása. És súlyos milliárdokról van szó. Akkor tehát a kérdés már úgy hangzik majd: autópályát építsünk, vagy pótoljuk a panelprogram, az iskolafelújítások, kisvállalkozások támogatására, víztisztítók építésére stb. szánt, ám kiesett uniós támogatásokat? Miközben persze a hiány továbbra is az egekbe szökik. ■

rockenbauer.nora@magyarhirlap.hu

ehéz

nök e
politi

Per
fölem
tuális
kárpo
utasít
geszt
ban é
magy
azok
nek n

A s
kodn
nyes"

M. Hírlap 2007 szept. 11. 18. old.

KOGART HÁZ G5-16-1-9

Csernus-emlékkiállítás

A budapesti Kogart Házban szerdáig tekinthető meg a Csernus Tibor-emlékkiállítás. A múlt pénteken elhunyt festőművésztől huszonkét olaj-, pasztell- és akvarellfestményt mutatnak be. Szerdán 18 órakor a kiállítóhelyen csendes megemlékezést tartanak. *(mti)*

G-16-1-10

M. Hilap 2007. szept. 10.

GYÁSZ

Elhunyt Csernus Tibor

Párizsban elhunyt Csernus Tibor, a magyar és az egyetemes festészet kiemelkedő alakja. Az alkotóművészt nyolcvanévesen érte a halál. Csernus Tibor 1952-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán, mestere Bernáth Aurél volt. A művész 1964 óta élt a francia fővárosban. Több jelentős nemzetközi tárlata után első magyarországi kiállítása 1989-ben volt a Műcsarnokban, majd az egész életművet bemutató tárlat 2006 első napjaiban nyílt meg a Kogart Házban. *(mti)*

Cs-16-1-12

KÖNYV

Egy szelíd hun Párizsban

Csernus Tibor albumához

Csernus Tibor

Akik elmélyültebben foglalkoznak a képzőművészettel, hajlamosak komolyan venni az olyan, e könyvben idézett festői megnyilvánulásokat, mint a Gauguiné: „Hol kezdődik a kép befejezettsége? És hol végződik?" A festőt nem az érdekli igazán, hogy elméletileg megragadható-e „a lét ábrázolhatóságának örök problémája" (Oskar Kokoschka). Sokkal fontosabb, hogy meg kell élnie valamiből. Mikor Csernus Tibor, Bernáth mester tanítványa végzett, abból élt, hogy egy moszkvai jellegűnek álmodott metróállomás leendő freskójának kiszemelt segédfestője volt. Egy ilyen beosztás igazán érdekes keveréke a szocreálnak, a szürrealista valóságnak és a concept artnak... Aztán 1963 után Csernus kijutott Párizsba.

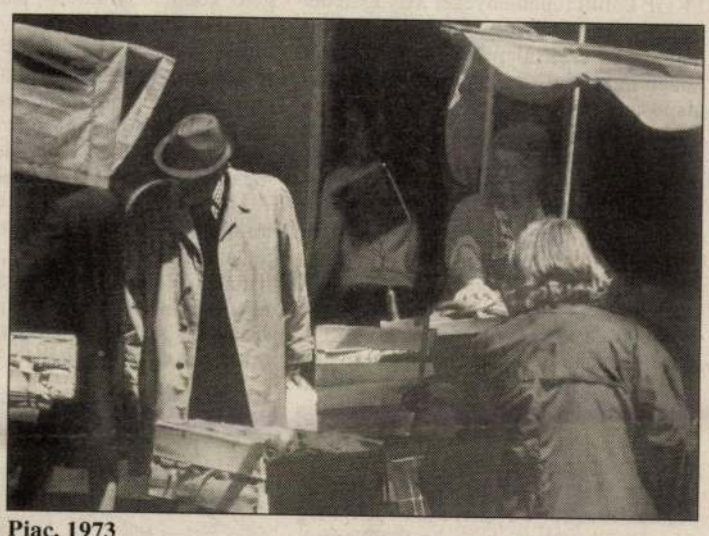

Piac, 1973

Párizs semmivel sem kevésbé fontos földrajzi pontja a magyar festészet történetének, mint Nagybánya. Madarász Viktortól Vásárhelyi Győzőig inkább keresni kell azokat, akik nem lettek többé-kevésbé párizsiak vagy legalábbis „kelet-franciák", ahogy Esterházy Péter jellemezte az európai peremhelyzetből elvágyódó értelmiségit. (Ha pedig még azokat is ideszámítjuk, akik csak Caporal jellegű magyar cigarettákkal, gondosan gyűrögetett álbaszk sapkákkal meg Juliette Greco-lemezekkel hódoltak nagy és reménytelen szerelmüknek, a gall kultúrának...) Párizs valóban „vándorünnep", egyfajta hordozható búcsúemlék, a látogatóban örökké élő július tizennegyedike. Már ha az ember nem szegény és lenézett menekültként kénytelen létezni külföldön – de ha igen, akkor talán még ez a sors is Párizsban a legjobb.

Budapesten akkor nem volt jó otthon lenni. „Megvoltak akkor nekem a saját bajaim... Hivatalos megbízásokat nem kaptam... Leginkább könyvillusztrálásból éltem..." És mint grafikus kapott Munkácsy-díjat 1963-ban. Az egyetemisták némelyike meg megvett minden könyvet, amit Csernus illusztrált, például Cyrano de Bergerac írásait – a nagy orrú párbajhős ugyanis drámaíró, csillagász, filozófus, matematikus és a „sci-fi" irodalom úttörője volt. Már ezért is illett megvenni, de Csernus-rajzokkal különösképp, hiszen... Aki „1964-ben Párizsba települ" (megfogalmazás az új Csernus-könyv életrajza szerint), az valami különös létformába lépett át, eltérően az 1945 előtti példáktól, Munkácsytól, Csóktól vagy akár Czóbeltől. Volt is, meg nem is. Unperson lett, tabusított személy, mint ravasz farkas, szarvas vagy erdei állat, amelyeket nem mert a régi nyelv néven nevezni. Némely lexikonban pontosan lehetett követni a megfogalmazásoknál, hogy az illető mikor ment el: „emigrált", „diszszidált", vagy valahol „él". Hát Csernus Párizsban élt.

Helikon Kiadó, 2000.
Szerkesztette: Varga Zsuzsa
Tervezte: Bárd Johanna
184 oldal

Sőt Csernus Párizsban lett sikeres festő, Chicagóban kiállító, és hetvenévesen Budapesten is Kossuth-díjas. Mégis van egy olyan érzésem, hogy Csernus Tibor a legteljesebben akkor élt, amikor legenda volt, 1955–1965 körül. Amikor Juhász Ferenc, aki mintha a festő ikertestvére volna, megírta A tenyészet országát. Amikor a vitorlázó repülés és a modellezés nem csupán sport, hanem a szabadság kicsiny köre volt. Amikor mágikus töltést kaphattak az ecsetvonások, és a mester, Bernáth Aurél magasztos művészi nyelve is különös fanyarsággal tudott megszólalni, ha nem jelképes női figurát, hanem okos pesti értelmiségieket választott témául, és nem a Balaton volt a háttér, hanem a polgári csökevényként sokáig raktárfélének használt, egyben az amerikai imperializmusra mért csapásként Hungária névre átkeresztelt New York kávéház „mélyvize".

Ebből a meleg, de korlátozó világból zuhant át a művész a majdnem korlátlan szabadság még mélyebb vizeibe, és kapaszkodóként megmutatta, hogy tud Michelangelo, Caravaggio, Jean-Baptiste Siméon Chardin, Anders Zorn vagy épp Bogdány Jakab modorában is festeni. (Sőt talán ő találta fel a hiperrealizmust, csak nem szervezte meg kellő alapossággal a háttérsajtót.)

Évtizedek „hivatalossá lett" absztrakciója és szürrealizmusa után ehhez éppúgy bátorság és szerencse kellett, mint korábban az absztrakcióhoz és a szürrealizmushoz.

A Helikon könyve több kiállítási katalógusnál, kevesebb monográfiánál. Inkább nagyon szép antológia képekből és szövegekből (interjúkból, illetve Beke László és Németh Lajos tanulmányaiból) áll. Úgy tűnik, a Csernus-kutatás még éppolyan lezáratlan, mint az életmű. Utólag lesz majd minden rendkívül tanulságos. Ha jön még olyan kor, amelyben annyira fontosak lesznek a szövegek és képek, mint 1963 táján. Vagy csak arról van szó, hogy akkor voltunk fiatalok?

Székely András

A Haydn zenekar hangversenyei

Az Új Osztrák–Magyar Haydn Zenekar Fischer Ádám vezényletével január 28-án az MTA Roosevelt téri dísztermében, majd 29-én Sopronban ad koncertet. Mozart *G-moll szimfóniája* mellett felcsendül a zeneszerző fuvola–hárfa-versenye Wolfgang Schulz és Nao-ko Yoshino előadásában, valamint Haydn *G-dúr szimfóniája.* A Haydn zenekar április 20-án és május 11-én is fellép Budapesten.

Fischer Ádámnak, a kismartoni (eisenstadti) Haydn-fesztivál igazgatójának jelenleg a Manheimi Operaház vezetése a főfoglalkozása, de igyekszik nem elhanyagolni az osztrák–magyar Haydn zenekart sem. Az együttest egyébként a bécsi nagyzenekarok tagjai mellett a Nemzeti Filharmonikusok és a Magyar Állami Operaház művészei alkotják.

– Művészeti szempontból nagyon hasznosnak tartom az osztrák zenészekkel való közös munkát – nyilatkozta lapunknak Zsoldos János, a Nemzeti Filharmonikusok csellistája. – A közös fellépés során bővíthetjük tudásunkat: hogyan kell hitelesen és autentikusan megszólaltatni a Haydn-, Mozart- és Beethoven-darabokat. Számos rangos fesztiválon vettünk részt, gyakran koncertezünk, turnézunk, készítünk lemezfelvételeket, és ezért óva intek mindenkit attól, hogy lekicsinylően haknizenekarnak könyvelje el.

A magyar hangversenyélet az elmúlt évtizedben két olyan kiemelkedő zongoraművészt is megismerhetett karmesterként, mint Vásáry Tamás és Kocsis Zoltán. Az viszont példátlan, hogy egy „eredetileg" karmesterként megismert művész szólista szerepében lépjen a közönség elé. Kuriózumnak ígérkezik tehát a Haydn zenekar május 11-re tervezett hangversenye, amelyen Fischer Ádám zongoraszólót játszik.

Lapunk kérdésére Fischer Ádám elmondta: igényli, hogy időnként szólistaként is a közönség elé lépjen. Így újból és újból átélheti, milyen nehéz dolguk van a szólistáknak, és még empatikusabban igyekszik dolgozni velük.

– Nem árt néha átlátogatni a barikád másik oldalára – mondta Fischer Ádám, akit hivatalosan már nem köt semmi a Nemzeti Filharmonikusokhoz. Ennek oka nem személyes ellentét. Azt mindenesetre megjegyezte: a budapesti közönségre bízza annak megítélését, hogy tud-e úgy zongorázni, mint ahogy Kocsis Zoltán vezényelni.

N. M.

Július 1-jétől Táncszínház a Várban

Negyvenmillió a Fesztiválzenekarnak

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) ebben az évben csaknem negyvenmillió forinttal támogatja a Budapesti Fesztiválzenekart (BFZ), elismerve ezzel az együttes magas szakmai színvonalát – tájékoztatta a tárca sajtóirodája csütörtökön az *MTI*-t. A helyi önkormányzatok által fenntartott hivatásos zene- és énekkarok támogatásáról szóló módosított jogszabály szerint az olyan hivatásos zenekar és énekkar is kaphat anyagi segítséget, mellyel a település önkormányzata legalább ötéves közszolgáltatási szerződést kötött.

A kultusztárca a rendelet alapján a tavalyi összegnél 50 millió forinttal többet, összesen 400 millió forintot oszt szét a hivatásos zene- és énekegyüttesek között – derül ki a közleményből.

Arról is tájékoztatták az MTI-t, hogy a kulturális minisztérium július 1-jén megalapítja a Nemzeti Táncszínházat. Az új művészeti műhely Budán, a Várszínházban kap helyet.

A Nemzeti Táncszínház közhasznú társasági formában működik majd, az intézmény üzemeltetője a Táncfórum Kht. lesz, ehhez azonban a kht. alapító okiratát módosítani kell, és feladatkörét is kibővítik. A Nemzheti Táncszínház működését idén szeptemberben, a 2001–2002-es színházi évad nyitányakor kezdi meg.

A kisgazdapárt elmú

Különös félreértés tartja fogságban a magyar politikai újságírást. Az FKGP körüli fejleményeket a nyugati demokráciában bevett gyakorlat szerint értékelik, és ezek alapján Torgyán József közeli menesztését prognosztizálják. Aki alaposan tanulmányozta a kisgazdák elmúlt évtizedét, világosan látja, erről szó sincs. A pártelnök sokkal képzettebb és ravaszabb annál, hogy ennek a közeljövőben esélye legyen. Olyan pártot épített föl, talált ki, amelyben mindent jó előre végiggondolt, és nem botolhat el egy ottfelejtett kőművespallóban vagy utazóbőröndben.

Amikor 1988 novemberében az FKGP újra megalakult, nagyon nagy hátránnyal indult. Már minden politikai formáció működött, némelyik, ha előszervezetét is számításba vesszük, évek óta. Mindenki, akinek volt politikai mondandója, képzettsége, hitele, energiája, már aktívan politizált ezekben a szervezetekben, még a kisgazda gyökerűek is. Az FKGP újraalakulásakor látszott, hogy nosztalgiázók, máshol esélytelenek próbálkozásáról van szó, és világos volt: a parlamentbe jutás elérhetetlen. Az, hogy elérhetővé vált, egy a párt szempontjából zseniális ötletnek köszönhető: a 1947-es állapotok visszaállítása. Ez annyira abszurd volt, hogy a törvénybe fogalmazásának, megvalósításának a veszélye sosem fenyegetett. Hetvenhat éves édesapám – aki alig várta, hogy visszakapja a földjét – meg is jegyezte: „ez egy csodálatos ötlet, ezt kell csinálni, vissza kell állítani a 47-es állapotokat; én akkor pontosan 33 éves voltam, az a kis föld már nem is kell".

Hogy miért a 47-es állapotok? Nagyon egyszerű. Azért, mert így érezhette magát érintettnek a legtöbb ember. 1947-ben túl voltunk a földosztáson (1945. évi VI. törvénycikk), de innen a szövetkezetesítésen és a nagy tömegeket érintő államosításon. Kiszámították okos gondolkodók, hogy egy agrárállamban, ami Magyarország volt a háború után, mennyi sértettje van az államosításnak, a szövetkezetesítésnek. Kitalálták, hogy ezeknek a nagyrészt kevésbé iskolázott tömegeknek egyszerű program kell. Lett ilyen program: „a 47-es állapotok visszaállítása egyetlen tollvonással". A terv jó volt, a parlamentbe jutás sikerült. Ilyen fantasztikus politikai bravúrok kísérik végig a párt elmúlt évtizedét.

Az FKGP, amely egyre inkább Torgyán József lett, ösztönösen megérezte, hogy kik lesznek vevők egy ilyesfajta politikára, és attól kezdve nekik csinált mindent. Nem zavarta, hogy más csoportok egyre távolabb kerülnek tőle. Az sem érdekelte, hogy társadalmi elutasítottsága neki a legmagasabb, mert tudta, hogy ez is a biztos szavazóbázist erősíti: a külső támadások összekovácsolják a csoportot. Ezért a szavazóért történt minden. Nekik volt Torgyán bátor, a kommunistáknak odamondogató szónok, amikor ehhez már nem kellett bátorság; nekik volt földosztó, féregtelenítő, kormánypárton ígérgető, koalícióból kilépő, harcos ellenzéki – mikor mi kellett. Nem a problémák megoldására, sokkal inkább a felvetésükre koncentrált, csak üzent a választónak: „megoldanánk mindent, ha minket választanál, ha majd mi győzünk, ha nagy párt leszünk". Az esélytelenek szeretik magukat nagynak, fontosnak hinni.

Ha a hit csökkent, a Torgyán-csapat mindig talált lehetőséget arra, hogy üzenjen azoknak a szavazóknak, akik biztosíthatják a túlélését. A kárpótlás, annak végrehajtása, a föld degresszió nélküli visszaadása, a 47-es állapotok emlegetése mind ezt a célt szolgálta. A külső üzlet-

tése volt. Minden sze
a fenti elvárásoknak.
liárd forint szövetkez
tettek. Ennek megoszl
– aktív tag 21
– nyugdíjas 31
– kívülálló 46
összesen:

Az érintettek szám
lozás, öröklés okán e
leg nőtt is. A külső
sok számát ma az A
MOSZ 510 ezerre bec

Jelentős tömegek
úgy, hogy kaphatnán
már lemondtak; ígé
akik örök esélytelenek

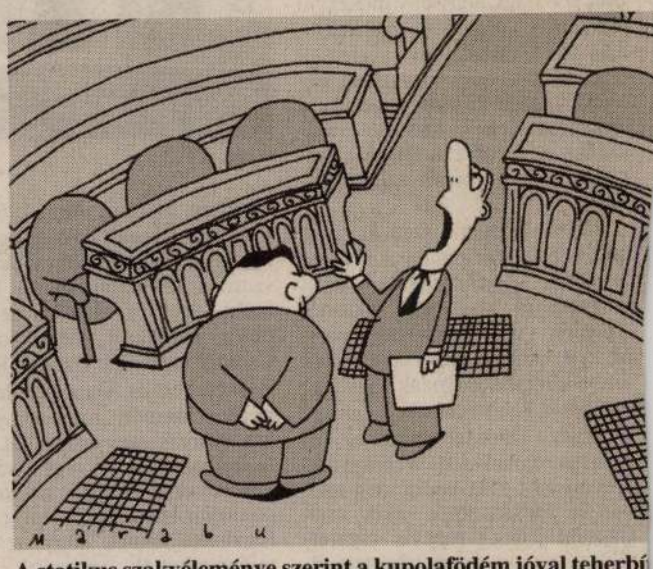

A statikus szakvéleménye szerint a kupolafödém jóval teherbí mányos plafon, ezt a ciklust még biztonságosan végig lehet csi

rész fogalmának becsempészése a szövetkezeti törvénybe szintén zseniális ötlet volt, hogy mennyire, az csak később derült ki. Persze a probléma jogi megoldásáról akkor sem volt szó, csak üzentek félmillió embernek. Végül a koalícióból való kilépés újabb üzenet: „Ez egy népnyúzó kormány, de majd mi!" – ez a jelszó 1994-ben és 1998-ban is hatott.

1998-ban, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium megszerzése kulcsfontosságú volt, mivel a szavazóbázis legjelentősebb részének ehhez van leginkább köze. A kormányra kerülés után az agrárium 413 milliárdos költségvetési támogatásának követelése volt az első lényeges üzenet. Erre esély nem volt, a megvalósításával nem is törődött senki, itt is csak az üzenet volt a fontos. Az állami támogatások lehető legapróbbra vagdalása tovább erősítette a táborban a hitet: „ha megkapta volna, amiért harcolt, most háromszor ennyit adna". Aki valami keveset kapott, azt könnyű meggyőzni arról, hogy kaphatott volna sokkal többet is, ha nagyobb volna a hatalom.

Kettőezerben az igazán nagy ötlet a szövetkezeti üzletrésztörvény beterjesz-

lyesen nekik. Ennek
nek egy elbizonytala
zetben óriási kampán
nagy terjedelemben
kárvallottak tiltakoz
jogászok színvonalta
külső üzletrész-tulaj
reménykednek, s rög
tenne értük valamit,
Torgyán József tud
tenciális szavazói. M
megtéveszti az a tény
az ő elutasítottsága a
sek szerint, és ebből
vetkeztetéseket. Őt
érdekli a másra sza
zárólag a saját szav
10 százalék. Hogy
vazók legyenek.
Az is kiszámí
vábbi lépések vár
Egy újabb nagy,
lálni, melynek i
gyobb lehetőség
szállításának köv
szetesen megint
mi valósul meg b
net a fontos.

Kik azok a „reform

A Népszabadság január 17-i számában a korábbiaknál dúltabb lelkiállapotban levő Gyimóthy Géza kisgazda alelnök a „reformkörös" jelzővel illette a „lázadó" kisgazda képviselőket. Az előző napi tudósításokban főként az RTL Klub beszélt reformkörös kisgazdákról. Kiszely Katalin a Nap TV adásában szerda reggel elhárította ezt az elnevezést.

Eddig jobbára csak Nyugaton foglalkozott a szakirodalom a valamikori rendszerváltó baloldali mozgalommal. Miközben büszkeséggel tölt el, hogy az 1988–1989-es szocialista-szociáldemokrata szervezkedés a magyar jobboldal tudatában is jelen van, a „reformköri" hagyomány védelme érdekében szót kell emelnem.

Bár Grósz Károly – Isten nyugosztalja – 1988 novemberében hírhedt fehérterroros beszédével legfőbb ellenfelünkké nevezte ki magát, mi, reformkörösök mégsem pusztán, sőt nem is elsősorban vezérváltásért indultunk harcba. A többpártrendszerben is versenyképes eurokonform baloldalt, békés átmenetet, a visszarendeződési veszély elhárítását, a válságból, a modernizációs zsákutcából való kitörést és erkölcsi megújulást (!) akartunk.

A kisgazdapárt demokratizálásáért indított tisztes törekvés a párt programjának újraértékelése nélkül reménytelen vállalkozás. A pártalkotmány megváltoztatása és a pártot sírba vivő vezér leváltása hiábavaló álmodozás. És a kisgazdák már több mint tíz éve nem tudnak kijönni ebből a zsákutcából. „Az okok feltárása, a realitásokkal való szembenézés helyett egymást okolják a kudarcokért, a program újragondolása helyett egymással perlekednek, kölcsönösen ügynököt, árulót sejtve a másikban" – írtam e lap hasábjain 1992-ben! *(A kisgazdák nyomorúságos pokoljárása,* 1992. november 6.) Ma még inkább az a helyzet.

A családi gazdaságok parasztpolgárai, mezőgazdasági vállalkozói az 1997. tavaszi agrárdemonstrációval jelezték elégedetlenségüket a Horn-kormánnyal szemben. 1998-ban azt hitték, eljött az ő világuk, hiszen az ő Torgyán Józsefük és pártjáé lett a vidékfejlesztési tárca. Ehelyett mi történt: vezérük előbb az államfői szék felé, majd erről lemaradván külföldi utazásokba menekült a gondok elől. Maga helyett rájuk hagyta Szabadi Béla egyre torzuló regnálását, a biomasszás, biodízeles szélhámoskodásokat, a tajvani–thaiföldi–venezuelai kitörési pontokat.

Az uniós csatlakozás küszöbére szedett-vedett politikai vezérkarral, egymást kioltó érdekképviseletekkel, összekuszált agrárintézményi rendszerrel érkezik el a magyar vidéki társadalom. Ezen csak tovább rontanak a marakodó kisgazda komisszárok, a pártelkötelezettséghez kötött támogatások, a földművelésügyi hivatalok, a gazdajegyzők nyakára járó bősz, fundamentalista kisgazda aktivisták.

A kisgazdák bázisát nem a Torgyán-villa körüli cirkuszok, de még csak nem is a gödi lavina rendítette meg, hanem már jóval korábban a kisgazda „agrárpolitika". Leginkább az előkészítetlenül és célt tévesztetten bevezetett szőlő- és borjövedéki törvénnyel ütötték arcul saját legkitartóbb híveiket: a szőlő- és bortermelő gazdákat. Miközben a nagy cégek és a borhamisításba átmenő olajszőkítők rutinosan megoldották a „fokozott könyvelési problémákat", a minőségi szőlő- és gyümölcstermelésben érdekelt gazdák

árvábbak és kiszo
rendszerváltás óta
Amíg az ország
nye a kisgazda bel
gyeli izgatottan,
zárjegyet, nem tu
lyett egész hetük
állással, fináncok
garmadának kitölt
képzelik a koalíci
újraindított korláto
rúval, a külső üzle
szóló törvénnyel
hetik a feszültség
terelhetik a figy
agrárválságról?!
lebecsülik a valós
gazdákat! A szöv
tönkretétele, új
százezer becsüle
vetkezeti kisemb
tenciájának meg
tése falun senki
fog örömet okozn
revánstörvénytől
desz, sem az ö
kisgazdapárt nem
Bizony ilyen ü
da reformokat ke
reformkörösök s
mi munkában vál
Egy minapi tv-
tor egyértelműen
egy választóvona
tokos agrárvállal
az alatta tengődő
lis kérdés. Először
szólás. Ki hallott
szolidaritás, az a
nyezetpolitika ily
sáról az Európai
integrációja, a g

Cs-16-1-13

CSERNUS TIBOR

1927 -

Magyar származású festő, grafikus, Kossuth- és Munkácsy-díjas, Kiváló Művész. Tanulmányait az Iparművészeti Iskolában kezdte, később BernáthAurél tanítványa lett a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Mestere művészeti felfogásától eltávolodva, kezdetben a szürrealizmus, majd a tasizmus, végül a hiperrealizmus középkori alkotók inspiratív művészete felé fordul. Párizsban telepedik le 1964-ben. Kiváló könyvillusztrációkat is készít.

ILLUSZTRÁCIÓ RABINDRANATH TAGORE-HOZ:
VÍZI TÁJ, 1962
papír, tus, tempera, 200x140 mm.
j.b.1.: Csernus T.62
Ltsz.: K. 84.118.1.

"A mai képeimhez hozzáteszem, ami hiányzik a tegnapiakból. Nincsenek pontos terveim, mindez fokozatosan alakul ki, mindenekelőtt magamat akarom meggyőzni. Sajnos nem vagyok igazán módszeres festő. Nehezen profitálok múltbeli tapasztalataimból, és nehezen haladok előre... Talán egy napon hinni fogok a munkámban, és akkor majd gyorsabban fogok dolgozni - abban a bizonyosságban, hogy jó úton vagyok -, de egyelőre van bennem egyfajta idegesség, nyugtalanság, ami azt sugallja, hogy túl azon, amit én művelek, még ezer más dolgot is lehetne csinálni.

Technikailag a régi mesterek tanácsait próbálom követni. Erről nehéz beszélni; amikor az ember olvasott a különböző eljárásokról, és megpróbálja őket hasznosítani, észreveszi, hogy voltaképpen a saját festészetét műveli. Az elmélet nem elegendő. Szeretek a régi elméletekről beszélni, de ez nem segít különösebben a képek megértésében. Nem magyarázza meg azt a kalandot, ami arra késztetett, hogy elkeseredetten kutassam saját nyelvemet"-

Csernus Tibor

IRODALOM

/n.p./: A naturalizmustól a pop-art-ig. Magyar Műhely. 1969. VIII. évf., 32. sz., 57-59.o.
Sinkovits Péter: Egy mítosz nyomában. Művészet. 1989. XXX. évf., 8. sz., 22-25.o.
Csernus Tibor kiállítása. Budapest - 1989. Katalógus Németh Lajos bevezetőjével.
Murris, Jean-Louis: Beszélgetés Csernus Tiborral. Művészet. 1989. XXX. évf., 8. sz., 28-31.o.
P.Szűcs Julianna: A Csernus-dosszié. Népszabadság. 1989. március 18.
Szabadi Judit: Max Ernst nyomdokain... Új Művészet. 1996. VII. évf., 5. sz., 21-24.o.

Illusztráció Ra

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

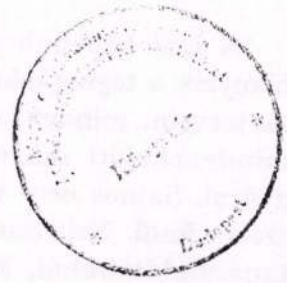

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

86 757

CSERNUS TIBOR Cs-16-1-14

ERZSÉBETVÁROSI MŰHELY

(Budapest, VII., Dembinszky u. 26.)

GRAFIKAI TERME

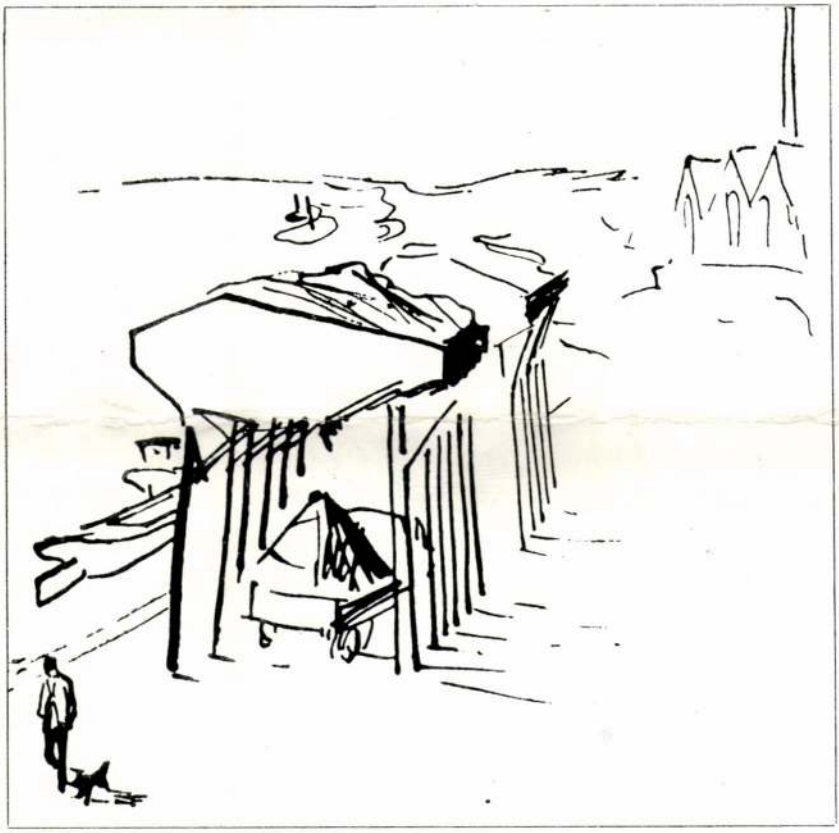

Illusztráció Déry Tibor: Niki című regényéhez

1985. február 4-től 28-ig

CSERNUS TIBOR

festőművész grafikai kiállítása

Nyitva. hétfőtől péntekig délután 2 órától 6 óráig

Köszönetet mondunk
a Petőfi Irodalmi Múzeumnak
a kiállított lapok kölcsönzéséért.

Magyar Média: 85027

Csernus Tibor Cs-16-1-17

A szajha az újpesti rakparton

Hogarth nyomában a ciklus darabjait római számok jelzik. Ez az I. című

Bicska Maxi arcképe ott lóg a szajha szobájában, Hogarth grafikai ciklusának a harmadik lapján 1732-ben. Nyilván realizmuskellékként – ott lóg mellette a kor híres-hírhedt prédikátorának portréja is –, és bizonyára nem csak azért. Hogarth kedvelte a nem is túlságosan rejtett célzásokat, és addigra, a bemutató óta eltelt négy évben már karikatúrát is, finom csoportképet is rajzolt-festett John Gay Koldusoperájához. Ez pedig csak egy kapcsolat. Fielding a barátja volt, Swift verset írt hozzá, Defoe és Defoe plagizátora a témát szállította a Szajha útjához – Hogarth egy nagy realista és szatirikus szellemközösséget és egy egész vele együtt gondolkodó londoni társadalmat tudhatott maga körül, amikor a bukott nő sorsát megörökítette.

Csernus Tibor csak Hogarthra és magára számíthatott. A legendás képességű festő körül érezhetően és tudhatóan nem volt etikai közösség, nem volt egységes korszellem, még csak egy leleplezésre homogén mód rászolgáló világ sem, amikor Párizsban hozzákezdett a halhatatlan brit hat lapjának újraértelmezéséhez. Hogarth és Csernus azonban együtt nem csekély erő, ezt azonnal lehet látni a sajátos kettős kiállításon a Műcsarnokban. Ami a festői tudást illeti, a publikumnak olyan látványélményben lehet most része, amilyenről már évek, évtizedek óta nem is álmodott. Nem az a meglepetés, hogy Csernus felhagyott a híressé vált barokk szerepjátszással, Caravaggio és évszázadtársai pazar és pazarló továbbköltésével – ezt a kiállítás elé küldött Csernus-interjúk már egy-két éve beharangozták –, a káprázat maga az új ciklus. A festeni tudásnak, a mesterségbeli fölénynek az a felsőfoka, amely – ezt akkor is sejtettük, amikor kimondani időszerűtlen volt – csüggesztően leértékel csaknem minden pop artos és fotórealista teljesítményt, technikával manipulált, fényképpel kisegített ábrázolási bravúrt.

Csernus olyan rövidüléseket, perspektívákat produkál egy-egy mellékfigurában, amilyeneket a legelszántabb, legmértéktelenebb manieristák még csak kitalálni sem mertek, olyan plaszticitást ad az alakjainak, s köréjük olyan teret teremt, amilyenekért több évszázad akadémiai mesterei a fél életüket odaadták volna, s úgy bánik a színnel (kontraszttal, árnyalattal, folttal és felülettel), mintha valami őrült időzavar folytán egyszerre tanult volna a velencei cinquecentótól, az impresszionistáktól és a legádázabb német expresszionizmustól. A II. számmal jelzett képen (ez hivatkozik a leginkább a hogarthi előzményre) az asztalkát felrúgó nő akrobatikája obszcén anatómiai bravúr, az V. közepén egy zöld férfikabát izzóan felvöröslik, a VI/b-n, a szajha (egyik) siratásán a telt formáikat nem leplező (szaktársi?) gyászolók robbanó kompozícióba riszálódnak.

A képek ugyanis mind tömegjelenetek, teli cselekménnyel és cselekvőkkel. Ha Hogarth lapjairól és képeiről azt tanítja a művészettörténet, hogy markánsan színpadszerűek, Csernus képei a film, leginkább a neorealista film forgatókönyve és kompozíciója szerint rendeződnek. Ez még egy adalék a barokk utáni Csernus számtalan forrásához. Hogy Hogarth stiláris és erkölcsnemesítő példája ezek közül hiányzik, megemlíteni csak azért kell, mert túlságosan hozzászoktunk Csernus históriai alakoskodásához. Finom ötlet, hogy kontraszt gyanánt kiállítják a Szépművészeti Múzeum eredeti Hogarth-lapjait is a Műcsarnokban, Csernus azonban ezúttal az átlényegüléshez más korok és más egyéniségek kifejezésmódját ölti magára. Neorealizmus: nem tarthatnánk erőltetettnek, ha egy elemző némi olasz novecentót, a nyomában Guttusót, képzettársítással a meghatóan modernkedő késői szovjeteket meg elődjüket, Dejneka gyanús derűjét emlegetné. Német húszas évek: a már említett expresszionizmuson túl a Neue Sachlichkeit plaszticitása meg-megjelenik. S ha már húszas évek: a mester, a korai Bernáth Aurél is kísért, és természetesen a tanítványa, a korai, a Párizs előtti ifjú Csernus Tibor is.

Nem a szürrealista, nem a megsemmisítően kiábrándult Csernus, hanem a passzívabb. Ám ha az indulatokat nem keressük, ha tudjuk, hogy a hazai, küldetéses szürrealizmust éppoly fölösleges számon kérni a mai Csernuson, mint Hogarth kíméletlenül emberséges ábrázolásmódját, a korai, már békétlen, de még nem tagadó Csernus-műveknél megállapodhatunk. Az Újpesti rakpart 1957-es híres életképénél – ide, a csúf, hordalékos mederszélre, a látszólag szenvtelen embercsoporthoz érkezett meg Csernus különös, minden perdita-romantikát nélkülöző perditája.

Hogarth sorozatának halhatatlan méltatója, máig minden szakirodalomban idézett éles nyelvű tolmácsolója egy XVIII. századi német író, Georg Christoph Lichtenberg. Róla azt írja a lexikon, hogy sokra becsülte Goethe és Nietzsche, és Adorno azt tartja benne lényegesnek, „hogy sem nem hisz, sem nem tagad".

Rózsa Gyula

KÖNYV

Két történet, utószóval

Randolph L. Braham: Román nacionalisták és a holocaust

(1. LEGENDA ÉS VALÓSÁG) Van egy legenda. E szerint Románia volt az egyetlen német befolyás alá került ország, amelyben a zsidóságot sikerült megmenteni a pusztulástól. Ezt a legendát maga Ion Antonescu, a hajdani „államvezér" költötte a háború után, méghozzá a vádlottak padján tartott beszédében. A marsallt ugyan kivégezték, állítását azonban máig színtiszta igazságnak mutatják román tömegkommunikációs eszközök, tekintélyes történészek, nagy befolyású politikusok. Ezzel szemben a valóság az, hogy az antiszemitizmus a két román fejedelemség – Havasalföld és Moldva – 1859-es egyesülésétől kezdve az állami politika szintjére emeltetett. Az Ó-Románia megalakulása és a Nagy-Románia létrejötte (1918) közötti időben 196 zsidótörvény született. Az első világháború utáni Románia nemcsak az egykori magyar területekkel, hanem Besszarábiával és Észak-Bukovinával is gyarapodott. Ennek eredményeképp a korábbi 365 ezerről 760 ezerre nőtt a romániai zsidóság száma. Ez a korabeli Románia lakosságának 4,3 százalékát jelentette.

1937 végén alakult meg az első, nyíltan antiszemita román kormány, amely néhány hónapos fennállása alatt „törvényesen" fosztotta meg zsidók tízezreit román állampolgárságuktól. Az igazi zsidóellenes hadjárat azonban 1940 nyarát követően indult meg, amikor Románia kénytelen volt átengedni Besszarábiát és Észak-Bukovinát a Szovjetuniónak, majd Észak-Erdélyt Magyarországnak.

A romániai antiszemiták a veszteségek miatti dühüket a zsidókra zúdították. A szovjeteknek visszaadandó területeken, de másutt is tömegesen mészárolták le őket. Az indoklás: a zsidók kommunisták, szovjetbarátok.

Az 1940. szeptember 6-án hatalomra kerülő Antonescu tábornok (majd marsall) kormánya néhány hónap alatt 41 zsidóellenes rendeletet, utasítást bocsátott ki. A kormányfő így beszélt egy kabinetülésen: „A románságot rá kell venni, hogy gyűlölje a nemzet ellenségeit. Én ebben nőttem fel: a törökök, a biboldók, a magyarok elleni gyűlöletben. A nemzet ellenségei iránti gyűlöletérzést a végletekig kell fokozni. Én vállalom ezért a felelősséget." A Szovjetunió német megtámadása után még dühödtebben folyik a zsidóirtás. Ó-Romániában, Jasi városában 1941 júniusában több ezer zsidót gyilkoltak meg. Azután másfél éven át folyik a kegyetlenkedés. Az Antonescu-korszak mérlege 1941 és 1943 között: 270 ezer romániai és ukrajnai zsidó elpusztítása. A diktátor politikájában 1943 elején következik be változás, amikor a szovjet csapatok a németekkel együtt Sztálingrádig jutó román hadsereget megsemmisítik. Ekkor rémlik fel a háború elvesztésének lehetősége. Ennek nyomán menekül meg Ó-Románia és Dél-Erdély zsidóságának 90 százaléka, s vándorolhat ki Palesztinába – magas „fejpénz" ellenében – 70-80 ezer zsidó.

Az Antonescu-legendát a hetvenes években kezdi felmelegíteni a Ceausescu-féle politika. A cél: megszépíteni Románia múltját. Összevetni a „humánus" román magatartást a németek, de még inkább a magyarok antiszemita „barbarizmusával". Ceausescu propagandagépezete a háborús évek „humánus oázisának" mutatta Romániát. Olyan országnak, amely nemcsak meggátolta a németeknek a holocausttal kapcsolatos törekvéseit, de külföldi – elsősorban Észak-Erdélyből menekülő – zsidók ezreinek is menedéket adott, majd lehetővé tette Palesztinába való kivándorlásukat.

A Conducator törekvéseit nagymértékben segítette az a Constantin Dragan, aki 1941-ben menekült Olaszországba Antonescu elől, lévén még a „reálpolitikus" marsallnál is sokkal szélsőségesebb nacionalista. 1965 után ő adta ki Velencében Ceausescu „műveit". Ennek fejében kapott a diktátortól olyan titkos iratokat, amelyek felhasználásával háromkötetes dokumentumgyűjteményt tudott összeállítani az „igazi Antonescuról". A marsall e retusált portréját azután megkezdte másolni a Ceausescu-féle történetírás.

(2. A ROMÁN WALLENBERG) Ceausescu törekvéseinek, majd az 1989-es véres decembert követő nacionalista újjáébredésnek felmérhetetlen szolgálatokat tett két homályos múltú figura. Egyikük Mózes Carmilly-Weinberger, aki Kolozsvár kicsiny neológ hitközségének rabbija volt 1944-ig. Másikuk Raoul Sorban festő, a bukaresti egyetem művészettörténet professzora.

Hogy kerül antiszemita oldalra egy zsidó? A jelenleg rendelkezésre álló bizonyítékok szerint 1944. március 19-én – a napon, amikor a németek megszállták Magyarországot – az akkor még csak Weinberger nevű rabbi más kolozsvári zsidó vezetőkkel együtt már tudott Auschwitzról. Tudnia kellett, mi vár a zsidóságra. A rabbi azonban nem figyelmeztette az általa vezetett közösséget, hanem titokban úgy döntött, hogy feleségével együtt elmenekül. Így történt, hogy míg a németek a kolozsvári gettóból 18 ezer zsidót Auschwitzba szállítottak, addig Weinberger feleségével Palesztinába jutott, ahol felvette a Carmilly előnevet. Kritikusai azonban nem ezt róják fel neki. Hanem inkább azt, hogy együttműködik a legsovinisztább román nacionalistákkal.

A történelem félelmetes fegyver. Különösen veszélyes azoknak a soviniszta nacionalistáknak a kezében, akik a történelem átírását tűzték ki célul.

Raoul Sorban 1912-ben született Désen. Anyja elmagyarosodott örmény lány volt, csak magyarul tudott. Észak-Erdély Magyarországhoz való csatolása után Sorban az egyetlen engedélyezett román lap szerkesztőségi titkára, s mind a magyar, mind a román közéletben otthonosan mozog. Egy kolozsvári magyar zsidólány a menyasszonya. A lányt és nővérét 1944 áprilisában néhány napig Sorban bújtatja, majd rábeszéli őket, szökjenek Dél-Erdélybe, tehát Romániába. A szökevényeket azonban elfogták.

Alighanem ez az alapja annak a grandiózus hazugságnak, amely a hetvenes évek elején elindított hógolyóból mára lavinává nőtt. Újabb változatai szerint Sorban több tízezer észak-erdélyi zsidót mentett volna meg Weinberger rabbival együtt. Bizonyítható: 1944-ben mindössze 1500 zsidó menekült román területre. Ők sem szervezett akciók keretében.

Az utóbbi években született koholmányok szerint Sorban egyenesen Antonescu marsallal együtt mentette volna nemcsak az észak-erdélyi, de magyarországi ortodox zsidók tömegeit, sőt még vezetőit is. És nem ám 1944-től, hanem már 1942–43-tól. Sorban szavainak hitelét nagyban erősíti, hogy Weinberger nyomására 1987-ben a Jad Vasem Intézet Igaz Kereszténnyé nyilvánította. Akkoriban azonban csak néhány ember megsegítéséről esett szó. Ez is elég volt ahhoz, hogy Sorban izraeli állampolgárságot kapjon. S mindezzel együtt komoly összegeket, ösztöndíjakat, egyéb jutalmakat. Így nevezhetik ma Sorbant némelyek a román Wallenbergnek.

Mire jó mindez? Már Ceausescu kijelölte a román nacionalizmus pályáját. E szerint Romániában nem volt holocaust, csupán az akkor nem Romániához tartozó Észak-Erdélyben. A fasiszták, a gyilkosok tehát a magyarok voltak, a „tiszták" a románok.

Ez a felfogás kiválóan megfelel a mai román nacionalizmus számára. Hiszen ezt tovább lehet fejleszteni egészen odáig, hogy Észak-Erdélyben két népet érintett a holocaust: a románokat és a zsidókat. Mi több, az igazi holocaustot nem a zsidók, hanem a románok szenvedték el. Egy román újság szerint „a zsidó holocaust a maga 6 millió halottjával elhalványul a román nép holocaustja mellett, amely a kommunizmus 20 millió lelki áldozatával járt... és ez a 20 millió ember egy olyan doktrínának esett áldozatul, amelyet a zsidók importáltak Romániába".

(UTÓSZÓ) A fenti két történet valójában egy. Egymásba fűzve mondja el őket Randolph L. Braham, aki a magyar holocaustról szóló munkáival szerzett nálunk nevet. Braham *Román nacionalisták és a holocaust* című műve nemrég jelent meg Hernádi Miklós érzékletes fordításában a Múlt és Jövő Kiadónál.

A szerző összegyűjtötte mindazokat a munkákat, dokumentumokat, amelyek cáfolhatatlanul bizonyítják: Antonescu diktátor rendszere kegyetlen, fasiszta diktatúra volt, amelynek számára nincs felmentés. A marsall és segítői nem rehabilitálhatóak. Ezen túlmenően azt is kétséget kizáróan bizonyítja Braham, hogy a diktatúráról diktatúrára bukdácsoló román társadalom számára roppant nehezek a demokráciához vezető lépések.

Braham egy szóval sem mondja, hogy az antiszemitizmus és a vele szorosan összekötődő magyarellenesség az állami politika rangjára lenne emelve a mai Romániában. De figyelmeztet rá, hogy a román társadalomfejlődés torzulásai megkönnyítik a nacionalisták számára az állami politika befolyásolását.

És van itt még valami, amire fel kell hívni a figyelmet. A kiváló holocaustkutató nem azért leplezi le a romániai nacionalizmust, hogy bárkit is felmentsen. A mű egyik összegző passzusában ezt írja Braham: „A történelem félelmetes fegyver. Különösen megrontó és veszélyes fegyver azoknak a soviniszta nacionalistáknak a kezében, akik a történelem átírását tűzték ki célul. Mint a hasonszőrűek más országokban, a román nacionalista ideológusok is orwelli módon próbálják elhomályosítani a múltat, hogy kedvükre való módon alakíthassák a jövőt." *(Múlt és Jövő Kiadó)*

Hovanyecz László

Csernus Tibor Cs-16-1-16

Ma: Illés–Metró–Omega

nt egy generáció álma válik ezzel
este a Népstadionban együtt lép
hatvanas évek beatgenerációjá-
sztárcsapata, az Illés, a Metró és
A fellépés sorrendje alfabetikus,
ány dal erejéig közös örömzené-

együttes visszaemlékezések sze-
kor a hatvanas években játszott
s után egyazon színpadon, de az
y nem ez volt a jellemző. Leg-
)-ben merült fel egy nagy közös
aztán mindenki önállóan nosztal-
Illés még abban az évben a Nép-
majd hat évvel később a néhai
portcsarnokban játszotta el újra
edes dalait, a Metró 1992-ben
a BS-ben mondott egyszer már
a hivatalosan soha fel nem osz-
1994-ben és 1999-ben a Népsta-
ibitálta össze híveit.
nk, akkor vagyunk – mondta Kó-
ét éve, és e szlogen változatlan.
sokan úgy érzik, talán elég öre-
iél nagyobb tettet, mint hogy hár-
a Népstadionban, már nem lehet
. Sok rajongónak hiányzik vi-
az Omegából Laux József, Pres-
s Somló Tamás, ők nem szerepel-
imban.
zük nem gyakorló muzsikus, két-
él többet egyik zenekar sem na-
t. Az emberek amúgy is ünnepel-
Ha nem játszanak botrányosan

Kétszázezer watt remegteti meg a stadiont és a résztvevőket FOTÓ: MTI – FÖLDI IMRE

rosszul, akkor tulajdonképpen mindegy, hogy mit csinálnak, a siker borítékolva van.

A színpad több hajóból áll, és hetven méter széles. A Népstadion méreteinek megfelelően 200 ezer watt hangerő szól, a világítást zömmel a mai kor igényeinek megfelelő intelligens lámpákkal oldják meg. Mintegy kétszázan dolgoznak azon, hogy a várt hetvennyolcvanezer ember valóban önfeledten ünnepelhesse ezt a generációs bálvánnyá vált három zenekart.

J. B. Sz.

PKOCSINYEREMÉNY-TAKARÉKBETÉTKÖNYVEK SORSOLÁSA

BANK

Az Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt. a gépkocsinyeremény-takarékbetétkönyvek 160. sorsolását 2001. május 31-én Budapesten tartotta meg.

A sorsoláson azok a 20 000 és 10 000, valamint 5000 forintos betétkönyvek vettek részt, amelyeket 2001. január 31-ig váltottak és 2001. április 30-án még forgalomban voltak.

A 20 000 forintos betétkönyvekre **17**, a 10 000 forintos betétkönyvekre **28**, az 5000 forintos betétkönyvekre **34**, összesen tehát **79 db** gépkocsit sorsoltak ki.

A sorsolás 10 gépkocsitípusból történt.

A gyorslista közvetlenül a húzás után készült, az esetleges számhibákért felelősséget nem vállalunk.

A betétkönyvszámok azonosításánál az értékelhető számok előtt szereplő nullás számokat nem kell figyelembe venni.

A hivatalos nyereményjegyzéket az érdeklődők 2001. június 8-tól bármely bankfiókban megtekinthetik.

1. MÁJUS 31-I GÉPKOCSINYEREMÉNYBETÉT-SORSOLÁS NYEREMÉNYJEGYZÉKE

20 000 Ft összegű betétkönyvek sorozata és száma

Opel Astra Classic Caravan
Opel Astra Classic Start 4a
Fiat Punto 60 3a
Peugeot 206 Profil
Fiat Punto 60 3a

12 5001678 Suzuki Swift 1,3 GL
12 5056096 Fiat Seicento 1100 S
12 5058571 Fiat Seicento 1100 S
13 5050681 Fiat Seicento 900

16 5050385 Suzuki Swift 1,0 GL
19 5001462 Fiat Punto 60 5a
25 5001263 Fiat Punto 60 3a
25 5017160 Suzuki Swift 1,3 GL

25 5054818 Opel Astra Classic Start 4a
25 5057078 Fiat Seicento 900
25 5067498 Fiat Seicento 1100 S
25 5089436 Fiat Punto 60 3a

10 000 Ft összegű betétkönyvek sorozata és száma

Fiat Punto 60 5a
Fiat Seicento 900
Seicento 1100 S

07 0099105 Opel Astra Classic Caravan
07 8016342 Peugeot 206 Profil
08 0172065 Suzuki Swift 1,3 GL

12 8004090 Opel Astra Classic Start 5a
14 8000123 Fiat Punto 60 5a
15 8002927 Opel Astra Classic Start 4a

21 0462657 Suzuki Swift 1,0 GL
22 0265916 Fiat Seicento 1100 S
22 8028401 Fiat Seicento 900
22 8048559 Peugeot 206 Profil

Az írók grafikát gyűjtenek?

Nem tudom, érdemes-e elszólnom magam, de a műkritikusok egyelőre még mindig mentesülnek. Mármint az írói igazságszolgáltatás következményei alól. Miközben más művészeti ágak hivatásos bírálatait a magyar belletrisztika kötelességszerűen megfellebbezi, közvádolja, perújrafelvételezteti, mi több, ítéletet hirdet és az erkölcsi ítéletet ahelyt végre is hajtja, a képzőművészet-kritika máig szabados és ellenőrizetlen. A filmbírálatnak tudnia kell, hogy költők és tárcaszerzők néznek a körmére, csakúgy, mint a színibírálóknak, akiknek, ha úgy hozza a szükség, nem egy cikkét, az egész testületét kénytelen megrendszabályozni valamely egyet nem értő író, szegény irodalomkritikusokról és irodalomtörténészekről nem is beszélve – csak a szépmesterségek ítészei és a zenéé maradnak fellebbvitel híján.

Az utóbbiak sorsközössége azt a gyanút látszik erősíteni, mintha a magyar írók nem volnának eléggé járatosak a képzőművészetben és a zenében, de ezt véleményként megkockáztatni az irodalomtörténeti tények ismeretében sem volna szerencsés. Részint a nagyszerű kivételek miatt, részint azért, mert azt a látszatot keltené, hogy a többiben azok. Nem volna szerencsés az apropó miatt sem: a Kassák Múzeum most azokat az írókat szerepelteti, akik nemcsak értenek a képzőművészethez, hanem gyűjtik is.

Irodalmat és képzőművészetet kapcsol össze, névadójához és intézményi hagyományaihoz illően, ilyetén módon képzőművészet-história és irodalomtörténet, azaz – ismervén a századot és a résztvevőket – elkerülhetetlenül társadalom-, erkölcs- és eszmetörténet. Iszkolván az utóbb sorolt, szigorúan ellenőrzött diszciplínák elől, kioldalazni a váteszjog alól azzal lehet megint, hogy ez mégiscsak képek, grafikák és plasztikák gyűjteménye, csalárd módon képzőművészeti esemény.

Mint ilyennek, Ferenczy Béni a főszereplője. Nem tudom, mikor lesz ennek a szelíd óriásnak méltó emlékkiállítása, mikor monográfiája és mikor kultusza (az 1990-es centenáriumot is elfelejtettük tisztességesen megünnepelni), de elég, ha megjelenik egy-egy műve a mai hang-, érték- és identitászavarban, hogy felemelő megszégyenítéssel zökkentsen mindent a helyére. Az Oszlopfő a Colosseumon csupán ceruzarajz, pontos, lelkiismeretes, míves tanulmány egy párkánytöredékről és egy fejezetről, ám együtt van az akantuszokban, ezekben a kitalált-stilizált levelekben a természet minden ereje és a szobrászat minden természetfeletti monumentalitása. Ferenczy Béni életművének gyöngédsége és hatalma, klasszicitása és modernizmuson nevelt csendes modernsége – és ez nem szépelgő, utólagos belenyafogás a műbe; egy ötvenhét éves mester, ha Ferenczy Béni-léptékű, valóban csak nagy és érvényes alkotást tud teremteni a legmúlandóbb, legközbülsőbb műfajban is.

Ott van Hubay Miklós gyűjteményéből Ferenczy méltó Ady-érmének egy példánya, övé az előzmény is, a költő halottas ágyán készült tizenkilences ceruzarajz, a legtökéletesebb azonban az a

Csernus Tibor 1954-es Juhász Ferenc-portréja a Kassák Múzeumban

szintén ceruzamű, amely a Michelangelo-éremterv címet és az 1934-es évszámot viseli. Elmosódott, ki tudja, miért be nem fejezett vázlat (a Michelangeloérem egyébként több példányban is fellelhető), a kongeniális azonosulásnak és a határtalan szuverenitásnak éppolyan marokra való emlékműve, mint az ugyancsak Moszkvában mintázott Goya, Daumier vagy Poussin. És kétdimenziós vázlatosságában is több: szobrászat a szobrászatról, monumentális tanúságtétel a monumentalitásról, géniuszok találkozása és tiltás: nagy életművet csak nagy életmű által szabad megidézni.

A másik főszereplő Csernus Tibor. Ő ugyan csak egyetlen vászonnal képviseltetik, a modell tulajdonában lévő Juhász Ferenc-portréval, ám ez az 1954-es hanyag-feszengő arc- és jellemkép messze-messze kiemelkedik a festmények nem túlzsúfolt kollekciójából. Először is remekmű. A foltfestésnek és a (már-már kritikai) realizmusnak olyan mesteri egybetűnése, az elmosott impresszióknak és a tapintható tárgyábrázolásnak olyan ördöngös-sokkoló összeszövődése, amilyet a századelő (elsősorban német) impresszív szociofestészete és több évtized szovjet ideológiai impresszionizmusa együtt és évtizedek során sem tudott elérni. Aztán alkotástörténeti dokumentum a Juhász-portré, hiteles állapotjelentés a huszonhét éves Csernusról és a huszonhat éves Juhászról. Az előbbi, a festő már itt mindent megtanult, amit csak mesterétől, Bernáth Auréltól megtanulni lehetett (és ez nagyon-nagyon sokat jelent), és már itt majdnem mindent tud abból a szürrealisig fokozott, valószerűtlen valóságfestészetből, amelyért később Bernáth őt, s ő Bernáthot megtagadta. Lehet, hogy komoly válasz a kor „Nagybánya kontra realizmus" hisztériájára, lehet, hogy ironikus javaslat, s lehet, hogy csupán hiteles portré A tékozló országgal éppen sajátos helyzetbe került költőről.

Ez utóbbit azonban, felügyelt terület lévén, hagyjuk az irodalomtörténetre és az ő természetes instanciáira.

Már nem irodalomtörténet, s ilyetén képp nem is művészettörténet Fábián Gyöngyvér rafináltan idealizáló Gyurkovics Tibor-arcképe kilencvenötből. A modell olyan képet mutat, mint egy folyamatosan megsértődött, korkedvezménnyel nyugállományba küldött, mellőzött kalózkapitány, a festmény kellően expresszív, kellően ironikus és kellően hatásos ennek az önértékelésnek a népszerűsítésére. A Gyurkovics-gyűjtemény legékesebb darabja, s a kiállítás alapján itt nyugodtan beszélhetünk gyűjteményről. Nem minden írói tulajdonban lévő műegyüttes műgyűjtemény, az ajándékba kapott portrék, az emlékbe adott vázlatok, a szociális együttérzésből odakerült darabok többedmagukkal is csak tulajdonok. A rendező Csaplár Ferenc tizenkét élő írónál járt, közülük néhánynak van gyűjteménye. A legtudatosabb, s így a leggazdagabb a Ferenczytől Szotyori Lászlóig szerzeményező Hubay Miklósé, az övéhez a hazai s nemzetközi művészetben gondolkodó Somlyó Györgyé hasonlítható.

Jellemzően sok a grafika, a vázlat, sok a dedikált, s a dedikáció szerint ajándékba kapott lap, kevés a vásárlásról árulkodó mű. Feltűnően kevés az elmúlt évtizedek avantgárdjaitól származó munka; ha a Petőcz András tulajdonát kivonjuk – márpedig ő maga képzőművész is, azaz nem vegytiszta publikum –, jóformán nincs is.

A kiállítás olyan, mint a legtöbb: néhány remekmű, sok-sok derék átlag. S ha mindebből művészetszociológiai tanulságokat nem volna is elegáns levonni – a szereplők a rendező által felkértek; olyanok, akik a felkérésnek eleget is tettek –, egy ötlet a megnyitás óta nem hagy nyugodni: ha mesterképzőművészeink magánkönyvtárát közszemlére tennék, kiderülne-e, hogy ők literátusabb olvasók?

Rózsa Gyula

edülállást ok-
gazolnia. (Ho-
hogy valakinek
Az igényt elbí-
ást felülvizsgál-
eltűnő lazaság,
kkal, sem köz-
ell hitelesíttetni

eddig lobbycso-
ötelező magán-
k útján áram-
ált magántőkés
be, ezentúl köz-
apparátusi-bü-
segédlettel, bi-
nyabban törté-
korrupciós me-
eltehetően nem
ajátosan ide so-
sok – a gyógy-
összegének rög-
vetkezhet, a re-
ó gyógyszerek
elkedése, vala-
melés elsinkófá-
izonyíték arra,
a közpénzek el-
egállítása.
hogy a közpén-
sem azok tart-
kik befizetik és

avazó városok
egyházak felül-

A tükör

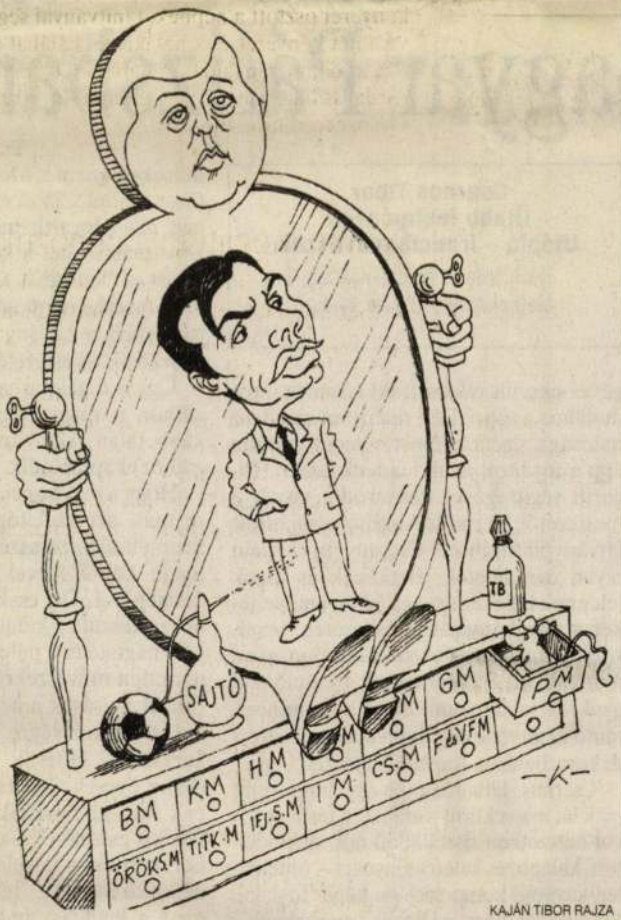

KAJÁN TIBOR RAJZA

ják fel, túl sokan érzik magukat még mindig biztonságban a Bokros-csomag jelenlegi folytatása ellenére is.

Mivel sem a közjó ígért definiálása, sem a többségi demokrácia érvényesítése a konszenzusossal szemben, sem a kormány új médiaarcának kialakítása nem változtat azon a tényen, hogy az emberi élet egyetlen reális tartalma a szép új világban továbbra is az életfenntartási javak megszerzéséért vívott harc, a honpolgárokat továbbra is fegyelmezni kell – a rendőrség még sohasem volt ilyen nagy, s az őrző-védő cégek összlétszáma is 72 ezer főt tesz ki –, de az autonómiák felszámolása és az általános elbizonytalanítás legalább ennyire hatékony eszköz.

A kormány „húzd meg, ereszd meg" politikájának figyelemre méltó sajátja, hogy eddig a társadalmi-gazdasági konfliktusok többnyire maguktól kimúltak. Részben azért, mert sikerült az ellenfelet megfelelően kiválasztani, részben azért, mert a leglátványosabb összecsapások a politikai felhőrégióban zajlanak-zajlottak.

Ám egészében igazolódni látszik a monetarista közmondás igaza: a harcot a tálért praktikus a tál mellől nézni.

uha teszi...

CSERNUS TIBOR

CS-16-1-15.

MAGYAR HÍRLAP
1999. február 8.

Egy magyar Párizsban

Csernus Tibor
Újabb festmények
Utópia – francia művészek
Két kiállítás a Műcsarnokban
Megtekinthető február 14-éig

Csernus Tibor harmincöt éve él és dolgozik Párizsban, de a magyar közönség előtt sem ismeretlen. Nemcsak koraibb – már akkoriban feltűnést keltett és azóta többször is szerepeltetett – munkái révén, hanem azért is, mert már egy ideje többé-kevésbé rendszeresen jelentkezik műveivel idehaza. Tíz éve egész pályáját bemutató nagy retrospektív kiállítást rendezett. Most pedig kamaratárlatot küldött Budapestre.

A szerényen csak „újabb" műveknek nevezett hét olajfestmény valójában parafrázis: ihlető élménye ugyanis William Hogarth A szajha útja című híres sorozata, amely rézmetszet változatában vált széles körben ismertté. Akik látták Csernus életműtárlatát, azok számára nem meglepő ez a vállalkozás, hiszen nem ez az első eset, hogy a festő egy hajdanvolt pályatársa modorát kölcsönözve néz szét a világban. A bennfenteseknek az sem újdonság, hogy korábbi – a Caravaggio-stílusban festett képek – korszakának vége, hiszen a most látható ciklus egyik darabja 1997-ben már szerepelt az Olaj/vászon címmel rendezett összmagyar kiállításon, s már akkor érzékelhető volt a fordulat.

A festővel nemrég készült interjúból kiderül, hogy Hogarthra már az ötvenes években felfigyelt, sőt inspirációt merített belőle. Akkor, mint mondja, segítségével sikerült félabsztrakt látomást produkálnia a szocialista realizmus mindenhatósága dacára, most viszont mintha épp a fordítottjának lennénk tanúi: Hogarth segítségével kanyarodik vissza a mesterétől, Bernáth Auréltól elsajátított látványpiktúrához. Csernus új képein olyan csendéletek, életképek és arcok jelennek meg fénnyel átitatva, amilyeneket a nagybányaiak művészetén nevelkedett magyar posztimpresszionizmus munkált ki. S amelyekhez hasonlókkal gyakran találkozunk mind a harmincas, mind az ötvenes évek hivatalos, és ezért dekorativitásba forduló festészetében.

Csernus láthatóan élvezi, hogy amit csak lát maga körül – majszoló férfit és frivol helyzetben tisztálkodó nőt, olajradiátort, kalapot és keleti szőnyeget –, önfeledten kavargó kompozícióba képes foglalni. Más kérdés, hogy mi közük van ezeknek a fiktív életképeknek – van-e egyáltalán közük – Hogarthhoz. Formálisan semmiképpen: Csernus nem a mintául szolgáló sorozatot modernizálja. És – amit hangsúlyoznunk kell – nem is a hajdani bajok mai változatait ábrázolja. A festő leginkább vizionál: míg Hogarth metszetei alapján rekonstruálni lehet a korabeli öltözködést, lakást és életformát, Csernus programja a világ mocska iránti undorának kifejezése. Miközben a látvány festőiségében gyönyörködik, és élvezetét megosztja velünk.

Úgy is fogalmazhatnék: Csernus képciklusa a magyar művészethez (leginkább talán Aba-Novák vásári forgatagaihoz) kapcsolódik.

Hogy a mai francia művészet mennyire más, azt az Utópiák című kiállítás, szemlélteti a szomszéd termekben: szublimált költőiségével és nemes emelkedettségével. Ott csak az magyaros, ami hozzá készült: a katalógus, amelyben nehéz megtalálni a nálunk nagy részben ismeretlen művészekről szóló ismertetést (mivel az írások nincsenek ábécébe rakva), s amikor végre megleltük azt, akit keresünk, kiderül, hogy alapadatok (hány évesek, mit tanultak, mit csinálnak stb.) hiányoznak, s a bő lére eresztett kis esszékből csak hellyel-közzel lehet meríteni a közelebbi ismerkedéshez nélkülözhetetlen információkat. Kár, mert a kiállítás, amely csupán szelet a mai francia művészetből, nemcsak érdekes és tanulságos, hanem szép is.

• Vadas József

Cs-16-1-18

CSERNUS TIBOR

Hogarth a Place Pigalle-on

Csernus Tibor kiállítása elé

LAJTA GÁBOR

Ne csinálj belőle gondot (mármint a megnyitóból) – mondta *Csernus Tibor* a telefonban –, mondd el, hogy jártál nálam, beszélgettünk, meg hogy aztán elküldted a Lichtenberg-könyvet. (A filozófus Lichtenberg *Hogarth*-kommentárjairól volt szó.) Itt Párizsban ugyan nem szokás beszélni a vernisszázson, de hát ha egyszer Pesten... tette még hozzá. Azért nem ilyen egyszerű – gondoltam. És éppen Csernusból ne csináljak gondot?

1996-ban, amikor Kovács András Bálinttal együtt először kerestem föl, a *Hogarth-sorozat* fele már készen volt. Sok előkészítő tanulmány is fel volt tornyozva a műtermében. Amit láttam, eléggé mellbevágott. Éppen olyan erővel, mint annak idején caravaggiós képei. Pedig velük egy fotós sötétkamrában találkoztam először, feketefehér reprodukciókon. A hívótálban úszott a lováról lezuhant Saul, mellette a bukósisakja. Döbbenetes déjà vu. Csernus tökéletesen fölidézett egy *másik* világot anélkül, hogy kiesett volna a *jelenlevőből*. És ettől elsősorban nem a bukósisak, hanem saját korára is érzékeny festőisége óvta meg.

Ezúttal azonban *nem* Hogarth, a *festő* inspirálta, ahogy akkoriban a képzeletbeli Caravaggio vigyázott rá. Zavarba jöttem tehát. Mi *történik* ezeken a képeken? Mi ez a nyüzsgés? Miféle romantikus expresszivitás hajtja a figurákat? Miért fontos a prostituált sorsa? Ilyenkor szoktak fejünkből, akár egy Dalí-szobron, fiókok kihúzódni, dossziék kinyílni, melyekben lázasan kutatunk, hova lehetne berakni, osztályozni mindazt, amit látunk. És ettől már rögtön nem is látunk olyan tisztán.

Ott az a kézmozdulat egészen jól sikerült, meg vagyok vele elégedve – mutatott rá Csernus egy képrészletre, melyet azóta átfestett. Tényleg kifejező. De miért olyan fontos egy mozdulat?

Idézzünk fel egy bizonyos mondatot Rembrandttól, mégpedig az egyetlen hiteles mondatát, amely a művészetről szól. Egyik levelében bukkan fel. Két festményével kapcsolatban jelenti ki 1639-ben, hogy *„a legnagyobb és legtermészetesebb mozdulatot"* kívánta rajtuk kifejezni. Kissé rejtélyesen hangzik, de komolyan kell vennünk, mégiscsak ő mondta, és se többet, se kevesebbet nem közölt velünk, legalábbis szavakban. Szorgalmas kutatók aztán kiderítették, hogy itt és Rembrandtnál sokszor másutt is *teátrális* mozdulatokról, taglejtésekről van szó, olyan érzelemkifejeződésekről, amelyek az ábrázolt *történetből* erednek. Sikerült is Rembrandt néhány bibliai képét közvetlenül korabeli színdarabokkal összefüggésbe hozni.

Miért érdekes ez számunkra? Azért, mert Hogarth-t is ösztönözte a színház; első nagysikerű festménye az akkoriban rendkívül népszerű *Koldusopera* egyik jelenetét ábrázolta, és éppen ennek a sikere adta az ötletet az *A Harlot's Progress* című festménysorozatához. Metszeteit ugyanis általában festmények előzték meg, akárcsak a *The Rake's Progress* metszeteit, melyek Sztravinszkijt inspirálták Audennel közösen írt operájára. Íme a metamorfózisok sora! Csernus Tibor pedig az 1990-es években az *A Harlot's Progress* metszeteit változtatja újra festményekké, ugyanis az eredeti festmények nincsenek meg: még a XVIII. században elégtek.

Csernus nagyon szabadon kezeli Hogarth metszeteit. Gondolom, egyszerűen szüksége volt valamire, hogy elinduljon, hogy megmozdítsa alakjait. Mert igenis meglátszik, ha *csak úgy* mozdul egy figura, és meglátszik, ha van *oka rá*. Ezért írt például a festő Gérard Garouste színdarabot, melyből útjára indította szereplőit. Festményeit nézve már nem tudjuk, milyen drámai helyzet mozgatja őket, csak azt látjuk, hogy drámai helyzetben *vannak*. Ilyenek Rembrandt bizonyos bibliai képei is, melyeknél csak találgatni lehet, kit és mit ábrázolnak. Csernus is nyilván mindig érezte, hogy számára nem elég *csak úgy* festeni, nem elég a testetlen gesztus indulata: ezért pályája elején a látvány káoszából, később a letisztult tárgyias világ látszatából indult ki – vagy jutott el oda –, majd a mítoszban újjáéledő testek látványa, most pedig a gesztusok és a testek feszültsége lett festői gondolatainak kovásza.

Csernus Tibor: A Harlot's Progresse I., 1996–99, olaj, vászon, 155×180 cm (Fotó: Berényi Zsuzsa)

Milyen hát Csernus *A Harlot's Progresse* Hogarth-éhoz képest? Más a *sebessége,* más a ritmusa, a kavargása, sokkal inkább filmre, mintsem színházra emlékeztet. Mai környezetben játszódik. A Place Pigalle, a Place Blanche világában, de mégis mintegy álomszerűen: a konkrétan azonosítható helyszínekbe beúsznak nem egészen odavaló figurák is. A *Letartóztatás* itt látható verzióján a bohém népség a gangon Csernus régi, Quartier Latin-beli szállodai emlékeiből került át ide... Hát a börtön-dologház jelenete? Kevéssé valószínű, hogy egy mai női börtönben meztelenül kendert tilolnának a rabok. De a levetkőztetés megalázottságát biztosan átélik. Csernus, ahogy a Place Pigalle-on valamikor látott mutatványosbódés olcsó sztriptízt átcsúsztatta a Hogarth-kép kopácsoló rabnőire, a jelenetet más ironikus mozzanataival együtt hatásosabbá teszi, mintha direkt módon fogalmazná meg. Így víziószerű lesz, akárcsak Greenaway valamelyik neobarokk filmjelenete. Csakhogy a festmény mégsem film és nem is színház. Valamiféle meghatározhatatlan idejű játék zajlik a kép téren és időn kívül álló közegében, s ez a különös játék egyedül a festészet sajátja.

A festészet, a kép különlegessége az is, hogy egyszerre festék és illúzió. A kettő rejtélyesen és kiismerhetetlenül fonódik össze, s titkos kalandozásokra csábít. Csernus Tibor pedig a végsőkig kihasználja a festészet, s benne az olajfesték érzéki természetét. Mindig is ezt tette. De most már összegezni is tud:

Perspektíva, struktúra, tér

Köves Éva kiállítása, Székesfehérvár, Szent István Király Múzeum, 1999. április 17—június 6.

▸ Az egyénileg, csoportosan gyakran bemutatkozó fiatal művészek közé tartozik *Köves Éva*, aki 1997-ben egyike volt a Velencei Biennálé magyar pavilonja kiállítóinak. Művészetét — fogalmazott e tárlat kapcsán Néray Katalin — nagyon határozott, önálló program jellemzi, mely mind a színhasználatra, mind a tematikára jellemző. Képeinek felépítése igen komplex, fotográfiát és festéket egyaránt használ az egységes vízió megteremtése érdekében. A perspektíva, a tér, a természet, az emberi környezet struktúrái és az árnyékok foglalkoztatják az utóbbi időben. Szenvedélyesen fényképezi a beállványozott épületeket, az ipari szerkezetek illesztési pontjait, a budapesti vaskorlátok és kerítések által vetett árnyékokat, a krétai hegyek könyörtelenül kopasz vonulatát, a tenger hullámait és a velencei száradó lepedőket... Kisebb-nagyobb képei sajátos installációba rendezve jelennek meg a falon, a természeti erők és az emberalkotta környezet vizualitását demonstrálva.

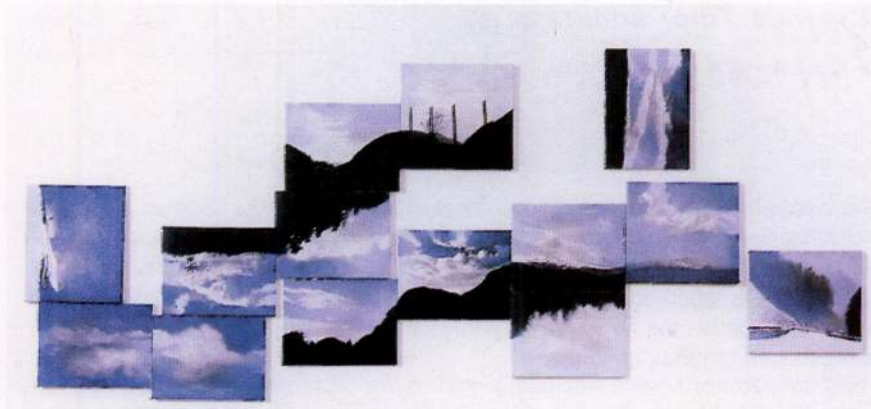

Köves Éva: Budapest—Velence (Felhők), 1997, festményinstalláció, 100×200 cm

Szobrok, installációk

Kicsiny Balázs kiállítása Fővárosi Képtár, 1999. április 22—május 30.

▸ A negyvenes generáció egyik legegyénibb hangú, ugyanakkor a nyolcvanas-kilencvenes évek magyar művészetét jellegzetes módon képviselő művésze *Kicsiny Balázs*. Munkássága egyaránt kötődik a magyar ipari tájak, lepusztult posztszocialista városok világához és az egyetemes művészet nagy folyamataihoz, a múlt jelentős képviselőihez, elsősorban a XVIII. századi angol portré- és tájfestészet mestereihez. Sajátos módon köti össze a különböző világokat, miközben műfaji szempontból, anyaghasználatában is csak rá jellemző köztes világot teremtett. A Képzőművészeti Főiskolán festő, illetve murális szakon tanult művész térbeli műveket hoz létre, a festmény, a szobor és az installáció ötvözeteként, a művészet hagyományos anyagai mellett az ipari tájak talált anyagait, a szenet, vasat, szurkot is felhasználva. Irónia és műgond, helyi tradíciók folytatása és nyitottság az egyetemes folyamatok iránt — Kicsiny Balázs plasztikái, installációi újabb izgalmas kísérletet jelentenek a kiscelli templomtér átlényegítésére.

A Solitude Magyarországon

Ernst Múzeum, 1999. április 16—május 16.

▸ Hogy oktatható-e a művészet, vagy csupán a szemlélet formálódásához segíthetnek hozzá a hivatalos művészetoktatásban eltöltött évek, hosszú ideig eldöntetlen kérdés marad. A XX. századi fejlemények tükrében a mesterség alapjait, a szakmai fogásokat tanító akadémiának éppen úgy fontos szerepe lehet a következő művészgenerációk útnak indításában, mint az új módszerek, szerkezeti rend kialakításával kísérletező intézményeknek. Az utóbbiak közé tartozik a stuttgarti Schloss Solitude, az a különös nemzetközi akadémia, amely fiatal képzőművészeket, építészeket, zenészeket, költőket és designereket fogad a világ minden tájáról, így Magyarországról is. Az akadémia külföldi bemutatkozó körútját az Ernst Múzeumban rendezett tárlattal kezdi meg. A fiatal alkotók együttműködését reprezentáló installációkat jelentős dokumentumanyag, felolvasások, vetítések kísérik.

Kicsiny Balázs: A Baille család Gainsborough után, 1991

fiatalkori technikai ,,trükkjei'' természetesen válnak a képek részeivé. Ecsetvonásai csapkodók, mégis ez a látszólagos könnyedség a legnehezebb. Nézzük meg a *Temetés* szemét törlő nőalakjának ízes, dúsan csorgó, szinte lubickoló festésmódját, az áttetsző fekete tüllruha Frans Hals-i virtuozitását. És figyeljük meg, hogyan járja végig a festő azt a legnyaktörőbb utat, amely a tónustól a színig és onnan visszafelé vezet. Hogyan kezdi a fény-árnyékba belecsöpögtetni karcos színeit. Nem túl derűsek ezek a színek, de azért lehet szeretni a fanyar türkizeket, hersegő sárgákat, fojtott lilákat, ahogy nagyon lehet szeretni a kávét, a whiskyt vagy a cigarettát. Clair obscour-korszakából tisztán megmaradt viszont Csernus húsos vöröse, az a szín, amely sötét környezetben, féltónusban ragyog a legszebben.

Mint minden jelentős műalkotáson, Csernus Hogarth-képein is találhat ki-ki ízléséhez mérten irritáló motívumokat. Georg Baselitz *horognak* nevezte a kép összhangzatából kilógó furcsa részleteket. Bármi válhat horoggá: egy ottfelejtett, gazdátlan lábfej, egy a helyzethez nem illő bányászsisak, egy fehér paróka, de még egy ecsetvonás is megakaszthatja a szemünket. Szeretem Csernus horgait. Szeretem ezeket a részleteket, melyeket képtelenség megszokni, s így megunni sem lehet. Szeretem, mert Csernus bátorságát látom bennük, mint abban is, hogy volt ereje meghaladni saját klasszicizálódását. Nem vált saját stílusának foglyává.

Azt hiszem, amellett, hogy Csernus Tibor korunk egyik legjelentősebb figuratív festője, éppen e bátorságával is kivívja tiszteletünket.

(Elhangzott a Műcsarnokban, Csernus Tibor kiállításának megnyitójaként, 1999. január 26-án.)

Csernus Tibor: A Harlot's Progresse VI/A., 1996–99, olaj, vászon, 165×190 cm (Fotók: Berényi Zsuzsa)

A reinkarnálódó világ

Jegyzet 1999. február 13-án, Műcsarnok

KESERÜ ILONA

Csernus Tibor: A Harlot's Progresse III., 1999, olaj, vászon, 160×190 cm (Fotók: Berényi Zsuzsa)

A televízió előzetese a kiállítással kapcsolatban izgatottá és gyanakvóvá lett. Töredékes információkat közvetített a festményekről, de annyi biztosan érezhető volt, hogy egész mást látok, mint ami a korábbi képekből egyenesen következne. Valami történt.

A néző zavarodottsága és elragadtatása

Magamról beszélek, de valószínű, hogy sokakkal közös az élmény.

Csernus klasszikus korszakában a tér fekete volt (a műcsarnoki nagy kiállításán látott ,,klasszikus'' képei így maradtak meg emlékezetemben). Most a képek tere színes, brutális, dinamikus: az emberi bőr jelenlévő összes árnyalata és tónusértéke, ez a főszín, ebben villognak, fluoreszkálnak az erős, keveretlen, vagy alig kevert spektrumszínek, gyönyörteljes színesség. A nyolc közül azok a képek ragadnak meg leginkább, ahol ezt az alapfelvetést találom, ezen a saját rögeszmés szín-tapasztalatomon keresztül válok elsősorban érintetté. Maga a közeg az emberi piszok, a válogatás nélküli, sűrű emberi jelenlét meleg piszka. Ebben kavarognak az érthetetlen események fantasztikusan megfestett részletei: kéz, puhakalap, tekintet. Fekete harisnyás láb és testrészeken fénylő divatos fekete ruhacafatok, hús, ránc, árnyék, egész test mozdulata, rövidülés, homályos enteriőr, tálca, papír, magas sarkú cipők.

Nem tudható, mi történik a képeken, mint ahogyan akkor sem tudjuk, ha éppen velünk történik a saját életünk. Ez a közvetlen azonosság felkavar, megráz. A zavarodottság és elragadtatás érzése nem szűnik. Nyilvánvaló, hogy az első megrendülés után további látogatásokat követelnek a képek, azt, hogy megismerjük, megtanuljuk őket, behatoljunk gomolygásukba, éles és lágy fizikai jelenlétükbe, közelről, féltávolról, messziről egyaránt vizsgáljuk őket, járkáljunk, időzzünk előttük, bennük. A közönség másként viselkedik, mint tárlatokon szokott: ide-oda járkálnak a nézők, visszamennek, hosszan ácsorognak. Elmélyült, boldog arcokat látok.

Másnap újra nézem a képeket a felülről beáradó nappali világosságban. Az előző napi érintettség érzete fölerősödik, új képrészletek festészeti mibenlétét fogom fel, történet-töredékeket látok meg, halmozódnak, gyűlnek a tegnapról már ismerősek mellé a lehetséges megfogalmazások, értelmezések. Gazdagodik, bonyolultabbá válik a látvány és az egész mű hatása ettől még erősebb.

Ezeket a képeket csak Párizsban festhette meg egy innen elszármazott festő. De nem franciaként, hanem azzal az önmagát megtalált szabadsággal és tudással, amelyhez Párizs hozzásegíthet.

Itt (Magyarországon) az ember bármit határozottan állít, azonnal vissza is vonja, olyan szűkös a tér. Irigyen szűkítjük egymás terét, saját terünket.

Eszembe jut *Munkácsy* a nagy bibliai kompozíciókkal, különösen *Krisztus Pilátus előtt,* a maga anyagkezelési bravúrjaival. A *Benczúr*-féle képi ábrázolás hamis szekszepilje, vidám *Franz Hals*-i effektek.

Mindezekkel szemben (vagy mellett) Csernus Tibor képeinek felület-megdolgozása, anyaghasználata fölényesen elegáns, esendő és felülmúlhatatlan. Igazi szellemi táplálék.

További összefüggések: jegyzet Münchenben, 1999. március elején

Mindig tudtuk, hogy a XX. századi magyar festészet egy vonulata erősen és nyilvánvalóan kötődik Münchenhez, főleg a híres Akadémiához. Azok a festők, akik ott tanultak, meg az ő tanítványaik.

folytatás a 44. oldalon

Ernesto Tatafiore:
350-Alé Masaniello, 1997

A klasszika-filológia-tanár ezredvégi jegyzetei

Ernesto Tatafiore kiállításai a Ludwig Múzeumban és a Dovin Galériában

SINKÓ ISTVÁN

Ernesto Tatafiore: Beethoven, 1997,
papír, akril, 151×115 cm

CSERNUS Tibor

Cs-16-1-19

Budapesti Tavaszi Fesztivál
1989 március 17/26

CSERNUS

Le Ministère de la Culture,
la Direction du Festival du Printemps de Budapest
et le Műcsarnok

vous prient d'honorer de votre présence
le vernissage de l'exposition retrospective
de Tibor Csernus
peintre
(Paris)

le jeudi 2 mars 1989 à 18 heures

Présentation

Dr. Lajos Németh
Professeur de l'université

Műcsarnok
Budapest, XIV. Hősök tere

L'exposition est ouverte jusqu'au 9 avril 1989.

A Művelődési Minisztérium
a Budapesti Tavaszi Fesztivál Igazgatósága
és a Műcsarnok

meghívja Önt

Csernus Tibor
festőművész
(Párizs)
retrospektív kiállításának megnyitására

Megnyitja:
Dr. Németh Lajos
tanszékvezető egyetemi tanár

1989. március 2-án, csütörtökön 18 órakor

Műcsarnok
Budapest, XIV. Hősök tere

A kiállítás megtekinthető: 1989. április 9-ig

Csernus Tibor Munkácsy-díjas festő- grafikusművész.

A borítón Csernus Tibor: Csendélet csirkével/Still life with Chicken, olaj, vászon, 130×150 cm, 1988 (fotó Sulyok Miklós)

MŰVÉSZET ART 89/8

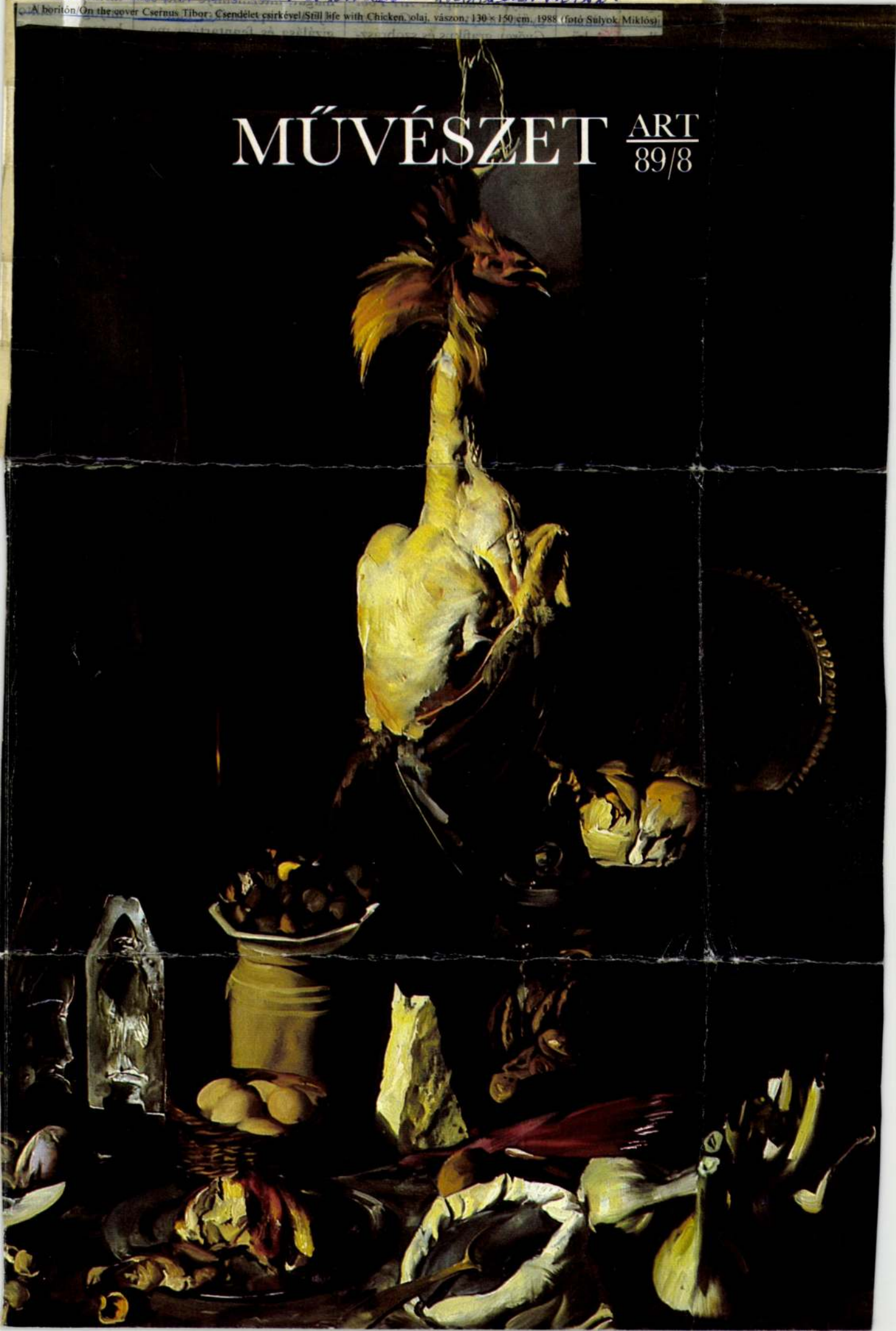

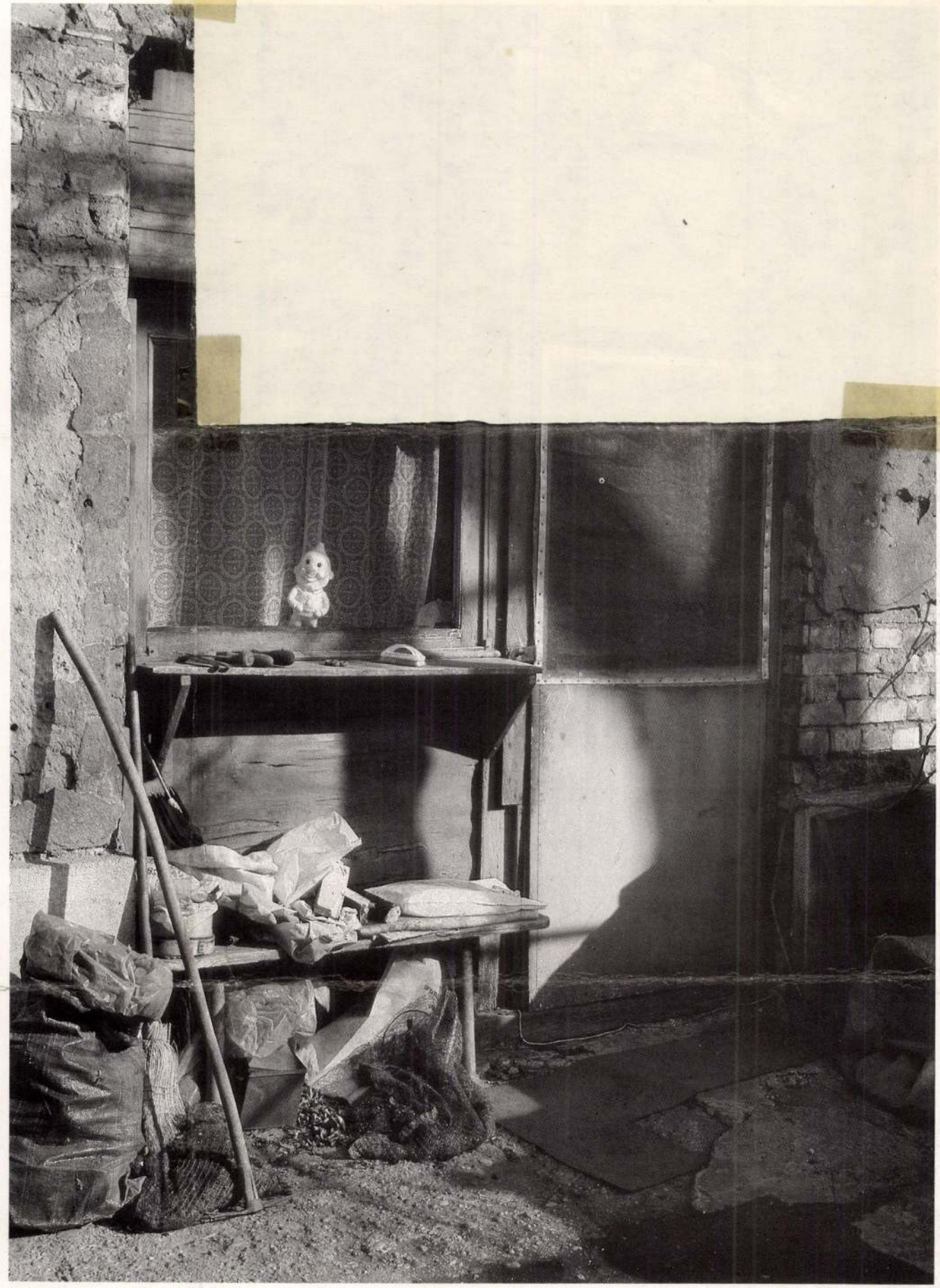

„Művészeti közélet" az utcán: Magánház „portálja" az Iparművészeti Vállalat Mautner Sándor utcai Műteremházával szemben, 1985, Budapest (fotó Sulyok Miklós)

Csernus Tibor: Munkácsy-díjas festő-grafikusművész. 5.) Folytatás
Sinkovits Péter: Egy mítosz nyomában. Csernus Tibor kiállítása a Műcsarnokban.

5 Csernus Tibor: Lehel téri piac/*Market on Lehel square*, olaj, vászon, 138 × 200 cm, 1962

Művészet, 1989, 8., 23-old.

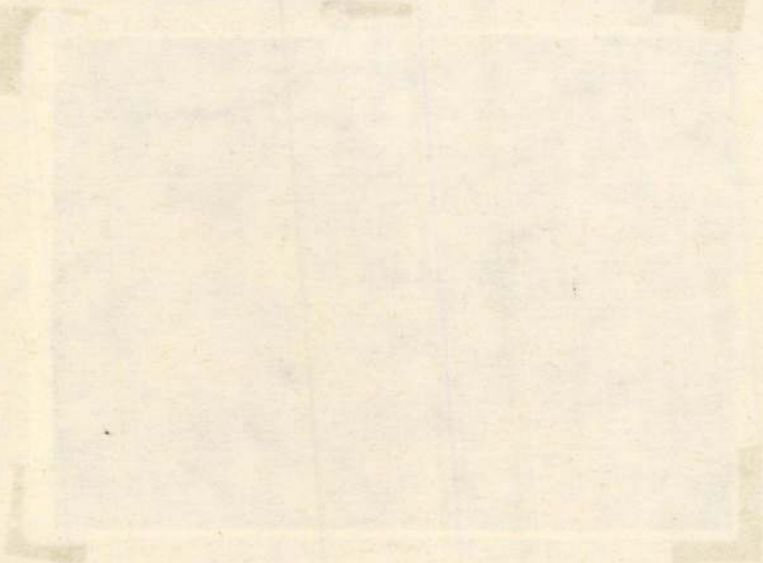

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész, 4.3) Folytatás

Sinkovits Péter: Egy mitosz nyomdában Csernus Tibor kiállítása a Műcsarnokban.

4 Csernus Tibor: Újpesti rakpart/*Quay of Újpest*, olaj, vászon, 140 × 150 cm, 1957 (fotó Somfai István)

4

Művészet, 1989. 8., 23-old.

Csernus Tibor festőművész, Munkácsy-díjas 3.) Folytatás.
Sinkovits Péter: Egy mítosz nyomában. Csernus Tibor kiállítása a Műcsarnokban.

CSERNUS TIBOR

3

3 Csernus Tibor: Festőiskola/*Painting school*, olaj, vászon, 120 × 140 cm, 1951 (fotó Somfai István)

Művészet, 1989., 8., 23-old.

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész 2.) Folytatás
Sinkovits Péter: Egy műtárgy nyomában. Csernus Tibor kiállítása a Műcsarnokban

2. „Taxiállomás", olaj, vászon, 100×130 cm, 1954. /vegyt./
A Magyar Nemzeti Galéria tulajdona.

2 Csernus Tibor: Taxiállomás/*Taxi rank*, olaj, vászon, 100 × 130 cm, 1954, a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona (fotó Somfai István)

6. „Papagájok", olaj, vászon, 140×180 cm, 1985. /vegyt./

6 Csernus Tibor: Papagájok/*Parrors*, olaj, vászon, 140 × 180 cm, 1985

8. „Kékroppos lányai", olaj, vászon, 200×200 cm, 1985–86. /vegyt./

8 Csernus Tibor: Kékrops lányai/*The daughters of Kékrops*, olaj, vászon, 200 × 200 cm, 1985–86

Művészet, 1989., 8., 22-adik, 24–27-old.

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész 1.) Folytatás.
Sinkovits Péter: Egy mítosz nyomában. Csernus Tibor kiállítása a Műcsarnokban.

1 Csernus Tibor: Orlai festi Petőfit/*Orlai paints Petőfi*, olaj, vászon, 130 × 150 cm, 1951

Művészet, 1989., 8., 22-old.

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő-grafikusmuvesen
Sinkovits Péter, Egy mitosz nyomdban, Csernus Tibor kiállítása a Műcsarnokban.

7 Csernus Tibor: József és testvérei II/*Joseph and his brothers II*, olaj, vászon, 140 × 180 cm, 1986

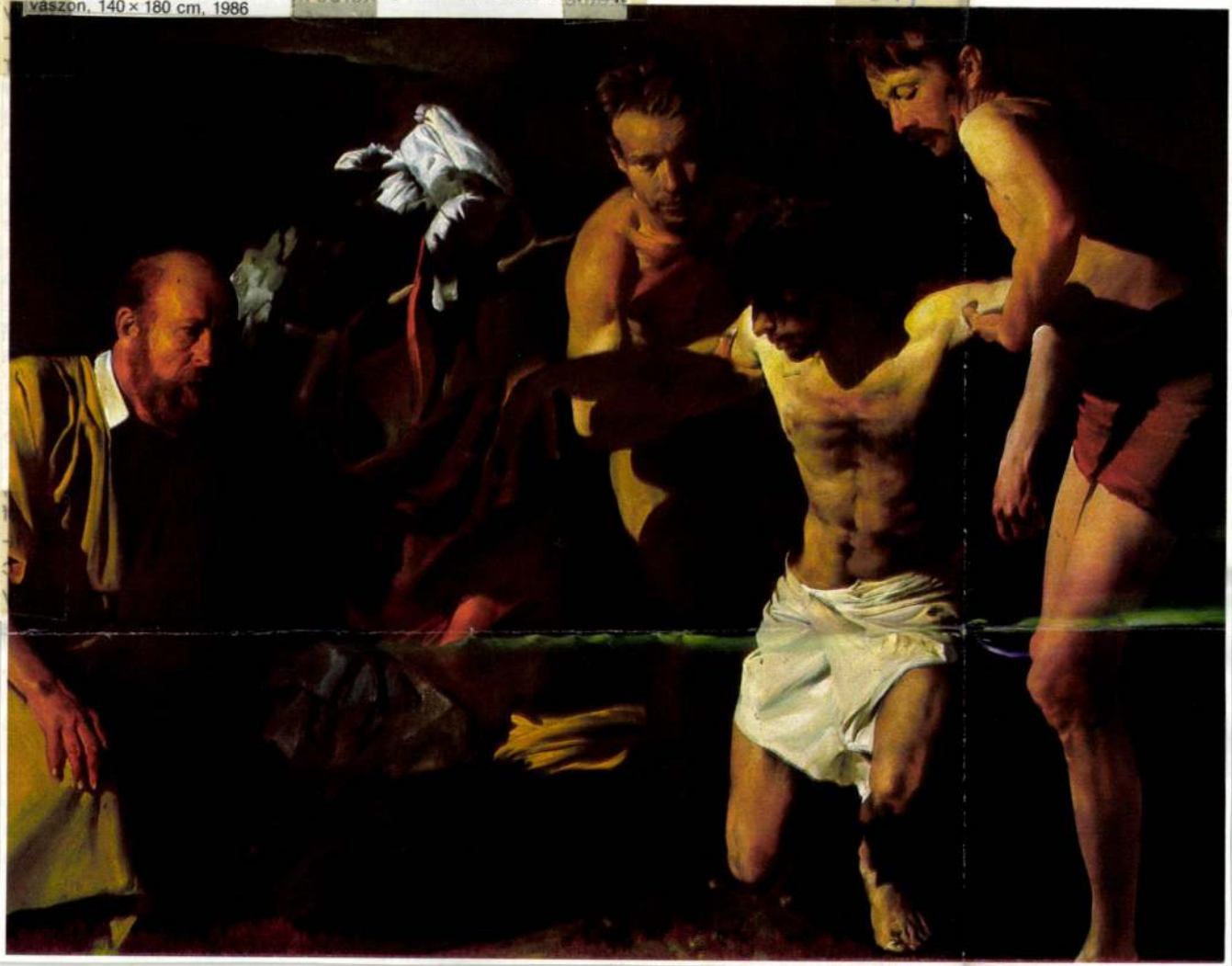

Művészet, 1989. 8, 25-old.

sokkal szétzilált színfelület
megjelenítő motívum. A ge
nek ki, képi tereket hálóz
A *Max Ernst*-i technika azo
képeken, a *Színésznők* (196
ismét visszatér az ábrázo
teremtve, ahol a valóságos
se szürrealista képi világo

Csernus Tibor 1964-ben
ban telepszik le. Az a sz
Budapesten forradalmian
jól ismert, bevett, sőt már
számított. Csernusnak teh
kellett építenie. A váltás ne
és 1970 között keletkezett
A hetvenes évek elején a hi
festészet felmentő csapatk
ságban élő művésznek. A
házakat, Szajna-parti palo
fotórealista képek csak el
gieszk munkákhoz. A legna
művész beleszeret a régi
szültsége, festői tudása a
re jogosítja. A veszélyekke
akadémista festők hason
te volna. Hamarosan eltávolodik mindennapjainktól, megálmodja azt a barokk környezetet, a régmúlt idők képekben rögzített rendjét, ahol az egykori festmények szereplői otthonosan mozognak, drámai jeleneteiket a mítoszok hitelesítik. Csernus is ezt a világot kedveli, mai figuráival az egykori eseményeket kívánja felidézni, színpadias elrendezésük egy letűnt, de nagy festőinek műveiben továbbélő világ reminiszcenciájának tetszik. A *Lót és leányai*nak, *József és testvérei*nek történetei, *Izsák feloldozása, Bethsabé és Dávid* jelenetei, a carravaggiói fény-árnyékba helyezett aktfigurák az elmosódó, szürkés háttérből nyomulnak elő. A színterek drámai cselekményei erkölcsi tanulsá-

our contemporaries experience there is psychical drama and are at a loss when they seek references to our age and everyday life in the works of Csernus.

His time-machine had flown him to the studio of Caravaggio where he found a world where only painterly problems existed, and if he became uncertain he would perceive with shock the features of the past master's ghost finger. This highly talented Bernáth-disciple who had flirted with avantgardism in the prime of his life soon pulled into the haven of refuge where he knew all rocks and lurking dangers.

Péter Sinkovits
Translated by Éva Polgár

CSERNUS TIBOR

9 Csernus Tibor: Hattyúk/*Sivans*, olaj, vászon, 140 × 180 cm, 1984 (lásd a 28. oldalon)

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festőgrafikusművész 8.) Folytatás?
Sinkovits Péter: Egy mítosz nyomában, Csernus Tibor kiállítása a Műcsarnokban.

Művészet, 1989, 8, 30-old.

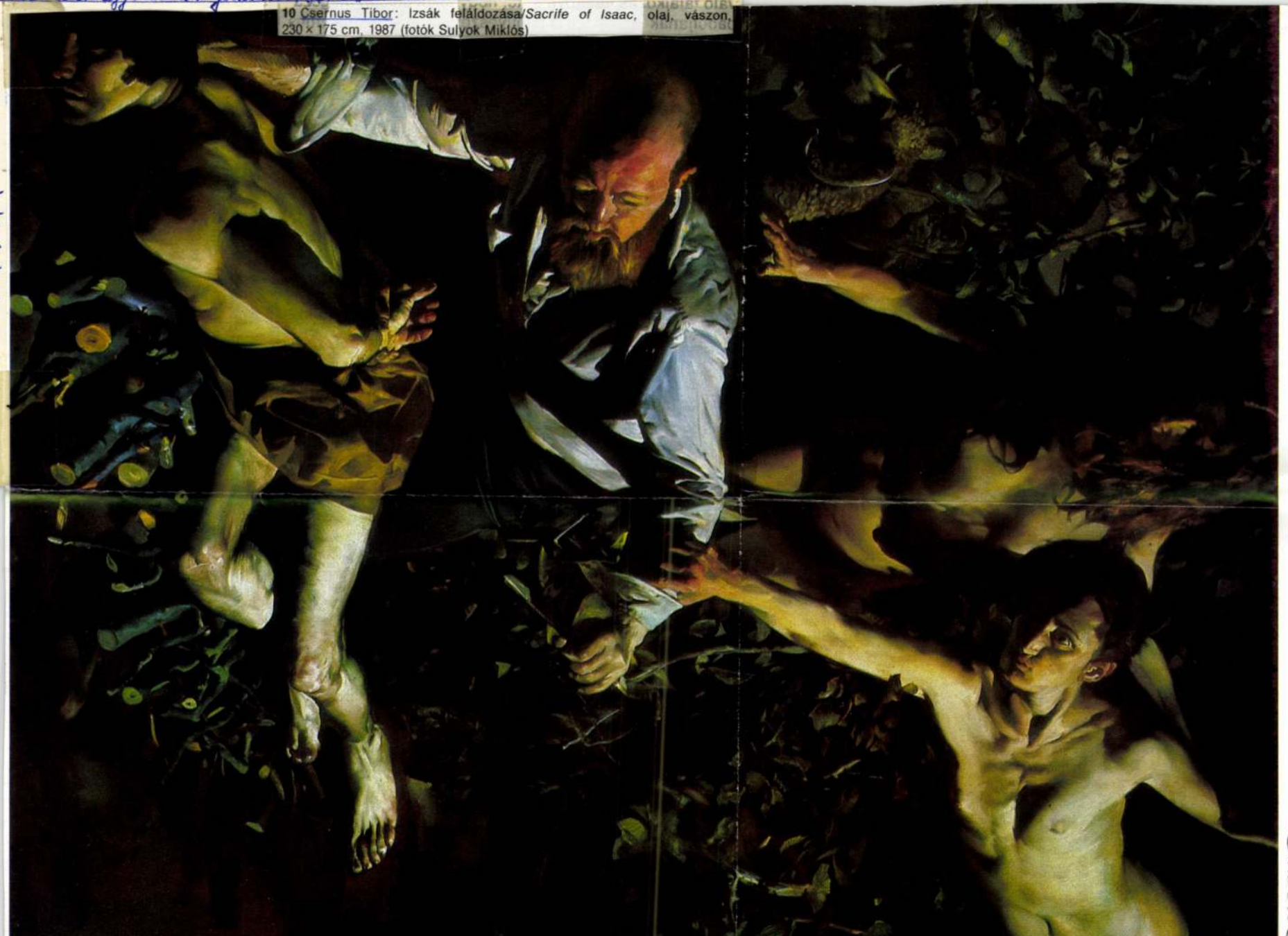

10 Csernus Tibor: Izsák feláldozása/*Sacrife of Isaac*, olaj, vászon, 230 × 175 cm, 1987 (fotók Sulyok Miklós)

CSERNUS TIBOR

gazdagságáról. Milyen közös vonásokat lát ezekben a hagyományokban, és hogyan vezet el ez a tradícióvonal az ön festészetéhez? Egyúttal megkérdezném azt is, hogy milyen jelentősége van a tárgyválasztásnak?

– Számomra a tárgy elválaszthatatlan a stílustól. Amikor a caravaggizmusról vagy a XVII. századról beszélek, ez egyben a festészetem tárgya is. Vagyis a tárgyat nem egy stílushoz választom, hanem számomra a stílus benne van a tárgyban, ami átfogja magát a korszakot. Az, hogy én ma valami olyasmit csinálok, ami közelít *Caravaggió*hoz, többet jelent egyszerű stílushasonlóságnál, mert – mint már mondtam – megpróbálom újra átélni azt a kalandot, amelyet a korabeli műtermekben éltek meg. Manet jelenti annak a fejlődésvonalnak a végpontját, amely a XVII. századi latin festészetben, és főleg *Caravaggió*nál figyelhető meg. Vele kezdődik a realizmus felé forduló festészet egyfajta forradalma. Nézzük meg, hogy milyen affinitások vannak Caravaggio, *Zurbaran, Velázquez, Goya, Rembrandt, Georges de la Tour* és Manet között: a stílus hasonló, az ecsetkezelés és a világlátás rokon. Számomra az a legfontosabb, ahogy ezek a festők a természetet látták. Caravaggiónál a dráma a sötétben kezdődik. Ő úgy keményíti meg a formanyelvét, hogy dramatizál egy olyan jelenséget, ami számunkra semlegesnek tűnne. A megvilágításban akkor kezdődik a kaland, amikor megjelenik az árnyék. Kezdetben engem is örömmel töltött el, hogy e festészet nyomára bukkantam, de ez az öröm fokozatosan elmosódott, és egyre magányosabbnak érzem magam. Nem mintha lemondanék azokról a hatásokról, amelyek elkísértek, de be kell látni, hogy minél többet dolgozik az ember, annál inkább eltűnnek ezek a hatások. A caravaggizmust – mint hatást – nem lehet abszolút kiindulópontnak tekinteni, számomra inkább egyfajta váltást jelentett. Természetesen munkámban sok olyan elem is található, ami a XX. századi környezetből fakad. Egyébként én nem érzem, hogy a múltban élnék.

– Akkor térjünk is rá egy modernebb vonatkozásra. Képeit gyakran jellemzi a pillanatnyiság, a félbemaradt gesztusok, a befejezetlen cselekvések, a csak félig látható figurák. Vajon mit köszönhet festészete a fotónak?

– Ez a pillanatnyiság valóban a XX. századi szemlélet hozadéka. Segítségével elkerülhető az akadémikusfestészet teatralitása, túlkomponáltsága. Például már *Courbet* az *Ornans-i temetés*ében úgy lépett túl a halott naturalizmuson, hogy a képet a vizualitásunkra jellemző pillanatnyisággal ruházta fel. Ez a tendencia még sokkal intenzívebbé vált az impresszionistáknál, például *Degas*-nál. A fotó számomra nem fontosabb, mint a természet tanulmányozása; egyfajta dokumentum, ami helyettesíti a modellt, az emléket. Egyébként felesleges a fotó használatát hangsúlyozni, mert fényképek felhasználása nélkül is lehet egy festészet fotografikus.

– Kompozícióin gyakran eluralkodik az előtér, s ettől szinte fojtogatóvá válik a képek hangulata.

– Ez egyfajta szerencsétlen visszafordulás a klasszikus festészet elvéhez, de azért nem élek vele olyan bőszen. *Bacon* például fekete alapot használ, s ez olyan vizualitást teremt, ami új térfelfogást tesz lehetővé.

– Színei néha rendkívül hangsúlyosak, mintegy megfosztják festészetét a realitástól.

– Ez már maga válasz. Az impresszionisták és a poszt-impresszionisták után – akiknek a kutatásai a színeken alapultak – a színek széles választékával lehet játszani ezt a már-már perverz játékot. Nem hiszem, hogy a XX. század végének festője a színek valóságáról akarná meggyőzni közönségét. A színek és a természet közötti kapcsolatot tudományosan már megmagyarázták, másrészt az újfiguratívitás annak a szabadságnak is örököse, amit az avantgárd vívott ki a színek tekintetében.

– Előfordul, hogy sorozatokat készít; mi vonzza ebben a megoldásban?

– Én nem nevezném ezeket sorozatnak, mivel nem egyazon elv, téma vagy eljárásmód ismétlődéséről van szó. Bizonyos elemek visszatérnek festészetemben, de ez nem jelenti azt, hogy a végtelenségig szaporítanám ugyanazokat a jelenségeket. Ha vannak is hasonlóságok a képeim között, ez a stílusomból fakad.

– A Lindbergh-képekre gondoltam, illetve az aktokra.

– Számomra ezek nem sorozatok. A Lindbergh-képeket a Lindbergh-napló illusztrációinak tekintem. Nosztalgiát éreztem a repülőgép-modellezés iránt, amivel fiatal koromban foglalkoztam. Egyúttal a modellek utalnak is a modern festészetre, hiszen az gyakran a barkácsolás képzetét idézi fel. Lindberghet nem tartom hősnek, de személyiségének magányossága megragadott. Nosztalgia ez egy olyan kor után, amikor a siker még könnyű volt, a világ emberközelibb, barátságosabb, amikor a kaland még létezett. Ha azt érzem, hogy egy képben nincs minden benne, akkor festek egy másikat, de ez még nem sorozat. Az aktokra ugyanez érvényes.

– Mi foglalkoztatja jelenleg?

CSERNUS TIBOR

CS-16-1-21
Móricz elbeszélés ill.

új írás

IRODALMI, MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

XXX. ÉVFOLYAM
1990. AUGUSZTUS

8

1990. AUGUSZTUS

új írás

Ára: 38,– Ft

Carelli Gábor emléke

Elhunyt – írják róla, meg azt, hogy élt nyolcvannégy évet, s egy időben ő volt a Metropolitan Opera legtöbbet foglalkoztatott énekese. Legtöbbet foglalkoztatott, természetesen, csak az lehet, aki kis szerepeket, egy alkalommal csak keveset énekel, és ő valóban ezt tette. Erre volt való a hangja. Rajongtam a hangjáért. Igaz, elsősorban a beszédhangjáért, nem az énekéért, mert abban nem sok szépet hallottam. De ha beszélt, az csoda volt.

Carelli Gábor nem saját jogon lett világhírű, hanem mert ott volt a megfelelő helyen, megfelelő pillanatban. Gigli mellett, Toscanini mellett, Doráti mellett, Kodály mellett. Látott az életben, és tudott mesélni. Emlékezőművész volt, hihetetlen érzékkel tudott meglátni és megjegyezni valami jellegzeteset, aztán továbbadni. Emlékszem, egyszer az Operaház színpadán mesélt Kodályról. A jelenet maga már hihetetlen volt, a gálán ücsörgő nagyérdemű előtt ott állt egy alacsony, elegáns férfi, és arról beszélt, hogy Kodálynak nem volt frakkinge New Yorkban. Az ember egy pillanatra nem értette, hogy most miért téma ez. De Carelli csak mondta. Hogy Kodály panaszkodott, neki nem lehet akármilyen inget venni, mert kiáll az ádámcsutkája, és nem szabad, hogy a gallér nyomja. Aztán bementek egy finom boltba, és Kodály benyúlt az ing csomagolása alá, megnézte az anyag minőségét. Nekem addig soha senki nem beszélt Kodály ádámcsutkájáról. Abban az egy ingsimító mozdulatban pedig már nemcsak Kodály volt benne, de bizonyos szempontból az ötvenes évek Magyarországa is.

Sokat tudnék mesélni. Teli vagyok élményekkel, amelyek eredetileg nem is az én élményeim, csak hallottam rádióban, televízióban. Nagyon hálás vagyok értük Carelli Gábornak.

A nagy emberek nem voltak hálátlanok szenvedélyes és hiteles hírmondójukhoz. Carellit szerették. Pontos volt, felkészült, muzikális és igyekvő. Ideális a kis szerepekben. Miatta senki nem vett meg egy operalemezt, de ott van a neve olyan felvételeken, amelyeket mások miatt megvesznek. Felsorolás helyett inkább mondom a legfontosabbat: a Falstaff Toscanini vezényletével. Ez annyira jelentős esemény volt, hogy még a próbákat is megjelentették lemezen. És, bizony, Carelli az első megszólaló énekhang ezeken a felvételeken, és aki a lemezt felteszi, bárhol is legyen a világban, az a borítóról elolvashatja, hogy dr. Caiust egy félig olaszra változtatott nevű kis tenorino énekli. Az idők végezetét emlegetni talán túlzás, de amíg az emberek otthon operákat hallgatnak, addig ez a lemez ott lesz a polcokon. Nem ezt szokták halhatatlanságnak nevezni?

Fáy Miklós

Hogarth metszetei nyomán

Csernus Tibor nyolc nagyméretű vászna mától a Műcsarnokban

Tíz év után január 26-án ismét a Műcsarnokban állít ki Csernus Tibor. A 35 éve Párizsban élő festő ezúttal a XVIII. századi angol mester, William Hogarth metszetei által inspirált nyolc nagyméretű vásznát mutatja be a budapesti közönségnek. A Kossuth-díjas, kiváló művésszel ebből az alkalomból beszélgetett párizsi tudósítónk.

– Egy évtized után tulajdonképpen csak egy kamarakiállításnyi anyaggal tér vissza Budapestre. Miért?

– Most az nem vetődött fel, hogy a Műcsarnok 1989 után újra gyűjteményes kiállítást szervezne nekem. Amikor az intézmény igazgatója, Beke László tavaly nyáron meglátogatott a műtermemben, felajánlotta, hogy e sorozatom összes darabját együtt kiállítaná. Elfogadtam a javaslatát, már csak azért is, mert e nyolc kép így sorozatként még sehol sem szerepelt kiállításon. Ráadásul az idén szó van még egy másik budapesti kiállításról is.

– Hogarth-sorozata mikor készült?

– Az utóbbi négy évben. Szorosan összetartozó műveknek látom e képeket, lényegében egy azonos téma változatainak.

– Mi vonzotta Hogarthban?

– Bevallom, Hogarthot mint festőt nem különösebben kedvelem. E képeket nem az említett metszetek illusztrációjának szántam, sokkal inkább inspirációként hasznosítottam őket a magam számára. Vagyis e két évszázadnál is régebbi grafikák ugyanolyan módon hatottak rám, mint korábban a tradicionális festészet számtalan mestere, köztük Caravaggio is.

– Kik ezek az emberek, akik a metszeteken, illetve az ön képein élik az életüket?

– Nem tudom, és szerintem más sem tudja. De nem is ez a fontos. A Hogarthnál fellelhető, szinte szimbolikusnak minősíthető részletek, tárgyak, emberek, figurák, karikatúrák, amelyeket ő alkalmaz a metszetein, alkalmat kínáltak számomra a látvány által inspirált szabad improvizációra.

– E sorozatát új szakasz kezdetének érzi pályáján?

– Valójában nem. Inkább azt mondanám, hogy a négy-öt évvel ezelőtti újabb átmeneti időszak kísérleteit, próbálkozásait követően e sorozat darabjai szorosabb figyelemre és összefogottabb munkára ösztönöztek.

– Van olyan művészettörténészi vélemény is, hogy e sorozat képei, főleg színvilágukban, visszakanyarodást jelentenek a pályakezdés éveihez.

– Mostani önmagamból e képekkel én nem léptem ki. Hogy e vásznak „színesebbek" volnának, az úgynevezett caravaggiós korszakom művei pedig nem? Talán azért mondják ezt, merthogy akkori képeimen sötét a háttér, és eleve sötétebb színek vannak a vásznon. De nekem azok a sötétebb színek is színek. A fekete is egy szín. A caravaggióizmus olyan színvilágot követelt. Hogarthnál viszont egészen más a helyzet. Az angol festő a finom részleteknek nagy jelentőséget tulajdonított, mert ezzel akarta érzékeltetni az általa elmesélt történet hangulatát. Ez nekem nagyon tetszett, megfogott, és megpróbáltam én is ilyen irányba elindulni e sorozatban.

– Érzelmileg mit jelent önnek újra Budapesten kiállítani?

– Igen sokat. Magyarországi pályaszakaszom mostanra már – sajnos – jóval rövidebb, mint a franciaországi. Meg is vagyok hatódva, hogy ilyen hosszú távollét után még mindig mennyien számon tartanak otthon. Négy-öt éve nem jártam Magyarországon, de a kapcsolat – rokonok, barátok, pályatársak, különféle kiadványok révén – ma is rendszeres. És ez számomra nagyon fontos.

Párizs, 1999. január

Kis Tibor

„E képeket nem illusztrációnak szántam" TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

ZENE

Mozarttól Ravelig

Vélnők, ez az útvonal egyszerűen nem létezik, de Vásáry Tamás zenetörténeti iránytűje pontosan jelez. Elindul Párizsból, hiszen a Figaro házassága nyitánya egy Beaumarchais-komédia zenei fordításának függönymuzsikája; a megolaszult librettó eredetije nyitánya volt a francia forradalomnak is. Habsburg-ország Mozartjának 503. számú D-dúr zongoraversenyébe beszüremlenek a Marseillaise felhangjai. Az utalást egyértelművé teszi Vásáry, ki az I. tétel szólókadenzáját a szabadsághimnusz pontos idézetével koronázza meg. Konok következetességgel teszi hallhatóvá, mint kapcsolódik tömérdek szálon a Figaro-operához a versenymű zenei szövete. Majd vissza Párizsba, ráadásul Debussyket zongorázik, elsőnek a Tűzijáték-prelűdöt, mely csakúgy kapcsolódik a július 14-i össznépi kavalkádhoz, akár a szünet után előadott Három noktürn középső, Ünnepek feliratú tétele. Végül Ravel keringő-látomása – La Valse – Párizsból ismét Bécsbe repít, hogy Johann Strauss valcereit sűrű párába burkolva búcsúzzék az immár nem létező Monarchiától 1920-ban.

Mindezt persze én hallom ki a Rádiózenekar fergeteges sikerű zeneakadémiai hangversenyéből, Vásáry Tamás, meglehet, Arany Jánost idézné: „gondolta a fene". Miért is kellene a pianista-karmesternek historizálni meg esztétizálni? Bőven elég, ha a hangokat szedi művészi rendbe. Tavaly vendégkarmesteri szerencsétlenkedés következtében zenekara nem tudta épségben eljátszani a Mozart-nyitányt. Most fulmináns Mozartot kaptunk, minden hajlatában érzékeny és érzéki zenét. A versenymű mintha improvizálva, a pillanatnyi ihletet követve szólalt volna meg, egy mélységesen költői lélek vallomásaként. Ez azonban a remekműre való maximálisan tudatos ráhangolódást feltételezi. Azt hiszem, Vásáry valami különleges univerzumban él, érez, gondolkodik. Varázslatának örvendjünk, együtt véle.

A Debussy-noktürnök Monet Roueni katedrális sorozatának pazar színvilágát idézték fel, pasztellben is megteremtve az acélos hangzást. Végül, Ravel keringője roppant temperamentum megnyilvánulásának volt hálás terepe. A Rádió zenekara és a Debussyben közreműködő női kara a fegyelmezett, egyszersmind felszabadult muzsikálás magasiskolájának élményével tett gazdagabbá ezen az estén.

Breuer János

Peter Damm Budapesten

Korunk egyik legkiválóbb kürtművésze, Peter Damm február 8-án a Zeneakadémián fellép az Erkel Ferenc Kamarazenekar estjén. A hangverseny műsorán Corelli, Händel, Telemann és Mozart művei szerepelnek. Budapesti vendégszereplése során Peter Damm, a drezdai zeneakadémia művész-tanára mesterkurzust tart a zeneakadémistáknak.

A világhírű kürtművész 1937-ben született, és a weimari zeneakadémia elvégzése után a lipcsei Gewandhaus zenekar szólókürtöse lett. Szólista karrierje mellett tanít is a drezdai zeneakadémián, és vendégtanárként többek között Weimarban, Luzernben és Salzburgban. Gondozásában a klasszikus kürtmuzsika sok új kiadása, valamint számos általa felfedezett mű jelenik meg. Peter Damm a kürtművészet elismert szakértője.

Európán kívül gyakran vendégszerepel Japánban és az amerikai kontinensen is. Repertoárja a szólódaraboktól a versenyműveken át az ősbemutatókig terjed. Rádiófelvételek és lemezek őrzik játékát, amelyek közül a kritika a Mozart (Academy of St. Martin in the Fields, Sir Neville Marriner vezényletével) és Richard Strauss (Staatskapelle Dresden, Rudolf Kempe vezényletével) kürtversenyeit tartja etalonnak a világ kürtösei számára.

Az Erkel Ferenc Kamarazenekar koncertjein a közönség gyakorta találkozik a hazai és külföldi zenei élet kiválóságaival. Az együttes 1985-ben alakult a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola elsős hallgatóiból. Három év múlva az együttes már elnyerte a valenciai Fiatal Kamarazenekarok Fesztiválján a legjobb zenekar címet. Az elmúlt évek során Áldor Lili hegedűművész vezetésével évente 70-80 koncertet adnak. Repertoárjukon a kora barokktól a XX. századi zenéig szerepelnek művek, és több mint húsz mű ősbemutatója vagy magyarországi bemutatója fűződik a nevükhöz.

N. M.

Budapest Főváros Vagyonkezelő Központ Rt. (BFVK Rt.)
a Magyar Ingatlanszövetség tagja

LICITES ÉRTÉKESÍTÉSRE MEGHIRDETI

a Fővárosi Önkormányzat tulajdonát képező ingatlanait.

Cím	Hrsz.	Terület	Jelleg	Övezeti besorolás	Közmű az utcában	Induló ár Ft
Bp. XIII., Tomori köz 6.	26130/3/A/153	155 m²	helyiség		összközmű	7 500 000 Ft+áfa
Bp. II., Cserje u. 20.	15099/2	1044/482 m²	felépítményes	34	összközmű	56 000 000 Ft+áfa
Bp. VIII., Baross u. 5.		298/10000	16 db parkolóhely			30 000 000 Ft+áfa

Jelentkezés személyesen vagy írásban, munkanapokon 9.00 és 15.00 óra között, az alábbi címen:
Budapest Főváros Vagyonkezelő Központ Rt.
Ingatlanforgalmazási Iroda
1134 Budapest XIII. kerület, Váci út 23–27. XI. em. 1109-es szoba. Telefon: 349-7726

A jelentkezés lezárul: 1999. február 25-én (csütörtökön) 16.00 órakor
A licites értékesítés időpontja: 1999. február 26-án (pénteken) az alábbi időpontokban
Bp. II., Cserje u. 20. 9.00 óra; Bp. XIII., Tomori köz 6., 10.00 óra; Bp. VIII., Baross u. 5., 11.00 óra
A licit helye: Budapest Főváros Vagyonkezelő Központ Rt., **Budapest XIII., Váci út 23–27. XI. em. 1109-es szoba**

A licites értékesítésen részt vehet, aki a BFVK Rt.-nél átvehető tájékoztatóban közölt feltételeket elfogadja, a jelentkezési lapot kitölti és az induló ár 20%-át befizeti.

SAJTÓBÁLI MEGHÍVÓ

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége
1999. február 6-án rendezi meg a 117. Újságíróbált Budapesten, a Marriott Hotelban.

A hagyományos farsangi bálba szeretettel meghívja az újságíró társadalom minden tagját, tekintet nélkül arra, hogy ki melyik szakmai szövetség tagja.
A MÚOSZ várja mindazokat, akik közvetlenül segítik az írott és az elektronikus média munkáját. Számít az olvasók, a hallgatók és a nézők részvételére is!
A bál karitatív jellegű, az elmúlt évek gyakorlatához híven a MÚOSZ a bál nyereségét Szolidaritás Alapítványán keresztül a rászoruló újságírók szociális támogatására fordítja.

A jegyeket a Magyar Sajtó Házában
(1062 Budapest, Andrássy út 101.) lehet megrendelni.
Telefon: 322-5016, 322-1699/25
Telefax: 351-0646

A bál főszponzora a Mercedes-Benz

Adócsalás vagy igénytelenség

A pénzügyminiszter, az adózás rendjéről szóló törvénynek megfelelően, a *Pénzügyi Közlönyben* közzétette a szakmánkénti minimális jövedelemről szóló (1998-ra vonatkozó) irányelveit. Ebben tételesen meghatároztatott, hogy az egyes szakmákban mi a bevételi értékhatár, amennyi az adózótól elvárható.

Az irányelvben megjelölt jövedelemösszeg-határok vitathatók, és egyes szakmák között erősen eltérőek. Van, amelynél 234, és van olyan is, ahol ez a differencia egymillió 318 ezer forint. Nincs különbség viszont abban, hogy a szakmán belül egyedül dolgozó, esetleg tíz-tizenöt, vagy még több alkalmazottat foglalkoztató vállalkozóról van-e szó. Az átlagolás az egyedül dolgozóknak hátrányt, a több alkalmazottat foglalkoztatóknak előnyt jelent. Nem veszi figyelembe az irányelv, hogy az egyes szakmáknál a jövedelmek szinte teljes pontossággal ellenőrizhetők, másoknál ellenőrizhetetlenek. Az irányelv feltételezi, hogy a vállalkozó annyi bevételre tehet szert, amennyit akar, ezzel szemben az igazság az, hogy sok a kényszervállalkozó, és jelentős részük vevő- és megrendelőhiánnyal küszködik. Bevételük csekély, költségeik viszont egyre nőnek (bérlet, fűtés, világítás, telefon stb.).

Alkotmányjogi problémát vethet fel a diszkrimináció, hogy egyes csoportoknak (vállalkozók) többoldalas kérdőíven kell számot adniuk arról, miből éltek tavaly, másoknak nem kell nyilatkozniuk kiadásaik fedezetéről. Ha az adóhatóság a bekért nyilatkozatokból megállapítja, hogy az adózó vagyonának gyarapodásával és az életvitelére fordított kiadásokkal nincs arányban a jövedelme, akkor az adóalapját becsléssel állapítja meg. Ellentmondást látok abban is, hogy az egyik kis keresetű állampolgárnak „elhiszik", hogy havi tizenvalahányezer forintból megél, a másik esetében 70 ezret is kevesellnek. A kérdés itt az, hogy adócsalásról van-e szó. Nevezetesen: az adózónak a kevés jövedelme is elég a megélhetésére. A törvényi szabályozást is figyelembe véve megállapítható, hogy a gazdag ember csalhat büntetlenül, a szegény meg ártatlanul bűnhődhet.

Íme, a példa: két vállalkozó szakmai tevékenységéből a valóságban egyikük kétmillió, a másik ötszázezer forint jövedelemre tett szert. Az irányelvek 796 ezer forint minimáljövedelemmel számolnak. A gazdag könnyűszerrel tudja igazolni, miből élt, miből fedezte vagyongyarapodását, így az ügy irattárba kerül. A szegény embernél megállapítják, hogy a félmillió nem elegendő a megélhetésére. Az adóhatóság becsléssel fogja megállapítani az életvitel fedezéséhez szükséges összeget, és így a nyomorult a nem létező jövedelme után is adózni fog!

Véleményem szerint az irányelv kiadása és a költekezés igazolása helyett az adóhatóságnak ellenőrzéssel kellene megállapítania hitelt érdemlően, hogy az adózónak a valóságban mennyi volt a bevétele, és azt is, hogy költségei között olyan kiadásokat számolt-e el, amelyeket a törvény tilt, vagy nem engedélyez, a mentességeket jogtalanul vette-e igénybe, és ennek során pontosan meg lehet állapítani az adóköteles jövedelmeket.

Dr. Pőcze Béla
adótanácsadó
Budapest

A 22. cikkely

Az emberi jogok egyetemes nyilatkozatának 50. évfordulóján ideje mérleget készíteni az eltelt fél évszázad eredményeiről. Úgy tűnik, hogy a 30 cikkből csak a 22. cikkely egyetlen gondolatjelek közé zárt megfogalmazásának fele érvényesült: „számot vetve az egyes országok szervezetével és gazdasági erőforrásaival". Erre a kitételre hivatkozva, az államok nem tettek semmit az emberi jogok érvényesülése érdekében. A 30. cikkely tilt minden olyan értelmezést, amely a nyilatkozatban kinyilvánított jogok megsemmisítésére irányuló tevékenységet válthatna ki. Ezért nem menthető az államok passzivitása semmiképpen.

Mindemellett meg kell nézni, hogy ez a kitétel milyen környezetben szerepel. Idézem: „Minden személynek, mint a társadalom tagjának joga van a szociális biztonsághoz. Minden személynek ugyancsak igénye van arra, hogy – az államok erőfeszítései és a nemzetközi együttműködés eredményeképpen és számot vetve az egyes országok szervezetével és gazdasági erőforrásaival – a méltóságához és személyiségének szabadon való kifejlődéséhez szükséges gazdasági, szociális és kulturális jogait kielégíthesse." Két témáról van tehát szó. A szociális biztonsághoz való jogról, amelynek semmi köze a cikk további szövegéhez, és arról az igényről, hogy minden ember a méltóságához és személyiségének szabadon való kifejlődéséhez szükséges gazdasági, szociális és kulturális jogait kielégíthesse. A nyilatkozat megmutatja az ehhez szükséges teendőket is a gondolatjelek között: „... – az államok erőfeszítései és a nemzetközi együttműködés eredményeképpen és számot vetve az egyes országok szervezetével és gazdasági erőforrásaival –...". Tehát nemzetközi együttműködésre van szükség, amely az egyes országok teherbíró képességének felmérésével és a szükséges források átcsoportosításával oldandó meg. A szociális biztonsághoz való jog egyértelmű, azt már 50 évvel ezelőtt biztosítani lehetett és kellett volna minden ember számára. Az igény valóban nagyobb erőfeszítést, nemzetközi együttműködést kíván.

Ezt mondja ki a 22. cikkely, és nem azt, hogy az egyes országok gazdasági erőforrásaik szűkösségére hivatkozva szabotálhatják az általuk is aláírt nyilatkozatban foglalt jogok biztosítását.

József Róbert
Budapest

Hiányérzet

A hosszú ideje gyengélkedő közszolgálati televízió agóniája az utóbbi hónapokban felgyorsult. Az MTV vezetésével megbízott ügyvezető alelnök ugyan optimistán nyilatkozik új műsorrendről, színvonalas közszolgálati műsorról (Kétségek közt versengő csatornák, január 9.), mindezt teszi hétmilliárd forint adóssággal a háta mögött.

A csőd közeledtét jelzi, hogy mind több produkció vált át a kereskedelmi csatornákhoz, legutóbb a Nap-kelte „igazolt át" a TV 3-hoz. Az elvándorlás mára olyan helyzetet teremtett, hogy az MTV 1 műsorközlője érdemesnek tartja kiemelni, hogy ezen a csatornán a „Ki marad a végén" az egyedüli szellemi vetélkedő, a „Zeneszombat" pedig az egyedüli élő zenés show. Ha ez így megy tovább, akkor a többiek is gyorsan elérhetik ezt az állapotot. Számos néző – így magam is – a napi műsor átnézésekor – megszokásból – még mindig az MTV 1 ajánlásából indul ki, és az ott mutatkozó hiányokat a többi csatorna kínálatából igyekszik pótolni. Ám ragaszkodásunkat a szerkesztők nem sokra becsülik. Mindent megtesznek, hogy ne találjunk rá a megszokott műsorokra. Könnyed kézzel helyezik át mind a közszolgálati, mind a szórakoztató műsorokat az 1-es csatornáról a 2-esre, és fordítva, az egyik napról a másikra, délutánról délelőttre, arra számítva, hogy előbb-utóbb megszüntethető lesz a műsor a nézettség hiánya miatt.

Az MTV 1-en az adás kezdetekor naponta olvashatók a közszolgálati televíziózás ismérvei. A baj csak az, hogy ezek gyakran nem érvényesülnek. A hírműsorokban például olyan sematikus megoldásokkal sulykolják az információkat a nézőkbe, és olyan gyakorisággal, ami szégyen egy közszolgálati televízióra. Hasonló tendencia tapasztalható A Hétnél is, ahol a közszolgálatiságot mindinkább felváltja a kormány szolgálatának az igénye. A választott témákban újat nem tudnak nyújtani, a műsor lapos és érdektelen. Fél évvel ezelőtt A Hét még a hazai csatornák tíz legnézettebb műsora közé tartozott. Ma már nem jegyzik ott sem. Lehet, hogy ez a sors vár a közszolgálati MTV-re is?

Goda László
Budapest

SZMODIS IMRE RAJZA

Ságvári kontra Mansfeld

Bevallom, zsigeri indulatok vettek rajtam erőt, amikor megtudtam, hogy kormányunk megvonta az anyagi támogatást az '56-os Intézettől. A *Napi Magyarország* publicistáját illeti a „hála", hogy módomban áll bevallani, mennyire szégyellem a nemtelen emóciókat.

Rozgics Mária Erkölcsi és szakmai hitvallás című művében (január 16.) égbekiáltó szörnyűségekről tudósít. Egy levélből idéz, amelyet a Rákóczi Szövetség oroszlányi szervezete juttatott el hozzá. A szövetség elnöke megírta, hogy a forradalom és szabadságharc 41. évfordulójára városukban Mit tud a mai ifjúság '56-ról? címmel pályázatot hirdettek, és azt Oroszlány mind a hét iskolaigazgatójának átadták. Szomorúan tapasztalták, hogy a benyújtott két pályamű leginkább arról tanúskodott: menynyire nem ismeri a mai ifjúság 1956-ot. A gyerekek Mansfeld Péter nevével is csak most találkoztak először. Amikor megismerték élettörténetét, kérték a szövetség vezetőit, segítsenek abban, hogy iskolájuk – amely eddig a Ságvári Endre nevet viselte – hadd vehesse fel a nevét. Sem az iskola igazgatója, sem a polgármester nem merte vállalni a döntés felelősségét. A Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalását kérték, a válasz szerint: „A témakörrel foglalkozó történészek véleménye szerint mind Ságvári Endre, mind Mansfeld Péter a magyar szabadságért harcolt. Nincs olyan kutatási eredmény, amely ezt megkérdőjelezné, és ezért szükségessé tenne egy névváltoztatást."

Vigasztalásul közlöm a polgári lap polgári munkatársával, hogy a helyzet biztató, ám reménytelen. A Gondolat–jel január 17-i adásában Schmidt Mária, a miniszterelnök tanácsadója azt nyilatkozta, hogy azért volt szükség a pénzek megvonására, mert újra kell kutatni Kelet-Közép-Európa XX. századi történetét, benne Magyarországét is, mivel az eddigiek nem hitelesek. Szóval megnyugtathatom Rozgics Máriát, hogy a jó öreg Orwell szellemében „becsületes magyar történészek" (copyright: Pongrátz Gergely „örökös főparancsnok") fogják újraírni a múltat, és be fogják bizonyítani, hogy Ságvári nem ér fel Mansfelddel.

Dr. Király Gábor
Egerszólát

Az álom és kockázata

A nagy közlekedési dugó (Hétvége, január 2.) címmel megjelent írásban olvastam, hogy az EU közlekedési szakembereinek legnagyobb álma a hipermodern vonatok visszatérése.

Tudtommal a vasúti közlekedés gyorsításának titkát Nyugat-Európában már egyre kevésbé a nagy sebességű vonatok közlekedésére alkalmas új vasútvonalak építésében látják, mert irreálisan sokba kerül. A megoldás: nem új vasútvonalakra, hanem olyan vonatokra van szükség, melyek a régi pályákon a megszokottnál nagyobb sebesség elérésére képesek. Több nyugat-európai vasút igyekszik meghonosítani az Olaszországban kifejlesztett úgynevezett Pendolino-vonatokat. A technika lényege: kanyarban a futómű a kocsiszekrényt az ív belseje felé megdönti, így a vonatra ható oldalirányú erő – lassítás nélkül – csökken. A költségek pedig a nagy sebességű vasútvonalak árának töredékét teszik ki.

A német vasút (DB) Nürnberg környékén közlekedtet ilyen vonatokat, az utazók megelégedésére. Németország egyesítése után vetődött fel a Berlint Hamburggal összekötő mágnesvasút építésének ötlete. A technikát három nehézipari konszern fejlesztette ki. Ám ahogy egyre pontosabb műszaki és pénzügyi tervek készültek, úgy nőttek az építkezés előre látható költségei: most 15 milliárd márkánál tartanak. A szigorodó biztonsági előírások miatt az üzemeltetés sem ígérkezik nyereségesnek. Ma már egyedül a három kezdeményező iparvállalat lát fantáziát a beruházásban, amelyet közpénzekből tartanak megvalósíthatónak.

A szerző szerint a MÁV egyetlen európai szintű szolgáltatása az InterCity. Én is úgy gondolom, hogy e vonatok gyorsasága, kényelme és tisztasága komolyan hozzájárul népszerűségükhöz. Egyetlen tiszteletteljes kérdés: miért kell ezért pótdíjat fizetni? Talán ezek a rendes vonatjeggyel megváltott alapszolgáltatásba nem tartoznak bele?

Gál Attila
Regensburg

Úriember nem csibész...

Bankrablás történt. Kirabolták a Realbankot. Egy bankrablás önmagában nem nagy ügy, hiszen naponta kirabolnak takarékszövetkezetet, postát vagy pénzszállító autót. Ám itt nem voltak sísapkás, „fegyvernek látszó tárggyal" hadonászó „úriemberek", ahogy ezeket a rendőrségi hírekben nevezik. A Realbank kirablását fehér inges, nyakkendős, elegáns zakót viselő „úriemberek" – miért ne nevezhetnénk így őket is? – hajtották végre, talán ezért nincs nagy felhajtás, hírverés az ügy körül. A néhány százezret, esetleg néhány milliót eltulajdonító hétköznapi rablók után azonnal megindul a nyomozás, pedig mi az a milliócska a fehér galléros bankrablók zsákmányához, a 9,3 milliárd forinthoz képest!

Kirabolták a Realbankot. Az eset károsultja néhány kispénzű, idős nyugdíjas, aki megtakarított pénzecskéjét a Realbanknak adta át megőrzésre, vagy éppen a temetésére gyűjtött Reallízing-kötvényekben. Károsult az a fiatal pár, aki leendő otthona megteremtésének reményében vélte pénzét biztonságban tudni e bankban. Amit most kiraboltak. Nem álarcos, marcona figurák, hanem fehér inges, nyakkendős úriemberek. Bár én másnak nevezném őket. Lásd, mint fent.

Nóga Ferenc
Budapest

Hazáért, békéért?

Igen finoman fogalmazta meg Zappe László azt, hogy a Don-kanyari áldozatok emlékére tartott szentmisén miben tévedett a szentbeszédet tartó püspök, amikor úgy fogalmazott: „az ott elesettek a hazáért és a békéért harcoltak". (Visszaélés a szavakkal, január 14.)

Nem lehet és nem szabad vita tárgyává tenni, hogy a Donnál elpusztult magyar – és nemcsak magyar – katonákra emlékezni, tiszteletadással gondolni rájuk erkölcsi kötelességünk. Azt viszont a püspök úrnak – s a vele egyetértőknek – illene tudniuk, hogy nem a hazaszeretet hajtotta a 2. magyar hadsereg katonáit és a fegyvertelenül és hiányosan öltözött munkaszolgálatosokat a Don-kanyarba, hanem a hitleri birodalom iránt elkötelezett Horthy-rendszer. Erre a tébolyodott katonai vállalkozásra azt mondani, hogy a benne részt vevők a hazáért és a békéért harcoltak, meggyalázása a Don-kanyari halottak, az ott harcoló szövetséges erők – beleértve a Szovjetuniót is – és a több mint húszmilliós katonai és polgári áldozat emlékének.

Demeter Lajos
Nagymaros

LEVÉLTURMIX

Olasz Mihály (Debrecen): A Megújult az MDF-választmány (január 18.) címmel megjelent információban olvastam, hogy Székelyhidi Ágoston, az újonnan megválasztott választmányi elnök 1935-ben a romániai Medgyesbodzáson született. Szeretném a figyelmükbe ajánlani, hogy a község akkor is Magyarországon, közelebbről Békés megyében volt található.

✉

Tábori Ferenc (Budapest): Tisztelt honatyáink az Országházban esetenként szinte ölre mennek a kérdés eldöntéséért: ki engedélyezze a NATO-csapatok ki-be, keresztül-kasul haladását hazánk területén, légterén át. Mintha mi profitálnánk majd ebből, holott ez csak a NATO-nak üzlet. Szinte azonnal szállíthatnák az F–16-osokat, sőt a NATO-fegyverzet teljes arzenálját. Ezzel szemben az Európai Unióhoz csatlakozásunk időpontja a távoli ködbe vész.

✉

Takács András (Budapest): A Budapest mellékletben rendszeresen foglalkoznak a fővárosi mozihelyzettel. Novemberben azt adták hírül, hogy „eltűnt a városból negyvenhat mozi", majd január 13-án újabb három, technikai okok miatti bezárásáról írtak. Örömmel tudatom, hogy a XX. kerületben az év közepén megnyílt a Tátra filmszínház.

✉

Gellért Andor Tamás (Budapest): Három – véletlenszerűen kiválasztott – étteremben is ebédelhettem volna, mégsem tettem. Az egyikben lakto-vegetariánus rántott sajtot kínáltak, megszikkadt végekből, héjával egybesütve. A másikban kizárólag sertéshúsból készített ételeket tartottak az étlapon. A harmadikkal már nem is kísérleteztem. Ez volna az a híres vendégvárás-szíveslátás?

✉

Dr. Kardos Jánosné (Budapest): Megdöbbentőnek és abszurdnak tartom a kormány azon döntését, hogy harmincezer forint kárpótlást fizetnének a munkaszolgálatban, deportálásban életükből megfosztott (magyarul: meggyilkolt) magyar zsidók hozzátartozóinak. Bár semmilyen anyagi jóvátétel nem kárpótolja az erőszakosan elvett életet, de ha hazánkban az 1990-es években a kárpótlás az anyagi javak – különböző időben történt – elvétele mellett a szabadságtól való megfosztásra és az élet elvételére is kiterjedt, akkor a mostani döntés érthetetlen és elfogadhatatlan. Mennyivel ér többet vagy kevesebbet az egyik élet, mint a másik? Az egyik egymilliót, a másik harmincezret?

✉

Tóth Lajos (Kiskunhalas): Szeretném megnyugtatni Horn Gyulát: nem kell aggódnia a Népszabadságért. Majd eldöntjük mi, az olvasók, előfizetők, hogy kell-e nekünk vagy sem. Én inkább amiatt aggódom, hogy a hatalomra jutottak – tartozzanak bármely párthoz – igen gyorsan elfelejtették és elfelejtik, hogy kiknek a bizalmából kerültek a magas polcra! Az MSZP-képviselők is ezért buktak meg. Hetvenegy éves, sokszorosan bemocskolt, leköpött állampolgárként – vagy már nem is tudom, mi a címem – aggódom a baloldalért, a romlásnak indult nemzetünkért. Mint az oldott kéve egy szála...

✉

Gyergyói Tiborné (Budapest): Úgy tűnik, hogy idén befejezte pályafutását a Rádió Classic. Sajnálatos, hogy ilyen rövid életű volt, pedig az ideális rádiózást testesítette meg. A sugárzott klasszikus zenét a vidámabb és közismertebb művekből válogatták, az előadók a legmagasabb színvonalat képviselték. Összességében: kellemes, barátságos hangulatot teremtő műsor volt, jól lehetett mellette dolgozni, autózni. Érdekelne, miért kellett megszüntetni, ahelyett, hogy sugárzását vidékre is kiterjesztették volna?

✉

Schwarcz Sándor (Debrecen): Decemberben négynapos „holocaustkonferencia" volt Washingtonban. A holocaust szót használták fel a milliomosok örökösei, a Hatvanyak, a Herzogok és a többi gazdagok, akik vissza akarják kapni a második világháború után magyar és orosz múzeumokba került műtárgyakat. Nem Grósz néniről, Friedmannról bácsi és a többi idős, beteg, nehéz sorsú túlélőről konferenciáztak, hanem a milliomosok örököseinek a műtárgyairól. A zsidó vagyonosok műkincseiről naponta megjelenő híradások a más vallásúakban bizonyára irigységet válthatnak ki. Pedig ez a történet nem rólunk, kisemberekről szól. Nem a nyolcvanesztendős, több lágert is – én ötöt ismertem meg belülről! – megjártakról, akik éreztük a krematóriumok bűzös „illatát", és a csodával határos módon maradtunk életben, és ma is csendben, szerény körülmények között élünk. A mi összes vagyonunk és kincsünk nem más, mint az életünk.

Az olvasói leveleket a szerzők hozzájárulása nélkül, mondanivalójuk tiszteletben tartásával, rövidítve jelentetjük meg. Névtelen, címhiányos leveleket nem közlünk. Az itt megjelent vélemények nem okvetlenül azonosak a szerkesztőségével.

Üzenetrögzítőnk telefonszáma: 250-1680/346-os mellék.

Gyönyörűséges életem volt

Születésnapi beszélgetés Bessenyei Ferenc színművésszel

Nyolcvanadik születésnapját ünnepli ma Bessenyei Ferenc, a Nemzeti Színház örökös tagja. A művész – számos nagy sikernek örvendő színházi és filmszerep alakítója – az elmúlt nyolc évtizedről, a pályáról beszélt a Napi Magyarországnak.

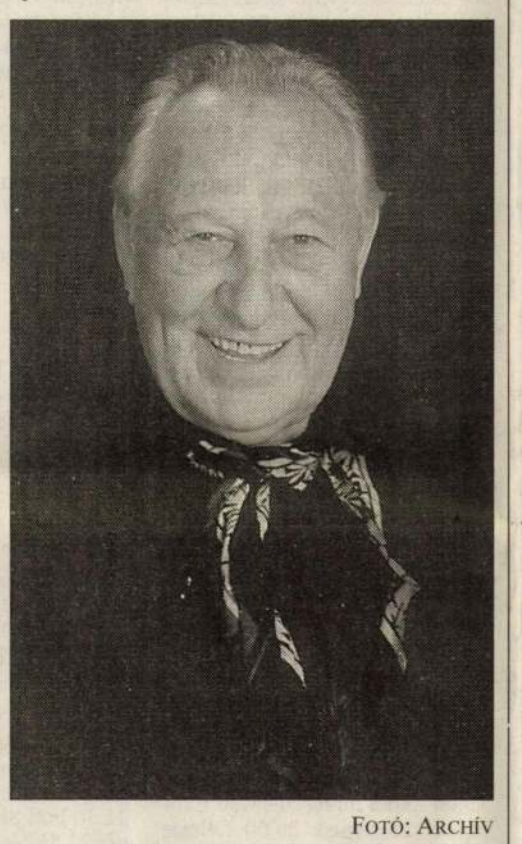

FOTÓ: ARCHÍV

– Csodálatos éveket őrzök szülővárosomról. A Pál utca és a Kincses temető között volt egy nagy tó, amit hatalmas nádas övelt körbe. Sokat csónakáztunk, átszottunk a pajtásaimmal. Sajos minden évben belefulladt valaki közülünk, így az önfeledt evetésbe szomorúság is vegyült.

– Emlékszik az első szerepekre?

– Vásárhelyen volt egy katolikus ifjúsági liga, afféle önképzőkör. Játszottuk A vén gazember, én voltam a címszereplő, ert nekem volt a legmélyebb angom. A nézőtér mindig zsúfolásig megtelt, mindenkit látunk, aki később már partner ett: *Fónay Márta, Madarász Laci, Rajz Jancsika,* nagyszerűbbnél nagyszerűbb emberek, akik tisztán és nagy szeretettel csinálták a színházat... Életem további alakulásában is *Tóth Lajos* karnagy úr atyai gondoskodása volt a legfontosabb. Ajánlólevelével a kezemben jelentkeztem az ott vendégeskedő társulatnál... hogy mit szavaltam, énekeltem, nem tudom, csak azt, az egész olyan volt, mint valami tündöklő káprázat. Tagja lettem a szegedi színháznak. Szegényen éltünk, az ügyeletes tűzoltótól kértük el a csizmát, előadás után olcsó szalámivégekből készítettünk vacsorát, és játszottunk minden este.

– Azután Miskolc, Pécs következett, majd a főváros. A nagy szerepek, a hatalmas kihívások.

– Azért gyönyörűséges ez a pálya, mert este héttől tízig én vagyok hatalmon. Egyetlen rendező sem szólhat bele, hogy mit csináljak. Senki nem kívánhat magának szebb életet, mint amilyen nekem adatott. A színház az emberi szellem legmagasabb rendű igényei közé tartozik, az emberi szellem tisztessége és méltósága szolgálatában áll. Az ember önmaga fölé tudja emelni. Pályámra visszatekintve: a nagy szerepek hozzájárultak ahhoz, hogy fölébresszük egymásban a példaképek iránti tiszteletet. Ezek a hősök hatalmas erkölcsi erőt jelentenek a számunkra, iránytűt mutatnak minden időben. Megint csak mondom, sokadszorra is: az a dolgom, mint színésznek, hogy egy élet munkájával olyan mondatot fogalmazzak meg, ami senkinek se jut eszébe, vagy az, hogy a világ drámairodalmából egy tiszta gondolatot kiszűrjek!

– Lampedusa regényének öreg grófja mondja, hogy boldog egy-egy pillanatra volt életében.

– Én hetven évvel ezelőtt, Vásárhelyen voltam a legboldogabb. Utoljára, igazán. Később rám szakadt a felelősség. Azért éltem, hogy embertársaim is éljenek, segítsek megoldani életük gondjait. A színházi esték kis győzelmek voltak a halálon! Kis örömet és erőt loptam az emberek szívébe. Észre sem vettem, hogy nyolcvanéves lettem. Teszem most is a dolgomat... Jól vagyok; itt vannak a lovaim és körülöttem a gyönyörű természet, a gyógyító csönd. Nagyszerű emberek között élhettem. *Balczó, Kárpáti Rudolf, Papp Laci,* olyan emberek, akik elérték, hogy győzzenek, és mi velük együtt énekelhettük a Himnuszunkat. Tudtuk, sok embertársunkat szégyenítették meg, sokan meghaltak – az ellenkezés makacsságát ez adta meg: a küzdelmet. Ilyen korban élhettem, a legnagyobb költők és színházcsinálók korában. Boldog vagyok, hogy ehhez én is adtam néhány gondolatot.

FENYVESI FÉLIX LAJOS

A fődíjat nem adták ki – Különdíj a 6:3-nak

Befejeződött a 30. Magyar Filmszemle

Tegnap este a Corvin Budapest Filmpalota Korda Sándor Termében a díjkiosztó ünnepséggel véget ért a 30. Magyar Filmszemle. A játékfilm kategóriában a zsűri idén nem adta ki a fődíjat, a kísérleti kisjátékfilm kategóriában pedig egyáltalán nem osztott díjat.

Az ünnepségen *Koltai Lajos* operatőr, a Magyar Filmszemle Tanács elnöke foglalta össze röviden az idei szemle tanulságait, és ismertette az életműdíjasok névsorát. *Böszörményi Géza* és *Gaál István* rendező, *Horváth Teri* és *Garas Dezső* színművész, *Makay Árpád* operatőr már a megnyitón átvette a díjat.

A szemle zsűrijeinek döntését az elnökök, *Schlett István* (játékfilmek) és *Gazdag Gyula* (nem fikciós filmek) ismertették.

Eszerint a játékfilm kategóriában a rendezői díjat *Enyedi Ildikó* kapta Simon Mágus című filmjéért. Ugyane film fényképezéséért *Máthé Tibornak* ítélték az operatőri díjat.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által adományozott különdíjat *Tímár Péter* kapta 6:3 című filmjéért. Ez a film nyerte a várhatóan legnépszerűbb film (közönségfilm) díját is. A Közel a szerelemhez írója, *Salamon András* vehette át a legjobb forgatókönyvért járó díjat.

A legjobb női színész díját – megosztva – *Csere Ágnes* és *Varga Klára* kapta a Visszatérés című filmben nyújtott alakításukért. Megosztva adták ki a legjobb férfi színész díját is: *Andorai Péternek* a Simon Mágus címszerepéért és *Eperjes Károlynak* az Egy tél az isten háta mögött, valamint a 6:3 című filmekben nyújtott alakításáért.

A nem fikciós (dokumentum-) filmek fődíját megosztották *Tölgyesi Ágnes* Pipacsok és *Forgács Péter* A dunai exodus című filmje között. A rendezői díjat Játék az egész élet című filmjéért *Zelki János* kapta. Kiadtak több különdíjat is: *Csukás Sándor* operatőrnek a Koko és az Elszállt egy hajó a szélben című filmekben végzett munkájáért, valamint *Gyarmathy Líviának* az A mi gólyánk és *Mihályfi Lászlónak* az Igazságtétel című filmért.

Díjat adtak, régi szokásukhoz híven, a filmszemlén részt vett külföldi filmkritikusok is. A *Gene Moskowitzról* elnevezett díjat *Jancsó Miklós* filmjének – Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten – ítélték. 1998 legnagyobb közönségsikert aratott magyar filmje, az A miniszter félrelép (rendezők és főszereplők: *Koltai Róbert* és *Kern András*) is díjat kapott. Évente megszavazzák a Színház- és Filmművészeti Főiskola hallgatói a nyakkendődíjat legrokonszenvesebb tanáraiknak. Idén *Simó Sándor* és *Kende János* gyarapodott egy-egy szép nyakkendővel.

T. I.

Túl a mélyponton

Biztató a magyar filmgyártás jövője

Várhegyi Attila, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának államtitkára adta át a Magyar Mozgókép Közalapítvány különdíját a 6:3 című film alkotóinak a 30. Magyar Filmszemle zárónapján. Ebből az alkalomból kérdeztük az államtitkár urat a hazai filmgyártás helyzetéről.

– Igazán kellemes meglepetést okozott a Magyar Filmszemle, már csak azért is, mivel jó ideig úgy tűnt, a jubileumi esemény elmarad. Ehhez képest a kerek számhoz méltóan bőséges termésből válogathattak a szervezők. Mindez korántsem jelenti azt, hogy a hazai filmgyártás helyzete rózsás lenne. Azt azonban bátran elmondhatjuk: a mozgóképes művészet túljutott mélypontján. Most az a felelősség hárul mind a kulturális kormányzatra, mind a filmes szakmára, illetve a művelődés ezen területén működő testületekre, hogy a kezdeti fellendülést megpróbálják minden eszközzel támogatni. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma ennek érdekében pályázatot ír ki fiatal filmesek számára, amely három alkotó pályakezdéséhez nyújt segítséget ötvenötven millió forintos támogatással. Örömmel tapasztaltam, hogy a szemlén vetített filmek visszatükrözni látszanak a társadalomban megjelent bizakodást.

– Milyen segítséget kíván nyújtani a minisztérium a gödörből kilábaló filmművészetnek?

– A 2000. január 1-jén kezdődő s nyolcvanöt héten át tartó millenniumi eseménysorozatok keretében hetente szándékozunk bemutatni egy-egy korábban készült hazai filmalkotást a televízió képernyőjén. Emellett idén három játékfilmet – *Bereményi Géza Széchenyi* életét feldolgozó Híd emberét, *Nemeskürty István* Sacra korona, a szent korona történetét bemutató filmtervét és *Mészáros Márta* Csodálatos mandarin című, *Bartók* zenéjére álmodott, ám mai környezetbe helyezett alkotását –, valamint *Jankovics Marcell* egész estés, Csodaszarvas című rajzfilmjét támogatja a kulturális tárca.

DITZENDY

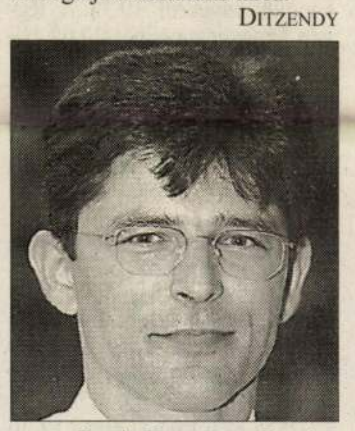

FOTÓ: HATLACZKI BALÁZS

Ma kezdődik a berlini filmfesztivál

Holocaust és Hollywood

Negyvenkilencedszer rendezik meg Berlinben azt a filmfesztivált, amelynek története, eseményei, botrányai híven tükrözték a második világháború utáni évtizedek világpolitikájában végbement konfliktusokat, feszültségeket és enyhüléseket is.

A botrányok legemlékezetesebbje *Michael Cimino* filmje, A szarvasvadász körül tört ki 1978-ban. A film úgynevezett orosz rulett jelenete miatt – tiltakozásul – a szovjet blokk országainak képviselői kivonultak a fesztiválról. *Mészáros Márta* filmje viszont, az Örökbefogadás 1975-ben, *Larisza Sepityko* alkotása, a Kálvária 1977-ben, és *Gleb Panfilov* munkája, a Téma 1987-ben Arany Medvét, azaz nagydíjat kapott, sőt 1985-ben nagydíjas volt az NDK-beli *Rainer Simon* Az asszony és az idegen című filmje is, bár abban az évben két nagydíjat adtak ki a – ne feledjük – nyugat-berlini filmfesztiválon. Bizonyos kétarcúság tehát mindig is jellemezte ezt a filmes találkozót.

E kettősség az idei fesztiválon is megmutatkozik. A ma kezdődő találkozón ugyanis egyfelől a holocaust, a háború, a romokban heverő Berlin, másfelől a hollywoodi ragyogás és látványosság adja az alaphangot. A versenyben részt vevő huszonöt filmből kilenc jött Amerikából, tehát a mezőny több mint egyharmada. De ezek nem mind a megszokott hollywoodi termékek. Igaz, hogy ott lesz *Nicolas Cage* új filmje, a 8 mm (nyolc milliméteres filmfelvevőről van szó), amelyben példás családapából bosszúálló gyilkossá torzuló hőst alakít a sztár. Bemutatkozik *Bruce Willis* soron következő akciófilmje, a *Kurt Vonnegut* regényéből készült Bajnokok reggelije is, és a húsz éven át „eltűntnek nyilvánított" rendező, *Terrence Malick* is bejelentkezett. Ő ugyan megkapta 1979-ben a rendezés díját Cannes-ban a Mennyei napok című, első világháború idején játszódó filmjéért, s operatőre, *Bobby Byrne* is Oscart nyert ugyanebben az évben a filmért, de azóta eltűnt a stúdiók világából. Most ismét háborús témát dolgoz föl: Az őrület határán a második világháború csendesóceáni harcainak egyik legvéresebb színhelyén, Guadaloanal szigetén játszódik. Ez azonban csak az egyik oldal.

A másik oldalt *Spielberg* és néhány dokumentumfilm jelenti. Ezek a holocausttal foglalkoznak. Spielberg Shoah Foundation elnevezésű alapítványa első filmjeként Az utolsó napok címmel a világháború szörnyűségeit és a haláltáborokat túlélt magyar zsidók visszaemlékezéseit dolgozza föl. Az Egy specialista című dokumentumfilmben eddig ismeretlen felvételeket láthatunk az *Eichmann* ellen lefolytatott, 1981-es jeruzsálemi perről és a vádlottról magáról. Egy másik dokumentumfilm Nem! Az ellenállás tanúi, München, 1933–1945 címmel személyes vallomásokat tartalmaz, A bezárt ország pedig a svájci hatóságok háború alatt tanúsított magatartásával foglalkozik.

A holocaust idejébe, közelebbről a Berlinért folyó harcok időszakába helyezi cselekményét a fesztivált nyitó film, az Aimée és Jaguar is. A rendező, *Max Färberböck* két nő, az ellenállásban aktívan részt vevő zsidó Felice és a tiszta árja, az anyasági érdemkereszttel kitüntetett Lilly kapcsolatát, sőt ennél többet jelentő viszonyát vitte filmre egy olyan vészhelyzetben, amelyben nem az emberség, a szeretet, a nagy szenvedélyek, hanem a bombák és gránátok játszották a főszerepet. A filmtől sokat várnak, s ezt az is jelzi, hogy bár már egy éve kész, bemutatóját a fesztiválra tartogatták, és a gálavetítés után, csütörtökön már Németország-szerte a mozikba kerül.

TAKÁCS

MOZART-MŰ BEMUTATÓJA. A megszabadított Betulia című Mozart-mű magyarországi bemutatóját tartják szombaton a Zeneakadémia kistermében. *Mozart* a kétrészes olasz oratóriumot *Metastasio* bibliai témájú szövegére írta Padova megrendelésére, 1771-ben. A darab felcsendül még február 16-án, kedden is, szintén jótékony célú hangversenyen. A koncertek ingyenesek.

A szajha útja

Csernus Tibor festményei a Műcsarnokban

William Hogarth angol festő (1697–1764) 1732-ben festette A szajha útja (Harlot's Progress) című, hat képből álló sorozatát, amely rézmetszet formájában hamarosan széles körben elterjedt, sosem látott népszerűséget hozva alkotójának. Nem véletlenül: a sorozat, akárcsak párja, A ficsúr története, a kor züllött erkölcseit bírálja, a rossz bukásáról, a jó győzelméről ad a bűnös rosszat oly vonzó módon megjelenítő példázatot.

Több mint két és fél évszázaddal később *Csernus Tibor* festményei mondják el újra a történetet. A hatvanas évek eleje óta Párizsban élő művész Műcsarnokban kiállított hét festménye úgy merít ihletet Hogarth metszeteiből, hogy miközben a néző képről képre felismerheti a párhuzamokat a két sorozat között, a kortárs művek alapvetően más problémakört dolgoznak föl, mint a XVIII. századi előképeik. Ha Hogarth számára a morál, a polgári társadalom jelentette a vizsgálódás centrumát, Csernus a festészet lehetőségeit vizsgálja, a tradíció továbbélésének esélyeit. „A tradíció – fogalmazott néhány hónappal ezelőtt az Új Művészet folyóiratban *Lajta Gábornak* adott interjújában – innen, felőlünk visszatekintve a még látható festészet. Vagyis, amiben még lehetett látni, hogy mi volt a festészet. A kortárs művészet... nem adja meg azt az áhítatot, amit az ember érez, amikor lát egy *Piero della Francescát.* Hiányzik ez az élmény, és ezért beszélek tradicionális művészetről."

A sorozat témája innen tekintve akár véletlen is lehetne, mégsem az. Hogarthhoz, ifjúkori inspirálójához tulajdonképpen visszatalált a festő, akit a nyolcvanas években elsősorban *Caravaggio* drámai stílusa foglalkoztatott. A Hogarth metsze-tein felbukkanó, szinte szimbolikusnak tekinthető részletek, tárgyak, emberek mintegy a látvány által inspirált szabad improvizációra kínáltak lehetőséget. Nem annyira az egykori szereplők közötti társadalmi, morális kapcsolatrendszer foglalkoztatja tehát, hanem az a kérdés, hogy a huszadik század végén „újrarendezhető-e" a történet, újramondható-e a festészet nyelvén úgy, hogy miközben megőrződik az inspiráló forrás hitelessége, művészi szempontból hiteles lesz a sokalakos figurális kompozíció, személyes, egyben általános érvényű a festői nyelv. Négy év intenzív kutatómunkájának dokumentuma a Műcsarnokban bemutatott sorozat, amelyben nem is szerepel minden elkészült variáció, s amelynek egyes darabjain a festő még az elküldésük előtti utolsó pillanatokban is dolgozott (az egyik kép a már elkészült reprodukciókhoz képest is változott). A történet színhelyét London helyett a festő műterme körüli világ, a Montmartre utcái adják, a „sztori" egy ottani bárban indul és a Rue Caulaincourt felüljárója alatt, a híres temetőben ér véget. Történeti, művészettörténeti előkép és a huszadik század végi látványelemek ötvöződnek e megoldás révén, ahogyan a figurák megjelenítésében is különböző időbeli, festői rétegek találkoznak. Egyfelől az eredetitől meglehetősen eltávolodó kompozíciókként értelmezhetők a művek, másrészt viszont nagyon is tudatosan újra- és újrarendezett jelenetekként, amelyek szereplői között modellként, rendezőként szinte mindegyik festményen felbukkan magának a művésznek az alakja is – hol önarcképszerű pontossággal megfestve, hol inkább csak jelezve a többiek között elfoglalt helyzeten keresztül. S miközben az eredeti történet lassan, de megállíthatatlanul halad a végkifejlet felé, azaz véglegesen múlttá, immár előbb a gyász, majd a csöndes emlékezés tárgyává válik a szajha bűnös-izgalmas élete, új fejezet íródik a festészet krónikájában, amely – mondja a néző Csernus képei láttán – még so-káig jelen idejű, sokfelé ágazó, színes történet marad. Nagyon tradicionális. Nagyon időszerű.

P. SZABÓ ERNŐ

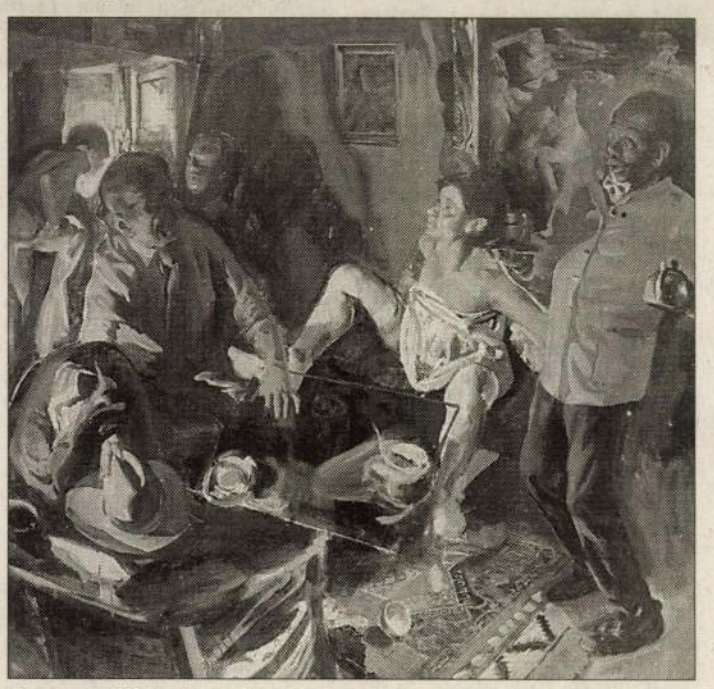

Csernus Tibor festménye

Heti rádió- és tévéműsor

Február 11., csütörtök

KOSSUTH: 4.30 Krónika 9.05 Napközben 11.06 A Szabó család 11.35 Krasznay Péter emlékiratai 12.00 Krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.06 Vendég a háznál 13.20 A lourdes-i látnok 13.30 Tanúim lesztek! 14.04 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Irodalmi figyelő 14.55 Aranyalap 15.07 Beszéljük meg! 16.00 Krónika 16.20 Hasznos tudnivalók 16.25 Harmóniában a Matávval 17.05 Magyarországról jövök... 18.00 Krónika 19.06 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.39 A nyugati hadtest 20.04 Hagyományápolók 20.30 Határok nélkül 21.05 Magyar jazzegyüttesek 21.25 Kossuth-klub 22.00 Krónika 22.30 Hangos recept 23.04 Mindenki zeneiskolája 23.45 Smetana: Moldva

PETŐFI: 4.33 Hajnali dallamok 7.38 Sportreggel 8.00 Petőfi-délelőtt 13.00 Naprakész 13.04 Hétköznapi jogvédő 13.12 Sporthírek 14.00 Kabarécsütörtök 17.05 Dobogó 18.01 Délutáni csúcs 19.03 Észkerék 19.30 Kölyökrádió 20.00 Candide vagy az optimizmus 20.53 Zene 21.03 A P. Mobil együttes összes felvétele 22.00 Modemidők 22.30 Menza 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi... 0.00 Éjfél után...

BARTÓK: 6.03 Muzsikáló reggel 8.05 Pódium 10.05 A goromba tábornok esete 11.00 Katonásan 11.45 A Szederinda együttes felvételeiből 12.05 Hangverseny délidőben 13.41 Misura Zsuzsa operaáriákat énekel 14.05 Így látták... 14.54 Zenekari muzsika 15.45 Ökológiai akadémia 16.05 Muzsikáló délután 18.05 Délutáni hangverseny 19.05 Rádióhangversenyekről 19.35 A tegnap hangversenyeiből 20.02 Hírek 20.07 Versek 20.53 A századforduló operáiból 21.48 Petőfi Sándor minden verse 22.05 Kamarazene 22.35 Barokk vonósszonáták 22.56 Új magyar zene a rádióban

MTV 1: 5.45 Hajnali gondolatok 5.50 Határtól határig 6.00 Szabadság tér 9.00 Bor és hatalom 9.35 Kincsestár 11.05 Túrabakancs 11.30 A szerelem jogán 12.00 Híradó 12.15 A. K. T. 12.25 Lezáratlan akták 12.30 UNI-jó 12.40 Második lehetőség 13.30 Tattingers 14.20 Képzőművészeti műsorok 15.10 Csillagok égen és földön 16.00 Együtt 16.55 Családorvos 17.20 Kormányváró 17.45 Körzeti híradók 18.00 Pap, festő vagy író? 18.20 Hang-szál(l) 18.45 Gyerekeknek! 19.00 A bestia 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Szomszédok 20.30 Kincsestár-kabaré 21.00 Hölgyválasz 21.45 Nevetett ma már? 22.05 Aktuális 22.25 Kenósorsolás 22.30 VilágKép 23.00 MM 23.10 Az olimpia nyara – ném. film

MTV 2: 8.00 Tudóra 9.00 aktuális 9.30 Tanoda 10.30 Szomszédok 11.00 Tanoda plusz 12.00 Telesport magazin 12.30 Híradó 12.45 A. K. T. 12.55 Lezáratlan akták 13.00 Tévémagiszter 14.00 Bor és hatalom 15.25 Repeta 16.55 Öregberény 17.30 Kincsestár 19.00 Magyarország ma 19.30 Mesetár 19.50 Van öt perce? 20.00 Híradó, sporthírek 20.30 A Comédie Francoise vendégjátéka a Vígszínházban 20.40 Nők iskolája 22.00 Visszatérés Édenbe 22.45 Mélyvíz 23.55 Napbúcsúztató

DUNA TV: 5.30 Virradóra 9.00 Reggeli muzsika 9.10 Kismamaklub 9.40 Régiók – ism. 10.15 Táncház 10.50 Clara 11.40 Esti kérdés 11.55 Vers 12.05 Lapozó 12.20 Anziksz 12.35 Valaki bennem tovább él 14.20 Stephen Hawking kozmológiája 15.10 Honolului nászút 15.30 Az óceán lánya 15.55 Katedra nélkül 17.00 Élő forrás 17.35 Mese 18.00 Híradó 18.20 Váltó 18.55 Hej, hej, helyesírás! 19.05 Blanche – fr. film 20.35 Vásáry Tamás zongorázik 20.45 Esti kérdés 21.00 Híradó, sport 21.40 Al Manach 22.20 Szabadkikötő 22.30 Mese 22.45 Távoli hangok, csendes életek – brit film 0.05 Híradó 0.20 Vers – ism.

RTL KLUB: 6.05 Varázslatos álmok – ism. 6.30 Jó reggelt! 9.00 Receptklub 9.10 Esmeralda 10.00 Megveszem ezt a nőt! 10.50 Az első csók 11.15 .hu 11.45 Barátok közt 12.10 Lois és Clark 12.57 Játék 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Receptklub 13.30 Vészhelyzet 14.20 Klipklub 14.40 Rajzfilmklub 16.00 Az első csók 16.27 Játék 16.30 Lois és Clark 17.25 100-ból egy 17.52 Játék 17.55 Esmeralda 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Barátok közt 20.00 Pensacola 20.50 David Copperfield: Az Orient expressz rejtélye 21.45 Híradó, időjárás 22.00 Megdöbbentő világ 23.00 Metró – fr. film 0.40 Fókusz – ism. 1.00 Divatklip

TV2: 5.55 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Délelőtt a tv2-vel 13.30 Nagymenő balek 15.10 Kedves nővérkék 15.35 Az Acapulco-öböl 16.00 Kakuk! 16.25 Stefanie 17.15 Gazdagok és szépek 17.40 Sunset Beach 18.30 Plusz 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.50 Joker 19.55 Forró nyomon 20.45 Légi zsaruk 21.45 Jó estét, Magyarország! 22.45 Jolly Joker 23.35 Magyarország holnap 0.05 Szép új világ 0.35 Vers éjfél után

TV3: 5.50 Nap-kelte 9.00 Esti gyors – ism. 13.10 7.05 Video Hits No 1. 17.10 72 óra 17.40 Dinasztia 18.30 Hír3 19.00 A Simpson család 19.30 Egy rém rendes család 20.00 Űrháború: 2063 20.50 Az utolsó csillagharcos 22.30 Esti gyors 23.20 Dinasztia – ism. 0.10 72 óra – ism.

MSAT: 0.00 Music Box 6.30 Nickelodeon 15.30 Bulivonal extra – ism. 16.00 Nickelodeon 18.30 Játszd újra... 19.00 Music Box Top Ten 19.30 Alak-Art 20.00 Belső erő 21.45 Alak-Art 22.15 Music Box

SZÍV TV: 7.00 Naparagorgó 15.30 Meditációs jóga 16.15 Bababörze 16.30 Sport 18.00 Lesen 19.00 107 19.30 G. I. Joe 20.00 Szédülj el! 20.30 Sztárbár 21.00 Sport

HBO: 6.30 Sztárközelben: Annette Bening 6.55 Jó barátok 7.20 Állati élet 8.15 Ellenséges vizeken 9.50 Egy bébi és más semmi 11.35 Égiposta 13.25 Angie 15.10 Jack, a villám 16.45 Kerge kacsák 3 18.25 Ellenséges vizeken 20.00 Visszapassz – Earl Mangault, a „kecske" 22.00 Melrose Place 22.45 Rossz vér 0.15 Első számú közellenség 1.45 Kaliforniai álom

Február 12., péntek

KOSSUTH: 4.30 Krónika 9.05 Napközben 11.05 Cigányfélóra 11.35 Krasznay Péter emlékiratai 12.00 Krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.06 Vendég a háznál 13.20 Goldmark Károly kórusának felvételeiből 13.30 Zsidó vallási félóra 14.04 Klasszikusok mindenkinek 14.35 John Updike: Konspiráció 14.54 Irodalmi műsorajánlat 15.06 Parlamenti ütköző 16.00 Krónika 16.25 Talpalávaló 17.06 Magyarországról jövök... 18.00 Krónika 19.06 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 A nyugati hadtest 20.04 Magyar daloskert 20.30 Határok nélkül 21.05 Részletek a Cotton Club Singers új albumáról 21.25 Fórum 22.00 Krónika 22.30 Szellemtörténetek 23.05 Nagy mesterek

PETŐFI: 4.33 Hajnali dallamok 6.03 Reggeli csúcs 8.00 Petőfi-délelőtt 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Naprakész 13.04 Biztonságban 13.12 Sporthírek 13.44 Korkérdés 14.00 Péntektől péntekig 14.40 Poggyász 15.50 Natúr hét 17.05 Dobogó 18.01 Délutáni csúcs 19.00 Hírek, időjárás 19.03 Nemzetközi slágerlista 19.30 Kölyökrádió 20.00 Dokumentumműsor 21.03 Garázs 21.30 „Füst a víz felett..." 22.00 Jazzkoncertek 23.00 Hírpercek, sporthíradó 23.15 Enynyi... 0.00 Éjfél után...

BARTÓK: 6.03 Muzsikáló reggel 8.05 Pódium 9.12 Nagy mesterek műveiből 10.05 Vonzódások 11.00 Népszerű operarészletek 11.39 Szülőföldem 12.05 Hangverseny délidőben 13.38 Vida János műveiből 14.05 Így látták... 14.54 A három Pinto 15.55 Poggyász 16.05 Muzsikáló délután 17.00 Kulturális hírek 18.05 Operamagazin 18.55 Ez van! 19.05 Olasz muzsika 20.05 Kapcsoljuk a Müncheni Herkulessaalt 21.00 Versek 22.10 Rádióénekkarok felvételeiből 22.40 A XX. század nagy zongoristái

MTV 1: 5.45 Hajnali gondolatok 5.50 Határtól határig 6.00 Szabadság tér 9.05 Bor és hatalom 9.35 Kincsestár 11.00 Gyerekszoba 11.30 A szerelem jogán 12.00 Híradó 12.15 A. K. T. 12.25 Lezáratlan akták 12.40 Szenzáció 13.30 Teljes biztonsággal 14.15 Jelfák 14.25 A kölcsönkapott Föld 15.00 Fűben-fában 15.30 Gyerekeknek! 16.00 Körzeti magazinok 17.00 Évgyűrűk 17.30 Téka 17.40 Pardon, lehetne kevesebb? 17.45 Körzeti híradók 18.00 Ablak 19.00 Újra a Mézga család 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 A nyakék románca 21.00 A jog hálójában 22.50 Aktuális 23.10 Kenósorsolás

MTV 2: 8.00 Tudóra 9.00 Aktuális – ism. 9.20 Néprajzi értékeink 9.30 Tanoda 10.30 Szomszédok 11.00 Tanoda plusz 12.00 VilágKép – ism. 12.30 Híradó 12.45 A. K. T. 12.55 Lezáratlan akták 13.00 Tévémagiszter 14.00 Bor és hatalom 15.20 Repeta 16.55 Öregberény 17.30 Európa Galéria 17.55 Magyar Ház 18.20 Delta 2000 – ism. 18.45 Lyukasóra 19.35 Mesetár 19.55 Minden, ami zene 20.00 Híradó, sporthírek 20.30 Trónöröklés, trónvitszályok az Árpád-korban 21.00 Magyar Ház 21.30 Mr. és Mrs. Bridge 23.30 Mélyvíz 0.30 Napbúcsúztató

DUNA TV: 5.30 Virradóra 9.00 Reggeli muzsika 9.10 Váltó – ism. 9.45 Al Manach 10.35 A nagy kék jelzés... – magy. film 11.55 Vers 12.05 Lapozó 12.20 Lóverseny 12.35 Esti kérdés – ism. 12.45 Kedves 13.25 Néptáncok 13.40 Hannibál és a „Sivatagi vihar" hadművelet 14.30 A csúcstartó bogarak 15.00 VirTUS – ism. 15.30 Pop-sa-rock 16.00 Adrian Mole 16.25 Miénk a tér 17.30 Mese 18.00 Híradó 18.20 Közép-európai Magazin 18.55 Hej, hej, helyesírás! 19.00 Összkép 19.35 Wycliffe 20.25 Szellem a kísértetvárosban 20.45 Esti kérdés 21.00 Híradó, sport 21.40 Folytassa... az idegenlégióban 23.15 Híradó 23.30 Vers – ism. 23.35 Gyerekgyilkosságok – magy. film

RTL KLUB: 6.05 Varázslatos álmok – ism. 6.30 Jó reggelt! 9.00 Receptklub 9.10 Esmeralda 10.00 Megveszem ezt a nőt! 10.50 Az első csók 11.45 Barátok közt 12.10 Lois és Clark 11.15 Bibliai kalandok 12.57 Játék 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Receptklub 13.30 Vészhelyzet 14.20 Klipklub 14.40 Rajzfilmklub 16.00 Az első csók 16.27 Játék 16.30 Lois és Clark 17.25 100-ból egy 17.52 Játék 17.55 Esmeralda 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Barátok közt 20.00 Egyszervolt kisfiú 21.35 Híradó 21.50 Életveszélyben 22.50 RTL Night Klub 0.15 Fókusz – ism. 0.35 Divatklip

TV2: 5.55 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Délelőtt a tv2-vel 13.30 Felhőtáncos 15.10 Kedves nővérkék 15.35 Az Acapulco-öböl 16.00 Kakuk! 16.25 Stefanie 17.15 Gazdagok és szépek 17.40 Sunset Beach 18.30 Plusz 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.55 Dáridó 21.45 Jó estét, Magyarország! 22.45 Szeszélyes éjszakák 0.15 Playboy-show

TV3: 5.50 Nap-kelte 9.00 Esti gyors – ism. 9.50 Utazás Gasztronómiában 13.00 Video Hits No. 1. 17.00 Pepsi Music Time 17.40 Dinasztia 18.30 Hír3 19.00 A Simpson család 19.30 Egy rém rendes család 20.00 Walker, a texasi kopó 20.50 Ütközetben eltűnt 22.40 Esti gyors 23.30 Dinasztia – ism. 0.20 Video Hits No 1.

MSAT: 6.30 Nickelodeon 15.30 Rocktükör 16.00 Nickelodeon 18.30 Játszd újra... 19.00 Music Box Top Ten 19.30 Alak-Art 20.00 Nagytappancs 1. 21.45 Alak-Art – ism. 22.15 Music Box

SZÍV TV: 7.00 Naparagorgó 15.30 Gerincjavító torna 16.15 Bababörze 16.30 Sport 18.30 G. I. Joe 19.00 Zenei hírzárlat 19.30 Csillagok kerestetnek 20.00 Celeste 21.00 Legjobb barátom a pónim

HBO: 6.30 Sztárközelben: Kevin Costner 7.00 Melrose Place 7.45 Texas elvesztett szüzessége 9.15 Támadás a torony ellen 10.50 Napok romjai 13.05 Noé bárkája 13.55 Így készült: Segíts, mumus! 14.20 A Jönsson-banda 15.50 Drágám, a kölykök összementek! 17.25 Egyről a kettőre 17.50 Jó barátok 18.15 Repülj velem! 20.00 A rajongó 21.55 Mozi! Mozi! Mozi! 22.20 Időcsapdában 23.50 Félszemű Jimmy nyomában

Február 13., szombat

KOSSUTH: 4.30 Krónika 8.06 Kopogtató 8.30 Fúvom az énekem... 8.35 Kerek-perec 9.06 Családi tükör 9.35 Pótkerék 10.06 Szombat délelőtt 12.00 Krónika 12.30 Faluról falura 13.04 Új Zenei Újság 13.40 Hálótárs 14.00 Hírek, időjárás 14.06 Oxigén 15.05 Irodalmi újság 16.00 Tizenhat óra 16.55 Hatoslottó-sorsolás 17.30 Népzenei portré 18.00 Krónika 18.20 Előfutam 18.25 Szemle 19.06 Sportvilág 19.29 Az ötös lottó nyertes számai 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Miska bácsi levelesládája 20.05 Bessenyei 1–2. 22.00 Krónika 22.50 A 23. óra 23.05 Noktürn

PETŐFI: 4.33 Hajnali dallamok 5.55 Állomáskereső 6.03 A szeretet közösségei 6.35 Sportszombat 7.30 Hírek, időjárás 7.33 Közlekedés 8.04 Hazai slágerkívánságok 9.05 Petőfi-kabaré 10.00 Párkereső 11.07 Sztárparádé 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 Daráló 13.45 Hang-dominó 14.00 Szív küldi... 15.08 Kedvenceink kedvencei 16.00 Ízes történetek 16.27 Emberek és egyéb állatfajták... 16.55 Hatoslottó-sorsolás 17.00 Hírek, időjárás 17.05 Operettparádé 18.02 Szórakoztató Biblia 18.32 Gospelek 19.03 Varázsnaptár 20.00 Sportkoktél 21.03 Folklórfórum 22.00 Kuliszsza 23.00 Hírpercek 23.15 Enynyi... 0.00 Éjfél után...

BARTÓK: 6.03 Muzsikáló reggel 7.30 Hírek, időjárás 7.45 Kulturális hírek 8.05 Pódium 9.20 Koponya alakú homokszemek 10.05 Hangfelvételek felsőfokon 12.00 Hírek, időjárás 12.05 A Bartók rádió ismétlő válogatása 14.05 Négykezesek, zongoraduók 15.00 Opera-művészlemezek 16.05 Kapcsoljuk a Magyar Rádió márványtermét 18.05 Bemutató 19.05 Zenekari muzsika 20.00 Verdi: Nabucco 21.20 Hírek, időjárás 21.25 Stúdióbeszélgetés 22.10 Versek 23.15 Spanyol melódiák rézfúvókon 23.30 Beethoven: C-dúr vonósnégyes

MTV 1: 6.00 Aranyfüst 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.10 Gyerekeknek! 9.50 Hol-mi? 10.15 Trópusi hőség – ism. 11.10 Szerelmek St. Tropez-ban 12.00 Hírek 12.05 Válaszolunk... 12.25 TéVéTéka 12.55 Az aranykezű ember 15.00 É. V. A. 15.30 Elektromos SE–Győri ETO KC férfi kézilabda-mérkőzés 17.35 Európa Te vagy! 18.00 Háló 18.30 Ki marad a végén? 19.00 Lottóshow 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Új Szeszélyes évszakok 21.00 Svindlerek 22.50 Művészek a leukémiás gyermekekért

MTV 2: 7.55 Nemzetiségi magazinok 10.25 Gyerekeknek! 10.25 Zenegér 10.35 Hangolka 10.55 A mi Charlynk 11.40 Família Kft. – ism. 12.10 A magyar irodalom képes története 12.40 Porimix – 1996 13.15 Európa Ablak 15.00 Triangulum 15.30 12 hónap az erdőn 16.00 Szántó Piroska – ism. 16.30 Orbán Balázs nyomában 17.15 Lássuk Indonéziát! 17.30 Kincsestár – ism. 18.50 Nemzeti értékeink 19.00 Csillaghullás 19.30 Mesetár 20.00 Híradó, sporthírek 20.30 Kérem a következőt! 20.45 Vízi zsaruk 21.30 Esti Showder 22.25 Mélyvíz 23.55 Napbúcsúztató

DUNA TV: 8.30 Nganasan 9.00 Az ókor csodái – ism. 9.25 Modern festészet 9.40 Ami igaz, az igaz 10.00 Tarkabarka 11.00 A halál krátere 11.55 Vers 12.05 Lapozó 12.20 Élő egyház 12.35 Anziksz 12.50 Kitekintő 13.35 Itáliai utazás – ol. film 15.00 Széki keresztelő 15.30 Távoli pavilonok 16.20 A Föld körül az Equator vitorlással 16.50 A zene arcai 17.30 Mese 18.00 Híradó 18.20 Bethlen-szellem 19.20 Mesék a vadonból 21.00 Híradó 21.20 Sporthírek 21.40 A legyek ura – brit film 23.15 Híradó 23.30 Vers – ism. 23.35 A Rainbow Warrior elsüllyesztése

RTL KLUB: 6.30 Bibliai kalandok – ism. 7.00 Kölyökklub 11.05 Csőrre töltve 11.30 Az elveszett világ 12.00 BRAVO TV 13.00 Hírek 13.10 Kedvenc 13.40 Bors 14.35 Hősök 16.40 Kung-fu 17.30 Sliders 18.20 ZenÉsz 18.45 Híradó 19.05 Fókusz plusz 19.30 Csíííz! 20.00 Charleston – ol. vígjáték 21.55 A vérszomjas dada 23.25 Híradó, időjárás 23.40 Neve: Senki 0.25 Fókusz plusz – ism. 0.45 Divatklip

TV2: 6.30 Könyvek könyve 7.00 tv2-matiné 9.45 Szemtanú 10.15 Világjárók 10.45 Egy úr az űrből 11.15 Fő az étel! 11.30 Brooklyn híd 12.20 Madison 12.50 Gimidili 13.20 Parti tévé 14.20 Slágerlista 14.50 Bajnokakadémia 15.20 Miért éppen Alaszka? 16.10 Az utolsó mohikán 17.50 Kaméleon 18.40 Álomsztori 19.00 Tények 19.30 Szerelem első látásra 20.00 Arany a tó fenekén 21.45 Éjféli leszámolás 23.25 Y-akták 0.00 Tükörkép

TV3: 6.50 Nap-kelte 10.10 72 óra – ism. 10.40 Cinema 11.10 Foci 12.40 Robin Hood legújabb kalandjai 13.30 Vadnyugati fejvadász 14.20 Űrszekerek – Az új nemzedék 15.10 Robotzsaru 16.50 Beverly Hills 90210. 18.30 Hír3 19.00 Modellügynökség 19.45 Buffy, a vámpírok réme 20.30 Végtelen határok 21.25 Az őrület torkában 23.00 Pepsi Music Time – ism. 23.25 Video Hits No. 1.

MSAT: 0.00 Music Box 6.30 Nickelodeon 16.00 Szelep 17.00 Nickelodeon 18.30 Rocktükör 19.00 Ugródeszka 19.30 Sztárok civilben 20.00 Nagytappancs 2. 21.45 News-Da 22.15 Music Box

SZÍV TV: 7.00 Naparagorgó 16.15 Meditációs jóga 17.00 Sport 18.30 NASA 19.00 Irányjelző – ism. 19.30 Hívd Andreát! – ism. 20.00 Celeste 21.00 Nagybácsim, a földönkívüli

HBO: 6.30 Idegroncsderbi 8.00 Drágám, add az életed! 9.25 Vidéki vakáció 11.00 Melrose Place 11.45 Az északi szél meséje 12.55 Kőkemény igazság 14.20 Vérdíj 16.00 Sírba viszel! 17.40 Csakazértis hős 19.05 Egyről a kettőre 19.30 Jó barátok 20.00 A gonosz csábítása 21.45 Mennyi? 30! 22.20 Az ördög maga 0.10 Kölykök 1.40 Sztriptíz

Február 14., vasárnap

KOSSUTH: 6.00 Vasárnapi újság 8.25 Édes anyanyelvünk 8.30 MM 9.06 Világóra 10.05 Református istentisztelet 11.06 Gondolat-jel 12.00 Krónika 12.25 Harminc perc alatt a Föld körül 12.55 Vasárnapi levél 13.06 Névjegy 14.05 Szonda 14.35 Népdalkörök pódiuma 15.05 Művészlemezek 16.05 Dokumentumműsor 17.00 Terasz 18.00 Krónika 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Wieslaw Ochman operettdalokat énekel 20.00 Hírek, időjárás 20.05 75 esztendő a magyar zene hullámhosszán 21.05 Galamb a kalitkában 22.00 Krónika 22.20 Vasárnapi hangverseny 23.00 Hírek, időjárás

PETŐFI: 6.03 Állomáskereső 6.08 Végre vasárnap! 7.00 Hírek, időjárás 7.45 Sportreggel 8.00 Jó reggelt, Európa! 9.05 A Magyar Rádió Karinthy Színpada 10.00 Gordiusz-magazin 11.07 Csúcson 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 A fekete kéz visszavág 13.50 Zene 14.00 Csík 15.06 Közlekedés 16.00 Poptarisznya 18.30 Sportösszefoglaló 20.00 Candide vagy az optimizmus 21.03 A Rádió Dalszínháza 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi... 0.00 Éjfél után...

BARTÓK: 6.03 Muzsikáló reggel 8.05 Magyar orgonaművészek felvételeiből 9.05 Magyar operakarmesterek 10.05 Új Zenei Újság 10.40 Magyar zeneszerzők 11.05 Európa hangversenytermeiből 11.44 Versek 12.31 Hangok és visszhangok 12.41 Az MRT gyermekkórusa énekel 14.05 Lovro von Matacic operarészleteket vezényel 15.00 Jubilate Deo 16.05 Barokk muzsika 16.41 Hangverseny-különlegességek 18.05 Tájak, hagyományok, emberek 19.00 Schubert: F-dúr oktett 20.23 Jan Vickers operafelvételeiből 21.12 Összkiadás 22.15 Alekszej Arbuzov: Az Arbat meséi

MTV 1: 6.30 Gazdaképző 7.00 „Így szól az Úr!" 7.05 Gyerekeknek! 9.30 Tévémagiszter 10.35 A magyar szabadságharc nagy csatái 11.05 Mosoly a javából! 12.05 Szerencsepercek 12.35 Rácz Béla nótáiból 13.00 Gazdatévé 13.30 A nagy Kandinsky 15.00 Tranzit 15.35 Örömhír 16.00 A feketemedve végórái 16.50 Delta 2000 17.25 Álompolgár 18.00 Ön dönt! 19.00 A Hét 19.44 Híradó 20.00 Ally McBeal 20.45 Telesport 21.00 Színházról színházra 22.35 Galambos Erzsi 23.30 Törzsasztal

MTV 2: 7.10 Kánon 7.40 Tudóra 9.40 A mi Charlynk 10.25 Gyerekeknek 14.05 Cigányzene 14.30 „...az én váram" 15.00 Volt egyszer egy színház... 16.50 Lássuk Indonéziát! 17.00 Molnár István-koreográfiák 17.30 Donátor 18.00 Újra Nyitott könyv 18.30 Telesport 19.05 Intőkönyvem története – magy. tévéfilm 20.10 Égető Eszter 21.10 Ferenczi György 22.05 Molnár Tamás-portré 23.05 MM 23.10 Universitas 23.40 Napbúcsúztató

DUNA TV: 7.25 A varázsvödör 7.35 Nils Holgersson csodálatos utazása 8.00 A kanadai vadon csodái 8.30 Az óceán lánya 8.55 Pop-sa-rock 9.30 Adrian Mole újabb kínszenvedései 9.55 Miénk a tér – ism. 11.00 Forrásvidék 11.35 Beavatás – ism. 11.55 Vers 12.10 Lóverseny 12.25 Az ókor csodái 12.55 Cherbourg-i eser

Csernus Tibor CS-16-1-5

A túlkínálat miatt harmadával lett olcsóbb a zsír

MUNKATÁRSUNKTÓL

Az élő sertés felvásárlási árának további csökkenése a múlt héten a sertéshús és -készítmények árait is tovább mérsékelte. A kereskedők tapasztalata szerint az alacsony ár már vonzó a vevők számára. A hentesek azonban úgy látják, hogy kövér sertésből bő az utánpótlás. A kormányzat intervenciós intézkedését várják, mert az exporttámogatás megszabadítaná a hazai piacot a zsíros disznóktól. A túlhizlalt sertések vágása már érezteti a hatását: a Solvent Rt. árfigyelői szerint a zsírszalonna és zsír fogyasztói ára egy hét alatt 100 forintról 70 forintra csökkent.

HÚSFÉLÉK FOGYASZTÓI ÁRA BUDAPESTEN

FORINTBAN, KILOGRAMMONKÉNT (1996. 20. HÉT)

Megnevezés	ABC-k min.	ABC-k max.	Nagyáruházak min.	Nagyáruházak max.	Piacok min.	Piacok max.	Magánkereskedő belvárosi	Magánkereskedő külvárosi
Rövidkaraj	500▲	503▲	489▼	609▼	438▼	540▲	520▲	569▲
Sertéscomb	468▼	490●	456▲	579●	360▼	469▼	450▲	520▲
Sertéstarja	429▼	480●	361▼	489●	320▼	440▼	388▼	520▲
Marhafelsál	739▼	760▼	631▼	769▼	635▲	700▼	600▼	790▲
Marharostélyos	430●	494▼	406▼	549▲	398▼	490▼	460▲	490●
Marhaszegy	320●	341▼	276▼	429▲	298▼	390▼	340▲	380▼
Párizsi	228▼	300●	263▼	319▲	260▲	320▼	290▲	390▲
Virsli (műbeles)	319▼	370●	339▲	360▼	300▼	410▼	400▲	420▲
Zala felvágott	439▼	480●	422▼	500▼	420▼	520▼	540▲	520▲
Lecsókolbász	259▼	340●	272▲	330▼	260▲	380▼	320▲	350▲
Kenőmájas	330●	398▼	321▼	399▼	260▼	390▼	460▲	420▲
Parasztkolbász	620▲	689▲	599▼	789▼	480▲	620▼	550●	690▲
Füstölt főtt tarja	1000▲	1133▲	873▼	1099▼	950▼	1100●	990▲	1220▲
Füstölt csemegeszalonna	380●	399▲	297▼	399▲	260●	390▼	380▲	390▲
Zsír (csomagolt)	120▲	144▲	110●	150▼	125▼	190▼	180▲	160▼

● az előző héthez képest nem változott ▼ az előző héthez képest csökkent ▲ az előző héthez képest növekedett

Forrás: SOLVENT INFO

© NÉPSZABADSÁG

Pórul járt krumplitermesztők

Bírósághoz fordulnak a lébényi gazdák?

Lehet, hogy elmarad a rokkantnyugdíjas S. Imre fiának a lakodalma Lébényben. A Győrhöz közeli falu krumplitermesztői ezért is a Goldsun Hűtőipari Részvénytársaságot tartják felelősnek. Ez a zalaegerszegi cég a frigy késleltetésénél persze nagyobb károkat is előidézett a Kisalföld vidékén.

❑

S. Imre arra számított, hogy a hűtőiparnak októberben leszállított burgonya árából fizeti a gyerek esküvőjét. A várva várt pénz azonban nem érkezett meg. Néhány kisebb termelő megkapta a szerződés szerinti járandóságát, ám a többiek hosszú vita után is csak az őket megillető összeg töredékéhez jutottak.

A lébényi és a mecséri termelőszövetkezet tagjai háztáji integrációban nyolc éve krumpliszállítói a zalaegerszegi hűtőháznak. A legutóbbi évek gyakorlata szerint a téesz megfinanszírozta a többnyire kárpótlási földeken és résztulajdonokon folyó termelést. Az árbevételekből pedig utólag levonták a felmerült költségeket.

A zalaegerszegi hűtőiparral a lébényi téesz is szerződött, mások pedig magánemberként kötöttek megállapodást a részvénytársasággal. Makai Gábor, a lébényi szövetkezet növénytermesztési főágazatvezetője például 37 termelő nevében kötött szerződést. A megállapodás pontosan tartalmazza a fajtákat, a minőséget, s kilónként legkevesebb 25 forintos árat garantál.

Szép termés volt tavaly, szállították is a lébényiek és a szomszédos mecsériek októberben a krumplit Zalaegerszegre. A hűtőház pedig még a szerződés feletti mennyiséget is átvette tőlük, kilónként 34 forintos áron.

Hanem a termény ára csak nem érkezett meg a szerződésbe foglalt harminc napon belül. Közben viszont megkezdődtek az előkészületek az idei évre. Simon Rudolf, a mecséri szövetkezet állattenyésztési ágazatvezetője például október 20-án tíz társával együtt elit vetőmagot rendelt Hollandiából, 2 millió 170 ezer forintért.

Akkor még nem tudták, hogy keveset látnak majd az eladott krumpli árából. A társaival együtt szerződő Simon Rudolf a neki járó 10 millióból eddig 800 ezret kapott kézhez. Makai Gábor termelőcsapatát 19 millió forint illetné meg, ebből egymilliót küldtek el neki – ezen osztoztak harmincnyolcan.

A két faluban élőknek összesen, legalább 40 millióval tartozik a hűtőház. Ígéretet persze kaptak zsákszámra. Tavaly novemberben azt közölték velük: várjanak türelemmel, a karácsonyi ajándékokat már a krumpli árából vásárolhatják meg. Később egy ütemezést mutattak nekik: e szerint több részletben, de február végéig maradéktalanul kiegyenlíti tartozását a cég.

A mai napig azonban legfeljebb csak a krumpli héját fizették ki nekik. Egyszer már felkerekedtek tízen a lébényiek, hogy erejüket is demonstrálandó tárgyaljanak a Goldsun vezéreivel, de egy csapatban nem fogadták őket. Később aztán már egyénenként sem.

❑

A természet nem vett tudomást a huzavonáról, a gazdálkodóknak vetniük kellett. Igen ám, de mivel nem volt érdemi árbevételük, abból nem tudta levonni az előző év munkálatainak költségeit a téesz, s így a szövetkezet is nehéz helyzetbe került. Olyannyira, hogy az idei évet nem volt képes megfinanszírozni. Ráadásul a zalaegerszegiek nem kötöttek szerződést az idei krumplira, így most tartozás tartozás hátán, akadt, aki a rokonoktól kért kölcsönt, mások hitelt vettek fel. Huszonöt-harminc ember nem vállalta a kockázatot, s felhagyott a krumplitermesztéssel.

Mi lesz a terméssel? SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

A pórul járt gazdák végső elkeseredésükben a bírósághoz akarnak fordulni. Simon Rudolf testvére, Simon Zoltán – aki családjával együtt gazdálkodik, s másfél hektáron termelt burgonyát – úgy számol: őt nem csupán a kifizetetlen összeg és annak kamatai illetik meg, hiszen az elhúzódó kifizetés miatt más károk is érték. Ha megkapta volna a pénzt a szerződésbe foglalt harminc napon belül, akkor még a tavalyi árakon szerezhette volna be egész esztendőre a gázolajat, a műtrágyát, a növényvédő szereket. Ezek árai ugyanis esetenként 40-50 százalékkal is emelkedtek.

– Valakiknek az az érdekük – kesereg Simon Zoltán –, hogy mire az Európai Unióba érkezünk, teljesen menjen tönkre a magyar mezőgazdaság.

Zombó István, a lébényi szövetkezet növényvédelmi szakirányítója azt mondja: nem sírjuk vissza a régi rendszert, de akkoriban nem hagyhatta volna el büntetlenül az országot az, aki ennyi embert átvert.

❑

– Minden velünk szerződött partnerünknek ki fogjuk fizetni a tartozásunkat – mondta érdeklődésünkre Avi Kamrat, a Goldsun Hűtőipari Rt. vezérigazgatója. – Tudom, hogy nem vigasztalja a gazdákat, de összes tavalyi adósságunknak több mint kilencven százalékát rendeztük az idei év tavaszán. Tisztában vagyok azzal, hogy a kisebb gazdáknak milyen nagy gondot okoztunk a késedelemmel.

A vezérigazgató pénzügyi nehézségekkel indokolta a gazdák és az izraeli–amerikai multinacionális cég között állandósult konfliktusokat. A hűtőipari vállalatnak tavaly 192 millió forintos vesztesége volt, s noha az alaptevékenységnek számító gyümölcs- és zöldségfeldolgozásból 200 milliós nyeresége származott, a hasznot elvitték a hitelek, és sokba került a cégnek az is, hogy januárban megváltozott az exporttámogatás rendszere. Igaz, közölte velünk a cég vezetője, mindez kevésbé érdekli a termelőt, aki tavaly iszonyúan magas áron volt kénytelen megvásárolni a vetőmagot.

A vezérigazgató a tavalyi burgonyaspekulációra emlékeztetett, ami azzal kezdődött, hogy nem akadt ember Magyarországon, aki meg tudta volna mondani: mennyi burgonya termett az előző esztendőben. A termelők a százforintos piaci ártól megmámorosodtak, s minden négyzetméternyi helyet beültettek krumplival. Ősszel a burgonyát a Goldsun is 35-36 forintért vásárolta – a napokban, amikor a cég zalaegerszegi központjában jártunk, 18 forintért kínálták a cégnek a tavalyi „csodaburgonyát".

– A tárolást is nekünk kellett megoldanunk – folytatta Kamrat úr –, s előfordult, hogy a Hollandiából behozott importburgonya jóval olcsóbb lett volna, mint a hazai. A spekuláció következménye, hogy egyik holland érdekeltségű versenytársunk az idén tavasszal bezárta rétsági feldolgozóját, s úgy döntött, az importot választja. Mi is erre fogunk jutni, ha a magyar piac a tavalyihoz hasonló anomáliákat produkál. Az idén még nem kötöttünk szerződéseket, pedig 1994-hez képest tavaly megdupláztuk a feldolgozott mennyiséget. Ha valaki most is azt tervezi, hogy velünk fizetteti meg a spekuláció árát, melléfog, mert importálni fogunk. És akkor, a hézagos agrárszabályozás miatt, megint a termelő hátán csattan az ostor.

Mindez nem jó hír azoknak a lébényi és mecséri gazdáknak, akik a tavalyi termés után járó pénzük után futnak. Mert meglehet, az ígéretnek megfelelően kézhez kapják ugyan kamatokkal növelt járandóságukat, ám a kérdés számukra az, hogy kinek és mennyiért adják el az idén vetett krumplit.

Ha mégis befut a tavalyi burgonya ára a gazdákhoz, talán meg lehet tartani S. Imre fiának a lakodalmát Lébényben.

Azt azonban, hogy mi történik a következő időszakban, szerződések híján hiába is kérdeznénk – híreink szerint – a kétmillió dolláros tőkeemelésre készülődő Goldsun Hűtőipari Rt.-nél.

Hajba Ferenc–Rab László

Jövőre több gabonát, kevesebb napraforgót termelnek

A nagy vesztes várhatóan Argentína

A múlt héten az Egyesült Államok mezőgazdasági minisztériumának becslése miatt a gabona tőzsdei ára némileg gyengült, de a hét vége felé ismét emelkedő tendenciák érvényesültek. A Budapesti Árutőzsde gabonaszekcióján a múlt héten még limittel emelkedtek az árak, e hét keddjén azonban változott a trend: a búza piacán 400 forintos limittel csökkentek az árak. Az Agrograin Rt. piacelemzői szerint a tavaszi vetésű búza mennyiségét és minőségét az átlagosnál gyengébbre várják Észak-Amerikában. A jegyzések ennek megfelelően 2–6 dollárral emelkedtek tonnánként a hét végén. Az európai ótermésű gabona ára ugyanakkor 12 dollárral esett, s így tonnánként 245 dolláros szinten áll. (Táblázatunkban a mai naptól az 1996. júliusi szállításra vonatkozó jegyzést adjuk meg.)

A konkrét üzletek közül kiemelkedő Dél-Korea százezer tonnányi takarmánybúza-étele, 208,50 és 210,30 dollár közötti áron júliusi és szeptemberi szállításra. Szintén százezer tonnás mennyiséget vett meg Japán. Tádzsikisztán az Egyesült Államoktól 19 500 tonna búzát vett június–júliusi szállításra 216,35 dolláros tonnánkénti ár mellett.

A kukorica ára ezen a héten nem követte a búza jegyzésének alakulását, főleg az új termés esetében. Ott egyértelműen az áremelkedés volt jellemző, mivel a túlságosan sok csapadék miatt a vetés tovább késik.

A takarmányárpa piacán említésre méltó esemény Ciprus 25 ezer tonnás vétele volt, júliusra 188,75 dolláros áron. A jegyzések változatlanok maradtak.

A növényi olajok piaca tartott volt. E tendencia stabilizálódására hatott, hogy egyes elemzők a repcemagtermés visszaesése mellett a napraforgómag kilátásait – különösen az 1997. évit – ugyancsak szkeptikusan ítélik meg. Emögött a már hosszabb ideje tapasztalt növekvő gabonatermesztési kedv húzódik meg. Mivel a gabonapiaci helyzet hosszabb távra is ígéretesnek látszik, bizonyosra vehető a vetésterületek további növekedése, ami többek között a napraforgómag-termelés rovására történik majd.

A kieső mennyiséget szakértők az 1996–97-es szezonban egymillió tonnára teszik. Ennek nagy vesztese várhatóan Argentína lesz, ahol a gabona vetésterülete akár kétmillió hektárral nőhet a napraforgó terhére. Ezért a becslések az 1997. tavaszi napraforgótermést 4,4–4,8 millió tonnára valószínűsítik, szemben az idei 5,5 és a tavalyi 5,9 millió tonnával. Ez pedig a napraforgómag-feldolgozás és ezen keresztül a dara- és olajelőállítás mérséklődéséhez vezethet.

TŐZSDEI ÉS PIACI ÁRAK

1996. 20. HÉT

	Dollárban tonnánként	Áralakulás	Tendencia
Búza FOB európai kikötő	220	tartott	tartott
Kukorica FOB Mexikói-öböl	215	erősödő	tartott
Takarmányárpa FOB európai kikötő	185	tartott	tartott
Nyers napraforgóolaj Extank európai kikötő	615	tartott	tartott
Szójadara 46% CIF Rotterdam	283	tartott	tartott
Halliszt C and F Hamburg	620	tartott	tartott

Tovább pusztulnak a csirkék

A szokásos négy-öt százalékkal szemben ma is tartósan tíz százalék feletti elhullást okoz a magyar baromfiólakban tavaly óta pusztító titokzatos betegség, de a 20 százalékos pusztulás sem ritka – állapította meg a Broilertenyésztők Szövetsége. A szokatlanul magas elhullás a baromfitenyésztés költségeinek folyamatos emelkedése mellett szinte megoldhatatlan problémát okoz. A Broilertenyésztők Szövetségének szerdai ülésén elhangzott: ilyen költségek és elhullási arányok mellett – a mainál legalább 18–25 forinttal magasabb – kilónként legalább 160 forintos felvásárlási árra lenne szükség, hogy a termelő ne fizessen rá a hizlalásra.

A megbetegedést vizsgáló kutatócsoport megfejtette a betegség okát. Még nem bizonyított feltételezések szerint egy pneumovírus névre keresztelt vírus a jó másfél éve előforduló megbetegedések kiváltó oka. Az állatokat rövid időn belül másodlagos fertőzések betegítik meg, amelyek a legyengült védekezőrendszer miatt végzetes kórként jelentkeznek. A pecsenyecsirke tenyésztők összefogva több millió forinttal támogatják a kutatókat, a megbetegedést még nem tudják ugyanis gyógyítani.

O. Horváth György

HATÁRIDŐS PIACOK

	Határidő	Új elszámolóár	Előző elszámolóár	Nyitott kötésáll.
	BÉT			
3h.d.k	Június	94,31	94,31	233
	Július	94,38	94,38	140
	Augusztus	–	–	–
	Szeptember	94,54	94,54	556
	December	94,70	94,71	980
	'97. március	94,80	94,80	675
BUX	Június	2935,00	2990,00	791
	Szeptember	2985,00	3060,00	856
	December	3020,00	3110,00	654
	'97. március	3090,00	3160,00	620
DEM	Június	98,40	95,62	406
	Július	100,00	100,09	5
	Augusztus	101,85	101,85	5
	Szeptember	102,89	102,89	42
	December	108,00	108,00	366
	'97. március	112,65	112,65	100
USD	Június	151,85	160,84	1 104
	Július	153,33	152,83	4
	Augusztus	155,05	155,05	–
	Szeptember	157,03	157,03	226
	December	163,06	163,06	421
	'97. március	169,55	169,55	281
ECU	Június	185,70	185,12	1 775
	Július	188,05	187,71	70
	Augusztus	190,82	190,82	–
	Szeptember	193,20	193,20	540
	December	200,90	200,90	224
	'97. március	210,10	210,10	449
	BÁT			
DEM	Június	98,40	98,50	57 583
	Július	99,70	100,00	2 650
	Augusztus	101,80	102,70	19 400
	Szeptember	103,20	103,40	87 257
	December	108,00	108,00	27 580
	'97. március	112,85	112,85	4 205
USD	Június	151,50	151,50	31 557
	Július	153,00	153,00	3 300
	Augusztus	155,30	155,30	2 150
	Szeptember	158,20	158,00	77 867
	December	163,40	163,40	26 392
	'97. március	169,90	169,55	11 728
ECU	Június	185,50	185,50	36 431
	Július	187,90	187,90	6 815
	Augusztus	191,00	191,00	4 350
	Szeptember	193,50	193,70	115 811
	December	202,10	202,10	49 015
	'97. március	210,39	209,90	51 102
GBP	December	244,00	244,00	200
JPY	Június	141,85	141,85	8 734
	Július	143,80	143,80	1 500
	Augusztus	147,00	147,00	19 550
	Szeptember	150,00	149,70	27 090
	December	158,50	157,50	22 695
	'97. március	166,00	165,20	54 226
	'97 szeptember	182,80	0,00	0,00
ITL	Június	96,98	96,98	0,00
	Július	97,90	97,90	6 100
	Augusztus	99,45	99,45	30 150
	Szeptember	101,00	101,00	33 538
	December	104,00	104,00	29 003
	'97. március	107,00	107,00	72 470
CHF	Június	119,50	119,50	1 000
	Szeptember	125,40	125,40	5 100
	'97. március	138,70	138,70	2 530
Kamat	Június	23,07	23,07	800
	Szeptember	22,10	22,10	380
	December	22,14	22,14	5

PÉNZ- ÉS TŐKEPIAC 1996. MÁJUS 23.

BUDAPESTI RÉSZVÉNYÁRFOLYAMOK

Név	Üzl. sz.	Árf.-ért. (Ft)	Db	Nyitó-ár	Záró-ár	Átlag-ár
AgrimB	1	76 200	4	19 050	19 050	19 050
AgrimN	–	–	–	–	–	–
Arpok	–	–	–	–	–	–
BChem	129	107 130 250	37 227	2 950	2 875	2 878
Bfusz	–	–	–	–	–	–
Hway	1	288 000	400	720	720	720
Meinl	–	–	–	–	–	–
Csop	–	–	–	–	–	–
Danub	62	49 517 825	21 305	2 330	2 365	2 324
Domus	3	901 670	2 006	445	445	449
Dhold	1	110 000	20	7 000	7 000	7 000
Egis	27	163 985 175	22 377	7 315	7 330	7 328
Eravis	1	41 000	10	4 100	4 100	4 100
Fotex	47	19 670 860	120 683	169	160	163
Fonix	–	–	–	–	–	–
Garent	–	–	–	–	–	–
Global	3	168 000	120	1 400	1 400	1 400
Globus	–	–	–	–	–	–
Grabo	4	7 100 000	2 000	3 500	3 550	3 550
Gsun	8	140 400	401	320	330	320
Hajdut	–	–	–	–	–	–
Human	37	15 967 290	10 239	1 545	1 560	1 559
Hung	–	–	–	–	–	–
IBUSZ	–	–	–	–	–	–
IBUSZ 1.	–	–	–	–	–	–
IEB	45	37 831 000	1 360	27 100	28100	27817
Konzum	–	–	–	–	–	–
Martfu	–	–	–	–	–	–
Mol	74	82 908 840	47 041	1 765	1 755	1 762
Noil	–	–	–	–	–	–
Novotr	–	–	–	–	–	–
OTP	28	10 143 380	5 541	1 870	1 860	1 836
Pgaz	7	2 121 515	369	5 750	5 750	5 749
Pick	3	15 538 310	2 223	6 990	6 985	6 990
Pflax	–	–	–	–	–	–
Pplast	2	2 975 000	700	4 250	4 250	4 250
Pvalto	8	463 550	740	625	630	626
Richt	34	393 351 735	63 913	6 150	6 100	6 154
ScoopS	–	–	–	–	–	–
ScoopT	9	14 720 000	8 250	1 755	1 800	1 784
Scoop 1.	–	–	–	–	–	–
Sopron	3	1 171 250	425	2 800	2 750	2 756
Styl	–	–	–	–	–	–
Zalakerámia	7	32 215 500	5 413	5 900	6 000	5 952
Zwack	–	–	–	–	–	–
Kárp. jegy	86	36 498 763	93 506	390	388	390

BUX: 2901,31

(–30,95)

AZ MNB VALUTAÁRFOLYAMAI

Pénznem	Árfolyamok Vételi	Közép	Eladási
GBP	228,54	230,76	232,98
AUD	120,18	121,28	122,38
BEF (100)	478,17	482,96	487,75
DKK	25,45	25,71	25,97
FIM	31,95	32,27	32,59
FRF	28,99	29,28	29,57
GRD (100)	62,16	62,76	63,36
NLG	87,77	88,65	89,53
IRP	235,94	238,22	240,50
JPY (100)	141,73	143,11	144,49
CAD	110,47	111,52	112,57
KWD	504,49	509,33	514,17
DEM	98,27	99,25	100,23
NOK	22,92	23,15	23,38
ITL (1000)	97,15	98,08	99,01
ATS	13,97	14,11	14,25
PTE (100)	95,70	96,65	97,60
ESP (100)	117,91	119,08	120,25
CHF	119,59	120,80	122,01
SK	22,20	22,42	22,64
USD	151,45	152,90	154,35
ECU	185,13	186,95	188,77

AZ MNB DEVIZAÁRFOLYAMAI

Devizanem	Árfolyam	Devizanem	Árfolyam
GBP	230,79	DEM	99,01
AUD	121,10	NOK	23,13
BEF (100)	481,67	ITL (1000)	97,85
DKK	25,64	ATS	14,07
FIM	32,10	PTE (100)	96,49
FRF	29,24	ESP (100)	118,83
NLG	88,52	CHF	120,60
IRP	238,00	SK	22,34
JPY (100)	142,99	USD	152,81
CAD	111,48	ECU	187,01
KWD	508,86		

PROFITVADÁSZ

TV3 NÉPSZABADSÁG

ÁRUTŐZSDEI JÁTÉK 60 000 FORINTÉRT!

A játékban azok a **levelezőlapra felragasztott** szelvények vehetnek részt, melyeket kedd éjfélig postára adnak s melyek legkésőbb csütörtökig megérkeznek az alábbi címre:

PROFITVADÁSZ, 1399 Budapest Pf. 701/1012

A szelvény kitöltésének módja: becslést kell adni arra vonatkozóan, hogy a megjelenést követő hét utolsó tőzsdenapján a Budapesti Árutőzsdén (BÁT) milyen elszámolóárak alakulnak ki 1996. decemberi határidőre. A nyertesek nevének közlése hétfő este hétkor, a **TV3 Profitvadász** című műsorában történik.

A szelvények beküldője a szabályokat elfogadja és nyertessége esetén hozzájárul nevének, címének közléséhez.

A HÉT UTOLSÓ TŐZSDENAPJÁNAK (BÁT) ELSZÁMOLÓÁRAI 1996. DECEMBERI HATÁRIDŐRE

	T	I	P	P
NÉMET MÁRKA (Ft/DEM)			,	
AMERIKAI DOLLÁR (Ft/USD)			,	
JAPÁN JEN (Ft/100 JEN)			,	
ÉTKEZÉSI BÚZA (Ft/TONNA)				
KUKORICA (Ft/TONNA)				

Név:

Cím:

SZÍNHÁZI ESTÉK

A vastaps a kezünkben van

– avagy Don Quijote győzelmet szenved a győriek fölött

Kosztümös filmekben még láthatni, hogy egykoron paradicsommal meg tojással dobálták meg a rossz komédiásokat, a sikertelen bemutatókat. Amikor színészeket interjúvolnak a pályájukról, még hallani, hogy azt mondják: ez vagy az az előadás mekkora bukás volt. Ám ez csak mítosz, ma már nincs ilyen. A közönség nem azért vált vastapsra, mert annyira tetszett a darab: így szokás, a ritmus benne van a kezünkben.

Különösen így van ez vidéken, például Győrött, amely nemcsak azért vidéki, mert Pestországon kívül esik, hanem mert álomszuszék város, önmagával elégedett. Ha lenne még segítőkészség a nézőben, ha nemcsak azért járna színházba, mert olyan egzisztenciája van, amely a színházat megengedi és kiköveteli magának – ennek az előadásnak meg kellett volna buknia. Alkotó és befogadó érdekében egyaránt.

A Dale Wasserman–Mitch Leigh-féle La Mancha lovagja a lehető legszerencsésebb sikerdarab. Musical, ráadásul zenei anyagának minden dala slágerré lett. Tehetséges profizmussal elkészített adaptáció, az igényes szórakoztatás (színház és pénz áhított nászának) záloga.

Nos, Győrben nem sikerült kiváltani ezt a zálogot. A direktor-rendező Korcsmáros György, úgy tetszik, megirigyelte a 66 Híres Regény-szerű könyvsorozatok sikerét és elhatározta, hogy színpadra viszi azt. A musicalben ugyanis olyan gyorsasággal követik egymást az elhíresült részletek (szélmalomharc, találkozás Dulcineával), hogy az embernek az az érzése támad, valami próbát lát, ahol utalnak csupán az egymást követő jelenetek sorrendjére, tartalmára és szereplőire, de ma nem azokkal foglalkoznak, csak egy-egy jelenetet vesznek át istenigazából. Csanádi Judit elégséges díszletei között kevéske ötlet jutott a spektákulumra: se a gebe-paripa, se a szélmalom megjelenítése nem szédített el eredetiségével.

Az amúgy is túlsúlyos győri Don Quijoténak (Bede Fazekas Csaba) afféle körben-áll-egykislánykát kellett játszania a szélmalomként köröző táncosok közt ugrándozva, és a statisztákból épített lovon való rajtmaradás láthatólag több energiáját kötötte le, mint az, hogy az állára vissza-visszanyomkodja hűtlenkedő szakállát.

Mindazonáltal Bede Fazekas Csaba volt talán a legnagyobb vesztese az előadásnak. Noha a prózai részekben néha-néha alkalmazkodott a többiekhez, úgy énekelt, ahogy csak az igazán nagyok tudnak, elérte azt, amiért az ember voltaképpen színházba jár: kikapcsolta a zörgőpapíros cukorkák, a csipogó karórák valóságát és a hangja magával ragadott minket, kioldottuk a nyakkendők csomóit, a nők kibújtak kegyetlen lakkcipőikből, tátva maradt a szánk és bámultunk és jók voltunk, mint a gyerekek. Katarzis, a fölnőttek így hívják, azt hiszem.

Éppen mert az egyik pillanatban úgy tudtunk bízni, mint a gyerekek: fájt, dühített a másikban az, hogy szemérmetlenül tehetségtelen emberek visszaélnek ezzel. Nem malícia, hanem szomorúság íratja a kritikussal azt, hogy Dósa Zsuzsa gyalázatosan rossz Aldonza-Dulcinea, aki a prózai részekben többet bíz a melleire, mint a szövegre, és aki énekelni egyáltalán nem tud: ha megpróbálja, akkor hamis, hogy a fafülűek is sziszegnek a nézőtéren, ha meg nem, hát éneklés helyett rikácsolva mondja csak a dalszöveget.

Kedvünk megcsalói voltak Kiss Katalin (A házvezetőnő-fogadósné) és Noszlopi Judit (Antónia) is, akik énektudásuk híján nemcsak saját szerepük után hagytak űrt, hanem leverték Jáger András (Az atya) hősies próbálkozását is, hogy hármasukat valamelyest megmentse. Az ádáz küzdelemből a két színésznő került ki győztesen, így a darab egyik legszebb dala (I'm only thinking of him) szinte fölismerhetetlenné torzult, ami leginkább Noszlopi érdeme. Ő olyan hamisan énekelt, hogy a mégoly elfogult győriek is riadtan néztek egymásra, de a bemutató végi füttyhöz ez sem volt elég: a művésznő – akár a többiek – tisztes tapsban részesült. Ugyanígy jutalmazták a két-három mondatos statiszták, kóristák közül előléptetett Takács Zoltánt (A borbély), akinek szerepe megformálásához nem maradt semmi ereje, annyira elszívta azt az öröm, hogy komoly szerepet énekelhet és az oldalra kukucskálás, hogy lássa a karmestert. Szélsőségektől mentesen, inkább jól, tőle szokatlanul sok humorral játszott Györgyfi József (Sancho Panza).

Ha az előadás üzenő füzetébe dicséretként írom még be Schwimmer János (A fogadós) megszokott profizmusát és Imre Zoltán ismét jól sikerült, egyszerű, művészieskedéstől mentes, de beszédes koreográfiáját, akkor is a szomorúság a nagyobb, a becsapottság érzése.

Bizony mondom, nem is tudom, kit sajnáljak jobban: magunkat, akik rossz előadást láttunk egy egészen kitűnő címszereplővel, vagy Bede Fazekast, aki tehetségével és alakításával éppúgy idegen volt a színpadon, mint Don Quijote az úgynevezett normálisok között?

Gyurkovics Tamás

A hagyományos lázadók

Csernus Tibor és Sylvester Katalin párizsi műtermében

A Bateau-Lavoir, félúton a Pigalle és a Sacré Coeur között, afféle szent helye az e századi francia festészetnek; műtermeiben a háború előtt halhatatlanok sokasága dolgozott hosszabb-rövidebb ideig, még Picasso is. Aztán a legendás montmartre-i épület pár óra alatt porig égett. Ami ma a helyén magasodik, megörökölte a régi Bateau-Lavoir nevét és hírnevét, ha elődje hangulatát már nyilván nem is képes felidézni. Mindenesetre a házban újjáépítése óta is festők-szobrászok élnek, akiknek itteni műterme persze jóval tágasabb, korszerűbb, mint az elődöké volt. A mai Bateau-Lavoir egyik első emeleti műtermét Csernus Tibor bérli, egy emelettel lejjebb pedig felesége, Sylvester Katalin dolgozik (szomszédságukban pedig még egy magyar, Rozsda Endre festi a maga varázslatos képeit).

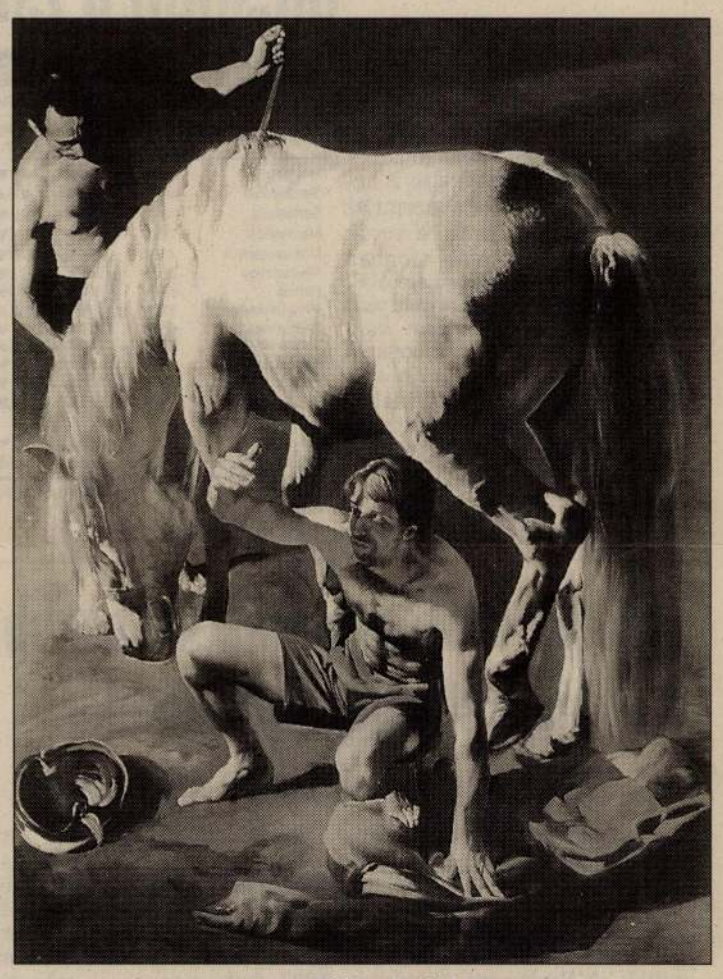

Csernus Tibor: Saul (1985)

Az avantgárd kiürült

A Csernus–Sylvester házaspár műtermei sok mindenben inkább egy asztalosműhelyre emlékeztetnek. A különféle famegmunkáló szerszámok, kisebb-nagyobb szúró-vágó eszközök markáns jelenléte Sylvester Katalin esetében még érthető, ő ugyanis ezek segítségével – lényegesen módosítva festőként-grafikusként induló pályáját – ma bájosan groteszk emberi lényeket ábrázoló faszobrokat mintáz. Férjénél azonban a szerszámok nem annyira a munka, inkább a passzió kellékei – játékszenvedélyéről a műterem galériáján tárolt kész és félig kész repülőgépmodellek tanúskodnak.

– Ami nincs befejezve közülük, az már valószínűleg nem is lesz – legyint a festő. – Vége a fúrás-faragásnak, túlságosan lekötne a modellépítés. S mostmár a festészeten kívül szinte minden másra sajnálom az időt.

Csernusék már több mint három évtizede hagyták el Magyarországot, de semmi nem utal arra, hogy lélekben valaha is elszakadtak volna az óhazától. Ennek csak látszólag mond ellent, hogy most úgy gondolják, még hamarabb el kellett volna jönniük Budapestről. De a végleges távozásra – avagy talán inkább tartós távollétre – csak 1964-ben tudták megteremteni a lehetőséget. Leginkább persze azért, mert évekig hiába kértek útlevelet. Amikor elhagyták Magyarországot, a Bernáth-tanítvány Csernus Tibort – a szürnaturalizmus, a mágikus realizmus mestereként – otthon az egyik legnagyobb reményekre jogosító festőként tartotta számon a szakma, és felesége neve is ismerősen csengett a magyar művészetbarátok fülének. Külföldön viszont akkoriban alig jegyezték őket. Mégis eljöttek, mert nem érezték adottnak a művészi továbblépés lehetőségeit.

Nem mintha aztán Párizsban könnyűek lettek volna számukra az első évek. Valójában esztendőkön át különféle rajzolói, illusztrációs megbízásokból éltek. A Magyarországon már a hatvanas években is a legnagyobbak közé számító Csernusnak a kinti elismerésért igen sokat kellett dolgoznia. Ebben az időszakban Csernus művészete, sokak nem kis meglepetésére, teljesen átalakult. A modernizmus egyik hazai zászlóvivőjének számító művész érdeklődése ugyanis fokozatosan a hagyományos festészet felé fordult. Ezt egyesek kommercializálódásnak érezhették – ő viszont inkább egyfajta lázadásnak fogta fel az irányváltást. Úgy érezte ugyanis, hogy a festészeti avantgárd a hatvanas-hetvenes évekre kifáradt, kiürült.

Egy kurtizán útján

Valójában Csernus Párizsba érkezése óta egyfolytában azt keresi, milyen módon lehetne modernné tenni a tradicionális festészetet. Felfogása szerint a festészetnek, mint minden más szakmának, megvannak a maga szakmai törvényei, amelyek tisztelete nélkül a képzőművészet sem boldogulhat huzamos ideig. Más szóval, Csernus, akárcsak Magyarországon, Franciaországban is szabadságvágya érvényesítésére törekedett művészetében; csak éppen Párizsban a modernnek kikiáltott – általa tolakodónak – érzett – irányzatok egyeduralmával szemben akarta megőrizni szabadságát.

Ez a szándéka nagyon sok meg nem értésre talált – mind a mai napig. Olykor még a közeli pályatársak, barátok sem értették meg a teljes szemlélet- és stílusváltás okát. Egyesek nemigen tudtak mit kezdeni azzal a Csernussal, aki egyszercsak tradicionális képekkel – egyesek szerint egyenesen XVII. századi stílusban megfestett képekkel – köztük ószövetségi jelenetekkel – állt a közönség elé.

– Rám kenték, hogy „caravaggista" vagyok – tárja szét karját. – Miközben én csak arra jöttem rá, hogy a festészet évezredek óta létezik, nem kell tízévenként újra feltalálni.

Ennek megfelelően napjainkban nagyon sok kedvenc festője van – lényegében az összes szakmailag elsőrangú festő az ókortól napjainkig. Az e századi törekvések között különösen sokra becsüli például Rauschenberget, s vele együtt az amerikai újrealista irányzatokat. A hiperrealizmust egyébként már Magyarországon is közel érezte magához, de nem igazán tűnt számára eléggé kifejező erejűnek. Ma Csernus Tibort az európai hagyományos festészet egyik megújítójaként, rangos művelőjeként tartják számon világszerte. Sok szakmai meghívása van, amely ebbeli minőségének szól. Köztük van egy sanghaji előadói felkérés is, amely láthatóan erősen foglalkoztatja fantáziáját, mivel a kínai kultúrához mindig is vonzódott.

Hozzávetőleg egy éve Csernust megint valami új dolog tartja izgalomban, amiről eddig nemigen beszélt, ennek képekben megformált bizonyságait is alig-alig mutatta még valaki.

Mint mondja, ezúttal a XVIII. századi angol festő, William Hogarth rézmetszetei inspirálták, amelyek egy kurtizán útját vázolják fel. Csernus legújabb – általában nagyméretű – vásznait a párizsi utcák, kávéházak köznapi figurái, kisemberek – hentesek, csaposok, kikiáltók, clochard-ok, rosszlányok – népesítik be, hihetetlen kavalkádban, különös hajnali és alkonyi derengésű fényekben fürödve. Mellbevágó festmények ezek, különösen annak számára, aki csak a caravaggiós képeit ismeri Csernusnak. Eredetileg hat képre tervezte a sorozatot – ma már túlvan ezen a számon. Szeretné, ha legalább egy alkalommal együtt is látható lenne a kollekció minden darabja, beleértve a vázlatokat, tanulmányokat is, és erre van is remény. Az egyik művei forgalmazásával foglalkozó galériás igéretet tett arra, hogy a legnagyobb párizsi nemzetközi képzőművészeti seregszemlén, az őszi FIAC-gálán külön standon mutatja majd be a kollekciót. Másik galériása viszont úgy gondolja, hogy darabonként Amerikába kellene vinni a sorozatot, akkor lehetne a legjobb árat elérni a képekért.

Hazai korlátok

Vagyis e pillanatban semmi nem utal arra, hogy Magyarországon valaha is közönség elé kerülhetnének e képek. Pedig Csernus egyáltalán nem idegenkedik a hazai kiállítástól – ellenkezőleg. Minden magyarországi bemutatkozásnak duplán örül, ő is, felesége is (aki nemrégiben a Bernáth Aurél-tanítványok kiállításán, férjével együtt, pályakezdő korszakából származó festménnyel szerepelt). A házaspárnak egyébként még soha nem volt közös kiállítása – de olykor álmodoznak róla. S miért ne valósulhatna meg ez álom – mondjuk Budapesten?

Magyarországon változatlanul sok barátjuk van, hirtelenjében Kokas Ignác, Juhász Ferenc, Szinte Gábor, Vigh Tamás neve jut eszükbe. Szívük amúgy is állandóan húzza őket hazafelé, de csak ritkán jutnak el Budapestre. Érdekli őket, mi történik Magyarországon, a körülmények alakulásától függ, mikor és mennyi időre mennek majd haza a jövőben. Még azt sem zárják ki, hogy – hasonlóan néhány Párizsból hazatelepült magyar művészhez – egyszer maguk is végleg hazatérnek. Igaz, ennek e pillanatban bizalom, konkrét támogatás nélkül nemigen látják módját. Hiszen nem olyan könnyű egy kialakult egzisztenciális feltételrendszert felszámolni.

De – úgy érzik – van idő még gondolkodni a jövőn, merthogy szerencsére egészségükre nincs különösebb panasz, művészi tervekben sincs hiány. Mindennap úgy mennek be a műterembe, hogy abban reménykednek – aznap kerül ki kezük közül életük legjobb műve.

Párizs, 1996. május

Kis Tibor

A százhalombattai Fiatal Énekesek leánykar Strausznné Könözsi Veronika vezetésével, az érdi citerazenekar közreműködésével május 9–13-ig hazánkat képviselte a Kifissiaszi (Athén) Nemzetközi Kórusfesztiválon.

Az utazás anyagi támogatói voltak: Opel DI-FER Kft. Érd, Százhalombatta Város Önkormányzata, MOL Rt.

50514 JP

BAKÁCS TIBOR SETTENKEDŐ:

Mozi-film

Bosszú, Isten nélkül

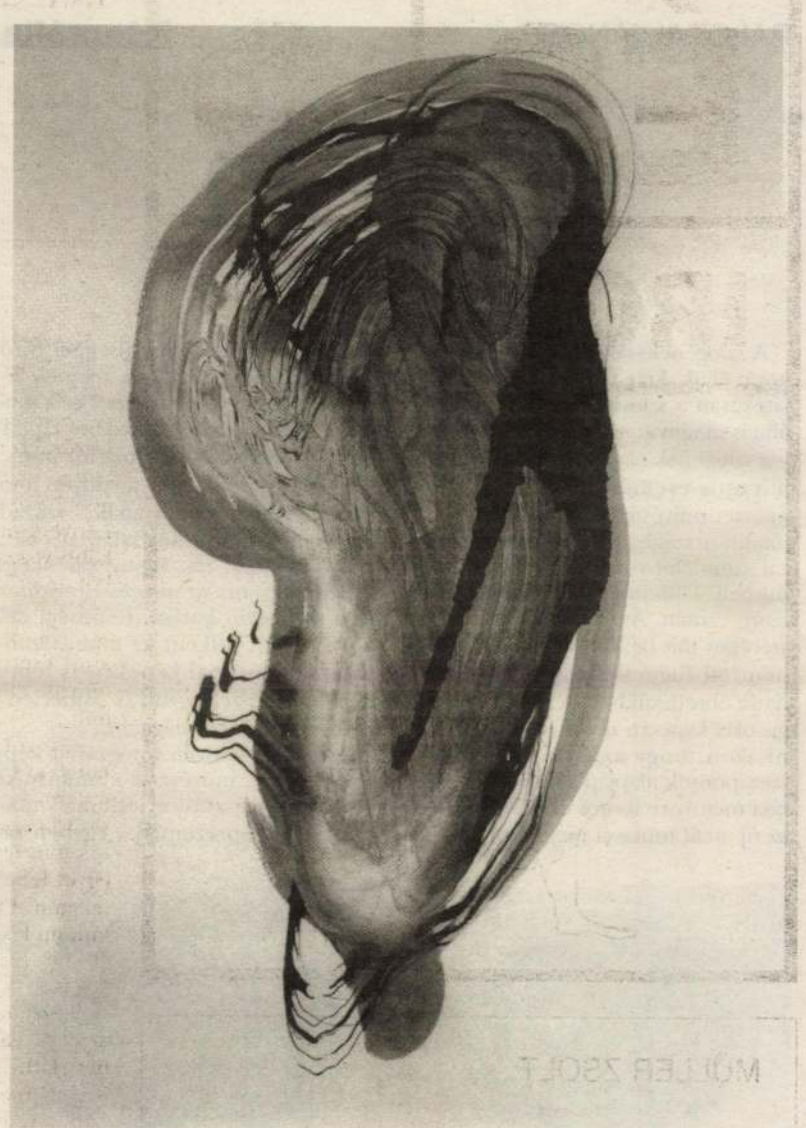

Gábor Áron: Arc közelképe I.

Gyorsan tisztázzunk valamit. Grunwalsky Ferenc azon filmesek közé tartozik ebben a kiszikkadt házában, akik a filmet nyelvként, a sztorit jelentésként, a képet fényként és térként használják. Ő filmes. Ez azért probléma a magyar mozgóképkultúrában, mert miatta is mondható a „nem filmesek" hosszú sora. Egyvalamiben biztosak lehetünk, ha Grunwalsky-filmet nézünk, hogy nála nem a szokásos „sika, kasza, léc"-típusú pénzlenyúlásról van szó, hanem a lélek emulziós tükröződéséről.

Hát, igen, itt állok a kapuban s zavarban vagyok. Talán mindent értek a filmből s egyáltalán nem értem Grunwalsky Ferencet. Megpróbálom, ha után is, elmagyarázni.

Úgy tűnik, megszületőben van egy új színészgeneráció (bár sem az újnak, sem a születőnek nincs semmi értelme, hisz közel negyven felé járnak s kipróbált színészek, mindegy), akik különös szerencse folytán képesek a kamera előtt természetesen viselkedni. Mucsi Zoltánról, Scherrer Péterről és lássatok csodát, Szarvas Józsefről van szó. Szarvas József nálam vigaszágon jutott be, mert pechem volt néha színházban látni, s akkor folyton ordított. Úgy látszik, filmszínész, mert lehalkulva, finom arcjátékával már nem tűnik bohócnak. Grunwalsky filmjében még azt is bizonyítja, hogy kiváló drámai alkata van, vagyis van csoda a magyar színiéletben, egy színész fölágaskodott. Grunwalsky filmjében persze minden a színész körül forog, még akkor is, ha félárnyékban alig látszik. Így hát ebben sincs semmi új, egyszerűen képes még a színészvezetésre, hogy úgy mondjam, a szerzői film áldásos maradékát használja. A szakmai nehézség szintjét emeli, hogy ezt egy térben több főszereplővel viszi végbe. Nem is bukik meg. A nők arcán a szenvedés csúnyasága, a férfiak tekintetében vér és kétségbeesés. Folytonosan egymásnak és a nézőnek játszanak. Sőt, tovább megyek... A dialógusok is elfogadható hosszúságúak és a beszélt nyelvből is képes irodalmi szintre emelkedni. Magyar filmesek között, jó, ha három ilyet tudok. Ez pedig arról árulkodik, hogy Grunwalsky folyamatos kapcsolatot tart azzal az országgal, várossal, bérházzal, ahol él. A magyar filmesek egy része azért vált hiteltelenné a szememben, mert nem érezték meg, hogy mi fáj, mi érdekel engem, egy másik, kvázi országról beszéltek, leginkább újsághírekből ollózva. Nem volt a filmjüknek szaga. Grunwalsky filmjéből árad a rohadó televény sűrű fűszaga.

A történet egyszerű és időszerű. A presszó maffiózó tulajdonosai megpróbálják a környező ingatlanokat megszerezni, lehetőleg ingyen. Zsarolnak, ölnek, kínoznak. De csak addig, míg föl nem támad Grunwalsky egyik korábbi filmjének hőse, Bogár Pál, a Kicsi, de erős, s bosszút nem áll a világ romlásán. Egyetértek, a szellembirodalomból kell visszahozni a hőst, kell nekem is egy Charles Bronson, Szent György, kell, mert már nagyon unom a Rambókat és a cyborgokat, s azt is tudom, hogy a hős harmadnapra visszamén a mennybe, mert a reményt is ki kell menteni innen, de... De akkor ne butázzon ott nekem a mészárlás után, hogy a véres késsel a kezében lihegő lány fogja rá a gyilkosságot. Mert ennek így nincs értelme. Szent Sebestyén nem hatósági tanú, vagyis Grunwalsky, hacsak nem a rendőrséggel foglalkozik végig a filmjében, akkor nincs se nyomozás, se eltűnt emberek hatósági kutatása etc... erről ne feledkezzen meg egy pillanatra se. Nem lehet az egyik attitűddel a formai tömörség kedvéért metafizikusnak lenni, a másik oldalon pedig empirikus realistának. (Ebből a szempontból több dramaturgiai buktatót érzek: miért csak nővérének férje lepődik meg Bogár visszatérésén, más nem? vagy a pénz útja, a rablás időpontja? a bosszúra való tétlen várakozás? stb...) Az a probléma, hogy az egyik logika szerint is stimmel, a másik szerint is, de a kettő kizárja egymást. S csupán csak sejtem, hogy ennek oka az író-rendező-operatőr lelkében van. A halál megszállottja ő s mégis képtelen hinni benne. E filmben brutálisan gyilkolnak meg embereket. Közelről, túl közelről látom. Azt látom, hogy valakit elpusztítanak. Egy öregasszonyt belehegesztenek egy vashordóba. A másiknak kinyomják a szemét. A harmadik halálra issza magát. A negyediknek kiszakítják tőből a lábát. És én nem félek mégsem a haláltól, talán csak ezektől az emberektől. S ez nem kevés, mert a fájdalomtól valóban félek, de nincs igazi hatalma felettem. Egyszerűbben: semmiféle örömömet nem lelem azokban a képekben, amiket tőled – helyes innentől a tegezés – Grün, látok. Ha azt gondolod, hogy a gonosz győzött, s az ő technikájának vizsgálata az intellektuel egyedüli feladata, hát tévedsz. Mondom az ellenérveket: a szerelem, a töltött káposzta, John Coltrain, egy kézzel csavart kubai cigarillos, a lebegés, a gyerekek. Na jó, a gyerekek most is itt állnak, nézik a felnőtteket, s ebben a filmben is ártatlanok. De érzem, hogy nem hiszel bennük. Nem hiszel abban, hogy amit látnak, az elég lesz nekik a megváltáshoz. A Kenneth Loach és Grunwalsky Ferenc közötti különbség itt fogható meg. S most bújjak csak vissza a kritikus köpenyébe. Kenneth Loach *Kőzápor* című filmje (felállok a székemből tiszteletem jeléül) egy Grunwalsky-film, de sokkal radikálisabb. Igazabb. Szentebb. Gondoljunk csak Kant posztulátumérvére. Ha mindaz igaz, amit a *Kicsi, de erős* című Grunwalsky-film állít, akkor a jónak tevőlegesen is kell lennie. A jónak, még ha az részleges, korlátozott és tünékeny is. S én *ezt* nem látom a vásznon. Ugyanis a bosszú sosem az. Különösen akkor nem, mikor egész európai civilizáltságunk a bosnyák–szerb–albán háromszögön keresztül kihullik a semmibe.

(Grunwalsky Ferenc: Kicsi, de erős)

KOVÁCS ZOLTÁN:

Mozi-film

Ámbár tanár úr

A téma örök, vagy legalábbis egyidős a koedukált oktatással: a bőcsületben őszülő középkorú tanár beleszeret tanítványába, és ettől fölborul minden, ami addigra kialakult, s ami alighanem tartott volna a halálig. Így azonban bonyodalmak támadnak. Ráadásul többékevésbé idióta tanárember kerül kapcsolatba egy érettségire készülő osztállyal – ez volna a IV./C –, amely közösség'ránézésre is túlkoros, ha pedig tekintetünket hosszabban jártatjuk az osztályon, akkor határozott érzésünk, hogy nem tanulók, hanem ukrán kamionsofőrök meg görög munkavállalási engedélyre utazó mosogatóasszonyok birkóznak érettségi előtt néhány héttel, nem logaritmussal, nem valószínűségszámítással, nem többismeretlenes egyenlettel, hanem csakis és kizárólag a Pitagorasz-tétellel, de amint kiderül, az sem megy.

Melodramatikusan indul a történet, a főhős, Ámbár tanár úr pályatévesztett bűvész, ez is lesz a veszte. Egy váratlan pillanatban, rosszul sikerült pirotechnikai mutatvány közben fölgyulladva kiveti magát a folyosóra, ahol éppen az edzésre siető Katy Timea alá zuhan, és ott a földön füstölögve azonnal megtörténik a piciny csoda: Ámbár tanár úr szerelmes lesz. (Ahogy a nagykönyvben meg van írva: egymásra néztek és máris.) A történet ezután úgy folytatódik, ahogy egy rutinból megírt történet egyáltalán folytatódhat. Ámbár kerülgeti a lányt, szenved, közben megjelenik a korban a lányhoz illő fiú, a tanár urat a kiránduláson egy szerelmes levéllel megtévesztik, ő megtévesztve megkéri a lány kezét, kirúgják, de aztán elveszi a lány anyját. Az embernek az az érzése, hogy a történetnek azért van megoldása, valamint a film csakis azért tart másfél óráig, mert előbb mégsem lehet félbehagyni.

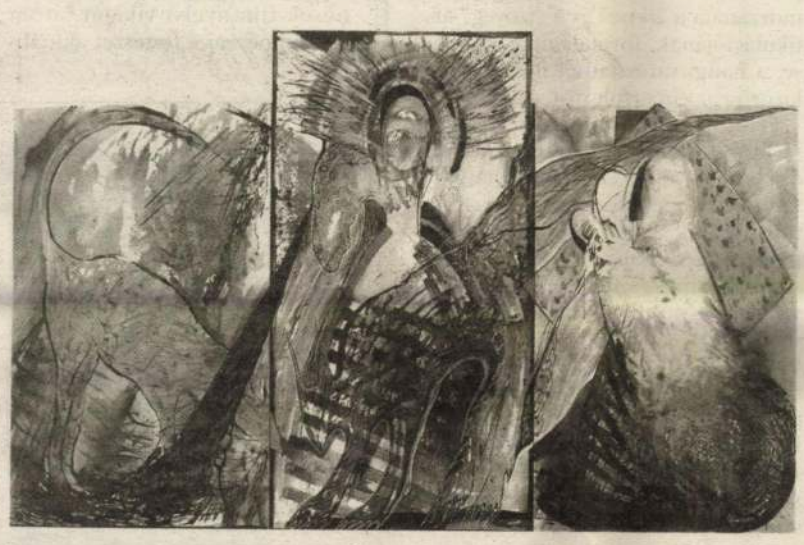

Gábor Áron: Bepörgetve

Ami hamar föltűnik, az a mindent beborító műfaji káosz: a melodráma és az abszurd idegesítő keveredése. Indul egy történet, valamennyire építkezik is ez a történet, majd mintha a stábnak egyszerre fogyott volna el az összes türelme, azonnal kívül helyezkedik mindenki, színész, forgatókönyvíró, rendező, történik valami egészen nem oda illő őrület, de az nem számít, mert a következő pillanatban már megint konszolidált körülmények között zajlik az élet, hogy aztán kisvártatva megint az elszabadult pokol. Ez a hatalmas műfaji és stiláris összevisszaság aztán a zárójelenetben összegződik, a házasságkötő teremben papagáj röpköd, *Pogány Judit* futkos és dalárda is van immár, majd egy váratlan pillanatban vége. Zavarban vagyok, hogy lehet-e erről a filmről komolyan beszélni, de hát tegyük föl, hogy igen: a műfajok nem véletlenül alakultak ki, és egy-egy műfajnak nem fölöslegesen és nem véletlenül vannak szabályai. Azokat általában be kell tartani, kilépni belőlük rettentő veszélyes, véleményem szerint csak akkor lehet vagy csak akkor célszerű, ha valami miatt elkerülhetetlenül fontos, vagy akad még egy eset, akkor viszont magyarázni sem kell a dolgot: ha az alkotó született zseni, akkor ugyanis a törvényeket a zsenialitás pótolja. Ámbár tanár úr esetében sem az első, sem a második ok nem állt fönn, azért aztán a film is olyan lett, amilyen.

Ha a képen sem ez, sem az nem volt, akkor *Koltai Róbert* tűzfal nagyságú portréját láthattuk. Hogy mi volt a funkciója, azt hetven órával a film megtekintése után sem lehet belátni. Lehetett volna ez akár fontos is, hiszen a tanerő néhány nap leforgása alatt hülyült meg, majd gyógyult föl, esett bele a lányba, majd vette el az anyját, vagyis életszerű, hogy az intenzív degenerálódás netán kirajzolódik az arcra, de hát akkor viszont ehhez nem elég, ha minden indok és minden további nélkül belenézünk a kamerába, és úgy teszünk, mintha ziláltak lennénk. Hogy valaki néhány nap alatt hihetően és életszerűen kerüljön a polgári ágyhuzatok közül egy építőipari konténerbe, ahhoz több kell. Ahhoz pedig, hogy ez a konténer jóval üzemkezdet előtt, kezelőszemélyzet nélkül a magasba emelkedjen, jókora rendezői figyelmetlenség, de hát ez már tényleg nem szempont ebben a filmben. Az viszont kész szerencse, hogy az ilyenformán fölemelkedett, majd visszazuhant konténer pontosan az éjszakázó Katy-anyuka munkahelye udvarán landoljon, hogy a kommunális szemét alatt fekvő Ámbár legott szerelmes is legyen belé. Úgy gondolom, e helyt összegezhetjük is: Ámbár tanár úr mindannyiszor szerelmes lesz, valahányszor hanyatt fekszik a szutyokban, és történetesen arra jár egy nő.

A történet ebben a formában, ilyen szimpla, egyvonalú építkezésben, ezzel a forgatókönyvvel alkalmatlan másfél órás filmre, tele rossz, unalmas, áporodott poénnal, percekig tartó üresjáratokkal. Az nem úgy van, hogy kijelentjük, mi közönségfilmet csinálunk, és ettől máris mentesítve érezzük magunkat a színvonal-követelményektől és az alapvető szakmai elvárásoktól, egyszersmind meggyőzzük magunkat arról, hogy tíz-húsz évi Illetékes elvtársazástól amúgy is megnéznek minket. Nem így van, mert ez nem a kabaré; egy játékfilm valamivel többet igényel. Amúgy az életműdíjas *Garas Dezső* nyilatkozta a Magyar Hírlapban, hogy számára csak az a szomorú, hogy elkerülte őt a kabaré. Arra gondolok, hogy talán mégsem olyan nagy baj, vagy nem arra a kabaréra gondol, ami ma erre a szóra mindent megelőzően beugrik: ez az árnyaltan rasszista, cigányozós, de föltétlen jó trágár, simicskázós, horngyulázós politikai poénkodás, vagy a harmadik variáció: nem véletlen, hogy ez a kabaré meg Garas nem találkoztak, mert ez a találkozás fogalmilag kizárt. Koltai Róbertet ezzel szemben nem kerülte el a kabaré, alighanem ezért hajlamos korábbi önmagához képest is kevésbé filmszerűen gondolkodni, aminek következtében a *Sose halunk meg* utáni összes filmpróbálkozása voltaképpen egy valamilyen történetre fölfűzött, általában nem túl szellemes kabarisztikus jelenetsorozat, középpontjában saját magával. És ez borzasztó. A nézőben *Kállai Ferenc* és *Reviczky Gábor* tartja a lelket, Koltain kívül azonban igazi lehetőséghez nem jut senki.

A *Sose halunk meg* jó film volt, de nem hiba nélküli. Az akkori hibák elhatalmasodtak, a jóból nem maradt semmi. Legfőbb ideje lenne pihenni egyet, ez a legkevesebb, amivel Koltai Róbert a magyar filmgyártásnak tartozik.

(Koltai Róbert: Ámbár tanár úr – MEGAFILM)

PALOTAI JÁNOS: **fotográfia**

Slo/Slo

A *szlo*genek – és az összemosások – korát éljük. Erre utalhat a cím és szójátékosan a szlovák és szlovén fotókiállítás megnyitója is. A figyelemkeltés – a szlogenek alapja – most indokolt; jelentős eseményről van szó: két nemzet művészi találkozásáról – harmadik országban, így legalább a hazai szemlélet észrevételezheti a „tónusbeli" különbségeket, s nem mossa össze ezután. Amit látunk, az fontos szerepet tölt be kulturális életükben, nemzeti függetlenségükben, öntudatra ébredésükben. A fotó mint önigazolás kapcsán el lehet gondolkodni azon, hogy az értékek nemzeti szempontok alapján való reprezentálása mennyire fontos érv, illetve hogy az új arcát mutassa meg immár az új nemzetállamoknak az államhatalomtól függetlenül. Egyfelől az identitás – másfelől az integritás (közös motívumok, vonások), mit jelent az egyetemes (fotó)kultúra része lenni, s ez milyen problémákat jelenthet. Mindkettőre látunk példákat.

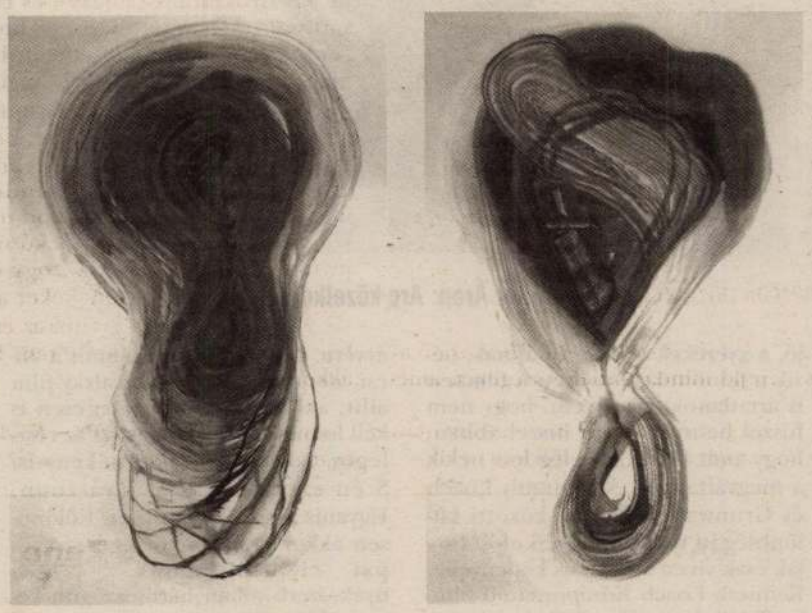

Gábor Áron: Az aura arca III–IV.

Az új szlovén művészet már korábban is a másságot képviselte a hivatalos jugoszláv művészettel szemben, elsőként jelezte az elszakadást, néha provokatívan, az avantgárdra jellemző agresszivitással. A most kiállított fotók a művészi tradíciók és az egyetemes jelentéssel-jelentőséggel bíró figurativitás megújítására tesznek kísérletet. A hagyományokból és a modern ikonográfiai forrásokból táplálkozik – bonyolult – szimbolizmusuk. August Berthold – akit a szlovén fotó megteremtőjének tartanak – század eleji képein egyaránt található akt, portré, zsáner, táj-, illetve városkép. Érezhető rajtuk az impresszionizmus és a szecesszió hatása (festőiség, dekorativitás), miként ez más századfordulós európai képeken is felfedezhető. (Ezzel együtt ő „ismerteti" meg Szlovéniát a világgal.)

A kortárs szlovén fotográfiát képviselő kilenc művész az elmúlt húsz év fotóművészetére jellemző tendenciákat reprezentálja, egyben saját oeuvre-jük csúcspontját is bemutatva. E képek ugyan „klasszikus" témákat (akt, csendélet, tájkép) dolgoznak fel, de mindegyikük eredeti, invenciózus módon kezeli ezeket. Jelentésük gyakran a képeken nem látható dolgokhoz kötődik, s arra késztetik/kényszerítik a nézőt, hogy újraértelmezze a látványt, anélkül, hogy határozottan megragadhatná azt. Az itt látható művek közös sajátossága az interpretáció iránti nyitottság. Ez nemcsak Kocbek kőzetekről készült „rémisztő nyomataira" értendő, de Suhadolnik „klasszicizáló" portréira, Gregoric félaktos enteriőrjeire vagy Breceljnik „Janus-testű" aktjára – ami két fél kép összerakásából készült, de mégsem lett egész. Modics *Alluminációi* a képzelőerőben rejlő lehetőségeket helyezik előtérbe. Képein a művészi látomás dominál; megközelítésmódja inkább a festőé, mint a fotósé.

A hermeneutika foglalhatja közös keretbe az előbbieket a szlovák fotóval. Ez esetben több a hazaival közös művészeti és társadalmi motívum is felfedezhető és rokonítható a csehvel; így a filmes újhullámmal is. Nemcsak Hanák (*Régi világ képei*) filmjének szociofotó-szerű képeivel, de Takáts Tibor fotóinak szereplői akár Uher filmjének (*Nap a hálóban*) hősei is lehetnének, Potochová *Banális történetei* pedig Chytilova *Százszorszépek*-jére emlékeztetnek (bár itt Veronika és Mónika lett a filmbeli Máriákból) még akkor is, ha e filmek harminc éve készültek. Később a szlovák fotóban is megjelenik az újhullám – és új helyzet. A „bársonyos forradalom", a szocializmus összeomlása, majd az átalakulás dokumentálása, képi elbeszélése új lehetőségeket és veszélyeket rejtett magában (képklisék, szlogenek). A kontinuitásra utalnak a jelenkori képek; mintha a 80-as évektől való „hosszú búcsúzást" mutatnák, nemcsak a dokumentaristák. Ezen belül is több irányzat figyelhető meg az epikus fotótól az elbeszélés szubjektivizálódásán („autonóm riport"?) át a szociofotó pszichologizálódásáig. Ennek erőssége nemcsak a társadalmi helyzetből fakad, de abból is, hogy itt – a csehektől eltérően – „tiszta" fotót, annak médium jellegét kevésbé tartották fontosnak.

A kiállításon külön teret kapott a manipulatív és az imaginatív fotó; Laufová kollázsai, Kocan montázsai, Zupnik luminográfiái jelzik a generáció- és szemléletváltást. E képek mögött ugyan lehet keresni a szürrealista hatásokat, alkotóikat a reális paradoxonok, az imaginárius – a „tükör mögötti" – világ felfedezése érdekli. A technikai manipulálás mellett ugyanolyan jelentőségű a képek megrendezettsége, plasztikusítása (Stanko), amihez némelyek a teret – installációként – is használják fel (Sedlák, Sikora), mások az új médiumokat (Csarny, Stacho, Rónai) – ezek által túljutva a fotó határain.

De ugyanennyire fontos, hogy az országhatárokon is túljutottak.

(A szlovák és szlovén fotókiállítás február 14-ig látható az Ernst Múzeumban)

SINKÓ ISTVÁN: **Tárlat**

Csernus-klip

Csernus Tibor nyolc festménye a Műcsarnokban

A Műcsarnok és igazgatója merészet húzott s telibe talált. Aki manapság belép a Műcsarnok ajtaján, a szemközti termekben a francia posztavantgárd érdekesebb s szerényebb képviselőinek műveit csodálhatja, míg a baloldali teremben a valahai magyar festő fenegyerek, a kor ünnepeltje majd számkivetettje, a most hetvenéves Csernus Tibor festménysorozatát nézheti végig. Beke László igazgató békét teremthetett ezzel a kiállítás-politikai truvájjal. A Csernus megnyitón a magyar képzőművészeti élet mindkét (három) oldalának jelesei jelenlétükkel tüntettek és hallgathatták Lajta Gábor szép szavait szakmaiságról, klasszikus korszerűségről. S elgondolkodhattak, hogy hát most ők (ki-ki tetszése szerint) egy korszerű kortárs nagymester, vagy egy külföldi magyar kiállító, esetleg egy hajdanvolt jó barát kiállításának megnyitóját tisztelték-e meg jelenlétükkel. Már csak ilyen ez a kis magyar képzőművészeti élet. Kellenek a haragok, sértődések és megbékélések, e kis „libalegelőn" (idézet hajdanvolt Samu Gézától). Csernus Tibor máskülönben talán jó érzékkel távol tartotta magát a klikkharcok eme pártos képviselőitől és a látványos kibékülés se vonzotta haza. Inkább csak elküldte nyolc új képét, melyek az 1996–99-es években készültek. Mi több, készülnek. A *The Harlot's Progress* sorozat, mely Hogarth hasonló című metszetsorozata alapján készült, ugyanis folyamatosan átfestődik. A Műcsarnokban látható nyolc kép tehát a jelenlegi állapotot tükrözi, de feltehetőleg – mint Lajta is utalt erre megnyitó beszédében – folyamatos átmeneti állapotban van. Ha összevetjük (az egyébként nagyon szép) katalógusban látható hat képet a kiállított nyolccal, láthatjuk a jelentős különbségeket. Egyes figurák átfestődtek, hangsúlyok rajzolódnak erősebbé. Egyáltalán, a kiállítás hangsúlyos és erőteljes. Nem problémamentes, de erőteljes. S ezt a befejezetlensége, az átmenetisége még inkább kiemeli. Olyan az egész sorozat mint egy klip. Lajta megnyitójában filmszerűséget említ, magam a mozgalmasabb történések filmnyelvi világát látom becsempészni a festészet aktuális és tradicionális vonulatának eme nyolc emblémájába. A pantomimszerű mozdulatok, a sokszor fura felülnézetben ábrázolt, sűrű tömeg, a villózó színek és a nézőt a kép szereplőjévé avató közeli terek, plánok egy sosemvolt zene lüktető ritmusát idézik. (A párizsi – nem amerikai – haláltáncos nyugtalanságot, melybe egyszer-egyszer a pizsamás festő, vagy egy tolószékes figura is begurul.) Nők villantják ki fura mosolyukat, hirtelen egy üvegfalnak megyünk neki, máskor a madáchi gödör szélére sodródunk, sajnos a glóriánk hiányzik, hogy „általlépjük azt". Egyszóval „dans macabre", és nyersből édessé váltó műtermi színek, műtermi világítással. Aktuálisan és korszerűen. Sokkal inkább, mint a caravaggiós korszak sötétből felbukkanó színes bábjai (kiállítás a Műcsarnokban 1989-ben), melyek nehézkessége sehogysem illik a csernusi életmű folyamatos zaklatottságához és színességéhez. Németh Lajos 1968-ban – a *Modern magyar művészet* című könyvében – így jellemzi Csernus műveit: „...legfőbb eleme a szín mint az eruptív mozgás, az alakulás élményének az ébresztője..." Erről van hát szó. Ezt a változó nézőpont, a benne vibráló színkavalkád, mely már az *Újpesti rakpart*nál, később a *Hogarth variációk* elsőjénél, a *Színésznő*knél is megfigyelhető volt, s melyek (a képtérben közeli figuráktól mentes) Nádasnál is tetten érhetők, egyenes folytatása a *The Harlot's Progress*. Hogarth ide, Caravaggio oda, Csernus legközelebbi barokk rokona a színekben tobzódó és nonszensz kvázi színházi jeleneteket festő Poussin volt (lásd például a *Flóra birodalma* című életképszerű, mozgalmasan színes, finom kontrasztos fény/árnyékban tobzódó Poussin képet). Ha egy hetvenéves mester ilyen mértékig „odacsapja a kalapját" a festészet új tendenciáinak, ugyanakkor remarkjaiban is ennyire merészen aktualizálni képes, az valami hatalmas fölényt jelent. Egy tapasztalt és sokat próbált belső világ fölényét. S ebben az esetben az se fontos, mennyire értünk egyet azzal a nyolc képpel. A Tett sokkal inkább lenyűgöz. Meg a klip, melyet nézni kell.

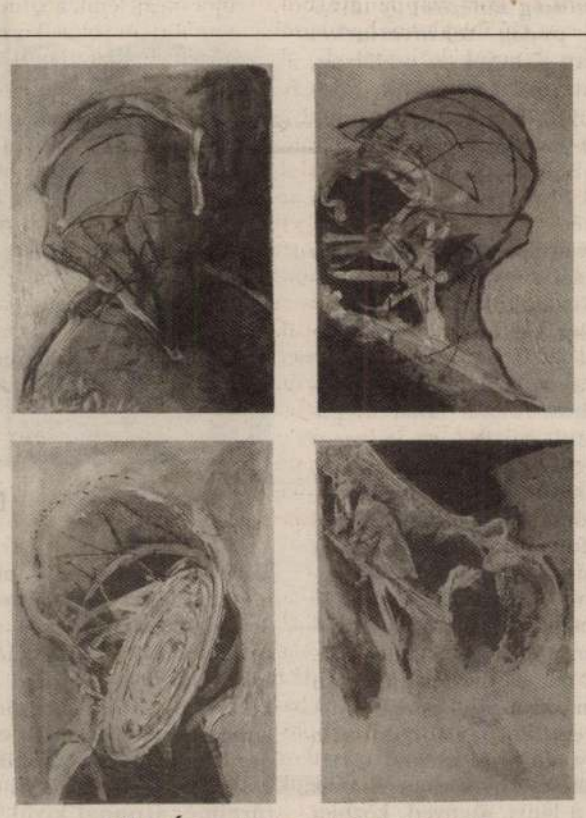

Gábor Áron: Négy arckép lenyomata

SZKÁROSI FÜLOLAJ: **CD**

Metáltos

Egyetlen, évtizedek hosszán kiérdemesült fűrésztelepi kéz megmaradt ujjain kiszámolható, hány olyan magyar „alternatív" művészzenekar van, amelyik: *1.* néhány veritékes év után nem szűnt meg; *2.* nem ment át popszarba; *3.* ma is dolgozik és *4.* szellemileg minősíthetőt hoz létre. Mindenesetre ilyen az egyébként szolid közönségbázissal rendelkező *Vágtázó Halottkémek*, amelynek elszánt működése mára már, nyugodtan mondhatjuk, életművet produkált. Ez pontosan azért lehet így, mert a formálódó életműbe sohasem „ültek bele", nem hitték magukról, hogy valami olyat csináltak, ami legalábbis egy szellemi rokkantnyugdíjas-életre már elegendő.

Mint a jelentékeny alkotások általában, nemrégiben megjelent új CD-jük, *Az éden visszahódítása 2.* is úgy következik szervesen eddigi munkájukból, hogy azon egyben tovább is lép. Hangviláguk alapjában véve a metálzenék eredetien továbbfejlesztett reminiszcenciáira, a rituális révület pontosan kidolgozott hangorgiájára és archaikus, elsősorban magyar népzenei motívumokra épül. Ez a követhető gyökerekből táplálkozó hangi komplexitás teszi lehetővé a Grandpierre Attila és a VHK számára mindig is fontos kozmikus utópia zenei kibontakoztatását. A műegészt alkotó lemezkompozíció kiemelkedő darabjai, a két változatban felbukkanó *Kozmikus álomhajó*, a *Nincsen távol*, a *Lélekimádás*, a *Rejtelmes kert* és a *Fohász* példázzák a legjobban ezt. A népzenei motívumok ostinato, olykor egyre jobban felpörgő ismétlése, finoman építkező, artikulált, mégis robusztus hatást eredményező hangszerelés, valamint az ütős szekció hihetetlenül finom intenzitása határozza meg azt a variábilis hangképet, amelybe Grandpierre Attila vokális szólamai épülnek. Ebben a vokalitásban az ember mint a levegőbe kiáramló, szublimálódó test, mint anyagi akarat, mint bukásra ítélt, de a végzettel szembeszegülő szellemi állat ölt formát. Az énekhang által kijelölt mérce tehát igen magasan áll, az általa megszólaltatott szöveganyag nyelvi formálása, a hangi egész konzekvenciáinak megfelelő költői kidolgozása ezért egyrészt kritikus pontot képez, másrészt igen nehéz feladat.

Grandpierre Attilát intuíciója és művészi tapasztalata az említett legjobb darabokban átsegíti ezen a ponton. Mégis, a lemez egyetlen – a saját maguk állított mércéhez képest – nem tökéletesen megoldott mozzanata a „zene" és a „szöveg" artikulációjának, formálásának eltérése: a hangi varázslatból nemegyszer kizörög az elnagyolt nyelvi anyag.

Grandpierre kozmikus heroizmusa ugyanis átüt szövegein, amelyek ott jobbak, ahol ez nem tematikusan jelenik meg, hanem a bátor metaforákban, a komplex költői képekben, a verbális energia teremtő sodrásában. Grandpierre-nek mint szövegíró költőnek egyetlen – viszonylagos – gyengéje a túlzott verbalitás, a túl sok szöveg, amely a megjeleníteni kívánt szellemi energiák nyelvi érzékeltetése helyett olykor azok lapos kimondásához vezet. Egy nyilvános koncert elementáris sodrásában, ahol a műegészben a színpadi jelenlét, a zene, az akció, a vokális révület eszközei között a szöveg áradó jellege autentikus lehet, senkit nem érdekelnek a minuciózus szövegtechnikai kérdések. Ám egy hanghordozón, ahol a látvány és a jelenlét energiái már nem érvényesülnek, jobban kiütközik, mi az igazán jó, és mi az, ami kevésbé.

Milyen szép is volna, ha nem a VHK lenne szinte az egyetlen zenekar, ahol ez a kérdés ilyen szinten vetődne fel!

(VHK: Az éden visszahódítása 2.)

Cs-16-1-4

SINKÓ ISTVÁN: **Tárlat**

Csernus-klip

Csernus Tibor nyolc festménye a Műcsarnokban

A Műcsarnok és igazgatója merészet húzott s telibe talált. Aki manapság belép a Műcsarnok ajtaján, a szemközti termekben a francia posztavantgárd érdekesebb s szerényebb képviselőinek műveit csodálhatja, míg a baloldali teremben a valahai magyar festő fenegyerek, a kor ünnepeltje majd számkivetettje, a most hetvenéves Csernus Tibor festménysorozatát nézheti végig. Beke László igazgató békét teremthetett ezzel a kiállítás-politikai truvájjal. A Csernus megnyitón a magyar képzőművészeti élet mindkét (három) oldalának jelesei jelenlétükkel tüntettek és hallgathatták Lajta Gábor szép szavait szakmaiságról, klasszikus korszerűségről. S elgondolkodhattak, hogy hát most ők (ki-ki tetszése szerint) egy korszerű kortárs nagymester, vagy egy külföldi magyar kiállító, esetleg egy hajdanvolt jó barát kiállításának megnyitóját tisztelték-e meg jelenlétükkel. Már csak ilyen ez a kis magyar képzőművészeti élet. Kellenek a haragok, sértődések és megbékélések, e kis „libalegelőn" (idézet hajdanvolt Samu Gézától). Csernus Tibor máskülönben talán jó érzékkel távol tartotta magát a klikkharcok eme pártos képviselőitől és a látványos kibékülés se vonzotta haza. Inkább csak elküldte nyolc új képét, melyek az 1996–99-es években készültek. Mi több, készülnek. A *The Harlot's Progress* sorozat, mely Hogarth hasonló című metszetsorozata alapján készült, ugyanis folyamatosan átfestődik. A Műcsarnokban látható nyolc kép tehát a jelenlegi állapotot tükrözi, de feltehetőleg – mint Lajta is utalt erre megnyitó beszédében – folyamatos átmeneti állapotban van. Ha összevetjük (az egyébként nagyon szép) katalógusban látható hat képet a kiállított nyolccal, láthatjuk a jelentős különbségeket. Egyes figurák átfestődtek, hangsúlyok rajzolódnak erősebbé. Egyáltalán, a kiállítás hangsúlyos és erőteljes. Nem problémamentes, de erőteljes. S ezt a befejezetlensége, az átmenetisége még inkább kiemeli. Olyan az egész sorozat mint egy klip. Lajta megnyitójában filmszerűséget említ, magam a mozgalmasabb történések filmnyelvi világát látom becsempészni a festészet aktuális és tradicionális vonulatának eme nyolc emblémájába. A pantomimszerű mozdulatok, a sokszor fura felülnézetben ábrázolt, sűrű tömeg, a villózó színek és a nézőt a kép szereplőjévé avató közeli terek, plánok egy sosemvolt zene lüktető ritmusát idézik. (A párizsi – nem amerikai – haláltáncos nyugtalanságot, melybe egyszer-egyszer a pizsamás festő, vagy egy tolószékes figura is begurul.) Nők villantják ki fura mosolyukat, hirtelen egy üvegfalnak megyünk neki, máskor a madáchi gödör szélére sodródunk, sajnos a glóriánk hiányzik, hogy „általlépjük azt". Egyszóval „dans macabre", és nyersből édessé váltó műtermi színek, műtermi világítással. Aktuálisan és korszerűen. Sokkal inkább, mint a caravaggiós korszak sötétből felbukkanó színes bábjai (kiállítás a Műcsarnokban 1989-ben), melyek nehézkessége sehogysem illik a csernusi életmű folyamatos zaklatottságához és színességéhez. Németh Lajos 1968-ban – a *Modern magyar művészet* című könyvében – így jellemzi Csernus műveit: „...legfőbb eleme a szín mint az eruptív mozgás, az alakulás élményének az ébresztője..." Erről van hát szó. Ezt a változó nézőpont, a benne vibráló színkavalkád, mely már az *Újpesti rakpart*nál, később a *Hogarth variációk* elsőjénél, a *Színésznők*nél is megfigyelhető volt, s melyek (a képtérben közeli figuráktól mentes) Nádasnál is tetten érhetők, egyenes folytatása a *The Harlot's Progress*. Hogarth idc. Caravaggio oda, Csernus legközelebbi barokk rokona a színekben tobzódó és nonszensz kvázi színházi jeleneteket festő Poussin volt (lásd például a *Flóra birodalma* című életképszerű, mozgalmasan színes, finom kontrasztos fény/árnyékban tobzódó Poussin képet). Ha egy hetvenéves mester ilyen mértékig „odacsapja a kalapját" a festészet új tendenciáinak, ugyanakkor remarkjaiban is ennyire merészen aktualizálni képes, az valami hatalmas fölényt jelent. Egy tapasztalt és sokat próbált belső világ fölényét. S ebben az esetben az se fontos, mennyire értünk egyet azzal a nyolc képpel. A Tett sokkal inkább lenyűgöz. Meg a klip, melyet nézni kell.

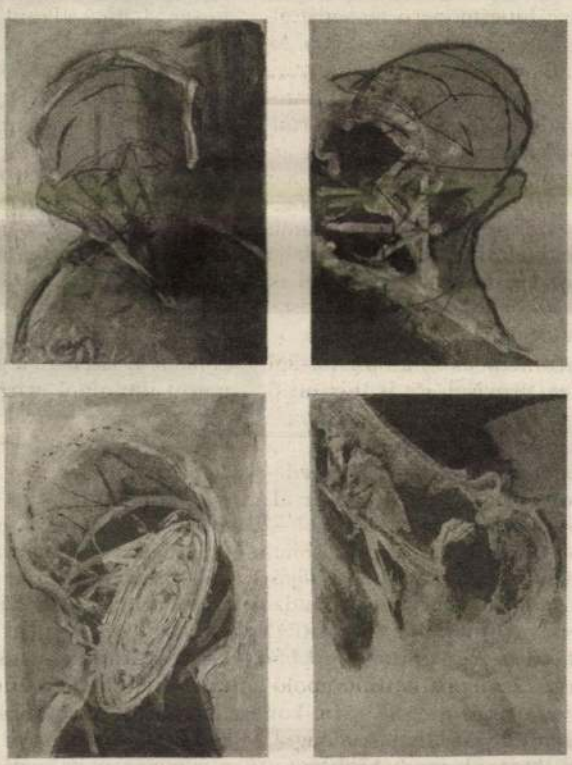

Gábor Áron: Négy arckép lenyomata

1999 febr. 12.

BAKÁCS TIBOR SETTENKEDŐ:

Bosszú, Isten n

Gyorsan tisztázzunk valamit. Grunwalsky Ferenc azon filmesek közé tartozik ebben a kiszikkadt házában, akik a filmet nyelvként, a sztorit jelentésként, a képet fényként és térként használják. Ő filmes. Ez azért probléma a magyar mozgóképkultúrában, mert miatta is mondható a „nem filmesek" hosszú sora. Egyvalamiben biztosak lehetünk, ha Grunwalsky-filmet nézünk, hogy nála nem a szokásos „sika, kasza, léc"-típusú pénzlenyúlásról van szó, hanem a lélek emulziós tükröződéséről.

Hát, igen, itt állok a kapuban s zavarban vagyok. Talán mindent értek a filmből s egyáltalán nem értem Grunwalsky Ferencet. Megpróbálom, ha után is, elmagyarázni.

Úgy tűnik, megszületőben van egy új színészgeneráció (bár sem az újnak, sem a szülетőnek nincs semmi értelme, hisz közel negyven felé járnak s kipróbált színészek, mindegy), akik különös szerencse folytán képesek a kamera előtt természetesen viselkedni. Mucsi Zoltánról, Scherrer Péterről és lássatok csodát, Szarvas Józsefről van szó. Szarvas József nálam vigaszágon jutott be, mert pechem volt néha színházban látni, s akkor folyton ordított. Úgy látszik, filmszínész, mert lehalkulva, finom arcjátékával már nem tűnik bohócnak. Grunwalsky filmjében még azt is bizonyítja, hogy kiváló drámai alkata van, vagyis van csoda a magyar színiéletben, egy színész fölágaskodott. Grunwalsky filmjében persze minden a színész körül forog, még akkor is, ha félárnyékban alig látszik. Így hát ebben sincs semmi új, egyszerűen képes még a színészvezetésre, hogy úgy mondjam, a szerzői film áldásos maradékát használja. A szakmai nehézség szintjét emeli, hogy ezt egy térben több főszereplővel viszi végbe. Nem is bukik meg. A nők arcán a szenvedés csúnyasága, a férfiak tekintetében vér és kétségbeesés. Folytonosan egymásnak és a nézőnek játszanak. Sőt, tovább megyek... A dialógusok is elfogadható hosszúságúak és a beszélt nyelvből is képes irodalmi szintre emelkedni. Magyar filmesek között, jó, ha három ilyet tudok. Ez pedig arról árulkodik, hogy Grunwalsky folyamatos kapcsolatot tart azzal az országgal, várossal, bérházzal, ahol él. A magyar filmesek egy része azért vált hiteltelenné a szememben, mert nem érezték meg, hogy mi fáj, mi érdekel engem, egy másik, kvázi országról beszéltek, leginkább újsághírekből ollózva. Nem volt a filmjüknek szaga. Grunwalsky filmjéből árad a rohadó televény sűrű fűszaga.

A történet egyszerű és időszerű. A presszó maffiózó tulajdonosai megpróbálják a környező ingatlanokat megszerezni, lehetőleg ingyen. Zsarolnak, ölnek, kínoznak. De csak addig, míg föl nem támad Grunwalsky egyik korábbi filmjének hőse, Bogár Pál, a Kicsi, de erős, s bosszút nem áll a világ romlásán. Egyetértek, a szellembirodalomból kell visszahozni a hőst, kell nekem is egy Charles Bronson, Szent György, kell, mert már nagyon unom a Rambókat és a cyborgokat, s azt is tudom, hogy a hős harmadnapra visszamén a mennybe, mert a reményt is ki kell menteni innen, de... De akkor ne butázzon ott nekem a mészárlás után, hogy a véres késsel a kezében lihegő lány fogja rá a gyilkosságot. Mert ennek így nincs értelme.
ségi tanú
nem a re
gig a film
mozás, s
kutatása
meg egy
egyik att
kedvéér
másik o
listánal
több dr
miért cs
meg Bo
vagy a p
a bosszı
stb...) A
logika sz
szerint i
mást. S
ennek ol
lelkében
ő s még
E filmbe
meg emb
ről látom
pusztítan
hegeszter
siknak ki
madik ha
diknek ki
én nem fé
lán csak eze
nem kevés,
ban félek, d
lettem. Eg
örömömet
pekben, a
innentől a
azt gondol
zött, s az ő
az intellekt
tévedsz. Mc
szerelem, a
Coltrain, e
cigarillos, a

KOVÁCS ZOLTÁN:

Ámbár tanár ú

A téma örök, vagy legalábbis egyidős a koedukált oktatással: a bőcsületben őszülő középkorú tanár beleszeret tanítványába, és ettől fölborul minden, ami addigra kialakult, s ami alighanem tartott volna a halálig. Így azonban bonyodalmak támadnak. Ráadásul többékevésbé idióta tanárember kerül kapcsolatba egy érettségire készülő osztállyal – ez volna a IV./C –, amely közösség ránézésre is túlkoros, ha pedig tekintetünket hosszabban jártatjuk az osztályon, akkor határozott érzésünk, hogy nem tanulók, hanem ukrán kamionsofőrök meg görög munkavállalási engedélyre utazó mosogatóasszonyok birkóznak érettségi előtt néhány héttel, nem logaritmussal, nem valószínűségszámítással, nem többismeretlenes egyenlettel, hanem csakis és kizárólag a Pitagorasz-tétellel, de amint kiderül, az sem megy.

Melodramatikusan indul a történet, a főhős, Ámbár tanár úr pályatévesztett bűvész, ez is lesz a veszte. Egy váratlan pillanatban, rosszul sikerült pirotechnikai mutatvány közben fölgyulladva kiveti magát a folyosóra, ahol éppen az edzésre siető Katy Timea alá zuhan, és ott a földön füstölögve azonnal megtörténik a piciny csoda: Ámbár tanár úr szerelmes lesz. (Ahogy a nagykönyvben meg van írva: egymásra néztek és máris.) A történet ezután úgy folytatódik, ahogy egy rutinból megírt történet egyáltalán folytatódhat. Ámbár kerülgeti a lányt, szenved, közben megjelenik a korban a lányhoz illő fiú, a tanár urat a kiránduláson egy szerelmes levéllel megtévesztik, ő megtévesztve megkéri a lány kezét, kirúgják, de aztán elveszi a lány anyját. Az embernek az az érzése, hogy a történetnek azért van megoldása, valamint a film csakis azért tart másfél óráig, mert előbb mégsem lehet félbehagyni.

könyvíró,
mi egészer
de az nem
ző pillana
szolidált k
lik az élet
megint az

Gábor Áron: Bepörget

Ami hamar föltűnik, az a mindent beborító műfaji káosz: a melodráma és az abszurd idegesítő keveredése. Indul egy történet, valamennyire építkezik is ez a történet, majd mintha a stábnak egyszerre fogyott volna el az összes türelme, azonnal kívül helyezkedik mindenki, színész, forgató-
hatalm
visszasá
összegz
remben
Judit fu
már, m
ban vég
lehet-e
beszélni
igen: a
alakulta

Csernus Tibor Békés m. i. nap '97. dec. 18.

Cs-16-1-3

Kondorostól Párizsig

Beszélgetés Csernus Tibor Párizsban élő festőművésszel, Kondoros díszpolgárával

Mint arról annak idején beszámoltunk, november 29-én ünnepi képviselő-testületi ülést tartottak Kondoroson, ahol kitüntetéseket is átadtak. Díszpolgári címet kapott Csernus Tibor Párizsban élő Kossuth-díjas, kétszeres Munkácsy-díjas, Kiváló Művész, aki 1927. június 27-én született Kondoroson. A hetvenéves művész nem tudott részt venni a november 29-ei ünnepségen. Párizsi műtermében hívtuk hát fel, hogy megkérdezzük, mit szól a díszpolgári címhez?

– Nagyon nagy örömet okozott és mélyen meg vagyok hatva attól, hogy a szülőfalum gondolt rám. Én is mindig szívesen gondolok Kondorosra. Különösen a világnak ebben a mai rossz periódusában, amikor megcsappant a művészetek iránti érdeklődés, nagyon kitüntető érezni szülőföldem szeretetét.

– Franciaországban is megfigyelhető a művészetektől való elfordulás?

– Aki már valamire vergődött, az most is tudja tartani magát, de azért a képzőművészet körüli krach, aminek persze messzemenő történelmi tanulságai vannak, nagyon érződik a kereskedelemben is, ami nehézségeket okoz a művészeknek. De ne erről beszélgessünk most, hiszen nincs köze ahhoz az örömhöz, ami engem a kitüntetéssel ért.

– Mikor láthatjuk Magyarországon?

– A tél folyamán nemigen indulunk neki egy ilyen hosszú útnak, de jövőre szeretnék eljutni Magyarországra és Kondorosra is.

– Felidézne néhány gyerekkori emlékét?

– Hogyne, nagyon szívesen. Emlékszem például, hogy egy Kuhajda nevű gépész házában laktunk, amelynek az udvarán két-három cséplőgépek hajtására használatos gőzgép is állt. Erről az udvarról festettem is emlékezetből egy képet, hogy az udvar megvan-e még, azt nem tudom, de a kép őrzi, épp ma találkoztam azzal, akinek a birtokában van. Aztán nagyon élesen emlékszem egy térre, a piactérnél valamivel lejjebb, ahol gödrök, tavacskák voltak, és egy ártézi kút, amit egy piros, biciklikerekű motoros szivattyú hajtott, és ott állt egy ember, aki kezében egy órával nézte, mennyi vizet hoz a kút. Emlékszem, mi gyerekek körülálltuk ezt a mutatványt. Ettől jobbra pedig volt egy kuglipálya, ami valami kocsmához vagy vendéglőhöz tartozott. Ennek a térnek a sarkán volt egy Polák nevű textilkereskedés. Ha fel akarom idézni szülőfalum emlékét, akkor előveszem azt a fényképgyűjteményt, amit Kondorosról kaptam, abban benne van például egy iskolai csoportképünk.

– Azt hallottam Önről, hogy katalógusaiban, önéletrajzaiban mindig megemlíti, hogy kondorosi születésű...

– Ennek az ellentétéről is van egy érdekes történetem, amikor is nem én emlegettem Kondorost, hanem én találkoztam a nevével. Akkor történt, amikor megkaptuk a francia állampolgárságot. Bementem a prefektúrára érdeklődni, hogy áll az én ügyem. Azt mondták, hogy minden rendben van, megkaptuk az állampolgárságot, már meg is jelent a hivatalos közlönyben. Föl is lapoztam, nézegettem a hosszú listát, egyszer csak legfölül látom, hogy „született: Kondoros", na mondom ez én vagyok. Nézem, hát mégsem, hanem egy Varga Irma vagy Katalin nevű hölgy volt. Aztán magamat is megtaláltam. Ezt csak azért meséltem el, mert érdekes, szinte okkult jelenség, hogy ugyanazon a lapon két kondorosi szerepelt, akik egyszerre kapták meg az állampolgárságot. Hogy a hölgy ki volt, azt azóta sem tudom.

– Arról is hallottam, hogy szándékában áll Magyarországon ingatlant vásárolni. Talált már megfelelőt?

– Otthoni rokonaim, barátaim segítenek keresni, de eddig eredménytelenül. Mindenképp akarok valamit venni, mert előbb-utóbb hosszabb időt szeretnék Magyarországon tölteni.

– Esetleg azzal a céllal is, hogy itthon fessen?

– Ha egy műteremre is szert tudnék tenni, akkor persze szeretnék dolgozni is.

– Ha már itt tartunk, mennyit dolgozik naponta?

– Mi eléggé későn kelő emberek vagyunk, aztán késő estig dolgozunk, van amikor nagyon sokat, de napi nyolc órát minden nap.

– Most min dolgozik?

– Egy tájképszerűségen, amit a környékünkről festek. Én a Montmartre-on lakom, amihez igen közel van egy rossz hírűnek ismert hely, a Pigalle, mellette van egy másik tér, a Plaze Blanche, itt található a Moulin Rouge is, és erre a térre néz egy vendéglő, azt festem éppen.

– Milyen ma magyarnak lenni Párizsban?

– Azt az ember soha nem felejti el, hogy magyar, de a franciák nagyfokú toleranciájukkal minden itt élő idegennek jó légkört biztosítanak.

– Művész úr, lassan este nyolc óra lesz, hagyom tovább dolgozni.

– A kondorosiaknak üzenném még, hogy most már mint díszpolgáruk szeretettel üdvözlöm őket, és kérem, hogy jó szívvel emlékezzenek rám akkor is, ha az életben már nem sikerülne viszontlátnunk egymást.

– Én azért abban a reményben búcsúzom, hogy találkozunk Kondoroson.

– Én is, és ne is búcsúzkodjunk, hanem maradjunk abban, hogy jövőre látjuk egymást, és ezt üzenem a kondorosiaknak is.

– Akkor a viszontlátásra!

Józsa Mihály

Csernus Tiborról ugyan évtizede készült ez a kép Párizsban, de a hetvenéves művész most is igen fiatalos FOTÓ: Y. MATTI

		a megyében
Nem hozott lényegi előrelépést a közel-keleti kefolyamatban *Benjamin Netanjahu* izraeli kormányfő és *Madeleine Albright* amerikai külügyminiszter párizsi találkozója. A megrekedt palesztin–izraeli párbeszéd felújítására egyelőre nincs remény, miközben Izraelben a postai és légi forgalmat megbénító általános sztrájk zajlik.	Ülésezett a kormány tudósokból álló „bősi" tanácsadó testülete, *Glatz Ferenc*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke vezetésével. A testület szerint a kormány eddig nem vette figyelembe a különféle tudományágak képviselőinek véleményét, s hiányosnak mondták a lakosság tájékoztatását is a bősi erőmű kérdésében.	Országos tűzvédelmi konferencia kezdődött Gyulán. *Bleszity János* országos tűzoltóparancsnok beszámolt a szervezeti és jogi átalakulás után a műszaki fejlesztések első évéről. Felvetette: a biztosítóknak el kellene fogadniuk, hogy nyereségük egy százalékát a tűzoltóságok fejlesztésére fordítsák, s ez ügyben a tűzoltóság megteszi a szükséges lépéseket.
Irkutszkban egy ötemeletes lakóépületre zuhant egy Ruszlan típusú katonai teherszállító repülőgép. Az orosz repülőgép Vietnamba tartott, helyzetén két vadászrepülőgéppel, s 28 fős szolgálattyettel. A tragédia néhány másodperccel a felszállás után következett be, feltehetően a hajtómű-leállása miatt.	Felavatták az M–5-ös autópálya Kecskemétet elkerülő 17 km-es szakaszát. Ez a szakasz – az egyébként fizetős autópályán – ingyenes lesz az autósoknak, s a számítások szerint az átmenő forgalom 70–80 százalékától mentesíti Kecskemét városát. *Lotz Károly* miniszter szólt arról is, 2003-ig építik meg a teljes autópályát.	Első ízben rendeztek Mikulás-fesztivált Békéscsabán. Mintegy háromszáz Mikulás vonult fel a csabai piactól az ifjúsági házig, szaloncukrot, ajándékokat osztogatva az utcákon lévő gyerekeknek. Az ifiházban Mikulás-napi műsort rendeztek, melyet a Magyar Televízió ifjúsági stúdiója is rögzített.
ismét látványos érdektelenség kísérte Szerbiában a megismételt elnökválasztást, olyannyira, hogy második fordulóra feltehetően nem is kerül sor. Az elnökjelöltek közül a legnépszerűbb a szélsőséges *Vojiszlav Seselj*. A törvények értelmében – érvénytelenül is eredménytelen – két hónapon belül ismét választás lesz Szerbiában.	*Kuncze Gábor* belügyminiszter Miskolcon bejelentette: elfogtak egy 28 éves fiatalembert, akit a csütörtökön leégett miskolci deszkatemplom felgyújtásával gyanúsítanak. Időközben a leégett templom újjáépítésére 50 millió forint gyűlt össze. A város és az egyház vezetői remélik, egy év alatt újjáépül a deszkatemplom.	Sarkadon tartott nagygyűlést a Magyar Igazság és Élet Pártja. *Csurka István* pártelnök a Sarkadi Cukorgyár esetleges bezárása ellen emelt szót, s megnevezte a gyulai–sarkadi egyéni választókerületben a 98-as választáson MIÉP-es színekben induló jelöltet *Erkel Tibor* zeneakadémiai tanár személyében.
A Cseh Köztársaság elnöke, *Vaclav Havel* felkérte *Josef Luxnak*, a Kereszténydemokrata Unió és a Cseh Néppárt elnökének adott megbízást, hogy tárgyaljon tárgyalást az új cseh kormány politikai programjáról és személyi összetételéről. Lux – tájékoztatása szerint – szakértői kormányról gondolkodik.	Az Alkotmánybíróság elhalasztotta az ellenzéki pártok előzetes normakontroll-kérését a termőföld tulajdonlásáról tartandó népszavazási kérdésben. A parlament alkotmányügyi bizottságában ugyanakkor az ellenzék képviselői nem járultak hozzá, hogy a Ház a Házszabálytól eltérően, kivételes eljárásban döntsön a referendumról.	Sztrájkba léptek a DATE Mezőgazdasági, Vízés Környezetgazdálkodási Kar hallgatói. A szarvasi főiskolások a főigazgató, *dr. Ligetvári Ferenc* lemondását követelték, aki szerintük a demokrácia szabályait sértve vezeti az intézményt. A sztrájkot egy kollégiumi buli után a kollégiumigazgató felfüggesztése váltotta ki.
Teheránban megkezdődött az Iszlám Konferencia Szervezetének nyolcadik csúcstalálkozója. A részt vevő több mint ötven ország között található a világ legszegényebb és leggazdagabb országa, Bangladesben a Föld olajkészleteinek 70 százalékát birtokolják ellenőrzésük alatt. A konferencián a gazdaság mellett a terrorizmus volt a fő téma.	Elfogadták a parlamenti képviselők a Magyar Köztársaság 1998-as költségvetéséről szóló törvényt. Eszerint a költségvetés tervezett hiánya 419 milliárd forint, 117 milliárddal támogatja a büdzsé az agrárágazatot, több mint 100 milliárdot fordít a közbiztonságra, és az eredetinél 5 milliárddal több jut a családi pótlék emelésére.	Újkígyóson, a Magyar Demokrata Fórum helyi szervezetének rendezésében *Antall Józsefre*, a rendszerváltás utáni első miniszterelnökre emlékeztek halálának évfordulóján. Az emlékünnepség szónoka, *dr. Lipták András*, az MDF megyei választmányának tagja méltatta Antall József érdemeit.
Emil Constantinescu román államfő ígéretet tett az RMDSZ vezetőinek: nem fogja aláírni a tanügyi törvényt, ha azt a parlament a kisebbségek anyanyelvi oktatását korlátozó formában küldik el hozzá aláírásra. A RMDSZ jelezte, miniszterei továbbra sem vesznek részt a kormányzati munkában, ha a törvény nem a kisebbségek igényei szerint alakul.	A kormány által alapított Magyarság Hírnevéért díjat első ízben osztották ki a Parlament kupolacsarnokában. A díjat tizennégy kiemelkedő személyiség vette át a miniszterelnöktől. A hagyományteremtő szándékkal alapított kitüntetést minden évben december 10-én adják át az arra rászolgálóknak.	Békés, Csongrád és Hajdú-Bihar polgármesterei és jegyzői vettek részt azon a fórumon, melyet a Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság rendezett Békéscsabán. A fórumon a köztisztviselők jogi problémáiról, illetve azok megoldásáról hallhattak tájékoztatót a BM főtanácsosától.
Tony Blair brit kormányfő a Downing Streeten fogadta Gerry Adamset, a Sinn Fein vezetőjét. A kormányfői rezidencián utoljára 76 éve járt az Ír Köztársasági Hadsereg politikai szárnyának vezetője. A két politikus, az ír-északkérdésről és a béketárgyalásokról folytatott eszmecseréjét.	A székesfehérvári Rádió utcából nemrég kiköltöztetett roma családok vidékre költözése ellen tiltakozott több Fejér megyei önkormányzat polgármestere. Pátka községben egy családi házba, melyet tulajdonosa a fehérvári cigánycsaládok egyikének adott el, Molotov-koktélt dobtak.	Hagyományos szlovák versenyt rendezett a megye szlovák iskoláinak, illetve a szlovák nyelvet oktató iskoláknak a Magyarországi Szlovák Fiatalok Szövetsége. A két kategóriában versengő, összesen kilencvennégy diák közül – a zsűri döntése alapján – nyolcan jutottak az országos döntőbe.

KÉS MEGYEI NAP

hirdetésfelvétel:

BÁN, a Szabadság tér 1-3. alatt (posta mögött).
n: (66) 448-858. Fax: (66) 443-554.
alatt (ingatlanközvetítői iroda).

Istentiszteletek és misék

Evangélikus istentiszteletek

Békéscsaba: Hétköznap 8 óra szlovák (Kistemplom), kedd, csütörtök, szombat, vasárnap 18 óra (Kistemplom), hétfő 17 óra bibliaóra (gyülekezeti ház), csütörtök 19 ma szombat 18 óra. *Mezőmegyer:* minden hónap 1. és 3. vasárnapján 14 óra (imaház). *Telekgerendás:* minden hónap 1. vasárnapján 15.30 óra (evangélikus templom), minden hónap 2. vasárnapján 16

Cs-16-1-2

Végső búcsú Csernus Tibor festőművésztől

Ma helyezik örök nyugalomra Csernus Tibor festőművészt Párizsban, a montmartre-i temetőben, miután elbúcsúztatják a patinás művésznegyed Szent János-templomában. Régi barátja, Juhász Ferenc köszön el tőle, mielőtt utolsó útjára kísérik. Az 1964 óta a francia fővárosban élő művész szeptember 7-én hunyt el egy párizsi kórházban.

„Egész művészetének alapkérdése volt, ami meghatározta az ő magányos festői útját – írta róla a fájdalmasan korán elment pályatárs barát, Domokos Mátyás, a Három lektor című képének egyik modellje –: Miként folytatható egyáltalán az avantgárd permanens forradalmainak kitérői – vagy zsákutcái? – után a festészet a modern, majd posztmodern korban?" Megőrizve valamit a moziplakát-festészet, a szürnaturalizmus, hiperrealizmus, neobarokk hagyományból. Skatulyákkal ő nem törődött. Dolgozott, amíg erővel bírt. Úgy, ahogy helyesnek tartotta. Ahogy a magyar festészetben Szőnyi, Egry és egyik mestere, Bernát – „nagybányai svunggal, olyan igényre emelve az európai rangot, mint amit Degas is jelent". Később pedig, Párizsból hazatérve, Max Ernst és Hantai Simonnal való megismerkedésének hatására ettől a hagyománytól eltávolodva, de mindvégig kitartva „a régiek számonkérése" mellett. Azon igyekezett, hogy a kép „olyan legyen, mint egy Caravaggio vagy olyasféle, mint Géricault". Mást nem tudott, ehhez volt kedve-műveltsége és elhivatottsága – meg ereje.

Ez a „virágszálderekú" (Nagy László nevezte így) ember azért hivatkozott Degas-ra, mert benne látta „a leonardói világ egyik utolsó képviselőjét. Úgy festette képeit, hogy mit szólna ehhez Tiziano. Kell a festőnek, kell ez a korrektúra, hogy mit mondana erre a munkára Veronese. A régiek számonkérése, igen, ez kötelező!" – mondta Ablonczy Lászlónak egy Párizsban felvett hosszú interjúban, amelyből részletek olvashatók Az „Állj fel" torony árnyékában című szép kötetben.

Neki is az a sors jutott, mint oly sok kelet-közép-európai művésznek. Hazájában egy maroknyi barát és biztos ízlésű művészettörténész ismerte csak fel tehetségét. Az ideológiához hű kulturális potentátok gyanakodva méregették, majd kiközösítették. Párizsban a Lambert Galéria fedezte fel és indította el a siker útján. 1979-ben már kiállít a

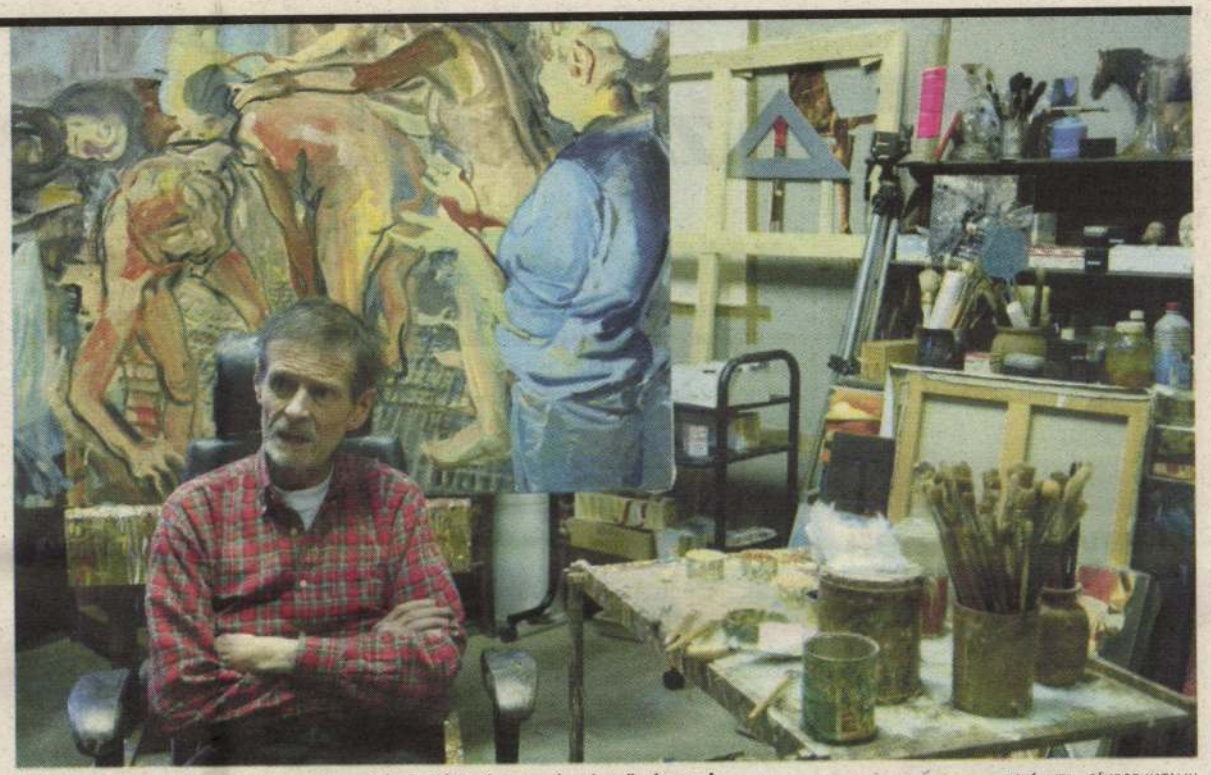

Neki is az a sors jutott, mint oly sok kelet-közép-európai művésznek

FOTÓ: MTI – SÁNDOR KATALIN

Grand Palais-ban, a kortárs művészet nemzetközi seregszemléjén, a FIAC-on. Magyarországon kimenetele után először – már mint világszerte elismert és megbecsült festő – 1989-ben mutatkozhat be újra a Műcsarnok tárlatán. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia 1993-ban választotta tiszteleti tagjává. Első nagy retrospektív kiállítása a KogArt-ban rendezték meg 2006-ban.

„Hogy az élet „milyen gátlástalanul szövi a leghajmeresztőbb történeteket, amelyek hallomás alapján rendszerint »életszerűtlennek« tűnnek", arról Domokos Mátyás Képregény című emlékezése is tanúskodik. A Holmi című folyóirat tavaly szeptemberi számában megjelent írás a Három lektor című kép hányódásainak kafkai történetét bogozza ki. Ez az ártatlannak látszó festmény „az erőszakkal megszüntetett Eötvös József Collegium kizárt két tagját: Domokos Mátyást és Réz Pált, valamint Vajda Miklóst ábrázolja.

Csernus Tibornak a „felszabadulás 10. évfordulójára megrendezett jubileumi VI. Magyar Képzőművészeti Kiállításra" kellett elkészítenie. A kép közönségsikert aratott, de a „pártos igényeknek" nem felelt meg. Jó ideig hányódott egyik intézményből a másikba, sehol nem becsülték. Sokáig maga Csernus is elveszettnek hitte, majd a Három lektor feltűnt a Műcsarnok 1989-es tárlatán. Claude Bernard, aki eljött a megnyitóra, másnap bement a minisztériumba, és vételi ajánlatot tett, bármilyen árat megadott volna érte. Nem eladó, így a minisztériumi korifeus – emlékezett Domokos Mátyás Csernus Tibor elbeszélésére. – „Erre Claude Bernard fölajánlotta, hogy saját költségére kiszállíttatja ezt a képet, és külön kiállítja Párizsban, a Grand Palais-ban. Szó sem lehet róla! A Három lektort nem lehet kivinni Magyarországról, mert az nemzeti érték" – hangzott a válasz.

Ilyen a mi országunk. De ő nem foglalkozott a sérelmeivel, bár sokat töprengett azon, „érdemes volt-e Párizsban maradni". Összekeveredtek benne az álomképek – mesélte Ablonczy Lászlónak. – Különös pillanat a reggeli eszmélkedésben, amikor azon tűnődöm, hogy a Dauphine téren lépkedtem-e vagy az Oktogonon? S hogyan kerülhettem mindkettőre?" Ezentúl a Montmartre-on töpreng majd rajta, ahol többek között Degas, ifj. Alexandre Dumas, Heine, Gustave Moreau és Nizsinszkij alussza örök álmát.

FERCH MAGDA

EGY MONDATBAN

Szabadlábon Erdélyben címmel sorozatot indít az MTV, ebben fiatalok fedezik fel Erdélyt. Az első rész holnap 17.30-kor lesz az M2-n. *(mh)*

Az irodalom kertje

KÖNYV

A három monumentális kötetben megjelent új irodalomtörténeti antológiasorozat címéről az embernek a híres lyotard-i jelszó, a posztmodern egyik fő szlogenje jut eszébe: a nagy elbeszélésnek vége. Nem lehet már megírni az irodalom történetét, nincs olyan egységes szempont, amely egyetlen narratívává fűzné, ami a századok során történt. Az irodalomnak már csak történetei vannak.

Ez a „csak" persze gazdagság. Az olvasó nem végigmasíroz az irodalomtörténet diadalútján, hogy aztán célba érve majd beavatottá váljon, hanem nem ér célba soha, mert ez a menet inkább kerti séta. „Ugyanaz a jelenség egyik távlatból előzménynek, más vonatkozásban inkább visszatérésnek mutatkozhat" – olvashatjuk a fülszövegben. A séta során vissza-visszatérünk ismerős helyekre, de már más összefüggésben látva a tájat.

Ez a – megkockáztatom: érzékenyebb – vizsgálódás feloldja az iskolás korszakhatárokat, és perspektivizmusában távolabbi egységesítő szemhatár után kutat. A kezembe kerülő harmadik kötet ötvenegy szerzőjének irodalomfelfogása nem hozható közös nevezőre. E szerzők nem terelhetők be semmiféle közös irodalomelméleti akolba – hogy az egyéb aklokról ne is beszéljünk –, ám a kötet mégis egységes munkának tűnik.

A könyv az 1920-tól napjainkig terjedő időszakot öleli át. Érdekessége, hogy még az egyes szerzők szintjén sem hajlandó semmiféle „üdvtörténet" felvázolására. Kiválaszt egy művet, bedobja a vízbe, és hagyja, hogy gyűrűzzön. A gyűrűk: a mű jelentősége az életmű, a kor és az irodalomtörténet kontextusában. Kulcsár Szabó Ernő a Semmiért egészen ürügyén a szerelmi líra végéről ír, Szegedy-Maszák Mihály pedig a regényszerűség meghaladásáról Kosztolányi Esti Kornélja ürügyén. A vízbe dobott kő olykor nem egy mű vagy egy könyv, hanem egy folyóirat megszületése (Tanú, Új Symposion), esetleg egy később döntő fontosságúnak bizonyuló irodalmi találkozó megtörténte. Irodalomkerti sétánkon olykor távolabbi fák bólintanak felénk. Romsics Ignác Szekfű Gyuláról és katasztrófáink történetéről ír, Marosi Ernő Fülep Lajosról, Jeney Éva Bartók Cantata profanájáról, Kósa László pedig Györffy István A néphagyomány és a nemzeti művelődés című röpiratának művelődéstörténeti jelentőségéről.

A Gondolat Kiadó szép kiállítású, korszerű, súlyos könyvet tett le az asztalra. Sokan kimaradtak ugyan a válogatásból, de ez nem fáj, mert most olyan irodalomtörténetet olvashatunk, amilyet még soha: ez jó értelemben véve szertelen.

VÉGH ATTILA

A magyar irodalom történetei
Gondolat, 2007
922 oldal, 6000 forint

Bűn és rejtély az irodalomban

A bűn és a rejtély témakörét járja körül a Budapest Transzfer című irodalmi fesztivál, amelyen külföldi és magyar költők párbaja, Baudelaire-kiállítás, kerekasztal-beszélgetés és koncert is lesz a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

A szeptember 19. és 23. közötti programsorozat nyitónapján A hét főbűn egykor és ma címmel szakértők részvételével tartanak kerekasztal-beszélgetést. Külföldi és magyar költők párbajoznak a Verscsempész Maratonon: Háy János Ivan Jirousszal, Kukorelly Endre Nico Bleutgéval, Lator László Kajetan Kovictyal küzd meg 21-én.

A Romlás virágai című Baudelaire-verseskötet korabeli fogadtatását mutatja be a múzeum szeptember 21-én nyíló kiállítása. A tárlatra a francia nemzeti könyvtárból a mű első francia kiadása, Baudelaire kéziratai és róla készült fotók érkeznek. *(mti)*

Az Artisjus centenáriuma a Gödörben

Artisjus ©entenárium – száz éve a szerzőkért elnevezéssel tartanak rendezvényt a Gödör Klubban ma és holnap este. Az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület a zenei és irodalmi szerzői jogok közös jogkezelő szervezete. Tagjai között található csaknem 1200 zeneszerző, szövegíró, irodalmi szerző és zeneműkiadó.

A rendezvényen ma Dévényi Ádám, a Balaton, a Sziámi és a Saj-

Metál-groove markáns dallamok nélkül

LEMEZ

Meghánytam-vetettem a dolgot, és döntöttem. Nem révedek a múltba, hanem csak a legutóbbi lemezt nézem és csak ezt a teljesítményt véleményezem. Amikor annak idején először lehetett hallani a Mangod Inc. zenekar alakulásáról, én eleve mert a mai világban hatalmas erőfeszítés egy zenekart fenntartani, főleg egyenletesen magas színvonalon. Szóval itt nem hanyagságról van szó. Mégis: hiába szeretném már alapból a zenét, markáns dallamok hiányában nem találok fogódzót, ennél fogva nem világos, hogy mi volt a szándék. Nyilvánvalóan csak közepes dalokat tartalmaz.

A kivárók azon táborát erősítem, akik azt mondják, hogy meg kell várni a következő CD-t és az alapján dönteni. Koncerten is biztosan meglesem még a srácokat, ami némileg árnyalja majd a képet, mert ennél a zenénél fontos az élő teljesítmény és az energia, amivel – úgy

APRÓHIRDETÉS

ÁLLÁS

FOGORVOST keres a Győrben tíz éve működő, külföldi betegkörrel rendelkező Smile-Centrum Fogászati Magánrendelő. Német nyelvtudás előny, de nem feltétel.
Jelentkezés: 06/30/9466-671.

INGATLAN

Pesti, Duna-parti lakás bútorozatlanul kiadó. 06-20/941-5497.

KÖZLEMÉNY

Eladó az Unitas-Coop Zrt. (8200 Veszprém, Szabadság tér 2. sz. Cg. 19-10-500015.) 375 db névre szóló osztalékelsőbbségi ötezer forint névértékű részvénye, minimum a névérték tíz százalékán. Ajánlatokat a társaság igazgatóságának írásban, a társaság székhelyére címezve harminc napon belül kérjük megtenni. Igazgatóság.

Tárlatajánló

Csernus Tibor kiállítása a KOGART Házban

A több mint hat évtizede Párizsban élő művészt „az idő festőjének" is nevezik. Végigtekintve pályáján, képein, az idő fogalma - különböző jelentéseket hordozva - munkáin mind a mai napig tetten érhető.

A dél-alföldi Kondoroson született fiatalember a budapesti iparrajziskola grafikai szakán végzett, majd Bernáth Aurélnál tanult a Képzőművészeti Főiskolán. Mestere mellett a legnagyobb tisztelettel említi Ferenczy Istvánt, a nagybányai plein air iskola megteremtőjét.

Csernus művészi tehetségét egészen korán elismerték, hiszen már 1952-ben - a főiskola elvégzésének évében - Munkácsy-díjjal tüntették ki. A következő évtizedben kialakította sajátos, „szürnaturalista" stílusát.

E különleges látásmóddal készültek a pesti Dunaparton festett képei, közöttük számos angyalföldi és újpesti témájú alkotás. (Csernus Tibor akkoriban Dráva utcai műtermében dolgozott, így gyakran kijárogatott a közeli folyóhoz.) A KOGART Házban kiállított munkák közül az érdeklődő lokálpatrióták számára az 1957-ben készült *Újpesti rakpart* című alkotás (képünkön) kínál érdekességet. A Magyar Nemzeti Galériától kölcsönzött képen öt fiatal férfi látható, egyikük a távoli Árpád híd felé fordul, ketten egy hajóhordó kocsin foglalnak helyet, másik két társuk őket figyeli.

Csernus művészeti tevékenységét illusztrátorként is kamatoztatta, számos szépirodalmi kötet borítóját tervezte. 1957-ben járt először Párizsban, ahol az impresszionista festészet gyökereit kutatta. A '60-as évek elején grafikai munkásságáért is megkapta a Munkácsy-díjat, de akkoriban már nem tudták itthon tartani. Feleségével, Sylvester Katalin szobrászművésszel Párizsba költözött. Ma is a Bateau Lavoir műteremházban alkot, ahol egykor Picasso és Braque dolgoztak, s nem messze innen festett Degas, Manet, Toulouse-Lautrec és Van Gogh.

Csernus Tibor 1997-ben Kossuth-díjban részesült. Retrospektív életmű-kiállítása *március 12-ig látogatható a KOGART Házban, Bp. VI., Andrássy út 112. szám alatt, naponta 10-től 18 óráig.*

R. A.

Jozefka Antal tárlata az EuróKlub Könyvesbolt és Galériában

Jozefka Antal újpesti festőművésznek nyílt tárlata február 22-én az EuróKlub Könyvesbolt és Galéria V. kerületi, Bank u. 6. szám alatti épületében. *A kiállítás hétköznapokon 9-től 18 óráig látogatható, március 27-ig.*

Újpest 2006. február 23. CS-16-1-1

Magyar Szocialista Párt Újpesti Szervezete

1046 Bp., Nádor u. 1.
Telefon: 369-4205
Nyitva tartás: hétköznap: 8-tól 18 óráig,
hétvégén: 10-től 15 óráig
E-mail: bp04@mszp.hu

MIÉP Újpesti Szervezete

1042 Bp., Árpád út 150.
Telefon: 06-30-905-5063
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig: 16-tól 20 óráig,
szombaton: 8-tól 12 óráig

Jobbik Magyarországért Újpesti Szervezete

1046 Bp., Szent László tér 7.
Telefon: 06-70-240-9844
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig: 16-tól 19 óráig,
szombaton, vasárnap: 9-től 12 óráig
E-mail: ujpest@jobbik.hu

Szabad Demokraták Szövetsége Újpesti Szervezete

1042 Bp., Árpád út 56.
Telefon: 788-0802
E-mail: andras.boruzs@szdsz.hu
erzsebet.geberle@szdsz.hu

annak viselése kizárólag a főváros feladata volt. Nem illik meg nem érdemelt és meg nem kapott kitüntetésre hivatkozva a mellünket verni.

Az M0-s híd építése elől azért hárultak el Újpesten az akadályok, mert a Nemzeti Autópálya Rt., a Gazdasági Minisztérium, a Fővárosi Önkormányzat és az Újpesti Önkormányzat által folytatott közös, négyoldalú tárgyaláson egymás érdekeit – így Újpestéit is – figyelembe véve az építés feltételeiben és az ahhoz kapcsolódó létfontosságú újpesti infrastrukturális beruházásokban meg tudtunk állapodni, többéves munka után. Ön, tisztelt Képviselő úr, e több év során *ez ügyben az égvilágon semmit nem tett. A tárgyalásokon nem vett részt, ez ügyben az önkormányzatot egyetlenegy esetben sem kereste mint Újpest országgyűlési képviselője. E minőségében az Öntől elvárható segítő közreműködést soha nem ajánlotta fel.* Nem illik meg nem érdemelt és meg nem kapott kitüntetésre hivatkozva a mellünket verni.

Nem tudom, hogy az elmúlt 12 évben, amióta Újpest országgyűlési képviselője, képviselői félfogadásán hányszor jelent meg személyesen. Azt azonban tudom, és azt állítom, hogy önkormányzatunkat vagy engem, mint az önkormányzat vezetőjét, tizenkettő éves országgyűlési képviselősége alatt egyetlenegyszer sem kereste meg, vagy keresett fel, hívott fel telefonon, faxon, e-mailban, levélben, személyesen vagy képviselője révén, és kérdezte meg, hogy mint Újpest országgyűlési képviselője miben tudna segíteni Újpestnek, miben tudna együttműködni az önkormányzattal az Ön által képviselt Újpest közösségének érdekében.

A tények tények. Azokkal ellentétes dolgokat nem illik állítani.

dr. Derce Tamás
Újpest polgármestere

GERNUS Tibor

FORGÁCS Éva : Csernus. = Jelenkor 32, 1989. 9.

851 – 853.

XXIII 45 m. / Mestenk

CSERNUS TIBOR

Lajta Gábor: Hogarthe Place

Pigalle-on.
Csernus Tibor kiállítása elé

ÚM. 1998. nyíres. 4. p.

ett intézeti értekezletet tartunk 1995.
Gondűző épület nagy előadótermében.
és tekintettel a felvetett kérdésekre,
v részvételére.

CSERNUS TIBOR

Keserű Ilona: A reinkarnálódó világ

ÚM. 1998/május 7. p.

sekről kell döntenem, mert az adminisztratív
öntések alapját képező elvek még nem

os határidők ismeretében még halasztható at-
ert ettől az iskola sorsa függ. A létszám-
s érthető ellenkezést váltott ki. Mindannyi-
luk oktatott ismeretanyag nélkülözhetetlen
ztázó megbeszélés összehívása elöl, melyen
tantárgyak sorrendjét meghatározzuk

CSERNUS Tibor, fest.

NÉMETH Lajos: Ünnelen jelenlet. Csernus Tiborról

[~ gyűjteményes kiállításának megnyitója. 1989 marcius,

Münchenben] = Új Írás 29.1989-6. 103-105, ill.

xxn. 45n / Mestek

fejlődését és kollektivitás
alkotásai csak ugy gyár- és
helymunkája által készülhet

A multban a legnagyobb
is megvolt a természet és i
tőssége. A dualizmus annál
gyöngült a vallásos érzés i
természet isteni képzetek l
mitő ereje. A végső hanyatl
teljesen lebirhatatlan term
tárgyatlanságában próbálta
immanens szellemének az any

A konstruktiv művészet

CSERNUS TIBOR

kiáll. Bp. Miscellanea

ism. VADAS József: Tibor és testvérei =
Élet és Irodalom, 1989. március 17. 12.

XX. 12. 45 u / Mesterek

CSERNUS Tibor

kiáll. Műcsarnok

ism. ACSAY Judit: Nagy retrospektív =
Kritika, 1989/5, 44-45.

XX. sz. 45 u. / Meskrek

CSERNUS Tibor

Kiáll. Műcsarnok

ism. ÉVA FORGÁCS: The Cool Eye. Tibor Csernus retrospective at the Műcsarnok = NHQ ... Autumn 1989. 177 - 180. ill.

XX. sz. 45. u / Munkácsy

CSERNUS TIBOR

Julián Ferenc: Hagarapl.

= ÉS 2001. ápr. 13. 17.

at alatt lévő stallum fesett táblái.

názása. Fadombormű. 15.század.

2

óf síremléke. 16. század.

Csernus Tibor, grafikus

MDk.

Elsa Triolet Könyvét illusztrálta.

Könyvekről

L. f.: Elsa Triolet: Avignoni szerelmesek 2.1

ESTI HIRLAP, 1961. febr. 9.

04

M.D.K.

Csernus Tibor

Druon: Finom familiák c., az Európa Könykiadó kiadásában a könyvnapra megjelent mü boritólapját készitette.
A boritólap reprodukciója a rovat keretében.

Könyvnapi Könyvek Között c. rovatban.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. május. 27. IV. évf
22. sz. 44. l.

M.D.K.

Gyarmus Tibor
festő

Cyrano de Bergerac illusztrációja.

Élet és Irodalom, 1962. március 10—12.

Carmen Tur

Jefa

Cápsula de Bergeron alisada -

viaje.

1962 Cuarteles 10 — 12 -

Iserius Tibor, grafikus

MDK

A filozófushoz készült illusztrációi - sorozata.

-y-: Bessenyei kiállítás 242.1

A Könyvtáros, Gy. 1961. április XI/4.

KÖNYVBARÁT

MDK

Csermus Tibor, graf.

Illusztrációk Dickens Cooperfield Dávidjához.
Ecsetrajz.

Illusztrációk Rabelais Pantagruel-hez. Ecsetrajz.

Műcs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. 13.l. Kat.

MDK

Czernus Tibor

grafikus

illusztrálta Harlemi Árnyak e könyvet

(Dics.) Kép a m-ben S.bon

A Szép Magyar Könyv 1919, Késsletes Értékelés.

Magyar Grafika 1960, 4 ivf. 2 z. Melléklet

MDK.

Csernus Tibor

grafikus

illusztrálta, Stefan Zweig: Sakknovella c. művét. „Illusztrációk tolmácsai az elbeszélés fojtok izgalmának"

(Első díj) Kép a melléklethen 7. l

A Szép Magyar Könyv 1959, Részletes Értékelés, Magyar Grafika, 1960, 4. évf. 2. z. Melléklet

MDK

Csernus Tibor

grafikus

illusztrálta: Tagore, „A boldogság igérete" c. Könyvét

Könyvjelző.

Sz. E. Tagore: A boldogság igérete

Népszava, 90 évf 60 z 1962 márc 13.

Csermus Tibor

Juhász Ferenc: Harc a fehér báránnyal c. könyvének burkolóját tervezte (eml.)

„A négy magyar könyv pályázatok dicseretet kapott

N.N: A négy magyar könyv 1965

Magyar Grafika 1966 III. mell.

Csernus Tibor

Cyrano - illusztráció. (repr.)

Artner Tivadar: Évszredek művészete. Dp. 1966. Gondolat k., 603 l., ill.

576.l.

MDK

Csernus Tibor

illusztrálta a „Kereda Kázmér szép élete" címmel megjelent Krúdy-kötetet (Szépirodalmi Kiadó). (más adat nincs.)

Fábián Zoltán: Krúdy Gyula: „Kereda Kázmér szép élete".

Magyar Ifjúság, Bp. 1952. 41. sz. [4. l.]

Csernus Tibor

Illusztrációk Cooper Bőrharisnya történetei, tus, akv.

Nyári Tárlat. Ernst Múz. 1954. jul. 7 l.

Csermus Tibor

Illusztrálta Elsa Triolet: Az avignoni nehelmesek c. könyvet

I díjat kapott

A szép magyar könyv, 1960, 27 old

Csernus Tibor, festő

Új Mův. 2003. 11. p. 23.

RRÁSOK FELHASZNÁLÁSA
OGATÁS IGÉNYLÉSE
tványként kezelendő

ámogatást nyújtó:

ktatási Minisztérium, Kutatás-fejlesztési Helyettes
llamtitkárság

me: 1052 Budapest, Szervita tér 8.

ÁK-nál vezetett számla
gnevezése: KMÜFA
áma: 10032000-01220328-54001008

HT azonosító: 030317

hó nap	Támogatásigénylő bizonylat sorszáma:

.....számú mellékletében vagy megvalósítási
at teljesítésének ráfordításai táblázatosan

ordítás t)	Egyéb külső forrás (Ft)	Összesen - (Ft)
	-	

Csernus Tibor

Camus Les Justes c. drámáját három akvarellel illusztrálja, a párizsi Gallimard kiadásában

Magyarok külföldön.
Nagyvilág. 1963, 4. szám 639. oldal

Csernus Tibor

Rajz Cyrano de Bergerac „Holdbéli utazás" c. művéhez.

reprodukció

Nagyvilág. 1962. 12. szám 1864. oldal.

Csernus Tibor, grafikus MDK

Nádass Könyvéhez „Kisérő rajzokat" Készített.

Farkas László: Nádass József: Vallomás alkonyatkor 26.

A KÖNYV, Bp. 1962. November II/11

Csernus Tibor, grafikus MDK

Az év termésétől kitűnnek Csernus Tibor illusztrációi.

A. France Thaisához Kénult illusztrációi remekek.

Dr. Pataky Dénesné: Legszebb Könyveink — — 1962-ben 16-17

A KÖNYV, Dr. 1963. május III/5.

Csernus Tibor

Stefan Zweig: Sakknovella ..

könyvének illusztrációit kénit..
első díjat nyert.

Harbemi ármyal .. könyvet
illusztrálta - dicséretet nyert.

A nép magyar könyv, 1959, 18 old.

MDK

Csernus Tibor, festő,
egy kitűnő akvarellje mellett
két kusza Cooper-illusztráció.

Szbdsg. 1954. VII. 29. - 3. l. - Autner Ti: A nyári tárlat.

M. D. K

CSERNUS Tibor festő

Illusztráció Reményik Zsigmond:

„Az asyai ház" e. művéhez

(Bn. Szeszrod. Konyvkiadó)

Gábor István: Az asyai ház Reményik Zsigmond új rovigve

Magyar Nemzet 1961. szept. 7. 4. l.

Csernus Tibor, grafikus MDK

Birkás könyvét illusztrálta rajzaival.

Zsadányi Ede: Birkás Endre: Elfelejtett emberek 371 l

X/8

Bn. 1960. augusztus

KÖNYVBARÁT

Csermis

Germes Tibor

grafikus

1

Illusztráció Komlós Aladár Harlemi
ártnyak cimű könyvéhez + repro

Vayerné Libolen Ágnes: Új magyar könyvillusztrációk.
Művészet, 1960. dec. – 12. l.

Csernus Tibor, grafikus

MDK

József A. Hazám c. kötetét — Csernus T. illusztrációival díszített bibliofil kiadás — szeptember folyamán megkapták az előfizetők.

—: A Könyvbarátok kívei

28.1

VI/10.

Bp. 1956. október

KÖNYVBARÁT.

Csernus Tibor, grafikus 7 Ob

Körajza József Attila Hazám c. versciklusához. A kötet a hó végén jelent meg.

–: A Könyvbarátok hírei 29.l

KÖNYVBARÁT. Bp. 1956. augusztus VI/8.

Csernus Tibor, grafikus

Ok

József Attila: Kihárosi éj c. költeményéhez készített illusztrációja

Repr

és a Harám c. ~~[illegible]~~ könyvéhez készített körajza.

Repr.

Bojár Iván: A szép könyv könyvgrafika

Zi. l.

VI/10.

KÖNYVBARÁT. Bp. 1956. október

Csernus Tibor, grafikus

Mok

A Könyvbarát áprilisi számában közölt illusztrációján — Címlap! — az alakok balkézzel hegedülnek. A hiba abból eredt, hogy a művész közvetlenül köre rajzolt, ezért a levonat az eredeti rajz tükörképét adta.

— Hírek

10 f

VI/5.

KÖNYVBARÁT, Bp. 1956. május

Gernus Tibor, grafikus

Mok

József Attila néhány versének Hazám c. bibliofil kiadásához készített illusztrációs vázlata: Repr.

—:

Címlap

KÖNYVBARÁT, Bp. 1956. április

VI/4.

Csernus Tibor

grafikus

M.D.K.

Birkás Endre regényét az
„Elfelejtett emberek" – et illusztrálta.

Vayerné Lebolen Ágnes: Új magyar könyv illusztrációk.
Művészet, 1960. dec. – 13 kap

Csernus Tibor, grafikus

MDK

Füsi könyvét díszítik rajzai.

Szombathy Viktor: Füsi József: Tengeri szél.
286. l

X/6

Bp. 1960. június

KÖNYVBARÁT,

Csernus Tibor, grafikus

MDK

Kopányi Könyvét illusztrálta.

Pallai István: Kopányi György. Szegény ördög

37. l.

KÖNYVBARÁT. Bp. 1956. október VI/10.

MDK.

Csernus Tibor grafikus

"Móricz Zsigmond illusztrációk"/tusrajz/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Műcsarnok ,1955. 28.1

M. D. K.

CSERNUS Tibor grafikus

Illusztráció József Attila költeményeihez / kiállítva: Velence Biennale 1960

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 109. sz. 3. l.

(d.) Derkovits-kiállítás Velencében

Csernus Tibor, grafikus MDk.

Illusztrációs munkái (Sakknovella, Harlemi árnyak) figyelemre méltóak.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról
(a Szép magyar könyv)

Népszabadság. Bp. 1960. jún. 11. 8. l

CSERNUS TIBOR, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár új szerzeményeinek anyagából.
A közölt képek jegyzéke:
64./.-CSERNUS TIBOR,- Boccaccio illusztráció,- papír, monotypia.-30+20 cm.-Ltsz.68.928.- Fekete repr. 305.old.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 301.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. XIII. 1968. Pécs, 1971.

MDK

Gerencs Tibor, grafikus

Az antológia egyik illusztrátora.

Pomogáts Béla: Mérföldkő 231-232.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1965. április XV/4

M.D.K.

Csernus Tibor
grafikus

A Thaisker készített mono-
tipiát.

Ortner Tivadar: Szép könyvek születése
Élet és Irodalom, 1963. június 1 - 10 lap

Csernus Tibor

Bocaccio-ill. p. akv. monotyp.
304 x 205 mm

XX. Századi Magyar Grafika
Savaria Múz. Szombathely 1974.

Czernus Tibor
grafikus

Méltatás.

P.Brestyánszky Ilona: Könyvművészetünk negyedszázada.
Művészet, 1970.augusztus - 15. lap.

Gernus Tibor
grafikus

M.D.f.

Cyrano de Bergerac: Holdbéli utazás-át illusztrálta

Szép Ressö: A haggar Helikon és a képzőművészet
Művészet, 1963. junius – 20 lap

M.D.K

Csernus Tibor

grafikus

Cyrano de Bergerac: Holdbéli utazáshoz illusztrációk (rézm.)

P. Brestyánszky Ilona: Bibliofília vagy könyvművészet
Művészet, 1963 január – 30 lap

Csernus Tibor
grafikus

M.D.K

Könyvillusztrációi egyéniek
Elsa Triolet: Avignoni szerelmesek
című művét illusztrálta.

P. Brestyánszky Ilona: Bibliofília vagy könyvművészet
Művészet, 1963. január - 30 lap

Csernus Tibor
grafikus

M.D.K.

Cyrano-illusztrációi.

Pávczer ~~Fedor~~ ~~Frigyes~~ Ferenc: Könyvgrafika és korszerűség
Művészet, 1962. junius – 26 l.

Csernus Tábor
Grafikus

M.D.Y.

Erdődy János: Aretino Velencében
című művének védőkötését készi-
tette.

Vayerné Zibolen Ágnes: Néhányszó az elmult év könyvborítá
lapjairól.
Művészet, 1962. junius — 33 lap

CSERNUS Tibor festő

Kiváló Müvész cim. 1990. márc.15.

83/91
JENS, Walter: Az utolsó vádlott. [Regény.] (Ford. Kincses Edit.) Bp. (1980), Magvető. 318 p. 19 cm.

/Világkönyvtár./

84/94
(JEREMIÁS Éva): Holdangyal. Tadzsik népmesék. (Vál. ford., utószó, jegyz. - -. [Versford.] Szerdahelyi István. Ill. Loránt Lilla.) Bp. 1970, Európa. 169,[2] p. 19 cm.

/Népek meséi./

85/93
JEZ, Teodor Tomasz: Fent és lent. Regény a magyar szabadságharc korából. (Ford. Bába

Csernus Tibor festő

Kiváló művész

Népszabadság, 1990. márc. 14.

Csernus Tibor

festő

● KITÜNTETÉS. A művelődési miniszter Csernus Tibor Párizsban élő festőművésznek művészeti tevékenysége elismeréseként, gyűjteményes kiállításának megnyitása alkalmából a Pro Cultura Hungarica emlékplakettet adományozta.

Népszabadság, 1989. márc. 8.

MDK

Csernus Tibor /1927- /

"Csehov: Cseresznyéskert" /szinház plakát/ 1960.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.17.1.

Csernus Tibor
grafikus

M.D.K.

Film - színházi plakátok tervezésével szerepel.

Szamosi Ferenc: Az év legjobb plakátjai - 1962
Művészet, 1963. augusztus - 21 kép

Csernus Tibor MDK

Badacsonyörsi szálloda, olf.

Freskóterv a Székesfehérvári p.u-ra, temp.

Délivasut, olf.

Mücsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor

MDK

A Csatárka uti gyermekvárosban kész faliképeket, sgrafittókat térelválasztó rácsozatott

G.J. Milyen megbizásokon dolgoznak képzőművészeink ?

MAGYAR NEMZET 1964. jul. 5.

MDK

Csernus Tibor festő

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz.322.l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.119.

Csernus Tibor kikérdezése

Véleménye a modern festészet különböző irányairól a mai festészetről.

kikérdező: Kálmán Mária.

Müv.Tört.Dok.

Elekffy Jenő

szövarch.115

CSERNUS TIBOR

oslitve

Sik Csaba: Másodlagos realizmus. Óbudai Galéria

UJ TÜKÖR 1980/XVII/36.sz./4.o.

Csernus Tibor, grafikus MDH

Anatol France illusztrációi

bravúrosak.

G. M.: Országos tárlat hegeden 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. júl. 25.

Gernus Tibor, [festő] MDh

Részt vesz a kecskeméti új szállodа mozaik-munkáira kiírt pályázaton.

—: Ma hallottuk 2.l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. máj. 26.

M.D.V.

Csernus Tibor
festő

Anatole France: Thais "illusztrációja

" + repro

P. Bresky ausszky Slova: Néhány szó a könyvnű vészetünk legujabb eredményeiről

Művészet, 1963. augusztus - 23 lap.

MDK

Csernus Tibor festő

Bencze László: Válasz Bernáth Aurélnak Csillag, 1954. VIII.évf.augusztus 1567.l.

CSERNUS TIBOR

A Landerer-nyomdában.kinyomják a 12 pontot. Olajf.
16ox21o.

III.Magyar képzőművészeti kiáll.ka t. 1952.dec-1953.márc.
Műcsarnok

Germus Tibor
grafikus

M.D.K.

„Utcai zenész" sines grafikája
szerepel a kiállításon.

Mészáros Fülöp: Modern Magyar Festészet kiállítása Baján
Művészet, 1963. augusztus – 39 lap.

Csernus Tibor M.D.K.

Ma i müvész.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 759.1

A Kultura Világa Kp. 1963.

MDK

Csernus Tibor

Lektorok

Bencze László:A magyar képzőművészet mai eredményei/Gondolatok a VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitásról 1956.Csillag, X;év.f február
346-358.l.

Csehmus Tibor

A Jelenkor cikkeket közölt róla

Déváryi Iván: Képzőművészet a Jelenkorban

Jelenkor 1968 X. n. 883 old.

Csernus Tibor

Esti iskola, olaj, 140 × 120 cm
nyipesti parton, " 150 × 140 -

Budapest Műcsarnok Kiállítása 1957.
kat. szerk. Kisdéginé Kisimi Irén.

8.

Csernus Tibor

kiállított festményei:

Julián Ferenc emlékére. Olaj, 113x99 cm.
Városrészlet. Olaj, 90x64 cm.
Három lektor. Olaj.

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállitás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 2o t.

22.l.

Csernus Tibor

Julián Ferenc emlékére. (repr.)

Pécs-baranyai Országos Képzőművészeti kiállítás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 20 t.

STRUKTURA

KŐBÁNYA - PATAKY GALÉRIA

1984. IV. 10 - V. 3 BP. X. PATAKY ISTÁN TÉR 7

BUDAPEST GALÉRIA

A Budapest Galéria meghívja Önt a

STRUKTÚRA
c. kiállítás megnyitójára
április 10-én 18 órára

A kiállítást megnyitja:
Németh Lajos művészettörténész

A kiállítás helye:
Pataky Galéria
(X., Pataky tér 7–14.)

MAHIR – Zalai Ny. 84 1430 o

M. D. K.

Csernus ~~Marian~~ [Tibor]
festő

Műterem c. hépe.

D. Fehér Ibrahim: „A munka dicsérete".
Művészet, 1960. november. – 32 lap.

Aermus ~~Horiantie~~ [Tibor]

festő

M.D.K.

Méltatás.

B. Supka Magdolna: Festészetünk hőrvítja Ausztrában

Művészet, 1962. január — 39 l.

M.D.K.

Csernus Tibor festő

1945 - óta részt vett a velencei biennalen.

Vayer Lajos: Biennalé - problémák
Művészet, 1962. november — 24 lap

Csernus Tibor

Petőfi Orlai Petrich Soma műtermében

A II Magyar Képzőművészeti Kiállitás
(Pogány Ö. Gábor)
Szabad Ifjúság Budapest 1951 nov. 11.

CSERNUS TIBOR

Igazán nem akarok hencegni, de én fedeztem fel Csernust, Kondor Bélát, én irtam róluk először

A művészet igazában van a szabadság világa : Beszélgetés a hetvenéves Végvári Lajos művészettörténésszel. = Herman Ottó Muzeum Évkönyve, XXVII. 1989

9.p.

A TUDOMÁNY VILÁGA

Baktériumazonosítás a riboszomális RNS révén

A kórokozókat egyre kevésbé annak alapján ismerik fel, hogy milyenek a külső jegyeik vagy a biokémiai tulajdonságaik. Napjainkban főképp semmi máséival össze nem téveszthető *génjeik* révén azonosítják őket. Erre mind többféle *génszonda* szolgál. Ezek olyan — nukleinsavakból, többnyire dezoxiribonukleinsavakból (DNS) álló — rövid génszakaszok, amelyek a keresett mikroorganizmus megfelelő nukleinsavszakaszához hozzákötődnek, s ezáltal fölfedik a kórokozó jelenlétét. Hogy az azonosítást megkönnyítsék, némely ilyen szondába *radioaktív atomo*t építenek be. Ha pedig a vizsgálandó szövetben vagy testnedvben kevés a kórokozó, már arra is mód van, hogy a génszondához hozzákapcsolódó öröklési anyagszakaszt enzimekkel *megsokszorozzák*.

Legújabban az Egyesült Államokban R. *Tilton* kutató olyan eljárást fedezett föl, amellyel talán minden eddiginél egyszerűbben és eredményesebben dönthető el, hogy valamely szervezet szövetében vagy testnedvében föllelhető-e valamely baktérium. Az ő génszondája a kórokozó *riboszómájában lévő RNS-nek egy szakaszát egészíti ki.*

A riboszomális RNS és számos fehérje együtt gömb alakú *riboszóma*kat alkot. Ezek a sejtnek ama részecskéi, amelyekben a fehérjék felépülnek. A riboszomális RNS-nek mintegy 95 százaléka *valamennyi* baktériumban *azonos*, ám a maradék *5 százalék* a baktérium *fajától* függ. Tilton első génszondája a tüdőgyulladást okozó, egyéb eljárásokkal csak nehezen felismerhető *Mycoplasma pneumoniae* baktérium riboszomális nukleinsavrészének csak reá jellemző szakaszához kötődik hozzá. Ez azért megy könnyen, mert a baktériumok minden sejtjében *ezernyi* riboszomális RNS van.

Ennek a génszondának az alkalmazása előtt nem kell a sejt DNS-ét hevítéssel egyszálúvá tenni, mert a riboszomális RNS — ellentétben a sejt kétszálú DNS-ével — csupán *egy szálból* áll. De arra sincs szükség, hogy — ha a szervezetben csak kevés a megbetegítő idegen szervezet — az azonosító génszakaszokat megsokszorozzák. Ha ez az eljárás bevált, jobbára fölöslegessé válnak a baktériumtenyészetek, nem lesz szükség a baktériumok alaki sajátosságainak mikroszkópi vizsgálatára, arra, hogy a baktériumok biokémiai, elsősorban enzimtermelő képességét elemezzék, s elmaradhat számos állatkísérlet és immunológiai próba is. Az azonban tény, hogy alkalmazásához előbb *ismerni kell* az összes szóba jöhető baktériumnak és gombának *egyedi RNS-szakaszát*. (A *vírusok* földerítésére ez az eljárás azért nem alkalmas, mert a vírusoknak nincs riboszómájuk.) *(Frankfurter Allgemeine Zeitung)*

Nyálmirigyköveket távolítanak el lökéshullámmal

Vízben keltett lökéshullámokkal nemcsak vese- és epekövek semmisíthetők meg műtét nélkül, hanem legújabban *nyálmirigykövek* is. Így az Erlangeni Egyetemen a testen kívülről keltett lökéshullámokkal immár sikerült tizenkét betegnek a *fülnyálmirigy* kivezető nyílásait eldugaszoló köveit úgy felaprítani, hogy a maradékok azután már maguktól kikerültek a szervezetből.

Eddig az ilyen mirigyköveket gyakran műtéttel kellett eltávolítani, ami a közeli idegek miatt nem éppen veszélytelen vállalkozás. Persze, a lökéshullámok alkalmazásakor is ügyelni kell arra, hogy ne károsítsák az idegeket. Erre jó esély van, mert a lökéshullámokat keltő *piezoelektromos* eszköz azokat nagyon kis helyre összpontosíthatja, és az erősségüket is pontosan szabályozza. (A kövek helyét ultrahangos vizsgálattal állapítják meg.)

Minthogy ez a kezelés nem okoz fájdalmat, nincs szükség műtéti érzéstelenítésre. Azt azonban egyelőre még nem tudják, vajon a kövek eltávolítása után a károsodott nyálmirigyek működésképessége fokozatosan helyreáll-e. *(Frankfurter Allgemeine Zeitung; Deutsche Medizinische Wochenschrift)*

A nőkre kétszeresen veszélyes az alkohol!

Az alkohol a nőket jobban veszélyezteti, mint a férfiakat, mert a gyomruk fala azokénál vékonyabb, és az, az alkoholt lebontó *alkoholdehidrogenáz* enzimből is kevesebbet termel, mint a férfiaké. Emiatt több alkohol jut a vérükbe, majd további lebontásra a májukba. Olasz és egyesült államokbeli kutatók megállapították, hogy ha a férfiakéval azonos súlyú nők velük azonos mennyiségű alkoholt fogyasztanak el, a vérükben átlagosan 30 százalékkal több alkohol mutatható ki. De mert a férfiak többnyire testesebbek, mint a nők, egy adag alkoholnak bennük ugyanaz a hatása, mint a kétszer akkorának férfiakban. A kutatók azt is megállapították, hogy az alkohol a nők *máját* jobban károsítja, mint a férfiakét. Szerintük ennek az az oka, hogy ha a nők nagy mennyiségű alkoholt fogyasztottak el, a gyomruk nyálkahártyája már egyáltalán nem termel dehidrogenáz enzimet, míg a férfiaké a rendes enzimadagnak a felét még azután is kiválasztja.

A kutatók rámutatnak arra, hogy a nők alkohol iránti nagyobb érzékenységével számolni kell a gépkocsivezetés és minden olyan tevékenység engedélyezésekor, amely nagy figyelmet és az idegműködés nagyfokú összehangolását követeli meg. *(Frankfurter Allgemeine Zeitung; New England Journal of Medicine)*

Baktériumok riadója

A bayreuthi egyetem mikrobiológusai szerint a jövőben baktériumok segíthetnek abban, hogy a káros levegőszennyeződéseket időben felismerjük. Olyan baktériumkultúrákat tenyésztettek ki, amelyek reaktív enzimeket tudnak kiválasztani vagy bizonyos gáznemű anyagokra színváltozással reagálnak. Ilyképpen a szén-monoxid, a kéksavak vagy olyan illékony szerves oldószerek nagyobb koncentrációját jelzik, mint a nitrilek és a vinilacetátok. Néhány vizsgált baktériumfajta nemcsak jelez, de enzimjeivel képes például mérgező, acetonnitril-tartalmú oldószereket biológiailag könnyen lebontható, ecetsavas sóvá alakítani. *(DUZ)*

Háromezer éves aktív enzim!

Tübingeni biokémikusok Egyiptomban egy 16 éves fiúnak háromezer éves *múmiájá*ból olyan fehérjét különítettek el, amely biológiai szempontból még ma is hatékony. E fehérje az agyban az idegi anyagcserében katalizátorként működő réz-cink-szuperoxid-diszmutáz *enzim*. A kutatók szerint ez az eddig follelt *legrégibb*, mindmáig aktív enzim. *(Bild der Wissenschaft)*

CSERNUS TIBOR
Élet és Tudomány, 1990.12.sz.

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK

Az ötvenes évek végétől egészen 1986-ig működött a begyűjtéses, úgynevezett milliós állami vásárlások rendszere: néhány napos kiállításra az ország művészei összehordták eladásra felkínált műveiket, s a zsűri — amely a művészeti alapnak, a lektorátusnak és a szövetség szakosztályainak szakembereiből és néhány muzeológusból állt — választott közülük.

Ezeknek a vásárlásoknak a műtárgyait azután szétosztották múzeumoknak, közintézményeknek. A Petőfi Irodalmi Múzeumnak is jutott jó néhány. És most ezekből láthat a közönség egy kiállításravalót

ÍRÓK, KÉPEK, SZOBROK
(ÁLLAMI VÁSÁRLÁSOK
1977—1989)

címmel április 10-éig.

Az állami vásárlások rendszere ugyanis lényegében fennmaradt. Csakhogy három éve már a múzeumok számára és a múzeumok igénye szerint — külön zsűri nélkül — vásárol a Művelődési Minisztérium képzőművészeti osztálya. És nem is begyűjtéses, kontraszelektáló kiállításokon, hanem országos tárlatokon, csoportos és egyéni kiállításokon vagy műtermekből válogatva. Meg kellett változtatni a vásárlások rendszerét, hogy a szűkre szabott összegekből a műtörténetileg megalapozott múzeumi gyűjtemények számára egyáltalán vásárolhassanak.

A Petőfi Irodalmi Múzeumba meglehetősen sok író, költő portréja került. *Korga* György Déry Tibort, *Kádár* János Miklós Örkény Istvánt, *Sváby* Lajos Petri Györgyöt, *Klimó* Károly Gyergyai Albertet, *Varga* Imre Szabó Magdát örökítette meg. Radnóti, Kosztolányi, Krúdy, József Attila, Babits, Karinthy nevével hirdetett irodalmi pályázatok díjnyertes alkotásai sorakoznak az emlékezetes Ady-kiállítás képzőművészeti munkáival együtt. Megannyi plakett, grafika, olajfestmény, kisplasztika. A kiállításon fedeztük fel, hogy e múzeum gyűjteményébe került *Csernus* Tibornak az ötvenes években vásárolt, és egy váci iskolának ajándékozott, egyik igen jelentős műve, az *Orlay festi Petőfit* című festmény.

Hogy milyen lesz a művészetpártolás jövőbeli rendszere, s hogy jut-e majd, s ha igen, mennyi állami pénz jut múzeumi, közületi vásárlásra, azt nem lehet tudni. De hogy az állami mecenatúra csak a Petőfi Irodalmi Múzeum számára 450 műtárgyat vásárolt az elmúlt alig másfél évtizedben, ez tény, s ennek a ténynek most a tárlatlátogatók örülhetnek.

K. M.

A TIT MŰSORAIBÓL

KOSSUTH KLUB
(Budapest VIII., Múzeum utca 7.)

22. (csütörtök) 18 óra: A politikai intézményrendszer reformlehetőségei (dr. Tausz Katalin).
23. (péntek) 16 óra: Ifjú ország-, világjárók baráti köre: A Zempléni-hegység (Balogh Tamás).
25. (vasárnap) Tárlatvezetések: 10.30, 12, 13.30 és 15 óra: A középkori Buda királyi várpalotája és gótikus szobrai; A honfoglaláskori vezérsírok Karoson; Jan Crement holland festőművész kiállítása.
27. (kedd) 14 óra: Körséta az Országos Széchenyi Könyvtárban. Találkozás az előcsarnokban; *18 óra:* Brüsszel. Egy világváros több évszázados arculata (dr. Végh János).

Erdély építészete

A Kossuth Klub ad helyet a TIT Erdély építészete című szabadegyetemi előadássorozatának. Legközelebb március 30-án, pénteken 18 órakor a barokk építészet késői erdélyi megjelenéséről, keveredéséről a reneszánsz kultúrával, s az erdélyi településképek kialakulásában betöltött szerepéről dr. Entz Géza tart előadást.

A társadalombiztosítás gyakorlata

A TIT budapesti József Attila szabadegyeteme szervezésében A társadalombiztosítás gyakorlati kérdései címmel hallgathatnak előadásokat az érdeklődők. Legközelebb a Budapesti Műszaki Egyetem (Bp. XI. ker. Műegyetem rkp. 3.) magasföldszinti előadótermében (44. sz.) március 24-én, csütörtökön a nyugdíj lesz az előadás témája, ezen belül a nyugdíj összegének alapja, az átlagszámítási időszak és az előnyszabályok.

PLANETÁRIUM
(Budapest X., Népliget)

23. (péntek) 9.30 óra: A Földről a csillagokig; *11 óra:* Az élet bolygója: a Föld; *13 óra:* Földönkívüliek a Földön?; *14.30 és 19 óra:* Évek és órák.
24. (szombat) 9.30 óra: Csillagszemű robotok; *11 óra:* A Nap családja; *13 óra:* A Földről a csillagokig; *14.30 óra:* Csillagszemű robotok; *16 óra:* Egiekkel játszó földi lelemény.
25. (vasárnap) 9.30 óra: A Nap családja; *11 óra:* A Nap családja; *13 óra:* A Földről a csillagokig; *14.30 és 16 óra:* Egiekkel játszó földi lelemény; *18 óra:* Földönkívüliek a Földön?; *19 óra:* Egiekkel játszó földi lelemény.
26. (hétfő) 9.30 óra: Az élet bolygója: a Föld; *11 óra:* A Földről a csillagokig; *13 óra:* A Nap családja; *14.30 és 16 óra:* Egiekkel játszó földi lelemény.
28. (szerda) 9.30 óra: A Földről a csillagokig; *11 óra:* Az élet bolygója: a Föld; *13 és 14.30 óra:* Egiekkel játszó földi lelemény; *16 óra:* Földönkívüliek a Földön?; *18 óra:* Ma éjszaka a Planetáriumban.
29. (csütörtök) 9.30 óra: Az élet bolygója: a Föld; *11 óra:* Egiekkel játszó földi lelemény; *13 óra:* A Földről a csillagokig; *14.30 óra:* Földönkívüliek a Földön?; *16 óra:* Egiekkel játszó földi lelemény.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM
(Budapest XIV., Városligeti krt. 11.)

24. (szombat) 11 óra: Búcsú a gőzmozdonytól; Filmvetítés, a mozdonygyártás fejlődését bemutató tárlatvezetés (Gáspár János).
25. (vasárnap) 11 óra: A közlekedés múzeumai Magyarországon című film vetítése, majd előadás Szlovákia múzeumairól (Gáspár János).

Tervezett tárgyak tárlata

A Design Center és a televízió immár ötödször kiírt Tervezzünk tárgyakat című pályázatának díjazott alkotásaiból nyílt kiállítás az Ipari Formatervezési Tájékoztató Központban (Bp. V., Gerlóczy u. 1.), amely március 31-éig munkanapokon 10 és 17 óra között látogatható. A díjazott alkotásokat mintegy ezer pályamunka közül választotta a pedagógusokból, formatervezőkből, mérnökökből álló zsűri.

A 11—12 éves pályázók munkái közül díjat nyert a szegedi *Szücs László* felhúzható, roppant praktikus szúnyoghálója, a debreceni *Nagy Attila* kétélű sarabolója — amellyel hátrafelé is lehet kapálni —, a buji *Podlovics Imre* küllős fűnyírókereke — amely nyíratlan fűcsikot nem hagy maga után —, valamint a miskolci *Kis Simon, Matyi Gizella* és *Papp Norbert* Számország elnevezésű játéka, amelyet a szakértő a kettes, hármas és négyes számrendszerek gyakorlására igen alkalmasnak taneszköznek értékelt.

A 13—14 éves pályázók munkái közül díjazták a dusnoki *Sáfrán Ferenc* összecsukható tolókapáját, a budapesti *Divéki Balázs*nak az őrizetlenül hagyott sátrak védelmét szolgáló riasztókészülékét, az oroszlányi *Aszalós Péter* fürdővíz-túlfolyásjelző készülékét, valamint a buji *Fazekas András, Kocsis Roland* és *Majoros Gyula* „feljáróját", amely a gyerek- és rokkantkocsik buszra, villamosra juttatását könnyíti meg.

A 15—18 éves gyerekek pályamunkái közül a SZOCSODLI fantázianevű szerkentyűt értékelték a legtöbbre a zsűri tagjai. A szerkezet a hódmezővásárhelyi *Kovács Attila, Oláh Róbert* és *Szilágyi Csaba*, valamint a szegvári *Bánfi János* közös munkája, s Szocsó nevű barátjuknak könnyíti meg a járást, akinek kosarazás közben eltört a lába. Díjazták még a kistokaji *Kupai Krisztián* vetőpisztolyát, a dunakeszi *Zsíros Miklós* drótéltakarító szerkezetét és a pápai *Pala Viktória* gázpalackszállító készülékét.

Kaptak díjat pályázó pedagógusok is, de a tanári díj mellett két pedagógust — akik többszáz gyerekmunka létrejöttében segédkeztek — különdíjjal jutalmaztak: *Kardos Mária* a Budapesti Tanítóképző Főiskolán környezetkultúrát tanít. emellett új típusú kerámiaszakkört vezet, ahol az edényeket technológiai és használati szempontból egyaránt elemzi. *Prekop János* kecskeméti rajztanár kerámiaszakkörének tagjai nemcsak tanulnak, hanem tanítják is a környék lakóit, hiszen készítményeik mellett a piacon érvelnek.

A Tervezzünk tárgyakat pályázat 1990-től már alapítvány formájában működik. Tíz-tizenöt pályázó számára szakkör indul ősztől az Iparművészeti Főiskolán a Rubik Alapítvány 400 ezer forintos támogatásával. A Közlekedési, Hírközlési és Építésügyi Minisztérium duplájára emelt hozzájárulása már négy nyári tábor megnyitását teszi lehetővé.

Helyreigazítás: Lapunknak ez évi 7. számában a Magyar zsoldosok a középkori Egyiptomban című cikk szerzőit — félreértésből adódóan — nem soroltuk föl; a cikket **Kertész Róbert, Pusztai Tamás** és **Sárkövi Gabriella** írta. Szerzőink és olvasóink szíves elnézését kérjük.

KITAIBEL

E számunknak a Kitaibel Pál középiskolai tanulmányi verseny anyagát adó cikkei: Kígyók nyomás alatt; Karcsúak és kövérek; Ne bántsátok a nappali pávaszemet; Az erdélyi héricis.

Csernus Tibor

festőművén

A Kiscelli Múzeum kiállításán szerepel a művész „Nádas" c. műve. /említve/.

Népújság (Tolna)
1983 nov. 6.

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

Nagy Toltán: Temp-rom-tér, a Kiscelli Múzeum új kiállítóterme. Az óbudai-kiscelli trinitarius kolostor és templom, Bpest, 1942.

Enteriör Kondor Béla, Vigh Tamás, Csernus Tibor
Kiss Nagy András, Román György,
Ország Lili műveivel. /repr./

- Művészet, 1989, 3., 4-old.

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

P. Szabó Ernő: Billag néz, s ők visszaneznek? Nagydíjasok Miskolcon.

Cyrano a magyar grafikára, rajzművészetre és általában a képzőművészetre igazából 1962-ben gyakorolt hatást, akkor amikor a Magyar Helikon kiadásában, Csernus Tibor illusztrációival megjelent a „Holdbéli utazás". Tucatnyi olajgrafika szerepelt a könyvben, miközben művei széles körű hatást gyakoroltak, itthon, neki érdemesebb volt eltávozni az országból. – Az első egyenyi kiállítását is éppen most, a jubileumi grafikai biennálé évében rendezték meg Budapesten. – Csernus hőzét a palackokba töltött, felmelegedett pára az ég felé röpíti. (emlitve)

Művészet, 1989., 11-12., 37-38-old.

MDK

Csernus Tibor

Saint Tropez, of. /diszoklevél/

Magyar művészek számos díjat nyertek a VIT-en. Népszava, 1959. augusztus 4.

Csernus Tibor

Kiállítása neki is meglepetés

Csernus — Párizsból

Fenegyerekként indult az ötvenes években. A *plein air* problémáit egyhamar legyűrve, rohamos léptekkel sajátította el a *tasizmus* (foltfestés), majd a *mágikus realizmus* alapelemeit, hogy kialakítsa egyéni formanyelvét. Témaválasztása csapongó fantáziáról, sejtelmesen feszült atmoszférateremtő erőről tanúskodott és sok vitát kavart. Türelmetlenül próbálta ki erejét a technikai eljárá-

Csernus Tibor illusztrációja Déry Tibor: Niki című regényéhez

sokban is — *a táblaképtől a sokszorosított grafikai műfajokon át a könyvillusztrációkig.* Ez a nyugtalanság indíthatta arra, hogy a hatvanas évektől a francia fővárosban telepedjen le, és bár rendszeresen hazajár azóta is, munkáit — sajnos — régóta nélkülözi a hazai közönség.

A telefonvonalban *Csernus Tibor* párizsi műterme a Montmartre-on:

— *Tud-e arról, hogy kamaratárlata nyílt Pesten, a Dembinszky utcában, az Erzsébetvárosi Galériában?*

— Most hallom Öntől, és ez valóban kellemes meglepetés számomra. Milyen munkáim van-

— Ó, ennek talán már harminc éve is megvan ... — neveti el magát, majd egy kis meghatottsággal folytatja az emlékidézést: — Elég nagy formátumúak voltak a Bessenyei-kollekció darabjai, és nem egy-egy konkrét írásához készültek, hanem mint egy „référence"', általános utalás a teljes életműre. Ezért nem adtam külön, konkrét címeket se az egyes lapoknak ...

— *Én is amolyan „háttér-információnak", általában vett atmoszféra-rögzítésnek érzem ezeket a barokkosan zsúfolt kompozíciókat, a parókás-krinolinos marionett-figurákkal, látványos boltívekkel, dúsan terített, pompás asztalokkal, rokokó kertekkel, sétáló pávákkal és agarakkal, tovasuhanó, kecses hintókkal ... Nem túl nagy az ellentét József Attila nyomorverseiig?*

— *A külvárosi éj,* vagy *A város peremén* három-négy színben készült, és eredeti litográfiák vannak a könyvben is, tehát nyomatok ugyan, de kőről készült levonatok és nem nyomdai úton előállított reprodukciók. Ezért emlékszem most is szívesen vissza rájuk ...

— *Itthoni illetékesektől hallottam, hogy a „hosszú távollét" után az idei Tavaszi Fesztiválra tervezték önálló kiállítását Budapesten ...*

— Rendszeresen hazajárok magánemberként, legutóbb októberben voltam otthon ... Ami a kiállításomat illeti, a magam részéről csak annyit mondhatok, hogy egy közbejött, amerikai tárlatom miatt kellett elhalasztanom a magyarországi bemutatkozást, mert nem szeretnék akármilyen anyaggal szerepelni olyan sok év után ... Ami késik, nem múlik. És ami engem illet, szeretném a legújabb, a legjobb munkáimat felvonultatni Budapesten, talán már jövőre, a legközelebbi Tavaszi Fesztivá-

vételekre a piacokon, a dollár értéke így a kereslet és kínálat viszonya szerint szabadon alakulhatott. Azt, hogy a tőzsdéken tevékenykedők komolyan vették a piaci beavatkozásokról szóló tudósításokat, bizonyítja, hogy arra a szerdai hírre, mely szerint az USA Szövetségi Tartalékalapja dollárt dobott volna a piacra, máris több helyen gyengült az amerikai valuta. *Átmenetileg.* Kiderült ugyanis hamarosan, hogy ha szó is volt ilyen műveletről, az semmiképpen nem jelent változást a központi bank politikájában, nincs tehát napirenden a folyamatos dollárkínálat növelésének veszélye. Végeredményben tehát a hét végére a piacok megnyugodtak és a hét eleji árfolyamszintekhez képest csak kisebb változást regisztráltak. A dollár így 0,1 százalékot erősödött a fonthoz képest, 0,2 százalékot drágult a francia frank és a jen viszonylatában, míg a keddi rekordhoz mérve a DM-jegyzése 0,2 százalékkal gyengült. A hét elején 302,50 dollár volt Londonban az arany egy unciája, a hét végére a nemesfém 0,5 szá-

a kereslet egyszerű emelkedése váltotta ki.

Az erős dollár — pontosabban a mértéktelen felértékelődés — természetesen gondot okoz azoknak is, kiknek behozatalában az amerikai valuta fizetési egységként jelentős súllyal szerepel. (A Német Szövetségi Köztársaság importjának például 30 százalékáért kell dollárban fizetni.) Dollárban jegyzik sok nyers- és alapanyag árát is. A vásárlók — ha valutájuk leértékelődik, vagyis egy dollárért pénzükből több egységet kell adniuk — így sok esetben nem érzékelik a nyers- és alapanyagok árában bekövetkezett csökkenést. Sőt: nemzeti valutákban esetenként még áremelkedés is mutatkozhat. A nyugateurópai országoknak reális félelme tehát, hogy az amerikai valuta erősödése növeli náluk az inflációs nyomást. Márpedig a kormányok általában az infláció megfékezésében elért eredményeikre hivatkoznak, amikor a munkanélküliségi rátákat magyarázni kell. A Közös Piac országaiban az ipari munkahelyek száma talán ebben az évben fog

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész 9.) Folytatás (vége)

Sinkovits Péter: Egy mítosz nyomában. Csernus Tibor kiállítása a Műcsarnokban.

11. „Önarckép", olaj, vászon, 92 x 65 cm, 1976. (repr.)

11 Csernus Tibor: Önarckép/*Self portrait*, olaj, vászon, 92 × 65 cm, 1976

Művészet, 1989., 8., 31-old.

CSERNUS Tibor

Mai festészetünk meghatározó tendenciái ugyanis jórészt az ugynevezett „szürnaturalista" törekvésekből eredeztethetőek, amelyek pregnánsan képviseltették magukat ezen a felvonuláson. (például: Csernus Tibor, Lakner László, Korga György)

...Vagy azt is mondhatnám: az egyik oldalon majdhogynem nyoma veszett a Csernus féle elementárisabb festői érzékenységnek...

Szuromi Pál: Mozdulatlan horizont. Az I. Szegedi Táblaképfestészeti biennáléról. = Tiszatáj, 1983/11. 95-96.p.

Csernus Tibor

emlitve ld. Haraszty István

P. Szabó Ernő: Uj művészetért 1960-75. Szeged, Móra Ferenc Muzeum

UJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 13. sz. 3-4. o.

trejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri
, másrészről

munkahelye:

lakcime:

. száma:

tt között az alábbi feltételekkel:

lvégzendő feladat részletesen:

azás összege: Ft.
azásnál alapulvett munkaköri besorolás

CSERNUS TIBOR

ÚJ MŰVÉSZET

. 2000/ápr.

P - 9765

9.o.

ost már a Válasz is bedöglött. Ugy
rángásoknál hagytam ott. Mikor meg-
ezelőtt otthagyta. Különben a rádiót
nt tudhatod, mindig jó formát muta-
de csak a maga szempontjából.
tközeteket megnyertük, de sajna tá-
rica és igy szétfutottunk; az ellen-
megtudja, mert egyelőre még nem tudja.
remélem, egyszer élőszóval megbe-
épviselősége óta csak kétszer beszél-
tésemre/, hogy a kéziratokat már
szerződést kötött a dunántuli kérdés
kellett volna megjelennie.[5] Nem
gondolhatod, igen sok dolgot ad neki.
kérdés megirására.[6] Az ő könyve előtt
ztem volna hasonló mübe kapni. Ezt

CSERNUS TIBOR

ÚJ MŰVÉSZET

1998/márc.

P - 9396

4.0.

Mikor a Maga dörgedelme jö
Pécsre, megvizsgáltatni magam -
mert nem tudhattam, mit fognak
helyt kell állnom, coute que co
s[a]t[öb]b.[i]
vizsgálat, Röntgen stb., nem tal
gebadet, ich armer Tor, Und bin
Magister, heisse D$_o$ktor gar, s
majd elmulik, hát persze, hogy
s etetik velem az üdvözitő, min
mostanában jobban vagyok /nem a
nem ér egy pipa dohányt/, hanem
vagy meggebedünk, vagy meggyógy
lebegek, mint Mohamed koporsója

M.D.K.

Csermes Tibor: Sinek magasról

(repro)

Élet és Irodalom, 1960. ápr. 8.

N. D. N.

Chromo Tobler: Suez Passage

(Paper)

Ref. in Amsterdam, 1920, copy 5.

M.D.K.

Csernus Tibor: Angyalföld
(repro)
" Pályaudvar

festő

Élet és Irodalom, 1960 febr. 12.

3 l.

N.S.N.

Csernus Tibor, festő

~~Csernus Tibor, festő~~ MDK

ma hajnalban Párizsba utazott tanulmányutra.

Vö: Csernus Tibor ....

Esti Hirlap, II.évf.130.sz. 1957.jan.6.csüt.
2.oldal

Fénykép

Mislegné.

Képzőművészeti Főiskola: 506. leltárisz.

Csernus Tibor: Petőfi Sándor Hechenast nyomdában.

Diplomamunka: 1951/52.

Festmény.

Negativ nincs.

Fényhép Palli

Képrőművészek Szövetsége

Czernus Tibor: ~~Ta~~ Petőfi a tanderer nyomdában /III. Magy. Képn. Kiall./

Olajt.

Fotó: Petrás J.

Neg. van

Fényképész Palla

Képzőművészek Szövetsége

Csernus Tibor: Orlai festi Petőfit /II. Magyar Kép. Kiáll./

Olajfestmény

Fotó: Petrás S.

Neg. va

Fénykép. Milgné

Műcsarnok

Csernus Tibor: Téli tó.

Jelz.: Csernus T.

Festmény

Vegetáció nincs.

Fénykép

Magyar Foto: G K 1025/5 Hegedűsné

Germus Tibor: Orlay Petrich S. pesti Petőfit

Olaj

1951. X. 25.

Neg. van

Fényképész

Kövelség

Hegedüsné

Csernus Tibor: Juhász Ferenc

Cluj

Fénykép

Magyar Foto: GK 1025/32 Hegedüsuk

Csernis Tibor: A lemény behordása

Cluj

1957. X. 25.

Neg. van

Fényképész

Szövetség

Hegedüsné

Csernus Tibor: Téli táj

Claj

Felv. j. o.: Csernus T.

Fényképész

Béke és Sz. Hegedüsné

Csernus Tibor: (Vidroljet)

Festmény

1954.

Fénykép

Béke és Sz.: Ri 41213/3 Hegedűnié

Germes Tibor: (Táj)

Olaj

Fényképész

Magyar Foto: KT 41221/11 Hegedüsné

Csernus Tibor: Taxiállomás előtt

Olaj

Felv. j.o.: „Csernus"

1954. XII. 21.

Meg. van

Fénykép

Magyar Foto: KT 41213/3 Hegedűsné

Csernus Tibor: Téli táj

Olaj

Jele. j.o.: „Csernus"

1954. XII. 13.

Neg. van

Fénykép

Magyar Foto: G 4106/5 Hegedűsné

Germus Tibor: Déli Vasut

Cluj

1954. I. 6.

Neg. van

Gernus Tibor

„Harónolektor"

(repro)

Horváth György: A korral szembenézve.
Művészet, 1980. április – 3. lap.

Csernus Tibor

Az 1950-es évek második felétől megujuló magyar grafika egyik kiemelkedő alakja.

Alföld 1978-2-91
Szabó Ernő Egyenletes teljesitmények

Csernus Tibor

Zépsének a nyilvános ziállításokról való elta-
nácsolása hiba volt, és ennek következményei csak-
hamar megmutatkoztak, mert Csernus helyett a
gyengébb minőségű epigonok jelentkeztek

Perneczky Géza: A „magyar szűz-naturalizmus" problémája

Kritikát és képet 1976 Bp. Corvina 288. old.

Gernus Tibor. Festőművész

Új kiállítás nyílt a Történeti Múzeum-
ban, amely gyűjteménye 30 év magyar
művészetének. – Az új korosztály, amely már a
mi társadalmunkban rajtolt, több mű-
vész munkájával szerepel: Gernus Tibor, Orosz
János és még többen. A művész drámai nosztal-
giájú szürrealizmusa olyan minőség, mely
határainkon túl is világít.

Losonci Miklós: Kiállítások a Várban.
Pest Megyei Hírlap, 1977. jún. 29.

Csernus Tibor, festő

L: Berki Viola

P. Kücs J: „Húszforintos" stratégia 15

Nepszabadsag, Bp. 1981 szept. 20.

Csernus Tibor, grafikus

L: Deim Pál

Vadas József: Történelmi lecke kistőknek 13.

Élet és Irodalom, Bp. 1984 febr. 10. XXVIII/6

Csernus Tibor, festő

d: Maurer Dóra

Vadas József: Kvárki képek

Élet és Irodalom Bp. 1984 ápr 6. XXVIII/14

12.

Csernus Tibor, festő

L. Csáky József

Vadas József: A hazai pálya(mű) előnyei 13

Élet és Irodalom, Bp. 1983. jan. 7. XXVII/1

Gernus Tibor, festő- és grafikusművész.

Méhes Lászlóra elsőként Gernus Tibor tett óriási hatást, főként azért, mert a Magyarországon élő posztimpresszionista szemléletet messze meghaladta a festészete és szinte a világot mjitotta meg előtte. Ez a nemzedék a 60-as években robbant bele a művészeti közéletbe, majdnem valamennyien Bernáth Aurél tanítványai voltak.

„Színésznők a fészerben" c. festménye (említve), részlet gazdagságával tűnik ki.

Méhes László festőművész műhelyében.

1980. III. 2. Petőfi 19.15 (Bné).

Csernus Tibor, festő- és grafikusművész

„Hárman lektor" olaj, vászon, 110 × 140 cm. 1955.
a Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdona.

[repr.]

Művészet, 1980. ápr. 4. old.

Csernus Tibor festő- és grafikusművész

„Művészet és társadalom 1945–1988" címmel nyílt kiállítás a Műcsarnokban. A termek egyik oldalán a társadalom politikai jellemzői a másik oldalon ugyanennek az elmúlt 35 évnek a művészi megnyilvánulásait mutatja a kiállítás.

Csernus Tibor műve szerepel a kiállításon.

Molnár Gyula: Kiállított történelem.

Magyar Ifjúság, 1988. sept. 18.

Csernus [Tibor], [festő]

L. i Gross János

Csoóri Sándor. Orosz Jánoskál 86-93.

Tiszatáj, Szeged, 1979. jún. XXXIII/6.

Csernus Tibor, festő

A *Magyar Műhely* című „irodalmi, művészeti és kritikai" folyóirat 1962-ben alakult meg Párizsban. Első szerkesztői: Czudar D. József, Márton László, Nagy Pál, Papp Tibor, Parancs János, Szakál Imre, művészeti szerkesztő Pátkai Ervin; e névsorhoz egy időben még Albert Pál neve csatlakozott. Később Márton László, Nagy Pál és Papp Tibor szerkesztették a folyóiratot; Márton László kiválása után Bujdosó Alpár lett a harmadik, a bécsi szerkesztő. A Magyar Műhely nem politikai mozgalom, hanem tisztán irodalmi és művészeti folyóirat, emigrációs tevékenységet nem folytatott, előbb a modernség pártfogójaként, majd a hetvenes évek elejétől programszerűen is a kísérleti irányzatok, az újavantgarde szószólójaként lépett fel. A magyar irodalomból Füst Milán, Kassák Lajos, Weöres Sándor, Szentkuthy Miklós, Pilinszky János, Mándy Iván, Mészöly Miklós és Nemes Nagy Ágnes műve áll hozzá legközelebb, míg a franciából azok a filozófusok és írók, akik a strukturalizmus, szemiotika tágan megvont körén belül helyezkednek el. Ennek megfelelően alakult a lap képzőművészeti politikája is, elsősorban a szürrealista és absztrakt jellegű művészet talált otthonra lapjain. A nyugati magyar művészet köréből Babocsay Lajos, Csernus Tibor, Gyémánt László, Kemény Zoltán, Kolosvary Zsigmond, Megyik János, Pátkai Ervin, Perneczky Géza, Viktor Vasarely, a hazai művészetből Bálint Endre, Gyarmathy Tihamér, Kassák Lajos, Kondor Béla, Korniss Dezső, Martyn Ferenc, Ország Lili, Szántó Piroska, Vajda Lajos, Vilt Tibor műveit és munkásságát ismertette.

706

Jelenkor, Pécs, 1981. júl-aug.

XXIV/7-8

Csernus Tibor, Jestő

Megemlítve.

Domokos M.: Esti beszélgetés Hatvany Lajosnéval
Ferenczy Béniről 111-120.
Tiszatáj, Szeged, 1979. júl. XXXIII/7

Gerencsér Tibor

„Nádas" 1964 Olaj
134 x 152 cm
138. lap.

Kritikák és képek Corvina Bp. 1976.

Csernus Tibor

„Ujpesti vasgyár" 1957
Olaj, 150 x 140 cm
136. sz.

Kritikák és képek Corvina Bp. 1976.

Csernus Tibor

és Kondor Béla

Talán ~~[illegible]~~ legtehetségesebb két fiatal festőnk, nevül említve – csupán illusztrátorként kívánjuk őket foglalkoztatni.

Németh Lajos: Megpepyzésel képzőművészetünk helyzetéről

Lejtvás 1961/8

Kritikás és képek 1976 Bp. Corvina

213. old.

Csernus Tibor

A Budavári Palotában látható az elmúlt 30 év magyar képzőművészetét átfogóan bemutató kiállítást. – A művész alkotása is reprezentálja a 60-as évek végén fellendülő képzőművészetet.

N. R.: Képek, szobrok harminc év magyar képzőművészetéből!

Dalgozók Lapja, 1977. aug. 24.

Csernus Tibor, szobrászművész

Bálint Endre a Biblia illusztrálásával
ettöltött hétkónapos elfoglaltságának
idején igen kevés szabadidejében azért ta-
lálkozott a jövő-menő pesti magyarok-
kal Párizsban, mint Kondor Bélával, Cser-
nus Tiborral és régi barátaival.

Bálint Endre: A Jeruzsálemi Biblia ürügyén.
Vigilia, Bpest, 1948. jan. 36-40 old.

Csernus Tibor

festőművész

A Párizsban élő művésznek Pro Arte Cultura Hungarica kitüntetést adott át Rátrai Ferenc műv. min. helyettes.

Új Tükör
1989 máj. 21.

Csernus Tibor

festőművész

Kiállítás a budapesti Műcsarnokban amely a festő munkásságát mutatja meg az 1950-es évektől napjainkig.

Kratochwill Mimi
ciszte

Mi Tibor

1989 márc. 19.

Csernus Tibor, festő

L.:Bálint Endre

Bodri Ferenc:Művészeti könyvszemle 910-913

Jelenkor, Pécs, 1977. okt. XX/10.

Csernus Tibor

A Történeti Muzeumban "Képek, szobrok" cimmel rendeztek kiállitást harminc év magyar művészetéből válogatva ki a műveket. Vadas József: "Képek és szobrok, uj arányokkal" c. kritikájában beszámol a tárlaton szereplő művészekről s megemliti műveiket is.
A nagyszabásu kiállitáson résztvevők neve a cikk szerinti sorrendben következnek:
Bernáth Auréi, Szőnyi István, Ferenczy Béni, Pátzay Pál, Mikus Sándor, Kokas Ignác, Lakner László, Czóbel Béla, Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Bálint Endre, Kerényi Jenő, Somogyi József, Kondor Béla, Csernus Tibor, Orosz János, Martyn Ferenc, Deim Pál, Korniss Dezső.
A Vadas-cikket lásd: Bernáth Auréi nevénél.

Elet és Irodalom, Bp. 1977. aug. 13. XXI. évf. 33. sz. 12. lap.

Csernus Tibor

„Csillagképek" cimmel Vadas József ir Máriási Iván: "Kozmosz" c. gobelinjéről, melyet a Magyar Nemzeti Galériában mutattak be. A kritika részletesen foglalkozik a müvész munkájával, megemliti "fantasztikus" tájképei között a "Hegyek születése" c. müvét és ezzel kapcsolatban hivatkozik, -mint előzményre- Csernus Tibor látomásaira.

Fenti c. kritikát lásd: Máriási Iván nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977.május 7. XXI. évf. 19. sz. 12. lap.

CSERNUS TIBOR, festő

A Mohácsi Galéria 1969.évi átrendezését a Művészeti Alap vásárlásából a Képtárba került anyag tette lehetővé. Igy került oda CSERNUS műve is./64.sz.kép./. 302.old.

MOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története, Uj szerzemények, II. 301.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

Germus Tibor

„Kompozíció" c. Zejtének fotója a képmellékletben szerepel

Kritika 1971 október

Germus Tibor

neve emlitve

Kritika 1971 oktober
19. old.

Csermus Tibor

Szürrealista igazodásával előzménye
Bernáth Amelnél található

Kritika 1971 október
20. old.

CSERNUS TIBOR, festő

Ahhoz a derékhad utani, még neve sincs nemzedékhez tartozik, mint a festészetben Ő és Orosz Janos, Kondor Béla a szobraszatban talan Németh Mihaly, Varga Imre, Samu Katalin és Ligeti Erika. 136.old

TAKÁCS IMRE: Sárvár és Németh Mihaly 136.old

VAS SZEMLE, XXI.évf. 1.szám, 1968. Szombathely

Csernus Tibor
festő

Udvardi Erzsébet egyik pályatársa volt a művészi

Tatiás Áron: Udvardi Erzsébet műhelyében.
Tükör, 1974. aug. 27 - 16 lap.

Csernus Tibor

Németh Lajos könyve, a „Magyar modern művészet" átfogó képet ad a képzőművészetnek arról az időszakáról, mely az 1890-es évektől napjainkig tart. Szuggesztív és érvényes jellemzését nyújtja a XX. sz. kiemelkedő egyénizégeinek. Könyvében ír a művész munkásságáról.

D. I.: Új művészeti könyvek.

Vigilia, 1969. febr. 131–132 old.

Csernus

A Studio International 74 márcuisi száma „Szimusok nélkül Magyarországon" címmel foglalkozik a mai autgarddal és megéreteti, hogy bontakozott ki a 60-as években Csernus tevékenysége.

Sinkovits Péter: A mai magyar avantgard...
Művészet, 1975. október - 41. oldal

Csernus Tibor Festőművész

A szürnaturalista irányzat marhaus képviselője, Gyernáth Ouréltihinti mesterének

Magyar Műhely 1969 I. 32

Csernus Tibor

Az új generációhoz tartozik a művész.

Soós Magda: Képzőművészetünkről,
Magyar Hírek, 1945. jan. 4. 2. old.

Csernus Tibor grafikus

A Művelődési alap a nagymarosi alkotóházat művek egész sorával is benépesítette. E folyósómúzeumban láthatók a művész grafikái.

Sosoni Miklós: Téli napok a nagymarosi alkotóházban.

Pestmegyei Hírlap, 1975. jan. 9.

Csernus Tibor

„Orlay Petrich Soma Jesti Petőfit"
c. képe említve szerepel a II. Magyar Képzőművészeti
Kiállitáson

Pogány Ö.Gábor:Befejezetlenség és minőség

Kritikák és képek 1945-75 Bp.Corvina 1976

126.old.

Csernus Tibor

az új Galériában láthatók – szétszórva a teremben – Kondor Béla és Csernus Tibor művei.

Láncz Sándor: Képzőművészeti Krónika. Jelenkor, 1976. 3. 253. old.

Csernus Tibor

A budai várban a Nemzeti Galéria kiállitást rendezett: "Képek és szobrok három évtized müvészetéből" cimmel.
A tárlatot Vadas József ismerteti, felsorolja a résztvevő müvészeket, s bemutatja néhány alkotásukat: Anna Margit, Baranyó Sándor, Balogh András, Balogh Ervin, Barcsay Jenő, Barta Lajos, Bartha László, Bartl József, Bálint Endre, Benedek György, Benedek Jenő, Berényi Ferenc, Berki Viola, Bernáth Aurél, Bér Rudolf, Bokros Birman Dezső, Borsos Miklós, Breznay József, Csáky-Maronyák József, Csernus Tibor, Csikszentmihályi Róbert, Deim Pál. A további müvésznevek a 2.-es cédulán következnek.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27. XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Csernus Tibor

Folytatás az 1.-es céduláról:
Domanovszky Endre, Ék Sándor, Farkas Aladár, Fejér Csaba, Ferenczy Béni, Fónyi Géza, Fóth Ernő, Frank Frigyes, Gadányi Jenő, Göllner Miklós, Gyarmathy Tihamér, Hajnal János, Hincz Gyula, Holló László, Iván Szilárd, Kerényi Jenő, Keserü Ilona, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Kóka Ferenc, Kokas Ignác, Kondor Béla, Korniss Dezső, Kucs Béla, Lakner László, Makrisz Agamemnon, Marton László, Martyn Ferenc.
A tárlaton szereplő nevek folytatását lásd: a 3.-as cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Csernus Tibor

A kiállitás előzménye a 2.es cédulán látható: Medgyessy Ferenc, Melocco Miklós, Miháltz Pál, Németh József, Orosz János, Papp Gyula, Pirk János, Pór Bertalan, Ridovics László, Sarkantyu Simon, Schéner Mihály, Scholz Erik, Sikuta Gusztáv, Somogyi Árpád, Somogyi János, Somogyi József, Sváby Lajos, Szabó Vladimir, Szalay Ferenc, Szentiványi Lajos, Szentgyörgyi Kornél, Szőnyi István, Szkok Iván, Tar István, Tóth Béla, Vigh Tamás, Záborszky Viola.

A kiállitást ismertető részletes beszámolót, -Vadas József:"Képek a várfalon" címmel, lásd: Bernáth Aurél nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Csernus Tibor, festő

Nagy hatással volt barátjára,
Juhász Ferenc költőre.

Juhász Ferenc: Ezen az égitesten 486-500.

Jelenkor, Pécs, 1976. június XIX/6.

Gernus Tibor, Jestő

L.: Gadányi J.

Lánez S.: Képzőművészeti ..... 252-256.

Jelenkor, Pécs, 1976. már. XIX/3

Csernus Tibor

Képei a Bécsi V.I.T. kiállításon szerepeltek

Kmetty János – Festő voltam és vagyok

60 oldal

Csernus Tibor

Miltalás

Németh Lajos: A Gresham - mult és jelen.
Művészet, 1976. december - 6. oldal.

Csernus Tibor, grafikus

Művészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1920 és 1944 közt
Csernus Tibor, grafika szakon 54.old

Mező Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparműv.Iskola/1880-1944/
oktatási rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Ért. L975. XXIV. 1.sz. Bp

Csernus Tibor

Csernus Tibor Bernáth növendék volt, ahi a festészet és építészet minden csínját-bínját megtanulta.

Tóbiás Áron: Somogyi József a megújult...
Tiliör, 1976. ápr. 6 – 16 oldal.

Csernus Tibor, grafikus

L:Kokas Ignác

Rózsa Gyula:Egy igényes mügyüjtő 9.

Népszabadság, Bp. 1977 jún. 19.

Csermus Tibor

„Nádas" (részlet, 1964)
(repro)

— : 30 év magyar mű vészetéből.
Tiékör, 1977. júli 10 – 24 lap.

Csernus [Tibor] 1. festő

L.: Martyn Ferenc

Rózsa Gy.: A válogatás ... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 17.

Csernus Tibor

a hazai szürnaturalizmus elinditója hatott Lakner László művészetére.

Solymár István: Mai magyar rajzművészet, Budapest, 1972. 22 l. 18 l.

Csernus Tibór

az olajgrafika kezdeményezője.

Solymár István: Mai magyar rajzművészet, Budapest, 1972. 21 l.

Csepüs Tibor

Kezdetben Gyémánt László[a] köréhez tartozott.

Kiállítási krónika 1967-68; Képzőmüv. Almanach 1, Corvina 1969, 65. l.

Csernus Tibor

Kóka Ferenc az általa inditott "szürrealizmus-hoz" kapcsolódik.

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 5o.l.

Csernus Tibor

Lakner László előtt járta végig a Bernáth-tanitványok számára kinálkozó utat; a lappangó naturalizmusra kihivó naturalizmussal rácáfolni.

Szabadi Judit; Lakner László festészete; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 118.1.

Csernus Tibor

műcivel a valóság megismerhetőségének a tagadását fejezi ki; ez irányzat elindítója a mester volt.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet története, Budapest, 1970

2591

Csernus Tibor

említve és portréja Bernáth Aurélról

Haladás

1950 VI. 1.

Csernus Tibor

grafikus

Az amerikai mágikus realistáktól és Marx Ernsttől mérített Művészétében.

Láncz Sándor: Van-e modern realista . . .

Művészet, 1971. december - 6.oldal

Csernus Tibor
grafikus

Műtárai

Láncz Sándor: Van-e modern realista. . .
Művészet, 1971.december - 6.oldal

Csernus Tibor

Szerepelt a székesfehérvári téli tárlaton.

Csch Miklós: Alacsony szinvonal.

ESTI HIRLAP 1964 febr. 4.

MK

Csernus Tibor.

szerepelt a kiállításon.

Szelesi Zoltán: Szegedi Országos Képzőművészeti Kiállítás.

Tiszatáj. 1964. szept.

Csernus Tibor

Utolsó munkái a pop art vonzókörébe esnek.

Mezei Ottó: Németh Lajos: Modern magyar művészet; Valóság, 1969, 3. sz. 67. l.

Csemiń Tibor

Szociológiai felmérésben szerepelt. – A tárgyi világ részleteit érzéki bevonzással megjelenítő művész.

S. Nagy Katalin: Kísérleti felmérés a művészeti ízlésről. – Valóság, 1970. 5. sz. 61. l.

Csernus Tibor

A felmérés anyagából ráérzéses képcímeket sorol fel a szerző.

S. Nagy Katalin: Kísérleti felmérés a művészeti ízlésről. — Valóság, 1970. 5. sz. 62. p.

Csernus Tibor

Az ő, illetve a kör ikletése meglátszik Hübner Aranka foliszőnyegein (!).

Perneczky Géza: Művészeti búvópatakok; Valóság, 1969. 6. sz. 79. l.

Csernus Tibor

Gyémánt László kapcsán kerül említésre többekkel együtt.

Véguári Lajos: Nem megy simán e korban. – Műgyűjtő, 1969. 1. sz. 31. l.

Csernus

grafikus

A Csernus lír" tagjai közé tartozik

Lakner László is.

Keray Katalin: Pop ikonográfia . . .

Művészet, 1970. szeptember - 39 lap

MDK

Csernus

művei
az Irodalmi Muzeum kiállitásán.

Artner Tivadar: Igazi modern illusztrációkat.
Esti Hirlap. 1958. IX. 25. /III. 225. /

Csermus

Első grafikus

Méltatás

----: bükkösdi - Hagyományok és vivmányok.

Művészet, 1973.szeptember - 41.oldal

Csermus Tibor

az ő indítására alakult

a „szürnaturalizmusnak" nevezett

irány

Kritika 1971 február

25. old.

Csernus Tibor

Bernáth Aurél tanítványa.

Pataky Dénes: Bernáth Aurél, Budapest, 1972

171

Csernus Tibor

Megnyílt a Petőfi Irodalmi Múzeumban a Krúdy-művek illusztrációinak kiállítása. A művész rajzai „Az utitárs" és az „N.N." című kisregényeket díszítik. (ceulítve)

Tamlényi Ervin: Krúdy illusztrátorai.
Magyar Nemzet, 1968. dec. 31.

Csernus Tibor MDK

Sz. 1927.

Résztvett az ~~elsőn~~ 1950.évi Első Magyar Képzőművészeti Kiállitáson/ a felszabadulás után felnőtt művésznövendékek között emlitve/

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.671.l.

MDK

Csernus Tibor [festő]

A Párizsban tanulmányuton levő festőnek csak egy, már ismert képe - tájkép- szerepel a kiállitáson.

/ Az 1955-ben először Derkovits-ösztöndijat nyert művészekről./

Bolgár Kálmán: A Derkovits-ösztöndijasok kiállitása.

Esti Hirlap, II.évf.230.sz. 1957. okt.2.szer.
2.oldal

Csernus Tibor [festő] NDK

Jelenleg

Beck András szobrászművész és

Csernus Tibor festőművész

tartózkodnak Párizsban.

Artner Tivadar: Beszélgetés Párizsból jött művészekkel.

Esti Hirlap,II.évf.178.sz. 1957.aug.1.csüt.
2.oldal

Csemusztibor
festő

M.D.K.

Angyalföld
(repro)

Élet és Irodalom, 1960. febr. 12. – 3 lap.

M.N.G.

CSERNUS Sándor festő

„Képzőművészetünk a felszabadulás után" c. kiállításon készített(1960)

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 81. sz. (okt. 4.) 11. o.

Duka Mária: A Magyar Nemzeti Galéria jubileumi kiállítása

Csernus Tibor III.é.hallg.

Reggeli után

Család, of.

Ifjusági Kapzőm. és Iparm.kiáll. N.Szal. 1950.jun. 9.1.

Csernus Tibor MDK

A legszebb magyar versek készülő antologiájának pályázatára beküldött
v e r s - i l l u s z t r á c i ó i
az Irodalomtörténeti Muzeumban rendezett
kiállitáson.

ARADI NORA: KÖLTÉSZET ÉS GRAFIKA;
MAGYAR NEMZET. 1958. IX. 28. 9.1.

M.D.K.

Csernus Tibor
festő

Lehelpiac (repro)

Élet és Irodalom, 1961. jan. 28 – 9 lap.

Csermes Tibor

Grafikus

M.D.K.

Tengeri réel műnek illusztrációi – ról.

Vayerné Libolen Ágnes: Új magyar könyvillusztrációk
Művészet, 1960. dec. – 12 lap

Csernus Tibor
festő

M.D.K.

Hintótemető (rajz)

Élet és Irodalom, 1960. júl. 22 - 30 napján. — 2 l.

MDK

Csernus Tibor

"Tilosban"
"Aratók"

Végvári Lajos: I. Magyar Képzőművészeti Kiállitás. Festészet III.
Magyar Nemzet 1950. VIII. XXX/ 24.

MDK.

Csernus Tibor festo

"Három lektor" /olaj/
Népmüvelési Minisztérium megbizasa

VI.Magyar Képzomuvészeti Kiállitas
Mücsarnok,1955. 15.1.

Csernus Tibor festő M.D.K.

„Délivasut" c. képe a IV. képzőművé-
"beti kiállitáson.

Redő F. IV. hagyar képzőművészeti
kiállitás. hivtört. Ért. 1954 1 sz. 164

Csernus Tibor, [festő]

MDK

Esti iskola c. képen jen nagy előre-haladást tanúsít — mint a ~~[illegible]~~ Bernáth Aurél és Domanovszky Endre vezette ~~irányzat~~ csoprotaz* tartozó minén. *(Minkácsy képviselte drámai látásmód és a nagybányai iskola lágakor tanúsa)

Bernáth László: 5oo kép, 15o szobor a szombaton megnyiló Tavaszi Tárlaton.

Esti Hirlap: II. évf. 91. sz. 1957. áprr 19. pé. 2. oldal

Bernáth László: 500 kép, 150 szobor a szombaton megnyíló Tavaszi Tárlaton.

Esti Hírlap: II. évf. 91. sz. 1957. ápr 19. pé. 2. oldal

MDK

Csernus Tibor, festö

Orlay Petrich S. festi Petöfit. Olf.

A termény behordása. "

Bp.Mücs.-II.Képzöm.Kiáll. 1951.nov.4.-dec.2. Kat. 6.1.

Csernus Tibor MDK

A Műcsarnok Tavaszi tárlatán résztvevő alkotások, ill. művészek.
/absztrakt művek is helyet kaptak./

Esti Hirlap 98 sz. 1957. ápr. 28 2 old.

Csernus Tibor

Hatott Lakner László néhány képére sajátos tárgy-romantikájával.

Szabadi Judit; Lakner László festészete; Képzőművészeti Almanach2 , Corvina 197o, 118.l.

Csernus Tibor

Grafikája szerepel Szij Rezső gyüjteményében.

Losonci Miklós - Látogatás Szij Rezsőnél; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 32. l.

Csernus Tibor

Lakner László végül is nem tudott mit kezdeni a szürrealizmussal, és levált a Csernus-csoportról.

Szabadi Judit: Lakner László festészete; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 118.l.

Csernus Tibor

stiluskezdeményező munkája követőket támasztott, előbb a festészetben, majd a grafikában Kondor Béla " raja" mellett.

Solymár István : Mai Magyar Rajzművészet, Budapest, 1972 22 l. 9 l.

Csernus Tibor

1956 évi Ujpesti rakpart cimü festményén a talajt és a táji elemeket szokatlan tache-szürrealista modorban festette meg.

Solymár István: Mai Magyar Rajzmüvészet, Budapest, 1972. 22 l.

91

Csernus Tibór

Párizsban volt tanulmányuton .

Solymár István: Mai Magyar Rajzművészet, Budapest,

1972. 22 l. 8 l.

Csernus Tibor

A Mücsarnokban rendezett, „IV. Magyar Képzőművészeti Kiállitás" cimmel ir Cseh Miklós. A beszámoló ismerteti a tárlaton szereplő müveket és alkotóikat. A művészről megjegyzi: "Bernáth Aurél művészetének igézetétől nem tud szabadulni."

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. jan. 16.
V. évf. 2. sz. 1-2. lap.

Csernus Tibor

A szombathelyi Savaria Múzeumban rendezett, II. Textilbiennálén bemutatott müveket ismertetve, Vadas József "A „tér" -textiltől a „tér -képig" c. kritikájában Hübner Aranka "Kék triptichon"-jával kapcsolatban említi meg a művész nevét, mint "az emberi mozdulatokat felszabaditó festészet egyik müvelőjét, akinek hatását érezni Hübner Aranka művészetén.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 12.
XVI. évf. 33. sz. 12. lap.

M.D.K

Csernus Tibor
festő

"Ujpesti rakpart" c. képe.

"

Napló.
Magyar Nemzet 1959. jan. 15.

Csernus Tibor, [festő] 40 h

dunaparti jelenete
eredeti József Attila illusztráció után:
Bizonyítja képe, hogy a valóban tehetséges fiatalok számára nem nyúg a mester tanítása (Bernáth), hanem éltető forrás, amely sajátos egyéni kibontakozását segíti.

Artner Tivadar: A Tavaszi Tárlat képei között.

Esti Hirlap, II.évf.98.sz. 1957.ápr.28.vas.
2.oldal

Csernus Tibor MDK

Az első Pécs-Baranyai Kiállitás /megnyilt 1956. máj.// alakalmából Janus Pannonius emlékérmet kapott.

Janus Pannonius Muzeum irattára.

M.Heil.Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni müvészeti életre vonatkozó adatok.
Mübészettörténeti Tanulmányok.Bp.1960.221-250.l.
247.l.

MDK

Csernus Tibor

Derkovits ösztöndijasok kiállitásán részt vett. /tájképpel/

Esti Hirlap 230 sz. 1957. okt. 2 2 old.

Csernus Tibor

MDK

Czobel Béla beszámol fenti fiatal művész Párizsi müködéséről.

Esti Hirlap 89 sz. 1958. ápr. 17 2 old.

MDK

Csernus Tibor

2. M. Képzőművész.Kiáll. Szab.Nép, 1951. nov. 4. 9 l.

MDK

Csernus Tibor

2. M.Képzőművészeti Kiáll. Szab.Nép, 1951. nov.4. 9 l.

Cserums Tibor
festő

M.D.K.

A rozsadomli uj nevelőotthon
homlokzati sgraffitóját készítette
el.

Lancz Sándor: A főváros uj nevelőotthona
Művészet, 1966. julius - 20 lap

Csermisztibor
festő

M.D.V.

Sgraffito a Fővárosi Tanács
II. ker. gyermek otthonának
homlokzatán.

21, 22

Lánczi Sándor. A Főváros uj nevelőotthona
Művészet, 1966. julius - 20 kep.

M.D.K.

Csernus Tibor festö

Mozaik a kecskeméti Aranyhomok szálló elöcsarnokában / 1959- 62/

Épitész: Janáky István repr.

Magyar Épitömüvészet 1964 / 4 . 14-23. l.

Csernus Tibor
festő

M.D.K.

A kecskeméti Aranyhomok Szálló bejáratánál falba épített festett kerámia képei vannak elhelyezve.

21, 22

Kovács Gyula: A kecskeméti Aranyhomok Szálló meg a képzőművészeti alkotások

Művészet, 1963. december – 20 cap

Csernus Tibor
~~[illegible]~~ festő

M.D.K.

A hecshemeti Aranyhomok Szálló
előcsarnok falihépeit készítette

~~Gy. Kovács, 21, 22.~~

Kovács Ilsuzsa: A hecshemeti Aranyhomok Szálló
Művészet, 1963. december – 17 lap

MDK

Csernus Tibor

Orlay festi Petőfit, festm.

Képzőművészetünk 10 éve. Műcs. 1955. Kép.

M.D.K.

Csernus Tibor
festő

A Műcsarnokban szerepel alkotása.

Megnyílt a Műcsarnokban a Vár kiállítás.
Magyar Nemzet, 1959. június 7.

4

Csermo Tibor
festő

M.D.K.

Pályaudvar
(repro)

Élet és Irodalom, 1960. febr. 12 – 6 lap.

Csernus Tibor, [festő] MDL

Bernáth tanítvány.

Artner Tivadar: A Tavaszi Tárlat képei között.

Esti Hirlap, II.évf.98.sz. 1957.ápr.28.vas.
2.oldal

Csernus Tibor

Találkozás Lakner László

Magyar Nemzet, 1986. VII. 26.

Csernus Tibor: Munkácsy-díjas festő- és grafikusművész
A Egri Történeti Múzeum Kisalli kiállításán megnyílt új állandó kiállításon olyan korszakalkotó festmények kerülnek közönség elé, mint Csernus Tibor „Kádas" c. /említve/.

Lovasi Miklós: Képzőművészetünk mestere és példaképe a Kisalli múzeumban.
Népújság /Heves/. 1983. okt. 29. 6. old.

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő- és grafikusművész

A bpesti Történeti Múzeum kiscelli részlegében új, állandó kiállítás nyílt, mely jelzi a mai magyar művészet irányait és teljesítményeit. — Előtérbe került Csernus Tibor „Nádas"-a. c. műve (entitve).

L.M.: Századunk üzenete.
Kisalföld, 1983. okt. 29. 8. old.

Csernus Tibor „Munkácsy-díjas festő" és grafikusművész

a Magyar Nemzeti Galériában kiállítás nyílt meg „Válogatás 3 év szerzeményeiből" címmel. A Galéria tudatos vásárlási programja már az új kertárs anyagát gyűjti. Nagyon helyesen gondolnak a múltra, az egymást követő nemzedékek kivétel nélkül szerephez jutnak, a középnemzedék köréből: üdvös Lakner László és Csernus Tibor személyében külföldön élő festőink is országos gyűjteményünket gyarapítják új munkáikkal.

Losonci Miklós: Nemzedékek találkozása.
Pest Megyei Hírlap, 1984. febr. 8.

CSERNUS Tibor (festő)

"Ha a fotóhasználat honi előzményeit keressük, a hatvanas évek második felének festészetében leljük fel; Csernus Tibor és Lakner László müvészetében."

LÓSKA Lajos: Tendenciák a 70-es évek magyar grafikájában. In. Uj Forrás, 1986/3. 61.p.

Csernus Tibor

CSERNUS TIBOR festőművész kiállítását 1987. tavaszán rendezzük meg a Műcsarnok termeiben. Akiknek Csernus-mű (festmény, grafika) van tulajdonában, szíveskedjék intézményünket levélben értesíteni (Budapest XIV., Hősök tere) vagy a kiállítás rendezőjét Kratochwill Mimit (227-405) telefonon felhívni.

Magyar Hirlap 1986. II. 7.

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő grafikusművész. 1) Folytatás

Megnyílt a* Csók István Galériában a huszadik század magyar művészete című kiállítás. – Önálló erőt képviselve törtek előre azok a főleg Bernáth-fiatalok – köztük Lakner László, Csernus Tibor, akiknek művészete a „nagy szuverén" Kondor Bélacéval együtt a hatvanas évek közepére a magyar képzőművészet legigéretesebb elemévé váltak.

* székesfehérvári

Acsay Judit: Tévutak, zsákutcák nélkül?

Magyar Ifjúság, 1983. dec. 16.

Csernus Tibor, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész 2) Folytatás.

A székesfehérvári tárlat első terme lényegében tisztelgés a két nagy, a különböző dimenziók felé eltávozott Kondor Béla és Csernus Tibor előtt. – A szerencsézebb alkatú Csernus az idő sürgetésére csak a számára addig adott térből dezertált; sugalmasságot sem tagadó sajátos konoksága, következetes önfejlesztő képessége itt látható, a hatvanas évek legelején készült munkáiból is kiviláglik; a „Taxiállomás" 1960 körül c. kép technikájában még az előző évtizedet idézi, de szemléletében már a következőt vetíti előre: a hetvenes évek kiforrott hiperrealizmusát.

Acsay Judit: Térzetek, szakutcák nélkül?

Magyar Ifjúság, 1983. dec. 16.

Csernus Tibor

Pécs - a múzeumot vásárolta

Nagymaros 1985. III. 6.

Gernus Tibor

A Galéria mecénásai

Magyar Nemzet
1986. 1. 14.

Csernus Tibor

— **Csernus Tibor festőművész** kiállítását 1987. tavaszán rendezik meg a Műcsarnok termeiben. Kérik, akiknek Csernus-mű — festmény, grafika — van a tulajdonában, értesítse az intézményt levélben (Műcsarnok, Bp. XIV., Hősök tere, vagy telefonon a kiállítás rendezőjét Kratochwill Mimit. 227-405).

Magyar Nemzet 1986. 11. 7

Csernus Tibor

P. Kücs Julianna: Vészkijárat-bejárat
Gondolatok a kücsarnokban

Népszabadság, 1986. VI. 28

Csepreghy Tibor

Tanulmány (2 női alak).

Rajz, reprodukció.

„Valóság", 1961 3. sz. 41. l.

Tibet

Csernus Tibor fm

"szürnaturalista" fest.

→ Bálint Endre

MŰVÉSZET 1985/10/30

Csernus Tibor, festő

di Nádler Istvánné

Vadas József: Alternatívák 12.

Élet és Irodalom Bp. 1985. szept. 13. XXIX/37

Csernus Tibor

→ Uitz Tibor

MŰVÉSZET 1985/7/12

Csernus Tibor fm

→ Lakner László fm

Művészet 1985/5/2/3/4

MDK.

Csernus Tibor

Utalás a müvészre a Studió 64. kiállitá-
sával kapcsolatban.

Valóság 1965.3. 92 lap.

Csernus Tibor

grafikái a szegedi Ifjú. Képzőműv.
kiállításon.

említve.

Tiszatáj, 1964. 9. sz. 4.l.

CSERNUS Tibor

(–): A Derkovits ösztöndíj.

Művelt Nép 1955 ut lit 39 n. nept. 25. 2 l

CSERNUS TIBOR

NN: Dec. 17-én szerzik

Művelt Nép 1955 V. évf. 50 sz. dec. 11. 1 l.

MDK

Cernus Tibor, festö

Juhász Ferenc portréja. /Szubjektiv, élményszerü közvetlenség.

Rényi Péter: Az V. Magyar Képzömüv. Kiállitás festményeiről. Sz.M. 1955. jan. 9.

6. l.

Csernus Tivor fertőm

Taxiállomás olejt.

Csifka P: A képzőm. kiáll. festményei és grafikái

Művelt Nép 1955 11 évf 3 n. jan 16. 1 l.

CSERNUS TIBOR

N.N.: Csernus T festőművész és Szabó D. szobrászművész ...

Művelt Nép, 1955. 11. évf. 14. f. április 3. 17 old.

CSERNUS Tibor

P.I.: Kiállítások, Nagy-Balogh kollektív a kiállításon
Művelt Nép 1955 11. évf. 19. m. május 8, 2 old.

CSERNUS TIBOR

Grifka P.: Tvi entendő képzőművészete

Művelt Nép, 1955 II évf. 17 n. április 24 2 old

Csernus festő

egyik legtehetségesebb fiatal festőnek tartja, Orok János az ő törekvéseinek próbál közeledni

Új Irás 1563. 8-a.
1008. C.

Czermus Tibor Jeszö"
Kisalföld 1959 ápr. 8. 6 olvsl.-

Csernus Tibor, grafikus MDK

Cyrano-illusztrációit különösen nagyra értékeli Bernáth Aurél.

Bajor Nagy Ernő: Bernáth Aurél könyvtárában 95-97.

A KÖNYV, Bp. 1964. március IV/3.

Csernus MDK

"Utcai zenész"

szerepelt a /bajai/ József Attila Művelődésházban rendezett kiállitáson.

Kalmár Ilona: Egy kiállitás képei.

Bajai Hirlap. 1963. márc. 6.

MDK

Csernus Tibor (Derkovits-ösztöndíjas)

egy festménnyel vett részt a Derkovits-ösztöndíjasok a Műcsarnokban rendezett kiállításán. A kép tárgya: A Duna-parton targoncájukon ülve kártyázó munkás-figurák. (Cs. T. a cikk megírása idején Párizsban van tanulmányúton.)

Dr. Tímár Tivadar: A Derkovits-ösztöndíjasok kiállításáról.

Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 42. sz. [4. l.]

M.D.K.

CSERNUS Tibor festő

Művért. (1952) Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőművészeti Kiállitás 124.l.

123,24

Csernus Tibor

Hajóravatók, rajz (repr.)

Irodalmi Ujság 1956 VII. évf. 35. sz. repr. 1. fl.

CSERNUS Tibor

Három lehter, festm.

Erdei S: Az élet pillanatai a kiállitáson

Irodalmi Ujság 1956 Mért. 4 n. jan. 28. 2 l.

Csernus Tibor

festői stílusát ~~[illegible]~~ párizsi él-
mények szerkentették.

Artner Tivadar: Évszredek művészete. Bp. 1965.
Gondolat k., ~~[illegible]~~ 605 l., ill.

571-72.l.

Csernus Tibor

nevét említi a szerző az 1964-es velencei Biennalén rendezett magyar képkiállítás alkalmával.

Rosa Maria Carless: „The 1964 Venice Biennale."

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1965. 17 sz.

178 l.

CSERNUS Tibor

HAJDU István: Szemérmetlen magyarázatpróba. =
Uj Müvészet, I. évf. 1.sz. 1990 5.p.

CSERNUS TIBOR

15,18,

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991

TANULMÁNYOK

Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM

Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz
(Összeállította: Mezei Ottó) 111

CSERNUS TIBOR

Budapesti mütermek-Die Ateliers in Budapest-Les ateliers de Budapest-The Studios of Budapest. Ed. István Hajdu. Paris : Editions Enrico Navarra, 1990 19.p., ill.
ISBN 9 782908 072006

Kvt. ltsz. 22.297

MDK

Csernus Tibor

Dickens illusztráció, lav.tus

" " Copperfield Dávid c. regényhez, tus

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG

196o. 24 l.

CSERNUS TIBor

Gyémánt Lánló vélemenye Csernus Tiborról ld. Szij 1990 62-63.

szanak, az „mondvacsinált" probléma — összegezte a Magyar Tudományos Akadémia rendkívüli közgyűlésén elhangzottakat *Kosáry Domokos*, az MTA elnöke a közgyűlés befejezése után megtartott sajtótájékoztatón. A közgyűlés kétnapos tanácskozásának végén állást foglalt az egyetemi oktatás és tudományos kutatás egymástól elválaszthatatlan egységéről, a tudományos továbbképzés szervezetének létrehozásáról, valamint a tudományos

nyos t
tudon
tonón
felada
javasc
mány
sát is.
mány
meg. I
nyos
emelé
gazda
emelk
tétele.
könyv
akadé

A szenzáció az, hog

Sajtótájékoztatón számolt be az MTA elnöksége a kétnapos rendkívüli ülésszak eredményeiről. A legnagyobb szenzáció az, mondotta Kosáry Domokos elnök — hogy nincsen szenzáció. Két nap alatt egy teremben közel kétszázötven ember nem egymás torkának esett, hanem sikeresen megegyezett az akadémiai intézetek és egyetemek együttműködésének kérdéseiről, s támogatta a Művészeti Akadémia megalakulásának gondolatát.

Kosáry professzor, aki épp most

érkezett meg az US
amerikai tudomány
sabb fórumainak kép
kozott, elmondotta,
démiai törvényünke
már a kormány is
dellértékűnek tartjá
Olyannyira, hogy eg
renciát kívántak ös
nyező országok tud
miáinak vezetői szá
megtiszteltetést ell
hogy fontosnak tartja
a nemzeti sajátossá

Csernus:

Rostand: Cyrano-jának egén oldalas színes grafikáit kénitette el. József Attila versekhez is kénitett illusztrációt

Szij Rezső: Könyvdínítás, illusztrációt, reklámgrafika

Rajztanítás 1971/6

12. old

MDK

Csernus Tibor

festő grafikus

Rabelais-illusztrációi „friss eiselvonásokkal formálta meg". 26, 27 kép.
Melléklet

Artur Tivadar: Az illusztrálás művészetéről.
Magyar Grafika 1958 II évf. Melléklet 26. 27 kép
57.

mo 12

Csernus Tibor

grafikus

Krudy Gyula műveit finom vonalú látványszerűen rögzített képekkel kiséri, illusztrálja.

Artner Tivadar: Az illusztrálás művészetéről. Magyar Grafika, 1958 II évf 5 sz. 308 l.

Csernus Tibor, grafikus

MDK

A Szépirodalmi Könyvkiadó József Attila 5 versét adja ki HAZÁM címmel, bibliofil kiadásban. A kötetet Csernus Tibor nyolc eredeti, színes kórajza díszíti.

Péter Imre: A Szép Könyvek Barátai Sorozatról 1–3. l.

VI/4

KÖNYVBARÁT, Bp. 1956. április

MDK

Csernus Tibor

Anatole France illusztráció, I-IV. tus és akv.

Szegedi Ó. Képzőm. kiáll. Szeged 1964

EA ..... ltsz. Gyűjtés helye

MDK

Csernus Tibor

Anatole France illusztr., tus és akv., repr.

Szegedi O. Képző,. kiáll. Szeged 1964

MDK

Csernus Tibor

Rabelais: Gargantua és
Pantagruel illusztr. 1953 ecsetrajz Múv.t.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 19.1.

Csernus Tibor,

Kass János és Kondor Lajos egyéni művei díszítik a Krúdy-sorozat újabb köteteit, de fájlaljuk, hogy a sorozat kétharmadában Csillag Vera szép kötéstervén és burkolóin kívül... belső szajzok nincsenek. Remek művészi lehetőségeket hagyunk ennel kiaknáratlanul, bár a sajmélkuli kötetek némelyikén is gondosan feltüntetik a képszerkesztő nevét és közreműködését.

Bodsi F.: Krúdy illusztrációi a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 372. l.

Csernus Tibor

2

Számos francia kiadást (Zola regényeket stb) illusztrált. 1958-ban visszatért Budapestre. Tárlatai: 1959 (Fiatal művészek Biennaléja)

Fehete Márton: Prominent Hungarians

Home and Abroad, München, 1966. 334 l

59 l

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Csepreghy Tibor

További adatai: 1960 Velence-i Biennale; 1964 Paris. Zweig „Sakkjáték történet", Balzac regények, Néger költészet anthologia stb.

Fehete Marton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l. 59 l.

Csermus Tibor

Született Kondoroson 1927-ben. Festő, grafikus, könyv illusztrátor. Tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. /Bernáth tanár/ 1956-ban Párizsban telepedett le.

Fehete Márton: Prominent Hungarians

Home and Abroad, München, 1966. 334 l

59 l.

Csernus Tibor

műveiben a mélységek pszichológiáját festői formában dolgozta ki – s a tudatalatti szférájába hatol

Halász Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966

276 l

Csernus Tibor, festő

L: Barsay

Láncz S: Képzőmüv. körökben 453-458

Jelenkor, Pécs, 1982. máj XXV/5

Csernus Tibor (1927 –)

Dickens-illusztráció:
lav. tus. 300 x 224 mm. (Ltsz.: 1955–
5568.

Magyar rajz és akvarell. A XIX és a XX
század. A Zat. bev. Pelmachel Irma.
Bp. 1959

42.

Csernus Tibor

149. Rajz, tusz. 152 x 103 mm. J.n.

Szy Rezső.
gyűjteményem (katalógus)
olaj, temp. alv. gouache.

Bp. 1966.

23. l.

M.D.K.

Csernus Tibor, festő

nevét „a tudatalattiból
merítő művészeink között" emliti

Fehér, Zsuzsa: Malerei und Plastik
Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t. 288. old.

Csernus Tibor

Ujpesti Dunapart. 1957.

– repr. –

A.Tyihomirov: Iszkussztvo Vengrii IX - XX.
Moszkva 1961. Képmelléklet. 149.

Csernus Tibor

Szerepel a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon, a Műcsarnokban.

Bolgár Kálmán: X. Magyar Képzőművészeti Kiállítás

Magyar Ifjúság, 1965. XI. 6.

MDK

Csernus Tibor

Derkovits ösztöndijat kapott.

lo fiatal müv. 3 éven át 3ooo frt öszt.dij.

Szabad Nép, 1955. szept. 2o.

. MDK

Csernus Tibor, festö

Juhász Ferenc, Kossuth-dijas költö. Olf.
Téli táj. "
Taxiállomás elött. "

Mücs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.XX dec.-1955.jan. Kat.12.1

MDK

Csernus Tibor

Dutka M: IV. M. Képzm. kiáll. festményei. MN. 1954.
jan. 10. 5 l.

MDK

Csernus Tibor

Nagy Tibor: Győzött a páros munka az ifju épitészek és képz.művészek kiállitásán. KU 1952 ? nov. 5. 4 l.

MDK

Csernus Tibor

Reggeli után, festm.

Pogány Ö.Gábor: Az ifjusági képzőmüv. és iparmüv. kiáll.
SzN. 195o. jun. 17. 4 l.

MDK

Csernus Tibor

A Landerer-nyomdában kinyomják a 12 pontot

Kovács László: A Harmadik M. Képzm. Kiáll. SzN
1953. jan. 9.

Csernus Tibor

Fogány O.G: Az Első M. Képzőműv. Kiáll. Szabad Nép. 1950. szept. 8. 6 l.

Csernus Tibor

Csőhuzók

Rajz

"

M.O. képzőműv. Főisk. MÉFESZ körének kiáll.
1949. febr.

MDK

Csernus Tibor

4. M. plakát kiáll. Mücs. 1961.

Csernus Tibor

Orlay Petrich S. festo Petőfit, olaj
A termény behordása, olaj

II. Magyar képzőmüv. kiáll. Műcs. 1951. nov.
6 l.

MDK

Csernus Tibor

Quai de Ujpest, of.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

M.D.K.

Csernus Tibor

A fiatal müvészek sorában emliti Kondor Béla mellett Németh Lajos cikke a müvészt, mint egyik legtehetségesebb festőt, s nehezményezi illusztrátorként való foglalkoztatását.

Németh Lajos: Megjegyzések Képzőművészetünk helyzetéről.
Uj Irás. Irodalmi és Kritikai Folyóirat. Bp. 1961. Október. I. évf. 8. sz. 743. l.

Csermus
festő

M.DK

Méltatás

Frank János: Molnár C. Pál
Élet és Irodalom, 1965. máj. 1. – 8 lap

M.D.K.

Csermus Tibor
Grafikus

Méltatás

Kondor Béla: Kondor Béla levele szerkesztőségünkhöz
Élet és Irodalom, 1962. janua 20 – 5 l

Csernus Tibor

grafikus

M.D.K

Méltatás.

Bence Gyula: Bence Gyula levele Kondor Bélahoz.
Élet és Irodalom, 1962. január 20 – 5 l.

M. D. K.

Csernus Tibor

festő

Méltatás

Lakner Sándor: Az új a képző művészetben

Élet és Irodalom, 1961. okt. 28. – 11. lap

Csernus Tibor festö.

Béke és Szabadság.1954.51.sz.dec.22.16.1

Kirjmi

Csernus Tibor festőmutvász

Irodalmi Ujság, 1954. jan. 16. 2. old.

Táblakép. „Galád," vernis

Szabad Művészet. 1950. IV. 1-2 sz. 70

A Bernáth-osztály műtereinkiállítása

Csernus Tibor festö.

Szab.Nép.1951.259.sz.nov.4. 9.l.

Csernus Tibor festö.

Munkácsy-dij 1952.
III.dij.

Szab.Nép.1952.80.sz.ápr.4. 10.l.

Csernus Tibor festő

Szabad Művészet. 1950. 1-2 sz.
70.

A Bernáth-osztály műtermeiállítása

Csernus Tibor festö.

Béke és Szabadság.1952.20.sz.máj.18.11.1.

Kizimi

Csernus Tibor

Izod. Napág, 1952. apr. 10. 8. old.

Csernus Tibor fiatal grafikus.

Pogány Ö. Gábor: Az ifjúsági képről. és ip. kiáll. . ..

Szab. Nép. 1950. 138. sz. jun. 17. 4. l.

Kirimi

Czermus Tibor festőművész

—

Művelt Nép, 1954. jul. 25. 4. old.

Csernus Tibor festő

Bébe a Szabadság (VI.) 1955
jan. 5.

Repr.

Csernus Tibor festő

Békés Szabadság (VI.) 51-n.
1955 dec. 21. Kepr.

MDK

Csernus Tibor

szerepel a magyar művészeti kiállitáson,
amely Linzben 1964 ~~ő~~ jan 23-án nyilik meg.

-- Kép, plakát , gyermekrajz.
Esti Hirlap. 1964 jan 16.

CSERNUS TIBOR

Új művészet

1999/ május

4.0.

Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Káro

Kézírás postai levelezőlapon, amelyne

ban aláírású apró kép van.

Címzés: Monsieur Charles de Tolnay Pa

Exp. [pédié par] Fülep Pécsvárad, Hongr

1. Ld. 1091/3.

2. A La peinture [illegible] hongroise contem

CSERNUS TIBOR

ÚJ MŰVÉSZET

1999/jan. - febr.

3.0.

ly hagyatéka.

m Somogyban aláírású apró kép.

y Paris 6e 3, rue des Sts Pères, 3.

m maradt fenn. A Pannonia c. folyó-

áírása magyar nyelvű, a Pannonia Könyv-

ben a képek alatt magyar és francia

rációként közölt kép Szőnyi István:

mely a Pannoniában téves címmel,

Csermus Tibor

Grafikái Szegeden, az Országos Tárlaton.

Említve.

Népszava, 1964 aug. 2. 7. lap.

Gernus Tibor, festő MDh

A Munkácsy Mihály-díj II. f.-t kapta.

-: Kiosztották a művészeti díjakat 2

ESTI HIRLAP, bp. 1963. ám. 3.

Csernus Tibor, festő +IDK

Kiállított műve problematikus értéke a székesfehérvári téli tárlatnak.

Csek Miklós: Alacsony színvonal 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. febr. 4.

Csernus Tibor, grafikus, MDK

Részt vesz Linzben, a jan. 23-án megnyíló magyar művészeti kiállításon.

— : Kép, plakát, gyermekrajz 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. jan. 16.

Csernus [Tibor], grafikus MDh

Szerepel a linzi Modern Múzeum ban.

A. Gy.: Egy ausztriai magyar kiállítás 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1964. febr. 5.

MDK

Csernus Tibor

Népszava 1959.jun.7.

Kiállitás a VIT Képzőművészeti anyagából.

Csemus Tibor festőm.

Nonkonf.: 3 kiállítás; Szépm. Múzeum grafikai osztály

Népszava 1955 okt. 30. 83 évf. 256 sz. 4 l.

Csernus Tibor festőm.

Lektorok, olajf.

Gogoláh: A VI. m. kérzőm. kiáll. festményei és grafikái

Nepszava 1955. dec. 31. 83 évf. 308 n. 3 l.

Csernus Tibor festőm.

Nonloni: 3 kiállítás; Nagy-Balogh csoport

Népszava 1955 nov. 23. 83 évf. 275 n. 2 l.

Csernus Tivor festőm.

Juhász Ferenc, olaj

Csek M: Az V. m. képz. kiáll. festményei

Népszava 1955. jan. 6. 83. évf. 5 n. 6 l.

Csernus Tibor festő

Nonlogi: Képzőművészetünk 10 éve

Népszava 1955. május 22, 83 évf. 119 n. 4 l.

MIK

Csernus Tibor

szerepelt a kiállitáson.

"Repülőmodellezők"

Perneczky Géza: A székesfehérvári téli tárlat.
Népszabadság. 1964 febr. 18.

MDK

Csernus Tibor

Repülőmodellezők

Perneczky G.: A székesfehérvári téli tárlat.
Népszabadság 1964. febr. 18. 8.l.

Csernus Tibor, [ ] M Dh

A miskolci Műsz. Egyetem kollegiumának előcsarnokába porcelán kerámiákat készít.

— : Harmincznégyűj szobor a budai Várpalotában 8.

NÉPSZABADSÁG, 1963. dec. 11.

MDK

Csernus Tibor festő

Repülőmodellezők c. festménye érdekes kísérlet az új kifejezésére.

Pernecky Géza: A nékosfehérvári téli tárlat

8. l.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. febr. 18.

Csernus Tibor
grafikus

M.D.K

Méltatás. – „Az ujpesti rakpart"
(repro)

D. Fehér Ilsuzsa: Húsz év után
Művészet, 1965. április - 3 lap

Cs

M.D.K

Csermestabor
festő

Könyvillusztrációkat is
készít

Szíj Rezső: A könyv mint műalkotás
Művészet, 1962. szeptember – 16 lap.

Csernus Tibor

festő -

M.D.Y.

Méltatás

Kozogh Ákos: Márciusi krónika
Művészet, 1965. június - 35 lap

Csermes Tibor
festő

M.D.K.

„Modellezők" – Endrész Béla emlé-
„kére" (repro) – A kép miltatása
pozitív és negatív irányban. —
Az „Elmunkás-téri piac", „Ujpesti
rakpart ismerik képei ismertek.

Láncz Sándor: Székesfehérvári tárlat
Művészet, 1964. május – 28 lap.

Gernes Tábor
festő

M.D.K

Méltatás.

Lacza Sándor: Gondolatok egy kiállítás kapcsán
Művészet, 1964. julius – 45 lap

Csermes Tibor

festő

M.D.K.

A parizsi Galerie Lambertban
rendezett áprilisban tartotot

—: Sinek

Művészet, 1964. junius – 45 kep.

Csemus Tibor
grafikus

M.D.K.

Boccaccio illusztrációi szerepelnek a XIII. kerületi képzőművészek kiállításán

Körösi Lászlóné: A XIII. kerületi képzőművészek kiállítása

Művészet, 1964. június – 40 lap.

Le Palais d'Expositions Műcsarnok et l'Institut Français de Budapest vous invitent
à participer le mardi 26 janvier 1999 à 18 heures au Palais d'Expositions Műcsarnok, Budapest
au vernissage de l'exposition de peintures de

Tibor Csernus

d'après la série de gravures sur cuivre intitulée
„The Harlot's Progress" (1731) de William Hogarth

Les allocutions d'ouverture seront prononcées par
M. András Hajdú, compositeur (Israël) et M. Gábor Lajta, peintre

L'exposition sera ouverte tous les jours de 10 h à 18 h du 26 janvier au 14 février (fermé le lundi)

Cs-16-1-11

A Műcsarnok és a budapesti Francia Intézet meghívja Önt

Csernus Tibor

William Hogarth „The Harlot's Progress" (1731)
című rézmetszetsorozata nyomán készült festményeinek bemutatójára

A kiállítást megnyitja
Hajdú András zeneszerző (Izrael) és Lajta Gábor festőművész

1999. január 26-án, kedden 18 órakor a Műcsarnokban, Budapest, Hősök tere

MŰCSARNOK
KUNSTHALLE

A kiállítás megtekinthető 1999. január 26-tól február 14-ig, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

M.D.K.

Csernus Tibor
festő

Méltatás.

D. Fehér Zsuzsa: A XI. Magyar Képzőművészeti...
Művészet, 1968. magus – 11 lap

MDK

Csernus Tibor

Kritika

Művészet 1968 máj.p.12.

M.D.K.

Csernus Tibor

festő

Az 1950 es evekben a szocialista
élet jeleneteit abrazolta

D. Fehér Erzsébet: Új magyar festészet,
Művészet, 1968. május - 40 lap

Csernus Tibor festő M.D.K.

ápr. 10-én nyilik meg kiállitása a párizsi Galerie Lambertben / 7 olajkép és monotipia-sorozatok/

Napló
Magyar Nemzet 1964. április 2. 4.1.

Gernus Tibor festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 9. 330-335

Németh Lajos: Fiataloh a Kiáltáson

Germis Tibor főiskolai fotónörendék

Szabad Művészet. 1950 IV. 5-6-7. 211-213

V. L.: Ifjúságiképző-és iparművészeti
Riallítás

Csernus Tibor

I.Magy.Képzőmüv.Kiáll.

Magyar Nemzet
1950.VI.é.196.sz.
Széch.kvt. Végvári Lajos

Csernus Tibor

Előzetes beszámoló az I. Magyar
Képzőművészeti Kiállitásról

Magyar Nemzet
1950.VI. évf. 192.
Széchenyi kvtár

Véggvári Lajos

Csernus Tibor festő M.D.K.

Alkotás kapható az üzletben

/-r -n/ Grafikai szaküzlet nyílt Budapesten

Magyar Nemzet 1963. szeptember 28. 3.l.

M D K

Csernus Tibor

Cifka Péter: A Szépművészeti Museum grafikai osztályának uj szerzeményei. Magyar Nemzet 1955.okt.12.

5e

Csernus Tibor festő M.D.K.

Kiállitása a párizsi Lambert Galériában

M.A.A.: Francia kritikák Csernus Tibor festőművész párizsi kiállitásáról

Magyar Nemzet 1964. május 22. 4.l.

. Csernus Tibor M.D.K.

A miskolci Nehézipari Müszaki Egyetem kollégiuma előcsarnokának porcelán kerámiáin dolgozik

34 uj szobor a budai Várpalotában

Magyar Nemzet 1963. december 11. 4.l.

Csernus Tibor M.D.K.

Falikép, sgrafitto, térelválasztó rács a Csatárka úti gyermekvárosba

G.J.: Milyen megbízásokon dolgoznak képzőművészeink

Magyar Nemzet 19 4. julius 5. 13.1.

M. D. K

CSERNUS Tibor grafikus

Munkái a dijnyertes könyvek illusztrációiból összeállitott grafikai kiállitáson

v.a .: Megnyilt a " legszebb könyvek" kiállitása

Magyar Nemzet 1962. május 27. 9.l.

M.D.K.

CSERNUS Tibor festő

Művei a gyüjteményben

Dutka Mária: A Magyar Nemzet Galéria uj szerzemé-
nyeinek kiállitása

Magyar Nemzet 1962. április 8. 7.l.

M. D. K.

CSERNUS Tibor

Illusztráció Tagore: A boldogság ígérete (Európa) c. kötetéhez

Könyvestolc

Magyar Nemzet 1962. február 7. 4. l.

Magyar Nmez

Cs. D. K.

CSERNUS Tibor festő

Illusztráció Cyrano de Bergerac:
Holdbéli utazás" c. regényéhez
(tusrajz)

B.L. Holdbéli utazás

Magyar Nemzet 1962. június 15. 4. l.

M.D.K.

Csernus Tibor festőművész

A Munkácsy Mihály-dij II. fokozatával tüntették ki, közli a lap "Művészeti dijak 1963" cimmel.

- - -

A művész fényképéet Bartha László festművésszel együtt egyik későbbi számban hozza a lap.

- - -

Film Szinház Muzsika. Bp. 1963. ápr. 5. VII. évf. 14. sz. 12. lap.

1963. ápr. é2. VII. évf. 15. sz. 7. lap.

Czernus [ ] MDh

Vitathatatlan a felkészültsége.

Bencze Gyula: A Magyar Képzőművészek Szövetségének Közgyűlése elé 8-e

NÉPSZABADSÁG. Bp. 1963. febr. 13.

MDK

Csernus

Az Irodalmi Muzeum kiállitásán részt ves:

/Egyetem u./

Esti Hirlap

MDK.

Csernus Tibor

Diszitő müvészetéről

Uj szó 1965 ápr.13.lap -

Csernus Tibor

Illusztráció Cyrano de Bergerac: Holdbéli utazás c. könyvéhez.

emlitve.

A szép magyar könyv, 1962 15. l.

mdk

Csernus Tibor festőm.

Tájképek, portrék az V m. képzőművészeti kiállításon munkáiból. –

Gogolák Lajos: Képzőművészeti események.

Népművelés, 1955. 2 iof. 1. sz

MDK.

Csernus ....

Ujpesti rakpart c. képéről emlités

Szocialista Kulturáért 1965 ápr.lap -

MDK

Csermus Tibor, festö

Aratók pihenöben. Olf.

A tilosban.

Mücsarnok.-I.M.Képcsm.Kiáll. 1956.Kat.4.1.

Csernus Tibor

Újpesti rakpart

festmény, reprodukció.

Népművelés, 1965 2. szám, 48. l.

Csernus Tibor festő M.D.K.

Müvei moszkvai cserekiállitáson

Barcsay Jenő 65. születésnapjára

Vigilia 1965 . január

.K.K.

Csernus [Tibor], [Pestő]

„Erzsike szolájának falát nagy Csernus-kép fedi. A festményen Juhász Geri üldögél." — [Cs. T. Külföldön él.]

Bertha Bulcsu: Interjú Juhász Gerenccel 968-985.

JELENKOR, Pécs, 1972 november XV/11

Csernus Tibor

a kiállítás bíráló bizottságának tagja volt.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

6. l.

Csépnis Tibor (1927)

Pesti látkép, olaj-vászon,
II. pesti rakpart, 1957, olaj-vászon, 140 x 156 cm.,
Lipótvárosi utca, olaj, vászon, 80 x 100 cm.

A felszabadult Budapest művészete.
Kiállítási katalógus, Budapest, 1960.
27-28 l.

Csernus Tibor

kiállított grafikái:

Tájkép. Akvarell, 16x20 cm.
Erős utca. Akvarell, 21x33 cm.
Téli táj. Akvarell, 36x28 cm

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállitás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 2o t.

25. l.

MDK.

Csernus Tibor
festő

Mèltatás.

Losonci Miklós: Három kiállítás
Művészet, 1968. október - 46 lap

Csepregi Tibor

lelkes híve és követője Dorga György.

Szabadi Judit: Magic Naturalism

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 22. 12. 1971.

Csernus Tibor

hatásót észlelhetjük Lakner László
művein.

Szabadi Judit: Magic Naturalism.
The New Hungarian Quarterly, Bpest,
1966. 22. sz. 1961.

M.D.K.

Csernus Tibor
grafikus

A Dési Huber alkotóhörösség tagja volt.

Bolgár Kálmán: Tizéves a Fiatal Képzőművészek Stúdiója
Művészet, 1969. január – 14 lap.

Csernus Tibor

Saint Tropez c. olajfestménye.

Illusztráció.

Molnár Lánló: „Junge ungarische Künstler"

Budapest, 1959, Globus.

Csernus Tibor MDK

Aratók pihenőben, olf.

A tilosban, olf.

Műcsarnok 1950. I.Magy. Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor MDK

Orlay Petrich Soma festi Petőfit, olf.

A termény behordása, olf.

Mücsarnok 1951.II.Magy.Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor 1.

Az új generáció egyik jellegzetes képviselője. Jelenleg Párizsban él. Bernáth Aurél legjobb növendéke és követője volt. 1957-es franciaországi tanulmányútjának hatására lép túl az impresszionista vázlatosságon, és jut el a tasiszta formanyelv és a szürrealisztikus szimbolika összekapcsolásához.

Németh Lajos: Modern magyar festmeny, Corvin 1968

142. l.

Csernus Tibor 2.

Bernáthos korszakában a látvány festői szépsége vonzotta, új korszakában a tárgyi motívumok jelentését a prousti emlékezés színezi át. A dolgok konkrétságát, a festői jelentést végletekig fokozza, ezzel a festői elem már-már mágikus színezetet kap.

Vének lapja. Modern magyar műnél, Corvin 1965

143. l.

Csernus Tibor 3.

Másrészt a mrtívumot kiragadja összefüggéseiből, a szürrealista technikához hasonlóan /Horoszkóp ember/. A mrtívumtöredék környezetét a tasizmus segítségével burjánzó színtobzódásban oldja fel /Színésznők/. Képeinek legfőbb elemse a szín, mint az eruptív mozgás, alakulás élményének ébresztője.

Németh Lajos: Modern magyar [illegible], Corvina 1968

143. l.

Csernus Tibor 4.

Festői módszere az automatizmus, alkotó élménye az állandó születés és pusztulás dialektikája /Nádas 1964/. A kortárs nyugat-európai poszt-szürrealista irányok követője lett.

Németh Lajos: Modern magyar mint, Corvin 1968 143. l.

Csernus Tibor

Szinésznők (Hogarth-variáció) 1959, reprózva

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina 1967 132-33.l.

Csernus Tibor

egy oly grafikus stílust talált, mely kapcsolatban áll a szürrealista irányzattal.

Szabadi Judit: Set down in black and white. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1968. 29 sz. 198 l

Csernus Tibor

müveitközelállónak tekinthetjük Majos János metszeteihez.

Szabadi Judit: Set down in black and white. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1968. 29sz. 197l.

Csernus Tibor

„Cyrano"-hoz való illusztrációival feltűnést keltett; grafikái monokróm festményeknek látszanak.

Szabadi Judit: Set down in black and white. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1968. 29 sz. 1971.

Csernus Tibor

az 50-es évek végén jelentkező új irányzatot tette magáévá, melyet magikus naturalizmusnak neveztek el.

Szabadi Judit: Set down in black and white. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1968. 29 n. 1971.

Csernus Tibor

1961-ben festi a Horoszkóp embert.

Németh Lajos: Modern magyar művészet. London 1968 180. l.

Csernus Tibor

1955-ben festi a Három lelkiort, 1959-ben a St. Tropez-t.

Németh Lajos. Modern magyar művészet, Corvina 1968

178.l.
179.l.

Csernus Tibor

Említve

Salymárdi tvár Mai magyar grafika
Utunk 1970. ápr. 3.

Csernus Tibor

egyike az említésreméltó művészeknek; műveiben önállóság és eredetiségről tesz tanuságot

Németh Lajos: „Hungarian Art 1945-1969". The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1970. 37. sz. 197 l.

Csermes Tibor

Szerepel az alábbi tárlatok

N.N: Krudy Mundrátorai a Petőfi Irodalmi Múzeumban

Felcsikor 1969 ápr. 37 old.

Csernus Tibor
festő

Lázár

Szabad Művészet
1952. 8. sz. 384. l.

r. d. A képzm. főisk. diploma-munkáinak kiáll.

35900 szám.

Jelen szám és kelet alatt uta
Schulek Frigyes müeml. orsz.
Sándor bizotts. r. tagnak a
helyreállitása ügyében, tová
nek a kassai dóm déli tornya
megvizsgálása ügyében tett h
felmerült utiköltségeik és n

Czernus Tibor

Szabad Művészet

1952. 4. sz. 194. l.

Az 1952. évben
Munkácsy-díjjal
kitüntetett művészek

Orlay-Petrich Soma
"Festi Petőfit"
c. képére meghagyta
III. fokozatot

Szendy László dr

Szombathely története.
Szombathely, 1930. Dunántúli ny.
8-r, 40 l, számos képpel, fűzve.

I. 5. p. h.

—.60

Csernus Tibor

Szabad Művészet

1950. 11. sz. 459. l.

„Művészetünk haladó hagyományai és az I. ker. képzőm. kiáll."

KOVÁCSEVICS MILENKÓ

IV., KER. PETŐFI SÁNDOR UTCA 3. SZÁM

Telefon: 89-7-03 és 89-7-61 — Postatakarékp. csekksz. 35.579.

Uri divat, szövet, selyem, takaró, paplan, matrac, köt-szövött és mosóáru, vászon, függöny női konfekció, szőnyeg, bélésáru, szabókellékek, **CIPŐ**

FIÓKÜZLET: VIII., JÓZSEF-KÖRUT 53.

Méltóságos
Nagyságos

dr Szentiványi Gyula

múzeumi titkár *úrnak*
úrnőnek

H

Lenke tér 7

Csernus Tibor

festő

l.

Szabad Művészet

1950. 70-71. l.

r. m. A Bernátz-osztály
mintarem-kiállítása

Csernus Tibor

festő

Szabad Művészet

1950. 211. l.

212. l.

V. ö.: Ifjúsági képző- és Iparm. kiáll.

A Müemlékek Országos Bizottságá
részletes tájékoztatás alapján kitün
idáig juttattak a T
bizottság utján különböző hatóságokn
tézményeknek. Ezekből leginkább isko
üdülőket létesitettek. Legtöbbet kap
jóléti Minisztérium, a Kultuszminisz
kastély, illetőleg kastély szerü épü
kába jutott, leginkább iskolai célok

Müemléki szempontból különösen
tély felhasználására vonatkozólag ke
sorban felügyeleti hatóságunknak jav
tenni:

1./ Tatai öregkastély. Középkori ere
XIX.században velencei-stilusban át
Ennek ellenére is értékesebb müemlé
ke. A Vallás-és Közoktatásügyi Mini
juttatták.

2./ Sárospataki várkastély. Legrégi
emlitése 1220. Alépitménye középkor

Csernus Tibor

Szabad Művészet

1957. 12. sz. 539. l.

Pogány G. Gy.:

Befejezetlenség
és kiművelés

számát. Kedvencz festői voltak TIEPOLO és MENGS, a kiktől igen sokat vásárolt. Új királyi palotát (Palazio nuevo de Madrid) is építtetett, a melyben 981 képből álló gyűjteményt helyezett el. Mikor halála után BAYEU, GOYA és GAMEZ udvari festők leltárt készítettek a királyi gyűjteményekről, kitünt, hogy IV. Károly, az ő fia, 4747 képet örökölt.

1813-ban sequestrálták GODOY herczeg, IV. KÁROLY király volt kegyencze gyűjteményét, melyet szinte a régi gyűjteményekhez csatoltak. Ebből is látszik, hogy Napoleon idejében nem nagy kegyelettel bántak a gyűjteményekkel. Spanyolország királya, JÓZSEF, a legnevezetesebb darabokat Párisba küldte, ugyanígy tett az eltörölt szerzetesrendekkolostoraiból összeharácsolt 1500 képpel, azzal a különbséggel, hogy ezekből magának is megtartott és tábornokainak is juttatott egynehányat. Ilyenformán kerültek Párisba a következő RAFAEL képek: «Keresztút», a «Madonna a hallal», «Mária és Erzsébet» (Visitation) és még két madonna kép. Mikor azonban Napoleon csillaga letünt, és VII. FERDINÁND Spanyolországba jött, a párisi béke visszaadatott Spanyolországnak minden elvesztett műkincset. FERDINÁND az Escorial kivételével az összes királyi képtárak

Cserius Tibor

Szabad Művészet
1957. 11. 486. l.

Radocsay D:

Mezjegyzések a II. M.
Képrem. Kiáll-ról

A m. kir. vallás- és közok
ügyszám alatt a keb. számv
rendeletének másolata:

Költségvetési év: 1932/33.
gatása" cim. Műemlékek Orsz
bélyegilleték: nincs.

A visegrád
és helyreállitási munkálata
kabérfizetési költségek fe

Csernus Tibor

festő

l.

Szabad Művészet

1950. 9. sz. 334. l.

Németh L.:

Fiatalok a kiállításon

Törv. védve.

HUNGÁRIA-GYÓGYFORRÁS-
VIZZEL KÉSZÜLT KÉTSZERSÜLT

Budapest, 1933 V. 1-7
8—14

Nagys.

Szállitó-jegy

T. Dr. Szentvány úr

		Ár	Pengő	fillér
	drb. sütemény reggel			
	„ „ délután			
	„ jour kenyér			
	„ „ sütemény			
	kg. fehér kenyér			
10	„ félbarna kenyér		4	—
14	„ rozskenyér		5	60
	„ Graham kenyér		9	60

TELEFON:
Aut. 69-3-33.

GROSS MIHÁLY
finom fehér sütődéje
I., HORTHY MIKLÓS-ÚT 43.

Csernus Tibor

Fův képt

Munkás, of

Csőhúzók c. képét 1949.
megvette az Iparnai
Minisztérium.

377. sz.

19

43387 szám.

A bizottságnak f.é.ju
alatt kelt felterjesztése alap
IX.ker.m. kir. á l l a m p é
l e k J á n o s müépit
épitész helyettesének az eperje
tandó tornyának ügyében három
val felmerült utiköltségei és
kor. napidij után bélyegelt ny
60 fillért fizessen ki.

Erről a bizottságot
leendő tudósitása végett érte

Budapesten 1902 évi jul

Csernús Tibor

Képem Főisk. 1952.

Sz. Kondoros
1927 jun. 28
Bernáth Aurél

Orlai Petrich Sonne festi Petőfit c. képére 1952, megkapta a Munkácsy-díj III. fokozatát

~~449~~
~~451~~
2019.

MEFESZ Körének Csernus Tibor

Képzm. Főisk. kiáll.

1949. febr.

Csőhúzók
Rajz I-II. #

1951. máj.

Főiskolás honvéd meglátogatja ortályát of

Ifjúsági képzm. és Iparm. kiáll.

1950 jun. (N. Szal.)

Reggeli után
Család, of

I. M. képzm. kiáll. 1950 aug. (Mücs)

Aratók pihenőben
A tilosban) of

II. M. képzm. kiáll. 1951 nov. (Mücs)

Erlay-Petrich S. festi Petőfit
A termény behordása) of

#

III. M. képzm. kiáll. 1952-53 (Mücs)

A landerer-nyomdában kinyomják
a 12 pontot

~~Képzm. Főisk.~~

157467. szám.

F. évi november h
tésére értesitem Nagymél
titkári teendők ellátása
Orsz. Bizottságához kiren
emelésére irányuló kérelm
hó 22-én 90.793. sz. a. int
tekintettel, ezuttal még

Budapest, 1912.

Csermyus Tibor

l Szabad Művèszet

1950. 9. sz. 366 -67 l

Az I. kc. képzm kiáll
Sikere

Kratók pihenőben c. of.-t
megvette az Építési Mi-
nisztérium
Tilosban c. of.-t a Textil-
ipari Szakszervezet

a kézirat-anyag úgy adható nyomdába,
nt szedhető, majd nyomás után elosztet tudjuk szedni, ez esetben vállaltésére. Ha azonban a teljes kézirathő kiszedése szükséges, ugy erre
nem vállalkozhatunk.

rre vonatkozó szives értesitését
észen

kiváló tisztelettel

TEVAN NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓVÁLLALAT

Csernus Tibor

Szabad Művészet

1952. 107. l.
108. l. (Kép)

Szegi P:

Petőfi-ábrázolások
a II. kerületi kiállításon

A hivatalos másolat hi

Busch Ferenc

shiv. igazgató.

Csermus Tibor

festő

Szabad Művészet

1951. 217. l. – 218. l.

kép

Tehel P:

A képem. Foisk. kiáll.

(képpel)

Bernáth Aurél

tanítványa a főis-

kolán

Kiküldetési költségekre 20 P-t,

Budapest, 1943.évi jun

A miniszter r

dr.Takács Me

miniszteri osz

A hivatalos másolat hiteléül:

Bátonyi h.

min.s.hiv.igazgató

Csernus Tibor festőművész

K. Kovalovszky Márta: Az "ólveres evek"

Művészet, 1982. március

Csernus Tibor festőművész

Lőcka Lajos: Álhatások,
Beszélgetés Schmal Károllyal

Művésznek, 1982. április

Cserna Tibor festőművész

Nagy Zoltán: Nemzeti társalok - a közel-
múltban és ma

Művészet, 1982. augusztus

Csernus Tibor festőművész

Sinkovits Péter: Művészet az utcán is a kiállítóteremben
Beszélgetés Kemény Györggyel

Művészet, 1982. április

Csernus Tibor festőművész

P. Szabó Ernő: Szinnyei László

Művészet, 1982. április

Cserzus Tibor

Pogány Gábor: Az zsúri természetrajza

Művészet, 1983. szeptember

Cserzus Tibor

Vekerdi László: „kuztelen kuzdelem eszméim hitelességéért..."
Beszélgetés Vigh Tamással

Művészet, 1983. november

Csernus Tibor

Szurovni Pál: Rezignáltan, kulturáltan

Művészet, 1983. november

Csernus Tibor festőművész

Mezyhárt László: Az ottfeligtett stafeláj

Művészet, 1983. május

Cserna Tibor festőművész

P. Szabó Ernő: Ellentmondások - feloldás nélkül?

Művészet, 1982. október

Csernus Tibor festőművész

Pataki Gábor: Konzervatívnus - hagyományok nélkül,
1950-es évek művészete

Művészet, 1982. március

Gerzsenyi Tibor festőművész

Lóska Lajos: Tárgyak direktben

Művészet, 1983. március

Csermus Tibor

Kiállítás kézelfehérzárott

Magyar Szemszt 1984. 11. 7.

Csernus Tibor.

Bernáth Aurél tanítványa.

A II. Magyar Képzőművészeti Kiállításra „Festőiskola" c. festményét küldte be zsűrizésre. (említve.)

Kis Ujság, Budapest, 1951. Okt. 19.

Csernus Tibor.

A II. Magyar Képzőművészeti Kiállításon, Petőfit festő Orlai Petrich Somát ábrázoló képe szerepelt, (említve) valamint „Bezolgáltatás" c. képe. (említve.)

Szabad Nép, 1951. Nov. 4.

Csernus Tibor festő M.D.K.

Ujpesti rakparton , repr.

H uez év a képzőművészetben

Népművelés ~~fbr.~~ 1965. febr.

Csernus Tibor

A II. Magyar Képzőművészeti Kiállításon „A terménybehordás" c. képével szerepelt. (emlétve.)

Népszava, 1951, Nov. 30.

Gerevich Tibor

A II. Magyar Képzőművészeti Kiállításon szerepel.

Benkhard Ambrus tanítványa a művész.

Magyar Művészet, 1917, Nov. 2.

Csernus Tibor M.D.K.

Müvei a kiállitáson

Perneczky Géza: Megnyilt a X. Magyar Képző-
müvészeti Kiállitás
Magyar Nemzet 1965. szeptember 19. 11. 1.

Csernus Tibor

festő

M.D.V.

Művészetében megfigyelhető az 50 es évek utolsó, a 60-as évek első évelben fellépő szürrealista tendencia.

Kaiser Sándor: Kahner László.

Művészet, 1967. oktober - 21 kép.

MDK

Czernus [ ], grafikus

Gink Károly fotoművész szabája

falán Berény- és Czernus-grafikák

vannak.

Fenczik Flóra: Kövek, ember, találkozások 2

ESTI HIRLAP, Bp., 1967. júl. 11.

Csernus Tibor

Az 1967-es képzőművészeti naptárban egyik festménye szerepel.

Vigilia 1966. XII 8~~50~~.l.

Csernus Tibor MDK

Nádas, olf.

Mücsarnok 1965 X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor

II. Terület Bp.

Ovoda, Általános Iskola és

Nevelőotthon, Csepp Ró u. 74.

Főbejárat, sgraffito, 18 m².

Étterem homlokzata.

Tájékoztató, 64/65, képző és Iparmüvészeti Lektorátus

26 l.

M.D.V.

Csernus Tibor
festő

„Modellezők" - ez collage, frottage
egyaránt szerepel képén. A szír-
realista formavilágot egy humá-
nus gondolat hír jegyébe hölti át.

Lánczi Sándor: Lahner László.
Művészet, 1967. október - 21 kep

Csernus Tibor

festő

M.D.V.

Iskolát teremtett nálunk a szürrealizmusnak a magyar művészet világába plántálásával, ezt a stílust „meg is szelidítette".

Lánor Sándor: Lakner László.
Művészet, 1967. október - 21 lap

MDK.

Csernus Tibor

Kiállitási kritika

Társadalmi Szemle 1966 .1. 77 lap

MDK.

Csernus Tibor

Illusztrációja József Attila Hazám
c. verséhez.

Reprójáť közli a:

Hajdubiharmegyei Népujság 1965 dec.25.sz.

MDK

Csernus Tibor

Ujpesti rakpart, of.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG
1960. 15 l.

MDK

Csernus Tibor

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG 1960.

9 l.

MIK.

Csernus Tibor

Kritika

Uj Irás 1966 jan. lol lap

MDK.

Csernus Tibor

Könyvillusztrációiról

Népmüvelés 1965 julius. lap -

Csernus Tibor

Festő kiállítatt

Németh Lajos: Gondolatok a X. Magy. Képzőm. – i Kiállításról

Kritika 1965 11sz. 49.l.

Germa Tibor

Fiala: Kiállított

Nemzeti Sajtó: Gyűrűsfalat a X. Magy.
Képzőm. -i Kiállítoknak

Kritika 1965 Ám. 49.1.

Csernus Tibor, festő MDK

A glossza írója a VIT-kiállítás hevenyészett és méltatlannak minősített jellegével foglalkozik: „Csernus Tibor mellett (aki valóban kiemelkedő fiatal művészünk) festményekkel csupán K. Tury Mária és Grosz János szerepel"...

—: Méltatlan válogatás

Népszabadság, Sp. 1950. jún. 14. 8. l

Plakát

Germus Tibor: Pacsirta,
film, 59x84

1963. M. H. Hoch.

Plakát

Escrucs Tibor:
Pacsirta, tilla,
79 x 84

1963. M. H. Hrek.

Sajtógrafilla

Bernus tibor:
Codine c. film
hez

1963.

Illustreció

Cernus Tibor:
Codine c. film-
hor

1963 -

Plakát

Gerencs Tibor:
Lo dine, film,
59 x 84 cm,

1963. M. H. Arch.

CSERNUS TIBOR

KESERŰ Katalin: Képzelt Kiállítás az ötvenes évek magyar művészetéről. = Jelenkor. XXXIV. évf. 3. sz. 1991 281-282. p.

Zemplényi Magda,
Felete Nagy Bel.
Pákay
Bokros
Szőnyi
Kassák
Gyarmathy
Vilt

Kamiss
Tóth M.
Ferencsy B. - Pet
Bernáth
Csernus
Kerény Pastrai
Somogyi Böség
Bosos Démeter

építészeti emlékei, s *Dümmerling Ödön* közölte az első áttekintésére. Az 1930-as évektől kezdve elsősorban *Cse* magyarországi fejlődéstörténetével, így mindenekelőtt rós elrendezésű, dél-németországi eredetű változatainak a kőfaragó munka szervezeti kérdéseinek, elméleti-g különösen jelentős Kassai Istvánról írott monográfiáj

A megelőző kutatási korszakok fejlődésének egy célkitűzéseiből következett, hogy számos korábban elk került sor. Kifejezetten faktológiai természetű, a poziti valósítottak meg ez időben. Mindenekelőtt e mun legfontosabb kézikönyvei. A műemléki topográfiák me a 14–15. század művészetének hagyatékára nézve vállalkozásai, a középkori Magyarország falképeinek, feldolgozásai, amelyeknek folytatásában, az építészeti áttekintésében a szerzőt korai halála akadályozta m tudatossággal indultak ki a magyarországi gótikus mű való kapcsolataiból. Ezen összefüggések tudata egyér múlté lett a magyarországi művészeti fejlődés önma magyarországi fejlődés közép-európai keretek között jelentősek e tekintetben *Gerevich László* publikációi a l stiláris helyzetéről. A corpus-jellegű adatközlések k gazdagon dokumentált monográfiája, *Balogh Jol* könyvfestészeti kutatás mindenekelőtt jelentős kódexel tette könnyen hozzáférhetővé fakszimile kiadások ré

A művészettörténet régi, hagyományos feladataina

CSERNUS TIBOR

P. Szabó Ernő: Egy elveretett mű nyomában
= Új Mo. II. évf. 63. sz. 1992 márc. 14. 10. p.

nagybetűs

a viszont

t

gyaros

holmi, ami — ke

egalakult *háziipari*
laszt ezekre a fel-

nagyaros divat

ontra — válaszol
letti feladat hárul.

nunk egymástól — magyaráz Tüdős Klára —, *a magyar ruhát és a magyaros divatot.*

Az első ezek közül az az öltözködés, amely a hamisítatalan hagyományokon alapszik. A magyaros divat viszont a mai divatba szövi bele a magyaros vonalakat, díszítést, mintát, pontosan alkalmazkodva a divat napi követelményeihez.

A magyar ruha nemzeti ügy, *színvallás és bizonyságtétel.* Negyvennyolcban jobban értette ezt a magyar társadalom, mint ma és jobban tudta a rábízott feladatot. Amit én eddig terveztem, az *magyaros divat* volt, export-cikk, csalogató, *kirakat a külföldnek a magyar népművészet számára.* Ennek a munkának lehetőségei egyelőre lezárultak, küzdelmeiről és eredményeiről legfeljebb nekrológot lehetne írni

— Milyen volt a Pántlika-szalón elmult két esztendeje? Hogy zárult a *„tartozik-követel"*, mit adott és kapott a külföld?

— hiszen nagyobbrészt a külföld számára dolgozott...

Csernus Tibor

A Bernáth-iskolából kinövő és a szürrealizmus irányába forduló fiatal festők közül az ő profilja alakult ki legharározottabban.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968

Csernus Tibor

Emlitve

Bernáth Aurél
Eszakmagyarország, Miskolc
1970. ápr. 26.

Csernus Tibor

Szakított a post-impresszionista irányzattal, szürrealista elemeket alkalmazva, az uj szimbolizmus felé fordul.

Németh Lajos. Current Exhibitions. The New Hungarian Quarterly, Bp. 1969. 34sz.

176 l.

Csernus Tibor

A könyvillusztráció kapcsán kerül említésre /József Attila vers — Csernus illusztráció — Cochin betű/.

Szíj Rezső: Könyvdisz, illusztráció, reklámgrafika. — Ipari Művészet, 1967. 2. sz., 50. l.

Csernus Tibor, grafikus MDh

Illusztrálta a kötetet.

László Anna: Rabindranath Tagore: A boldogság díszérete 29-30

A KÖNYV, BP. 1962, április π/4.

CSERNUS T

festő

Újpesti rakpart

Xantus Gyula: Rajz kézikönyv az általános iskolák rajzot tanitó nevelői számára. Bp., 1960. /Ált. iskolai tanári kézikönyvek/

137

Csermus Tibor

Rajzai „Az utitárs" és az „N.N" c.

Kriidy regényekhez – emlétve.

„Kriidy illusztrátorai"

Magyar Nemzet 1968
dec. 31

Csernus Tibor

Szerepel az Iparmuzeum
„Krudy illusztrálva" c. kiállításán

D. M.: Képzőművészet

Vigilia 1969 V. n. 349 old.

Csernus Tibor, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekü gyüjteményét. A 19.-20.sz. magy. képzőművészetének keresztmetszete. 388 mü, 180 művész Csernus egy művel szerepel. 227.old

Romváry Ferenc: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Csernus Tibor

Rostand Cyranójának illusztrációi egész oldalas színes grafikák, de a szemben levő oldal tíznyolc kitöltő szövege csökkenti az ellentétet.

Szíj Rezső: Könyvdísz, illusztráció, reklámgrafika — Japán Művészet, 1967. 2. sz., 50. l.

Cernus Tibor

Kondor Béla nyomdokain Indult el.

Solymár István: A mai magyar grafika kiállítása a M. Nemzeti Galériában. „Művészet" folyóirat, Bpest, 1968. febr. 2. sz. 41.

Cserna Tibor, [ ] MDK

Megemlítve: a 68-as őszi évad történetében.

Németh Lajos: Új írások a magyar képző-
művészetben 34-37.o.

KRITIKA, BP. 1969. április VII./4

Csermus Tibor [ ]

MDK

Németh Lajos könyvéről szólva értékeli a cikk.

Mikós Pál: A modern magyar képzőművészetről 20-25. o.

KRITIKA, BP. 1969. március VII/3.

Csernus Tibor

Három lektor c. képét említi a szerző.

László M.: A magyar portré-művészet tört.-ből; Műgyűjtő, 1970. 4. sz. 44. l.

Csermus Tibor

neve emlitve

– Németh Lajos: „Modern magyar művészet" c. könyvének ismertetése

Képzőművészet Vigilia 1969 febrius 131. old

Csernus Tibor

Szerepel a Petőfi Irodalmi Múzeum „Kvúdy illusztrációk" kiállításon

Képzőművészet

Vigilia 1969 május
349. old

Csernus Tibor

A felszabadulásunk 20. évfordulója alkalmából megrendezett X. Magyar Képzőművészeti Kiállítást nov. közepén zárták be: a két hónap alatt ...150000 néző látta.

...A kritikusi közvélemény elég egyhangúan ítélte értékesnek a kiállítás bizonyos alkotásait: ...ha a művészi magatartást vagy a műben megnyilatkozó szemléletet kifogásolták is azért többnyire elismerték ...Csernus Tibor Nádasának kvalitásait.

Miklós Pál: Két kiállítás között – Új Irás VI. évf. 1966. jan., 1. sz. 101. l.

Csernus Tibor

Szokás volt e festői kört Csernus-körnek nevezni, éppen mert Csernus Tibor jelentkezett először igenfejte képekkel. Csernus „tanítványai" azonban hamarosan többet szerepeltek, mint maga a mester...

Perneczky Géza: A magyar „szürnaturalizmus" problémája.

Új Irás VI. évf. 1966. nov., 11. sz. 100. l.

MDK

Csernus Tibor, festő

Megemlítve.

Székely András: Produkció és reprodukció 7

Népszabadság, Bp. 1969. máj. 28.

Csernus Tibor

a Quadrum a képzőművészeti folyóirat
más körülbe művének egy reprodukció-
ját, egy narratív festői irányzatot bemu-
tató nemzetközi kiállítás ismertetésének
kapcsán.

Pernecky Géza: Tanulmányút a Pávakertbe,
Bpest. 1969.

82.o.

Csermes Tibor

1964-ben ~~párizs~~ franciaországi tanulmányútra indult. Azóta is Párizsban dolgozik.

Parneczky Géza: Tanulmányút a Párakertbe, Bp. 1969.

P2.o.

MDK

Csernus Tibor /1927-/

Csehov: Cseresznyéskert / szinhazi plakát/ 1960.,
70x50 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitas.
1960.Műcsarnok. Kat. 17.1.

H.D.K.

Csernus Tibor
festő

Munkáit a velencei biennalen
állították ki.

Vayer Tamás: Az idei velencei biennale és . . .
Művészet, 1960. augusztus szeptember

M.T.H

Csernus Tibor M.D.K.

Boritóterv Friedrich Wolf: Ke tten a határon c. könyvéhez /

Va sárnapi könyvespolc
Magyar Nemzet 1966. aug. 14. 13.1.

M. D. K.

Csernus Tibor
festő

M.D.K

Részt vett a tárlaton.

Garami: Drisgardag nap.
Dunántúli Napló, 1956. május 8-3 kep

Csernus Tibor MDK

Illusztrációk Dickens: Copperfield Dávidjához
ecsetrajz

Illusztrációk Rabelais: Pantagruel-hez, ecsetrajz

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor MDK

A Landerer-nyomdában kinyomják a 12 pontot, olf.

Mücsarnok 1952-53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor M.N.K.

Müve a X. Képzámüvészeti Kiállitáson

P.A.- D J. Társagás a Mücsarnokban

Pest megyei H irlap 1965. okt. 3. 9.11

Csernus

Szabó Ákos 1964-ben a székesfehérvári téli tárlaton tűnt fel egy Csernushoz hasonlóan zsúfolt és sajátos légkörű enteriőrképével, a Nyugalom-mal. Szabó Ákos olajfestményei a következő években is meglehetősen közel maradtak Csernus stílusához...

Perneczky G.: A magyar „szür-naturalizmus" problémája.

Új Irás VII. évf. 1966. nov. 11. sz. 102. l.

Csernus

Korga... kiállítása újra fölhívta a figyelmet a „szür-naturalizmus" létezésére és ezen a tárlaton érvényesült először egy olyan motívum, ami Csernusnál még halovány volt, de később egyre erősebbé vált, az irónia.

Perneczky Géza: A magyar „szür-naturalizmus" problémája.

Új Irás VI. évf. 1966. nov. 11. sz. 102. l.

Csernus

A „szür-naturalizmussal" rokonítható Masznyik Iván 1966-os kiállításának szinte szecessziós hatású gyökér-hínár-szikla forgatagja, amely megint Csernus zsúfolt természetképének egy kései változata...

Perneczky Géza: A magyar „szür-naturalizmus" problémája.

Új Irás VI. évf. 1966. nov., 11. sz. 103. l.

Csernus

A magyar „szür-naturalisták" létét és jelentőségét... ma már nem tagadhatjuk. Ha nem is kimerítő teljességgel, de együttes bemutatkozásuk is megtörtént az 1966-os fiatalok kiállításán, ahol Csernus „tanítványai" egy külön termet kaptak.

Perneczky Géza: A magyar „szür-naturalisták" problémája.

Új Irás VI. évf. 1966. nov. 11. sz. 103. l.

Csernus

„felbütszkölt" tájképei, irracionális dzsungellé fokozott természete... kiút-keresés és gondolatkeresés, - ha másképp nem, hát a paradox eszközök elgondolkoztató hatása révén.

Perneczky Géza: A magyar „szür-naturalizmus" problémája.

Új Irás VI. évf. 1966. nov. 11. sz. 107. l.

Csernus Tibor

Hasznos kezdeményezés a csoportkiállítás műfaja... Értelme azonban akkor van, ha bizonyos törekvéseket mutat be és próbál meg tisztázni... Ilyen törekvések ... léteznek képrőművészetünkben (pl. a Csernus Tibor munkái nyomán kialakuló „szürnaturalista" csoport...

Haulisch Lenke: 9 festő és grafikus kiállítása.
Új Irás VI. évf. 1966. dec. 12. sz. 106. l.

Csernus Tibor

útja a posztimpresszionista képfestéstől indult ki, a nemzetközi mérőnyben mégis a mágikus realizmus, a szürrealizmus, a neo-dada és a Pop Art által jelzett fejlődésvonal körébe került. (1964 óta)

Pernecky Géza: Tanulmányút a Pávakertbe, Bp. 1969.

82.o.

Csernus Tibor

~~1968-ú~~

Illuntrációi: a Cyrano de Bergerac féle Holdbéli utazáshoz készültek.
(1962, Magyar Helikon)

Pernecky Gyöngyi: Tanulmányút a Pávakertbe,
Bp. 1969.

81.o.

Csernus Tibor

Saint-Tropez c. képe az 1958-ban országos kiállításon az első „szür-naturalista" jelentkezés.
Ezt a szúfoltságot variálta a későbbi évek-ben az angyalföldi MÉH telepről festett képein (1960-62) vagy a Repülőmodellek (1963) c. képén.

Perneczky Géza: Tanulmányút a Pávakertbe, Bp. 1969.

80.101

Csernus Tibor

„szür-naturalista" képeinek előzménye a tasizmus és a „mágikus realizmus".

Pernecsky Géza: Tanulmányút a Párakertbe, Bps. 1969.

80.0.

Hermes Tibor

Bernáth Aurél tanítványa volt.

Perneczky Géza: Tanulmányút a Pávakertbe,
Bp. 1969.

80-81.o.

Gernes Tibor

„Szür-naturalista" festő

Perneczky Géza Tanulmányút a Pávakertbe,
Bp. 1969.

78.o.

Csernus Tibor

1965-ben az országos kiállításon szerepelt első műve, az ~~[illegible]~~ Nádas. A művész szerepelt már 1964-ben első párizsi Csernus kiállításon, utcai címe: Rousseau.

Pernecky Géza: Tanulmányút a Pávakertbe
Bp. 1969.

81.o.

Csernus Tibor

epigonja Korga György

Perneczky Géza: Tanulmányút a Pávakertbe,
Bp. 1969.

82-o.

Csernus Tibor

Makrisz Agamemnonnal, Hincz Gyulával a kecskeméti Aranyhomokhoz készítettek társművészeti alkotásokat /Fanáky István művéhez/.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 397. l.

MDK.

Csernus Tibor

Müveinek fotóbemutatója Bratislavában

Uj szó, Bratislava 1965 ápr. 13. lap -

Csernu Tibor
festő

14.D.K.

Részt vett a tárlaton.

D. Fehér Lucsa: A X. Magyar Képzőművészeti Kiállításról
Művészet, 1965. november - 28 lap.

Csernus Tibor, festő

MDK

Szürrealista szemléletű.

A X. M. Képzőműv. Kiáll.

Rényi Péter: Festészet és korszerűség 9-10.

NÉPSZABADSÁG, Bp 1965. okt. 3.

Csernus Tibor

Megnyílt kiállítása Párizsban, a Galeria Lambertnél.

Népszava 1965. aug. 29.

Magyar képzőművészet – külföldön. Gautner Ilona

MDK.

Csernus Tibor

Kiállitási kritika

Müvészet 1965 nov. lap 29

Gaspirus Tibor

Vitalitás kritika

Nyéregyháza 1965 nov. hó 29

M.D.K.

Csernus Tibor

grafikus

„Naidas" (vegyes)

B. Supka Magdolna: Fekete - fehér

Művészet, 1966. január - 10 lap

Gerencsér Tibor
grafikus

A Petőfi Irodalmi Múzeumban rendezett kiállításon grafikái is részt vesznek.

V. L. Á: Magyar irodalom —
Művészet, 1966. január - 41 lap

Csernus Tibor festő

M.D K.

Müvei a kiállitáson

N ádas

Pe neczky Géza: Festmények a X. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson

Magyar Nemzet 1965. okt. 3. 9.1.

Csernus Tibor festő

M.D.K.

nevét említi:

Bencze Gyula: Képzőművészetünk tegnapja, jelene, fejlődésének néhány kérdése

Művészettörténeti Értesitő, 1965, XIV, évf. 3.sz.

236. 238. old.

Csernus Tibor

„Nádas" c festménye nezejelt a
X. hagy Kép. mův. Kiállításon (~~[illegible]~~ szerző)

Jelenkor 1966 V. n. 454 old.

Boeckx Achilles

Csernus Tibor

Szerepel a X. nagy. Kép. mův. kiállításon

Népművelés 1965 11 sz. 31 old.

M.D.K.

Csernus Tibor, festő (1927 –

és fiatal festők egy kis csoportja melyek őt követik a nyugat-európai és amerikai irányzatok nyomain, a „mágikus realizmus" stílusában haladnak, a szürrealizmus és a tasie-mussal rokon ihletésben.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 958 old.

+ Csernus: „Ujpesti rapport" c. képe " "

Csermus Tibor

Kiállítása nyílt Párisban a Galerie Lambert-nél

Négyszava 1965 aug. 29

Csermus Tibor

Nádas i. festménye

szerepel a X. hagy. kép. hiv.

kiállításon

Kortárs 1965 XII. n. 2004 old.

MDK

Csernus Tibor-

Ujpesti rakparton, repr.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG 196o.

Csernus Tibor, festő

A Petőfi Irod. Múz. 1958. szept. 20-án megnyílt kiállítására rajzokat készített költők verseihez. 27 old.

Magyar költészet - mai magyar grafika. 27.o.

A Petőfi Irodalmi Múz. Évkönyve. 1959. Bpest. 1959. Révai Nyomda. Bp.

M.D.K.

Csernus Tibor, festő, grafikus

nevét a magyar könyv-
kiadás kiváló illusztrátorai
közöl említi a szerző.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,
Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 628. old.

MDK

Csernus Tibor

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 febr.p.4.

MDK

Csernus Tibor

"Sull'orlo della citta", illsztr. József Attilához, monotipia

Ungheria, 3o. Biennale Venezia 196o. kat.

MDK

Csernus Tibor

Nádas, o.

X.Magy.Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1965.

M.D.K

Cserums Tibor
grafikus

Országhelivel egy időben indult
el, de más irányban.

Rácz István: Országhelyi
Művészet, 1967. augusztus - 34 lap.

Csernus Tibor, festő (1927 —) M.D.K.

a régi holland mesterek gondosságával festi a szürreglista kompozíciók felé törekvő képeit, meyek már nemcsak próbálkozások, hanem teljes mértékben beváltott igéretek

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina,

367. old.

Csernus Tibor

Modellezők, o.

Téli Tárlat 1964. Székesfehérvár

jenek egy szakembert ki
szélhetném. Lakásomba a

Csernus Tibor festőművész

A Párisban tanuló művész, illusztrációkat készített Zola műveihez, amelyek nagy sikert arattak a francia főváros "könyvművészet" körében.

Bild. Kunst 1958.5.sz.

M.D.K.

Csernus Tibor, festő

monotipiaiban és monumentális képeiben szinte grafikus stílust alakít ki, pontosan megfestett részletekkel vagy kollázzsal, melyek bonyolult kompozícióba illeszkednek bele s azok értelmét csak hosszú és figyelmes szemlélés után kerdjük felismerni.

Cr.Passuth: Pittura ungherese d'oggi, 10. old.

Klny.: "Ungheria d'oggi" maggio-giugno 1965.

MDK

Csernus Tibor, [grafikus]

Gyémánt László úr azt mondja, hogy sokat tanult Csernus Tibortól.

(Zs. i.): Gyémánt Kiállítás 2

ESTI HIRLAP Bp., 1967. ápr. 27.

Csernus Tibor

„Nádas" c. festménye a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon.

Vigilia 1965. XI. szám 691.l.

Csernus Tibor

Csehov: Cseresznyéskert /Szinházi plakát/, 196o.

Műcsarnok 196o. Magyar plakát-történeti kiáll.

M.D.K.

Csernus Tibor, festő

Illusztráció Bessenyei "A filozófus" c. művéhez.
136-37.o. Fekete repr.

Z. Szabó Piroska: Bessenyei György Bakonszegen. 135.o.

A Petőfi Irod. Múz. Évkönyve. 1962. Képzőművészeti Alap Kiadóváll. Bp.

MDK

Csernus Tibor festő

a zsűribizottság tagja

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.
1964. máj.

Csernus Tibor

A Newyorkból a Hungáriáig c. szinte rovatban – munkái művéni értékét emelik ki.

Prodalomtörténeti Közlemények, Bp. 1967. 116 l, Dévényi Ivár c.

MDK.

Csernus Tibor

Kiállítási kritika

Tükör 1965 okt.5.

MDK.

Csernus Tibor

Kiállitási kritika

Keletmag arország 1965 okt.17.lap -

MDK.

Csernus Tibor

Kiállitási kritika

Keletagyarország 1965 okt.17.lap -

MDK.

Csernus Tibor

Kiállitási kritika

-olnamegyei Népujság 1965 okt.17.

Fénykép

Uj M agy.Képt.:5694

Kerényiné

Csernus Tibor: Orlai festi Petőfit.
festmény

Petrás foto

Fénykép

Uj Magy.Képt.:5364 Kerényiné

Csernus T ibor: Petőfi
festmény

Betrás foto

MDK.

Csernus Tibor

Kiállitási kritika

Magyar Ifjuság 1965 nov.6.

MDK.

Csernus Tibor

Kiállitási kritika

Vas Népe 1965 okt.24.

MDK

Csernus Tibor, 1927--

Csehov: Cseresznyéskert, szinházi plakát

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

Csernus Tibor

Illusztráció, kötéstervek és védőborító Anatole France: Thais c. könyvéhez.

Aulítve.

A szép magyar könyv, 1962. 16. l.

MDK

Csernus Tibor

Festőművész ma Párizsba utazott tanulmányi utra.

Esti Hirlap 130 sz. 1957. jun. 6 2 old.

Csernus Tibor, festő MOk

A Munkácsy-díjas festőművész műveiből kiállítás nyílik a VIT-ben.

–: Megnyílt a VII. Világifjúsági és diáktalálkozó! magyar képzőművészeti pályaműveinek kiállítása

Népszabadság, Bp. 1959. jún. 7. 8. l.

Csernus Tibor, grafikus MDK

Az előcsarnokba újszerű mozaikfalat tervezett.

Granasztói Pál: A Kecskeméti szállodáról 7.1.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. aug. 11.

Gerrus Tibor
festő

M.D.K.

Ujpesti rakpartja.

D. Fehér Zsuzsa: Gondolatok másfél évtized magyar képrőművészetéről
Művészet, 1960. augusztus. – 12 lap.

Csernus Tibor, grafikus MDh

Rajzaival jelenik meg Gárdonyi összegyűjtött műveinek első kötete, a Dávidkáné (s' még 3 hisregény)

– ... Két klasszikus sorozat 11.

A KÖNYV, Bp. 1962. május π/5.

Csernus Tibor, grafikus MDK

Az elmúlt év Könyveiben gyakran láthatók rajzai.

P. Brestyánszky Ilona: Legszebb könyveink 16-17.

A Könyv, Bp. 1962. május II/5

Csernus Tibor MBK

Saint Tropez, olf.

Műcsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

M.D.K.

Csernus

Müve Janáky-tervezte épületeben

Granasztói Pál: Janáky István

Magyar Építőművészet 1966/3. 51.l.

M.D.K

Csernus Tibor
festő

"Ilyés Ska képmása"
(repro

Élet és Irodalom, 1962. április 20 – 7 lap

Csernus Tibor
grafikus

M.D.K.

Görög Ressó munkásságára
hatott Csernus művészete.

Solymári István: Görög Ressó vérkarcai
Művészet, 1963. április – 38 lap

MDK

Csernus Tibor

"Utcai zenészek"

Heitler László: A Magyar Nemzeti Galéria uj szerzeményeinek kiállitása Pápán. NAPLO/Veszprém/. 1962. szept. 21.

M.D.K.

Csernus Tibor
festő

1963-ban nyerte el a Munkácsy
Mihály díj II. fokozatát

— : Az 1963. évi művészeti és irodalmi díjak
Élet és Irodalom, 1963. április 6 — 2 lap

mdk

Csernus Tibor grafikus

illusztrálta Cyrano de Bergerac Holdbeli utazás c. művét, magyar kiadásban.

Könyvjelző

Sz. E. Cyrano de Bergerac Holdbeli utazás. Népszava, 90 évf. 109 sz. 1962 máj. 12. 2. l.

Csernus Tibor
grafikus

M.D.K.

József Attila Hazám cimű kötetének egyik
körajza (rézmo)

Élet és Irodalom, 1962. dec 1. — 5 lap

mdk

Csernus Tibor

illusztrálta Cyrano De Bergerac
Holdbéli utazás c. könyvét
Dicséretes könyv

Magyar Grafika, 1963. 2. sz 15. l

mdk.

Csernus Tibor

Illusztrálta Anatole France
Thais c. könyvét. Kotéstervés vedőbontó
is a munkája. Díjazott illusztrált könyv.

magyar Grafika 1963. 2. sz 16. l

Csernus Tibor festő M.D.K.

Illusztrációk.

Szép magyar könyv

Magyar Nemzet 1963. május 26. 7.1.

Csernus Tibor fe stő M.D.K.

Munkácsy Mihály díjjal kitüntetve

I[1]. fokozat

Kiosztották a művészeti díjakat

Pest Megyei Hirlap 1965. április 4. 2.l.

Csernus Tibor festő M.D.K.

Bemutatólap Dimiter Talev: Szultána c. könyvéhez

/ Európa K. /

Könyvespolc.

Pest Megyei Hirlap 1963. március 5. 3.1.

Csernus Tibor

Petőfit festő Orlai Petrich Soma

A multat és jelent ábrázolják a megnyílt
II Magyar. Képzőművészeti Kiállítás alkotásai
Világosság, 1951. nov. 5.

M Dk

Csernus Tibor, grafikus

Barcsay Jenő nagyra értékeli tehetségét.

Fenczik Flóra: Megbecsülést minden képzőművészeti irányzatnak 2. l.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. máj. 24.

Csernus Tibor

grafikus

M.D.K.

A Képcsarnok Vállalat új kiállító termében grafikai munkáit állitották ki.

—: Grafikai szakúzlet nyílott

Művészet, 1963. október – 46 lap

M.D.K.

Csernus Tibor
grafikus

A Nagy Caruso" - filmhez készített
" grafikai megoldású plakátot.

(–ner): Felnőtteknek plakátügyben
Élet és Irodalom, 1963. okt. 5. – 2 lap

M.D.K.

Csernuss Tibor, festő, grafikus

nevét az 1957. után fel-
lendült könyvművészetünk
illusztráló élgárdájának
tagjai közölt emliti:

ALFÖLD, Debrecen, 1966. XVII.évf. 4.sz. 77.old.

Csernus Tibor, grafikus

Gongora – spanyol költő – válogatott verseit illusztrálta.

Fulus Róbert: Könyvszemle

9

NÉPSZABADSÁG Sz. 1966. júl. 22

M.D.K.

Csernus Tibor, festő

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint a modern magyar művészet új egyéniségét, aki a szürrealizmus és fasizmus útjait követi.

Hongrie 66. Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós

Ed.: Pannónia, 200. old.

M.D.K.

Csernus Tibor, festő

„A három lektor" c. képét, közli a szerkesztő, Vajda Mirlós vizsának illusztrálására, azi magi is szerepel a képen. Szerinte „ez a kép egy irodalomtörténeti korszak pontos, tömör és könyörtelen diagnózisát hordozza a maga mintegy három négyzetméternyi vászonfelületén."

A New Yorktól a Hungáriáig, Szerk.: Konrádyné Gálos Magda, Bp.1963.Minerva. 241., 242. old.

MDK.

Csernus Tibor

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1966 szept.p.747.

MDK.

Cserhus Tibor

Kiállítási kritika

Tiszatáj 1966 szept. p. 747.

MDK

Csernus Tibor

Ujpesti rakparton, of.

Kisörsi utca, of.

Felszabadult Bp művészete N.Szal. 1960.
BTM.

HDK

Csernus Tibor

Pesti látkép, of.

Felszabadult Bp művészete N.Szal. 1960.

BTM

Czernus Tibor

Sgraffito a Fővárosi Tanács II. ker. gyermekotthonának homlokzatán. (Kép.)

Művészet 1966. jul.

A fővárosi új nevelőotthona. Láncz Sándor

MDK

Csernus Tibor, festö

A Landerer-nyomdában kinyomják a 12 pontot. Olaj.

/Műcsarnok?/.-III. Képzőmüv.kiáll. 1952.dec.-1953.márc.
Kat. 6.1.

Csernus Tibor grafikus

Magyarok a Biennálén. A Képzőművészek nemzetközi seregszemléje ez.

Fenti müvész alkotásai is szerepelnek.

Esti Hirlap 136 sz. 1960 jun. 10 2 old.

/Cs.M. cikke/

MDK

Csernus Tibor

Az Olcsó Könyvtár Anna Karenina kiadványának I – IV. kötete számára készült négy címlap színes reprodukciója.

Tolsztoj emlékkönyv. Szerk: Tóbiás Áron. Bp. 1962. 139–141. o.

Csernus Tibor

NDK

Megnyilt a VII. Magyar Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban. Fenti művész is részt vesz.

/Saint Tropez"/

Esti Hirlap 74 sz. 1959. márc. 28. 2 old.

Csernus Tibor MDK

A Mücsarnokban kiállitást rendeznek
a Tanácsköztársaság évfordulója tiszteletére.
Ez a VII. magyar képzőművészeti kiállitás.
Fenti müvész munkái is részt vesznek.

Esti Hirlap 75 sz. 1959. márc. 29. 2 old.

MDK

Csernus Tibor

Orlay festi Petőfit, 1952. c.kép repr.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.Kat.

M.D.K.

Csernus Tibor

A Magyar Helikon kiadásában megjelent Cyrano de Bergerac: Holdbéli utazás c. művét illusztrálta.

Könyvek között c. rovatban /-u-/: Cyrano de Bergerac c.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. márc. 30. VI.évf. 13. sz. 44. lap.

mák.

Csernus Tibor

„Ujpesti rakpart" c. műve
a kiállításon.

T.E. Képzőművészetünk a Felszabadulás után.
Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában.
Népművelés, 1960. 5. sz. 27. l

M.D.K.

Csernus Tibor

Krudy Gyulának két kis regénye jelent meg egykötetben.
A Szépirodalmi kiadásában jelent meg s Csernus Tibor rajzai diszitik.

Könyvek között c. rovatban:
/-s/: Uj Krudy regények c. rövid ismertetés.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. szept. 4. III. évf. 36. sz. 32. l.

MOK.

Csernus Tibor

grafikus

József Attila „munkástárgyú költészetének illusztrációit realista modon készítette"

Artner Tivadar: Az illusztrálás művészetéről. Magyar Grafika, 1958. II évf. 5 sz. 308 l.

MDK

Csernus Tibor

Ernst Muz. M.Plasztikai, Graf.kiáll. 1954. szept.

12. l.

Cs

Csernus Tibor

— grafikus

M.D.V.

Elsa Triolet: Az avignoni szerelmesek

c. művének illusztrációit végezte el.

P. Brestyanszky Ilona: Könyvművészetünk néhány problémája

Művészet, 1961. június - 36 l.

le. D. K

CSERNUS Tibor festő

Készíti a Kecskeméti tromyhomok szálló előcsarnokát díszítő nagyméretű mozaikot

Napló

Magyar Nemzet 1962. június 17. 4. l.

MDK

Csernus Tibor

Orlay Petrich festi Petofit 1951 olaj
Népm.Min.tul.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 5.1.

MDK

Csernus Tibor

Téli táj 1954 olaj Magy.Tud.Akad.t.

Képzőművészetünk tíz éve.Műcsarnok.
Kiállított művek jegyzéke. 3.1.

MDK

Csernus Tibor

Juhász F. Kossuth-dijas költő 1954 olaj
Magángyüjtő tul.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 5.l.

Csermus Tibor festő M.D.K.

Munkácsy Mihály díjjal kitüntetve

II. fokzat

Kiosztották az 1963. évi irodalmi és művészeti díjakat

Magyar Nemzet 1963. április 4. 2.l.

.

Csernus Tibor, grafikus. MDh

Színes illusztrációkat Készített
Elsa Triolet Könyvéhez.

Lengyel Balázs: Elsa Triolet. Az arignoni szerelmesek 28. l

A KÖNYV, Bp. 1961, május I. évf./5. sz.

M.D.K.

Csernus Tibor

grafikus

A fiatal művészek tárlatán bemutatta képeit.

Tornai József: Ismerős képek és gondolatok világa
Élet és Irodalom, 1963. június 8 - 10 lap

MDK

Csernus Tibor, festő

A Munkácsy Mihály-díj II. fokozatát kapta.

—: Kiosztották az idei művészeti díjakat 6. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. ápr. 4.

M.D.K

Csernus Tibor
festő

1963-ban a Munkácsy Mihály
díj II. fokozatát nyerte el.

—: Kiállításai
Művészet 1963. május — 44 lap

Csernus Tibor, grafikus MDG

Az avignoni szerelmesek c. kötetet illusztrálta.

Repr.

Haiman György: Bibliofilia és Tömegkönyv 1-2

A KÖNYV, BP. 1961, szeptember I. évf./9. sz.

MDK

Csernus Tibor

Általános iskola seccojának kartonja	szén	300x600
Vázlat egy általános iskola számára készülő seccohoz	tempera	60x100

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok. 1955.Kat. 39.l.

-

MDK

Csernus Tibor

Három lektor.Olajf. 140x110 N.M.

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 15.1.

MDK

Csernus Tibor

"Három lektor" c. kép repr.

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat.

MŰK

Deerma Tibor

"Héros Leitor" c. kép repr.

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Műcsarnok.
1955. Kat.

MDK

Csernus Tibor

Móricz Zsigmond illusztrációk tusrajz 50x100

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 28.l.

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Műcsarnok.
1935. Máj. 28-i.

mdk

Czermus Tibor

Musztrálta Kakuk k Marcil és Cyrano Holdbéli utazásál.

Devenyi Iván: Martyn Frajza i a Don Quijotehoz
Jelenkor. 1962 6. sz 803. l

MDK

Csernus Tibor

Téli táj, repr.

Mücsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor

MDK

Juhász F. Kosszuth-dijas költő, 1954. olf.

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Csernus Tibor MDK

Téli táj, 1954, olf.

Mücsarnok 1955. Képzőművészetünk tiz éve

MDK

Csernus Tibor

Orlay Petrich festi Petőfit, 1951, olf.

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Csernus Tibor

MDK

Rabelais:Gargantua és Pantagruel ill. 1953,ecsetrajz

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Csernus Tibor MDK

Három lektor, olf.

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor MŰK

Három lektor, repr.

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor MDK

Móricz Zsigmond illusztrációk, tusrajz

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor

Szabadi Judit: Hagyomány és korszerűség

Selenkor, 1984. IX.

Csernus Tibor

Láncz Sándor: Képzőművészeti Krónika

Selenkor, 1984. IV. hó

Csernus Tibor
kiállítás a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1985. IV. 13.

Gervus Tibor festőművész

Borbély László: A szürrealizmuson innen, a naturalizmuson túl

Művésznek, 1982. április

Csernus Tibor

MDK

Általános iskola seccojának kartonja, szén

Vázlat egy általános iskola számára készülő seccohoz, tempera

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

(5)

Csernus Tibor

MDK

Esti iskola, olf.

Ujpesti parton, olf.

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Csernus Tibor

MDK

Juhász Ferenc, Kossuth-dijas költő, olf.

Téli táj, olf.

Taxiállomás előtt, olf.

Műcsarnok 1954 V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Csernus Tibor

MDK

Orlay festi Petőfit 1952, repr.

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

ESERNUS Tibor

Szabadi Judit:

Porhévárlat Csernus

Tiborról. = Holmi,

1998. 12. 1432–1439.

Uszab 51 12

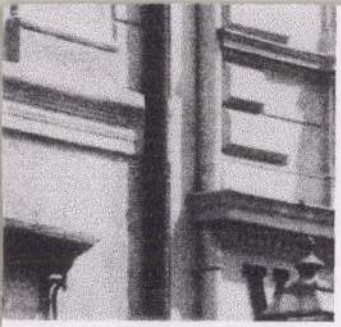

zült fénykép kinagyított részlete

utatják már az 1777-es, Dup-
Belvárosról készült kataszteri

kedőcsaládok az ingatlan gaz-
s földszintjén – ahol a barokk

CSERNUS Tibor

Wagner István

Csernus - Páriasból

Magyar Sz. Hap., 1985. febr. 18. 6.

A1 HASAB:1 DOI SZP 25 KDD 16

Kis aktkép, 1911,
olaj, vászon, 56×71 cm,
J.b. l.: Tihanyi L.

Akt-tanulmány, 1911, lappang

is azonos: a fejtetőre emelt bal kéz, a szétnyílt, egymásra támaszkodó lábak. A póz kis eltérése a nézőszögből adódik. A festmény stabilabb, az aktot oldalról látjuk, s ettől hangsúlyozottabbnak a has ráncolódását, a mellek

CSERNUS Tibor

Szinte Gábor: Csernus Tibor 70 éves – de nem aktuális. = Művészet és Barátai, 1997/3. 3. l.

Csernus Tibor

festőművész

A bernáthi posztimpresszionizmusból fejlődött ki – erős francia impulzusokat is magába ovantva művészete.

Lánczi Sándor
cikke

Művészet
90/1

CSERNUS TIBOR

Modellezők, Endresz György emlékére, 1963, o.v. [részlet]
- 91.7. cimlap

Új Művészet

CSERNUS TIBOR

1990	1.	5, 6
91	1.	35
	3.	31, 68, 69, 70
	4.	61
	6.	65
	7.	4, 6, 69, 18
	9.	11, 45
	10.	18

Új Művészet

CSERNUS Tibor

S.F.:Csernus Tibor kiállitása. = Irodalmi Ujság, 1964. május 1. 6.

IV - Benedicty, József, Architekt
V - Benedikt, Johann, Friedrich,
IV - Benes, Imre, Architekt (1875
IV - Benes, Pál, Maler (1867-1932
IV - Benes, József, Maler (1930-
V - Beningo, Francesco, Baumeiste
IV - Benjamin, Károly, Architekt
V - Benk, János, Bildhauer (1833
V - Benke, István, Goldschmied (1
IV - Benke, László, Maler (1903-1
V - Benkő, Mihály, Maler (1820-er
III-IV - Benkhard, Ágost, Maler
IV - Benkhard, Ágost, d. J., Arch
III-IV - Benkó, István, Architekt
IV - Benkó, Károly, Architekt (18
V - Benkovics, Antal, Steinmetz (
IV - Benkovits, Mihály, Steinmetz
V - Benkő, Kupferstecher (Tätig u
IV - Benkő, Erzsébet, Kunstgewerb
IV - Benkő, Imre, Photograph (194
V - Benkő, János, Bildhauer, Kupf
IV - Benkő, Károly, Zeichner (180
IV - Benkő, Katalin, Malerin (193
IV - Benkő, László, Maler (1926-
IV - Benkő, Marianna, Kunstgewerb
V - Benő, János, Maler (1830-er J
V - Bentheim, Artur, Maler (1877-
V - Benzur, János, Goldschmied (2
IV - Bényi, Árpád, Maler (1931-
IV - Bényi, László, Maler (1909-
IV - Benyó, Ildikó, Malerin (1946

932)
346-1912)
Maler und Kupferstecher mit ungar.

nam), Bernhard, d. J., Medailleur,
n (? - 1547)
(1553 urkundlich erwähnt)
Ende des 15. Jh.)
Tätig um 172o)
ler (Um 1675)
1711-18o2)
ldschmied (Tätig um 1648)
(1653-1693)
966)
, Graphiker (1877-1955)
ied (Um 1685)
Zeichner und Kupferstecher mit ungar.

An der Wende des 18-19. Jh.)
chner (1871-1913)
er Maler, (187o-1956) Zw. 19o4-14 in
ékenységéről)
ied (Mitte des 15. Jh.)
dschmied (Tätig zw. 17o5-24)
um 155o)
")
Tätig zw. 149o-15oo)
Jh.)
ker (1911-)

CSERNUS TIBOR

ROMÁN József: (Fel)szabadult müvészet. -
Valóság, 1991.7.sz. 95-p.

CSERNUS Tibor

A provincia megszűnik a régió marad. Konferencia, Zsennye, 1991, Bp, 1992 96-97

- List, Address and Phonenuber of Museums and Institutions
- Outline summary of the course

(by Katalin Aknai, Budapest, 26. April, 2004)

FURNITURE COURSE
HISTORY/THEORY AND PRAXIS
Start: September 2004. (

1. General introducing into the history the furniture

- Starting point: 18. Century european furniture and woodwork;
- we plain to focusing on the highlights each periods and examples (e.g. XVI. Louis -style; empire; rococos in Europe; biedermeier; Sezession/Jugendstil/art nouveau/arte jovento; art deco; avantgarde; etc.)
- we will observe hungaryan collections of furniture as theoratical background

2. Visiting the main collections/exhibitions of furnitures in Budapest:

2.1. **Nagytétényi Kastélymúzeum** (Budafok)
Guide: dr. Éva Kiss

2.2. **Museum of Applied Arts** (Üllõi út 33-37.)(if there is no exhibition of furniture, maybe we can see the furniture warehouse exclusively)
Guide/Contact Person: Éva Csenkey

2.3. **Kiscelli Kastélymúzeum** (Óbuda, Kiscelli ú. 108.)
Guide: Péter Rostás
- Collection of the Furniture-manufactory Miksa Schmitt (19- 20 century; "Authentic replica/reproduktion" - What does it mean?

3. Walk on the antiquity area Budapest, Falk Miksa utca (V.)

3.1. **Nagyházy Galéria** and Auktionshouse (the most important privat institution, which is dealing of furniture /carpet, porzellan, jewell etc.)

3.2. Meeting with **Judit Virág**, the head of **Mû-Terem Galéria**; Range of interest and representation the 19-20 Century hungaryan painting and the Zsolnay- ceramic

4. "Closing chord": Visiting of a **Winter-auktion**, which use to be in dezember (according to the agreement)

(Alternatives: Visiting Károly-palota/Budavár)

Supplement: - Bibliography

- List, Address and Phonenuber of Museums and Institutions
- Outline summary of the course

(by Katalin Aknai, Budapest, 26. April, 2004)

Csernusné Illés Irén

A II. Debreceni Iparművészeti Kiállításon kerámiai porcelánmunkáival szerepelt.

Ipari Művészet, 1968. 4. sz. 50. l.

NDK

Csernusné Illés Irén

V. Orsz. Iparm. kiáll. Miéo. 1965.

Cs. Illés Irén

"Herend és tsai" cimmel Vadas József ir a herenci porcelángyár munkájáról és az edényeket festő és formáló művészekről. A nagy dijat nyert Horváth László formatervezőművészen kivül megemliti Tóth János Hanzély Jenő, Cs. Illés Irén, Sz. Horváth Éva és Brand Ágoston művészeket.

Vadas József: "Herend és Tsai" c. cikkét lásd: Horváth László nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. nov. 13.
XX. évf. 46. sz. 12. lap.

Dr. Csernus Imre

Részt vett a Művész az iparban c. kiállításon (Iparművészeti Múzeum, 1972 dec.).

Fekete Gyöngyi megnyitó beszéde; Ipari Művészet, 1973/1. sz. 27. p.

1973. dec. 2. Petőfi 11.47 /11/ M.

Láttuk, hallottuk.

- A jó iparművészeti alkotás kellemesebbé teszi környezetünket. Izléses étkészletekkel, bútorokkal formatervezett használati tárgyakkal díszíti otthonunkat. Ezért is örülhetünk annak, hogy az Iparművészeti Múzeum "Művész az iparban" címmel kiállítás sorozatra hívja fel figyelmünket a szép környezet alakítóinak munkájára.

Ezek a bemutatkozások alkalmat adnak az egyes szakmák fejlődésének, és eredményeinek felmérésére. A mostani kiállításon Csernusné Illés Irén étkészleteit és dísztárgyait mutatja be a múzeum. Munkatársunk Nagy Izabella az ő kiállítására látogatott el.

- Ezek a munkák erre a kiállításra készültek?

- Jó részük erre a kiállításra készült, de tulajdonképpen volt már Debrecenben egy másik kiállításon.

- Ön tulajdonképpen a Herendi Porcelángyár tervezője, de ha már Debrecent említette hadd mondjuk el - azt hangsúlyozta a sajtótájékoztatón is hiszen egyes munkái annak az időknek a hangulatát tükrözik.

- Nagyon érdekel a kulturának és a népművészetnek a kulturában, a népművészeti kulturának a porcelánban, illetve kerámiában való megjelenítése.

- Azt hiszem kerámiában könnyebb, hiszen a porcelánnak mint anyagnak egészen más törvényszerűségei vannak.

- Igen kerámiában egyszerűbb, de talán nem is egyszerűbb, mert a

Szemmegi Illés Szám

- 3 -

1973. dec. 2. Petőfi 11.47 /11/ M.

Láttuk, hallottuk.

- A jó ipaszmüdzeti alkotás kellemesebbé teszi közegezetünket. Izléses étkezletekkel, bétonokkal formatervezett használati tárgyakkal díszíti otthonunkat. Szőrt is örülhetünk annak, hogy az Iparszövetkezeti Műszam "Szövész az Iparban" díszel kiállítás szerencsés hívja fel figyelmünket a szép környezet alakítóinak szemüdjére.

Ezek a bemutatkozások alkalmat adnak az egyes csoknak jó hidrycoodgy-ink, de eredményeinek felmérésére. A mostani kiállításom Csorszuma Illés Irén étkezletei és díszítőgyait mutatja be a műszam.

Szakatérunk Nagy Izabella az 8 kiállításra látogatott el.

- Ezek a munkák erre a kiállításra készültek?

- Jó részük erre a kiállításra készült, de tulajdonképpen volt már Debrecsenben egy másik kiállításom.

- Ez tulajdonképpen a Szerenki Porcelángyár terveszje, de ha már Debrecsent ezúttette hadd zsadjuk el - azt hangsúlyozta a szajtótájékoztatás is hiszen egyes munkái annak az időknek a hangulatát tükrözik.

- Nagyon érdekel a kulturának és a népművészetnek a kulturában, a népművészeti kulturának a porcelánban, illetve kerámiában vo ló megjelenítése.

- Azt hiszem kerámiában könnyebb, hiszen a porcelánnak mint anyag nak egyszerűen más türelmesszerűséget vannak.

- Igen kerámiában egyszerűbb, de talán nem is egyszerűbb, mert a

népmüvészet kerámiába jelentkezik és a népi kerámiával konkurálni nem egyszerü dolog és ezt mondjuk modernizálni is.Fzért a kerámiába nálam a népmüvészet inkább formában jelentkezik,porcelánba inkább a dekorokba.Bár van egy aranyvirág teáskészlettem,amibe megpróbáltam ezt formában is.Itt a debreceni szülőváros, a formájával, amit még otthon gyermekkoromban láttam.Az egyes formák,amik gömbalakból indulnak ki és ezek már a saját egyéni elképzeléseimmel találkozott,mert a tiszta formák a gömb,a henger,ezek azok amik érdekelnek,amik foglalkoztatnak.A porcelángyár szemléletében mindenképpen figyelembe kell vennem a hagyományokat is,tehát felhasználva ezeket a hagyományokat egyrészt alkalmazni kell,más részt amijól látható a kiállitáson törekedni egy egyéni hangra és egy modernebb hangra is,tehát itt a kettő ötvöződik és az egyes darabok ennek különböző stádiumát is mutatják.

-Igen,igen pontosan igy van a herendi tudományoknak,a herendi technológiának az alkalmazása az áttört ,tehát a tárgyaknak a tervezése a gyömölcsös készletnél, a kehylevázáknál,amit már inkább modern formában,tehátaz áttörés modern formán.Ez látható a gyertyatartóknál,vázáknál.

-Ez a kiállitás egy sorozatnak a része Báthory Nikolett az Iparmüvészeti Tanács munkatársát arra kérném,mondja el milyen sorozat

népmüvészet kerámiába jelentkezik és a népi kerámiával konkurálni nem egyszerü dolog és ezt mondjuk modernizálni is.Ezért a kerámiába nálam a népmüvészet inkább formában jelentkezik,porcelánba inkább a dekorokba.Bár van egy aranyvirág teáskészlettem,amibe megpróbáltam ezt formában is.Itt a debreceni szülőváros, a formájával, amit még otthon gyermekkorombban láttam.Az egyes formák,amik gömbalakból indulnak ki és ezek már a saját egyéni elképzeléseimmel találkozott,mert a tiszta formák a gömb,a henger,ezek azok amik érdekelnek,amik foglalkoztatnak.A porcelángyár szemléletében mindent képpen figyelembe kell vennem a hagyományokat is,tehát felhasználva ezeket a hagyományokat egyrészt alkalmazni kell,más részt ami jól látható a kiállitáson törekedni egy egyéni hangra és egy modernebb hangra is,tehát itt a kettő ötvözödik és az egyes darabok ennek különböző stádiumát is mutatják.

-Igen,igen pontosan igy van a herendi tudományoknak,a herendi technológiának az alkalmazása az áttört ,tehát a tárgyaknak a tervezése a gyömölcsös készletnél, a kehylevázáknál,amit már inkább modern formában,tehátaz áttörés modern formán.Ez látható a gyertyatartóknál,vázáknál.

-Ez a kiállitás egy sorozatnak a része Báthory Nikolett az Iparmüvészeti Tanács munkatársat arra kérném,mondja el milyen sorozat

-ről van is itt szó.

- Kicsit megtévesztő a cim a "művész az iparban". Tulajdonképpen tárgyformáló, környezetalakitó művészetről van szó amik az iparban előállitott termékek külső formáját alakitják ki. Ez után következő kiállitás pedig Pór Tibor bútortervező és Németh Éva szőnyegtervező kiállitása lesz. Ma már ott tartunk, hogy az ipar befogadta, sőt igényli szereplésüket, munkájukat. A kereskedelem feltétlenül nem is tudatosan, de értékeli az áru megjelenésében a formatervezettséget. Mi a nagyközönség nem mindenütt jutott el az edények formatervezettségéhez, gondolok itt a közétkeztetésre, jövőre pályázatot tervezünk a Finomkerámiaipari Művekkel közösen, hogy előbbrehaladást, előbbrelépés legyen ebben a tárgyban is és az óvodai, iskolai edények korszerü kialakitása is szükséges lesz. Ezeknek a műveknek a tervezők u.n. szürke eminenciásai mert eddig névtelenségre voltak szoritva. Hiszen nem egyedül állitják elő munkájukat. Ami az ő szellemi termékük, amiknek az tulajdonképpen csak egy papirterv. Ez a papirterv magában hordozza a megvalósithatóság összes követelményét, s rendkivül nehéz egy embernek kielégiteni akár technikailag, manuálisan ismernie kell, nem elég az esztétikai megformálás.

Cserny
Cserny dinti —
Cseruyi

Csernyánszky Gábor, építész

Tervpályázat: Dunakanyar Kreskr: Szolgáltató Épületek × Királyréti Erdőreti Bemutatóház és Kiszállatkert, 1985.

Építész: Bozsó Csongor, Csernyánszky Gábor.

Északi homlokzat
alaprajz: pecsenyesütő, zöldséges, információ, elelmiszer és büfé,
Keleti és nyugati homlokzat,
Helyszínrajz,
alaprajz,
Axonometria, déli homlokzat
Perspektíva.

(repr.)

Magyar Építőművésnet, 1989., 1–2 szám, 55-old.

Márton CSERNY 2001. 60x80 cm, olaj, vászon
A.: H-1124 BUDAPEST, Szendi u. 8.

Márton CSERNY 2002. 110x160x35 cm, vas
A.: H-1124 BUDAPEST, Szendi u. 8.
http: //www.artpool.hu
kontextus/Cserny-G.html

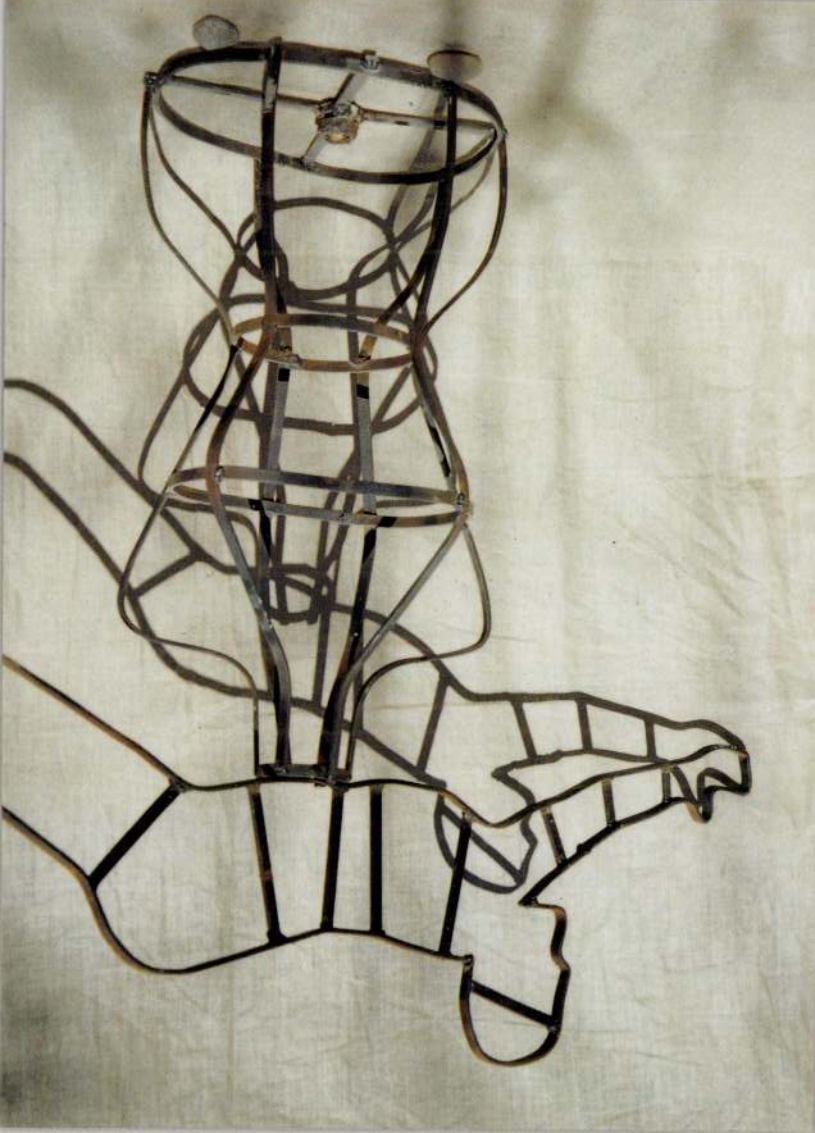

Márton CSERNY 1995. 60x80 cm, olaj, vászon
A.: H-1124 BUDAPEST, Szendi u. 8.

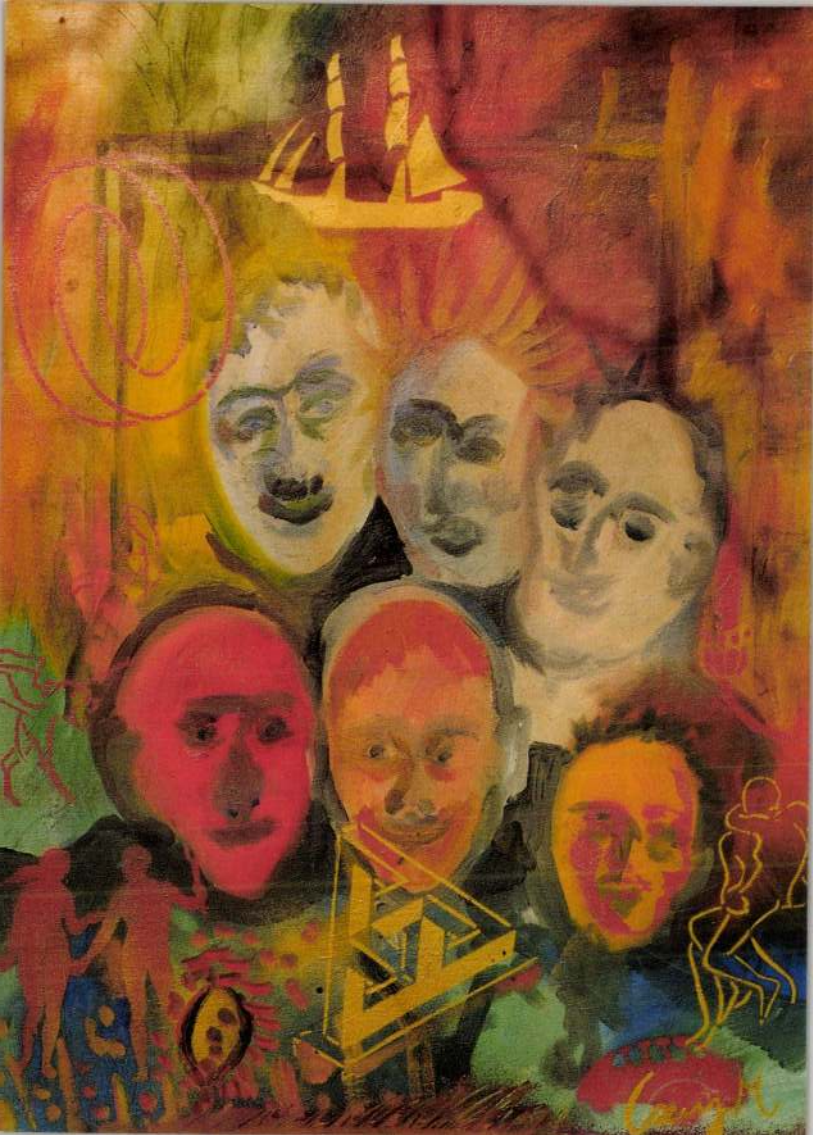

Márton CSERNY 1998. 60x80 cm, olaj, vászon
A.: H-1124 BUDAPEST, Szendi u. 8.

megírva

Cserny Balázs

keramiai gyára

Budán

állítolag Siklóssy

emlit. Kuny Domonkos

élesvagyata

Nádai 31. l

KARDOS GÁBOR K

UJPEST, CSENGERI-U. 3 (Hor

Gyárt: mindenféle képkeretet, tapetta és keretlécet, festővásznat, feszitőkeretet, képkarikát.

Postatakarékpzt. szla: 47.961.

Alapitási év: 1912.

Ngs ifj. S

Kelt	R. szám	Drb
XI/19	B6561	1

Gyári lerakatok:

Ujpesten, Árpád-ut 98.
Tel.: 956—81. (Erzsébet-u. sarok.)

Budapesten:

VIII., Rökk Szilárd-u. 6.
Tel.: 370-05. (Corvinnal szemben.)

VII., Wesselényi-utca 50.
Tel.: 344-58. (Erzsébet-krt sarok.)

V., Báthory-utca 15.
Tel.: 118-40. (Hold-utca sarok.)

V., Csáky-utca 31.
(Légrády K.-utca sarok.)

II., Margit-körut 48.
Tel.: 579-94. (Statisztikánál.)

Vállalnak: mindenféle keretezést, üvegezést, aranyozást, javitást.

Nagy választék képek és keretekben.

BUDAPEST, XIV., BOSNYÁK-TÉR 16.

Könyvelve 2 1934

Czerny Balázs

1796. Budán fenti kezdett majolikatermékeket készítem. Kuny feljelenti s igy abba. Ekkor kizárólagos szabadalma volt Pest-Budára

kellett hagyna a gyártást.

Sik. Kuny 74. l.

Ezt a gyárat 1798-ban mindenestül eladtak.

Siklóssy László. Kuny Domokos, egy budai keramikus a XVII. században, Bp. 1918.

Földmívelésügyi minister, m. kir. II. 171.

Cserny Balázs,keramikus

A Zöld Fához cimzett budai kőedénygyára 1798-ban megszünt. 288.o.

Mihalik Sándor: A magyarországi kőedénykereskedés és gyártás harca a XVIII.század végén. 277.o.

Folia Archaeologica.XIII.1961.Képzőmüv.Alap Kiadóváll.Bp.

Cserny Balázs, keramikus

A holic i nagyüzemmel versenyre kelni volt a célja a kőedény gyártásban. A budai Zöld Fa épületben a XVIII. század utolsó éveiben kőedénygyára nyomtalanúl eltünt. 167.old

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 163.old

Folia Archaeologica. XX. 1969. Népmüv. Propaganda Iroda Bpest

M.D.K.

Cserny Balázs, keramikus

A XVIII.sz végén Budán a Zöld Fához cimzett kőedény-gyára volt. 72.o.

Mihalik Sándor: A Windschügel család szerepe a Magyar kerámiagyártásban. 72.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém, 1965

Csermy Gyula
festő

Károly ligetről (Torontál m.), 1871-ben
19 évés

lásd Fleischer Béla 35. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Mak

Cserny György

Külföldön működő magyar grafikus munkái szerepelnek a Who's Who in Graphic Art? (Graphic Press Zürich) művészeti antológiában.

Szántó Tibor: Gondolatok egy szép könyv tanulmányozása közben

Magyar Grafika 1962. 5 sz. 339. L

IGNAZ C S E R N Y , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Oressburg.
Név:.- 413.- Herr Ignatz C S E R N Y

Felvétel ideje: 1830. 4. July.
Hová vették fel: Neuhäusel,/ Érsekújvár. 162.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

M.D.K.

Csernyfórsef

ipari formatervező

1962-ben kapott az Iparművészeti Főiskolán diplomát. „Hungária" utánfutó kocsi, „Alföld" ipari lakó kocsi, „Karaván" utánfutó kocsi lemez.

Kovács Gyula: Csernyfórsef ipari formatervei

Művészet, 1965. október - 27 kep.

MDK

Cserny József, korongos
művezető

1888-ban lépett a Zsolnay gyárba, 2o évet töltött ott.

Nikelszky Géza: A Zsolnay gyár művészei és kivitelezői.
Pécs. 1949.ápr.12.

Cserny József

MDK

A Zsolnay-gyár korongosa

Szül: Wilschusberg 1864.

A gyárba belépett: 1888-1893

27.o. és 74 o. 14. jegyz.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.Pécs.1959.

MEK

Cserny József

korongos, művezető

a Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1888-1908.

68.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Czerny József

Tanulmány és kéjcek.

Művészet 1861. okt.

Czerny József iperi formatervei. Kovács Gyula

Kataló jus

Csernyi József:
Kataló jus a Diós-
győri Gépgyár
Namara

1963

Cserny József

V. Orsz. Ipari. Kiáll. Miss. 1965.

1962 DEC. 21

1021

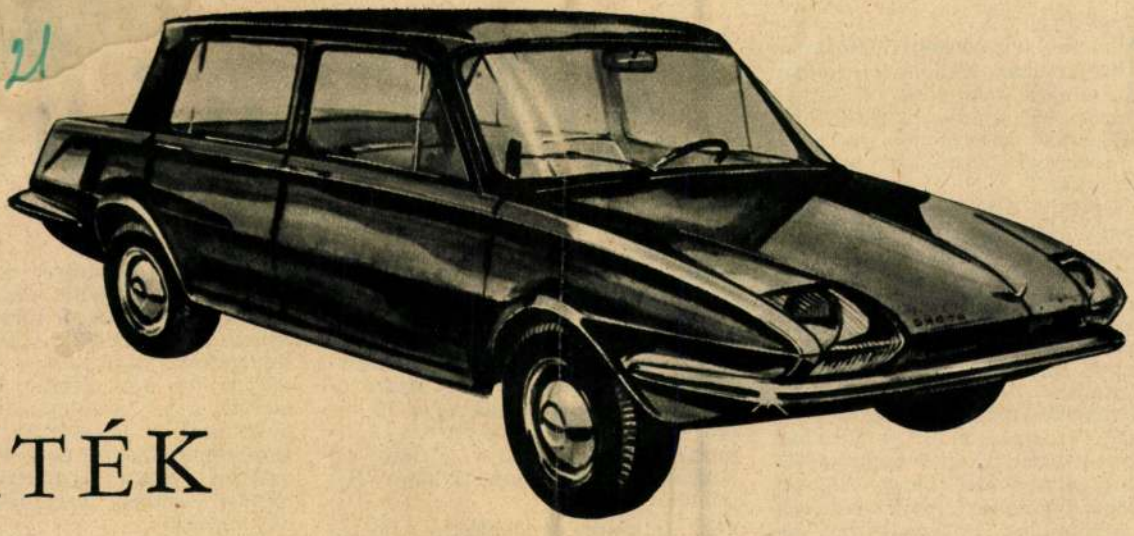

JÁTÉK A VONALAKKAL

Fiatal formatervezőink munkáival nem először ismerkedhetnek lapunk olvasói. Legutóbb, nyár végén fényképekkel illusztrálva számoltunk be az Iparművészeti Főiskola akkor végzett tanulóinak diplomamunkáiról.

Merészvonalú személyautók, hűtőkocsi-modellek, műszerfalminták, autóvillamossági mérőkészülékek és még sok szakmai érdekesség szerepelt a főiskola emlékezetes kiállításán, ahol annakidején Dózsa Farkas András szobrászművész, tanszékvezető kalauzolt bennünket.

Tanítványai — bár nem tartozik hétköznapi munkájukhoz az autók tervezése — hűek maradtak a járművekhez is.

Most Cserny József terveit látjuk. Nem rendelésre készült tervek. A fiatal művész fantáziáját azonban nem hagyta nyugodni a hír, amely szerint a Skoda gyár új farmotoros kocsit kíván piacra hozni. Amikor az Autó-Motorban megjelent rajzok és közölt fényképek alapján tájékozódott a prototípus jellegéről, ennek megfelelő variációk rajzolásához kezdett.

A célszerűség és a modern irányzat érvényesül Cserny József tervein. És ha az általa kigondolt karosszéria-forma idomdarabjait nem is fogják kisajtolni a Mlada Boleslav-i gyár, a Skodák szülőföldjének hatalmas lemezprésein, úgy gondoljuk, ezek a rajzok mindenképpen nyilvánosság elé kívánkoznak.

Igen sok eredeti megoldást mutatnak Cserny József fantáziarajzai egy farmotoros Skoda autóról. Talán nem tévedünk, ha jósolni merjük: hasonló karosszériarészletekkel a holnap autóinál találkozhatunk

ČS
1962

Az alsó rajz nem farmotoros Skoda-variáció. Minden típuskötöttség nélküli elképzelés, figyelemre méltó terv egy praktikus, modern karosszériáról

A legújabb

Nemcsak a budapesti Autószalon kirakatában lehet látni, hanem útjainkon már százával futnak azok az újabb típusú Volga személyautók, amelyeknek orrkiképzése szemmel láthatóan eltér a korábbiaktól.

A Gorkij Autógyár még az év közepén változtatta a szériát, és azóta az *M-21-L*, illetve az *M-21* típusok korszerűsített változatai hagyják el a futószalagokat. Természetesen nem csupán a kívülről látható változások jelentenek módosítást, hanem a szerkezeti részeknél is találkozhatunk finomításokkal.

Mindenekelőtt a kerékfelfüggesztésekről szólunk, ahol az újabban alkalmazott teleszkópos lengéscsillapítók igen kedvező tulajdonságokat kölcsönöznek. Ezek rendszeresítésével egyidejűleg a lengőkarok bekötését, a csuklók kialakítását is tökéletesebbé tették. Ugyancsak javították a mellsőkerekek forgási kinematikáját a kormánytrapéz karjának, illetve lengőkarjának módosítása révén. Az itt végzett alakítások — bár a karok hosszát 20 mm-rel növelték, és formájuk szintén eltér most a korábbitól — nem zárják ki, hogy a komplett mellső futóművek a régebbi, valamint az újabb Volgáknál egymás között cserélhetők legyenek.

A hátsó futóműnél szintén teleszkópos lengéscsillapítókat szereltek a korábbi karos-csillapítók helyébe, és ezzel egyidejűleg a rugókötegek hátsó rögzítését is más gumipersely-ekkel oldották meg.

Az új Volga-motoroknál szintén találunk olyan kialakításokat, amelyek eltérnek az eddigiektől. Alapvetően javították vezérlési rendszerét, a forgattyúház olajszellőzési rendszerét, és az újabb sorozatnál erősített, nagyobb hőállóképességű, nagy szilicium-tartalmú alumíniumötvözetből előállított dugattyúkat találunk.

Még több más, részben konstrukciós, részben technológiai változással jelentősen tudták növelni a motorok tartósságát, azzal párhuzamosan, hogy mindkét motortípusnál teljesítménynövelést is értek el. Azoknál a Volga-motoroknál, ahol 6,6 : 1 sűrítési arányt jelentő hengerfejet alkalmaztak, most 70 oktánszámú benzin használatakor is 75 lóerőt tudnak biztosítani. A másik típusnál, ahol 7,5 : 1 a sűrítés, 80 oktánszámú benzinnel 85 lóerőt kapunk.

A teljesítménynöveléshez hozzájárult a *K-105-ös jelzésű porlasztó*, amelynek ismertetésére most részletesebben kitérünk.

Ezt a korszerű, esőáramlású porlasztót, amely tökéletes keverékképzést biztosít, mechanikus gyorsítószivattyúval és takarékberendezéssel kombinálták. Egyik különlegessége az úszóház oldalán levő kémlelőablak, amely nagymértékben megkönnyíti a benzinszint ellenőrzését, helyes beállítását.

Az alkalmazott szelepes indítócsappantyú szinte problémamentessé teszi a lehűlt motor indítását. Amikor pedig a motor már működik, a fellépő szívóhatás következtében ez a szelep egy rugó nyomóhatása ellenében nyílik, és ilyen módon biztosítva van a pótlevegő beáramlása.

Tanácsként említjük, hogy a motor bemelegítésekor ajánlatos a szívatógomb segítségével kis mértékben nyitni az indítócsappantyút, mert ellenkező esetben a melegedő motor éppen a dús keverék miatt lefullad.

A motor üresjárásához szükséges keverék az üresjárati üzemanyagfúvókán átáramló üzemanyagból és az üresjárati levegőfúvókán beáramló levegőből külön keverőaknában képződik. Mennyiségét a keverékállító csavarral lehet beszabályozni. Ennek a csavarnak a furata a fojtószelep alatt torkollik a keverőtérbe. Ugyancsak gyakorlati tanácsként hívjuk fel a figyelmet arra, hogy ezeknél a porlasztóknál az üresjárat beállítását a fojtószelep működését befolyásoló csavar és a keverékszabályozó csavar összehangolásával minden esetben üzemmeleg motornál végezzük.

A K-105 porlasztó szerkezeti rajzának bemutatásával egyidejűleg hasznos megismerkedni annak adataival is. A keverőtér 38 mm, a primér torok 12 mm, míg a szekundér torok 28,5 mm átmérőjű. A benzinszint magassága a porlasztó osztás-síkjától mérve 18—20 mm. Az úszódob súlya 5,5 g.

A főfúvóka áteresztőképessége 360 cm^3/perc. A féklevegő fúvóka 1,1, az üresjárati üzemanyagfúvóka 0,65, az üresjárati levegőfúvóka 1,5, a takarékszelep 1,1, a gyorsítófúvóka pedig 0,70 mm átmérőjű.

Az új porlasztó működésével kapcsolatban jó tudni, hogy bizonyos mértékű gázadás után a fojtószelep tengelyével összekötött kar az úszóházban elhelyezett takarékszelep tűjét nyomja le. Ekkor annak furatán pótüzemanyag áramlik a főfúvóka megkerülésével a keverőcső aknájába. Ilyenkor benzindús keverék keletkezik, és a motor teljesítménye ezáltal kissé megnő.

A legújabb típusú Volga kocsiknál nemcsak az ütközők formája lett más, mint az eddigieknél, hanem a hátsó lámpatestek kiképzése is változott. Ide mindjárt hátrameneti fényjelzőt is beépítettek

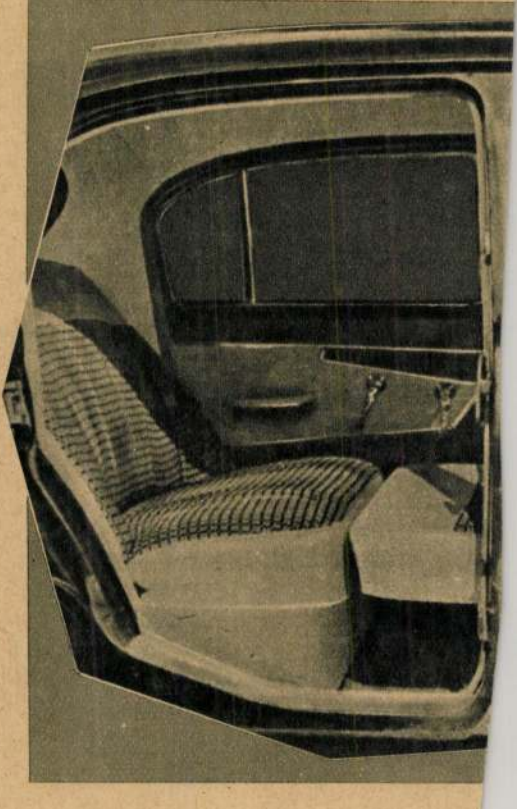

Eddig sem volt akadálya, hogy a Volga üléseit fekvőhelyként használjuk, de most még egyszerűbben és még gyorsabban lehet mindezt megtenni

Cserny József

rajza a 11. oldalon

Napjaink 1974 junius

Csermy József

ip. formatervező, részt vesz a kiállításon.

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás Pécsett, 1975. jún - júl.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 SEP

Cserny József

Napjaink

1021

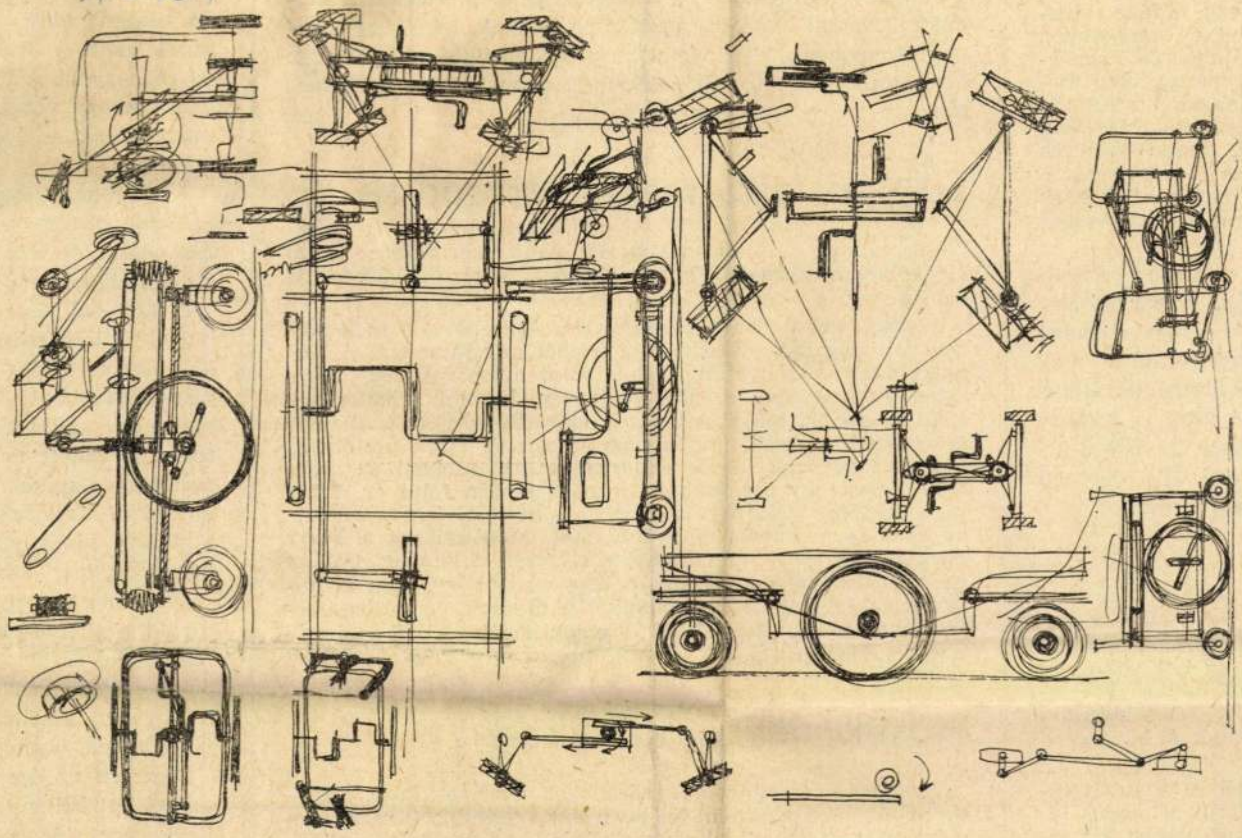

Szerkezet

Cserny József rajza

...netem hatat, ruháza-
...reimet kávészomjam

...ek egy büfébe. Meg-
...endvicset eszegetnek,
...t nálunk. Talán más-
...l egyre távolabb me-
...z Alekszander Nevszki
...y-faragásait, freskóit,
... idő, hiszen százéves
...áltam rá az ezeréves
...madonnák, szentek és
... Szent János levágott

...k, a nyüzsgő huszadik
...endák, komor glória-
...iszöld világa megme-
... szerzetes, mint vala-
...egmozdulnának általa
...osszú ujjai is, s meg-
...ekintete. Szárnyai, öl-
... mögött alig derengő
... isteni hóhér.

... kolostorban találtam
...yan jó lett volna, ha
... alatt a síkságból ég-
...a is működő kolostor.
... törökök a 14. század

...a falból kétoldalt hi-
...t. Körül a hegyek ol-
...lve az elszórt kis ki-
...ár legel, s a délszak

visszahökkent bennünket a gyász, a
üres koporsó.

Jó érzés, ha fogadják az embert ide
dáktól. Semmi családiasság nincsen b
nek el egymás mellett, mint az utcán
alszanak. Árva leszek a szálloda-étte
től.

Elégiák, lassú makacs tragédiák

Úgy látszik, a táj nyugalma, az ódon utcák csöndje szelíd rezdülésekre serkenti a lelket, elégiára, lassú, makacs tragédiákra.

Síksági hosszú bánat. Szerelemben ismerhetném meg igazán. De meg kell elégednem a trákiai nők látványával. Lábaik hosszú-vékonyak, combjuk, mint a szarvasünőké. Egyszerű ruházatukból szépségük jobban kitetszik. Talán később öregedők, annak ellenére, hogy divatoznának és kennék magukat. Csak fönn a hegyen, ahol a török uralom és fasizmus végének kettős emlékműve áll, nézegeti az orosz cári címert egy divatbaba. Csizmája térdén fölül ér, fehér sálja térdéig, szoknyája alig van — külföldi lehet. Csodálkozik a cári címeres emlékmű előtt. Még nyílnak a hegyi park virágai november közepén, ritkásak a lombok. Otthon már hó esik, s fönt a Balkán legmagasabb csúcsain is hófoltok fehérlenek. Vár bennünket a medvék, hajdútok, farkasok, felkelések, felszabadító harcok hazája — Balkán, Öreghegység, Sztára Planina.

Hősök helyén, mesékben

Az idegen ide képzelhet századokat a hegyek közé. Szédítő az út. Szerpentinen föl-le, a hegygerincek hosszú élén előre. Két oldalon szakadékok. Erdők, sziklaoldalak sziklaereszek. Védőállások és rejtekhelyek. Mintha a Madara-hegy

...alomk
... Ott c
...st e k
...hullám
...a hang
...sszatér
... hideg

A szálloda teraszáró
— Ide nézzenek, en
csizmáját. Ide nézzene
jet a világon.

A távolból zene ha
mehet? Mi Balcsikba
ki csúcsára. Hideg szé
rálynő palotáját áthű
medencéit, sziklakertj
csomóba rakott matra
asztalok és székek. Má
kotóháza. Most sehol
szobában nincs valah
meg soha, mert átbóbis

Nem láttam még soh
a zöld, amit hidegben
más viola, és a sirályo
bak, közelibbek. Nehez
meggyorsul repülésük.
vány-bánya, olyan az

Keresem az égen az
ság fölött kellene lenn
tájékozódni idegenben
Hol vagy, Északi csill

Cserny József

tervezte az Alföld lakókocsit/1964, Budapesti Jármü KTSZ/az első poliészter lakokocsit a Fecskét/1966, Egyesült Jármü Ktsz/

Ernyei: Az ipari forma története Magyarországon Akadémiai Kiadó 1974 56 old.

Cserny József /1939-/

A közlekedési edények területén a Nagy Géza féle szerkesztő-formatervező hagyományokat folytatta Csernyötletes camping és lakókocsik, utánfutók ,vizi és egyéb járművek jellemzik munkásságát

Ernyei:Az ipari forma története Magyarországon Akadémiai Kiadó 1974 56 old.

Cserny József

Hétfő, 1984. április 30.

NAPLÓ

Cserny József formatervező művész tárlata, amely egész eddigi munkásságába enged betekintést, május 4-én, délután 5 órakor nyílik meg Balassagyarmaton, a Mikszáth Kálmán Művelődési Központ Horváth Endre Galériájában. A kiállítás május 24-ig látható. ◆

Magyar Nemzet

Cserny József, ipari formatervező

L: Deim Pál

–: Díjak, kitüntetések - 1985 8-

Élet és Irodalom Bp. 1985. ápr 5. XXIX/14

Gerecy József

Műnekutsevezői nicójutalom

Műnekuti Alap

Neporana 1985. XII. 10.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Cserny József
grafikusművész

Napjaink
1984 MÁJ

1021

EMLÉKEZÉS ZOLIRA — CSERNY JÓZSEF RAJZA

A
tak
hiá
má
más

teljesítményt el sem lehet érni, bizonyos munkákat el sem lehet végezni, bizonyos kutatási témákat ki sem lehet dolgozni vidéken. A vidéki értelmiségnek nemcsak mozgástere lehet nagyobb, hanem kiszolgáltatottsága is a helyi társadalmi-politikai hatalomnak. Egy-egy Gárdonyi A lámpás-ára emlékeztető elképesztő tanügyi történet nem engedi feledtetni, hogy — például — egy falusi iskolaigazgató milyen mértékben válhat a helyi tanácsi vezetés kezében kiszolgáltatottá. A vidéki értelmiséget nemcsak a nagyobb gondolkodásbeli önállóság jellemzi, hanem a felszínesség, a formalizmus, az elkényelmesedés is. A vidéki értelmiség „elnyomorodásáról" beszédes képet ad egy-egy olyan vallomássorozat, interjúcsokor mint amit például a zalai írók, költők *Visszhang* című antológiájának végén olvashatunk. Furcsa módon a „vidéki lét" olyan alacsony képességű, de viszonylag magas beosztású, je-

Visszatérő álom

Éles villámzár-cikkanás
hasítja ketté az álmot
ki lehet? — hajnali 3
senki nem áll az ajtóban
dünnyögök nyugtatom magam
lenn az utca sötétlő csend

Művésztelepek és az expo

A világkiállítás programjába hogyan kapcsolódhatnak be a művészek, arról beszélgettek kedd délután a Szimpozion Társaság soron következő munkamegbeszélésén, ahol vendégül látták a Művelődési és Közoktatási Minisztérium vezetőit is. A beszélgetés a társaság új klubhelyiségében zajlott. Ez a fehér falú, dongaboltozatos pincehelyiség a XII. kerületi Táltos utcában ezentúl otthont nyújt mindazoknak az értelmiségieknek, építészeknek, iparművészeknek, festőknek és szobrászoknak, akik az ország különböző helyein létrejött művésztelepek munkájában eddig részt vettek, vagy ezután segíteni szeretnének abban, hogy a művésztelepek továbbra is megmaradjanak és működjenek. Amíg ugyanis az elmúlt húsz év alatt ezeken a művésztelepek átfogták a képzőművészeti élet teljes egészét (Siklós a kerámiának, Villány a kőszobrászatnak, Nyíregyháza a bronzöntésnek, Velem a textilnek, Zsennye a formatervezőknek adott otthont, hogy csak a legfontosabbakat említsük), és olyan műhelyeket teremtettek, amelyekben nem csupán a pártállam által nem támogatott stílusok, alkotói felfogások juthattak érvényre, hanem olyan munka folyt bennük, amely *nemzetközi rangot adott a magyar kultúrának*, most az általános pénzhiány és pénzhajsza miatt könnyen megtörténhet, hogy egyik-másik város, megye fölszámolja e szimpozionos műhelyeket.

A művésztelepeknek az *anyagi bázisát meg kell teremteni* az új társadalmi körülmények között is. S a *Szimpozionok Társasága* (létrejöttét, munkáját lapunk rendszeresen követi) azt szeretné elérni, a művésztelepek továbbra is *elsőrangú* művek megszületésének legyenek a színhelyei.

Azt is el szeretnék érni, hogy amíg eddig a művésztelepek elsősorban alkotóknak adtak otthont, most a kialakuló polgárságnak, a helyi értelmiségnek a szellemi központjai legyenek. Cserny József formatervező, a *Szimpozion Társaság* elnöke arról beszélt, hogyan lehetne ezeket a szellemi köröket megteremteni, és milyen fontos volna, hogy a művészek ne csupán egymás között beszéljék meg gondjaikat, de egy-egy város, vidék műgyűjtői vagy művészetpártoló, művészetértő rétege is jelen legyen összejöveteleiken. Szellemi kovásza lehetne egy-egy ilyen csoport a környék kulturális – (és nemcsak kulturális) életének. Cserny József formatervező után *Fekete* György helyettes államtitkár ismertette, hol áll most a világkiállítás rendezése, és milyen gondokkal, feladatokkal kell a közeljövőben szembenézni. Majd *Gáborjáni* Péterrel, a Világkiállítás Kulturális Irodája vezetőjével a művészek azt vették sorra, hogy területileg hogyan fedik egymást a művésztelepek vonzáskörei és az expo várható rendezvényeinek színhelyei. Miután a világkiállítás megrendezésében fontos szerepe lesz a vidéki önkormányzatoknak, a helyi, úgynevezett *regionális* csoportoknak (nyolc lesz belőlük az országban), megállapították, hogy ezeknek a munkáját nagyon jól támogathatják a helyi alkotótelepek és azok a nemzetközi rangú művészek, akik ezeket a telepeket létrehozták és műveikkel segítik.

(f. j.)

Vásárok, kiállítások itthon és külföldön

Hazai és nemzetközi árubemutatók 1992. április 9-15. között

Időpont	Cím	Árucsoport	Hely	Hazai képviselő, szervező	Megjegyzés
Április 2–9.	Consumer Goods Fair*	Fogyasztói javak	Brünn		
Április 2–16.	Nigerian Agrifair*	Mezőgazdasági cikkek és berendezések	Port Harcourt, Nigéria		
Április 2–9.	Basel'92*	Óra-és ékszerkiállítás	Bázel		
Április 3–9.	FIMA*	Mezőgazdasági gépek, felszerelések	Zaragoza		
Április 3–12.	Neue Techniken*	Újítások, találmányok, know-how	Genf		
Április 3–12.	OFFA*	Szabadidőkellékek, lósport	St. Gallen		
Április 4–12.	Auto Leipzig*	Személygépjárművek	Lipcse		
Április 6–9.	Transexpo*	Szállítási, anyagmozgatási eszközök	Tel-Aviv		
Április 6–9.	Frankfurter Messe Asia	Fogyasztási cikkek	Owecoh		Nemzetközi vásár
Április 6–9.	Heimtextil America	Lakástextíliák nemzetközi szakvására	Owecoh		Kongresszussal egybekötve
Április 6–10.	Info System*	Információrendszerek	Poznan		
Április 6–10.	Tube+Wire	Csövek, kábelek	Düsseldorf	'presentex	Belépőjegy árusítása forintért!
Április 6–11.	IDS	Fogászati eszközök, kellékek	Köln	Hermes-Kuoni	Nemzetközi vásár és kongresszus
Április 6–12.	Bauma	Építőipari anyagok, gépek szakvására	München	'interpress	Belépőjegy árusítása forintért!
Április 6–15.	FIV*	Általános beruházási javak	Valencia, Venezuela		
Április 7–9.	Interstoff	Ruhaanyagok, kelmék	Frankfurt	Owecoh	Nemzetközi szakvásár
Április 7–11.	Vietnam Telecomp	Telekommunikáció, computer	Hanoi	'presentex	
Április 7–11.	2. Vietnam Export-import Fair	Vegyes árufélék	Hanoi 'interpress		
Április 7–11.	Vietnamtex '92	Textil-és ruhaipar		'interpress	
Április 7–12.	Finnbuild*	Építészet, lakberendezés	Helsinki		
Április 7–12.	Hamburgi önálló magyar árubemutató	Minden ágazat termékei	Hamburg	Promo kft.	Árusítással egybekötve
Április 7–16.	Foire de Lyon*	Fogyasztási cikkek	Lyon		
Április 7–11.	Agro Expo China*	Mezőgazdasági berendezések, cikkek	Peking		
Április 7–10.	Communication and Computer show*	Távközlési berndezések, automatika	Birmingham		
Április 7–10.	Food and Hotel Asia*	Szálloda- és vendéglátóipar	Szingapúr		
Április 8–12.	Intermodellbau*	Modellépítés	Dortmund		
Április 8–12.	Mogar	Nemzetközi bútorbemutató	Madrid	Interpress	
Április 13–16.	HKIG & HF	Ajándékok, bútorok, szórakoztató elektronika és egyéb	Hongkong		
Április 8–15.	Messe Industrie	Ipari vásár	Hannover	'interpress	Nemzetközi vásár
Április 9–14.	JP *	Műanyag- és gumiipar	Osaka		2 évenként rendezik
Április 9–12.	FIBO	Szabadidő, sport testkultúra	Essen		

***Forrás: Hungexpo Marketing Stúdió**

nenc EXPO'96

összetett. A kosok tapasztalatainű, hogy a kontitogatók egy-egy k lesznek.
ogy jelentős létnagyságú piacot Ha szemügyre városokat és az emzetközi mérl látnunk, hogy kedő hely kivé, különlegesen szeti jelenség, z országban, s a állják meg a an a helyüket. szándékoznánk, szépítő munkáltó jelei is vangyönyörű Pécs nber szemében , Salzburghoz

fesszionális tervekkel és marketingmunkával fel tud készülni a piac megcélzott szegmensének a megragadására. Hogy még mindig csak általánosságokban, a példáknál maradva beszéljünk, mondjuk 2 millió látogató „elcsábítása" a világkiállításra érkező látogatói tömegből, 6–7 milliárd forintos piacot jelenthet az adott térségnek. Nyilván ennek a piacnak a megszerzéséhez terveket kell készíteni és be kell fektetni.

Ki készítse a terveket, ki fektesse be a pénzt? Egy, az előbbiekben ismertetett léptékű program és esemény megtervezése is jelentős pénzbe kerül, hiszen a nemzetközi kitekintéssel bíró szakemberek nem dolgoznak olcsón. Márpedig a körültekintő tervek és a lehető legtöbb részletre kiterjedő *feasibility study nélkül nem lehet befektetőt vonzani a térségbe. Ha egy város vagy körzet polgárai, vezetői, vállalkozói felismerik azt, hogy nekik is közvetlen hosszú távú érdekük egy ilyen gazdaságélénkítő project megvalósítása – ami sokaknak teremt jövedelmet és munkaalszervezetbe fognak tömörülni, amely szervezet, mint a tervek tulajdonosa, azt el kell hogy adja tőkeerős vállalkozóknak, befektetőknek, vagy beviheti szellemi apportként egy ilyen partnerekkel létrejövő közös vállalkozásba.*

A kész terveket „el kell adni"! Ez speciális marketingmunkát igényel, amihez a Gemenc Expónak már megvan a megfelelő formátutmú *nemzetközi partnere*. Tudnunk kell, hogy a befektetők oda viszik a pénzt, ahol a tervek megalapozottak, ahol a hely a rendelkezésre áll, ahol a vállalkozó vagy a vállalkozói csoport a helyi önkormányzat teljes támogatását bírja, ahol a rendelkezésre álló terület infrastrukturális kiszolgálását az önkormányzat biztosítja, és ahol a vállalkozó vagy vállalkozói csoport a lehető *legnagyobb saját tőkerészt* tudja bevinni a vállalkozásba.A Gemenc Expo – azaz Kanalovics László vállalkozó – egy ilyen feltételeket biztosító csoportosulást kíván megszervezni. Ez a dolgok nehezebb, magas szaktudást és fáradságos munkát igénylő része.

közi áru- és személyforgalom lebonyolítására lesz alkalmas. Sajnos a falvak jelentősen átalakultak, vizuális megjelenésük javítandó.

Völgység: Egy része kiváló táji adottságokkal rendelkezik, egyes falvak sokat megőriztek eredeti külsőségeikből, sorvadásnak indult német nemzetiségi hagyományaik feltámadóban vannak. A falusi turizmus fejlődik. Különös előnye a térségnek a még meglévő kétnyelvűség.

Tamási és környéke: Viszonylag közel van Szekszárdhoz. Gyönyörű erdővel, a völgységeihez hasonló táji környezetben, nagy hozamú, gyógyhatású termálforrással és vállalkozói kulturával rendelkező térség.

Végül külön kell szólni a Gemenc Expóról, ami kiváló adottságaival, egyre bővülő kapcsolataival és hagyományaival színtere lehet egy nagy vonzerejű eruópai vagy világméretű rendezménynek, kiállításnak. A terveket készítjük, megpróbáljuk összehangolni a hosszú távú fejlesztésekkel. A tervezett létesítmények zöme nem csupán a világkiállítás időszakára kiterjedő funkcióval fog rendelkezni, hanem része lesz olyan komplex gazdasági projecteknek, amelyek a világkiállítás után is, sőt anélkül is életképesek.

Dér István
Gemenc Expo

1032

Nemzetközi olajtársaság magyarországi részlege

MÉRNÖK ÜZLETKÖTŐT keres

az ország meghatározott területére kenőanyagok eladására. A sok utazással együtt járó állás betöltője a kenőanyagok eladásának fejlesztéséért felelős a Lubricant Sales manager beosztottjaként.

Feltétel:
Gépész, vagy vegyészmérnöki egyetem vagy főiskolai végzettség.
Tribológiai (kenéstechnikai), vagy karbantartási területen szerzett tapasztalat.

Olyan munkatársak jelentkezését várjuk,
– aki szereti a változatos munkát,
– folyékonyan beszél angolul, németül és magyarul,
– jó szervezőkészséggel, kapcsolatteremtő képességgel és kezdeményezőkészséggel rendelkezik,
– munkáját önállóan és lelkiismeretesen végzi.

Mindezekkel arányban álló érdekes munkát biztosítunk vállalati gépkocsi használattal, és lehetőséget adunk a folyamatos továbbképzésre és e nemzetközi olajtársaságnál az állandó szakmai fejlődés lehetőségét biztosítjuk.

Jelentkezés: „Lubricant Sales Engineer" jeligére Bp. 70. 1443. Pf. 191.

KÖZLEMÉNY

A Budapesti és Pest megyei Társadalombiztosítási Igazgatóság

kéri az illetékességi területén lakó NYUGDÍJASOKAT,

hogy az egyszerűbb ügyintézés érdekében a téves adatokat tartalmazó betegbiztosítási igazolványaikat javítás céljából levélben (a helyes személyi adatok közlésével a Budapest, Pf. 1929. címen) vagy személyesen közvetlenül a Nyugdíjfolyósító Igazgatósághoz szíveskedjenek eljuttatni.

0968

ECODATA
Economical Data Systems

Cégünk fiatal, bővülő, osztrák-magyar tulajdonban lévő vállalkozás. A Siemens-Nixdorf Informationssysteme AG hivatalos magyarországi képviselőjeként ügyviteli és áruházi rendszereket forgalmazunk.

keresünk szakembereket

1.) termelésirányítási

2.) számviteli, költséggazdálkodási

területekre.

Feltételek:
- szakirányú végzettség (lehetőleg felsőfokú)
- jó német nyelvtudás
- termelésirányítási területen gép- vagy vegyipari gyártási ill. költségszámítási gyakorlat A saját gépjármű előnyt jelent.

Előzetes információért hívja Musch Zoltánt a 134-3340/270 telefonon.

Economical Data Systems Kft.
1089 Budapest, Bláthy O. u. 6-8. 1055

CSERNY József fennmaradása
M. Nemzet 1992. ápr. 9. p.III. h

CSERNY JÓZSEF
IPARI FORMATERVEZŐ

ARNÓTI ANDRÁS: CSERNY JÓZSEF
MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1995/3, 29-32

CSERNY JÓZSEF

ARNÓTI ANDRÁS: CSERNY JÓZSEF

MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1995, 3, 29-32

PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, ANNA:
BRATISLAVSKÍ VÝTVARNÍ UMELCI
A UMELECKÉ REMESELNÍCI 18.
STOROČIA

BHS 4. 1970, 1-2. 92.

Cserny József

BAKONYVÁRI M. Ágnes: Interju [Cserny József, Péter Ágnes a szimpozion mozgalomról]. = Szinpozion Ujság, 1990. 1. 29.

müv.élet. 1945-

székesegyház keresztjének és toronygömbjének aranyozási munkáit. (EÁL ÉrsGazd L szdm. test. 1716—18. → PETHŐ.)

TAVERNER Simon asztalos. 1715—19 között részt vesz az egri püspöki rezidencia asztalos munkáiban. (EÁL ÉrsGazd L szdm. test.)

TAXNER Mihály gyöngyösi rézműves. 1769-ben a Haller rezidenciában Gyöngyösön a konyhabeli rézedényeket javítja. (OL Orczy L oec. fasc. 9. no. 61.) A gyöngyösi „Stáb-ház" (katonai kvártélyház) rézműves munkájának számláját 1784-ben nyújtja be. (EÁL Gyöngyös v. tjgyzk. 7. k. p. 923.) Özvegye 1812-ben még a katonaság részére dolgozik.

TEICHMANN (TAJCHMON) András egri kőművesmester. 1775—1801 között szerepel az adózók jegyzékében és Egerben a város III. negyedének 4. fertályában mint háztulajdonost írják össze. Az 1780—95 közötti adóösszeírásokban két segéddel dolgozik. Meghalt Egerben 1803. május 13-án, 60 éves korában. Háza a Csurgóban volt, felesége Máhr Márton és Máhr Mátyás egri ácsmesterek húga. (EÁL Eger v. ir. 47/1822.) 1778-ban szerződést köt → Wittmann Antal festő emeletes házának felépítésére. (EÁL Eger v. 1779. 39. LX.) 1779-ben ugyanezen házzal kapcsolatban elszámolási ügye támad. (EÁL Eger v. ir. 39/1779.) A mezőszemerei plébániaház tervét 1789-ben készíti el. (EÁL Érs-Egyh L tvj. I. 87, 258.) 1793-ban → Zwenger József mestervizsgájánál szerepel. (EÁL Eger v. tjgyzk. 1793. 697. l.) 1795-ben Teichmann Andrást a város IV. osztályú kőművesmesternek minősítette. 1792-ben házát → Wildinger Illés ácsmester özvegyének juttatják.

TEICHMANN Ferenc kőműves. Az egri városi adóösszeírás 1775. évi kötete őrizte meg nevét.

TEICHMANN János egri kőművesmester. Az adózó iparosok között 1780—95 között mutatható ki, de az 1800. évi adóösszeírás is említi. Meghalt Egerben 1805 [illegible]

CSERNY József

A túlélési csomagtól az olcsó postaládáig

A megrendelőt a föld nyelte el...

Kora reggel még olyan csöndes a zsennyei park, mintha hosszú ideje embert sem látott volna. A teraszon a szél egy kint felejtett sárkányt ráncigál, élesztgetni próbálná, de azt ugyan próbálhatja, a tervezőknek sem sikerült az előző nap, s az egész sárkánytervezési, sárkányröptetési akció nagy kacagások között csúfos kudarcba fulladt. A híres designerek persze a szelet hibáztatták (naná, majd a földgépek, villanyautók, műszerek tervezői beismerik, hogy nem tudtak egy olyan működőképes sárkányt összeeszkábálni, amire egy parasztgyerek is képes) – a szél meg fütyült rájuk és továbbállt.

Egy szemüveg tanúsága

A fák között a Soros felől Cserny József bukkan föl.

– Jó, hogy jössz – mondom neki –, mert éppen azon töprengtem, hogy került a csalánruha meg a koncentrációs táborból származó sapka – amiben az előadásodat tartottad – az idei zsennyei design-szemínárium programjába?

– Úgy, hogy azt is megtervezte valaki. A német hadseregnek az a tervezőgárdája, amelyik a haláltáborokat, megtervezte a koncentrációs táborok lakóinak az egyenruháját is. Mi pedig itt a designetikáról, a designerek felelősségéről tanácskozunk. Az egész gondolatsort egy szemüveg indította el bennem.

A szemüveg egy zsidó orvosnak a tulajdona volt, s a hagyaték részeként került Csernyhez a csalánruhával együtt. Összecsukható, pontosan illeszkedik a kemény tokba, nem kell attól tartani, hogy összetörik, ha zsebrevágja az ember, vagy kicsúszik, mint ezek – mutat a zsebében púposodóra. Látod – magyarázza tovább – most, hogy egyre inkább szemüvegre szorulok, szerettem volna valami hasonlót vásárolni. Nincs. Pedig valaki már egyszer kitalálta.

S hogy milyen jól alkalmazkodott a legkülönfélébb viszonyokhoz, mutatja, hogy az egész háborút, a koncentrációs tábort „megúszta" épségben. Túlélte az orvost is, aki nyilván nem véletlenül választotta éppen ezt, amikor mennie kellett.

addigi életét, egész addigi kényelmét. Tárgyak egész kavalkádja válik fölöslegessé számára, veszti értelmét, s csak azt viszi magával, ami könnyű, ami praktikus és amire feltétlenül szüksége van. De vannak-e ilyen tárgyak körülötte? Most, amikor tanúi vagyunk annak, hogy emberek ezrei hagyják el az otthonaikat, menekülnek, kiderül, üres kézzel indulnak útra. Nincs semmi, amit magukkal vihetnének. Még egy ilyen okos szemüveg sem. A háztartásokból hiányik a survival-bag – a túlélési csomag –, amivel például az amerikai hadsereg katonáit ellátták. A könnyű, légmentesen lezárt, vízhatlan csomagban minden megtalálható, ami egy ember többnapi életben tartásához szükséges. De ezt csak a hadsereg adja a katonáinak. Nekünk civileknek még ennyi esélyünk sincs. S itt megint visszajutunk a designerek felelősségéhez. Felelősök vagyunk azokért a tárgyakért, amelyekkel megtöltjük a lakásokat, a gyárakat, felelősök az anyagokért, amelyet felhasználunk, de még a festékért is.

Együtt a természettel

Erről beszél a kastélyban a többi tervező is. Valaki az indián mondás bölcsességét idézi: „Ha majd az utolsó fát is kivágtátok, az utolsó halat is kifogtátok és az utolsó csepp vizet is megmérgeztétek – akkor fogtok rájönni, hogy mekkora szükségetek van a természetre."

Csakhogy azóta az ember a bölcs indiánokat is sikeresen kiirtotta, és a tanító erejű mondák, mesék helyett a saját fuldoklása árán kénytelen odafigyelni arra, hogy óvja, ami még a természetből megmaradt. A természet, a táj pedig nem hagyható figyelmen kívül Zsennyén. A tizenöt holdas park körülöleli a kastélyt, és az öreg fák tiszteletet ébresztenek. Ezért választották a designerek az évenkénti tanácskozás jelképéül a fát, egy közelben található

Amíg a korábbi években többnyire a környező, szocialista országok designerei vettek részt, az idén Hollandiából, Belgiumból, Dél-Afrikából, Németországból jöttek a tervezők, az úgynevezett keleti blokkból csupán egy román kolléga vett

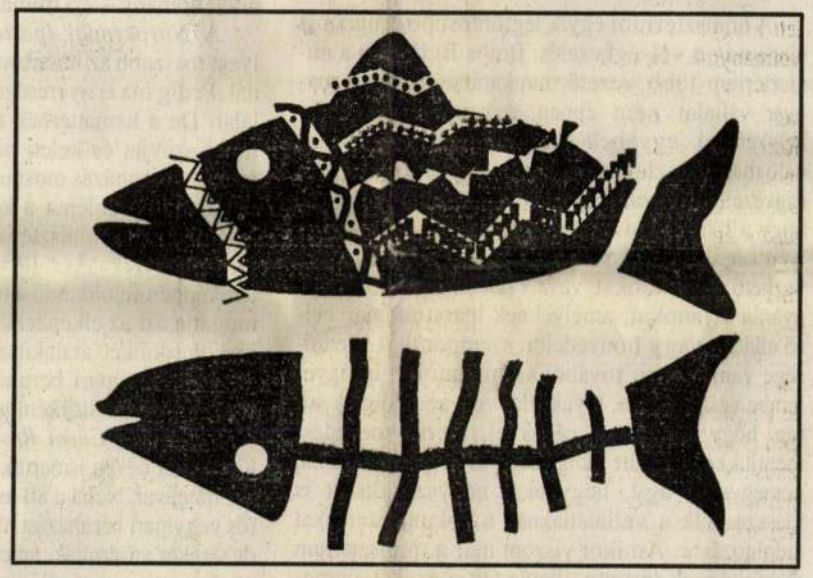

részt. Meghívták erre az idei tanácskozásra Szarvas város polgármesterét is. Szarvas ugyanis vállalta, hogy a világkiállítás idejére tervezőművészek és képzőművészek egész kis csapatát foglalkoztatja a városkép kialakításában, a várost ezzel is bekapcsolva a világkiállítás programjába.

Könnyen azt lehetne hinni, hogy egy ilyen elméleti tanácskozás, amely a tervezők felelősségét boncolgatja, messzire esik a hétköznapi élettől, és többnyire kifullad az általánosságok, elméletek hangoztatásában. Érdemes erre fölidézni *Lelkes* Péter designer történetét:

– Fölkértek, hogy új postaládákat tervezzek. Úgy láttam munkához, hogy egyfolytában a szemem előtt lebegett: minden, amit fölhasználok, környezetbarát anyag legyen. Igyekeztem megtartani a régi formából is, amennyit csak lehetett, hiszen a régi is, hogy az én postaládáim viszonylag kisméretűek, olcsó anyagból készültek volna, senki sem akarta vállalni a gyártásukat, mert kevés lett volna rajtuk a haszon. Így hát a megrendelők egy sokkal drágább – környezetre káros – plasztik postaláda mellett döntöttek. Ennek a megtervezését nem vállaltam el. Próbáltam meggyőzni őket, hogy maradjanak meg a régi – különben még ma is teljesen használható – és jelentésgazdag postaládák mellett.

Etika ez is. De meddig várhatjuk el, hogy a tervező etikus maradjon akár a saját kárára, ha az ipar etikátlanul a környezetre káros megoldásokat választja? Eddig a politikai struktúra határozta meg nálunk a design szerepét. Nemcsak abban, hogy a művészeti szervezetek a háború után a szovjet mintát követték, de abban az értelemben is, hogy az oktatásban

Még arra is vigyáztam, hogy a festék se mérgezze a környezetet, s ha megszüntetik majd ezeket a ládákat, anyagukat könnyen vissza tudják nyerni. A megrendelők azonban látványos változtatásra vágytak. Amikor gyártókat kerestem, kiderült az

tot utánzó – uram bocsá' hóbortos – voltáról szó sem eshetett. Kár is lett volna, hiszen ahol az áruhiány mindennapos, örül az ember, ha a legszükségesebb tárgyakhoz hozzájut. Az ellentmondás így is szembetűnő volt, hiszen éppen a központi irányítás teremthette volna meg a design szerepét az iparban. Az oktatás elvei azonban nem mentek át a gyakorlatba: a szavak szólamokká váltak. Sokszor elhangzott: bezzeg, ha piacgazdálkodás volna. Most van. Megváltozott-e a formatervezők helyzete?

Rémisztő számok

A zsennyei tanácskozáson beszámoltak egy közelmúltban végzett felmérésről: 1991-ben az elért átlagjövedelem csupán a szűk megélhetési színvonalat nyújtotta a tervezők számára. Az átalakuló vagy tönkremenő vállalatok elsőként a designereket bocsátották el. A pályát elhagyó pályatársak száma elérte a 30-40 százalékot. A modern technikai eszközöket, a komputert mindössze 10 százalékuk használja. Ugyanakkor a szakmát elárasztották sokkal jobb anyagi körülmények között lévő dilettánsok, akiknek – természetesen – van komputerük. Az ipari vállalatok nagy része tönkrement vagy éppen most szervezik át őket – viszont a beruházási munkák száma megnőtt, egyre több bank, iroda, hivatal épül –, az ipari tervezők nagy része átpártolt a belsőépítészethez. Sokan grafikusi munkát vállalnak. A külföldi tőke beáramlásával pedig jönnek a kinti tervek is: a bérmunka nem kíván tervezőket, fejlesztőket, új gondolatokat. Javulást hozott viszont a csomagolási igény. Az élelmiszeripar, kozmetika újabb, szebb csomagolásba szeretné öltöztetni az áruját. A sokféle csomagolás újra fölveti a tervező felelősségét: minden elhasznált áru doboza, csomagolása előbb-utóbb szemétbe kerül. Nem mindegy, hogy milyen séklete, egyénisége – és szerencséje szerint éli át. Annak sem biztosított a jövője, aki átpártolt a grafikák vagy a belsőépítészet területére, hiszen a megrendelő korántsem hűséges típus: gyakran csak azért választja a külföldi tervező munkáját, mert azt hiszi, jobbat kap. Fogalmuk sincs róla, hogy tervezőink, grafikusaink, designereink (most a műszaki szakemberekről nem beszélünk, jóllehet mindez rájuk is vonatkozik) tudása idehaza már régóta elérte a nyugat-európai színvonalat. Bizonyítják ezt azok a díjak, amelyek az ipari elmaradottság ellenére is versenyképessé tették a hazai tervezőket.

A változások gyakran olyan gyorsan történnek, hogy a *megrendelt munka díját sem tudják a tervezők bekasszírozni*. Mi történik például akkor, ha egy cég tönkremegy? A tervezők nagy része kis cégekkel áll kapcsolatban.

– Figyeljük a csődeljárásokat, pereskedünk – válaszolja *Bezzeg* Tibor, akinek négy-öt korábbi megrendelője „tűnt el a föld színéről". Gyakran nem csupán képletesen:

– Kerestem az egyik vállalatot, amelyikkel korábban kapcsolatban álltam. Se telefonon, sem levélben nem lehetett elérni őket, amikor a korábbi gyáregységet fölkerestem, már az épület sem állt. Egy hatalmas lyuk tátongott a helyén.

Zalaváry József viszont optimista:

– Ha nincs munka, csinálunk magunknak – jelenti ki. – Kisbútorokat, kisszériás termékeket, olyat, ami nem konkurál a nagyiparral. A túlélés lehetősége mindenkinek adva van. Többféle stratégiát kell egyszerre alkalmazni, nagyobb a kihívás, de a szakma csak nyer ezáltal. Kevesen tudnak róla, hogy az IKEA már magyar terveket is kínál, magyar tervezők munkáit is árulja. Igaz, csak annyit árul el a fölirat: Made in Hungary – ebből nehéz is volna megtudni, hogy ki tervezte.

– *Elképzelhető, hogy a tervező nevét is föltüntetik valaha?*

– Ha a szakma erősebb lesz, feltétlenül. Egyébként ez az új versenyszellem a fiatalok számára máris olyan természetes – mondja *Zalaváry* József, az Iparművészeti Főiskola tanára –, hogy el sem tudják képzelni, másként is lehet élni, mint ki ki a sa

Ausztria-Magyarország

Több mint 3 milliárdos deficit

Rendkívül gyorsan nő *Ausztria és Magyarország* árucseréje, ám a magyar–osztrák kereskedelem magyar deficitje az utóbbi évek statisztikáinak tanúsága szerint gyorsabban nő, mint maga a kétoldalú kereskedelem.

A legfrisebb adatok szerint idén, hét hónap elteltével már 16 milliárd schillinhget ért el magyar–osztrák áruforgalom értéke, míg *1991-ben 26 milliárd schilling* volt. De már akkor a magyar export 31,4 százalékos növekedésével szemben a Magyarországra irányuló osztrák export 38,7 százalékkal bővült, minek utána a magyar kivitel 11,48 milliárd schillinges, az osztrák pedig 14,5 milliárdos értéket ért el, azaz a magyar hiány 3 milliárd schilling közelében volt.

A fejlődés fenti dinamikája irányaiban változatlan maradt, a magyar export július végére *6,8 milliárdot*, az Ausztriából jövő magyar import viszont *9,2 milliárd schillinget* ért el. Ennek alapján a magyar deficit 2,4 milliárd schilling volt, így – ha a kereskedelmet újabb tényezők nem befolyásolják – minden bizonnyal bőven meghaladja ez év végén a tavalyi értéket.

Ausztriával folytatott kereskedelmünk igen fontos része külkereskedelmünknek, tekintettel nyugati szomszédunknak a teljes magyar kivitelben 1991 végén elért 11 százalékos részarányával. A magyar importban az osztrák részesedése 13,2 százalék. Ausztria keleti exportpartnerei között Magyarország *az első helyen* áll, valamennyi partnerét tekintve pedig a 7.

(kövécs)

A Creditanstalt tapasztalatai

Még nincs osztrák tőkevándorlás

Az ausztriai betétek jövő év elejétől esedékes magasabb adóztatása kapcsán a privát befektetéseknél feltehetően elinduló tőkemozgás a magyarországi pénzintézeteknél valószínűleg még nem érzékelhető – fogalmazta meg véleményét az osztrák *Creditanstalt* magyarországi bankjának egyik illetékese. Mi több, úgy vélekedett, hogy a forrásadó esetleges magyarországi bevezetésével kapcsolatos híresztelések inkább kivárásra ösztökélik azokat az osztrák befektetőket, akik a jövő évi magasabb osztrák kamatadó miatt nem ausztriai pénzintézetben, hanem esetleg itt akarják majd tartani a pénzüket.

Magyarországon a Creditansaltnál nincsenek anoním számlák, s bár a bank természetesen ezekről a számlákról nem ad felvilágosítást, a takaValószínűbb, hogy az említett tőke Luxemburg, esetleg Svájc felé igyekszik majd.

A folyószámlákon lekötött pénzek összege mindazonáltal a Creditanstalt Rt.-nél is *növekszik*, de a pénzintézet illetékese még korainak tartja, hogy a lekötések összegénél mutatkozó változásoknál valamilyen nyilánvaló tendenciára lehessen rámutatni.

A pénzintézetnél annak kapcsán is érdeklődtünk, hogy a Creditanstalt prágai bankja féléves eredményei megjelentek a sajtóban, a bécsi Creditanstalt főnökének prágai nyilatkozata kapcsán. Ebből kiderült, hogy a tavaly márciustól működő prágai bank a korábban becsült szerényebb veszteséggel szemben már év közepére nyereségessé vált. A budapesti Creditan-

Minisztériumi tájékoztató

Válságkezelés – képlékeny állapotban

Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium helyettes államtitkára, dr. Botos Balázs tegnap délelőtt arra vállalkozott, hogy fölvázolja tárcája iparpolitikai koncenpcióját. Pontosabban a készülő iparpolitikai koncepciót, mely olyan „tételekből" áll, mint a különböző cél- és eszközrendszerek, az ágazatok jövőképe és helyzetképe, továbbá a hazai, illetve a külföldi prognózisok.

A minisztérium egyik legfontosabb programja manapság a válságkezelés. Botos Balázs és a minisztérium több vezető munkatársa 13 jeles magyar vállalat nem éppen szerencsés gazdasági helyzetének egyebek között állami eszközökkel való megváltoztatását tárta az újságírók elé. A válságkezelő program egyik fontos szempontja az, hogy a likviditási zavarokkal küzdő, ám valamilyen szempontból még mindig piacképesnek nevezhető vállalatokat vesz csak számításba. Magyarán olyanokat, amelyeknek iparstratégiai, belső ellátási vagy honvédelmi szempontból jelentősége van, illetve további szempontokat is figyelembe vesz a tárca. Gyakorlat volt az eddigiek során, hogy ezekkel a cégekkel, illetve menedzsmentjükkel együtt dolgozták ki a programokat, nemegyszer úgy, hogy akár négyszer-ötször is viasszaadták a vállalatiaknak a dokumentumokat átdolgozásra. Amikor viszont már a minisztérium megfelelőnek tartotta, illetve tartja ezeket a programokat, akkor a saját fórumain megtárgyalva beterjeszti az úgynevezett tárcaközi egyeztetésre. Nemritkán a kormány gazdasági kabinetje, illetve maga a kormány foglal állást, de arra is volt és lesz példa, hogy az Országgyűlésnek kell kimondani a végső szót.

Jelenleg tizenhárom vállalat tartozik ebbe a körbe. Jellemző rájuk, hogy összesen 100 milliárd forintos vagyonnal rendelkeznek, 70 ezer foglalkoztatottat tartanak nyilván és 50 milliárd forint az adósságállományuk. A minisztérium szakemberei ezek után részletezték az egyes cégek helyzetét. A *Dunaferr* 12 milliárd forint adóssággal kénytelen megküzdeni, itt különböző alapjuttatásokkal járuléktérítési problémákkal is számolnak. A megoldás lehetséges változatai között említették a minisztérium munkatársai a hitelek bizonyos részének elengedését, illetve tőkésítését, a későbbi járulékfizetést. A másik jelentős vállalat, a *Vilati* helyzete készült. Jelenleg a csődegyezségen belül az állami kötelezettség vállalás az az intézkedés, ami várhatóan megoldja ennek a vállalatnak a helyzetét.

Nehezebb dönteni a *Hungalu Rt.* sorsáról. Itt már tisztázták a részvénytársaság saját álláspontját, és lényegében helyesnek is tartották. A privatizáció elősegítése egy lényeges szempont, a *Székesfehérvári Könnyűfémmű* esetében, amelyiknek a külföldi értékesítése jelenthet megoldást, főképp akkor, ha a hitelállomány – 2,5 milliárd forint – „eltüntethető".

A *Nitrokémiai Ipartelepek* helyzete valamelyest rosszabb az imént említett részvénytársaságénál. Pedig ma is nyereséges és fizetőképes ez a vállalat. De a kamatterhek roppant jelentősek, a korábbi szovjet és keleti piac kedvéért végrehajtott jelentős beruházás mostanában már csak kárt okoz. Közismert probléma a környezetvédelmi beruházás hiánya. A minisztérium pénzügyi és piackonfort javaslatokat kér, illetve vár a vállalattól. Mindenképpen feloldandó a tőkehiány, ezért a tárca támogatja azt az elképzelést, hogy a rövid futamidejű kölcsönöket átalakítsák középlejáratúakká, továbbá a hadiipari beruházások hiteleitől célszerű mentesíteni a Nitorkémiai Ipartelepeket.

A Borsod Chem Rt. – egykor Borsodi Vegyi Kombinát néven ismertük – súlyos örökségeket hurcol magával. Noha a 80-as évek végén nagyon jelentős vegyipari beruházást hajtottak végre, japán berendezéseket vásároltak, amelyek segítségével jó minőségű és a piacon végül is keresett poliuretánhab gyártható. Ám ez a fejlesztés 3-4 milliárd forint beruházást igényelt, és a kamatterhek a jelenlegi piaci viszonyok mellett nem fizethetők. Főképp azért, mert a PVC világpiaci ára jelentősen csökkent. A vállalat menedzsmentje ugyan számos intézkedéssel már segített valamelyest saját helyzetén, hiszen leállította a műtrágyagyártást, Németországban vett föl a magyarhoz képest jóval kedvezőbb kamatozású hitelt, és racioanlizálta szervezetét – magyarán elbocsátotta a dolgozóinak 20 százalékát –, de mindez nem elég önmaga megmentéséhez. Tavaly ugyan még 3 milliárd forintot tett ki a vesztesége a kazincbarcikai nagyvállalatnak, az idén már csak 1 milliárdot, ám ez is veszteség... Az ipari tárca válságkezelő programja ennél a vállalatnál azt szorgalmazza, hogy lehetőség szerint külön társasággá szervezzék a poliuretánhabot gyártó egységet, mert akkor a privatizáció is könnyebben és gyorsított eljárással oldható meg. Ennek megfelelően pedig a Magyar Hitelbank Rt. és a kazincbarcikai vál-

A harmadik bajban lévő vegyipari vállalat a *Nitrogén Művek Rt.* Noha a minisztériumi szakemberek megítélése szerint korszerű technológiával dolgozik ez a cég. Mégis ellehetetlenült. Itt az adósság átütemezése az egyik járható út, de foglalkoznak annak a tervnek a megvalósításával is, amely szerint az úgynevezett bányajáradék eltörlését indítványozzák a pénzügyi tárcánál. A *Taurus* az a vállalat, amelyik a 80-as években is jelentős beruházásokat hajtott végre, építve arra, hogy a nemzetközi piacon a tehergépjármű-abroncsok iránt növekedni fog a kereslet. Kiderült, hogy ez nem így alakult, és a vállalatnál a csőd bármikor bekövetkezhet. A tárca gyors részprivatizációt, hitelátütemezést és a hitelek egy másik részének a tőkésítését tartja megoldásnak.

A *Ganz Gépgyár Holding* pénzügyi rendbetétele ugyancsak nehezen megoldható feladat, hiszen az adósság elengedése tűnik az egyetlen járható útnak. A *BHG Híradástechnikai Vállalat* 1,3 milliárd forint lejárt fizetési kötelezettséget kénytelen elkönyvelni, amit árbevétele már nem fedez. Itt is a gyors privatizációt gondolja megoldásnak a szaktárca, a pénzügyi követeléseket pedig csak a csődeljárás keretében állami intézkedésekkel lehet megoldani. A *Gördülő Csapágyműveknél* már megkezdődött a csődeljárás, a végeredmény 1994-re várható – a minisztérium szerint kedvező lesz. Nem így számolnak az *Üvegipari Műveknél*, illetve a *Pannosplas Ipari Rt.*-nél. Az előbbi az utóbbinak 99 százalékos tulajdonosa, tehát egy folyamatban kezelendő a válság megoldása náluk. Tény, hogy folyamatban van a felszámolási eljárás, ezért a válságkezelés speciális eszközeit próbálja alkalmazni a minisztérium. A 8-9 gyárból a néhány legjobbat megpróbálják átmenteni.

A *Rába* és az *Ikarus* az a két nagy gépipari cég, amelyik helyzete hosszú távon kedvezőnek ítélhető. A győri nagyvállalat esetében ez már csak azért is igaz, mert lényegében saját erőből sikerült rendbe tennie pénzügyi háztartását, és az ott tevékenykedő új vezetés immáron nyereséges termelést menedzsel. Ám ez a tény még kevés ahhoz, hogy a korábbi idők nagy költségű beruházásainak terheit eltüntessék. Ezért van szükség állami típusú megoldások alkalmazására is. Sokkal bonyolultabb a helyzete az Ikarusnak. Ez a cég már a többedik pénzügyi tervét nyújtja be a minisztériumnak, de mindannyiszor átdolgozásra visszaadták a gyáriaknak dokumentumaikat. Csupán a stratégiai terv az, amit elfogadhatónak tartanak, úgy igaz, ebből eddig nem sok valósult

KORTÁRS MAGYAR ZOMÁNCMŰVÉSZET

KIÁLLÍTÁS A KECSKEMÉTI CIFRAPALOTÁBAN
(KECSKEMÉT, RÁKÓCZI ÚT. 1.)

1998. III. 21. - IV. 26.

UNGARISCHE EMAILKUNST DER GEGENWART

L'ART D'ÉMAIL CONTEMPORAIN HONGROIS

BÁCS-KISKUN MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT KATONA JÓZSEF MÚZEUMA KECSKEMÉTI KÉPTÁR
BÁCS-KISKUN MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT NEMZETKÖZI ZOMÁNCMŰVÉSZETI ALKOTÓMŰHELYE
TŰZZOMÁNCMŰVÉSZEK MAGYAR TÁRSASÁGA

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK ÖNT ÉS BARÁTAIT
KORTÁRS MAGYAR ZOMÁNCMŰVÉSZET
CÍMŰ KIÁLLÍTÁSUNKRA
(1998. MÁRCIUS 21.-ÁPRILIS 26.)
TOVÁBBÁ MÁRCIUS 21-ÉN TARTANDÓ KONFERENCIÁNKRA,
EGÉSZ NAPOS NYÍLT PROGRAMJAINKRA ÉS A KIÁLLÍTÁS MEGNYITÓJÁRA

10.00–11.00 SZAKMAI KONFERENCIA A KORTÁRS MAGYAR ZOMÁNCMŰVÉSZETRŐL I.

ifj. Gyergyádesz László (művészettörténész): „Kortárs magyar zománcművészet". Vitaindító előadás a kortárs magyar zománcművészet helyéről, kutatásáról és a kecskeméti kiállításról.
Sümegi György (művészettörténész): Az 1970-es évek alkotótelepeiről, különös tekintettel Kecskemétre.
Cserny József (tervezőművész): Hármasság a tervezői gyakorlatban. Az eszme, az anyag és a szerkezet összefüggései.

10.00–16.00 INGYENES ZOMÁNCMŰVÉSZETI SZABADISKOLA

(A Cifrapalota földszintjén, kemencével és oktatóval)

11.00–11.30 DINNYÉS JÓZSEF DALTULAJDONOS KONCERTJE

(A Cifrapalota udvarán)

11.30–13.00 SZAKMAI KONFERENCIA A KORTÁRS MAGYAR ZOMÁNCMŰVÉSZETRŐL II.

Lantos Ferenc (képzőművész): Bonyhád és Pécs. Murális és köztéri zománc kísérletek.
ifj. Koffán Károly (festőművész): A modern ipar és a legújabb kori tűzzománcozás kapcsolata.
Fabók Gyula (festőművész): Néhány tanulság megvalósult murális munkáimról.
Gergely Judit (szilikátipari vegyészmérnök): Új irányzatok a zománcozás alkalmazásaiban.

13.30–13.45 LAJOSMIZSE, ÁLTALÁNOS ISKOLA KAMARAKÓRUSÁNAK KONCERTJE.

VEZÉNYEL: BERTA ISTVÁN

14.00–15.15 SZAKMAI KONFERENCIA A KORTÁRS MAGYAR ZOMÁNCMŰVÉSZETRŐL III.

Hantos Károly (képzőművész): A zománc és az interdiszciplináris vizuális kutatóintézetek kapcsolatának jövőbeni lehetőségei.
Pap Gábor (művészettörténész): Gondolatok a kortárs zománcművészetről.
Morvay László (képzőművész): A Tűzzománcművészek Magyar Társaságáról.
Felkért hozzászólók: ***N. Dvorszky Hedvig (művészettörténész)***,
Morelli Edit (festőművész)

15.30–16.00 ZOMÁNCTECHNIKAI BEMUTATÓ

(A Cifrapalota földszintjén)

16.00–16.30 A HÍRÖS TRIÓ KONCERTJE

(Maczelka Ferenc, Lukács János, Lukácsné Polgár Zsuzsa) (A Cifrapalota udvarán)

16.30 MEGNYITÓ **MEGNYITJA:**

Cserny József
Kossuth-díjas tervezőművész, a Symposion Társaság elnöke
ifj. Gyergyádesz László
művészettörténész, a kiállítás szervezője

nyalatok, a különbségek, a differenciák jelzéséről sem. Melyek a mai értelmiség fő típusai? Indokolt-e a megkülönböztetés úgynevezett humán és reál értelmiség között? Aki diplomával rendelkezik, főiskolát vagy egyetemet végzett, értelmiségi-e? Kétségtelen, nőtt a „tanultságból élők" száma, de a „tanultságból élők" számának nagyarányú megszaporodása, felduzzadása nem jár-e együtt a szellemi dolgozók „felhígulásával"? A „tanultságból élés" és az értelmiségi lét azonos kategóriák-e? Ki az értelmiségi? Ugyanaz a fogalom nem jelent-e mást és mást azok számára, akik e fogalmat használják?

Nézzünk meg egy szélsőséges példát! A gyógyszerész: egyetemet végzett, diplomával rendelkezik. De egy gyógyszertári alkalmazott értelmiségi munkát végez-e? Úgy tetszik, egy ábécé-áruda eladója és egy gyógyszertár árukiadója között semmi lényegi különbség nincs. Az egyik is, a másik is a vevő kérésére (az utóbbi a recept előírása alapján) fölnyúl a polcra, levesz egy árucikket, és a vásárló kosarába teszi. Mindketten ugyanazt a mechanikus mozdulatot végzik. Persze — jól tudom — a gyógyszerész felelőssége valamivel nagyobb, ha kalmopirin helyett hashajtót ad, mint ha valaki az élelmiszerüzletben csokoládé helyett kekszet mér. Igen, a felelőssége nagyobb. Meg néha a kész, a gyári, az előre csomagolt medicína helyett a gyógyszerésznek a recept alapján kell kimérnie, kikevernie, elkészítenie a gyógyszert. De a gyógyszerész árukiadó tevékenységét lényegében semmi sem különbözteti meg a bolti eladó munkájától, semmi sem teszi értelmiségi tevékenységgé.

Az értelmiségi létnek a tanultságon túli, az iskolai végzettségtől független ismertetőjegyeit kellene megkeresni. A szellemi munkás, az intellektuel, a „tanultságból élő" még nem értelmiségi. Az *értelmiség — értelmességet*, a tanult ismeretek alkalmazását, alkotó módú fölhasználását, kombinatív képességet, önállóságot, szellemi *tevékenységet* föltételez. Az értelmiségi lét: elsősorban nem szaktudás, vagyis nem diploma, hanem a szaktudás önálló, alkotó alkalmazása, „lebontása": a feladat egyéni megoldása; a matematika nyelvén: kombináció, permutáció, variáció; az agy, az elme használata. Addig, amíg a tanár az egyetemen szerzett ismereteit csak „leadja" a tanórán — Németh László szavával: — *tantervlebonyolító automata*. Ha tudását az adott gyerekközösségre alkalmazza, ha az ismeretek átadására a leghasznosabb módszert megválasztja és azt eredményesen alkalmazza, ha a tankönyv szövegén túl egyéni véleménye, ítélete, „ízlése" van, ha tud kérdezni is, nemcsak a leckét felmondani, akkor értelmiséginek mondhatja magát. S mivel az értelmiségi lét, az alkotó gondolkodás mindig interperszonális kapcsolatot, közösséget, gondolatcserét föltételez, ezért olyan veszélyes és káros, ha az életnek ezen a területén a közösségi kapcsolatok föllazulnak, kivesznek. Egy halom homokot egyedül is el lehet talicskázni, de valódi szellemi-értelmiségi munkát csak emberi közösségben lehet kifejteni. Ha egy kubikos nem cserél alkotó módon gondolatot társával, abból még nem lesz nagy baj. De ha egy tanár „begubózik", annak már nagy kárát látja munkájában.

5. Szűkítsük vizsgálódási területünket! Milyen a mai magyar humán értelmiség magatartása, társadalmi helyzete, közérzete? Valószínű, nem járunk messze a valóságtól, ha azt mondjuk: visszahúzódóbb, hátrányosabb, rosszabb, mint a nem-humán értelmiség magatartása, társadalmi helyzete, közérzete. Ennek többféle oka és magyarázata lehet. Az egyik: kisebb társadalmi „kifutásának", érvényesülésének a lehetősége. Valamely falu agronómusa messze nagyobb önállóságot, tervező-kezdeményező szerepet,

EMLÉKEZÉS ZOLIRA CSERNY JÓZSEF RAJZA

dolgaiba való beleszólási lehetőséget élvez, mint ugyanannak a falunak valamely pedagógusa. A másik: a humán „dolgok", a művészetek, a társadalomtudományi ismeretek defenzívába kerültek. Az ismeretterjesztő társulat évi programjában a természettudományos ismereteket közlő előadások számának gyarapítását szorgalmazzák. Az olvasásra fordított idő mennyisége fogy, de a táncdalénekes milliós példányszámban dedikálja nagylemezét. A harmadik ok: a humán pályákon, a társadalmi-politikai vezetés területein működő értelmiségiek körében hátrányosabb kiválasztódás, erőteljesebb kontraszelekció érvényesül, mint a természettudományos-műszaki-közgazdasági pályákon. Ma még a feladatai betöltésére alkalmatlan tanácselnök, tanácsi osztályvezető vagy iskolaigazgató, vagy egyetemi tanár tovább a helyén tud maradni, mint egy termelőszövetkezet elnöke vagy nyomdaigazgató vagy gépészmérnök. Miért van ez? Miért nehezebb itt a változtatás?

A humán értelmiség hátrányos helyzete még hátrányosabbá válik egy értelmiségellenes közhangulatban. Ilyenkor a természetes és helyzeti különbségek tartós hátránnyá konzerválódnak. Elemi és olcsó reflex a „kérdező magatartást" megbélyegezni és „ellenzékiséggel" vádolni. Az elhamarkodott, ideges reagálás hatására bezápul az alkotó gondolkodás, illetve mesterséges úton szül „ellenzéket", és a jószándékú kérdezőket marginális társadalmi szerepbe sodorja. E tekintetben a helyzet ma, sajnos, rosszabb, mint tegnap volt. A fizikai munkás — most ne kutassuk: okkal vagy ok nélkül — „haragszik" az értelmiségre: a különféle gazdasági átszervezések, a közgazdasági terhek, az infláció okát, az áremelések kifundálóját benne látja. A kultúraellenesség abban is fölébred, aki csak erejét meghaladó szellemi erőfeszítés, kínkeserves tanulás útján tudta a pozíciója betöltéséhez szükséges „bizonyítványokat" megszerezni, állását megőrizni és megtartani. Az ilyen ember éppen azt utálta meg, amivel kényszerűségből foglalkoznia kellett, anélkül, hogy azt megértette és a szellemi gyarapodásban örömét lelte volna.

Ahhoz, hogy a humán értelmiség helyzetén változtasson, feladataihoz felnőjön, mindenekelőtt valóságos társadalmi szerepével kell szembenéznie. A kulturális „fogyasztás" (olvasás, színházlátogatás, hangversenyközönség stb.) minden területen csökken. Bármiféle „programot" csak ennek ismeretében, ennek tudomásulvételével lehet megfogalmazni. Azt is tudni kell, hogy a kulturális intézmények (könyvtár, iskola, művelődési ház, színház stb.) mindig olyanok, amilyenek a bennük dolgozó emberek. E fölismerés konzekvenciáinak levonása fontosabb, mint a kulturális „ellátottság": az anyagi ráfordítás, a könyvállomány nagysága, az állami dotáció mértéke stb. Az értelmiség, azt hiszem, általában nem él rosszul, például elég sokat utazik külföldön. Kérdés azonban: van-e elegendő tere, alkalma, lehetősége az ily módon szerzett ismeretek hazai alkotótermékenyítő — és nem divatszerű — fölhasználására? A szellemi tevékenység anyagi megbecsülése néhány területen igen alacsony. Ha volt idő, amikor a fizikai munkának a szellemi munkával azonos megbecsüléséért kellett harcolni, akkor most a szellemi-értelmiségi munkának a fizikai munkához közelítő anyagi elismertetése érdekében kell szót emelnünk. Az értelmiségi munkakör társadalmi rangja persze nemcsak az anyagi megbecsülésen múlik. Az értelmiség társadalmi presztízsét maga is teremti. Ahol a falusi iskolaigazgató alkoholista, szakmailag gyenge munkaerő, ott a legkiválóbb tanár is hiába teszi a legnagyobb erőfeszítéseket. Az értelmiség „gerinctelenségét", konformista magatartását, a szellemi gazdagodástól, a kezdeményezéstől idegenkedő magatartását csak részben — s csak az idősebbeknél — lehet az ötvenes évek gerincroppantó, deformáló hatására visszavezetni. Azt is jó volna tudni, mi az oka a fiatalabbak közömbösségének, a feladatoktól való idegenkedésének? Hiszem, hogy az értelmiségi lét szükössége megszüntethető, az igazi értelmiségi lét akadályai fölszámolhatók, az *igazi értelmiségi magatartás* az említett nehézségek ellenére is megvalósítható.

6. Vonjuk még szűkebbre a vizsgálódás körét! — Van-e „vidéki humán értelmiség"? Vannak-e a vidéken élő értelmiségnek sajátos problémái? Egyáltalán: ki a vidéki értelmiség? — Hatalmas kérdésgubanc ez; itt nem fölfejteni, kibogozni, legföljebb néhány szálát jelezni tudom csak.

Látszólag csak vidékiesség, vidékies gondolkodásmód, szellemi provincializmus van, ami Budapesten, a hatodik kerületben éppúgy tenyészhet, mint Bivalypocsolyádon. Ennek ellenére igenis létezik a puszta geográfiai adottságokból származó különbség is. Ki adott már például választ arra, hogy a helyi közlekedés miért kerül Budapesten egy, illetve másfél forintba, vidéken két forintba? Az értelmiség helyzete, sorsa, a közművelődésben való részvétele is másképpen vetődik föl a fővárosban és vidéken.

Idegenkedem az egyöntetűsítő, általánosító, összemosó megállapításoktól. A vidéken élő értelmiség helyzete, sorsa stb. legalább kettős-ellentétes megítélést kíván. És a két eltérő megítélés nem zárja ki egymást.

Nézzük előbb a vidéki értelmiségi lét előnyeit! A vidéken élő humán értelmiség ál-

talában bátrabb, kezdeményezőbb, kísérletezőbb, mint a fővárosi. Sok olyan értékes gondolatot, aminek „kifutása" a centrumban alig elképzelhető, vidéken meg lehet valósítani. (Lásd például a magyar balettművészet legújabb kori „történetét".) A kisvárosokban — például Pápán, Szekszárdon, Körmenden — ma is megtalálni a helyi, aktív értelmiség vonzó példáit. Az urbanizációs folyamat, a kisebb települések sorozatban történő várossá nyilvánítása még további támogatást, lendületet adhat pozitív irányú változásoknak. A vidéki értelmiségnek bizonyos tekintetben nagyobb az önállósága, a mozgástere és a társadalmi változások adta lehetőségeket jobban ki tudja (ki tudná) használni. Úgy tetszik, a vidéki értelmiség eredményesebben tudja befogadni, applikálni, feldolgozni azokat az értelmiségi teljesítményeket (például Honti János, Hamvas Béla stb. munkásságát), amelyeknek megismerésére csak mostanában nyílt lehetőség. Igény is él benne ezek megismerésére, s alkotó módon — nem a divat szintjén — be is tudja építeni ezeket az eredményeket szellemi munkájába.

A még sorolható további pozitívumok sem takarhatják el a nyilvánvaló hátrányokat, hiányosságokat. Sokszor a legelemibb tudományos eszközök (szakkönyvek, folyóiratok, másológép) hiánya miatt bizonyos szellemi teljesítményt el sem lehet érni, bizonyos munkákat el sem lehet végezni, bizonyos kutatási témákat ki sem lehet dolgozni vidéken. A vidéki értelmiségnek nemcsak mozgástere lehet nagyobb, hanem kiszolgáltatottsága is a helyi társadalmi-politikai hatalomnak. Egy-egy Gárdonyi A lámpás-ára emlékeztető elképesztő tanügyi történet nem engedi feledtetni, hogy — például — egy falusi iskolaigazgató milyen mértékben válhat a helyi tanácsi vezetés kezében kiszolgáltatottá. A vidéki értelmiséget nemcsak a nagyobb gondolkodásbeli önállóság jellemzi, hanem a felszínesség, a formalizmus, az elkényelmesedés is. A vidéki értelmiség „elnyomorodásáról" beszédes képet ad egy-egy olyan vallomássorozat, interjúcsokor mint amit például a zalai írók, költők *Visszhang* című antológiájának végén olvashatunk. Furcsa módon a „vidéki lét" olyan alacsony képességű, de viszonylag magas beosztású, jelentős hatalommal rendelkező embereket is kitermel, akiknek szellemi színvonala, morális értéke messze nem éri el azt a nívót, amely az általuk betöltött pozíció jó ellátásához, a rájuk bízott feladatok igényes elvégzéséhez elengedhetetlenül szükséges volna. Az ilyen ember csak fékezni, és nem segíteni tudja az előremutató társadalmi változásokat, a szükséges megújulást, divatos szóval: innovációt.

A provincializmus — a szót most már földrajzi tagolás nélkül használom — két oldalról kísért: a valójában szerény értékek túlbecsülése, vagy a meglevő jelentős értékek meg nem becsülése felől. E felismerésből a lehetséges megoldás is következik: nagyobb, mélyebb, őszintébb önismeretre van szükség a vidéken élő értelmiség számára. Ez az önismeretből táplálkozó önbecsülés és öntudat — nem beképzeltség és nem enerváltság — vezethet el a teljes és valódi társadalmi egyenrangúság óhajtott — de nem utópisztikus — „aranykorába".

TÜSKÉS TIBOR

PAPP LAJOS VERSEI

Madárvers

Lenkey Zoltánnak

Fent egyre hull a hó

földfehér és égfekete
világ-negatív
a névtelen-élettelen
homályból a tiszta kép
előhívható?

part valahol van-e még
ahonnét a túloldalra
átível a híd?

kifeszített szárnyak váza
rajz-árnyék az égen
madarak
szállanak
a légben föl-le-föl
kormos kőkolonc a nap
alatta a hold sarlója
megvillan fehéren
csont és rög a szó
ég felett
föld alatt
út valahol visz-e még?
háromölnyi mély a csönd
meg sem moccanó

sav-marta megsemmisülésben
fénytelen lemez a présben
dermedt töredék

kifeszült érintetlen
patyolat-vászna a télnek
ki ír rá
ki fest rá képet?
eltévedt dalnak
ki tapos már ösvényt?
a füst kanyargó ének

az égen rajz-árnyék
kiterjesztett szárnyú
madár-alak

Fent egyre hull a hó

Visszatérő álom

Éles villámzár-cikkanás
hasítja ketté az álmot
ki lehet? — hajnali 3
senki nem áll az ajtóban
dünnyögök nyugtatom magam
lenn az utca sötétlő csend
visszafekszem ÉJSZAKA VAN

és akkor meghallom újra

Új heraldika

távolban
hármas-halom
négy-folyó
piros-fehér-zöld
bankjegyek
szárnyak-vágyak
kínai nagy fal
szolnoki
zöldséges kofával
elöl
világhódító
magyar
vigyor

Vitazárás

Én vitatkoztam
és Ő azt mondta
végül
hát-miért-nem
adja-segédmunkásnak
a gyermekeit
papp-elvtárs?
vigyorgott is
mint aki örül
A VIGYORÁBA KELLETT VOLNA
VÁGNOM

fröccsenjen vér
riadt takony
És én köszöntem

Látlelet

Felnyög a hajnal megremeg
Tűz-arcú bíbor gyár zihál

szakadoznak kis vérerek
s átszivárogva réseken
kénes-nyálkás por sistereg
parányi kristály-késeken
roncsolódnak véres tüdők
idő van! — rekedt kürt üvölt
ugatnak bódult vérebek
hörög-rándul az asztma már

Tűz-arcú bíbor gyár zihál
Reggel köhögve ébredek

Impromtu

A parton ülsz; egymagadban,
hasztalan-ábrándozgató —
hegyek közt kering a reggel,
sugarait csillogtató . . .
Nem csillog szemed: mit akarsz,
bak-balek, te, vak baktató?
Névsor hangzik el valahol,
s a te neved elhagyható.
Sorsoddá lett, hogy ennyi vagy,
nem fordul feléd szív, se szó,
testvéred, ha szólítanád,
ellenségesen hallgató,
s nem bátorít anyamosoly;
ez kevéssé megnyugtató.
Hulljon bár manna s kegyelem:
te nem vagy jutalmazható.
Mindent őszintén kibeszélsz!
Veszélyes ez s iszonytató . . .
Tűnj! Hogy felsóhajthassanak.
E sóhaj tükör, tiszta tó —
Alul iszap, fent csobbanás;
horgászt kapással biztató.

CSERNY József ipari formatervező

1993 Kossuth-díj

Csemy ~~Lajos~~ József

ipari formatervező

MDY

Az utánfutó lakóhocsik tervezője.

Kocsogh Ákos: Ipari művészet

Művészet, 1969. magyar - 42 lap.

József ipari formatervező

Csernyi ~~Miklós, grafikus~~ M Dk

A D-707-es anyagszállító gépkocsi formatervezője.

—: A lipcsei vásárra Készül a Csepel Autógyár 12.l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. febr. 24.

Csorny ~~Tibor~~ József
Serverő

MDK.

Y ár~~...~~üveit állította ki a
tárlaton.

Geszti László: Formatervek az V. Spanmű vészeti Kiállítasok
Művészet, 1966. április – 28 lap.

†

Fájdalommal tudatjuk, hogy

Dr. h.c. Cserny József

Kossuth-díjas ipari tervezőművész

Munkácsy-, Dózsa Farkas-, Csonka János-, Simsay Ildikó-dijas Érdemes Művész

2009. július 10-én, életének hetvenedik évében, súlyos betegség után otthonában elhunyt.

Temetése 2009. július 28-án, kedden 14.15 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

Gyászolják: Családja, Oktatási és Kulturális Minisztérium, Magyar Művészeti Akadémia, Nyugat-Magyarországi Egyetem, Symposion Társaság, barátai, tanitványai.

A temetést követöen a Szent Kereszt Templomban tartunk gyászmisét és megemlékezést. (XII., Táltos utca 16.)

Cserny József

Csorny József

A Liga is készül az ünnepre

Miskolc (ÉM) — A Liga Szakszervezetek B.-A.-Z. megyei központja is rendez programokat a csanyiki ünnepségen. Koppány György, a MEF soros elnöke mond majd ünnepi beszédet, lesznek gyermekvetélkedők, játékos ügyességi versenyek, kispályás labdarúgó mérkőzések. Balla Miklós és Dixiland zenekara szórakoztatja a közönséget, miközben bemutatják a tb-választások Liga-jelöltjeit. Délután 4 órától pedig fórumot tartanak a választásról.

Az MSZOSZ majálisa

Miskolc (ÉM - U.J.) — Minden ellenkező hírrel szemben május 1. igenis szakszervezeti ünnep. A Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségének Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Képviselete a hagyományoknak megfelelően ebben az évben is várja rendezvényeire a miskolci szervezett dolgozókat, családtagjaikat és a város lakosságát. Erről tájékoztatott Szobota György, az MSZOSZ megyei képviseletének szakértője. A szakszervezet csanyiki műsora délelőtt 10 órakor a MÁV fúvószenekar térzenéjével kezdődik. Ezután a felső színpadon diszkótánc-bemutató lesz. Az ünnepi köszöntőt 11 órakor Bársony János, az MSZOSZ ügyvivője mondja el. 11 óra 20 perckor kezdődik a Szinvavölgyi Táncegyüttes műsora, amelyet a testépítők bemutatója, majd kutyaparádé követ. Befejezésül ismét a fúvószenekart hallgathatják meg az érdeklődők. Lesz sportprogram is: 10 órakor kezdődik a vasas kispályás labdarúgó bajnokság. A színvonalas programsorozat mintegy 150 ezer forintjába kerül az MSZOSZ-nek.

Anyák napi kínálat a piacon

Miskolc (ÉM-KJ) — Csodálatos színekben pompázik a miskolci Búza téri piac. A tavasz virágai tarka mezővé varázsolják a kőasztalokat. Leginkább tulipánból és jácintból nagy a választék, de természetesen nem hiányzik a rózsa, a liliom és a többi, szívet gyönyörködtető fajta sem. A szirmot bontó gallyak mellett a májuskosár is megjelent már az árusoknál, a közelgő anyák napjára tehát nem lesz nehéz kiválasztani a mamáknak legjobban tetszőt. A családi tűzhely melegének ébren tartóit is gazdag választékkal várja a piac, így elkészíthetik köszöntőbe érkező gyermekeik kedvenc eledelét.

Szebbnél szebb májuskosarak közül válogathatunk

Jóllehet az éltető Nap már jó ideje kegyébe fogadta a termelőket, az árak még mindig kissé borsosak. A saláta és a hónapos retek dömpingje azonnal szembetűnik a vásárlónak. Az előbbit fejenként 15-30 forintért, az utóbbit csomónként 15-36 forintos áron kínálják. Egyre több csomós újhagymát is látni, 10-22 forint az ára. A kígyóuborka kilója 100-130 forintért, a fürtösé 140-150-ért kapható. A tápláló sóska és paraj ára átlagosan 100 forint. A termesztett laskagomba mellett, mely 160 forintba kerül, vehetünk már csiperkét is 130-180 forintért.

A paprika ára fajtánként változó, darabjuk 14 és 36 forint között kapható. A paradicsom ára 140 és 200 forint között mozog. A levesbevalók közül már megjelentek a korai fajták is, a sárgarépa csomónként 40 forintért, a petrezselyem 60-ért vásárolható. Az új karalábé darabját 20-40 forintért vehetjük meg. A burgonya kilója 18-22, a vöröshagymáé 15-30 forint. A karfiol átlagosan 130, a zeller 100 forintos áron kapható. A tojás továbbra is 4-5 forint darabonként.

Görömbölyön helytálltak

Görömböly (ÉM-FB) — Lapunk április 24-i számában közzétettük a helyi általános iskola tanulóinak kérését, miszerint segítséget kérnek a település lakóitól - hagyományos - lomtalanítási akciójukhoz. Nos, újabb levél érkezett szerkesztőségünkbe, amelyben a görömbölyi általános iskola egyik pedagógusa, Szunyog Tiborné értesített arról, hogy a három napos munka eredményeként Görömböly tisztább lett, s javult az itt élők közérzete.

A tanulók lelkesen dolgoztak környezetük tisztaságáért.

INNEN SZÓLVA

Édesanyánk napja

FECSKE CSABA

A mulandó, kegyetlen világban egyetlen biztos pont: édesanyánk. Ahonnét elindul az ember, és akihez bármikor vissza is térhet. „Anyám könnyű álmot ígér" - írja Sütő András, „Anyám, az álmok nem hazudnak" - írja Petőfi, s hinnünk kell nekik.

Szerető megcsalhat, barát hűtlen lehet hozzád, testvéreid kijátszhatnak téged, gyerekeid összefoghatnak ellened, de az édesanyád soha. Te hűtlen lehetsz hozzá, elhagyhatod, menhelyre dughatod, megvonhatod tőle a falatot, kiforgathatod mindenéből, megalázhatod, megszomoríthatod, de szívtelenné sohasem teheted: amíg csak szíve dobban, szeretni fog, félteni, ha bántanak és megvigasztal és megsimogat, legyél gyilkos akár, Caligula, Néró. Felgyújthatod, vérbeboríthatod a világot, a te édesanyád akkor sem hagy el, mindig az ő méhének áldott gyümölcse maradsz, akit szeret az utolsó leheletéig.

Gyarló ember, nem tudsz olyan aljassá lenni, olyan hitvánnyá, hogy szeretetét kiolthatnád. Hiszen az édesanyák leglényege éppen a szeretet. A szeretet, amiről Szent Pál olyan ihletten beszél a korinthusiakhoz írott első levelében: „Szólhatok az emberek vagy az angyalok nyelvén, ha szeretet nincs bennem, csak zengő érc vagyok, vagy pengő cimbalom." (1 Kor. 13,1-2.) Ezt a Szent Pál-i szeretet-himnuszt ajánlom most mindenki gyermek figyelmébe, mely szebb és maradandóbb mindenféle virágnál.

Hogy Zoszima sztáreccel együtt mondhassuk: „Vagyok, mert szeretek."

ÉM-portré

APROPÓ

Példa

FILIP GABRIELLA

Bezzeg a szegediek! Ők már hónapokkal korábban pontosan meg tudják mondani, mit játszanak majd a Dóm téren. Nincs kapkodás, nem a véletleneken múlik, mi kerül be a nyári előadások sorába. A művészek nyugodtan készülhetnek a bemutatókra, mi is tudjuk, mikor érdemes kivenni a szabadságot.

De most végre kiderült, nem csak a szegediek képesek erre. Itt van előttem a Zempléni Művészeti Napok részletes programja. A rendezők, a Liszt Ferenc Kamarazenekar Alapítvány és Sárospatak Önkormányzata dicséretére legyen mondva, nagyszerű lehetőségeket kínálnak a sárospataki, sátoraljaújhelyi, a szerencsi, a karcsai, a füzérradványi és a hollóházi közönségnek. Lesz toronyzene, orgonaest, „kiránduló koncert", térzene, barokk est, reneszánsz mulatság. Vendégegyüttesek érkeznek Franciaországból, Norvégiából, Hollandiából, Spanyolországból, Törökországból, Bulgáriából, Németországból... Kedvcsinálónak következzék néhány meghívott előadó neve: Ránki Dezső, Sebestyén János, Klukon Edit, Hamari Júlia, Jandó Jenő. Kellemes környezetben, templomokban, várudvarokon szólalnak majd meg a klaszszikus zeneművek.

Hagyjunk tehát a szabadságból a nyár végére is! Az augusztus 20. utáni hetet töltsük Zemplénben!

Varázsköpeny

„Rámszakadt a tisztesség..."

DUSZA ERIKA

Cserny József ipari formatervező, a Szimpozionok és Alkotótelepek Társaságának alapító tagja és szervezője. Bármit tervez, tesz is mint fővárosban élő alkotó, ami meghatározó számára, az Pereces. Itt élte gyermekéveit, egy olyan közegben, mely a mai Perecest ismerők számára már leginkább csak mese – egy aranykorról.

Cserny József március 15-e óta Kossuth-díjas. 1939-ben született Diósgyőrben. Édesapja mint esztergályos, először a Diósgyőri Gépgyárban, majd Lyukóbányán, később Perecesen dolgozott. Itt éltek 1943 és 1952 között. A miskolci Földes Ferenc Gimnáziumban érettségizett, majd a budapesti Iparművészeti Főiskola belsőépítész szakos hallgatója lett. Másodévesen már a Diósgyőri Gépgyár ösztöndíjasa. 1985-ben kiemelkedő munkásságáért Munkácsy-díjat, majd művészetszervezői nívódíjat kapott. Idén pedig iskolateremtő tervezői, nemzetközi méretű szervező tevékenysége elismeréseként vehette át a Kossuth-díjat.

A következőkben olyasmiről is szó lesz, ami a nagy interjúkból valószínűleg kimaradt, de amiről Cserny József talán a legszívesebben szól.

❑ *A diósgyőri, valamint a perecesi építészeti környezet erősen hatott egész munkásságára. Miféle világ az, mely még ennyi év után is fogva tartja az alkotót?*

● Pereces a kiegyezés óta mintatelepnek számított. Ekkor alakult ki az az ipari rész, ahol sokféle nemzetiségű és vallású család élt együtt, s mely magába foglalta a kisvasutat, a mozdonyt, az őrházat, a lakóházakat, a közösségi épületet, az irodaházakat, a színházat, a fürdőt és Európa egyik leghosszabb alagútját.

Cserny József Kossuth-díjas formatervező

Ezek mind profi építészek által tervezettek voltak. Olyan embereket, bányamérnököket, tanárokat, papokat telepítettek ide, akik modell értékű életet éltek. Igen erős közösségi élet alakult ki, magas színvonalú kulturális élettel. Mindennek a designerre tett hatása óriási volt.

Szakdiplomám szerint ipari formatervező vagyok. Arra „képeztek ki", hogy bizonyos előre megadott adatokkal gépeket, eszközöket tervezzek. Aztán egy időre válságba kerültem, de ez akkor egyfajta korérzet is volt. Az alaphelyzet ugyanis a következő volt: a mérnök elkészített egy eszközt, és a formatervező beburkolta és ellátta olyan stílusjegyekkel, melyek a tárgyat széppé tették. Aztán épp' a marxista esztétika „tartalom és formá"-ja világított rá arra, hogy ha egy használati eszközt formai tartalommal ruházunk fel, abból egy igen gyalázatos kapcsolat születhetik. Úgy gondolom, az esztétikai tartalom egy mélyebb kategóriát takar.

❑ *Úgy érti, hogy a használati tárgy a használattal váljék esztétikussá, ahogy azt a perecesi közegben láthattuk?*

● A használati tárgy tönkremehet, s akkor vele vész az esztétika. Láthatjuk ezt a mai formatervezett autókon például.

A mérnök az anyag-technika, a tervező pedig az anyag-eszme kapcsolatában szakember. Ez a két terület összekapcsolódott anyag-eszme-technológia háromszöggé. A konfliktusok ebből származtak.

❑ *Munkáit, szervezői tevékenységét figyelve, ez a válság feloldódott. Mit jelent önnek a Kossuth-díj?*

● Én a Lenkey Zoltán, Kondor Béla, Rékassy Csaba-féle szellemi körhöz tartozom. A Kossuth-díjjal rámszakadt az a tisztesség, hogy mint „túlélő" ápoljam az ő emléküket, hagyatékukat. Én egyébként mint designer és szimpozionszervező a közönség- és közösségszervező polgári művészetben hiszek. Ilyen a világkiállítás, az 1100 éves évforduló stb.

❑ *Milyen szerepet tölthet be a tervező az EXPO-n?*

● A designer feladata lesz, hogy ez az esemény ne egy kényelmetlen ünneplőhöz, hanem inkább egy mindennap használható, kényelmes ruhadarabhoz hasonlítson.

Az első terv szerint az EXPO egy budapesti szakkiállításnak indult, egy adott infrastruktúrával és építészeti együttessel. Majd épp a Szimpozion Társaság kezdeményezésére a régiók is bekapcsolódtak. Így Miskolcon például ásvány-világkiállítás, Eger és Tokaj környékén bor- világkiállítás, Szarvason halászati világkiállítás várható az EXPO ideje alatt. Így az egyes területek régi hagyományaikat felújíthatják, működésbe hozhatnak egy valaha meglévő egységes közösségi és kulturális életet.

Golden Wind

Miskolc (ÉM) — Szilágyi Imre grafikusművész munkáit tekinthetik meg az érdeklődők mától egy hónapon át a Pátria házban lévő Golden Wind Galériában. A megnyitó ma délután öt órakor lesz, a művészt Kobold Tamás alpolgármester mutatja be.

Állatfarm

Miskolc (ÉM) — George Orwell és Peter Hall Állatfarm című „tündérjátékát" mutatják be ma délelőtt 11 órától a Herman Ottó Gimnázium diákszínjátszói a Rónai Sándor Művelődési Központ színháztermében.

Csorba-képek

Iszófalva (ÉM) — A miskolci, szendrői és rudolftelepi önálló tárlatok után május 3-án, hétfőn délután négy órakor az izsófalvi Izsó Miklós Művelődési Házban nyitják meg a Miskolcon élő és dolgozó amatőr képzőművész, Csorba Katalin kiállítását.

Orgonamuzsika

Miskolc (ÉM) — A Belvárosi Kulturális Menedzser Iroda szervezésében május 3-án, hétfőn este hat órától orgonahangverseny lesz a Bartók Béla Zeneművészeti Főiskola dísztermében. Orgonál: Virágh András. Közreműködik a nagybátonyi kamarazenekar, vezényel: Torják Vilmos. Jegyek elővételben a Nemzeti Filharmóniánál (Kossuth u.4.) és a helyszínen válthatók.

Főiskolás képek

Miskolc (ÉM) - A nyíregyházi tanárképző főiskola rajz szakos hallgatóinak alkotásaiból nyílik kiállítás május 3-án, hétfőn délután 2 órakor a Miskolci Egyetem Galériájában.

Cserny Katalin

1.

Ferképzőmfoiskèvk

1933-34. 6/. l.

M.kir.vallás- és köz

340 - 11 szám.
16- 1930.

Nagrand Mihály épitőmester
utiszámlája.
melléklet száma: 0

A Müemlékek Országos Bizott-
ságának,

Budapest.

Folyó évi május hó 13.
166. szám alatt kelt felterjesz
tésére tudomés és további eljárás

Czerny Katalin

rajztanár Brest

l.

Rajzoktatás

1943. IV. évf. 1. f.

8. l.

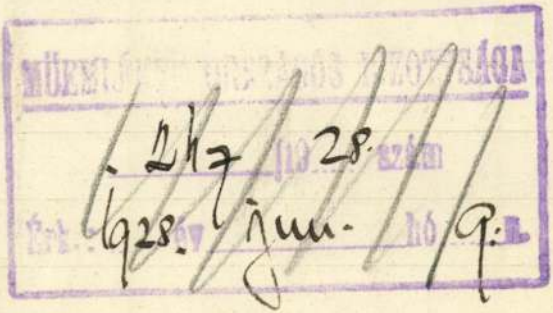

közölni, hogy templomunk homlok
fogok. A habarcsból készült oml
kolásokat ugyan-ugy, azon stilb
reállitani, mint ahogy most van,
torkodom még alázattal megkérni
zottságát, hogy az esetleges ész
jenek.- Az esetleges utasitásai
ből teljesiteni fogom.

Jelentésem szives tud
maradtam

Cserny Katalin

1929/30 – 1932/33

Ferkejszőmfőiskévk

73. l.

Cserny Katalin

V. c

tanáři nak

Ferkèpzomfoisk vk

1933-34. 47. l.

			[illegible]
			oda- és vinza 64 k
3.	"	4.	Pápa – Celldö
			kemény v. II. o.
4	1938 III.	5.	Celldömölk –
			kemény v. II. o 1/2
5	1938 III.	6.	Sümeg – ~~Celldömölk~~ –
			motorv. II. o 1/2
6	"	"	Tapolca – Buda
			bes és oppozvonat
7	"	"	3 napidij
			ōme
			Buda

MAGYAR „DIRNDLI“ RUHÁK

Évtizedek óta hódít hazánkban is a csinos és praktikus osztrák népviselet, a „dirndli“.

Magyaros öltözködési törekvéseinknél ezt a ruhafajtát sem hagyhatjuk figyelmen kívül. Mint eddig a tapasztalatok mutatták, minden ruhatípusnál sikerrel járt a magyarosság érvényrejuttatása.

Éppen ezért kell foglalkozni fokozottabb buzgalommal a házi, kerti vagyis nyaralási célokat szolgáló olcsón előállítható ruhákkal is.

Elég gazdagok vagyunk ötletekben, népi hímzésekben mi is magyarok, hogy ne kelljen leányainknak, asszonyainknak osztrák népiruhában járni, hanem a magyar jelleget viseljék olcsó kis kartonruhájukon is. Lehet a magyar „dirndli“ virágos alapú is, persze a textilmintának is magyarosnak illenék lenni.

1. terv. Üde és lenge ruhácska, a 2. rajz legszebb szádából és grenadinból. Tarka hímzés és darázsolás a dísze. Olyan üde és kedves, könnyen kezelhető is mosásban és vasalásban, hogy méltó vetélytársa lehet az osztrák „dirndli“-nek. Kétféle anyagú a 3. terv, az ingváll fehér grenadin, a szoknya nyerssszínű vászon „szőttes“. Széleit a nyak és kar kivágásánál tarka fonállal körülhurkoljuk vagy horgoljuk. Hímzése tarka matyó, vagy egyszínű írásos legyen. Szalaggal fűződik.

A 4. ruha fehér alapon, piros, világoskék alapon sötétkék, továbbá zöld stb. kockás mintás anyagból készülhet. Elején a megfelelő színű bársonyszalagocskával fűződik. Az ingváll száda vagy grenadin, dús hímzett csíkkal. A hímzés színe a ruha sötétebb színével egyezzék. Több ingvállt készítsünk hozzá, egyszerűbbet és díszesebbet, hogy legyen váltani való. Mindig fiatalos és divatos a pettyes anyag. Házi, kerti ruhának meg különösen jó.

Egyszerű, kedves szabású az 5-ik ruhaterv is. Ezt a ruhát is, mint az 1-est, zsinorozás díszíti. Vehetjük készen a zsinort vagy magunk horgoljuk Mez Liana 15-ös fehér fonálból. A ruhák hímzéséhez a színtartó Mez-gyártmányú fonalakat használjuk. Alapanyagnak a célnak megfelelő olcsó, de tartós és jólmosó karton, delin, vászon, száda stb. anyagokat vegyünk.

FARNADI ILONKA

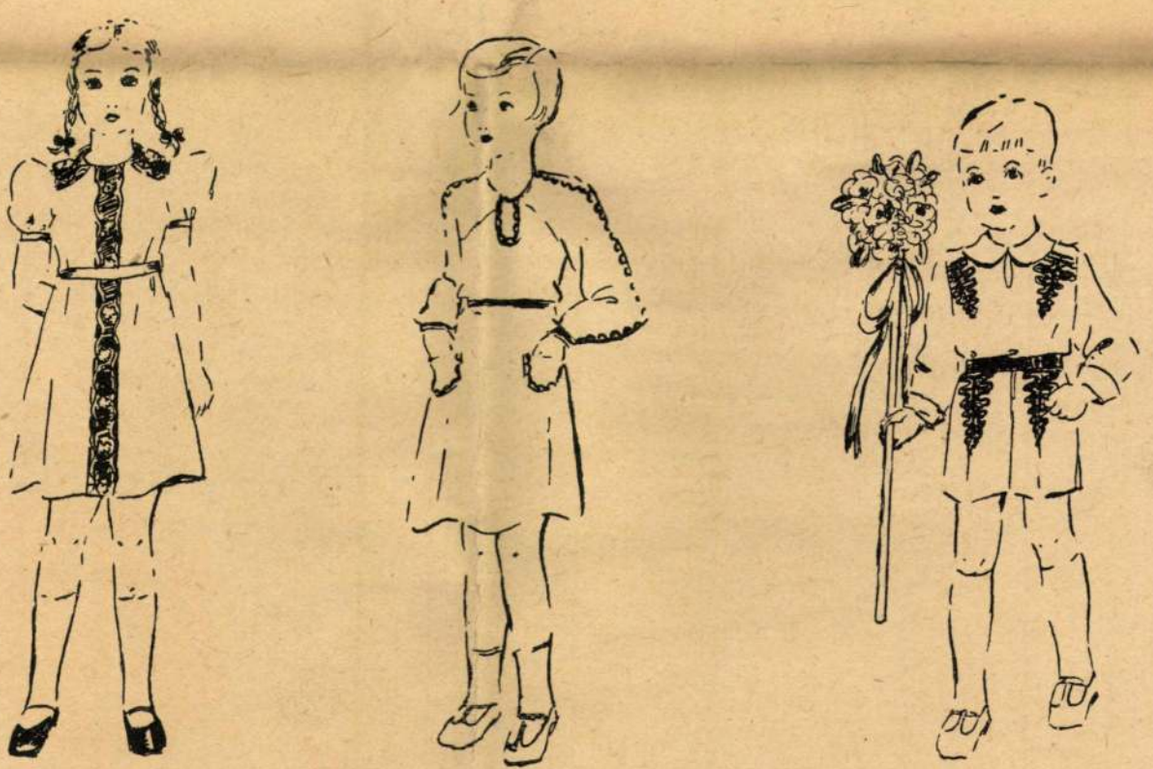

Magyaros gyermekruhák. Adorján Rózsi tervei.

Magyaros nyári ruhák. Cserny Kató tervei.

TESTNEVELÉS FONTOSSÁGA A NŐIPARISKOLÁBAN

Mi a testnevelés? A test céltudatos rendszeres, harmonikus nevelése a lelki neveléssel együtt. A testgyakorlás alatt, pusztán csak a test gyakorlását értjük, a torna, németből van lefordítva és az ő módszerüket, rendszerüket, illetve gyakorlási módjukat értjük alatta. A sport, az csupán szórakozás. A testnevelés fogalma, egészen új keletű, alig 16 éve ismeretes, azelőtt testgyakorlásnak nevezték, mert pusztán a test gyakorlása volt a cél. A lelki hatásra először a görögök gondoltak. Az ember fejlődésében az első kulturális megnyilvánulások, gazdasági és technikai vonatkozásúak. A testgyakorlás kezdete az ősember életével függ össze. Az ember a természet ölén nő fel, örökös a harc a létfenntartásért, a küzdő ember rászorul a testgyakorlás űzésére. A primitív ember mozgása ösztönszerű, mint ahogy a gyermeké is az, ez csak hosszú fejlődés után válik csak rendezett tervszerű mozgássá. Mikor a mozgást az öntudat szabályozza, akkor már kulturális. A nevelés igen fontos része a testi nevelés.

Minden szellemi munka első feltétele az egészséges test. A gyermeket meg kell tanítani arra, hogy értékelje az egészséget, az erőt és az ügyességet. Az emberi művelődés legragyogóbb korszakában, a hellének klasszikus világában a testi és a szellemi nevelés egyenrangú volt. Középkorban a lelket a test rovására nevelték, majd hosszú századok után ma újra ott vagyunk az antik szellemi felfogásnál. Minden mozgás a test egészsége érdekében történik, tekintetbe véve a gyermek fejlettségi fokát. Ha el tudnánk azt érni, hogy a gyermeket kint szabadban, kertben és napfényben nevelhetnénk fel, akkor a testnevelés kérdése nem emelkedett volna fel a legnagyobb társadalmi problémák közé. Mi városi emberek, mesterséges úton próbáljuk azt elérni, amit falun magától értetődően természetes úton érünk el.

Az ipariskolában a mindennapos testnevelés lenne a legideálisabb. A gyermek egész nap görnyed, a szervezete nagyon igénybe van véve, s mivel nemcsak az egészség fenntartása a cél, hanem az, hogy a szervezet minden körülmények között jól végezze feladatát, mert amint nem gyakoroljuk, elcsenevészesedik a test, itt pedig az a fontos, hogy a gyermek szervezete munkabíró legyen és a betegségnek ellent tudjon állni. A gyermekeknek két testnevelő órájuk van egy héten, ezzel szemben egész héten át görnyednek munkájukra hajolva. Ez alatt a két óra alatt nem lehet a szervezetet ellentállóvá és munkabíróvá, illetőleg erőssé nevelni, mert a gyermek, mondhatnók, állandóan zárt levegőn van, ahol száll a por, ez vérszegénnyé teszi, a szervezet állandóan gyengül, év vége felé már csupa sápadt, sovány kis arcocskát látni. Mert vannak olyan növendékek is, akik az iskolában jutnak először egészséges környezetbe. Az iskolában tanulják meg az egészséges élet feltételeit, a betegség elkerülését stb. Azon kívül a test szervei közül a tüdő és a szív fejlődik legjobban és leggyorsabban a 12. életévtől a 18-ig és ebben a korban ülnek legtöbbet zárt, poros levegőn. Legveszedelmesebb betegség a gümőkór, ekkor szedi legtöbb áldozatát. E betegségekkel szemben nem sokat ér a torna, a test gyakorlása, több napfényt és levegőt kell juttatni a gyermekeknek. A szabadban való futást, ugrást, játékokat. A családnak is kell törődni a gyermek szervezetével, ha most nem is látszik a szervezet gyengesége, később sokkal erősebb a visszahatás. Amerikában minden növendék naponta, délelőtt és délután bizonyos testgyakorlatokat köteles elvégezni, a gyermek szülei pedig állandóan felügyelnek és látni akarják, hogy gyermekük szervezete mennyivel javult meg, erőben és ügyességben mely fokot érte el. Azok a hatások, amelyek a szervezetet ifjú korban érik, vagyis az idegrendszerbe folynak be, leghatásosabban és legtartósabban érvényesülnek az egész életre kihatólag. Az a két torna óra, amely a tanrendben itt-ott felpislog, az igazán nagyon kevés arra, hogy a gyermek szervezetét a szellemi és fizikai túlterheltség mellett erőssé, ügyessé és egészségessé tegye, nemcsak az ipariskolában, hanem a többi iskolában sem.

Mivel az ipariskolában a munkagyakorlatok állandó görnyedésre kényszerítik a tanulót, különösen a gép hajtása, a testnevelő arra törekszik, hogy ennek rossz hatását ellensúlyozza, így sok ellenhatású, ú. n. törzsfeszítési gyakorlatokat vé-

Magyaros gyermekruhák. Fries Erzsébet tervei.

geztet. A tüdő szellőztetését leginkább a játékok útján érjük el leghatásosabban. Mivel a testnevelő órákat szakemberek vezetik, fölösleges tehát tovább erről beszélni.

A tornának nevelői hatását illetőleg is nagy értéke van. Az akaratot és önbizalmat fejleszti, ha akadály elé állítják a gyermeket, annak leküzdéséhez való elszántság, a nehéz helyzetben való feltalálás, az önmérséklés stb. teszi pedagógiai szempontból értékessé a tornát. Hátránya csak az, hogy zárt helyen folynak a gyakorlatok és a puszta mozgások nem foglalkoztatják a gyermek kedélyét. Ezért ma inkább azok a gyakorlatok felé fordul a testnevelési foglalkoztatás figyelme, melyet atlétikának nevezünk. Nagy nevelő értékük van, az egyénben felhalmozott erőket kifejleszti, a szépérzéket és a ritmusérzéket fejleszti stb., teljes mértékben alkalmat ad az egyén kibontakozására. A testgyakorlás harmadik ága: a játék. A testi erőkifejtést, a technikai ügyességet, a végtagok és érzékszervek használatát, a mozgások elrendeződését, gyorsaságot, képzelet, megfontolás, türelem és kitartás, másokkal való közös cselekvést és még sok egyebet, először leginkább a játék útján gyakorolja be a gyermek. A játék úgy viszonylik az élethez, mint a hadgyakorlat a háborúhoz. A játék a gyermek legkedvesebb, legszükségesebb és legtermészetesebb mozgása. Az értelmet és a kedélyt is foglalkoztatja, megóvja a fiatalságot attól, hogy koraérett legyen és életkedvét elveszítse. A játék a test egyenletes fejlődésének nélkülözhetetlen tényezője. A gondolkodás lelki jelenségei közül a figyelem az, ami a játék segítségével fejleszthető, az értelmi funkciók közül a képzelet és a fantázia fejlődik leginkább. Legjobban az erkölcsi érzelmeket fejleszti, ezek kétfélék, amelyek saját énünkre (autopatikus) vagy idegen személyre (heteropatikus) vonatkoznak. Ilyen a lelkiismeret, önérzet, akarat, szerénység stb., heteropatikus érzelmek közül az együttérzés, igazságügy, kötelességérzet, közösség illetőleg a társas érzelmet fejleszti leginkább. Játék a fegyelmezés legkitűnőbb iskolája.

A testnevelésnek vannak bizonyos eszközei, amelyek elősegítik ezen hatások elérését, ez pedig egy jól felszerelt tornaterem, megfelelő szellőzőkészülékkel és fürdőberendezéssel, ha ez rendelkezésre áll a testnevelő tanárnak, akkor lelkes munkával el tudja azt érni, hogy harmonikus, egészséges lelkű és testű, egyenes derekú, derék magyar leányokat tud nevelni, saját maguk és az állam javára.

HRUBY ILONA

MAGYAROS NYÁRI RUHÁK

Ne ijedjünk meg attól a szótól, hogy: „paraszt"-ruha. Mert ez a szó nem durva beszédű, piszkos, közönséges emberi lényt jelent, hanem jelenti a végtelen, szabadlevegőjű síkságot, a napsütötte réteket, a madárdaltól hangos erdőt: a természetet; jelenti a pendülő kasza melódiáját, a dallal ajkán aratásra induló embersereget, a kapától feltört kérges kezet: a munkát; és jelent egy fejlődésképes, sokat ígérő társadalmi osztályt: a jövőt. S ha ilyen sok szépet is jelent, miért féljünk mi parasztruhát venni magunkra? Az osztrák nem szégyenli a maga paraszti viseletét, sőt elterjeszti mindenfelé; s mi, — akiknek népi viseletében olyan sok szép vonal, forma és szín kínálkozik, — átvegyük idegen nemzetek át nem érzett divatját?

Magyaros parasztruháink mindegyike a hétköznapi népi viselet figyelembevétel készült. Az első ruha anyaga kockás zefír, nyakán körbefutó fodorral, alul kibővülő derékkal és szoknyával; ujjai puffosak, alul kis fodorral. Elől apró színes gombocskákkal csukódik. Fehér kötényke van hozzá, amely szintén ráncos, hátul nagy színes szalaggal kötjük meg. A pettyes ruhácska kartonból vagy más, jól mosható anyagból készülhet, nyakán bőven ráncolt batiszt vagy vászon ingvállal, mely a kivágásnál van összedolgozva a pruszlikszerű résszel. Ujja is, szoknyája is nagyon bőven ráncolt. Zsinórdísze a pettyek színével azonos. A harmadik ruha szintén mintás mosóanyagból készült, a vállán végigvonuló pántrész folytatódik az ujján: egy pár ránc, vagy berakás adja az ujja bőségét. Nyakát és ujját másszínű pánt fogja be. Kis fehér gombokkal záródik. Szoknyája és derekának alsó része harangszabású. Kockás parasztruhánk készülhet a most divatos zefírekből; ujját felül is, alul is — valamint a derekát — síma, széles pánt fogja össze, köténye erdélyi módra széles másszínű anyaggal van díszítve. Nagyon szép színösszeállítás a zöld-vörös kockás anyaghoz fekete kötény, zöld liberti vagy klott pánttal. (Ezek jól mosódnak és nagyon mutatósak. Ötödik ruhánk a mezőkövesdi derék mintája után készült. A derék alsó részén körbefutó széles rész, valamint a nyakdísz itt is más, esetleg a ruha mintájával megegyező színű anyag. Fekete vagy fehér alapú virágos anyag, fekete vagy fehér pánttal; vagy: zöld alapú anyag zöld pánttal.) Ráncos, zsebes kötényét szélesrojt díszíti. Az utolsó ruha vállpántos derekát, — ami lehet színes alapú apró virágos kasmir, — zöld pánt díszíti s ugyanilyen fut végig a kötény szélén is. Nyakának szélét is zöld zsinór fogja be és ugyanilyennel fűződik a pruszlik.

Mindezeknek a ruháknak megvan az az előnyük, hogy jól moshatók, nem gyűrődnek és nem drágák. (S most már kapható magyaros mintájú anyag is.) Hordhatjuk őket kirándulásra, sétára, kerti munkához; nyaralóhelyen délelőtt, délután kedves és célszerű viselet. És ha jobban átérezzük mit jelent a viselésük, még sokkal jobban fogjuk őket szeretni.

CSERNY KATÓ

Muskátli
1936. 4. 27.

• INNEN-ONNAN •

SZÚRT MINTA MELLÉKLETÜNKÖN a következő kézimunkák eredeti nagyságú szúrt műhelyrajzát hozzuk :

1. K u n s á g i szőrhímzéses párna-minta, eredeti népi kézimunkáról másolva.

Miután a kecskeszőrből készített eredeti fonalakat ma megszerezni rendkívül bajos, színmagyarázatunk a Futár—Faragó gyapjúfonál színkártyái szerint kottázott.

Így a legsötétebb b a r n a = 4547-es színszámú, de a drapp-b a r n á k még 4540-től 4547 színszámig terjedő árnyalatban fordul elő, a p i r o s a 4549—4555-ig terjedő színszámok szerinti fonállal van képviselve.

Barna = 4540—4547-ig.
Piros = 4549—4555-ig.
Sárga = 3809—3812-ig.
Zöld = 3634—3638-ig.
Kék = 4272—4278-ig'

Ha elővesszük a mintát, a következőket látjuk :

A főmintát fönt és lent egy egyenes vonalon elhelyezett levélsor zárja be. A mintegy 4 mm széles vízszintes vonal 4547-es barna színű fonállal hímzendő. A levélkék ö t f é l e színben hímzendők.

Az e l s ő levélke belső része 4272 számú k é k, külső része 4276-os számú k é k gyapjúfonállal hímzendő. A k ö v e t k e z ő levélke d r a p p-b a r n a. Belseje 4540-es, külseje 4546-os színszámú drapp, illetőleg barna fonállal hímzendő. A h a r m a d i k levélke r ó z s a s z í n-p i r o s. Bent 4549-, kint 4552-es fonállal hímzendő. A n e g y e d i k levélke s á r g a, 3809 a belső, és 3812 a külső rész színszáma. Az ö t ö d i k levélke z ö l d, bent 3634, kint 3636 színszámú. A h a t o d i k levélke éppen úgy színeződik, m i n t a z e l s ő, — a h e t e d i k m i n t a m á s o d i k stb.

A belső nagy s z e k f ű n e k a csészelevelekhez közeleső szirmai a közép felé sötétedő drapp-barna

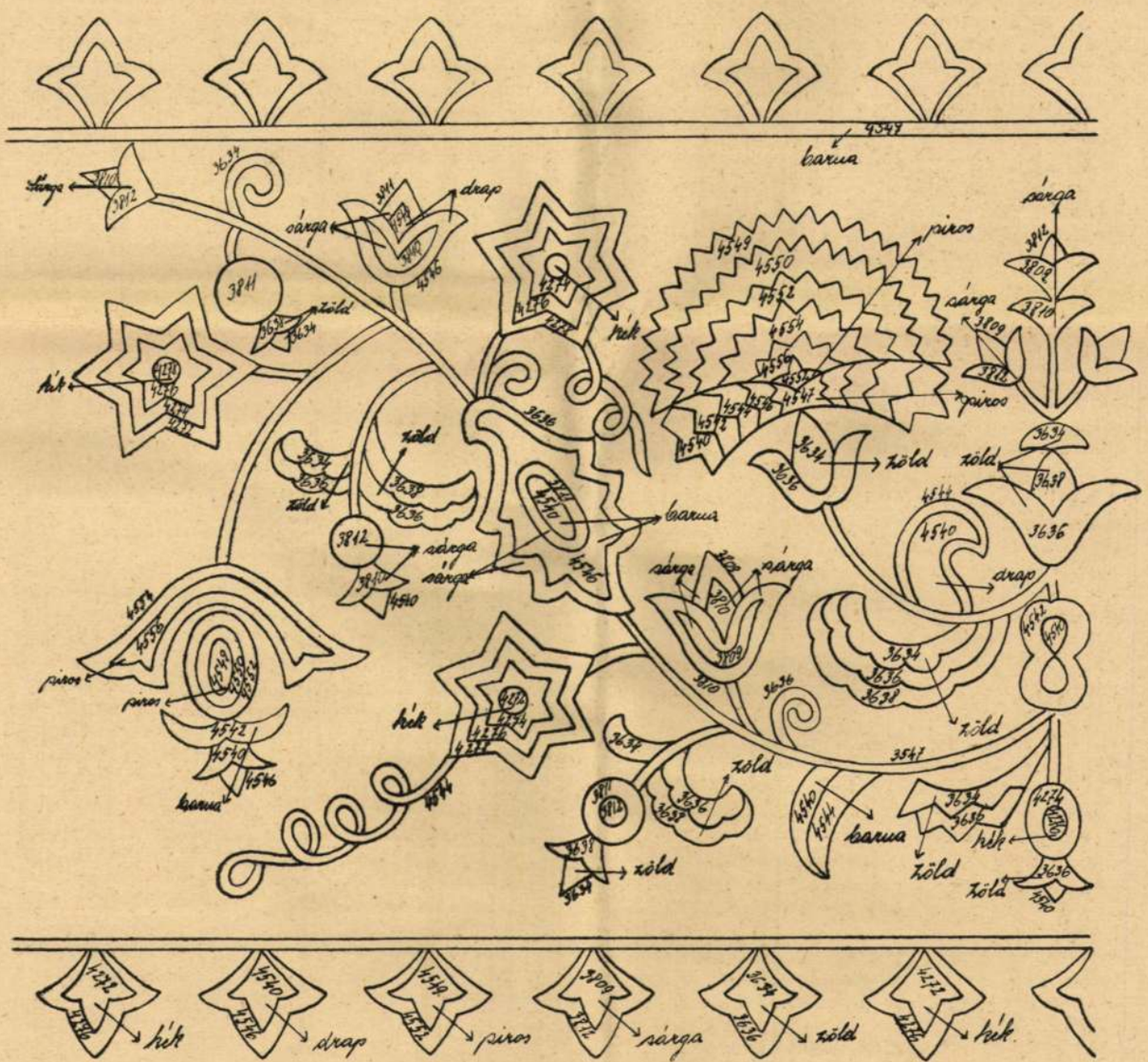

Muskátli
1936. 7. 12

színűek. Lépcsőzetesen kifelé világosodnak. A legbelső rész 4547, a következő 4546, az utána következő 4544, majd 4542 és a legkülső szirom 4540 színszámú drapp-színű fonállal készül.

A nagy szekfű legyezőszerűen szétterülő fórésze hat lépcsőzete a piros színnek, de nem legsötétebb a legyezőszerű rész közepe, mert az 4552, míg a következő sötétebb piros, 4555 színszámnak megfelelően. Majd 4554-es, 4552-, 4550-es és 4549-es rózsaszín következik. Ez van a legszélén.

A sok színszám között úgy igazodunk el a legkönnyebben, ha a szúrt sablónt ügyesen egy nagy csomagolópapirosra másoljuk. Spiritusszal lefixáljuk és az így nyert másolatba a színszámokat e magyarázat után és szerint beleírjuk, — mert a magyarázó ábráról nem lehet olyan jól leolvasni (a rajz aprólékossága miatt).

Eljutottunk a nagy szekfű zöld csészeleveléig. A csészelevél külső két szirma 3636, — belső szirma 3634 számú zöld fonál lehet. A szár drapp, 4544, ugyanolyan színű az első oldallevél szegélye is, míg a levéltest 4540-es drapp-színű.

Ha a száron a közép felé haladunk, egy háromárnyalatú karajos oldallevélhez érünk, aminek zöld színárnyalatai a levél nagyobb taraja felé 3634, 3636 és 3638 számok szerint hímezhető.

Ahol az oldalág a főágba fut, egy 8-as alakú elem van 4542 számú drap színben. Innen ágazik el a második inda, míg a most tárgyalt ág megfelelőjének (másik oldalágának összefutásánál egy z ö l d csészelevél-féle van, 3636 a külső és 3638 a belső levélke színárnyalatszáma.

Majd a 3634 számú világos zöld formából sárga ágacska indul ki 3812, 3809, 3810, 3809 és 3812 számú sárga fonállal hímezve.

A 8-as formánál 3547 és barnaszínű nagyobb ág hajlik jobbra és balra.

A középen pedig 3634 és 3636-os színű zöld fonállal hímezhető levelek között egy színes virágforma emelkedik. A virágtest közepe kék (4276), széle is kék (4274), három csúcsszíromlevél közül a kettő zöld (3636) és a középső drap (4540).

Ha a jobbra és balra elágazó szárak növekedési irányát tekintjük, abból ismét levelek, oldalágak és virágok indulnak ki.

A sort egy vastagabb drap levél nyitja meg. (A levél kétárnyalatú, 4544 és 4540.) Majdnem szemben kis csigavonalú inda 3636 színszámú fonállal hímezhető. Fölötte t u l i p á n szerű sárga virág (3810-es fonállal szegve, belseje 3809). Közepe is sárga (3809-essel szegélyezve, belseje 3810-es).

Ezzel a tulipánnal szemben k i s v i r á g o s á g nőtt ki. Az ágacska levelei zöldek (3634-es az egyik, 3636 és 3638-as a másik levél színe). A virág teste 3812-es sárga, amit 3811-es sárga szín szegélyez. A csúcslevélke zöld (3635 és 3634).

Ezután a nagy ágból egy c s i l l a g a l a k ú virág nyílik szőlőbajuszszerű indavéggel, az inda drap (4454), a virág kék árnyalatokban pompázik. (A belső pont 4272, ettől lefelé 4274, 4276, 4278.)

A szárat most egy szembefordúló drap virágforma födi. Közepe és a szélesebb szirom felülete drap (4540 és 4546), a keretező rész sárga és zöld (3811 és 3536).

Ellenkező irányba most ismét, egy c s i l l a g a l a k ú virág hajlik indával (színezés, mint amannál).

Ezután ellenkező oldalon egy — az előbbihez hasonló leveles v i r á g o s á g a c s k a zöld levelekkel (3636 és 3634) és sárga virággal (3810 és 3810), drap (3540) csúcslevéllel.

A kis t u l i p á n már előfordult. Újfajta virágos ágon ismert kék c s i l l a g és egy nagyobb piros virág van (4554—4556—4552, 4550 és 4549), drap csúcsvirágszirmokkal (4546—4540, 4542).

A többi virág hozzá hasonlóan színezendő, mint a megfelelő formájúak.

2. Boldogi jellegű ing vagy kombiné dísze. Tervezte: Ujváriné Kerékgyártó Adrienne tanár. Hímezhető MEZ Cameza-fonállal.

3. Írásos csík és gallérminta ruhadísznek. Tervezte Karácsonyi Irén tanár. — Az írásos dísz lehet piros, fekete vagy kék szín világos drap, vagy fehér ruhára. De drap vagy nyersvászon ruhára a fehér szín is nagyon üde.

4. Sárközi ing vagy kombiné dísze. Tervezte Fries Erzsébet tanár. — Halvány színű színes fehérneműanyagokra fehérrel! fehérre sárgával vagy feketével, vagy halványkékkel, halvány rózsaszínnel, halványzölddel. Hímezhető a megfelelő színű MEZ Cameza-fonállal.

ŐSZI MAGYAROS RUHÁINK. E l s ő modellünk aranybarna szövetruhát mutat sárközi bíborvéghímzéssel. Nyaka kissé csavart, magasan felálló, hátul apró gombokkal záródik. Ujja fent erősen bő, alul szűk. Elejének középső része hátrahajlik s a derék egész hátulsó része végig apró, sajátjából behúzott gombokkal gombolódik. Az alj harangszabását, oldalt belétett részek adják, melyek fent zsebszerűen elállnak a csípőtől. A hímzés színei aranysárga, türkizzöld, búzavirágkék és terrakotta.

A m á s o d i k rajz délelőtti kosztümöt mutat csíkozott szövésű gyapjúszövetből. Csavart öve hátul záródik. A harangszabást a keresztben betett részek emelik ki. Elálló válla s a zsinórdísz, valamint a kis kihajló gallérka adják meg magyaros jellegét. Szoknyája egészen egyenes, szintén elől rátett, keresztben szabott lerakás díszíti.

H a r m a d i k modellünk délutáni ruha. Díszíthetjük mezőkövesdi vagy szűrhímzéssel. Újszerűségét ujjaszabása adja, mely csúcsosan eláll, varrása nyaktól kezdve húzódik végig az ujj közepén. Felálló gallérkája van; a derék fent gombolyodik; háta közepén belső hól húzódik. A hímzés színei: ha a ruha zöld: egy világosabb és egy sötétebb zöld, terrakotta, naranccsszín, barna és fekete; ha lila: aranyszín, fekete és esetleg egy, a ruha anyagánál világosabb lila, de legszebb csak két színben tartva.

N e g y e d i k rajzunk nagy estélyi ruha fehér vagy fekete marokenből. Különlegességét az elől végighúzódó gombolódás adja, mely alul egy darabon ki is nyílik. Háta kivágott, vállrészét sálszerűen virág fogja össze. Dísze rimóci rátét, de hímezhetjük is. Színei: türkizzöld, kék (ha fekete az anyag: fehér, ha fehér, akkor: fekete, tűzpiros. Az alj ne legyen túlságosan bő.

CSERNY KATALIN.

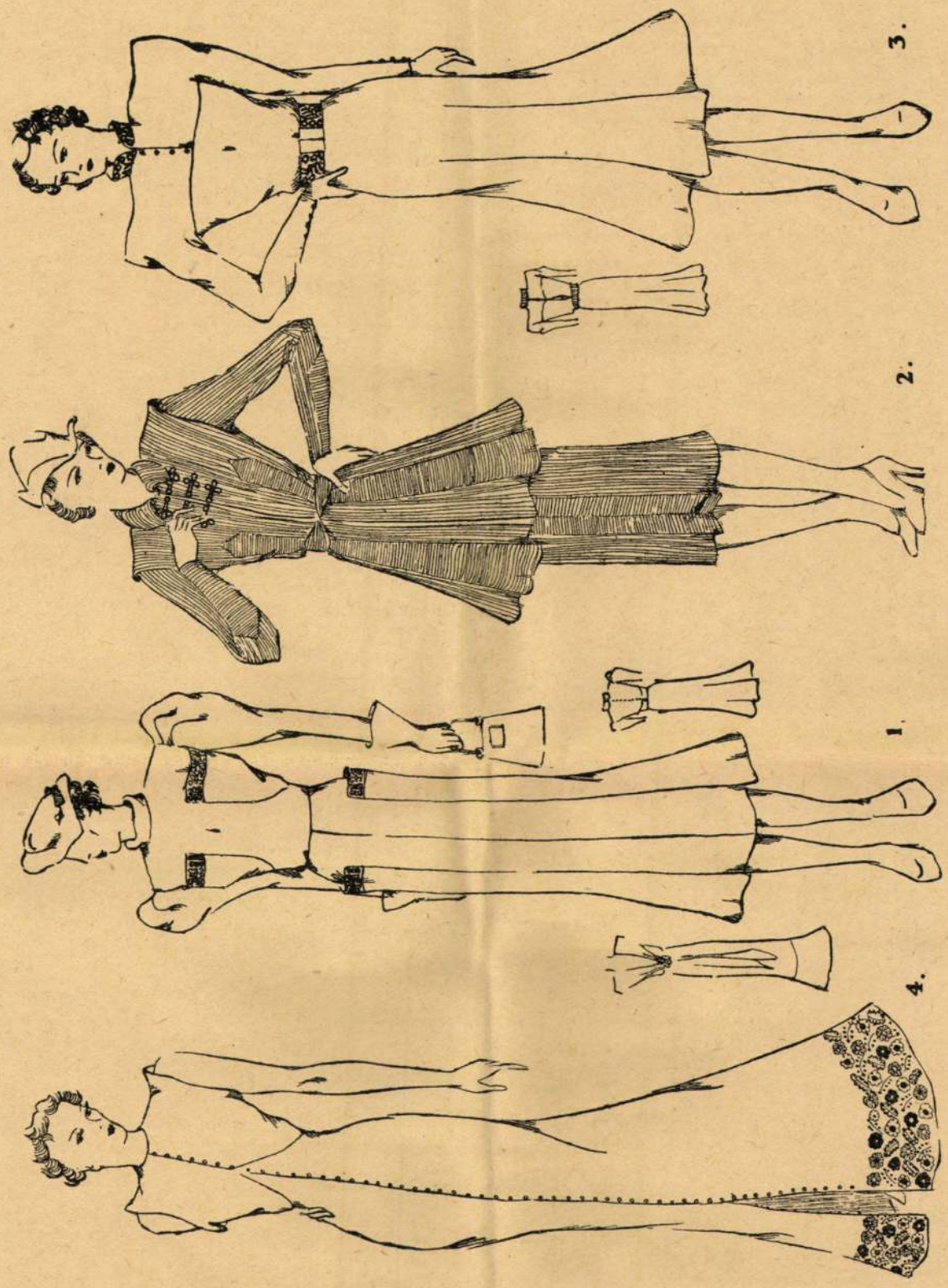

Őszi magyaros ruhák. Cserny Katalin terve.

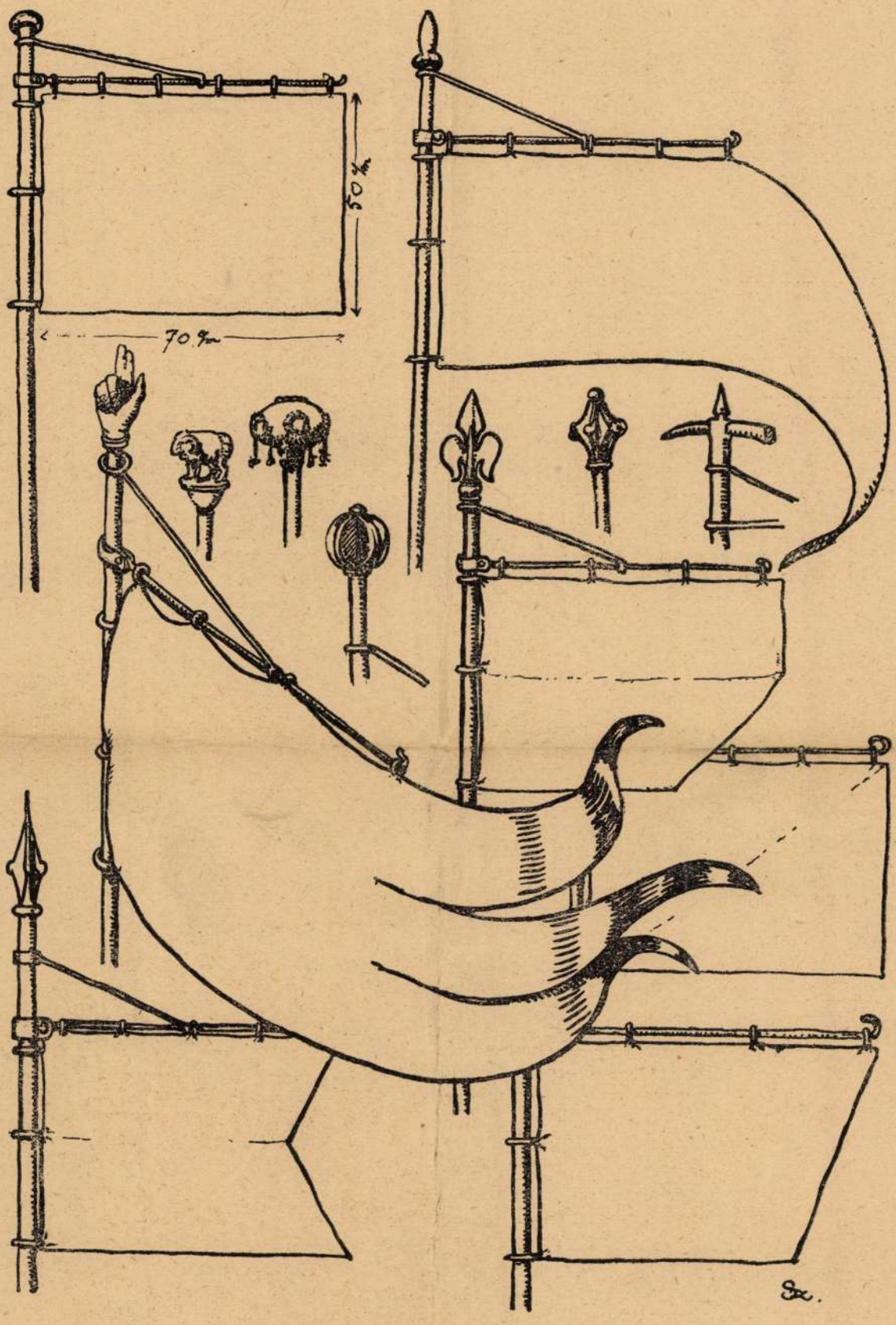

Felvonulási zászlók formái.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Spolarich László. 24.557. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (Felelős: Thiering Richárd.)

NAGYRÉDEI NŐI VISELETRŐL

A Mátra aljában, Gyöngyöshöz pár kilométerre, vonattól, főműúttól távol épült Nagyréde nagyközség. Lakosai szín magyarok, akik a Felföld legnagyobb néprajzi csoportjához, a palócsághoz tartoznak.

Tekintettel arra, hogy a Muskátliban már több palócsághoz tartozó falu viseletével foglalkozó ismertetés jelent meg, ezért Nagyrédét most csak vázlatosan ismertetem.

Első pillantásra feltűnik a hasonlóság a már többször tárgyalt Boldog község viseletével. A nők alsóruhája, félinge, felső szoknyái, vállkendői csak itt-ott mutatnak tüzetes megfigyelés után formában, illetve viselési módban ettől eltéréseket. A nők fejviselete is hasonló, ha nem is teljesen megegyező. A lányok símán hátra fésülik a hajukat, tarkón nagy szalaggal megkötik s fonják. Idősebb asszonyok tanusága szerint Rédén is megvolt, de már letűnt, az a régi hajválasztási mód, ami Boldogon még most is szokásos; t. i. a homlokközéptől a fejtetőre s fültől át fülig futó választék. A rédei menyasszony is nagy fehér „kecele"-t köt, derekára pedig „míder"-t, ami azonban náluk nem olyan öltözetdarabot jelöl, mint a városban. A míder nem egyéb, mint a derekukon körülfutó vastagabb papírra kifeszített, rózsás szalag.

A menyasszony fejdísze több részből áll. A fültől futó fonatok a tarkó felett keresztezik egymást, erre jön a kb. 10 cm átmérőjű karika, amit ők „pártá"-nak neveznek; ennek a felső szélére erősítik a viaszvirág-díszt és az alsó ívre gazdag csokorba a szalagokat, amiknek a vége a vállkendő lógó csücskéig leér. Úgy erősítik fel a tüllfátyolt, hogy a viaszkoszorú a homloknál szabadon marad.

A fiatal asszony 2—3 évig itt is díszes „csipkés főkötő"-t visel (2. kép), azonban éppen úgy, mint Boldogon, csak ünnepre, vagy mulatságra teheti fel ezt a kis díszes konytfedő tokot.

Az asszonyok fésülködési módja (3. kép) kissé elüt a boldogitól. Homlokközéptől tarkóig egy választékkal két mezőre osztják a fejet. Vakszemtől 3 ágból fonatot készítenek, melyet úgy vezetnek hátrafelé a fülön át, hogy a „fil-pittye" kinézzen. Tarkón keresztezi egymást a két fonat (ezt hajtűvel meg is erősítik) s a fonatok végébe erősített madzaggal a fejtetőn összeerősítik koszorúba. Nagyon szorosan lekötik fehér, majd ezt „hátrakötő" piros kendővel úgy, hogy a fehérből homloknál egy ici-pici szél kivillanjon (1. kép). A tarkón „lapos görcs"-re kötik és a megkötés csücskét visszanyomják, hogy szépen elálljon (3. kép). A közölt felvételeken jól látható, hogy úgy kötik fel a kendőt, hogy a fülön átfutó két sötét fonat szabadon marad és a szép formájú arcoknak s nevető szemeknek finom keretet ád.

ÚJVÁRINÉ KERÉKGYÁRTÓ ADRIENNE

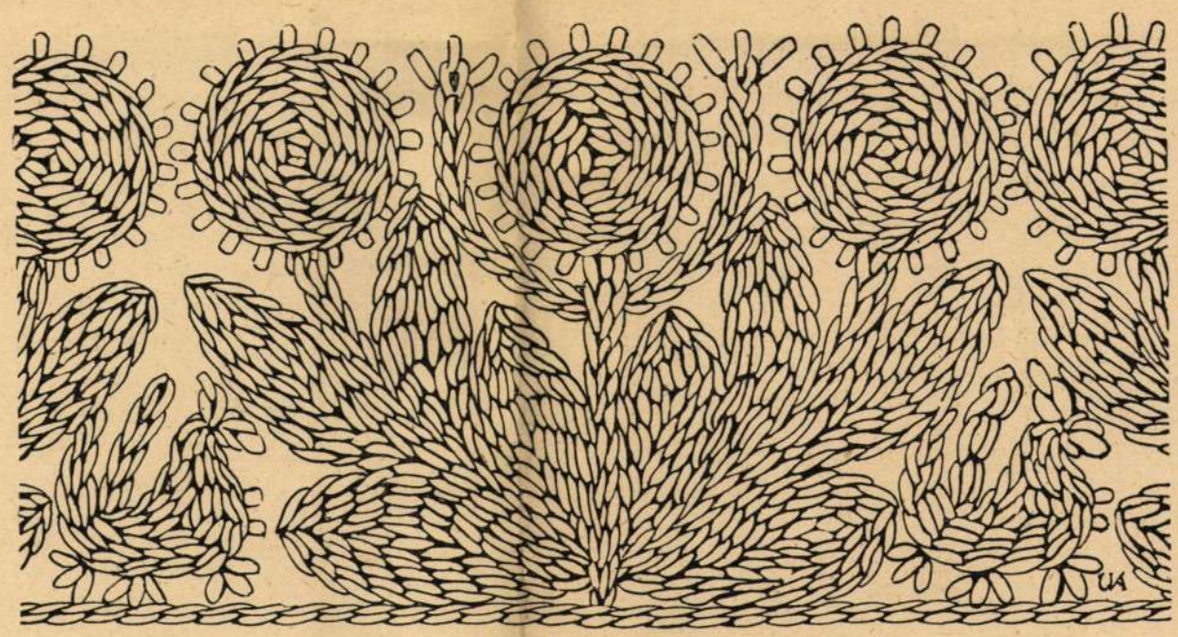

Mezőségi vőfélykendő széldísze. Készíthető vörös fejtővel vagy Mez Volga-fonallal.
U. Kerékgyártó Adrienne gyüjtése és másolása.

Csernyi Katalin: A „nagy divat“ figyelembevételével készült magyaros ruhavázlatok. Leírás a 44. oldalon.

Csernyi Katalin
1936. 3. 27.

Ø Cserny Lajos

iparművész (?)

Fővárosi Lapok 1896. máj. 4., 4-6. o.
(A király a kiállításon. A történelmi kiállításban.)

Kalmán

Csorny Márton

Magyar Iparművészet az
ezredforduló 2003
151-l.

Deviation from the schedule: none

Extraordinary resource requirements

Participants from the Dept. for Pharm

researchers: Dr. Sándor Mészáros. Dr.

assistants: Erzsébet Varga, Judit Virág

Budapest, ~~November~~ December 7~~3~~, 20

Dr. Sándor Mészáros

Dr. Éva Hajdó

Márai írja valahol a naplójában (1945–46), hogy vannak *egzisztenciális jelentőségű* művek, életművek, és vannak olyanok, amelyek bármennyire szépek, fontosak, igazából *csupán* díszítő szerepűek; tehát az életünket, létünket, nemzeti voltunkat, emberi lényegünket alapvetően befolyásoló, meghatározó művek és olyanok, amelyek szebbé, elviselhetőbbé teszik az életet, a világot, ámde voltaképpen pótolhatók, behelyettesíthetők, azaz nem egzisztenciális fontosságúak: nem többek művészetnél (ami persze önmagában is igen sokat jelent).

Hasonló következtetésre jutott Derkovits helyét, jelentőségét vizsgálva egy 1969-es írásában Fülep Lajos is, aki itt világtörténeti perspektívába állítva fejtette ki a művészet egzisztencialitásának egész kérdéskörét. Ami „problémát" okoz, az az elmélet és a kifejtés logikájából következő alábbi megállapítás: „Derkovits a szocializmus művésze; a szocializmus világtörténeti jelentőségű és az egész emberi létet módosító történeti mozgás; ez objektív tény, amit nem alterál, hogy a szocializmus kell-e valakinek vagy nem; nyilvánvaló, hogy a szocializmust magát és vele együtt, ami őt reprezentálja, csak világtörténeti perspektívában és az egész emberi lét dimenziójában lehet jelentőségéhez és funkciójához mérten látni; Derkovits a szocializmust reprezentálja, azonos vele, minden, ami a szocializmusra, őrá is vonatkozik."

A probléma természetesen nem Fülep tézisében van; a problémát az jelenti, hogy *minden*re, ami a kommunista eszmével, a szocializmus gondolatával összefügg, rávetül annak a rémisztő *szellemnek* az árnyéka (nemcsak nálunk, de nálunk talán különösen), amely – a százhét ifjú szociológus forradalmár, Marx–Engels Kommunista Kiáltványában foglaltak szerint –, a tizenkilencedik század derekán bejárta Európát. Ez a szellem ma is kísért, ettől a szellemtől ma is riadoznak, hiába a szelleműzés, hiába minden tudomány. A történelem pedig megállíthatatlan, a pusztító-teremtő természeti-társadalmi mozgások kivédhetetlenek. Ezeknek a hatalmas mozgásoknak, változásoknak hiába is keresnénk a felelőseit.

A XIX. század a nagy társadalomformáló, társadalomátalakító eszmék megfogalmazásának, a nagy illúzióknak a százada volt; lenyűgöző irodalma, zenéje, művészete is ennek a szolgálatában állt; és ezekből ma is bőven merítünk, sőt, szellemi táplálékunk legjavát talán éppen ezek teszik ma is. A fortyogó társadalmi valóság és az írói fantázia szülte XIX. századi hősök ma is velünk élnek, az áradó szimfóniák, a szépséget, optimizmust sugárzó festészet, szobrászat remekei ma is lenyűgöznek bennünket.

Minderre igen nagy szükségünk is van; nem az illúziók táplálása, új álmok szövögetése érdekében, hanem éppen a teljes illúzióvesztés, a totális kijózanodás miatt, amit viszont a XX. század hozott számunkra. Ma már tudja az emberiség, hogy álmokat kergetett, hogy mérhetetlen véráldozatokkal járó, minden bizonnyal kikerülhetetlen, ám hiábavaló kísérletekbe bocsátkozott, ugyanakkor – gondoljunk bele – ma is Beethoven–Schiller zenéje, szavai hangzanak el legünnepélyesebb pillanatainkban: „Alle Menschen werden Brüder" – testvér lesz minden ember!... Tudjuk pedig, hogy az emberiség összességében nem képes a testvériségre, csakis a káin–ábeli viszonyra, hogy sose lesz teljes a szabadság, az egyenlőség, soha nem érjük el a Kánaánt, soha nem tudjuk megvalósítani az örök békét. Tudjuk és mégis: erre, ezekre kell törekedni, hogy ez a földi élet valahogy elviselhető, s olykor talán boldogító is lehessen.

Kérdés ezek után, hogy érvényesnek tekintjük-e Fülep meghatározását, a *szocialista* minősítést Derkovits – és persze más, hozzá hasonló kvalitású és törekvésű művész esetében: úgy gondolom, az általa bővebben kifejtett marxi gondolat értelmében – mely szerint a szocializmus *végső célja*, értelme azonos az egész emberiség végső céljával – feltétlenül.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni azonban azt a tényt, hogy a szocialista művészet fogalma, Fülep – és nyomában mások – minden igyekezete ellenére nálunk igencsak homályossá vált; korántsem a rendszerváltással kezdődően, hanem már mintegy félszázaddal korábbról datálódóan. A „Szocialista Képzőművészek Csoportja" történetének első, 1952-es feldolgozásával és publikálásával Németh Lajos indította el azt a lavinát, ami azután évtizedeken át továbbgördülve maga alá temette a lényeget, megnehezítve, késleltetve a tiszta értelmezést, végeredményben elmosva a határokat művészet és agitáció között. A szocialista művészcsoport és az egész kérdéskör túlreprezentációja következtében fölhígult, kiüresedett, mi több *nyomasztóvá vált* ez a meghatározás a művészeti élet és a szaktudomány, de a széles közvélemény előtt is.

Bármennyire igaz is tehát Fülep végkövetkeztetése, Derkovits szocialista minősítése, a fentebb jelzett problémák miatt ennek alkalmazása során megfontoltság, sőt némi óvatosság ajánlatos; nem muszáj lengetni a vörös posztót; annál kevésbé, mert hiszen ha egzisztenciális jelentőségű életműről beszélünk, voltaképpen ugyanazt állítjuk: Derkovits a kor magyar és egyetemes festészetének legnagyobbjai közé tartozik.

Ehhez képest pedig nincs egészen a helyén sem a köztudatban, sem a kutatásban, sem a könyvkiadásban, sem a kiállításpolitikában, egyáltalán életművének, emlékének ápolásában. A festő születésének századik évfordulóján a szülővárosában sikerült ugyan létrehozni egy hozzá méltó, műveit a kortársaié között bemutató tárlatot, emléktáblát is avattunk Budapesten, a Hunyadi téri lakás házfalán, az idei, halálának hetvenedik, születésének száztizedik évfordulója viszont már észrevétlenül, teljes némaságban múlott el.

Hasonló különösségeket sorolhatunk képzőművészetünk két másik, Derkovitscsal megegyező kvalitású és jelentőségű óriása, Ferenczy Béni és Mészáros László esetében is.

Cserny Márton munkája

KONTHA SÁNDOR:

A szellem árnyéka

Ferenczy a Horthy-korszakban „bolsevikinek", a Rákosi-érában polgárinak számított, aztán hol ennek, hol annak; valami ürügy, vagy inkább ki nem mondott hátsó gondolat megléte mindig gyanítható, ha róla van szó. Kimeríthetetlenül gazdag és sokoldalú életműve még igen sok meglepetést tartogat a jövő számára. A jelen ugyanis nemigen tud mit kezdeni vele, nem is nagyon akar jól gazdálkodni ezzel. Nincs mód itt bővebb fejtegetésre, így csupán egy friss példát említek vele kapcsolatban: A *Szerelmespár* című, Ferenczy életművében kivételesen jelentős, szokatlanul nagy méretű, 1918-ban készült dombormű esetét. Ezt, állapotára, veszélyeztetettségére való tekintettel bronzba kellene önteni, és persze mielőbb a nyilvánosság elé bocsátani. Noha több mint negyven éve hever a Nemzeti Galéria raktárában, erre soha nem volt, és ma sincs pénz. Ki hiheti ezt el? Két év óta ez az „ügy" minden fórumot megjárt már, érdeklődéssel várhatjuk a további fejleményeket.

Derkovits, Ferenczy Béni és Mészáros korában, és éppen a legjobbak, a legtöbbre hivatottak esetében nem beszélhetünk kiteljesedett életművekről. A kiéleződött társadalmi-politikai helyzet, a rendszer elvárásai, a szegénység etc., az egyéni sorsok mindezektől függő alakulása mind-mind ellene dolgozott ennek. Vannak viszont vitathatatlan (helyesbítek: vitatható, ha valaki éppen vitatni akarja), korokon, korszakokon túlnövő, egyetemes és örök értéket reprezentáló remekművek.

Ilyen – kevés más között – Mészáros László *Tékozló fiú*ja. Ennek a szobornak a jelentőségét már a kortársak legjobbjai is fölismerték. Kivételes szerencse (más, hasonlóan nagyszabású, de időközben megsemmisült szobrának sorsát tekintve különösen), hogy a Szépművészeti Múzeum kiváló művészettörténészének, Hoffmann Editnek és a múzeum nem kevésbé kiváló igazgatójának, Petrovics Eleknek köszönhetően az állam azon melegében megvásárolta és bronzba öntötte ezt a szobrot. A kritika a legmagasabb elismeréssel fogadta a művet. Volt aki azt írta, hogy ez a szobor – fölnagyítva – az ország, a magyarság szimbóluma lehetne, hasonlóan ahhoz, ahogy például a svédeké Milles szárnyaló Napénekese.

A szobrot nem kell fölnagyítani, az így is sokértelmű szimbóluma a magyarságnak. Állítsuk képzeletben a Szépművészeti Múzeumban látható Rodin-mű, az *Érckor*, és Meunier *Tékozló fiú* című kompozíciója mellé: ugyanaz a kvalitás, ugyanaz a meggyőző erő és érzelmi telítettség. És Mészáros mindössze huszonöt esztendős volt ennek a szobornak a megalkotásakor. A *Tékozló fiú* egy zseniális alkotó párját ritkító remekműve: bűnbánat és megbocsátás, a lélek dúltsága és megnyugvása, földhözkötöttség és emelkedettség sűrűsödik a megragadott pillanatban, a tökéletes harmónia és katarzis érzését keltve a szemlélőben.

A harminchárom éves korában a sztálini terror áldozatául esett Mészáros a jövő esztendőben lenne száz esztendős; éppen mint József Attila, akivel, meggyőződésem, noha tudom, hogy ez igen nagy szó: a maga területén egyenrangú; ugyanúgy, ahogy Derkovitscsal is. (Hogy ezt ma bizonygatni kell – nem fogom –, annak egyebek között az irodalomtudomány és művészettörténet helyzetének, szervezettségének, irányítottságának totális különbsége az oka. Az utóbbi meglátásom szerint – a kétségkívül látványos, főleg kiállításokban mutatkozó eredmények ellenére – a züllöttség és anarchia állapotában van.)

Már két esztendővel ezelőtt – amikor a József Attila-évfordulót előkészítő bizottság megalakulásáról hallottam –, a kulturális miniszternek írott levelemben fölhívtam a figyelmet a Mészáros-centenáriumra, s ezt megismételtem a következő évben, a következő miniszternek címezve is. Az illetékes főosztály válaszából – mert nagyon szép – idézek néhány sort: „A Magyar Nemzeti Galéria 1980-ban rendezte meg Mészáros László születésének 75. évfordulója tiszteletére a művész életmű-kiállítását. A kutatás azóta nem hozott felszínre, nem mutatott fel olyan áttörő eredményeket, amelyek indokolttá tennék egy újbóli kiállítás megrendezését. Ám bízunk abban, hogy 2005-ben számos, az eseményhez kapcsolódó kiállítás, megemlékezés, konferencia kerül megrendezésre, ha nem is egy életmű-kiállítás formájában és nem a Magyar Nemzeti Galériában."

Íme, a rémisztő szellem sötét árnyéka!

Még hogy a huszonöt évvel ezelőtti, helyesbítsünk: *emlékkiállítás* óta nem történt semmi! Csak éppen átrendeződött a világ; felnőtt egy új generáció; kiderült, hogy a szobrászt még letartóztatása évében, 1938-ban kivégezték (korábban Kolimáról tudtunk), restaurálták végre az *Ismeretlen ló* pusztulásnak indult szobrát (hogy miért késik a kilátásba helyezett köztéri elhelyezése, az persze kérdés); hál' istennek bronzba öntöttek néhány remek szobrot (az *Álló parasztfiút* és a *Primavera Italiana*-t). Tényleg semmi nem történt, ami indokolná?

Maradjunk ennyiben. Ami a művészettörténet ilyen-olyan meghatározásait, értelmezéseit illeti, azok azért – lássuk be – nem egyebek vagy alig többek puszta szónál; a művekről, a nagy művekről különösen, leperegnek; és a lényegükhöz igazából nem is férnek hozzá. A művek maradnak, amik voltak. Bízzunk abban, hogy Derkovits, Ferenczy Béni és Mészáros László művei – és minden más jelentős, netán *egzisztenciális jelentőségű* mű legalább a jelen állapotában megőrződik, „nem hasad tovább", s majd egy jobb utókor (lám, az alig indokolható optimizmus) több figyelmet szentel számukra, s többet is merít belőlük.

Mi is lenne velünk, ha minden rendben menne, minden kitűzött célunkat elérnénk? Akkor nyilván már csak a nagy semmi következne.

ÉS 2004. aug. 20.

GIERNY MÁRTON

Cserny Vilmos

Közös tárlaton szerepelnek a puszta-
szab lcsi gimnáziumban

Magyar Hirlap 1981/4/3/11

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726
1982 OKI 16

MAGYAR HÍRLAP

CS

1071

Csernyák István grafikája

CSERNYÁK ISTVÁN

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Csernyák István

NÉPSZAVA

1964 JUN 13.

Díszablak színes üvegcsepp-mozaikból

Az Országos Szakipari Vállalat üvegfestő műtermében Csernyák István iparművész érdekes díszítési eljárást dolgozott ki. Matt felületű üvegtáblára cseppformájú színes üvegszemcséket ragaszt és mozaikszerű képeket mintáz. Ezzel az eljárással gazdagabb művészi formákat lehet kialakítani, mint az ólomkeretbe foglalt hagyományos színes ablakokkal.

1027

sa lesz. A város termelőszövetkezetei máris telepítik az új piacot biztosító hűtőház ellátására a zöldséget, gyümölcsöt... Egyébként a hűtőház újabb 500 munkaalkalmat jelent, többségében nők számára.

Szinte nem is lehet úgy elindulni a városból ki-

Csernyák István sparmüvész

hat felületű üveglábláza
csepp formája nincs üveglemezek
két ragaszt, és mozaikszerű
hatást és el.

Nagymaros, 1964, jun. 13., 4 old.

Csernyák István ipazmüzése

Képalàisàstan emlitve a vàci-utcai halapszalon kezàmia falidize.

1965. dec. 22. Kisakat

Csernyák István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 1.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUN 12

DUNAÚJVÁROS

1004

□ **Csernyák István iparművész** érdekes díszítési eljárást dolgozott ki, amely két ősi módszernek, az ólomüveg-ablak és a mozaik készítésének sajátos ötvözete. Az új eljárással matt felületű üvegtáblára csepp-formájú színes üvegszemcséket ragasztanak és mozaik-szerű képeket mintáznak. Ezzel gazdagabb művészeti formákat lehet kialakítani, mint az ólomkeretbe foglalt hagyományos színes ablakokkal. Az ősi mozaiknál is változatosabb az új módszer, mert a gyöngyszerű felületű üvegmozaik átlátszó, s így a fénytörés fizikai jelensége egy újabb kompozíciós eszköz a művész kezében.

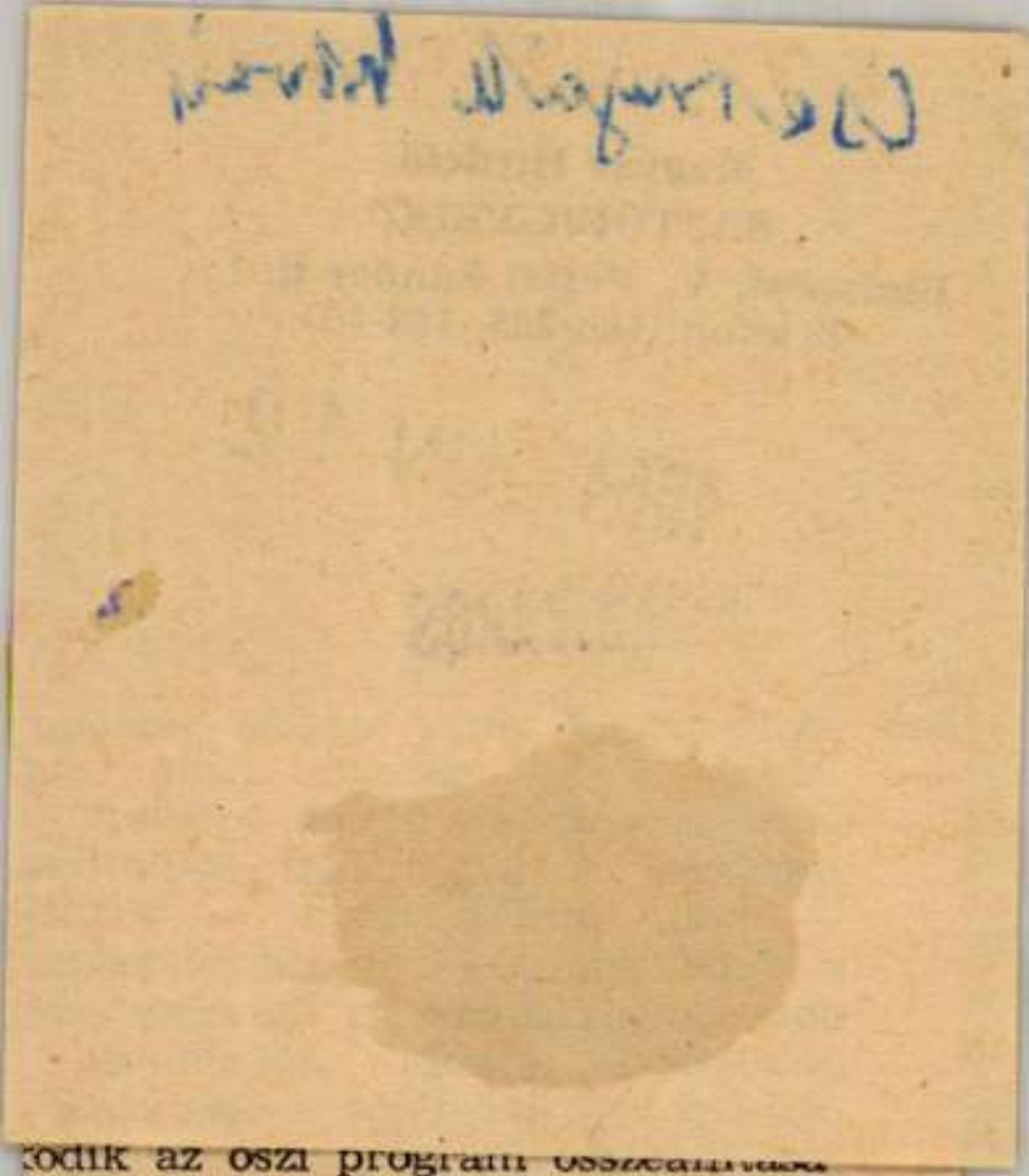

ódik az őszi program összeállítása
ól is.

Nics János, a tanácstagokat patro-
áló munkacsoport tevékenységéről,
Népfront aktivisták és a tanácsta-
ok közötti együttműködés jelentősé-
éről beszélt. A cél az, hogy a kör-
eti elnökségek és a körzeti munka-
soportok az ottani tanácstagokkal a
egszorosabb kapcsolatot vegyék fel,
mi nem minden esetben sikerül. A
negtisztelő közéleti munkát vállalt
s mégsem dolgozó tanácstagokat a
unkacsoportok meghívják vagy

A
kér
hog
dun
kat,
Mir
és
ezz
kói
irár
pes
tal

Csernyák István, festő MDK

Mozaikképet készít a szolnoki új munkásszálló díszítésére.

–: Nyolcvannégy képzőművész készít új alkotásokat nagy ipari városoknak, vidéki iskoláknak

Népszabadság, Bp. 1959. júl. 3. 8.1

MDK

Csernyák István

mozaikképe disziti a szolnoki uj munkás-szállót.

Hogy szépek legyenek épületeink... Népszava 1959. jul. 3.

Csernyák István

Magyar Hirlap 1980/9/21/12

Csernyák István linómetszete

ingamozgásra emlékeztető magatartást tanúsítanak. Azokon, akik a politikai mozgalmakban, azok felfelé ívelő ágában, magas hő-

Csernyák István

A budapesti XI. Kőér bereki út 4 „Repülőgépes szolgálat Irányító épület" részére a művész mozaik falik épét készített.

— Köztéri munkák 1980-ban.
Művészet, 1981. február – 58. lap.

Csernyák Istvám

Csernyák István metszete

Magyar Hirlap 1980/9/14

Csernyák István

Megbízást kapott Csernyák István, hogy pillérbuckolat mozaikot bízatsen az Ananyák szakiszlet részére.

—: Közteri munkák.
Művészet, 1979. március – 47. lap.

Csernyák István

Megbízást kapott Csernyák István a Flórián téri Üzletközpont Édes-ségboltjában 2 db. tér elválasztó rács kivitelezésére.

— : Köztéri munkák

Művészet, 1976. december - 48. oldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-736

Csernyák István

MAGYAR HÍRLAP 1980 SEP 21

grafikus

1021

Csernyák István linómetszete

érvényűvé tegye a tudományos gondolkodást, még kevésbé arra, hogy helyzetünk elemzését kizárólagos joggal a marxizmust valló és alkalmazni is képes gondolkodók kezébe letéteményezze. *Mások* is gondolkodnak a „helyzetről".

Nem kevés történelmi előzménnyel bíró tendenciára hívják fel a figyelmünket a napjainkban is folyó közéleti viták. Mondhatni úgy is, törvényszerű magatartásmintákra. A pánikreakció egyik megjelenési formája azokon fedezhető fel, akik sajátos tudatállapotban lelédzve *ingamozgásra emlékeztető* magatartást tanúsítanak. Azokon, akik a politikai mozgalmakban, azok felfelé ívelő ágában, magas hő-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 237-748, 340-726

Csernyák István,
grafikus

MAGYAR HÍRLAP

1980 SEP 14

1021

Csernyák István metszete

ki a magyar művelődéstörténetbő
például a *Képes Krónika* néhány
miniatúrája —, jó részük azon-
ban új, vagy kevéssé ismert, a
mondanivalóhoz jól illeszkedő
kép. Ugyanezt mondhatjuk a ti-
zenhat szép kiállítású, színes táb-
láról is. *(Gondolat)*

Kelecsényi Gábo

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefonok: 337-742, 340-726

Csernyák István, grafikus

MAGYAR HÍRLAP

1982 JUN 12

1021

Csernyák István metszete

mi „köztes" életünk, a ma negyvenöt és ötvenöt évesek önmaguk történelmi helyzetét eddig soha ki nem mondó nemzedéke. A példákra figyeltünk, majd belecsöppentünk egy egészen másfajta jelenbe. Iedeje végre a saját jellegzetességünket is kimondani, saját történelmi szerepünket is felmérni. Csoóri mostani elmélkedései során saját életének eddig háttérben tartott jellemzőit veszi számba. *Személyes azonosság-tudatát* teljesíti ki ezzel, és egyben egy nemzedék eszmélését is elindíthatja. *(Magvető)*

Kabdebó Lóránt

Csernyánszky Gábor, építén

L: Ettér Tihón

– követségi kirch

Magyar Építőművészet, Bp. 1983

10-12

83/4

Csernyánszky Gábor, építén

L: Harmos Zoltán

– Tervpályázat

3-7.

Magyar

Építőművészet, Pr. 1983

83/4

Csernyászky Gábor, építész.

L. Forkasdy Z.

– követségi kirch

6.

Magyar Építőművészet Bp. 1983

83/3

Csernyánszky Gábor, építész
a MESZ Mesteriskolája VIII. ciklusának hallgatói:

Csernyánszky Gábor (1955, Tolna) BME Építészmérnöki Kar, 1979.

Magyar Építőművészet, 1979, 1-2 szám, 2-old.

Csernyánszky Mária művészet és textiltörténész: Magyar szenesszínsz fogapok olasz hímzési miseruhában.

5.) Folytatás.

5. A bártfai miseruha háta, 1520 körül.

Művészettörténeti Értesítő, 19.5. XXXIV. évf. 3–4 szám, 148–ott.

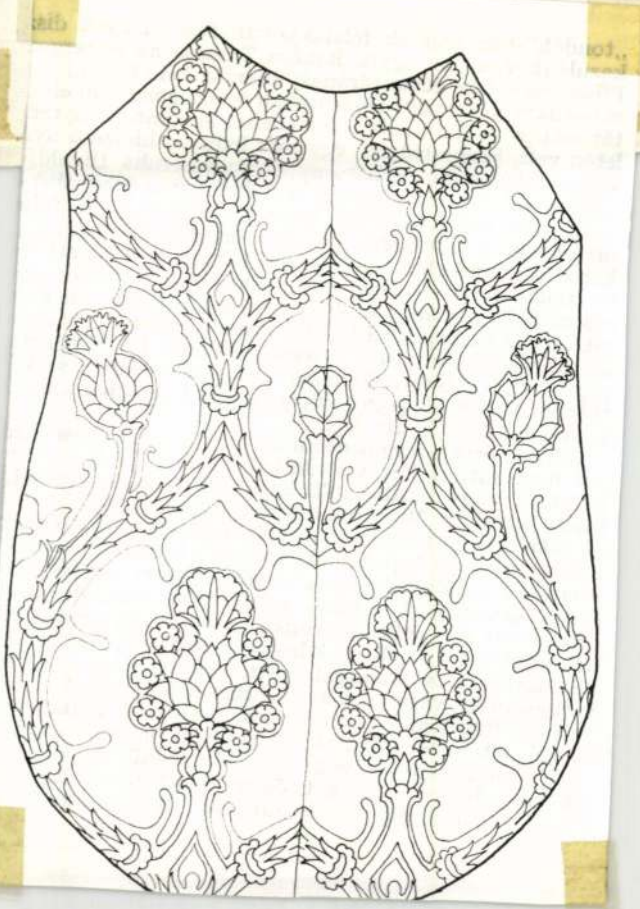

letén volt, Szepes[illegible]
kereszttel ékes remek, bársonybrokát miseruha. [illegible]
szerint a hosszanti részen 4 medaillonban a Megváltó
a magyar szent királyok vannak ábrázolva, de telje
biztonsággal csak Szent László azonosítható közülük.
karokon szerinte két angyal, de leginkább az Annuntiati
ez Itáliában így törvényszerű. Itáliában ez a tondós hín
zés már a 15. század utolsó negyedében is kedvelt leh
tett. Saját szemünkkel láttuk a római Szent Péter Baz
lika kincstárában a két Rovere pápának, IV. Sixtusna
(1471—1484) és II. Gyulának, a „Szent Péter széké
trónoló Marsnak" (1503—1513) szarkofágjaikból kieme
kazuláin a tondós hímzést.

Visszatérve a fragmentum bársonyára, összehasonlítá
sul megemlítünk két hasonló jellegű eredeti bársonybro
kátot. A nagy textil-publikációkban hozzájuk hasonló
hiába keresünk. Mintájuk egyszerű, gyakori, kisebb elté
résekkel sokáig forgalomban volt, nem elég mutatós err
a célra. Viszont éppen ez az erénye a hímzéssel ellátott
sacrális használatban. Sima bársony alapon karéjos, réte
gesen kiemelkedő, azonos színű palmettákban aran
brosírozott ún. gránátalmadísz, gyakrabban azonos, rit
kábban kétféle rajzban. A hegyes-ovális mezőket képez
rácsszerkezet is arannyal szőtt, elég keskeny, leveles
virágos füzér, vagy csak apró tüskés ágfonadék. Az össze
vetésnél figyelembe kell vennünk a szövés és a márvány
faragás eltérő technikáját. Az elsőként említett anyag
bártfai múzeumban van: egy hímzésétől megfosztot
miseruha hátlapjának két összevarrott része. A brosí
rozott középdíszek azonos rajzúak, az osztórács levél

Csernyánszky Mária, művészet- és textiltörténész: Magyar reneszánsz főpapok olasz hímzésű ~~ruhai~~ miseruhában. 4.) Folytatás.

4. Fejérkövy István nyitrai püspök sírköve, 1588.
Nyitra, Székesegyház. |repr.|

6. A bártfai miseruha bársonyának mustrája. |repr.|

Művészettörténeti Értesítő, 1985. XXXIV. évf. 3-4 szám, 148 {old. 149-}.

Csemyánszky Mária, művészettörténén: Magyar reneszánsz főpapok olasz hímzésű miserukában. 3. Folytatás.

3. Egerváry Briccius tinini püspök sírköve, 1515. Egervár, rk. plébániatemplom

Művészettörténeti értesítő, 1985. XXXIV. évf. 3-4. szám, 144-old.

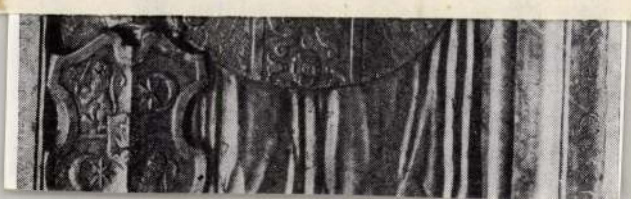

Csemyánszky Mária, művészet- és testtörténész: Magyar reneszánsz főpapok olaszhímzésű miseruhában.
2.) Folytatás.

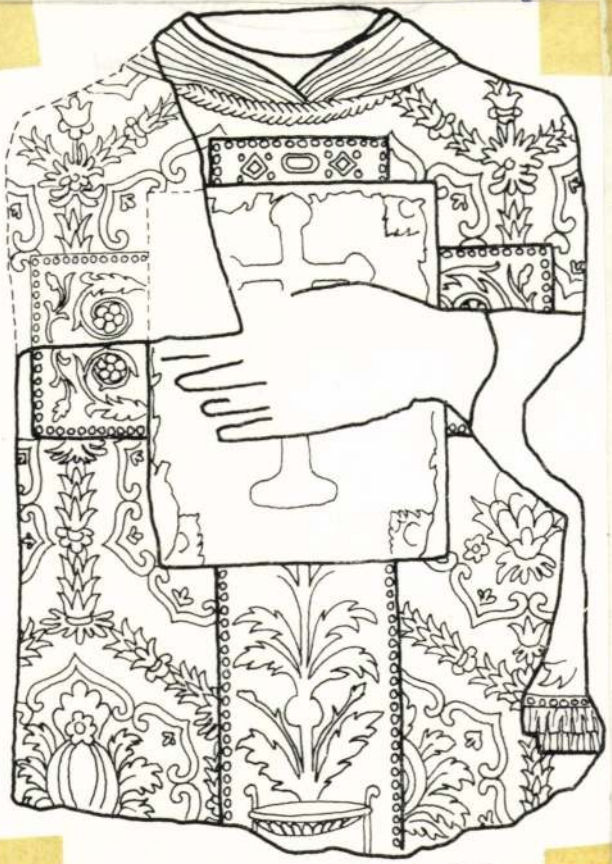

2. Főpap sírkövének töredéke a budai várból, 1510—20 körül. A miseruha hímzésének és bársonyának rajza

Művészettörténeti Értesítő, 1985, XXXIV. évf. 3-4 szám, 144-ott.

Csemyánszky Mária, művészettörténész: Magyar reneszánsz főpapok alakos kimzésű mísenehalom.
1) Fényfotos.

1. Főpap sírkövének töredéke a budai várból, 1510—20 körül.

Budapest, Budapesti Történeti Múzeum

Művészettörténeti Értesítő, 1985. XXX. kötet 3-4. szám 146-ok

MAGYAR RENESZÁNSZ FŐPAPOK OLASZ HÍMZÉSŰ MISERUHÁBAN

pokkal ezelőtt megdöbbenéssel értesültünk Zol-
ző váratlan haláláról, a leggazdagabb, művé-
örténeti szempontból egyaránt páratlan közép-
ortemető felfedezőjének és feltárójának távozá-
elbecsülhetetlen lelet mellett a szórványosan elő-
t is szerető gondossággal ismertette. A Művé-
neti Értesítő 1975. évfolyamában (pp. 255—
özépkori budai figurálisok" címen nyújt beszá-
ekről a változatos darabokról. E sorok írója
textil-történészt — az a főpapi sírkőtöredék
különösen, amelyet az Esterházy-palota feltá-
falazóként" talált és mentett meg. Ilyen élethű
a a miseruha bársonyának és a rajta levő hím-
sztnek a hiánytalan reneszánsz síremlékek kö-
gnagyobb ritkaság. Jelen esetben azzal a furcsa
l állunk szemben, hogy míg a töredék nagyon
s helyenként megzúzott, addig az épeken több-
kopások vannak. Ezen viszont nincsenek, és
dményeként a faragás a maga eredeti frissesé-
vezhető. Zolnay nem találta elég plasztikusnak
és úgy vélte, hogy a mester a textíliák aprólékos
sával ellensúlyozta ezt a hiányosságot. Valóban,
annyira foglalkoztatja ez a gazdagság, hogy
etleges műhibákról elterelődik a figyelmünk.
edék a gyakoribb főpapi síremlék-típushoz tar-
hoz az egész alakos sémához, amelyen egyik
könyvvel, másikban pásztorbottal jelenik meg a
rája. Ez az alapforma a 15. század második
ívósan tartotta magát.[1] A fokozatosan realisz-
á váló, portrészerű fejek, az öltözetek és egyéb
k díszítésének a későgótikából a reneszánsz
való egyre hangsúlyosabb igazodása, a feliratok
betűi: ezek a fejlődés irányának ismérvei. Az
azonban megmarad.
emlékeknél a megrendelőnek domináns szerepe
bnyire már jó előre megcsináltatják antiqua
ha terjedelmes felirattal, sőt azzal az évszámmal,
nlékmű elkészülésének és nem az elhalálozásnak
a. Egerváry Briccius tinini címzetes püspök
egervári sírkövén 1515,[2] Fehérkövy István
üspökén 1588 (a nyitrai székesegyházban).[3]
y 1596-ban hunyt el; még megérte esztergomi
való kinevezését, de székét már nem foglalta el,
k nagyon rövid ideig töltötte be. Utóda Kutassy
t. Ezt a két emlékművet — amelyek az itáliai
viselői: a karok egymást keresztezve nyugosz-
ten, semmi aktív szerepük nincs — azért válasz-
a síremlékek dátumának megvilágítására, mert
tum öltözetének egyes részeivel szoros rokonsá-
tnak.
ékünkön a főpap saját miseruhájában van ábrá-
helyet megörökíttetni kívánt, de biztosan nem
nették el. Megőrzött kazuláinkon ornamentális
z hímzés csak a 17. századból ismeretes. Hé-
fontosságú tehát ez a különlegesen szép, dom-
z gyöngyhímzés, ámbár csak kevés látszik belő-
zítése nagyjából megkísérelhető. Legalul meg-
vása kihajló, gerezdes nyakrészét, ebből emel-

könyv sokat eltakar, sajnálatosan a kereszt metszési pontját is. Így nehéz elképzelni, hogy ez a naturalisztikus díszítés hogyan szelídült rozettát körülvevő, stilizált, elegáns indává a vízszintes karokon. A bal oldalon alul, a jobbon felül, bár töredékesen, megmaradt annyi belőle, hogy egy kis képzelőerővel rekonstruálhatjuk ezt a spirális reneszánsz indamotívumot, amely későbbi egyházi és világi hímzéseink fontos, gyakori elemének forrása.[4] A keresztet nagy igazgyöngyök szegélyezik.[5] A könyv fölötti részén a mértani jellegű drágaköves zárósáv az ünnepi kazula anyagi értékét is növeli.

A lóherés szárú talpas kereszttel együtt könyvet tartó roncsolt kéz liturgikus kesztyűt visel. A kézfejen levő karéjos keretű ovális ékítmény hívja fel rá a figyelmünket. Ujjait gyűrűk ékesítették. Az általunk ismert emlékeken még a hüvelykujjon is van gyűrű. Karjáról lecsüngő manipuluszának — a márvány hiányossága miatt — csak alsó része ismerhető fel finom kidolgozású rojtos végződésével.

Az ehhez a típushoz tartozó főpapi síremlékeken ilyen hatalmas méretű könyvet nem találtunk. Kihangsúlyozott jelentőséggel bír, ezt aláhúzza központi elhelyezése is. (Általában kissé oldalt és rézsútosan fogják. Vö. Oláh Miklós szép reneszánsz síremlékével a nagyszombati székesegyházban.[6]) Zolnaynak is feltűnt a sarokveretek finom kidolgozása. Ha fragmentumunk teljes nagyságában fennmarad, az a könyv uralkodó szerepén mit sem változtatott volna. Ez a kompozíció kizárja a nyaklánc alkalmazását, ami többnyire elmaradhatatlan kellék a rajta lógó éremmel, kereszttel stb., és egyúttal rangjelző attribútum is. Ne vesztegessük azonban az időt feladatunkhoz nem tartozó, megoldhatatlan kérdések feszegetésével.

A nyaknál a humerálé (vállkendő) vékony, éles redőkbe szedett, egymást keresztező két vége a miseruha kivágásába torkollik. Hasonló megoldást találunk Egerváry Briccius alakján, nála az alba (miseing) ujjai is ilyenek. A töredéken ez utóbbi nem szerepelhet, mivel a kesztyű és a kazula széle összeér. Az Egerváry-emlékmű miseruhájának keresztjét is reneszánsz hímzés borítja, látszik a két szár metszéspontja is. A váltakozó kis akanthusz- és rozettás virágok hosszanti és haránt irányú találkozása itt magától megoldódik. Feltűnő, hogy ennél a kereszt felső szára mennyire rövid, míg a miénken arányosabb.

Elemzésünk végére hagytuk a miseruha remekül kidolgozott pompás bársonyát. Mintája annyira hasonlít a nyitrai püspökön levőhöz, hogy szinte azonosnak tűnik azzal. Aprólékos vizsgálattal rájövünk, hogy a fragmentum szobrásza igényesebb volt és a karéjos bársony palmettákba soronként váltakozó kétféle gyümölcsdíszt helyezett, az egyikbe gránátalmát, a másikba gerezdes, pikkelyes articsókát vagy ananászt. Fehérkövyén egyforma rajzú a palmetták belseje. A hegyes-ovális mezőket képező indarács megközelítően azonos mindkettőn.

Mielőtt egy-két, összehasonlításra alkalmas eredeti bársonyt bemutatunk, néhány szót érdemes a püspök miseruhájának hímzéséről szólnunk. Ez az olasz gyakor-

Csernyeczky

MDK

A Zsolnay gyár főművei az épületdiszitésben:
Budapesti Iparművészeti Muzeum /Lechner/
" uj Műcsarnok /Schickedanz 1894-95/
A földalatti villamos megállóinak majolikái.
A Csernyeczky- és Lechner -féle budapesti épületek.
A budapest-kőbányai templom külső diszei szobrai és majolika fájansz oltárai/Lechner és Tandor./
Az erzsébetvárosi templom külső és belső kerámiái. /Steindl/
37.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Csernyánszky Mária, művészettörténész

A Magyar Nemzeti Galériában van kiállítva Schaár Erzsébet szobrászművész az Utca c. alkotása (Emlitve) – Csernyánszky Mária bányászta elő és hozta ide és részben rekonstruálta; ugyanis ez a mű Mindszenten volt kiállítva aztán darabjaira szétszedték és a művész visszahagyott rajzai és érdeti alaprajzai alapján kellett Budapesten rekonstruálni.

Láttuk, hallottuk

1983. VIII. 4. Petőfi 10.45 (Sz. M.)

G. G. Csernyavszkij

A Hajdusági Múzeumban gazdag gyűjteményt őriznek azokból a művekből, melyek e tájat szinte fellettároszák, mint a ~~[illegible]~~ művész alkotása is.

Székelyhidi Ágoston: Mozaik a Hajdúsági Nemzetközi Művészlettepről.
Hajdúbihari Napló, 1974. aug. 4.

CSERNYANSZKY Mária

ld. életéről:
Lovag Zsuzsa, Csefalvay Pál, Zádor Anna
írásait és Horváth Hilda által készített
bibliográfiáját

Ars Decorativa 13, 1993, 7-27. p.

CSERTÁN ISTVÁN, keramikus

A városlődi kőedénygyárban, minden bizonnyal, mint szakmunkás keramikus dolgozók névsora 1851-1950

CSERTÁN ISTVÁN, gyári munkás, 1943

Függelék, 298.old

MOLNÁR LÁSZLÓ: A városlődi kőedénygyár/1866-1950/ 275.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971 Veszprém, 1971

MDK

Csernyánszky Zoltán, festőm.

472.	Firenzei táj.	J.l.b.	Olf.
473.	Erdei kápolna.	J.l.b.	-

Árverési [illegible]ny.1929. ápr. 3.[illegible]. 26.l.

MDK

Csernyánszky Zoltán, festöm.

Erdei táj. Olf. J.1.j.

Arv.Közl. 1931. 3.sk.sz. 17.1.

MDK

Csernyánszky Zoltán, festöm.

1oo. Erdei táj. Olf. 42x35 J.l.j.

Arv. Közl. 1932. 1.rk.sz. 61.cz. 16.1.

D Csernyánszky Zoltán

Árverési Cramok aukciós kat.

36. sz. 1927 febr.
40. sz. 1927 dec.
41. sz 1928 -febr-

1929. ápr. 3. rk. a.:
Firenzei táj, Erdei kápolna, of

1931. 2. rk. a.
Erdei táj, of

1932. márc. 1. rk. a.
u. a.

Térkép.

A megye czimerével ell
fölött:

C. SZA

fölül jobbra: LVI.

Rm., mér. a rl. 12.6:

77-9

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Csernyei István

DIÓSGYŐRI MUNKÁS

1965 APR 2 4

1021

Szép szoborral gyarapodott Diósgyőr. Csernyei István szobrászművész, a Lenin Kohászati Művek dokumentációs osztályának dolgozója megmintázta Lenin mellszobrát. A fehér márványból készült jól sikerült szobrot a gyár új tanácstermében helyezték el.

Az utánpót

GÉPGY

Idősebb szakemberrel beszélgetek. Munkában eltöltött harminc esztendő van már a háta mögött. A fiatalokra terelődik a szó. Így szövi a mondatokat: Az utóbbi három évben két fiatal segéd volt a váltótársam. Amíg a vállalattól kapták a biztosított bért, addig csak megvoltak valahogy. Amikor ez lelelt, búcsút mondtak a gyárnak. Tudja, egy kicsit aggódom, úgy érzem, nincs minden rendben a szakember-utánpótlással.

Nem tudom, teljes egészében jogos-e így a feltevés. Annyi azonban bizonyos, hogy az utóbbi években megnövekedett azoknak a felszabadult fiatal segédeknek a száma, akik néhány hónapos produktív munka után elhagyták a Diósgyőri Gépgyárat. Vajon mi késztette erre őket? — tehetné fel bárki a kérdést. A válasz közel sem olyan egyszerű, mint azt az ember első hallásra hinné. Sok összetevője van ennek. Az önálló munka problémáival birkózó fiatalokkal való foglalkozástól kezdve, az idősebb szakmunkásokban megnyilvá
gító szándékon keres
szen az anyagi elism
néhány tényezőnek
van ebben. Intézn
utasításokkal és rend
mindezt szabályozni
egészében azt helyes
terelni nem lehet. F
ném, ami az első k
pontot illeti. Az utó
mint az anyagi érde
azt lehet papíron
lyozni.

Az idei bér
készítésekor
győri Gépgy
latvezetőségé
szervezeti bizottságát
totta az a tudat, hog
levőnél jobban érdek
tenni a fiatalokat
ban.

Vegyük sorra, néz
mit mutatnak az
számadatok. 1963-ba
lót vett fel a gyár. El
folyamán 35-en le
A munkakönyvüke
közül 25-en eszterg
terséget tanultak. A

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 MÁR 1.

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Cserenyei István

1021

Új Lenin-mellszobor Diósgyőrött

Cserenyei István szobrászművész, a Lenin Kohászati Művek dokumentációs osztályának dolgozója megmintázta Lenin mellszobrát. A jól sikerült, fehér márványból készült szobrot a Lenin Kohászati Művek tanácstermében helyezték el.

...es nyomatékkal —, hogy ...
i- nemzet becsülete forog koc
e- kán!
et A feladat romantikusságá
n nem éreztem át, annál inkább
n- kellemetlen vonatkozásait. Iz
o! gatott voltam, állkapcson
d időnkint összeko...

Cserenyei K. József
iparmüvész

l.

Gulyás Magyar Irók
IV. k. 900. h.

valószínűleg azonos
Cserenyei Kaltenbach
Istvánnal

lásd ott.

Csernyei Károly

Műve nemzeti a Nemzeti Szalonban pendezett Sportművészeti Kiállításon.

Kiemelik „boxoló" c. művét.

Kisérj. 934. V. 20.

CSERNUS LŐRINC

Pázmáneum, a katolikus egyetem piliscsabai campusa

Országépítő 1996, 1, 2-25

FOTÓK • PICTURES • BUJNOVSZKY TAMÁS

Növekedés

Az Óbudai Waldorf Iskola új épülete

„Egy olyan plasztikai alkotásmódra gondoltam, amely nem csak fizikai anyagot vesz kézbe, de képes lelki anyagot is megragadni "

Joseph Beuys

A VÁROSBÓL KIVEZETŐ Bécsi úton működő Waldorf Iskola az átalakulás időszakát éli. Az alakítás, találékonyság, a közösség tagjainak személyes aktivitása kitüntetett értékként szerepel az iskola szellemiségében és értékrendjében.

Aki a korábbi időszakban lépett be az épületbe, az is tapasztalhatta a kreativitás szellemének elevenségét, ami mind az oktatásban, mind a környezetalakításban megjelent. A régi iskolaépület kissé rideg tereiben sok fából, nemezből, papírból, egyszerű eszközökkel és két kézzel létrehozott természetes forma látható. Milyen értelemben természetes? Nem erőszakos mégis jókedvűen aktív. Nem professzionális, de szívből jövő. Nem a lehetetlent sóvárgó, hanem a két kézzel megragadhatót használó. Most pedig ez a természetes növekedés az iskola teljes épületét átjárja és megújítja. Az átalakulásnak jelenleg közbülső állapotát látjuk a formálódó épületen.

A régi iskolaépület 1934-ben épült a közeli téglagyári dolgozók gyermekei számára, ez fogadta be 1992-ben az Óbudai Waldorf Iskolát. A változato-

ÉPÍTÉSZ / ARCHITECT
CSERNYUS LŐRINC

MUNKATÁRS / FELLOW ARCHITECT
CSONTÓ JUDIT

STATIKA / STRUCTURE
PONGOR LÁSZLÓ, KEREK ISTVÁN

GÉPÉSZET / PLUMBING
DOBAY ISTVÁN, PACHER LÁSZLÓ

ELEKTROMOS TERVEZÉS / ELECTRICAL PLANNING
KOVÁCS LÁSZLÓ

Csernyus Lőrinc

CSARNOK
HALL

san kihasználható belső terek jellegét a mozdítható berendezés és díszítés határozta meg, mellyel a diákok és a tanárok az iskolát otthonukká tették. A Waldorf pedagógia nagy hangsúlyt fektet a gyermekek fejlődését segítő, belső elevenségüket melegen tartó környezet kialakítására. A diákok ehhez tevékenyen hozzájárulnak, közösen, maguknak alakítva ki saját környezetüket. Az épület – nem, mint falak együttese, hanem mint az iskola otthona – folytonos alakulásban van, ahogyan a benne élő gyerekek is alakulnak, növekednek.

Az építészet kulturális, demonstratív funkciót betöltő szerepe az épület fizikai és szellemi környezetbe helyezésének feladatával fonódik össze. Csernyus Lőrinc maga is „Waldorf-szülő", de építészként is hasonló értékeket követ, mint a megrendelő közösség. Tervezett és részben megvalósult formái lendületes vonalvezetésűek, a jelenlegi építőipari technológiát használják, ugyanakkor kultúrtörténeti hagyományokkal telítettek.

A 2001-2003 során kivitelezett 1200 m^2 területű új épületszárny két folyosón, két szinten kapcsolódik a régi épületrészhez. A kör alapterületű két emeletes épületrész szilárdan áll a földön. A stabil hatást erősíti a lábazat fagyálló mészkő borítása. Az alapból való növekedés organikus élményét a lábazatból kiemelkedő, támpillérekre emlékeztető, ritmusosan finomodó formák adják, egyben ezek osztják meg a fal ívét. Felfelé haladva, mint fatörzsből kinövő ágak sugároznak szét a tetőszerkezetig nyúló fagerendák. Itt az anyag – a fa – az épület nem passzív tömeget alakító eleme, hanem maga is forma, s mint ilyen, a természetéből adódó struktúrában, „élő" formaként bontakozik ki.

Az épület tengelyét – a külső íves formát belül is megőrző – lépcsőház alkotja. A kőkorlát spirálisan felfutó szalagja önálló, lendületes, szabad plasztikai forma. Összeköti az alagsori műhelyt és raktárhelyiséget, az étkezőt és az orvosi szobát, a szaktantermeket és osztálytermeket az épület kupolájával így a négy szint átlátható, tágas gerincévé válik. Valószínűleg a tágasság és az

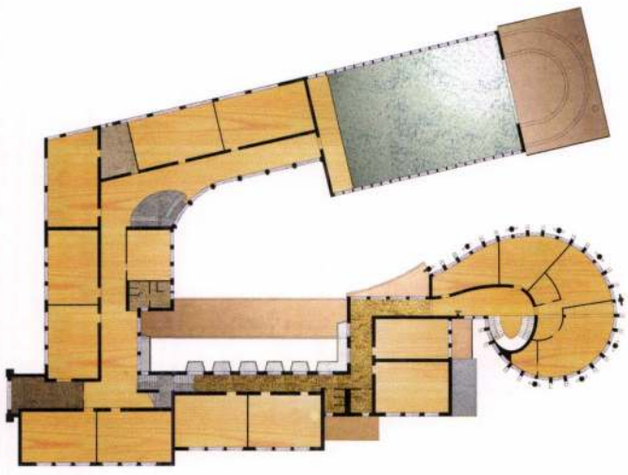

ÉPÍTÉSZ / ARCHITECT
Csernyus Lőrinc

A teljesség szigete

Életmód központ és gyermekfalu

A most szerveződő Életmód Központ és Gyermekfalu egy olyan, más országokban már húsz éve hatékonyan működő rendszerre épül, melyet nyolc fő csoportban lehet összefoglalni: táplálkozás – testmozgás – víz – napfény – önuralom – levegő – pihenés – bizalom.

AZ ALAPÍTÓ-TULAJDONOS közel másfél évtizede foglalkozik az egészség megőrzése és javítása érdekében a helyes életmód, táplálkozás és gondolkodás kialakítása, fejlesztése kérdéseivel. E tevékenységek népszerűsítését előadásokkal, tanfolyamok megrendezésével, pénzzel és szakmai tudásával elkötelezetten támogatja. Részt vett a Magyarországon első életmód központ létrehozásában, megszervezésében és működésének közvetlen irányításában – ez jelenleg külföldi tőkekivonás miatt nem üzemel.

A mai emberek életkilátásai több kutató – köztük a világhírű stresszkutató, Selye János – megállapításai szerint jó, ha felét, kétharmadát érik el a tudomány jelenlegi állása szerint elérhető élettartamnak. Az egészségtelen életmód gyors iramban herdálja az életerőt. Ráadásul azzal is tisztában vagyunk, hogy az ember leglassabban, legnehezebben a táplálkozási szokásait változtatja meg. A helyes étkezési kultúra kialakítása, bár fontos tényező, önmagában nem oldja meg az élet minden kérdését. Az egész életmód gyökeres reformjára van szükség. A növekvő gyógyszerárak, a nyugdíjasok számának növekedése, az egész társadalom elöregedése egyre sürgetőbb igényt jelent egy ilyen intézmény kialakítására.

A magyarországi komplexum főbb célkitűzései:

– a helytelen életmódból, táplálkozási és gondolkodásmódból eredő problémák feltárása, ezek helyes kialakítására való felkészítés az egyéneknél;

– hidro-, mozgás-, táplálkozás-, munka-, rekreációs terápiával a betegségek megelőzése, a már kialakult betegségek gyógyítása illetve gyógyításának megkezdése, szükséges és indokolt esetben gyógyszeres terápiával kiegészítve;

– intézeti nevelésre szoruló gyermekek részére családoknál történő elhelyezés, iskoláztatás biztosítása gyermekfalu létesítésével. A nevelési elvekbe az életmód-központ fő elvei beépítésre kerülnek.

A tervek szerint az Életmód Központ folyamatosan, egész évben üzemelni fog. A komplex program egy 18 napos időintervallum keretében átfogó képet ad a helytelen életmódból adódó problémák megoldására. A kezelési eredmények az

induló naptól a befejezésig folyamatosan személyenként a napi mérések és orvosi ellenőrzések alapján teljesen nyomon követhetők. A komplex program mellett bemutató céllal 10 napos, az egészségügyi

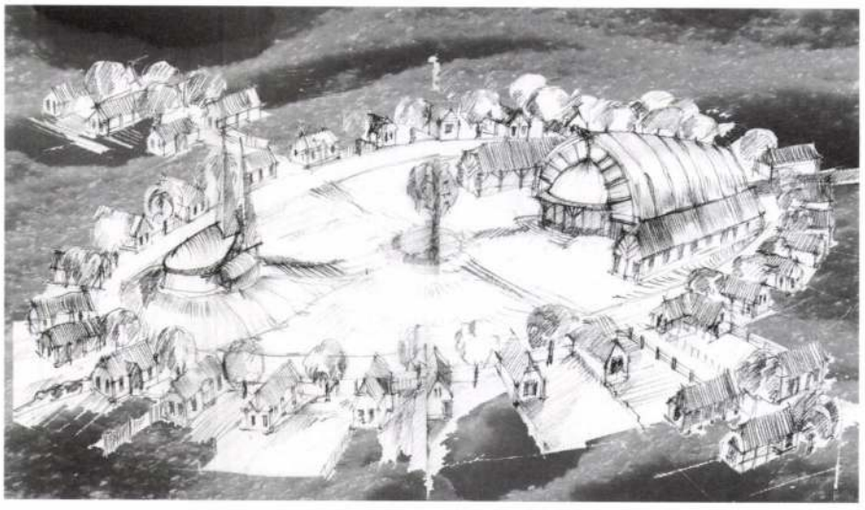

szakma részére 4 napos turnusokra is sor kerül. A Központ saját kertészetében biogazdálkodás folyik, elsősorban a vendégeket és a környéket látja el tiszta termesztésű zöldségekkel és gyümölcsök-

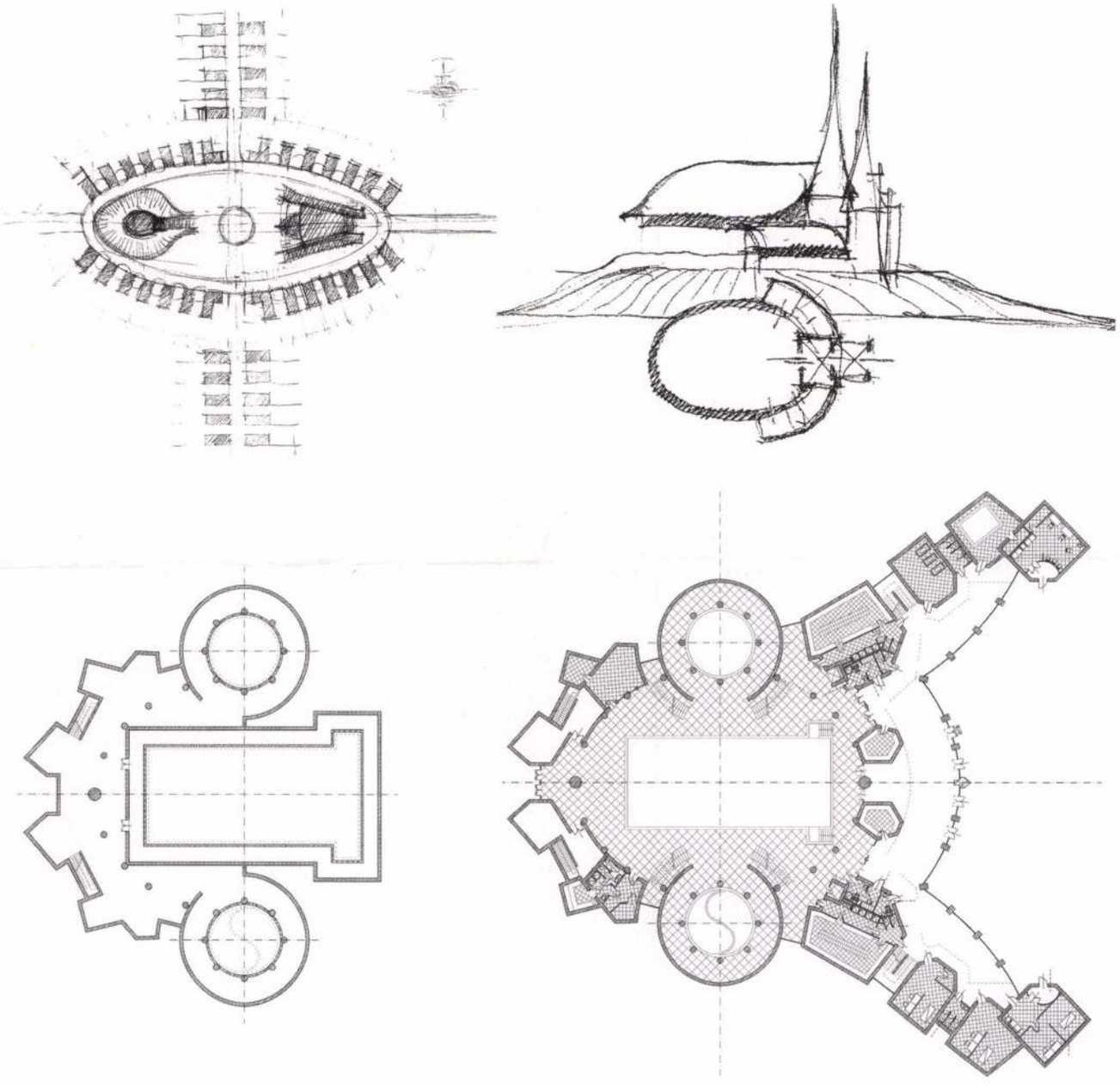

kel, valamint az azokból készített fagyasztott és konzervált termékekkel.

Az Életmód Központ építészeti kialakításának tükröznie kell egyrészt a beruházás szellemiségét, másrészt ki kell fejeznie a genius loci-t, ami erre a tájegységre és kultúrájára jellemző: azaz a térszervezésekben és homlokzati megjelenésben szerves egységet kell megvalósítani, beleértve az építés technológiáját is. Ennek megfelelően, a program alapján többféle funkciójú épületegyüttest lehet egymástól elkülöníteni: szállás, közösségi ház, hitélet, gyógyászat, sport stb. Kiinduló szempont volt a tervezésnél, hogy nem célszerű nagy, többszintes épületekben gondolkodni, inkább a funkciók alapján minél több önálló ház működjön. A terület nagysága lehetővé teszi ezt az elképzelést, és így a beruházás is szakaszolhatóvá válik.

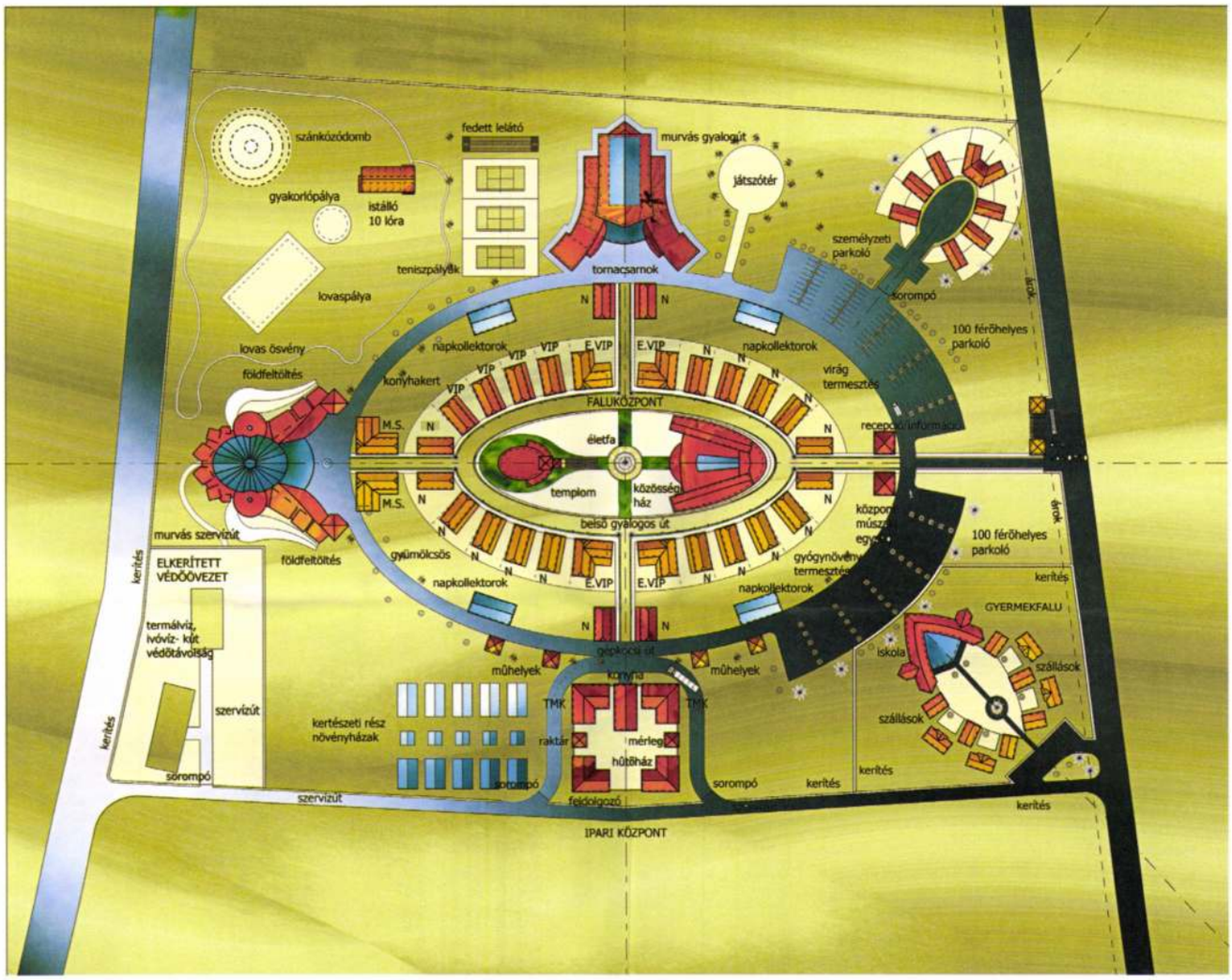

A magyar falvak egyik ősi településszerkezete az úgynevezett „szilvamag" alakú, kétpólusú központi tér köré szerveződő utcahálózat és oldalhatáros beépítési mód. A két pólus a szellemi és világi központot jelképezte. Az Életmód Központot is így alakítottuk ki. A szellemi és világi központot a telep szakrális és közösségi épület-kettőse jelenti. Az imaház az Alföldön gyakori ősi kunhalom tetején emelkedik. Középen, a tér centrumában jelképes életfa: egy almafa áll. E tér körül állnak a szállásépületek. A tér két fő tengelye utcákban folytatódik. A külső gyűrűt elhagyva a két fő tengely egy-egy önálló funkcionális egységhez érkezik (gyógyászat, sport stb.). Az épületek földszintesek és tetőtér beépítésűek. Építészeti kialakításukat a természetes anyaghasználat és az organikus építészet eszköztára jellemzi. A telepen létesítendő gyermekfalu épületei (4 tantermes iskola és családi otthonok) is ezt az elrendezést követik.

A gyűrűs–sugaras elrendezés logikusan adódó közlekedési rendszer. A fogadóépületnél a külső gyűrű két oldalán találhatók a pergolával fedett parkolók. A parkolókhoz és az egész területre a fogadóépületből ellenőrzött sorompókon lehet bejutni. A külső gyűrű szolgál a létesítmények kiszolgálására, a belső gyűrű és az összekötő utak gyalogos közlekedésre valók. A külső gyűrűn veszik körbe a biokertészet területei, az élelmiszer-eldolgozók és a hagyományőrző bemutatók színhelye, ahol a népi mesterségek önálló műhelyeiben (fazekas, szövő, kovács, kosárfonó, játékkészítő, pék, csuhékészítő és népi hangszerkészítő műhelyek), csakúgy, mint a biokertészetben, a kezeléshez szorosan kapcsolódó munkaterápia folyik.

Tóth Katalin–Csernyus Lőrinc

ÉPÍTÉSZ / ARCHITECT
Douglas Cardinal

AZ AVATÁS KÉPEI

Sculpitecture

Amerikai Indiánok Nemzeti Múzeuma, Washington

FOTÓK • PICTURES • JAMES DILORETO

Douglas Cardinal organikus építészeti szemléletét elsősorban a kanadai indián kultúrákból eredezteti. Szobrászatközeli alkotóelvei, vagy ahogy ő nevezi, a „sculpitecture" megalkotásában a régi indián bölcsek gondolatai segítették. Mindmáig legjelentősebb alkotása, az ottawai Kanadai Civilizáció Múzeuma a '80-as években épült, ezt követte több, elsősorban indián közösségek számára emelt kulturális központ. A washingtoni Smithsonian Institute idén ősszel felavatott új létesítménye, az Amerikai Indiánok Nemzeti Múzeuma azonban csak részben tekinthető az ő művének.

Csernyus Lóránt

DOUGLAS CARDINAL egy interjúban arról beszél, hogy „a természet építészeti megjelenítése nagyon is része az építészeti hagyományoknak. (...) Valamennyi kultúra építészete a természetből, a természetes formákból fejlődött, alakult ki." Hozzáteszi ugyanakkor, hogy „az ember nem ismételheti meg a természetet. Én sem akarom lemásolni, inkább annak szellemét igyekszem megérezni és megragadni. (...) Az indiánok mindig is az ábrázolandó teremtmény szellemiségét, életerejét igyekezték kifejezni, méghozzá a lehető legegyszerűbb vonalakkal megrajzolva."

Ha e gondolatokat összevetjük Cardinal épületeivel, láthatjuk, hogy szemlélete valójában a mimézis, a természeti formák közvetlen ábrázolása és az abból kibontott belső, racionális paraméterekkel nem megragadható lényeg szükségképpen absztrakt kivetítésének határmezsgyéjén áll. A köríves és hullámzó formák a táj lankáira, a föld domborulataira, a víz hullámzására, az égitestek formájára, az életfolyamatok ciklikus, keringő mozgására utalnak, ugyanakkor mint valamiféle dimanikus, de jelszerűen egyszerű tollvonások, a „szellem" közvetítőiként is értelmezhetők. Cardinal épületei tájképek, de

FOTÓ • PICTURE • ROBERT C. LAUTMAN

FOTÓ • PICTURE • JAMES DILORETO

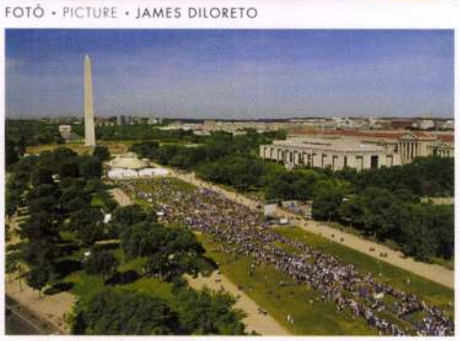
FOTÓ • PICTURE • JAMES DILORETO

Cseronka –
Cservenyák

Cseronka Antal

Könyvkötő Pest

1810-ben a nádor a kilepett könyvtári volga helyére fentit alkalmazta 35 Dft évdíjjal -

Matruemzmuzkorsz

17. l.

Fia (?) Andrus* lett a régiségtár első volgája 1822-ben.

u. o. 27

* + 1842.

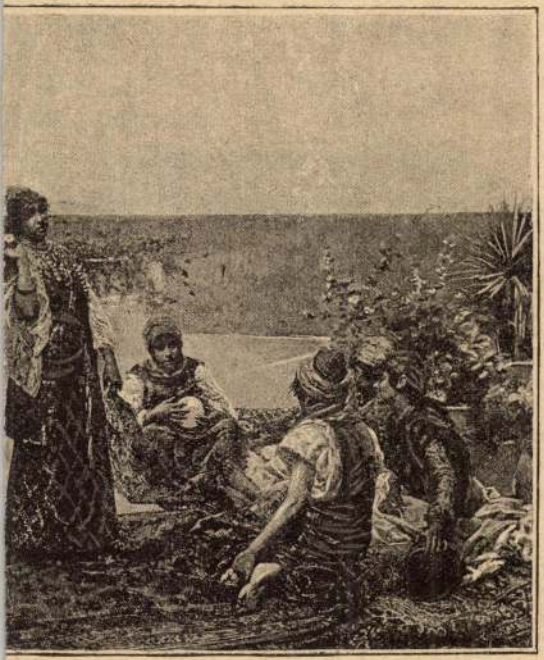

R NŐK AZ ERKÉLYEN.

Az Országos Rabbi Tanács látogatása Debrecenben

A Magyar Izraeliták Országos Rabbi Tanácsa és a Rabbiképző Intézet növendékei március 7-én testvéri látogatást tettek a debreceni Református Kollégiumban, *Landeszman György* főrabbi, megbízott elnök vezetésével. A vendégeket *dr. Kocsis Elemér* püspök, valamint a tiszántúli egyházkerület és a Kollégium vezetősége fogadták és mutatták be a Kollégiumban folyó életet. A püspök külön szeretettel emlékezett néhai dr. Scheiber Sándorra, akit a Debreceni Teológiai Akadémia díszdoktorává avatott, valamint a református—zsidó párbeszédre, amelynek többször adott otthont a Kollégium.

A rabbikkal együtt jelen volt a felemelő alkalmon *dr. Seifert Gézáné*, a MIOK főtitkára. A rabbiság nevében *dr. Schöner Alfréd*, az Országos Rabbi Tanács elnöke meleg szavakkal adott hálát a két felekezet közötti kapcsolat fejlődéséért és emlékezett *dr. Bartha Tibor* püspökre, aki e folyamat elindítója volt.

Este a debreceni zsidó hitközségben *dr. Schweitzer József*, a Budapesti Rabbiképző Intézet igazgatója a rabbihivatásról tartott előadást, amelyet élénk eszmecsere követett. Az ülésen jelen voltak a debreceni felekezetek és a Teológiai Akadémia képviselői, valamint *Cseke Béla* egyházügyi titkár és a Hazafias Népfront képviselői.

Tamás Bertalan, a Zsinati Iroda Külügyi Osztályának vezetője, a Skót Misszió lelkipásztora azt hangsúlyozta felszólalásában, hogy a különböző felekezetek közötti dialógus fontossága a hívek közötti szeretet és békesség erősítésében van. Kiemelte az egymástól való kölcsönös tanulás jelentőségét, amely segít egymás jobb megértésében. A református egyház — amely kezdeményezője volt hazánkban a már szép eredményeket elért keresztyén—zsidó párbeszédnek — a dialógus folytatását fontos és hasznos feladatának tartja.

A rabbik felkeresték a debreceni Nagytemplomot is, ahol *Arató Ferenc* főjegyző és *Tankó István* lelkész ismertették a templom történetét és a gyülekezet életét.

EEK-bizottság tanácskozása Budapesten

Az Európai Egyházak Konferenciája legutóbbi nagygyűlésén, 1986 szeptemberében Stirlingben elhatározta, hogy módosítja és átdolgozza alapszabályzatát. Ebből a célból nemzetközi bizottságot alakítottak, melynek feladata a változtatások előkészítése és javaslattétel a tagegyházaknak.

Az alapszabályzatot módosító bizottság 3. ülésére február 29-én és március 1-jén került sor Budapesten *Jean Fischer*, az EEK főtitkárának vezetésével. A megnyitó ülésen a résztvevőket köszöntötte *Kovách Attila* püspök, az EEK Tanácsadó Bizottságának tagja és *dr. Görög Tibor*, az Ökumenikus Tanács főtitkára.

Budapesti tartózkodása során az EEK főtitkárát fogadta a Ráday Kollégiumban *dr. Tóth Károly* püspök, az Ökumenikus Tanács elnöke és megbeszélést folytatott vele az EEK-hoz fűződő kapcsolat kiszélesítésének lehetőségeiről.

Dr. G. T.

A szeretethiány sérültjei

Az emberek az egész világon minden eszközt megragadnak arra, hogy elérjék az áhított boldogságot. Amíg régen a kiegyensúlyozott, meghitt családi élet megvalósítása volt az ideális életcél, ma már túlrohant az emberi képzelet ezen. A ma emberének többsége a jólét fokmérőjével méri a boldogságot.

A lélektelen harc az anyagiakért rányomja bélyegét az egész családi életre. Nincs idő törődni egymással, nincs idő a jó családi életet fémjelző és elősegítő szeretetteljes beszélgetésekre. A „távirati stílusban" történő közlésekből sokszor kimaradnak a lelki táplálékot jelentő, Isten dolgaival kapcsolatos beszélgetések. A családi élet nem töltődik fel a hit semmivel nem pótolható tartalmával. Így nem alakul ki az az erős kapcsolat a családtagok között, amire csak a hitből táplálkozó szeretet képes.

Az ilyen családi légkörben öncélúvá válik a családtagok életvite-[…], mert nem érvényesül a szolgáló szeretet mindennél erősebb össze-[…]tó ereje. A családban csak látszat-összetartozás van, lélekben azon[…] a tagok elszigetelődve élnek egymástól. Egyedül minden problé[…]kkal, felnőttek, gyermekek egyaránt. Ez a lelki bezárultság az [...]nak, hogy olyan sok sérültje van a szeretethiánynak. Pedig a [...]pénzbe sem kerül, de pénzért meg sem vehető kincs.

[...]retethiány felelős azért, hogy olyan sok ember érzi magát [...]lveszti életbiztonságát. Keresik a menekülést a lelki sérült [...] italban, a kábítószerben, a túlhajszolt szexuális örömök[...] befeléfordulásban, az agresszivitásban, a szükségtelen [...]ben, és ha nem találnak más kiutat — az öngyilkosságban. [...]t életek mellett mindig kérdőjel van: Miért? Ki felelős [...]y ember élete kisiklott? A lejtőn szinte minden esetben [...]y indította el... A lelki élettel való törődés hiánya.

[...]lélek különösen sérülékeny. Ha az ideges szülő durva [...], vagy a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermek meg[...]ést kap, mindig súlyos nevelési hibát követ el a szülő. [...]gyermeket — ha valóban rászolgál — saját érdekében [...]i, de nem az előbb említett módokon. (Pl. bünteté[...]gy időre a zsebpénzét, nem nézhet tévét, nem mehet [...]agy más kedvenc időtöltésétől eltilthatjuk stb.) A [...] és igazságos kritikus. Önmagában biztosan tudja, [...]egérdemelte-e és arányban áll-e az elkövetett hi[...]kor a büntetés elérte nevelési célját. Ha a túlter[...]ében megalázó testi fenyítést alkalmaz, a gyermek [...]űrni, de magában elítéli a szülőt, a verés agresz[...]et kel benne, amely sokszor a kisebb testvér vagy [...]azásában vagy más agresszív cselekedetben veze-

[...] élet szülte problémákat, de ez nem szükséges. Hi[...] önmagán is tapasztalja a szeretethiányból fakadó [...]ki sérülések fájdalmát. A Földön minden élőlény [...] Még a növény és az állat is meghálálja a szerető [...]matizált, modern világunkban sem lett kisebb ér[...] sőt egyre inkább szükség van rá! Éppen ezért árad[...]jáló szeretet Isten kedvére és embertársaink ja-

[...]aképünk és erőforrásunk Jézus, aki annyira sze[...]ogy szent életét adta bűneink bocsánatáért. Kin[...]án értem, érted, őérte. Mindenkiért.

Fási Katalin

Nyugdíjas lelkészek, lelkészözvegyek és árvák vasárnapja

Számok, tények fényében

Egyházunk rendje szerint március negyedik vasárnapja a nyugdíjas lelkészek, lelkészözvegyek, árvák vasárnapja. Ezen a napon — amely az idén egyúttal virágvasárnap is — a gyülekezetek figyelme egyházunk nyugalomba vonult lelkipásztorai, a lelkészözvegyek és lelkészárvák felé is fordul. Mindenekelőtt máladással, hogy Isten olyan szolgákat adott egyházunknak, akik hosszú évtizedeken keresztül viselték egy-egy gyülekezet pásztorolásának minden terhét.

Ezen a vasárnapon tehát az is kifejezésre jut, hogy az egyháznak nemcsak a körülötte élő társadalomban vannak diakóniai, missziói feladatai, hanem saját körén belül is. A „Szeresd felebarátodat!" krisztusi parancsa semmiképpen sem jelentheti azt, hogy magunkkal nem kell törődni, hogy az egyháznak saját magára nem kell gondot fordítania. Csak az tud megbecsülni másokat, aki saját magát is megbecsüli. Csak az az egyház tud szolgálni igazán ebben az országban, ennek a népnek, amely folyton-folyvást törekszik önmaga működési feltételeinek még jobbá tételére.

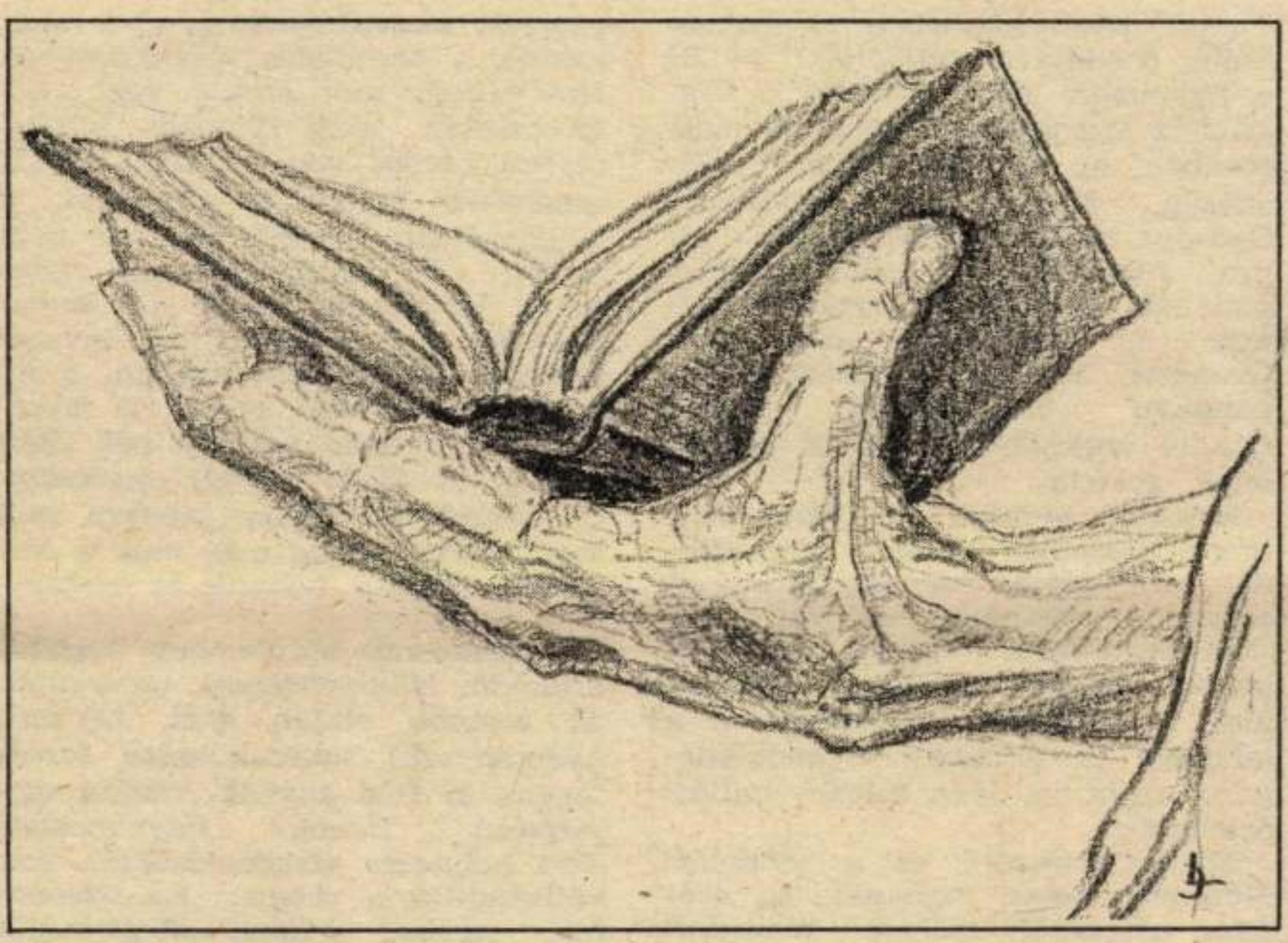

Imre Lajos rajza

A nyugdíjas lelkészek, lelkészözvegyek, árvák vasárnapján úgy is kifejezzük hálánkat, hogy adományainkkal támogatjuk egyházunk közösségének ezt a sajátos rétegét. Természetesen nem arról van szó, mintha a nyugdíjasok könyöradományra szorulnának. Ezzel nemcsak őket, magunkat is megaláznánk. A nyugdíj nem valamiféle szociális kedvezmény, hanem állampolgári jog. Olyan embereknek a joga, akik évtizedeket töltöttek el sokszor igen nehéz körülmények között, hűséges szolgálatban.

Ám bármennyire hangsúlyozzuk is azt, hogy a nyugdíj nem valami jutalom, hanem jog, lehetetlenség nem gondolni a nyugdíjasok mai nehéz helyzetére, amelynek oka egyre feszültebb gazdasági helyzetünk, a forint gyors ütemű inflálódása. Ebben a helyzetben nem hunyhatjuk be a szemünket az őket talán még érzékenyebben sújtó kedvezőtlen tendenciák láttán. Erre kínál jó alkalmat március negyedik vasárnapja.

Mint ismeretes, egyházunk a saját nyugdíjasairól való gondoskodást saját jogú Nyugdíjintézet felállításával oldotta meg. A Nyugdíjintézettől kapott lefrissebb adatok szerint egyházunknak 467 önjogú nyugdíjasa van, és 262-en kapnak özvegyi nyugdíjat, 14 árva-ellátásban részesülő család van, s 46-an kapnak kiegészítő nyugdíjat.

A kifizetett nyugdíjak havi összege: 2 millió 800 ezer forint, az özvegyeknek juttatott összeg: havi 900 ezer forint, az árvaellátások havi összege: 100 ezer forint, a kiegészítő nyugdíjak havi összege pedig: 20 ezer forint. Ez összesen 3 millió 820 ezer forint havonta.

A nagy kérdés természetesen az, milyen anyagi háttere van a Nyugdíjintézetnek a fenti összegek kifizetéséhez. Mint megtudtuk, a Nyugdíjintézetnek mintegy 1160 aktív kereső fizet be havonta meghatározott összeget. A havi nyugdíjjárulék összegének kiszámításánál közismert, hogy egyházunk a Zsinati Tanács legutóbbi határozatának értelmében továbbra is a progresszív kulcsot alkalmazza, tehát a havi teljes javadalom 5—15 százalékát kell a Nyugdíjintézetnek befizetni.

Az aktív keresők által a Nyugdíjintézetnek átutalt havi öszszeg mintegy 1,9 millió forint. Viszszautalva a fenti adatokra, tehát nyilvánvaló, hogy az aktív keresőktől nem folyik be akkora összeg a Nyugdíjintézet kasszájába, mint amennyit havonta a nyugdíjasoknak kifizet. A különbözetet az állam fedezi.

E kis statisztikából az is kiderül, hogy az egyházon belül nyugdíjasoknak és aktív keresőknek az aránya nem éppen ideális. Öszszesen 1160 aktív kereső nyugdíjjárulékából kellene fedezni a Nyugdíjintézet által kifizetett havi öszszegeket. Nyugdíjasaink között bizony vannak igen csekély havi járadékkal rendelkezők is.

A nyugdíjak reálértékvesztésének enyhítésére a Nyugdíjintézet ez év január 1-jétől 15 százalékkal felemelte az 1918. előtt születettek nyugdíját. Az 1918. után születettekét pedig 2 százalékkal emelte fel és havi 210 forinttal egészítette ki.

Egyházunk nyugdíjasainak az ügye nem vizsgálható önmagában. Függ társadalmunk gazdasági helyzetétől, függ egyháztagjaink és lelkipásztoraink jövedelmi viszonyaitól, függ a lelkészutánpótlás jövőbeni alakulásától. Egyszóval: a nyugdíjasok általános helyzete függ a kibontakozó társadalmi és gazdasági reformtól, egyházunk anyagi helyzetének alakulásától. Összetett kérdésről van tehát szó, s a feltornyosuló gondok megoldásához nem elég pusztán a jóindulat, a diakóniai készség.

Ám ez nem jelenti azt ugyanakkor, hogy ne fejezhetnénk ki nyugdíjasainknak köszönetünket, megbecsülésünket. E vonatkozásban bizony rajtunk is múlik, hogyan érzik magukat közöttünk. Az lehet, hogy a forint romlásáról személy szerint egyikünk sem tehet, s sokszor tehetetlenül tárjuk szét karunkat romló életkörülményeik láttán. Ám az nem lehet, hogy ami rajtunk múlik, azt ne tegyük meg értük.

K. L.

Így is lehet...

Miért segít egy vállalat a Nagykönyvtárnak?

A széles körű műveltségéről és fogékonyságáról ismert *Fispán Géza* faipari mérnök munkásmozgalomtörténeti előadásokat vállalt munkahelyén, a Debreceni Szék- és Kárpitosipari Vállalatnál. Hogy a résztvevők érdeklődését felkeltse, a mozgalmi sajtó, egyebek között az 1919-es Vörös Újság eredeti számait keresve jutott el a Református Kollégiumba, ahol meglepve tapasztalta, milyen gazdag a Nagykönyvtár ilyen témájú nyomtatványokban...

A régtől fogva anyagi nehézségekkel küszködő Nagykönyvtár vezetői gyakran kovácsoltak a szükségből erényt. Dr. Varga Zsigmond könyvtárigazgató például a Tanácsköztársaság bukása után — felismerve a dokumentumok történeti forrásértékét — a székesfőváros rendőrfőkapitányához fordult, és így páratlan gyűjteményt szerzett.

A könyvtár lehetőségei szerint 1945-ig bővítgette ezt a kollekciót. A politikai dokumentumok őrzése azonban a Horthy-korszak után sem volt egészen zavartalan. *A napjainkban sokat emlegetett ötvenes években olyan alaposan sikerült megrostálni a könyvtár hírlapállományát, hogy csak a véletlennek, a „csisztkával" (tisztogatással) megbízottak „lustaságának" köszönhetően maradt meg a tudományos kutatás nagy hasznára a két világháború közötti sajtótermékek mintegy harmadrésze. Ugyanekkor vitték zúzdába többek között Josephus Flaviusnak a zsidó háborúról szóló majd kétezer éves művét — mint antiszemita irományt.*

A munkásmozgalom-történeti előadás-sorozatból tartós kapcsolat fejlődött. Miután a Szék- és Kárpitosipari Vállalat dolgozói meggyőződtek a könyvtár értékéről és megismerték gondjait, sort keríthettek arra, hogy *az üzem két szocialista brigádja, Sütő László igazgató támogatásával, társadalmi munkában polcokat építsen a régi és ritka könyvek különgyűjteményének egyik boltíves termében.* 8—10 ember szabadidejét feláldozva, háromszáz órában olyan mesteri munkát végzett, hogy az esztétikai minőségét tekintve sem marad el a Nagykönyvtár XIX. századi berendezésétől.

A Május 1. és a November 7. brigád mintha a régi debreceni céhek nemes hagyományát folytatná: öregeket és árvákat, bölcsődéket és óvodákat támogat, miközben „társadalmi missziójában" *egyházunk számára is igen tanulságosan találta meg az egészséges arányt az elesettek fölemelése, a múlt értékeinek őrzése és a jövő építése között.* Az évente 300 milliós termelési értékű vállalat termékeinek 1/3-át külföldön, jórészt Nyugat-Európában értékesíti. *Fontos üzletfelei vannak a protestáns Hollandiában is.* Bár a tőkés piacokon érzelmi hatások nehezen érvényesülhetnek, *talán az üzleti életben sem egészen közömbös, ha egy gyárunk évszázados egyházi művelődési intézményt patronál.*

A Nagykönyvtár hálás munkatársai abban reménykednek, hogy szerény viszonzásként a gyár holland és nyugatnémet üzletfeleinek szívélyes, kollégiumbeli fogadásával hozzájárulhatnak a kedvező tárgyalási légkör kialakításához. Az azonban egészen bizonyos, hogy az ilyen kapcsolatok híre nemzetközileg is jól szolgálhatja a népek és nézetek közeledését és a pluralizálódó magyar társadalom új jelenségeiről való *reális* tájékozódást.

G. Sz. B.

Színházi esték

Érdemes ma jónak lenni?

„Aki Isten közelében él, természetes prédája az ördögnek!" — Ez a figyelemre méltó mondat a Vígszínház színpadán hangzik el mostanában, az Angyali Johanna előadásán. Mignon atya *(Miklósy György)* mondja válaszképpen Angyali Johannának, a zárda priorisszájának *(Kútvölgyi Erzsébet)*, miután az megvallja neki, hogy Grandier atyával, a Szent Péter templom vikáriusával *(Gálffi László)* kapcsolatban bűnös gondolatok gyötrik.

Messzire vezetne, ha John Whiting darabjának különös hangvételű, *Ruszt József* rendezte előadását elemezni akarnánk, de ez nincs szándékunkban. Viszont a fent idézett mondat megütötte a fülemet. És nemcsak a fülemet, de a lelkemet is. Érdemes elgondolkoznunk rajta, és nem csupán vallási értelemben.

Milyen időszerű ez a gondolat! Mennyire nehéz manapság az erényes embernek „talpon" maradni! Milyen sok kísértés éri lépten-nyomon, melyek megingathatják hitében, hogy jó úton halad! Mert mit is lát maga körül? Azt, hogy a rossz emberek sokszor hamarább, könnyebben érvényesülnek, mint a jók. Hogy a nemtelen eszközökkel élők némelyike egykettőre „lekörözi" a becsületes „versenyfutót". Hogy a világ egyre inkább a kaméleonoké, a szemfényvesztő szélhámosoké, a pillanat lovagjaié, az ügyeskedő üzletelőké, a felületes „tudoroké".

Lassan már hírmondó is alig marad az egy-egy témában évekre, akár életre elmélyült kutatókból, az érvényesülésüket csupán tovaröppenő tanítványaikban látó tanárokból, a becsületes kereskedőkből. Hol vannak már azok a régi mesteremberek, akik számára lelkiismereti kérdés volt az, hogy kezük munkáját akkor is dicsérjék a megrendelők, amikor ők már nem élnek... Ma addig tart egy vadonatúj ruhadarab, amíg az ember hazaviszi az üzletből és egyszer felveszi. Akkor már szakad, s ha kimossák, elveszti színét. A gyermekcsizma már néhány hét után beázik. A fűzés helyett ragasztással összetákolt könyv lapokra esik szét, amikor pedig még csak a huszadik oldalnál tartunk az olvasásban.

Az emberek körülöttünk magától értetődő könnyedséggel pazarolják az áramot, olajat, gázt, benzint, nyersanyagot, mintha abból sosem fogyna ki föld anyánk. Amikor egy jóérzésű társuk figyelmezteti őket helytelen viselkedésükre, csak vállrándítás a válasz: „Én fizetem, mit izgulsz?" Igen, megfizetjük vagy megfizeti a vállalat, ám a pazarlás ettől még bűn marad. S a büntetést unokáink fizetik majd, nem is olyan sokára. Kimutatták a szakemberek, hogy a Föld olajkészlete mindössze ötven évig elegendő, s a többi energiahordozó sem tart sokáig. A gyermekeink, unokáink kincsét pazaroljuk tehát! Nekik hiába mutatjuk fel később a kifizetett villanyszámláinkat...

Önzők lettünk, csak a mára gondolunk, a saját pillanatnyi érdekeinkre. Némely mai gyárigazgató, üzemvezető sok tekintetben nem is próbál hosszú távon gondolkozni, tervezni. Mindent megígérnek, felélnek, szétosztanak, csakhogy a székükben maradhassanak, hogy valamiképpen kihúzzák... De meddig? Amíg megszedik magukat? Vagy a nyugdíjig? Nehezült körülmények között is élnünk kell valahogy! És miért ne becsületesen, jó lelkiismerettel? Minden erkölcsi lazulás, becstelenség ránk vagy gyermekeinkre, unokáinkra üt majd vissza.

Bizony, az erkölcsös ember kedvelt céltáblája az ördögnek. A lelkiismeretes, alapos munkát végző dolgozó megannyi gúnyos megjegyzést kap munkatársaitól: „Mit bibelődsz annyit? Nézd, én háromszor gyorsabban haladok, mint te!" S amikor szegény körülnéz, és csak felületes munkát lát, bizony „csodabogárnak", a többség sorából kilógó kivételnek tartja magát. Gyakori példa: ha mellettünk tízen lépnek le a járdáról tilos jelzésnél, mi is önkéntelenül nekivágunk... Hát hogyne inogna meg más helyzetekben is az erény, ha csupa ellenpéldát lát, amerre csak néz?

Nehéz az árral szembeszállni, tudom. „Egy fecske nem csinál nyarat!" — legyintenek a gyengék. Én mégis rendületlenül hiszem, hogy sokan vagyunk még ilyen „fecskék", és ha összefogunk, képesek vagyunk verőfényes nyarat csinálni! Az erény napsütésétől pedig előbb-utóbb meghátrál az ördög!

Kisgergely József

Kiállításon jártunk

„Művészt avatunk..."

Cserőháti Kovács István képei

Paraszti kálvinista ősöktől született 1950-ben, a Heves megyei Poroszló községben, ahol édesapja évtizedek óta egyházunk gondnoka. A debreceni kollégiumban diákoskodott, a gimnáziumban érettségizett. Veleszületett rajztehetségére tanárai felfigyeltek, s az ottani képzőművész körben *Biró Lajos* és *Félegyházi László* lettek a mesterei. A fővárosba került, nyomdász szakképzettséget szerzett. Közben a Nyomdász- és Vasas Képzőművészeknél *Xantus Gyula* és *Szlávik Lajos* festőművész segítették őt művészi fejlődésében. Egyidejűleg a debreceni tanítóképzőben népművelő szakon diplomázott. Népművelőként Karcagra került, ahol *Buna Konstantin* festőművész hatott rá, miközben együtt hozták létre a Karcagi Kisgalériát. Sorkatonáskodás, családalapítás, egzisztenciális gondok, népművelői állomáshelyek kényszerű váltogatása (Zánka, Pilisvörösvár, Budapest).

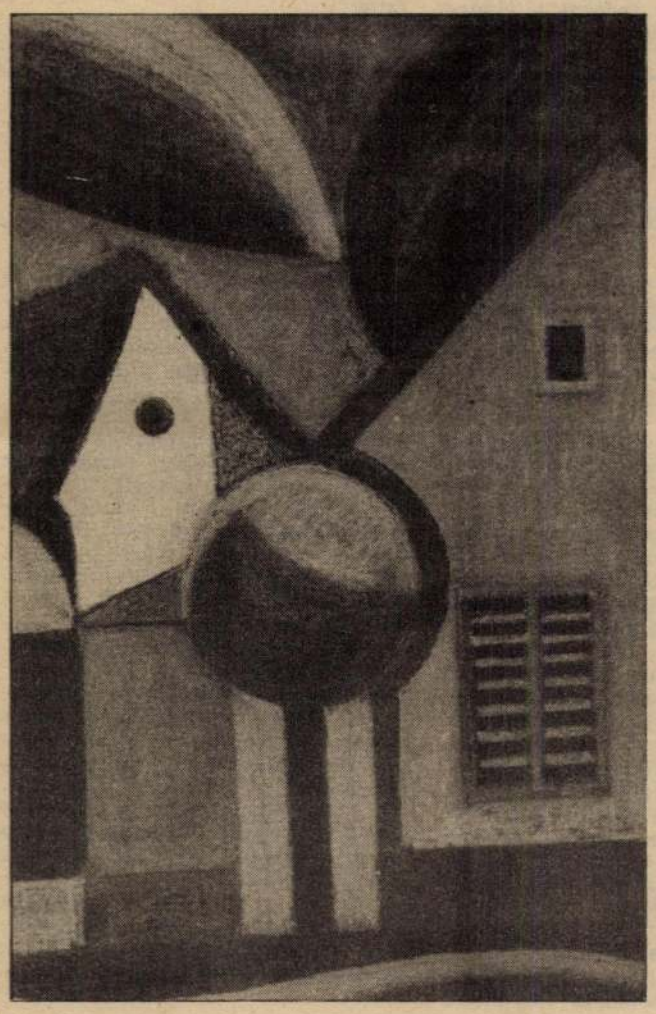

Tapasztalatszerzésre, a magyar valóság átélésére mégis jó volt ez a nehéz vándorlásokban küzdelmes pályaív, melyben a (népművelőként is, művészként is) „bejegyzett" „céh-legény" — mint nyilván látjuk — a vállalt mesterségek lépcsőin elismert magasabb szintekre lépni érdemesült.

Pályázatok, tárlatok résztvevőjeként nívódíjakat nyer; népművelői munkálkodása, művészi tevékenysége, családi létalapja is szükségszerű harmóniába jutnak.

Képeire felfigyel *Pogány Ö. Gábor*, a Nemzeti Galéria nyugalmazott főigazgatója, s örömmel vállalja az 1987. decemberi, később a sajtóban is méltatott budaörsi kiállításának a megnyitását. Azóta sorra érdemes sikereket arat Kovács István a kiállításain, Rákospalotán, Adyligeten (itt a régi honvédalakulatánál!) Szentendrén és Érden.

Jelesül: az Érdi Művelődési Központban (ott március 25-ig volt látható) kiállítását *Csurka István* író nyitotta meg.

Megnyitó beszédéből hadd álljon itt néhány részlet: „Cserőháti Kovács István komor festő és komorságát az a kötődés adja, amiért fest... Idetartozónak véli magát, ebbe a komorságba, a házsorok és a parasztarcok komorságába és ez az idetartozás adja kezébe az ecsetet. Ezt a komorságot neki meg kell festenie, hogy elviselhető legyen. Ez egy sorsszerű és eleve elrendelt találkozás... ebben a küldetéses megmunkálásban... Valaki megmutatta nekünk életünk és természetünk egy alapvonását, és mi ettől megerősödtünk... Egy poroszlói elkötelezettség, egy nemzedék sorsa, hazában való hányódása és számkivetettsége, de otthonossága és helytállása is meg van itt festve... Művészt avatunk, de a művész is felavat bennünket az egész folyamatba... Ezek a képek megszólítanak bennünket és a saját mindennapi kötelességeinkre, hazánk és népünk iránti elkötelezettségünkre hívják fel a figyelmünket... így válik... a művész hangja tetté, közös cselekvéssé és közös élménnyé."

Cserőháti Kovács Istvánt olyan értékeink között tartjuk számon, akiket életútjukon a református indíttatás megkülönböztető „fémjelekkel" jegyzett el.

Jakab Sándor

KÖRKÉP

A KOZMOSZ ABLAKAI címmel jelent meg *Csanád Béla* költő első verseskötete a Magvető Kiadó gondozásában. Azoknak ajánljuk e könyvet, akik nemcsak valamely rideg, újsághírszerű fogalmazásban szeretnék látni a minket körülvevő anyagi és érzésvilágot, hanem szívesen olvasnak emelkedettebb hangú, lírikus alkotásokat is. Csanád Béla halk szavú költő. Olyan dolgokat, hétköznapi eseményeket fogalmaz meg, amikre mi, pontosan azért, mert bennük élünk, nem tudunk kívülről tekinteni, ezeken ő felül tud emelkedni és mintegy a föld fölé szállva szemlél bennünket, érzéseinket, vágyainkat és önmagát is. Ahogyan mi, emberek felfogjuk az anyagi és a szellemi világot, ő ezt fogalmazza meg helyettünk úgy, ahogyan mi nem tudjuk, a költészet nyelvén. Nem ő erőlteti bele a szavait egy-egy jelenségbe, hanem az ő fogalmazásában: „hazát keres a gondolat" motívumát éli át s adja át nekünk versbe vésett gondolatait.

Első verseit a hangulati líra hatja át. Olyan képeket fest, melyek a világ valóságából eredően nem mindig melegek, harmonikusak, mégis a tartalmat kifejezve jelentik számunkra a megnyugvás, a munka utáni nyugodt pihenés, a béke és az érzések valódiságának képét. Ezeket jellegzetesen hangfestő szavak jellemzik. Sok esetben a kitárt kar a szabadságot jelképezi, azt, amelyet egyedül csak a madarak érezhetnek s az ember csak lelkében tud igazán szárnyalni, csak ott érheti el a teljes szabadságot.

A következő ciklusban már sokkal inkább érvényre jut a hangulati ábrázolás mellett a mondanivaló, mely néha hangos súgás és néha csendes kiáltás a magány, az értékvesztés, a hit elvesztése ellen. Néha mintha figyelmeztetni akarna: most még van időnk élni, keresni, amit még nem találtunk meg eddig, vagy mást akartunk, mint amit sorsunk vagy hitünk jelöl ki, s lesz idő, mikor késő lesz, mikor: „angyal szárnya leng, s nincs idő megkérdezni már".

Az utóbbi években írt versek találhatók a kötet harmadik részében. Itt nyeri el költészete a teljességet. Már a cím is ezt jelöli: Rekviem mindenkiért. Itt már a személyesség határain túllépve, az egész emberi nem fennmaradásának kérdése lép az első helyre. Pontosan azzal az ellentéttel, hogy a múltra emlékező ember ott nyeri el jövője értelmét, ahol a céljaiért küzdött Kodály, Latinovits, Pilinszky. Az utóbbi szinte szellemi atyja a költőnek, egy külön rekviemet ír hozzá, így állít emléket az elődnek.

E kötet csendes kiáltás azért, ami a költők ars poetikája, harca. Csanád Bélának már nem kell harcolni. A mindent betöltő békesség, a hit nyugodt formája, mely mindenki számára elérhető, jelemzi a költő lelki állapotát. Ez azt jelenti, hogy neki nem kellett megküzdenie saját hitvallásáért, ezért a békességért, és nem kell szembenéznie ma is a „szeretetlen szeretettel", amiben élünk, mi emberek. Pontosan csak ebben a békességes viszonyban érhető el, hogy hitünk ne önmagunk megnyugtatása legyen, hanem próbáljuk ezt nyilvánvalóvá tenni az emberek előtt, hiszen nagy szükség van ma arra, amit így összegezhetünk az ő verseiből:

„Csak a szeretet marad meg / lelked / egyetlen ékszere."

Bölcsföldi András

A LEGSZEBB CSODA: AZ ÉLET. *A Nők Lapja március 5-i számában jelent meg az az írás, amely címében ezt a nagyon is igaz megállapítást hordozza.*

A cikk a születés csodáján túl, több más „csodát" is felsorakoztat. Csoda, hogy a súlyos agyműtéten átesett anya él, hogy még ugyanabban az esztendőben egy másik műtétet is túlélt, hogy várandós lett, hogy gyermekét világra tudta hozni, s hogy a kis újszülött él, s egészséges.

Sörösné Pálosi Ida, az egykori szobalány, majd anyja halála után hat fiatalabb testvérének nevelője, gondozója, éppen két esztendeje életveszélyes agydaganattal került a műtőasztalra. Gyógyulása idején, de különösen akkor, amikor már gyermekét várta, a kis lakás, amelyben sokadmagukkal éltek, szűkösnek bizonyult. Nehéz helyzetükben lapunk hirdetési ro vatát böngészve akadtak rá egy állást, s egyben lakásmegoldást is kíná ajánlatra. A budapest-rákosszentmihály-sashalmi gyülekezet keresett h rangozó-takarítót, szolgálati lakás lehetőséggel. S ekkor történt az új „csoda": a számos jelentkező közül — a legkisebb testvérét és annak gy mekét is magával vivő — Sörösné Pálosi Idára és férjére esett a vál tás. A bizalomra rászolgátak, tisztességes, becsületes munkával ál helyt. Ugyanakkor öröm olvasni azt, hogy ismerősök és ismeretlenek (e bek között gyülekezeti tagok, férje munkahelyi vezetője) milyen pé segítséget nyújtanak a családnak. A lelkész, a gyülekezet és a család forrnán boldog, elégedett.

Igen, egy boldog család mindennapjaiba pillanthatunk be. „An gyok, a férjem apa, a gyerekünk egészséges" — mondja Ida. Lám elegendő a boldogsághoz. Hely és anyagi szűkösségben, de annál szeretetben élnek ők. Csodálatos az, ahogyan életük minden tört süt Ida hite. Ő volt az, aki — ebben férjét is megerősítve — hogy meggyógyul, aki minden orvosi ellenjavallat ismeretéb lalta a gyermeket, hitte, hogy megszületik, s hogy egészség asszony életével bizonyítja, hogy betegség és szűkölködés el kell (!) boldogan és kiegyensúlyozzan élni. Olyan belső „t nak, ami nemcsak szűkebb családja, környezete, de soku da lehet.

A VIGILIA című irodalmi folyóiratban Rónay Lás történész ír a Sajtóosztály egyik újabb kiadványáról: peres verseskönyvéről. „Ez az életrajzi tény meghat irányát, hiszen abból a gazdag hagyományvilágból sok változatban élt nagy költőink világában is. *Mand* verseit és műfordításait gyűjtötte csokorba. — Sze rikusi alkat: erősen megrostálja versterm ését, mel zője, hogy azt a lírai ideált követi, mely a világ logikus magyarázhatóságát, a »történet« logikáját tel nem mindegyik saját versének mottóját a szentírási személyes ihletést alázatosan alárendeli a bibliai m megelégszik egyfajta kommentárral, mintha a huszas vasatát adná jelenetekről, eszményekről, az elsődleg felkeltett gondolatokról. Rokonszenves, szerény lírája ber önvallomásának hiteles tükörképe. Még többet, olvasójának, ha túlemelkednék az alkalomszerűségen ba emelné pillanatnyi benyomásait.

A kötet tekintélyesebb részét alkotják az igény leleménnyel fordított műfordítások. »A reformáció alakított ciklusban nem egy olyan tolmácsolása ol a magyar költészetnek is, s néhány igen szép m Angelus Silesius fordítások között is (kár, hogy a repel a címben) [a »nyomda ördöge« becsempészet tűt], s igaz örömmel olvastuk két Bonhoeffer-költe tását. — Szénási Sándor azok közé a lirikusok kö a vers nemcsak önkifejezés, hanem vigasztalás is

Cserpes Ibolya, építén

L. Ettér Tihón

– körvetségi kirek 10–12

Magyar
Építőművészet Bp. 1983 83/4

Csesz Zsursa
textilterező

Muszcha cimű gobelinjet az
kolozsvári rádiostúdió falára
terverte.

Ágpcsa Marianna: A valóság szintézise.
Müvészet, 1971.március - 24.lap

J Cserszki András

Miskolcról, XVIII. sz.

lásd Fleischer Béis 35 l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

CSERTÁN PÉTER, csutorásmester

A csutorához a fát nem vehették kereskedőtől, ezt büntet
ték. "Anno 1815-dik die 23 dik July. Az ché ... gyülést tar
ván... végeztetett, hogy ha valamely mester társunk keres
kedőtől venne fát... elsőben megtaksáltatik négy forint
pénzt fizet, ha pegig másodszor megtapasztaltatik 8 forin
büntetése légyen. Akkor volt ord. cehm. Csertán Péter. Vit-
ze Vetsei János, not: Tóth János" 252. old. 77. jegyz

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241. old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10, 1971
Veszprém, 1971

CSERTÁNY FERENC, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1722-1891.

36.-Csertány Ferenc: Első adat 1842
Utolsó adat 1876
Remekelt/beállt/ 1842
Céh-mester 1868
Nótárius, jegyző 1852

Beáll, fizet. Nót. 1855-ig és 1873-76-ig. 258.old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém, Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971

Veszprém, 1971

CSERTÁNY GYÖRGY, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1722-1891.

37.-Csertány György: Első adat 1825
Utolsó adat 1837
Remekelt/beállt/ 1825
Szolgáló-mester 1826
Bejáró-mester 1834

Remekel, meghal. 258.old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém, Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971

Veszprém, 1971

CSERTÁNY MIHÁLY, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1728-1891.

38.-Csertámy Mihály: Első adat 1831
Utolsó adat 1841
Munkalató-mester 1851

Meghal. 258.old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

CSERTÁNY PÉTER, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1728-1891.

39.-Csertány Péter:	Első adat	1787
	Utolsó adat	1841
	Remekel, beáll.	1787
	Vice-Cehmester	1806
	Céhmester	1814
	Remekel, meghal	

258.old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

36. Csertész, g. k. fatemplom.

1747. Feketepataknál: „Filialem habet Csertizfalva ... in qua Ecclesia iam antiqua et ruinae proxima." (O. L.; C. P. Tab. et Conscr. 1747. No. 8.)

1839. „... cum Eccl. Lig. S. Michaëli Archangelo dicata, quae cum ruinam minaretur occlusa est, et in locum eius nova Murata erigitur." (Schem Munk. p. 38.)

1841. még fatemplom, az 1856. Schem. szerint „Eccl. Mur., ... 1840 benedicta." (Schem. Munk. p. 32.)

(Berg m.)

Domfalva

Csertók Olga
divatterező

„Vizsgamunka, modellek"

Soltész Nagy Anna: Vizsga divatból.
Nők Lapja, 1978. február 25 - 18. lap.

Csertő Ferenc

Képzőművész festő

Tiszaparti fák
Lótolvajok
Halászok
Tiszai fürdők
Tiszaparti homok
Önarckép
Komplejáró

of

Szeged 1947 febr – márc

, da es unter den heutigen Umständen
veiter zu führen, wenn die Abonnement-

der vorzüglichsten Hochachtung

VERLAG WOLFRUM
RMT. "KIRCHENKUNST"

Csertő Ferenc

Szegedi festő

Bányakeményénél

Tanulmányfej

Szeged 1948. nov

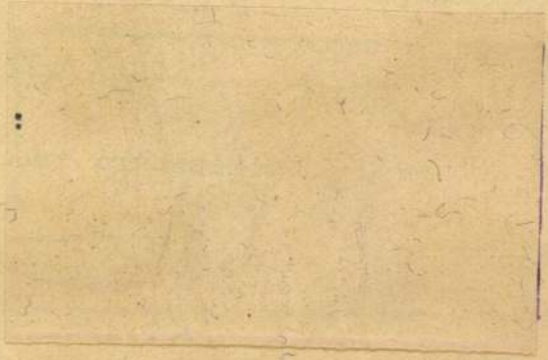

A m. kir. vallás- és közok

ügyszám alatt a keb. számv

deletének másolata:

Költségvetési év: 1932/33.

gatása." Rovat: 7. Alrovat:

Utasitom,

tész részére /lakik: Budape

visegrádi várromon az 1932.

ta.i után megállapitott tis

egyszáztizenöt pengőt a 127

Csertő Ferenc

rajzbanár

l.

Rajzoktalás

1944. V. cif. 3. n.

32. l.

7225./ 1925. szám.

A Müemlékek t.

A f. évi októbe
b. átiratára válaszolva, va
ságot, hogy a Szent -Margit
körüli terep leásása és re
20.-án /pénteken / délelött
Találkozás a Sz
másánál délelött 3/4 10 óra

Csertő (Klucsik)

Ernő

festő hegeden

erőd

NémedySzeged 420. l.

Csertő (Klucsik) Ferenc

l.

Rajzoktatás

1942. III. evf. 11. sz.

boríték

Csiza Klucsik alatt

is

1917-18, 1918-19. 1921-22 – 1922-23, 1927-28 – 1929-30.

A vall. és közokt. m. kir. mini
a budapesti IX. ker. m. kir. ál
másolata:

Utasitom az állampén
Orsz. Bizottságának nyug. altis
sz. rendelettel házastársa után
pótlékot 1920. évi december hó

Klucsik Ernő

festő hegeden

lásd

Csertő (Klucsik)

Ernő alatt.

Klucsik Ferenc

1917/18, 1918/19 II és 1921/22 -
1922/23 Kecskeméti telep.,
1927/28 - 1929/30

Ferkèpzomfoiskèvk

101. l.

temploma), amelynek tisztán kő-

XVI. ipari vásár 31.

1948 jul. 31.

DÉLMAGYARORSZÁG

93

Művészet

A szegedi képzőművészek vásári tárlata

A Szegedi Ipari Vásár alkalmából nehéz viszonyok között élő képzőművészeink is megmozdultak. Szakszervezetük igen gazdag anyaggal tárlatot rendezett a Hungária emeleti nagytermében. Összesen 26 művész 96 művét állitották ki. Ha a kiállitott műveket a bejárattól kezdve követjük, elsőnek Vlasics Károly franciás zsánerű temperái tűnnek fel, amelyek nagyrészt a dolgozók életéből veszik tárgyukat. Dorogi Imre erősen stilizált képei felbontott formáikkal barna alaptónuson nyugvó transzparens szineikkel az absztrakt iránti hajlamot mutatják. Balázs G. Árpád ismét szines grafikai művelvel várhatja a legnagyobb sikert, jórészt balkáni motivumait nagy fantáziával dolgozza fel, gondolati gazdagságával tünik ki »Egy sziv meséje« cimü szines tussrajza is. Csertő Ferenc szolid tájképét Tápai Lajos erőteljes, napsütötte, vörös alaptónusu képei követik, legsikerültebben a mezőgazdasági munkákat ábrázolja. Tóbiás György plain air-es, impresszionista »Szekere« vonja magára a figyelmet akár Fogassy Ödön lehelletszerű »Kodos tája«. Dinnyés Ferenc szürkésbarna alapból indul ki és komponálja meg gyakorlott művészi érzékre valló tájképeit. Winkler Jenő kettős portréja erősen fényképszerű, de egyéni utakra vall. Mihály István tanyai képeit finom pasztellszerű szinek jellemzik, ősmagyar mitológiai jelenete sok erőt sugároz. Csizmazia Kálmán képei a sükelnémák kitinomult látási módját mutatják. Rimanóczy Géza finom akvarelltportrékat és rézakrcokat állitott ki. Erdélyi Mihály sokmozgásu képei közül is kiválik legujabb alkotása, az épülő szegedi hid, mintegy a hidmunkások apoteozisa. Szőke Győző képei kissé még kialakulatlan stilust mutatnak. Sidtovics Kálmán tátrai tájképei régimódiságukkat is (alkotójuk 76 éves) a tárlat értékes darabjai. Dinnyés Jenő két sikerült portréja mellett Országh György kissé zilált tussrajzai sorakoznak. Samogyi Árpád utcarészlete dekorativ törekvéseken kívül sok egyebet nem árul el. Aino Hakulinen finn művésznő északi mentalitását hideg akvarelljei is hűen tükrözik vissza. Kopasz Márta élénkszinü tápai gyékényesei. Kurucsai György egybeolvadó, álmatag szinei. Sebestyén Endre portréja és Vigh György két »Tavasz a télben« cimü tájképe egészíti ki a képek sorozatát.

A szobrászokat Baranyi Károly »Szüretelő lány« cimü kerámiája, Vigh György exotikus terracotta-szobra, Tápai Antal nagy plasztikai érzékre valló fafaragásu gyermekfeje (kár volt bearanyozni) és Dinnyés Eva három terracotta arcképszobra képviseli a tárlaton, amely méltán érdemli meg a közönség széles rétegeinek, gyakran a dolgozók életéből vett témáival pedig a munkásság és parasztság érdeklődését.

EUMAGYARORSZÁG

Száraz bükk
tűzifa

nek ideje előreláthatólag ez évi augusztus hónap. Naponkint fuvarozandó 40—100 tonna mennyiség. Állomásonkint, illetve a fuvarozás tárgya szerint külön is lehet ajánlatot tenni. Két százalék bánatpénz letétele kötelező.

Ajánlatot csakis a polgármesteri hivatal által kiadott nyomtatványok felhasználásával lehető. A nyomtatványok Szeged város mérnöki hivatalában igénybevehetők és 4 forint előállítási költség előzetes beküldése mellett szerezhetők be.

Az ajánlat beadásának határideje: 1948. évi augusztus hó 5-én déli 12 óra.

A versenytárgyalásra és a vállalatra nézve a kereskedelemügyi miniszter által kiadott 50.000/1934. sz. Közszállítási szabályrendelet és az azt kiegészítő időközben megjelent rendeletek előírásai érvényesek.

Szeged, 1948. július 30.

Dénes Leó polgármester.

Bolgár cipőjavító

Kossuth Lajos sugárut 29.

(Rendőrpalotával szemben)

Szobafestést,

mázolást és butorfényezést elsőrendűen, jutányosan vállal

ban, egy album pedig (kb. 40 gyüjtőlap számára) 1.80 P.-ért kapható a Kir. Magyar Egyetemi Nyomdánál, Bp. VIII. Múzeum-körút 6.

Szini Zoltán tanulm. felügyelő a kispesti polg. isk. tanára legutóbbi válm. ülésünkön bemutatta ügyesen szerkesztett *Szinesminta Lapsorozatát*, amely igen alkalmasnak látszik a polgári iskolai színespapír munkák tanítására. Az egyszerű kivágásoktól a képszerű réteges papírragasztásig az összes ily irányú feladatokra jó példákat szolgáltat. Szini lapjai csendes foglalkoztatásra igen alkalmasak. Ez újabb sorozatot az üdülő, lábbadozó katonák számára szánta. Az érdeklődők figyelmét szívesen hívjuk fel a 16 lapból álló sorozatra. (Kapható Szerzőnél, Kispest, Árpád-utca 5. sz.)

Ugyanakkor láttuk *Szini* Z. 30 darabból álló 50x70 cm. nagyságú könyomatos *Egészségtani faliképek* c. sorozatát. Az Orvosszövetség az Egészségtan tanulm. főfelügyelője és más hivatali fórumok is elismeréssel emlékeztek meg a plasztikus hatású kitünő szines rajzdkról. A sorozat magyarázatához szükséges vezérkönyv is Szini ábráit tartalmazza. (Érdeklődők számára betekintésre egy-egy sorozat Egyesületünk irodájában — IX. Török Pál-u. 1. — rendelkezésre áll.)

ÁTHELYEZÉSEK

Biró Béla dr. Kolozsvárról a budapesti áll. Tanitóképzőintézethez (Oktató-film-kirendeltség) *Csertő* (Klucsik) Ferenc Szegedről a halvani áll. gimn.-hoz, *Gerő* Gusztáv Losoncról a pestszenterzsébeti áll. gimn.-hoz, *Gonda* László (ideiglenesen) a csáktornyai áll. tanitóképzőintézethez *Szlabóczky* Emil Ráckevéről Kiskúnfélegyházára az áll. Tanitóképzőintézethez, *Móczár* Károly a kiskunfélegyházi polg. f.-iskolához és *Veress* Károly a marosvásárhelyi polg. f.-iskolához helyeztettek át.

MŰVÉSZETI ÉS SZEMÉLYI HIREK

Magyar pedagógiai kiállitás Genfben. Francia Svájc illusztrált lapja: *La Semaine de la femme* a „Nemzetközi Pedagógiai Hivatal"-nak állandó kiállitása magyar anyagából szép képsorozatot közöl. A felvételeken jól érvényesülnek a polituros diófabútorok intarziamunkáinak magyar motivumrészletei, az üvegszekrényekben kiállitott ékszertárgyak, hímzések, különböző kézimunkák és izléses könyvkötések. A folyóirat kisérőszövege kiemeli, hogy a tárgyak a budapesti Iparrajziskola növendékeinek munkái. A szöveg behatóan foglalkozik a kiállitott iskolafüzetekkel is. Ezek a különböző országok hasonlókorú gyermekeinek képességeiről adnak összehasonlitási alapot. A magyar gyermekek szabványos zsinórírása élénk érdeklődést keltett Svájc pedagógusai körében.

Zombory-Moldován Béla, a Szfőv. Iparrajziskola igazgatója, Egyesületünk elnöke az V/C. I. fizetés fokozatába lépett elő.

Kováts József, Szfőv. Iparrajziskola ny. tanára, Egyesületünknek 38 év óta tagja, igazgatói cimet kapott.

Gaál Dezső kartársunkat, a barcsi áll. polg. isk. rajztanárát a Kormányzó Úr a nemzetvédelmi kereszttel tüntette ki. (Gaál Dezső a cseh megszállás alatt tanusitott „gerinces magyar" magatartásáért három alkalommal volt bebörtönözve. Igy tagja a Volt Felvidéki Politikai Foglyok Országos Érdekvédelmi Szövetségének is.)

Szabados Jenő kartársunk az orosz fronton hősi halált halt a Hazáért.

A Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége a régi Műcsarnok Andrássy-úti palotája diszermében tartotta közgyülését a kultuszkormányzat és a művésztársadalom képviselőinek részvételével. *Sidló* Ferenc országos elnök megnyitóbeszédében megemlékezett a Kormányzóhelyettes hősi haláláról, majd szentgyörgyvári *Gyenes* Lajos ügyvezető elnök beszámolt a szövetség munkájáról, bejelentette a művészek segély- és nyugdijintézménye megalakitását, továbbá, hogy a legutóbbi közgyülés óta közel *100.000 pengőt fizetett ki a Szövetség művészsegélyezésre*. Bejelentette végül a műkereskedelmi reform és egy országos művészgazdasági szerv létesitésének előmunkálatait. A közgyülés *pályadijak kitüzését kéri a kultuszminisztertől és a társminiszterektől* a magyar értékeknek művészi alkotásokban való megörökitésére. Táviratban üdvözölte a közgyülés a *Kormányzóné Őfőméltóságát*, aki mindenkor hathatósan támogatja a bajbajutott művészeket.

Rajzoktatás
1942. nov. 15. 11-7

Csertő Ferenc

RIGLER JÓZSEF EDE

papírneműgyár részvénytársaság

B U D A P E S T

Gyártelep és központ: **VI., Rózsa-u. 55.**
Fióküzletek: **IV. Váci-u. 33. — V. Gróf Tisza István-u. 14.**
Különféle minőségben tart raktáron:
RAJZPAPIROST tekercs és ívekben, hazai és külföldi gyártmányt
RAJZESZKÖZÖKET iskolai és műszaki célra
RAJZTÁBLA, háromszög-, fejes- és prizmavonalzókat
TUST, fekete és színes, hazai és külföldi gyártmányt
KÜLÖNFÉLE író- és rajzszereket
Irjunk „ADRIA" levélpapíroson.
Kapható különféle minőségben.

Már régen vége az előítéletnek!

A magyar gyártmányú

T U R Á N I R Ó N

16 fokozatban

a

T I T Á N I R Ó N

5 fokozatban

A művészi rajzolás minden igényét kielégíti!

TITÁN-COLORED és AQUACOLOR

ideális pasztel- és festő írón 24 féle színben.

Mindenütt kapható!

SCHULLER JÓZSEF RT. BUDAPEST,

V., ERZSÉBET-TÉR 13.

Centrum Kiadóvállalat Rt., nyomdaüzeme, VIII., Gyulai Pál-utca 14 sz.
Felelős üzemvezető: Czollner László

Csertő (Klucsik)

Ferenc

1947. máj. a M. Pedagogusok Szabadszervezetében kiállítók képei: Tiszai fűzfák, Lótolvajok, Halász, dájf.

1948. dec. Szegedi műveszeknek a pecsi városi muzeumban rend. kiáll

Öregség, Csendélet.

608. *Mária Terézia.*

Csaknem térdig látható, a csillagkereszt-rend jelvény asztalon fekvő piros párnára kereszt jét fogja, baljában pe Haja ősz, szeme kék, szemöl főkötője, kivágott ruhája és g ingvállának könyökig érő Mögötte piros bársonyszék ál göny mellett az ablakon át a l tornyára nyerünk kilátást.

Vászon, méretei 26·7 : 20·5 tett az 1895 márczius 20-iki 153 16399 sz. leirat alapján Enea (81–895). — Értéke 30 K. — Á napján. — Az átvételt jóváhagy sz. határozat (140–895).

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Csertő Ferenc

MAGYAR NEMZET

1965 FEB 6.

Móra Ferenc utolsó napjai

Az idő napsütéses volt 1934. február 5-én. Az enyhe téli idő kicsalta a szegedi flatalokat az utcára, sétálgatni a Dóm téri árkádok alól kifutó Boldogasszony sugárúton. A Tömörkény Társaság igazgatósága a sugárút felé vette útját: *Lugosi* Dőme, a színésztörténelem kiváló szakírója, Csertő Ferenc festőművész, Kovács Árpád újságíró kollégám és e sorok írója, mint a Tömörkény Társaság igazgatója. Fent volt még a nap, délután négy óra lehetett.

Mi fáztunk, szörnyen fáztunk, kabátunk gallérját nyakig felgyűrtük. Nagybeteghez készülődtünk. Díszelnökünkhöz. A nagy mesemondóhoz, az *Aranyszőrű bárány* jó gazdájához, *Móra* Ferenchez.

Örömet akartunk szerezni a nagy földmunkásnak, aki felásatta csatlósával egy régi rézgarasért, vagy kupáért még a legjobb komájának a házatáját is. Díszoklevelet vittünk a nagybetegnek. Tudtuk, hogy néhány hét múlva üres lesz a nagyapa ágya és árva lesz a csengő-bongó tolla. Móra Ferenc egész életét jellemző békés mosolyát február 8-án reggel 7 órakor kioltotta a halál.

Móráné fogadta az előszobában a küldöttséget. Nem is sejtette, hogy a férje milyen súlyos beteg. Csak Panka, a lánya tudta...

— De jó, hogy eljöttek — mondotta Móráné —, nagyon fog örülni Ferikém.

Bevezetett bennünket az ebédlőbe. Most Panka jött közénk. Könnyek között panaszolta: nincs mentség.

— Nekem már hat hónappal ezelőtt megmondta a professzor.

Tovább nem beszélhetett. visszajött Móráné: — Hoztam egy kis barackpálinkát. — Majd így folytatta: — Beszaladok a Ferikémhez és megmondom, hogy a Tömörkény Társaság elhozta a már régen bejelentett díszelnöki oklevelet.

Némán, csendben ültünk. Egy percbe sem telt és lelkendezve visszajött: — Ferikém várja magukat.

Egyenként járultunk az ágyhoz. Melegen ránknézett és bágyadtan, mosolyogva mondta:

— Adott-e az asszony egy kis barackpálinkát? Adjatok nekem is — fordult az asszony felé. Hozták is tüstént. — Soha nem esett ilyen jól! — Aztán váratlanul így folytatta: — Sok időre van még szükségem. Még tíz évre való mondanivalóm van.

Csertő aztán elővette a háta mögé rejtett, berámázott díszoklevelet, s Móra Ferenc elé tartotta. Móra szeme megpihent az oklevélen, de nekem úgy tetszett, mintha ezer és ezer kilométer távolságból nézegetné.

Most már én szakítottam meg a csendet: — Feri bátyám, a közelgő tavasz meg fogja hozni a gyógyulásodat. Sütni fog a nap... — De nem folytathattam, mert közbeszólt: — Sütni fog, de nem lesz kire.

A nagybeteg levette rólunk tekintetét. Mintha nyitott szemekkel aludt volna el. Tekintete a mennyezetre szegeződött. Talán a mestergerendákat kereste, amelyeket oly gyakran számolgatott kisgyermek korában.

Csendben osontunk ki egymásután. Talán el sem búcsúztunk a ház népétől. Árván marad a Tömörkény Társaság. Két díszelnökünk volt. Tömörkény István és Móra Ferenc, az alkonyatba merülő szegedi homoki világ mélységes csendjének meghallói.

Kóré Imre

re *megszűnt az készültség.* A másodfokról els ték a készültsé *felső szakasza teljesen jégmen* vonult a folyam teljesítő két ki is, amely a Ti feletti szakaszr zajló jeget.

is.

Húsz üzemet kitelepítenek Budapest XI. kerületéből

A Gazdasági Bizottság egy korábbi határozata alapján felülvizsgálták a fővárosi ipari üzemeket és megállapították, melyek a városrendezési vagy egészségügyi szempontból kitelepítendők, illetve nem fejleszthetők, és melyek azok, amelyek jelenlegi helyükről Budapest más ipari területére helyezendők át. A vizsgálat a XI. kerületben is sok iparteleppet érintett. Ebben a gyors iramban fejlődő városrészben *20 üzemet soroltak a kitelepítendők közé.* Ennek végrehajtását 1965-től 1970-ig tervezik. Figyelembe kell venni a népgazdasági érdekeket, miután a mai helyükön megszüntetésre ítélt üzemek igen jelentős értéket képviselnek.

Az idén kitelepíteni javasoltak között van a *Mélyépítő Vállalat* Budafoki úti telepe, a 43. sz. *Állami Építőipari Vállalat* Sopron utcai lakatosüzeme, a *Ganz-MÁVAG Gépgyár* lágymányosi Duna-parti telepe. Legutoljára — 1970-ben — kerül sor az *Autójavító Vállalat* Bicskei úti, a *Budapesti Tejipari Vállalat* Bartók Béla úti, a *Technika Vas-, Fém- és Villamosipari Ktsz* Bercsényi utcai, Bartók Béla úti és Szabolcska Mihály utcai telepének elköltöztetésére.

Ezeken kívül még 9 tanácsi üzem, illetve szövetkezet szűnik meg az elkövetkező években jelenlegi telephelyén, de ezek részére Budapest új ipari vidékein jelölnek ki más telepet. Közöttük van a *Fővárosi Műanyag- és Töltőtollgyár* Bártfa utcai, a *Kézműipari Vállalat* fenyőfadísz részlegének Karinthy Frigyes utcai telepe és a *Kerámia Iparművész Htsz.*

GELÉE

kézfinomító krém

hűvös, nyirkos, szeles időben finomítja, ápolja a kezét

Rendszeresen használjon

GELÉE

KÉZFINOMÍTÓ KREMET!

ÁRA: 6,50 FT.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Csertő Ferenc

DÉL-MAGYARORSZÁG

1966 APR 2 8

1021

Társadalmi munkával szépül az iskola

A szegedi Déri Miksa Gépipari Technikum épületének belső korszerűsítése tervszerűen folyik évek óta. Az iskola tartalmához illő stílust és díszítő elemeket alakítanak ki a bejárattól kezdve végig a folyosókon. *Páldy* Ferenc igazgató és *Honti* Ottokár helyettes igazgató közös törekvése, hogy az iskolába lépők azonnal érezzék a stílusjegyeken és a szimbólikus elemeken a huszadik századot átfogó villamosítás és gépesítés végtelen határait.

Ezt példázzák a tárló-sorokban elhelyezett modellek, metszetek és munkadarabok, a dróthajlítások, a szimbolikus dekorációk és emblémák a kabinetek, tantermek bejárata fölött. A tanári és oktatókar, valamint a diákság készséggel adta társadalmi munkáját a technikum belső világának korszerűsítéséhez. A többi között *Zentai* Nándor műhelyfőnök, *Farkas* Szilárd és *Benedek* László oktatók, valamint *Csertő* Ferenc festőművész rajztanár, *Pintér* Kálmán és *Vlasics* Kálmán tanárok sok szabadidejüket áldozták az emblémák és mozaik kivágások tervezésére, s ott szorgoskodtak a kivitelezésnél is.

A Hódmezővásárhelyi Majolikagyárból jutányos áron vásárolt a technikum mintegy 40 mázsa színes mozaiklapot, amellyel a folyosó falát díszítik. A Sándorfalvi Járási Általános Ktsz két csempéző szakmunkása, *Takács* Antal és *Hegyi* József mellett ott dolgoznak a technikum diákjai is. Az első emeleten a munkákkal már elkészültek, s a tanév végéig befejezik a folyosók teljes rekonstrukcióját. Képünkön: a diákok egy csoportja a lépcsőház faldíszítésén dolgozik.

(Somogyiné felvétele)

Szerdai eredmények

Válogatott labdarúgó-mérzés:

Budapest—Bukarest 3:0 :0). Népstadion, 25 ezer né-. Góllövő: Albert 2, Farkas. nem hivatalos magyar—mán találkozón az első lidőben változatos küzdem alakult ki, fordulás után apatunk többet támadott megérdemelten szerezte g a győzelmet.

A Jugoszláviai UEFA-torra készülő magyar ifjúsági darúgó-válogatott a Szői úti pályán játszott edzőrkőzést, s meglepő győzelt aratott:

UEFA keret—BVSC 7:1 1). Kozma, a SZEAC jákosa egy gólt lőtt.

Labdarúgó MNK-mérkőzén Dorozsmán a helyi együtt a Móravárosi Kinizsi el- 3:1 (1:1) arányban nyert. kupamérkőzések 256-os orágos nagydöntőjébe Szed és a szegedi járás mei csapatai közül tehát a rozsma és a Szegedi Dózsa rült be. (A Dózsa az utolsó rdulóban erőnyerő volt.)

A Szegeden játszott barátgos labdarúgó-mérkőzések edményei:

SZEAC—Kiskunfélegyházi asas 6:1 (4:0). Vezette: sarkó. SZEAC: Tóth (Koinyi) — Várhelyi, Kővári, rató (Reményik dr.) — Deöfi, Pataki — Csömör, Nees (Kalocsai), Hajós, Linka, ószó. Góllövő: Csömör 3, eményik dr., Hajós, Kalocsai, illetve: Lengyel. A SZEAC sérültjei közül Hajós dr és Linka felépült sérüléséből és vasárnap Miskolcon mindkettő játszhat.

A Szegedi VSE szombaton délután Szegeden a Vasutas-stadionban a Békéscsabai Előrével találkozik. Előkészületként tegnap az első csapatuk a tartalékgárdával mérkőzött:

SZVSE I.—SZVSE II. 4:1 (2:0).

SPORT

SOROKBAN

Mai sportműsor. Labdarúgás. Ifjúsági bajnokság: Szőreg—Vasútforgalmi Technikum, Szőreg, 5 óra. Teke. Megyei bajnokság: Építők—SZAK, ruhagyári-pálya, 5 óra.

*

A Csongrád megyei középiskolás egyéni sakkbajnokságon Máró György, a Szegedi Radnóti Miklós Gimnázium tanulója győzött.

*

A Móravárosi Kinizsi kerékpáros-szakosztálya tagtoborzót tart. Azok a fiúk, akik szeretnének versenyszerűen kerékpározni csütörtökön, vagy pénteken délután 4 órától az egyesület Vidra utcai műhelyében jelentkezzenek.

Kitűnő játékvezetés

A megyei labdarúgó-szövetségben a hétfői intézői értekezleten és a keddi játékvezetői továbbképző tanfolyamon is szó esett arról, hogy Kuhn Endre játékvezető a Móravárosi Kinizsi—Kisteleki TE megyei bajnoki mérkőzésen ritkán látható, jó teljesítményt nyújtott.

A játékvezetők tapasztalatból tudják, hogy az olyan találkozót a legnehezebb vezetni, amelyiken nem esik gól. Nos, a bajnoki táblázat élén álló Kinizsi biztos győzelme ezúttal elmaradt, és az élelmezési csapat csak az utolsó percben szerzett góllal nyert 1:0-ra. A játékvezető mégis helyt állt, szinte egyetlen hibát sem követett el. Ahogy mondani szokás: a mezőny legjobbja volt.

— Mind a két csapat sportszerűen játszott, és ez nagyon megkönnyítette a

Ceruzarajz Bakó Antalról

Vallom, hogy nemcsak a tréningruhát, s helyére tet-

Csertő Ferenc

Kubikos, olaj, 40×50

Gongrádmegyei képzőművészeti Tiáll.
Szeged, 1959. Kat. bev. Osváth Béla.

5

MDK

Csertő Ferenc

Őszi Tiszapart, of.

Tokaj, of.

Szegedi képzőművészek retrospektív kiáll. 1945-58.
Móra F.Muz.

MDK

Csertő Ferenc

Tiszai füzfák, of.

Lótolvajok, of.

Halász, of.

Pedagógus szakszerv. I.képzőm. kiáll. 1947.máj.

4. l.

MDK

Csertő Ferenc

Öregség, festm.
Xsendélet, "

Szegedi müvészek a pécsi Városi Muz.ban. M.Képzm.
Szabadszervezete XLVII. pécsi kiáll. 1948. dec.

MDK

Csertő Ferenc

Csányi: A szegedi festők kiáll. Független Néplap.
Pécs 1948. dec. 5.

MDK

Csertő Ferenc

Nikelszky G: Szegedi festők tárlata a Városi Muz.ban
Dunántuli Napló 1948. dec. 7.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

CS

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1981 NOV 21

1021

CSERTŐ LAJOS

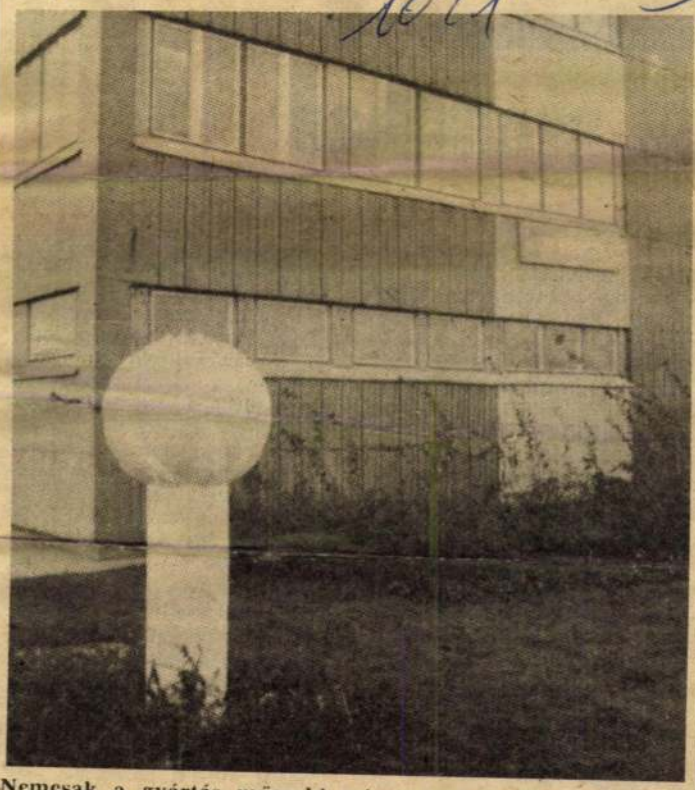

Nemcsak a gyártás műszaki szívonalára fordítanak gondot az Orosházi KAZÉP Ipari Szövetkezetnél, hanem törődnek a környezeti kultúrával is. Üzletfeleikre, látogatóikra mindig jó benyomást tesz a tiszta, rendezett üzem és a szépen gondozott park. Most, a szövetkezet fennállásának 30. évében egy szép műtrágyhoz segítette őket Orosháza város Tanácsa: felállították az épület előtt Csertő Lajos, dunaújvárosi munkás-iparművész térplasztikáját, mely stilizált lángjával a szövetkezet fő tevékenységét, a kazángyártást jelképezi

Fotó: Lónyai László

gazdálk

ők ny

pott tőlünk azt. De volt

Csertő Lajos szobrai

Jobbra: Csertő Lajos kompozíciója a kecskeméti városközpontban. (Straszer András felvételei)

P.M.: Lakókörnyezetünk kultúrája.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DUNAÚJVÁROSI HÍRLAP

Csertő Lajos,
amatőr szobrász

1980. július 11., péntek

1021

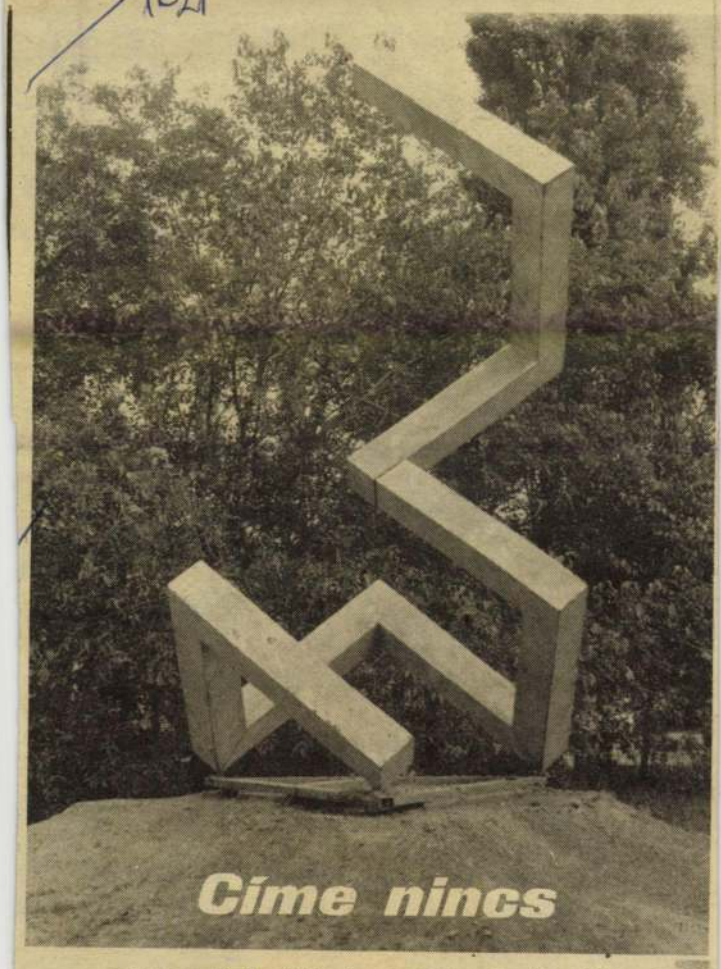
Címe nincs

... ennek a térplasztikának, amelyet májusban állitottak fel a Dunai Vasműben. Alkotója: Csertő Lajos amatőr szobrász maga is a vasműben dolgozik, amit a vaslemezekből hegesztett hasábkompozíció jellegéből is könnyű kitalálni. Az érdekes vonalvezetésű alkotás nap mint nap tekintetek ezreit vonzza. S annyi mindenképpen biztos, hogy ezt a térszerkezetet a legstílusosabb helyre állitották: a vasmű általános lakatosüzeme elé.

(Arany Gábor felvétele)

1980. július

Hazai tájakon

Egy elbújt váro

Az Árpád-kori templom a falu bejáratánál

A Dunakanyar szomszédságában púposodnak a Börzsöny-hegység lekopott, megszelídült, vulkáni eredetű, tömzsi kúpokba csatlakozó vonulatai. A legtöbben a közel fekvő déli oldalán közelítik meg a hegyeket, s a völgyekben rejtőző falukat — Szokolyát, Kőspallagot — a Margó-völgy kisvasútján Királyrétet. Nem kevésbé szép és látványokban gazdag a Börzsöny nyugati oldala, a távolabb eső, az Ipoly, s egyúttal a csehszlovák határ mentén kanyargó úton. Ipolydamásd, Letkés, Vámosmikola, Perőcsény, Kemence és Bernecebaráti sorjázik az út mellett, s elbújva a hegyek közé egy

Csertő Lajos

Recsken a megyei tanács építése előtti téren Csertő Lajos alkotásaiból rendezett kiállítást.

— : Szabadtéri szoborkiállítások.
Nyugat, 1978. október 1 – 43. lap.

Csertő Lajos, szobrász

Az 1978. évi képzőművészeti világhét keretében két szobrászati kiállítást nyitottak vasárnap, Kecskeméten. — A művész modern, fehér, kő és fém szoborkompozíciói a Május 1. tér pázsítját díszítik. /említve és repr./

P.M.: Szobrok a városokban.
Petőfi Népe, 1978. szept. 19.

● Egy, a kecskeméti városközpontban látható térkompozíciók közül; Csertő Lajos műve az érdeklődés középpontjában.

Gertő Lajos, keramikus

A kecskeméti kerámia stúdió az ide érkező művészeknek biztosít alapanyagot, ösztöndíjat, bentlakást szakkönyvtárt. – Gertő Lajos Dunaújvárosból érkezett ide. Kemence technológiával foglalkozik, egy új kemence építési módot próbálnak ki, amellett égetési technológiát és a stúdió programjából a kórház ivókút problémáját próbálja megoldani.

Dél-Alföldi krónika.

1979. III. 2. Televízió 17:35

CSELTŐ Lajos szobrai

Cseltő Lajos szobrászkiállítás. Orosháza, 1985. Orosháza [s.n.] 1985 [12] p. ill

Ø Cserven János,

Könnvesmester

1867. Pesten

Pkc. 2171.

Feliratos kő, sómai II. 100, 101.

1903 VI. 4

~~Pozsony~~

A pozsonyi ~~Helmás Ágost~~ városi muzeumi őmek: A ~~muzeum részére~~ Fadrusz hagyakész ~~eszközölendő~~ szépművészeti tárgyak megszerzésére a segély két 600 koronás részletben ~~utalványoztatik~~ engedélyeztetik ki. (21/9/903)

MDK

Cserven János építén

Böleskövy Dániel, T. em. ráép.

Józefv. Kerepesi-u. és Vas-u. sarka 1/1514.

1867. ——

MDK-A-II-1/2789.

MDK

Cserven János építőmester

Palak Izsák, I. em. építhezés

Terév, Dohány-u. 8.

1867. ——

MDK-A-II-1/2768.

MDK

Cserven János épitém

Rössler Máriné átal.

Pesztő, Váczi-u. 55. Szekrényessy ház

1867. ———

MDK-A-II-1/2779.

MDK

Cserven János épitén

Röch Eliz, árnyékszék

Terézv, Landon-u. 3.

1867. ——

MDK-A-II-1/2781.

MDK

Cserven János építén

Szabó Ferenc, 3 em. ház

Belv. Molnár-u. 13.

1867. —

MDK-A-II-1/2786.

Cserven János

életének és munkásságának időrendi adattára mesterfo-
tói ügyével bezárólag.

Komárik Dénes: Építészképzés és mesterfelvétel a
XIXd században. Pesti mesterek és mesterjelöltek.

Építés- Építészettudomány, III.köt.4.sz.379-418.l.

394.l.

Cserven János MDK

1867-ben egy emeletet épitett a Molnár u. 19. sz. házra Szabó ferenc részére.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

114.1.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 FEB 28

Cservenka Ferenc

ÉLET ÉS IRODALOM

mert nincsenek megfelelő eszközeink... Mit szóljunk, ha egy agyonkozmetikázott nő állít a ren-

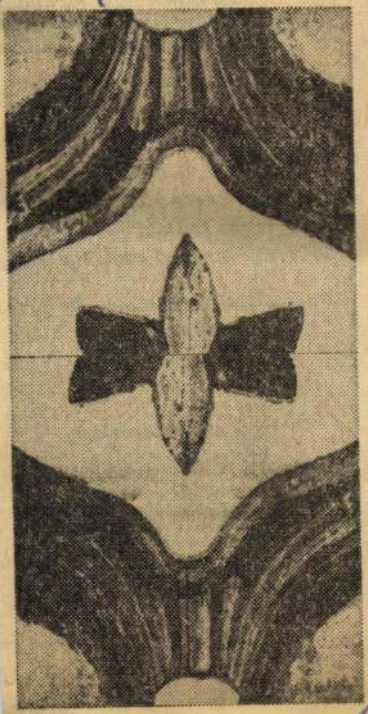

Cservenka Ferenc: Motívum

...ulok bekerít
nyíló szájak
ne haragudjatok ha lehajt

elfordulok előled is
szökevény-
remény-
fény

bennem motoszkál
ostoba kis nótákat kutat
ez a korai alkonyat
kiforgatja zsebeim
befurakodik tüdőmbe
összetöri agyamban az
üvegoszlopokat

kellene egy új nagy nevet
mindig ilyen kusza versel
ki kíváncsi erre csönd

énekel magának a világ

megirva

Cservenák Gusztáv, festő i
sz. 1857 nov. 26 Békéscsabán.
Négy realiskolát végzett, azu-
tán nyomdász inas lett. 1873-
tól mint betűszedő dolgozott
Békéscsabán és Bperten. 1878-
79-ben a (bpesti) mintarajziskola
fametsző osztályán ~~tanult~~,
1882-tól a münchenei aka-
démián, 1886-tól a bécsi
képzőművészeti akadémián
Griepenkernél tanult. F Bila-
mes Ferenc nevű festőbarát-
jával falujáró piktor-
ként alkalmi munkákból
tartotta fenn magukat.

F Hazatérte után

Cservenák Gusztáv

festő

Szül. 1859 nov. 26.

Békéscsabán

lásd Fleischer Béla 35. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Cservenák Gusztáv

festő

szül. Békésen,

munkor nincs emlékve

Erőd

Karács Békésvm

I - 409. 1

Cservenák Gusztáv

1878/79 I.

Terkéjszőmfőiskét

1932-33 73. l.

Lyka K.: Falujáró piktorok. Uj Idők 1943. máj. 8.

ismert a képszövés története. A korai darabok: a wartburgi, halberstadti és regensburgi kárpitok nincsenek ugyan oly finoman szőve, mint az egykorú franciák, de erőteljesebbek, színkezelésük szélesebb és rajzuk eredeti. A lovagi életből vett jeleneteket ábrázolnak. A XVI. sz.-ban több műhely keletkezett németalföldi szövők vezetése mellett, így Neuburgban, Frankenthalban. A legkiválóbb eredményeket érte el az I. Miksa császár által 1605-ben alapított müncheni gyár, melynek arannyal, ezüsttel és selyemmel gazdagon átszőtt darabjai az évszakokat, hónapokat ábrázolják. Német mesterek után németalföldi munkások szőtték őket. Még Casselben, Berlinben, Würzburgban voltak jelentékeny műhelyek, ahol a képszövés pompaszerető fejedelmek ösztönzésére egészen a XVIII. sz. végéig gyakorlatban marad, de nemzeti jelleg nélkül. A munkások németalföldiek vagy franciák, a kartonok is többnyire idegen mesterek munkái, akik a XVIII. sz.-ban majdnem kizárólag a francia mestereket, elsősorban Boucher virágfüzéres dekorativ darabjait másolják. A vezetőszerepet a XVII. sz. folyamán Németalföldtől Franciaország veszi át, ahol a képszövés talán a leghosszabb multra tekinthet vissza. A korai francia szövött képek keleti ízlésben készült, aranyszálakkal gazdagon átszőve és bibliai vagy mitológiai alakokkal díszítve. Később Arras példájára szívesen veszik a tárgyat a történelemből, majd a renaissance alatt Raffael és követőinek ízlésében dolgoznak és iparkodnak a festményeket kiváló technikával pontosan utánozni. Ebben a korban Fontainebleu volt a leghíresebb műhely, ahol az ottani olasz festőknek is jelentékeny rész jut a tervezésben (l. Fontainebleui iskola). A XVII. sz.-ban a technika tö-

Cservenák Gusztáv

festő

Müncheni akadémián tanult.

Falukat járta, arcképeket rajzolt, képeket restaurált. Ebből élt, míg sorsa jobbra fordult.

Lykaközös és

univerzit. 69. l.

A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárából

kölcsönvettem a következő munkát:

Szerző, vagy rendszó	czím, rész	darab-szám	alak	kötés	jegy

Kelt 1.....

Határidő 1.....

Hivatalos jegyzet: .....

Sajátkezü aláirás: .....

Állás: .....

Lakás: .....

II. 4121. Cservenák Gusztáv, 24 éves, prot., szül. Békéscsabán, Magyarországon, atyja elhalt, élő modelles osztály, 1882 ápr. 18.

Som 184. I

1882
24
1858

II. 3634 Hollósy Simon, 21 éves. kath., született Máramarosszigeten, Magyarországon, atyja földbirtokos, élő modellés osztály, 1878

Cservenák Gusztáv, festő; szül. 1858-ban Békéscsabán. 1882-ben a müncheni képzőművészeti akadémián tanult.

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémián. *Művészet.* 1912. 184. l.

Cservenák Gusztáv

1878/9. I. Jametsző osztály szül. Békéscsabán 1857 nov. 26. Evang. Békéscsaban 4 reál 1873 óta Békéscsaban és Budapesten mint betűszedő működik.

1878/9. II. Jametsző.

Marczaltői orvhalászok felszerelése

VI. 124.

Csók István

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1882.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarn k 1800 bis 1945. Ungarn Jahrbuch Mainz 1970 10 1 149 1

Cservenka Ernő
nobrán

Cservenka Ernő-kompozíciója
szerepel a tanulmon.

Horváth Béla: Kiállitási jegyzetek.
MŰVÉSZET, 1973.január - 5.oldal

Cservenka Ferenc

nobrány

Nadrágról (Krassó-
szörény m.) 1867-ben
20 évs

básd

Fleischer Béis 35. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 853.

Cservenka Ferenc

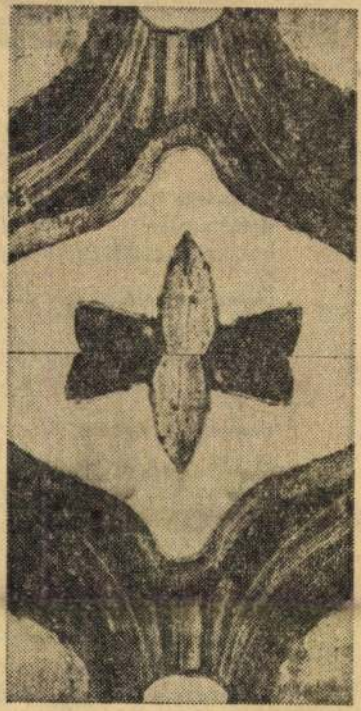

Cservenka Ferenc: Motívum

Élet és Irodalom, Bp. 1976. febr. 28.
XX. évf. 9. sz. 16. lap.

Csontok s eszmék hajladozása
Innen már nincs szabadulás
Költészet vad kukoricása
Nyitott mellel földre bukás

Élni hanyatt Élni azértis
Földön fekve kiraboltan
Hagyni versként folyni a vért is
Élni holtan Élni holtan

Ébredés

ajkak ajkak
bármerre fordulok bekerít a sírás
nyíló szájak
ne haragudjatok ha lehajtom fejem

elfordulok előled is
szökevény-
remény-
fény

bennem motoszkál
ostoba kis nótákat kutat
ez a korai alkonyat
kiforgatja zsebeim
befurakodik tüdőmbe
összetöri agyamban az
üvegoszlopokat

kellene egy új nagy nevetés
mindig ilyen kusza verseket álmodom
ki kíváncsi erre csöndnek is kevés

énekel magának a világ
kimondanám kimondanám
jelenlétem jelenlétem
sikongató hangszerek vagyunk
szél és eső megzokogtat
eső és szél megnevettet
napsugarak táncoltatnak

Cservenka Ferenc
fotóművész

— A Nemzeti Galéria műhelysorozatában kedden megnyílt Cservenka Ferenc fotóművész kiállítása. Három hétig tekinthető meg a B-épület első emeletén.

Kiállitása nyilt a Nemzeti Galériában.

Népszava, 1977. január 29.
10. oldal.

Cservenka Ferenc

"Madár" cimmel a lap bemutatja a müvész képét.
Repr.

Fenti képet lásd: Vadas József: "Rugalmase a tér? c. cikkének hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 2o.
XX. évf. 12. sz. 11. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 MÁR 10

ÉLET ÉS IRODALOM

Cservenka Ferenc

1021

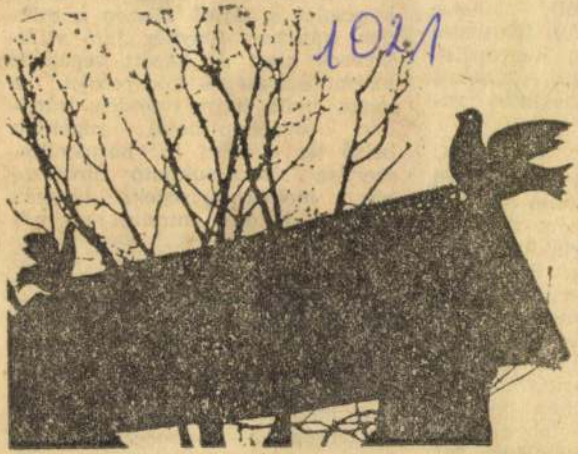

Cservenka Ferenc: Madár

1976. MÁRCIUS 20.

volna több helyet szentelni akar csak ennek az egy alkotópárnak. Hiszen a két épület távolról sem egyforma; a budapesti áruház a fehérvárinál merészebb és egyértelműbb formai megoldást sejtet. Az eltérő külalak mögött mégis azonos az építészeti gondolkodás mechanizmusa. Reimholz és Lázár külön egységként kezeli a stabil és a mobil részeket. Céljuk az, hogy az állandó helyet igénylő lépcsőket, gépi szerelvényeket, irodákat zárt és kis tömbben helyezzék el, hogy minél nagyobb legyen a szabad és változtatható árusítótér.

★

Szerencsére, a rendezést feledtetik a pályamunkák.

Ez a kis kiállítás szűk keresztmetszete a mai magyar építészetnek. Hiszen egyetlen tervezőirodát és egyetlen nemzedéket mutat be. De még ennek a szűk keresztmetszetnek a láttán is elmondhatjuk, örömmel kell nyugség. Kérdés tehát: kell-e (racionális szempontból), érdemes-e (gazdasági szempontból), lehet-e (esztétikai szempontból) feleslegesen bonyolítani ezt a kis épületet. Félő, hogy a klub elveszti eleve meglevő, természetes rugalmasságát.

Szerintem: a hideg racionalizmus nem ment fel az ésszerű megfontolásoktól. (Hiszen a két dolog nem azonos.) Ezért nem tudok igazából gyönyörködni Nagy Bálint, Koszorú Lajos, Pár Nándor pusztaszeri parktervén, amely eleganciájával és merészségével lebilincseli a nézőt. De csak az első pillanatban. Amíg kiderül, hogy a müncheni olimpiáról ismerős stadionszerkezetekhez hasonló sátrak — a hazai lehetőségek (ipar, pénz) semmibevételén túl — minden statikai és technológiai szempontot mellőznek. A tetszetős makett hálóból készült. De vajon úgy viselkedik-e az acélkábel, mint a textil?

lisan kihasználható.

★

„A hazai beruházási gyakorlat következtében, amely jó előre lerögzíti az objektum beruházási összegét... az építészeti tervezés... kompromisszumosnak is alig nevezhető döntésekre kényszerítő a tervezőket" — mondja Batta Imre Az IPARTERV kiállításán szerencsére mást látok Ha nem is rugalmas, de legalább nyílt teret: a fiatalok építenek. Az unalmas szabványok mellett az új kísérletek is megépülnek.

Cservenka Ferenc fotomüvész

A lap kulturális eseményeket ismertető rovata felsorolja a helybeli és a vidéki tárlatok helyét és a nyitvatartás idejét: Cservenka Ferenc, a Rideg Sándor Müvelődési és Ifjusági Házban, Kocsis László, a Csepel Galériában, Korniss Dezső, a hatvani Hatvany Lajos Muzeumban, Szabó Gáspár, a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében, Lelkes András, a Józsefvárosi Galériában, Iványi Katalin, a hódmezővásárhelyi Medgyessy-teremben rendezett kiállitást. Cservenka Ferenc kiállitása megtekinthető december 1.-ig.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. nov. 29.
XIX. évf. 48. sz. 8. lap.

Cservenka Ferenc

CSERVENKA FERENC fotóművész kiállítása tegnap nyílt meg a Nemzeti Galéria műhelysorozatában. A tárlat három hétig tekinthető meg a B épület első emeletén.

Magyar Hirlap 1977/15/6

Gerzenkó Ferenc

November 30-án nyílt meg az MNG - Műcsarnokban Gerzenkó Ferenc festőművész kiállítása.

-----:Kiállitási naptár.

Müvészet, 1976. december - 48. oldal.

Cservenka Ferenc fotómüvész

Az Ujpesti Mini Galériában Kiss Attila festőmüvész kiállitását január 15.-én,
a Magyar Nemzeti Galériában Cservenka Ferenc fotókiállitását január 18.-án,
A Műcsarnok ban Nolipa István Pál festőmüvész és Veszprémi Imre szobrászmüvész kiállitását január 21-én,
A Fényes Adol Teremben Győrffy Péter festőmüvész kiállitását január 21.-én nyitják meg.
A Magyar Nemzeti Galériában Móritz Sándor festőmüvész emlékkiállitását január 17.-ig,
A József Attila Müvelődési Központban Varjasi Tamás iparmüvészeti kiállitását január 31-ig tartják nyitva.

Elet és Irodalom, Bp. 1977. jan. 15. XXI. évf. 3. sz. 8. lap.

CSERVENKA GYÖRGY (fotó)

Az első évad c. kiállitása Keszthelyen, 1984.okt.

Emlékezteő naptár=Fotóművészet, 1985.1.sz. 55.p.

CSERVENKA GYÖRGY

A zalaszentmihályi községi könyvtár Új Tükör Klubjában januárban nyitották meg Cservenka György fotókiállítását.
A Budapesten élő fotóriporter élete és munkássága sokáig Zalához kötődött, ezt tanúsítja fotóinak összefoglaló címe: Zala vonzásában.

*

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf. 7. sz. 47.o.

ERZŐDÉS
egyéb jogviszony létesitéséhez

lvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri

kel:

:

besorolás

Cservenka György [–]

L: Kajári Gyula

T-T: A Balaton nyári kult. prog. 21.

Népszabadság, Bp. 1981. aug. 12.

Červenka

č.

Lykanomzromantika

88.č.

lapterjesztő vállalat
TORNALJA

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Cservenyák Gábor, gépész

T.A.: Hatlakásos Vasaslház, Miskolc, Dózsa György út. Építész: Thoma Ágnes.

Statikus: Szemző Ilona,

Gépész: Cservenyák Gábor.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 53-old.

Csenyák Gábor, gépész

G.J.: Meteorológiai Obszervatórium, Miskolc. Építész: Golda János.

Statikus: Kovács Lehel,

Gépész: Csenyák Gábor.

Magyar Építőművészet, 1988, 6., 52 old.

Cservenyák Gábor, gépész

T.A.: Kristály étterem, Sajószentpéter. Építész: Thoma Ágnes.

Statikus: Kovács Lehel

Gépész: Cservenyák Gábor.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 49-old.

Cservenyák Gábor, gépész

N.T.: Tokajhor, irodaház, sátoraljaújhely. Építész: Nall Tamás (Észak-terv.

Statikus: Holló Csaba.

Gépész: Cservenyák Gábor.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 30-old.

Cservenyák Gábor, gépész

R.L.: Városi Kórház, Eszaki pavilon, Sátoraljaújhely Építészek: Noll Tamás-ugedelyezési terv; Rostás László-kivitelí terv (Eszaktérv).

Vezető tervező: Sallai Mátyás

Gépész: Cservenyák Gábor.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 29-old.

Cservenyák Gábor, gépész

Chemolimpex vendéghaz-gondnoki lakás, Verseg. Építész: Lohmann Mária.

Statikus: Bortnyák Imre.

Gépész: Cservenyák Gábor.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 53-old.

Szervenják Gábor, épületgépész tervező.

N.T.: Városi Kórház, Reumatológia, Ord. Építész: Nóvé Tamás, Építész.

Szerkezettervező: Kovács Lehel.

Épületgépész tervező: Szervenják Gábor.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 28-old.

Csernyák László

Miskolci Kilián gimnázium melletti lakótelep 100 fős óvodáját és 60 fős bölcsődéjét tervezte

Szarvas Miklós: Az építészeti kiállitás
Északmagyarország 1958. márc. 23. 6.l.

Cservenyák Lászlóné épitész

M.D.K.

Miskolc. Kilián-Déli lakótelep, /konósalok közép-blokkos lakóépületek / étterem ,eszpresszó

Magyar Építőművészet 1962 /5. 61. 1.

Cservenyák László
építész

Miskolc, Kilián lakókerület e-
gyik építője

Repr.

Rados: Magyar építészettört. 356.
Műszaki Kiadó 1971.

Cservenyák Lászlóné

Kereskedelmi és intézményközpont Kilián-Dél városrészben,/Miskolc/. /Cservenyák Lászlóné,Nagy Zoltán építészek./ - Magyar Építőipar, 1968.1.sz.3.l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-162. l.
153. l.

M. D. K.

CSERVENYÁK Lászlóné

Miskolc, orvoslakás, rendelővel
(1957.)

Magyar kápé: „Vidéki" építészet

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 4/5. 77.

121. l.

M.D.K.

CSERVENYÁK László építész

Miskolc, Kilián Gimnázium melletti lakóhelyi óvoda és bölcsöde

Major Máté: „Vidéki" építészet

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 4/5. 78.

120. e

Szervenyák hánlóné, [építész]

Tervező. (Miskolc)

Orosi István: A lakótelepek 6.

NÉPSZABADSÁG," Bp. 1975. febr. 16

Cservenyák Lászlóné

Miskolc - Győri kapui lakótelep. /rövid képes ismertetés/. Várcsarendező: Fekete Miklós, építészek Cservenyák Lászlóné, Deák Ferenc, Krisztik Pál, Rózsa Sándor, Statikus Jánosi István, mélyépítés: Szabó Zoltán, kerttervező Tóth Tihamérné.

Karepeni Ferenc: Bernod építészetéről.
Nagy.Ép.ip. 1971.11-12.Sz. 617-621.l.

Cservenyák Lászlóné

Diósgyőr-városközpont rövid képes ismertetése.
Városrendező Fekete Miklós, építészek Cservenyák László-
lóné, Szakonyi Adrien, Deák Ferenc, statikusok Lász-
kay Károly, Deák Béla.

Koroposi Ferenc: Borsod építészetéről.
Magy.ép.ip.1971.11-12.sz.617-621.l.

Gervenyák László

a miskolci Kilián-városrész

építészeként neve említése

Magyar építészet 1945-70

Csery-Csentvei

Cséry Lajos festő

A szőleg a tokaji múzéntelep
alkotói körök emliti a múzént,
Múzet nem emlit.

Székelyhidi Ágoston:
Figeljünk Tokajra!

Napjaink 1966. aug. 1.

Csézy Lajos szobrász

Plakettjeiből kiállítása lesz
Tokajban jannárban

(benedek): Persgő művészeti élet
Tokajban

Észak magyarország 1970 I. 8

Csery Lajos
szobrán

1970-ben Tokajban kiállítása
ksz.

Pezsgő múv-i élet...
Északmagyarország 1970 jan. 8. 4.

Géry Lajos

Neve emlitve - dolgozott

a Tokaji művérstelepen

„Figyeljünk Tokajra"

Napjaink 1966 augustus 1

6. old.

Cséry Lajos szobrász

Kiállítása nyílt Tokajban plakettjeiből

Bényei József: Tokaj üzenete

Hajdu Bihari Napló 1976 I. 22

Csécy Lajos

Szerepelt az I. debreceni nyári tárlaton.

Hajdú-Bihar megyei Nn. 1967. aug. 12.

Cséry Lajos szm.

a Mův. Min. munkatársa,

rajza Ibrányi Képtárban

→ Urbán György

MŰVÉSZET 1985/7/61

CSÉRY Lajos
90 3.49

Uj Muvészet

Új Művészet

Özv. Csery Clauer Mihályné

rajztanár ?

l. Rajzoktatás
1944. V. évf. 3-4
32. l.

Országos Bizottságának !

B u d a p e s t.

---

r hó 15.-én 293/1925. sz. alatt kelt
n szerencsénk értesiteni a t. Bizott-
szigeten, az ugynevezett kisebb romok
ndezése tárgyában f. évi november hó
10 órakor helyszini eljárást tartunk.
ent-Margitszigeti lóvonat alsó végállo-

D Csérry István

1877/8 I. vendéglátogató kimaradt.

Muz. Krt. Orsz. Tanácsa

VI. 305.

Cséry Miklós

Cséry Miklós vitéz, okl. mérnök- és építőmester, lakás, VIII. Rákóczi-út 29. 335-784
Iroda, II. Volkmann-u. 14/18. 364-125

Bptávb 1940 szept.
v 1942. jan.

Iséry Mátlós

épitész

Élettr. arch.

Váljubal

319. l.

Budapest székesfőv

Meghivó szám

193 6-XIV.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Orsz

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi borítékok

Csery Rezső ifj.

Csery Rezső ifj. tervező, építőmester, XIV. Limanova-tér 17.
499-695

Bptávb 1940 szept.
r 1942. jan.

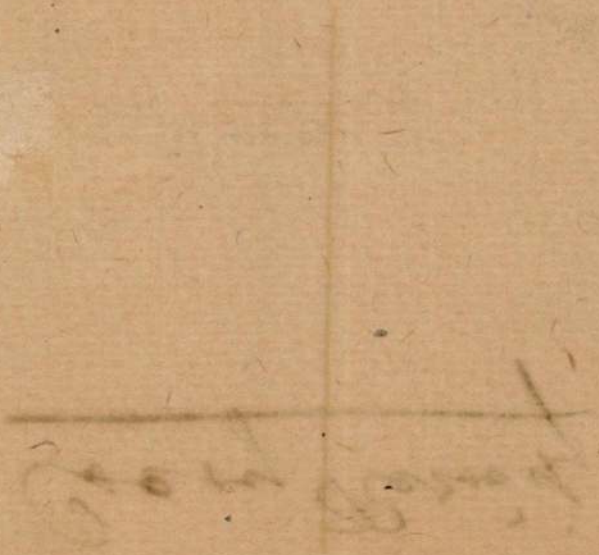

Cseszelszky András

és munkatársainak tervei alapján állitották helyre Boldogkő, Ónod és Berencs várát.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Gerő László

stb.: Magyar Műemlékvédelem I. (1949–1959) Budapest, 1960. 94 f.

E X I B T I I O N

CG '1987 11 03 – 29 03

Férfi nyakkendő nélkül
Fa, acryl 200×80×25 cm
1985
MNG. tulajdona

Man without tie
Wood, acryl 200×80×25 cm
1985
Collection of Hungarian National Gallery

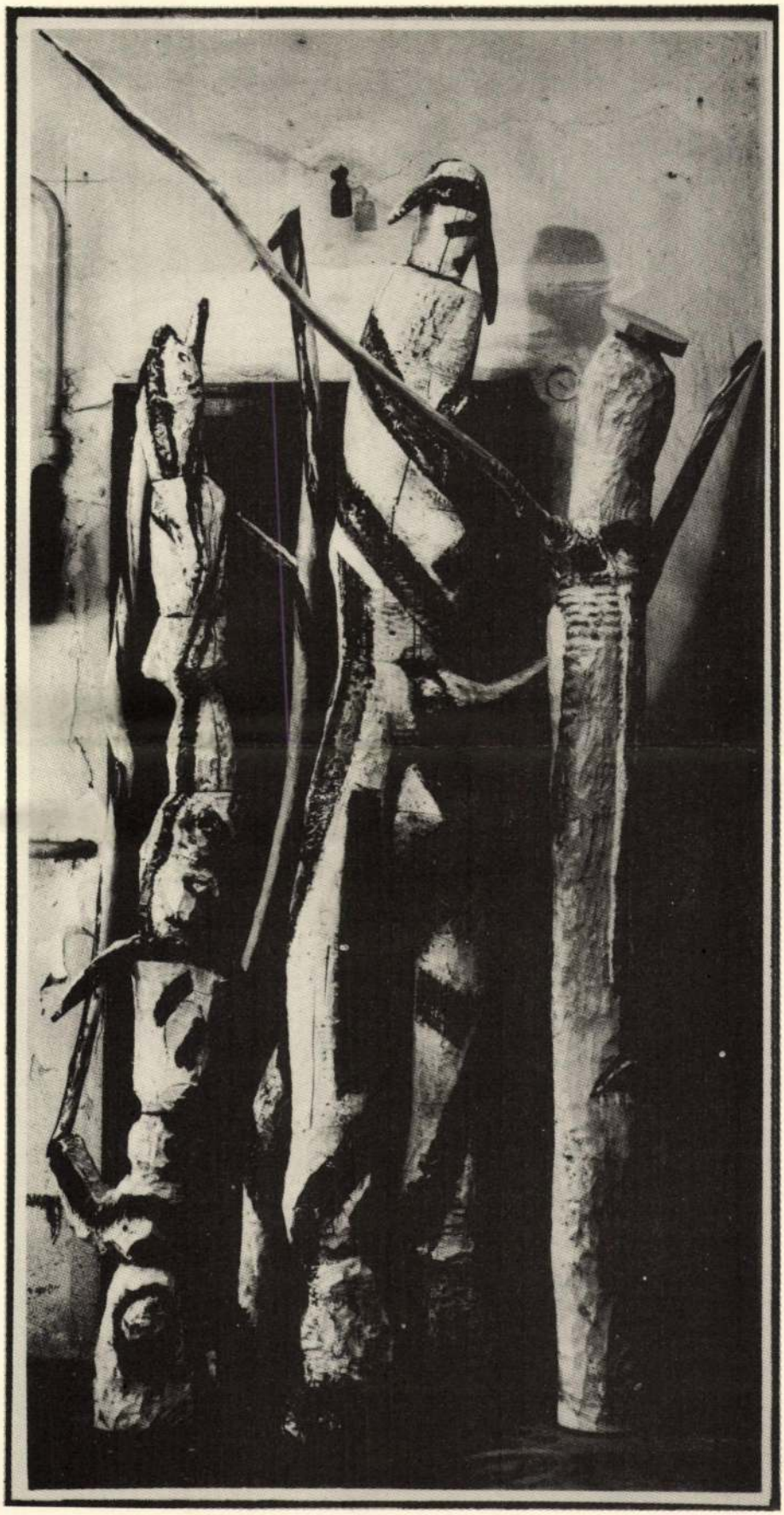

Csillogó kígyó jobbra — Opposite right To glitter Snake
30x190x120 cm

Ülő béka középen — Opposite centre Seated Bul
50x250x130 cm

Repülő nyílt balra — Opposite left Fly Aeroux
200x40x50 cm 1986

Repülő nyíl 40x200x50 cm
fa, acryl 1986

Fly arrow 40x200x50cm
Wood, acryl 1986

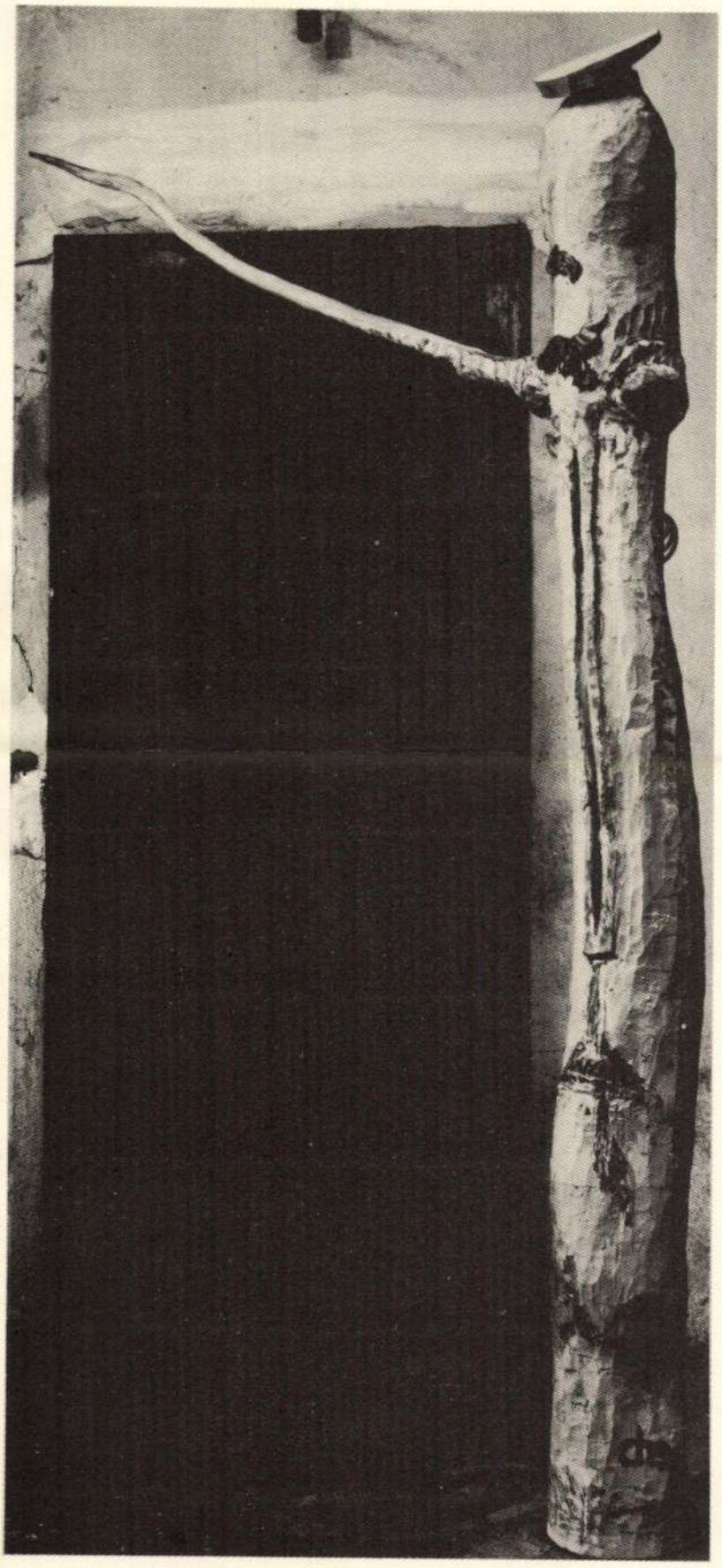

Csillagó Gyula
fa, acryl

To Glitter Snake
30 x 190 x 120 cm
1986

György Cseszlai

Address: H-1143. Budapest, Ilosvai Selymes Péter u. 64.

[redacted]

Major Group exhibitions:

1984. Introduction of the Art School students, County Council's Exhibition Room, Lajosmizse

1985. Joint exhibition with László Mulasics and Zoltán Sebestyén, Free-time Centre at Almássy Square, Budapest

New sensibility, III., Budapest Gallery, Budapest

1986. Eklektika '85
Hungarian National Gallery, Budapest

1986. GALERIE Klaus Lea, München
and Zoltán Sebestyén
Hansi Welsch, Solveig Senft

1986. Plein-Air '86
Hungarian Academy of Fine Art's

Cseszlai György

Lakcím: 1143. Budapest, Ilosvai Selymes Péter u. 64.

Jelentősebb csoportos kiállításai:

1984. Képzőművészeti főiskolások bemutatkozása, Megyei Tanács kiállítóterme, Lajosmizse

1985. Mulasics Lászlóval és Sebestyén Zoltánnal közös kiállítás, Almássy téri Szabadidő Központ, Budapest
Új szenzibilitás, III., Budapest Galéria, Budapest

1986. Eklektika'85
MNG

1986. Galerie Klaus Lea / München
Hansi Welsch, Solveig Senft
Sebestyén Zoltán, Cseszlai György

1986. Plein-Air '86
Magyar Képzőművészeti Főiskola

György CSESZLAY sculptor

Born in the Budapest in 1957

EDUCATION: Hungarian Academy of Fine Arts, 1985

Cover me BABY

1957-ben született Budapesten.
A főiskolát 1985-ben végezte el.

mikroprop
mp
kisszövetkezet

CSESZLAI György (Ghio Chen')

91 5. 56

12. 41, 67

Új Müvészet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Cseszlai György
szobrász

Népművelés

1981 3

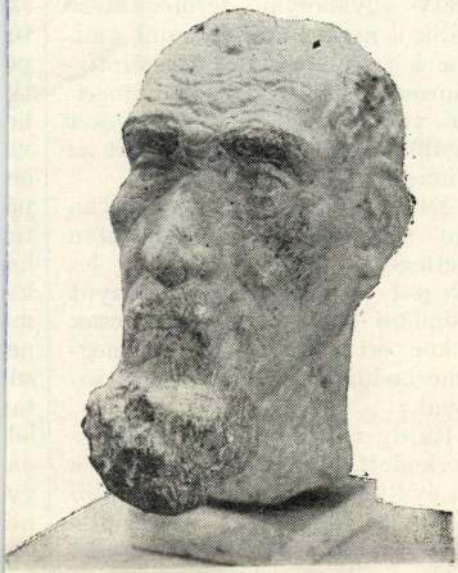

CSESZLAI GYÖRGY: MESTROVICS
(JÁNOSI FERENC FELVÉTELEI)

huszonnyolc szépen ápolt hátaslova alól, az néhány pillanat alatt ugyanolyan természetessé válik a néző számára, mint amikor két közepes alakú sztriptíztáncosnő egy huszadrangú amerikai vidéki lokál öltözőjében két nyúlfarknyi vetkőzőszám közt az önmegvalósításról beszél.

Mi a rendező titka? Hogyan tud első pillantásra keresetten esetlegesnek látszó hőseiről lényegest és általános érvényűt mondani? Ezt alighanem csak akkor érthetjük meg, ha megismerkedünk hőseinek teljes sorával.

Káldy több mint húsz éve ismerkedett meg a kamerával, és tíz éve kapta az első komolyabb elismerést *Fjordvidék* című útifilmjéért. Útifilm-korszaka ezzel 1971-ben le is zárult. Érdemes megemlékezni a Fjordvidékről,

Az ASTORIA GALÉRIA

szeretettel meghívja Önt

CSESZLAY GYÖRGY
DÉVÉNYI MÓNIKA
ELEKES KÁROLY
JOVIÁN GYÖRGY
KOVÁCS P. BALÁZS
MULASITS LÁSZLÓ
SEBESTYÉN ZOLTÁN
VÁRADY RÓBERT
ZSANKÓ LÁSZLÓ

festőművészek kiállításának megnyitójára

1994. május 12-én (csütörtökön)
18 órára

A kiállítást megnyitja:
LÓSKA LAJOS
művészettörténész

A kiállítás 1994. május 27-ig tart nyitva
hétfőtől péntekig
12–17 óráig

Cím: Budapest VII., Károly krt. 1.
VI. emelet, *baloldali* lépcsőház
Telefon: 121-5509

Magyari László
Borbély Lászlóné
– nappali ügyeletes

Cserlay György

X. Országos Kisplasztikai Biennálén
a KIOSZ Baranya Megyei Bizottságának

díja

Magyar Nemzet 1987. VII. 6.

CSESZLAI György szobrász

A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA másodéves növendékeinek egy csoportja — Cseszlai György, Győrfi Lajos, Kiss Jenő, Németh Árpád, Tápai Ferenc és Varga László — mutatkozik be Karcagon a Déryné Művelődési Központban rendezett kiállításon. Az alkotók első közös tárlatukon eddigi tanulmányi idejük során készített szobraikat mutatják be.

Képszabadság 1983. VII. 13.

Cseszlai György ~~[illegible]~~ ~~de~~ szokszával szerepel

F. K. Studió 1985-os
kiállításán
Almásy Tér.

→ Túri Éva fun

MŰVÉSZET 1985/11-12/98

A HÓNAP MŰTÁRGYA

1988. február

CSESZLAI GYÖRGY

Menetelő ember I–II–III

Vegyes

33 x 24 cm

CSESZLAI György

Budapest, 1957

Tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte 1981—1985-ben. Mestere Borsos Miklós volt.

Jelentősebb kiállításai: 1984 Képzőművészeti főiskolások bemutatkozása, Lajosmizse, 1985 Mulasics Lászlóval és Sebestyén Zoltánnal közös kiállítás, Almási téri Szabadidő Központ, Budapest, 1985 Új szenzibilitás III., Budapest, 1986 Eklektika, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1987 Új szenzibilitás IV., Pécsi Kisgaléria, Pécs.

Ez alkalommal Cseszlai György szobrászművész grafikáját választottuk "A hónap műtárgyá"-ul. A három képből álló sorozat egy téma összefüggő feldolgozása. A "menetelő ember" jelenik meg mindhárom képen, más-más időben, különböző irányba lépve. Cseszlai egyetlen impulzus hatása alatt készítette minden munkáját, a lépő embert helyezve a képek fókuszába. Egyforma intenzitással, magasfokú koncentráltsággal formálta meg mindhárom variánst. A képek részletei aláhúzzák a mozgást, az egymásbametszett s egymással viaskodó elemek a diagonális vagy aszimetrikus szerkezet egyensúlyát is megteremtik.

A hangulatot meghatározó színes foltok intenzitása megnöveli a feszültséget, az ecsetnyomok hevessége kiterjeszti a dimenziókat. Az alig jelzett háttér az irreális létbe emeli az ismétlődő mozdulatokat, a jellemzőt kiemelő testtartás ugyanakkor a földhöz, a környezethez kapcsolja alakjait. Különös expresszív kifejezés árad ezekből a menetelő alakokból.

Századunk drámaisága száműzi a leíró, elbeszélő jellegű elemeket a festők eszköztárából. Hétköznapi témákban keresik a feszültségeket, a szánnivaló, az ellentétes érzelmekből összetett jelenségek válnak képeik témájául. A témával történő azonosulás pedig ennek a felfogásnak alaptörvénye.

Várjuk olvasóink véleményét a hónap műtárgyáról.

CSESZLAY GYÖRGY *szobrász*

1147 Budapest, Ilosvay Selymes utca 64.
Született: 1957
Diploma: Magyar Képzőművészeti Főiskola, 1985

önálló kiállítása:
1987 Szobor-kép, Stúdió Galéria, Budapest

fontosabb csoportos kiállítások
1985 "Planum" Kortárs Művészeti Fórum, Almási Téri Szabadidőközpont, Budapest
Új szenzibilitás, Budapest Galéria Lajos utcai Kiállítóháza, Budapest
"Design" Galerie Raspail, Párizs, Franciaország
1986 "Elektika '85", Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
Cseszlay, Sebestyén, Senft, Welsch, Galerie Klaus Lea, München, NSZK
"Plein Air", Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
1987 Új szenzibilitás, Pécsi Galéria, Pécs
Az új Derkovits ösztöndíjasok bemutatkozó kiállítása, Szombathelyi Képtár, Szombathely
Új szenzibilitás, Berlini Magyar Kultúra Háza, Berlin, NDK
X. Országos Kisplasztkai Biennálé. Pécsi Galéria, Pécs
"Raum in Raum", Galerie Passage-Peter Flacks, München, NSZK

REPÜLŐ NYÍL, ÜLŐ BIKA, CSILLOGÓ KÍGYÓ, 1986
olaj, fa, m: 200 cm, m: 230 cm, m: 189 cm
FLIEGENDER PFEIL, SITZENDER STIER, GLITZERNDE SCHLANGE, 1986
Öl, Holz, M: 200 cm, M: 230 cm, M. 189 cm

JELES IDÉZETEK, 1987
mélymaratás, rézkarc, 50x60 cm
GROSSARTIGE ZITATE
Hochätzung, Kupferstich, 50x60 cm

FELEDI ZSUZSA *grafikus*

1066 Budapest, Zichy J. utca 1. V/6.
Született: 1954
Diploma: Magyar Képzőművészeti Főiskola, 1984

fontosabb csoportos kiállítások:

1984 *-től a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának éves kiállításai*
1983 *Marx-pályázat, Képzőművészeti Főiskola, Budapest*
1984 *Nemzetközi Grafikai Kiállítás, Tapani Tammenpää Vaasa, Finnország*
XXXI. Vásárhelyi Őszi tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővárahely
1985 *XV. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat, József Attila Művelődési Központ, Salgótarján*
VIT-kiállítás, Országos Széchényi Könyvtár, Budapest
40 alkotó év, Műcsarnok, Budapest
Kosztolányi-emlékkiállítás, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest
Nemzetközi Kisgrafikai Biennále '85, Galéria Sztuki BWA, Lodz, Lengyelország
Nemzetközi egyedi grafikai tárlat, Ankara, Törökország
Nemzetközi Mail Art Kiállítás, Stockholm, Svédország
1986 *XVI. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat, József Attila Művelődési Központ, Salgótarján*
GENERALART Stúdió, Budapest
1987 *Intergrafik '87, TV-torony Kiállítási Központ, Berlin, NDK*
II. Nagykőrösi Grafikai Tárlat, Toldy Ferenc Élelmiszeripari Szakközépiskola, Nagykőrös
Az új Derkovits-ösztöndíjasok kiállítása, Szombathelyi Képtár, Szombathely
XIV. Miskolci Grafikai Biennále, Miskolci Galéria, Miskolc

Díjak:

1983 *Fiatal Művészek Fesztiválja, Plakátpályázat, II. díj*
1985 *Felszabadulási emlékpályázat, Képzőművészeti Főiskola, II. díj*
1986 *Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállítása, Stúdió-díj*

Csesznay György, szobrászművész

Gyurfás Tétel: A csönd nem alkalmas. Stúdió '87 kiállítás.

„Ülő bika", fa, 120×240×80 cm, 1987. [repr.]

Művészet, 1988. máj., 59-old.

Cseszlai György főiskolás szobrász

Bányai Péter, Cseszlai György, Matos Sándor és Nagy Attila Csaba alkotásaiból nyílt kiállítás a Lajosmizsei Nagyközségi Tanács pinceklubjában.

k.o.: Főiskolások kiállítása Lajosmizsén.
Petőfi Népe: 1984. nov. 14.

Cseszlay György szobrászművész
kovács Ibolya:

Emlékek és/vagy művek

A X. Országos Kisplasztikai Biennáléről

1 **1** Cseszlay György: Trans-rebarock, bronz, 18,5 cm, 1984

at, részletüket
s létükben tehát,
per emlékezetében

interjúban ő maga fogalmazta, valamiféle „extraszisztolés optimizmust".

Ez az egész ciklus egy XX. század végi művész-ember félrevert szívdobbanása. Nem tudom, folytatható

Cseszlai György

P. Kucs Julianna: Bucsu a tegnaptól
Fiatal képzőművészek studiója az
Ernst Múzeumban

Népszabadság, 1987. XII. 28

Cseszlai György: Kukoricavirágzás, papír, pasztell, 83 × 57 cm, 1987
(fotók Sulyok Miklós)

ség jellemzi az Oto Vika (1987) című alkotást is. Csak most nem fatörzsből

szimbolum is. A grotesz expresszív figura három patás lábon áll, és az európai

CSESZLAI GYÖRGY

Hegyi Lóránd: Uj szubjektivizmus-ujeklektika. Megjegyzések a 80-as évek uj magyar művészetéhez
Belvedere. I. /1989/1./
4.

Cseszlai György szobrász- és festőművész 2.) Folytatás.
Lóska Lajos: Fotott fabálványok, Cseszlai György munkáiról.

MŰHELY

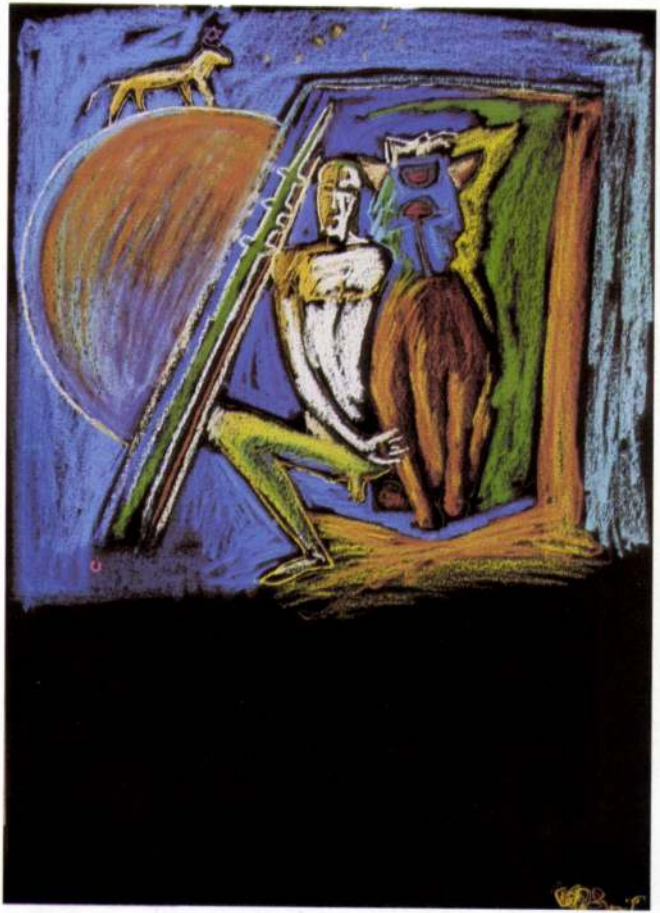

Cseszlai György: Soha nem lehetsz, papír, pasztell, 100 × 70 cm, 1986

Művészet, 1989., 2., 40-old.

CSESZLAY György

Tisztelettel meghívjuk Önt és kedves családját
a Görög Templom Kiállítóterembe

Bogdándy Szultán Zoltán
Cseszlay György
Galántai György
Karmó Zoltán
Steven J. Ronecz (USA)

A VÁLYÚ című kiállítására

A kiállítás megnyílik 1990. március 18-án 11 órakor
A kiállítás megtekinthető 1990. április 15-ig

2600 Vác, Március 15. tér 19.

450. PMNyV. 90-511

Csepzlai György, szobrászművész és festőművész 1.) Folytatás.
Lóska Lajos: Festett fabálványok. Csepzlai György munkáiról.

„Kis levél", fa, 320×285×125 cm, 1986. [repr.]

„Férfi nyakhendő nélkül", fa, akril,
200×80×25 cm, 1985. [repr.]

„Ülő bika", festett fa, 240×120×80 cm, 1987. [repr.]

Művészet, 1989., 2., 38–39-old.

Megbocsáthatatlan gőg egy ember részéről az, ha *látja*, hogy „minden jó".

•

Rögeszménk, szokásunk, szenvedélyünk: ezek az élet *kivételes* és egyszeri alkalmai.

•

A művész csak *közvetlenül* Istentől szeretne hitelt elfogadni.

•

Minden percünk, amit ma koncerten, kiállításon, színházban, moziban, templomban és strandon töltünk el, az éhező gyermekek millióiért tett *felajánlásnak* tekinthető.

•

A legtöbbet szabad csak kérnünk: Add meg, hogy imám közben ne hallatsszanak szavak!

•

Amiben igazán senki sem *hisz*, az az: önellentmondás.

•

Isten – pars pro toto...

•

Cseszlay György: Kis völgy

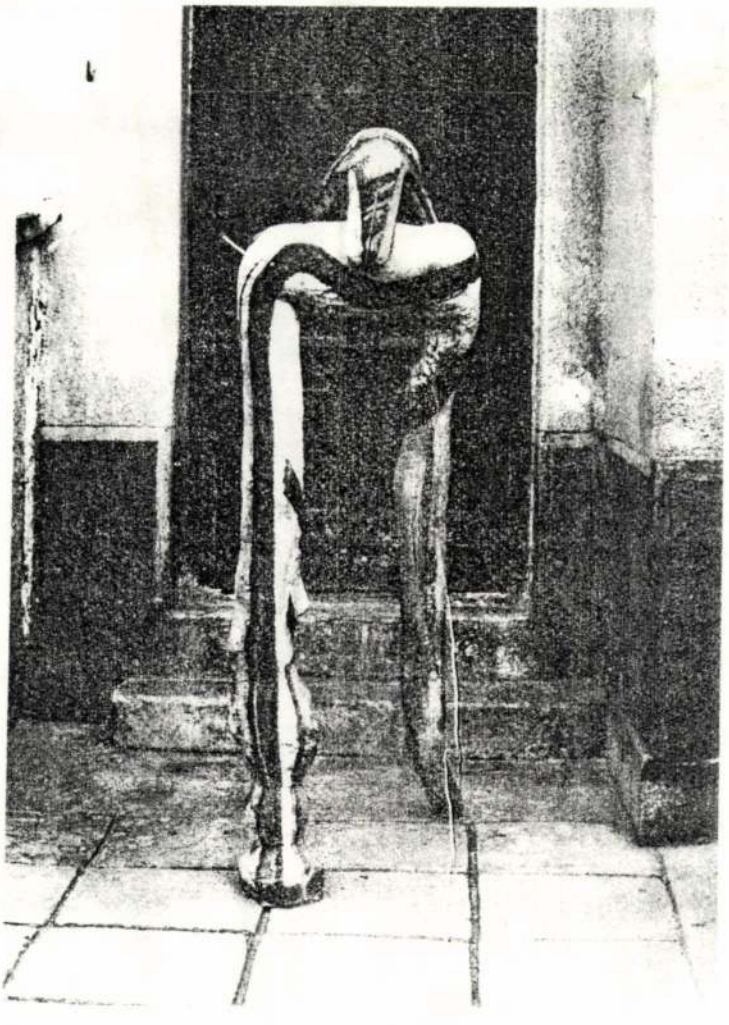

CSESZLAY György

Nappali Ház, II.évf.1.sz.1990

Az ASTORIA GALÉRIA

szeretettel meghívja Önt

CSESZLAY GYÖRGY
DÉVÉNYI MÓNIKA
ELEKES KÁROLY
JOVIÁN GYÖRGY
KOVÁCS P. BALÁZS
MULASITS LÁSZLÓ
SEBESTYÉN ZOLTÁN
VÁRADY RÓBERT
ZSANKÓ LÁSZLÓ

festőművészek kiállításának megnyitójára

1994. május 12-én (csütörtökön)
18 órára

A kiállítást megnyitja:
LÓSKA LAJOS
művészettörténész

A kiállítás 1994. május 27-ig tart nyitva
hétfőtől péntekig
12–17 óráig

Cím: Budapest VII., Károly krt. 1.
VI. emelet, *baloldali* lépcsőház
Telefon: 121-5509

On 7 February 1991 will be the
first show
in the FORTUNA GALLERY

Mónika Dévényi painter

Gio Chesś sculptor

Open: through 31 March

Tuesday–Friday 11–18 p.m.
Saturday–Sunday 10–16 p.m.

1991. február 1[illegible]én, pénteken este
17.00–19.00 óra között nyílik
a FORTUNA GALÉRIA és első
kiállítása:

Dévényi Mónika festőművész

Gio Chesś szobrász

tárlata

A kiállítás 1991. március 31-ig látogatható

keddtől–péntekig 11.00–18.00-ig
szombat–vasárnap 10.00–16.00-ig

A kiállított művek megvásárolhatók!

Fortuna 11 GALÉRIA

- a kortárs magyar s kelet-európai művészek galériája
- nyitott a világ minden tája felé
- fontosnak tartja a művészeti irányzatok, alkotók, művek áramlását
- elősegíti a hazai műpiac fellendülését
- vallja és vállalja az alkotók menedzselésének időszerűségét és fontosságát.

Fortuna 11 GALÉRIA

H-1014 BUDAPEST
Fortuna u. 11.
Tel.: 201-7594, 201-8984

MEGHÍVÓ

egy pohár pezsgőre

Cseszmak Irma

szül. Szombathely 1877 jul. 26.
Rk. Cseszmak Benő tábornok
leánya – 6 felső leányokok
1897/98. I. I. é. vaptjel.
1897/98 II " "
1898/99 I–II II. évs " "
1899/900 I–II. 3. évs

Dinnyés h. n. II. 203

Cseszmák P. Irma

1897/98–1900/1, 1903/4 I és
1901/2–1907/8 a Deák Elmer
féle női festőiskola növen-
deké

Ferkajszőrmfőiskolé

73. l.

kapcsolatuk nincs, mint maga az előállítás technikája és bármennyire elsőrendűek is a maguk nemében, mégis hatásuk, mely elkerülhetetlen volt, igen kedvezőtlenné vált a G. fejlődésére, mert annak alaptulajdonságát, a díszítő jelleget tagadja meg. A festményszerűség, midőn kisebb mesterek, sőt mesteremberek utánozzák, csak mint zavaró elem érvényesül, megbontja a szőnyegek szigorúan díszítő karakterét és helyette csak rosszul rajzolt, mozgalmas, nagy alakokat ad, naturalisztikus, de nem művészi kivitelben. Ez az irány éppen azért, mert a szövött képek előállítása műhelyszerű, magában hordta a hanyatlás csiráját. Sikerült ugyan még Rubensnek a XVII. sz.-ban a hanyatlást mesteri kartonjai által megállítani, de csak rövid időre, úgyhogy a század végén a vezetőszerepet egészen Franciaország veszi át. Különös, hogy éppen a Raffael-féle kartonokban, melyek a festői irányt meghonosították, vannak meg a dekorativ továbbfejlődés legpompásabb feltételei. A kárpitok egy részének keretei ugyanis groteszkeket ábrázolnak. Ezek a kevésbbé ismert remekművek, a díszítőművészet nagyszerű fellobbanásai, a motívumok hasonlíthatatlan szépsége, változatossága és gazdagsága, az elrendezés nyugalma és szabadsága és a nemes csoportosításnál fogva a díszítőművészet legnagyobb diadalát jelentik. Ezek a motívumok a díszítő elemeknek kincsesbányái és a régi naiv elemekkel már nem folytatható dekorativ továbbfejlődésnek minden feltételét magukban foglalják, csakhogy úgy látszik, a kor ízlésében gyökerezett a festői irány, mert míg a Raffael-kartonokat a végtelenségig másolják, addig éppen ezeket a kereteket csak a madridi és mantuai példányokon találjuk, a többi másolatnál elhagyják, vagy mással helyettesítik

Ø Cseszne Márton

czustmüves

Nagyvárad, Hatky Endre u. 14.

Nemesfém 1941

198.1

Vászon, méretei 52 : 36·5 cm. — Mündler: XIII. 83.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1844: IX. 17. *P. Caliari Veronese:* Magdalena salbet Jesu die Füsse. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIII. 83. *P. Caliari Veronese:* Magdolna Krisztus lábait mossa.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIII. 83. *P. Caliari Veronese:* Magdolna Krisztus lábait megmossa. — 1873: XIII. 83. *Nach Paul Veronese:* Magdalena salbt Jesu die Füsse. — 1876, 1878, 1879: IX. 282. *P. Veronese után:* Magdolna olajjal keni Jézus lábait. — 1881: 128. *P. Veronese után:* Mátyás lakomája.

Cseszneki vára

1555.

Dunántúl

Takrajzok.

II. 57. l.

MAGY. KIR.
ÁLLAMI VASGYÁRAK
KÖZPONTI IGAZGATÓSÁGA
BUDAPEST,
X., KŐBÁNYAI-UT 21. SZÁM.

22198 szám.

A1

Sürgönycim: Állami Vasgyárak Budapest.
Telegrammadresse: Staatseisenwerke Budapest

TELEFON: József 110—20.
Kereskedelmi osztály: József { 11—39. / 43—08.

BUDAPEST 41. POSTAFIÓK 29.

T.Müemlékek

Hivatkozáss
számu felszólitásunkra, ismé
3.640
tartozását központi pénztár
kedjék.

Budapest, 19
Teljes

M. KIR. ÁL
KÖZPONTI

központi ig

[Csesznek, Palota,
Vászonyi Veszprém
várak XV. Házadi
alaprajzai]

Faller Jenő: [ ]
27 l. Veszprém, 1937

Gent (644)

MAGY. KIR.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

445.
1936. szám.

A Műemlékek Országos Bizo
Elnökségé

De la Vigne seniornak a tekintetes El
az Országos Levéltárnak
történő használatra köl
szerencsém -- az átvéte
s a használó köszönetét
küldeni.

Budapest, 1936. július 9-én.

Cserznek vára

l.

Rómer Bakony

153. l.

Reichhardt Ernst (1942)

Magyar Történeti Múzeum főigazgatója:	*dr. gróf Zichy István*
Szépművészeti Múzeum főigazgatója:	*dr. Csánki Dénes*
Természettudományi Múzeum főigazgatója:	*dr. Pongrácz Sándor*

b) A külföldi magyar intézetek kuratóriumának elnöke, tagjai és az intézetek igazgatói:

A Kuratórium elnöke:	betöltetlen
A Kuratórium tagjai:*	*dr. Gerevich Tibor*
	dr. Szekfű Gyula
Bécsi Magyar Kultúrintézetek főigazgatója:	*dr. Miskolczy Gyula*
Berlini Magyar Intézetek igazgatója:	*dr. Farkas Gyula*
Római Magyar Intézetek igazgatója:	*dr. Koltay-Kastner Jenő*
Római Magyar Papi Kollégium igazgatója	*dr. Luttor Ferenc*
Varsói Magyar Intézet igazgatója:	*dr. Divéky Adorján*
Franciaországi Magyar Tanulmányi Központ igazgatója:	*dr. Molnos Lipót*

* A többi kuratóriumi tag más címén is tagja a Tanácsnak, ezért itt nem soroltatnak fel, hanem nevük után *-gal jelöltetnek meg.

Cseznek vára

1800 Eönül

kepe repr.

Dor Bakony

223. l.

A vár romjai és

alaprajza

u. o. 224. l

230. l.

levéltetvek fellépésének terjesztő hatásával, a talajfertőzéssel, végül kiterjeszkedett a megelőzés problémájára.

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem közgazdaságtudományi karáról:

Dr. Jankó József (1909, Orosháza, ág. ev.) tanársegéd (Reichenbach professzor), félösszegű ösztöndíjban részesülve mezőgazdasági üzemtani kutatások során főleg korábban megkezdett kisgazdaszámtartási vizsgálatait mélyítette el és a begyüjtött széleskörű anyag üzemstatisztikai feldolgozását kezdte meg, aminek befejezéséhez azonban a számtartásokból kimunkált üzemstatisztikai adatok ellenőrzésére, tehát egyfelől még több kisgazdaság monografikus feldolgozására, másfelől a rendszeres országos statisztikai-felvételekben szereplő adatoknak kisüzemi szempontból való vizsgálatára van szüksége. Munkája így még folyamatban van.

Dr. Szentes Ferenc (1907, Budapest, róm. kat.) m. kir. földtani intézeti adjunktus (Lóczy professzor) félösszegű ösztöndíjban része-

Csesznek vára

Lásd

Laczkó Dezső

Évi jelentés a Veszprém-
vármegyei Muzeum
és muzeumi könyvtár
1927/28 évi fejlődésé-
ről és évvégi álla-
potáról. Veszprém
1928. 23 — 43. l.

10.	XI. f. o. 3. fok	[illegible]	25	[illegible]	50	[illegible]
	Összesen	906	75	~~31~~	~~50~~	~~93~~
				27	—	[illegible]

Igazoljuk, hogy az összegeket az igényjogos átvették.

Bp. 1946. augusztus hó

hivatalfőnök megbízott tiztviselő

9

8

Csesznek vár

története

Darnay Kálmán

Bujdosó gyöngy-
sor. Bp. é. n.
187 ci
Kv. M.
Keppel

Cseszneki nápron

CSESZNEK

Vár

Szendrei János. Váraink rendszere és fölszerelése a XVI. és XVII. században. Hadtörténelmi Közlemények, I–1888, 101 és 422 l.

CSESZNEK

Vár

Acsády Ignácz: Végvárainik és költségeik a XVI. és XVII. században. Hadtörténelmi Közlemények, 1–1888, 72 l.

CSESZNEK

Várrom

Szendrei János: Az Országos Régészeti és Embertani Társulat... AÉ, VIII – 1888, 443 l.

CSESZNEK

Vár

Henszlmann Imre: A Műemlékek Országos Bizottságának évi jelentése... AÉ, VII–1887, 83.

CSESZNEK

Várrom

Gulden István: A magyar-német polányi plebániának története. Magyar Sion, IV-Esztergom, 1866, 676 l.

Cservenkai templom-
rom

CSERVENKA. (Bács.)

Templom romjai, az 1768 ban még puszta Cservenkán,
Szivác helys. alul, a Bélabrdo puszta felé. (1768. térk.)

Gerecze, 1906, 173 l,

Cseszneki vár

l.

Lukesbibl

196-l.

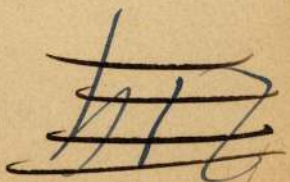

Cseszneck vára

képe repr.

Császár Elemér:

Anyos Pál (1756–1784) Magy. Tört. Elektr. Bp. 1912. 27. l.

Cseszneck vára

Könyöki

468, 469. l.

Csesznek vára

Varjú: Magyar várak

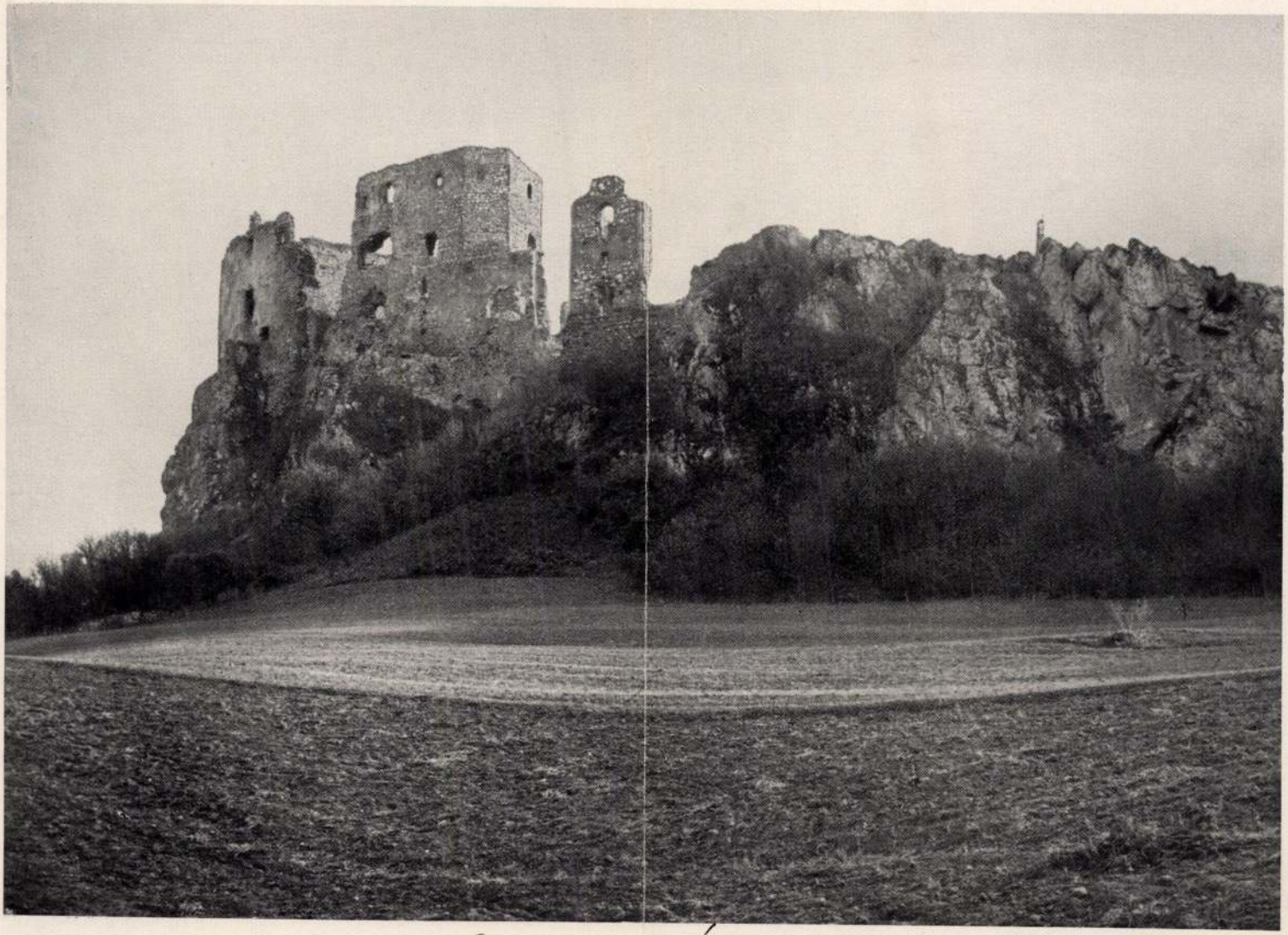

Csesznek É. Ny. Veszprém.

Amit a bakonyi tölgyerdők mesélnek...

Letünt századok és régi híres betyárok nyomában a Bakony szíve: a Czuha völgyében — Miért menekülnek el a nyaralók az ország legvadregényesebb tá ékáról?

Csesznek, Bakonyszentlászló aug. hó.

A vonat Veszprém megye határában még lágyhajlású dombok szelid, szőke szántóföldek között fut tova. Aztán, ahogy halad, hangos sipolással, zakatolással egyre beljebb a Bakony felé, a táj fokozatosan megváltozik. Először beerdősödnek körös-körül a dombok, a sötétzöld fenyvesek és a haragoszöld tölgyerdők tisztásain, a zöld gyepen, a bokáig érő fűben fehér, barnafoltos tehenek legelésznek. Néha szinte oly kedves, vidám a tájnak a képe, mint azokon a svájci sajtosdobozokon látható havasi tisztások élete.

Zircnél szállunk le a vonatról és kocsin megyünk tovább a Bakony szívébe: *a Czuha völgye felé. Ez a Dunántúl és talán az egész ország legvadregényesebb tájéka.* Itt már felmagasodnak a hegyek, mélyek, nyirkosak és hüvösek a völgyek. Az ember egyszerre érzi, hogy fölüdül és mélyet lélekzik a kristálytiszta levegőből. Zircről hamvasszürke műút vezet Csesznek felé. *Jólápolt, újonnanépített, valóban elsőrendű műút.* A kocsi zökkenésmentesen, simán fut rajta. Zirc után, pár kilométerre, az egyik nagy kanyarodónál aztán elénktünik a cseszneki völgy, amelynek közepéből, mint valami széles tányérba rakott cukorsüveg áll a cseszneki vár.

A beszédes cseszneki várromok

A mintegy 350 méter magas hegyen karcsún ,az idő vasfogától kicsipkézett falakkal emelkedik ki a cseszneki várrom. Ahogy úgy felmagasul az egész tájék felé, az ember valóban érzi, hogy amikor még épen állott, *félelmetes őrzője lehetett az egész vidéknek.*

Sok vészes időt éltek át ezek az ősi, néhol 5—6 méter széles falak. *A várat IV. Béla király építette a tatárjárás után.* Maga Csesznek helyiség azonban, amely hegynek kaptató girbe-görbe utcáival a vár lábánál terül el, már Szent István király idejében is nevezetes hely volt, a bakonyi ispánnak egyik főhadiszállása. Országépítő Szent István király hű lovagjai innen indultak ki a Bakony irdatlan rengetegeinek feltkutatására, hogy a lázadó Koppány vezér bujdosó harcosait elfogják. Sőt már a történelem előtti időkben is kedvenc települési helye volt ez a vidék a kőkorszakmajd később a réz- és bronzkorszak primitiv ősemberének. Privina szláv fejedelem hadainak a honfoglalás előtt ugyancsak egyik fő fészke volt. Valószínű, hogy maga a Csesznek elnevezés — amely szláv eredetű szó — Privina egyik vezérének volt a neve.

A várhegy hőskora azonban mégis a tatárjárás után IV. Béla idején kezdődik meg, amikor sok más várral együtt megépítették Csesznek várát.

Ha az ember megáll a néhol szinte függőlegesen meredek várhegy lábánál és fölfelé tekint, megdöbben. Micsoda iszonyatos emberi erőfeszítés kellett ahhoz, hogy a sokszor többmázsa súlyú hatalmas építőköveket felhordják a hegy tetejére? Ilyenkor átérzi az ember a középkori várjobbágyoknak szinte néha a rabszolgákkal egyformán küzdelmes, vérverejtékes életét. Mert bizony a várurak, a félelmetes oligarhák nem kímélték jobbágyaikat és nem törődtek, hogy esetleg a felépülő várnak minden egyes alappilléréhez egy halálos erőfeszítésű jobbágyélet emléke fűződik. S a vár időtállóan emberöltőkön át szilárdan áll, míg urai bizony sűrűn váltakoztak. *Verbőczy István éppen úgy ura volt a várnak, mint a hirhedt Garák nemzetsége, vagy mint Enyingi Török Bálint.*

De nemcsak várurat, hanem zászlót is sokszor cseréltek ezek a falak. A török háborúk idejében hol háromszínű zászlót, hol sárga-feketét, hol pedig lófarkas félholdas zászlót lengetett a Czuha völgye felől örökké fuvó hűvös szél. *A török hódoltság idején éppen hatvanszor cserélt gazdát.*

És minden korszaknak megvan a maga emléke. A félelmetes Garák idejéből maradt fenn a régi várudvar helyén álló emeletes sziklatömb, melynek tetején szakszerűen ki van faragva és márvánnyal berakva. A cseszneki parasztok — a hajdani várjobbágyok késői utódai — ezt a sziklát ma is úgy emlegetik, mint a *„királynő székét".* A szájhagyomány szerint itt trónolt a várbeli vásárok idején az egyik kegyetlen Gara-úrnak a felesége és itt hordatta ki a szekerekből maga elé a várjobbágyok terményadóit. *Igen, ez a sziklatömb is érdekes dokumentum a magyar főurak vad oligarha uralmáról, amikor szinte királynak, vagy királynőnek képzelték magukat.*

Török Bálint, az enyingi főúr emlékét is őrzi itt a „török fürdő", amelyről már a korabeli történetírók is megemlékeztek, hogy „büdös és kénesszagú vize a fürdésre egészséges..."

A vár építkezésének egyik érdekessége — ez Magyarország egész területén csak néhány más várnál található még meg — *az a négyszögletű különálló torony, melyet a hegy kevésbbé meredek részére építettek, mintegy elővédül.* Ez az építkezés sajátságos megoldásával francia építőmesterekre vall. Franciaországban ezeket a tornyokat Donjonoknak nevezik.

Legutoljára az *Eszterházyak* lettek a vár urai. A XVIII. század végéig fönn éltek a várban, majd mikor leköltözködtek oszlopi kastélyukba, a várból levéltár lett és a vártemplomban miséző papok lakhelye. A mult század közepén azonban a vár sorsa megpecsélődött. Egy — korabeli feljegyzések szerint — *félelmetes erejű vihar után villámcsapás felgyujtotta a várat és ez teljesen leégett.* Ma már csak a romok állnak, gyom, dudva nőtte be a várfalakat és az esőtől kimosott üregekben vijjogó vércsék és denevérek tanyáznak.

Magának Cseszneknek a sorsa is érdekes, nemcsak a váré. A helység a középkori forgalom egyik fontos gócpontjában feküdt: a Győr—veszprémi híres kereskedőút rajta vezetett keresztül. *Tulajdonképpen a cseszneki vár rendeltetése többek között éppen ez is volt: a kereskedelem forgalmának azokban a nyugtalan időkben való megőrzése és biztosítása. Királyi privilégiumok biztosították a cseszneki várurat az adószedés jogáról és a vámszedésről.* Csesznekkel szemben áll egy nagy homokhegy: a Vámhegy. Ez a név mutatja, hogy itt szedték a vámot az átmenő kereskedőktől.

Ez az idő volt Csesznek virágkora. Nagy és népes település lehetett akkor, egészen a XVIII. századig. *Béla Mátyás, a hires történetíró a mai kisközséget oppidiumnak, vagyis mezővárosnak nevezi és hangsúlyozza ennek jelentőségét.* Ma: Csesznek jelentéktelen kisközség gazdasági szempontból, amelytől a legközelebbi vasútállomás 8—10 kilométer, teljesen kiesik a forgalomból. A virágzó mezővárosnak ma híre-hamva. De még csak nem is tudják a helybeliek, hogy az a hely, ahol most élnek,valamikor mezőváros volt.

Szinte azt lehet mondani, hogy egyedülálló dolog ez is és rejtélyes jelenség: hogyan lehetett a 150 évvel ezelőtti mezővárosból kisközség? Az Alföldön találunk százszámra példát, hogy a török hódoltság előtt virágzó nagyvárosok megsemmisültek, ma település sincs a helyükön, vagy legfeljebb egy kis tanya. 150 év alatt— miközben nem dúlt soha háború a vidéken — azonban ennyire megváltozni olyan ritkaság, *hogy ez valóban megérdemelné valamilyen monográfus kutatómunkáját. Mi vajjon ennk a rejtélynek a megoldása?*

Virágzó gyümölcsösök helyén — vadkörtefák

Választ nehéz volna adni rá, de nem lehetetlen. Talán maguk a helybeliek és általában a furcsa természetű bakonyi nép az okai. Mert annyi tény, hogyha a dunántúli magyar parasztot úgy emlegetik, mint a nyugalomnak és higgadtságnak a sajátos tipusát, akkor a bakonyvidéki falvak parasztjai még ezen is túltesznek: *nyugalmuk néha már szinte a cselekvéstől irtózó passzivitásig növekszik, higgadtságuk pedig nemtörődömséggé válik.*

Igen jó példa erre a következő is:

A cseszneki krónikák megemlítik, hogy enyingi Török Bálint, akinek kedvenc tartózodási helye volt a vár, *hatalmas virágzó gyümölcsöst létesitett a környéken.* Ezek a gyümölcsök messze földön híresek voltak és a főúr még a Felvidékre is szállíttatott gyümölcsükből. Nem volt ez másként a környező falvakban sem. Mindenütt voltak gyümölcsösök. S ma?

A nyaralók, akikkel az ember elbeszélget a különböző falvakban, Cseszneköl Bakonyszentlászlóig, mind csak arról panaszkodnak, nincsen gyümölcs az egész vidéken. *Ha valaki gyümölcsöt akar enni s nem valami fanyar vackort, kénytelen a kereskedőktől megvásárolni azt, amit azok Győrből, Veszprémből vagy Zirről hoztak.* Pedig az a néhány kis gyümölcsös, az a pár fa, ami megmaradt a hajdani virágzó gyümölcsösökből olyan izletes, zamatos és szép, hogy bizonyítja: ezen a vidéken nagyszerű gyümölcsöt lehetne termeszteni. Ez nemcsak a nyaralók szempontjából sokezer fáradt ember felfrissítésére volna szükséges, hanem a nemzetgazdasági élet szempontjából is: elvégre nem lehet elvárni, hogy az egész országot, mikor nagy kivitelről is lehetne szó Kecskemét, az Alföld, vagy a Délvidék lássa el gyümölccsel. Ha a bakonyi híres gyümölcsösöket egyetemes intézkedéssel újra életrekeltenék, egymaga el tudná látni a Dunántúl nagyrészének gyümölcsfogyasztását. *Igy azonban meddő és kihasználatlan marad sokezer holdnyi gazdag termőföld. A nyaralók pedig hiába oly szép és vadregényes tájék, hogy kívánni már szebbet nem lehet, elmenekülnek innen.*

A „Vak Bottyán" fürdő sorsa

De van itt még egy példa is — ez már Bakonyszentlászlóról. A sokezerholdas Eszterhézy birtok erdőinek karéjában húzódik meg ez a kis falu. Fekvése, éghajlata rendkívül egészséges. Orvosi megfigyelés szerint a légzőszerveknek annyira használ az itteni levegő — csupa erdő a vidék, — hogy aki itt nyaral, az évközben valósággal immunis lesz minden nátha, légzőszervi megbetegedéssel szemben. A falu közepén az Eszterházy kastély volt parkjában pedig egy bővizű forrás fakad. A forrásról ugyancsak orvosok állapitották meg, hogy vasas és különböző sókkal teli vize a fürdésre egészséges. Ezt nemcsak ma állapitották meg az orvosok, *tudták ezt már kétszáz évvel ezelőtt is, mert amikor a kuruc háborúk idején Vak Bottyán ezen a vidéken tartózkodott hadaival, itt egy kis fürdőt építtetett magának és azt rendszeresen használta.* Azután sokáig kiaknázatlanul ömlött, folyt ismét a forrás vize. Senki sem törődött vele. Néhány évvel ezelőtt azután az Eszterházy birtok egyik volt bakonyszentlászlói intézője egy kis *kétkádas fából készült fürdőházat építtetett ide* .A fürdőbe messzi földről jártak ide a gyógyulást, reumájuk ellen enyhülést kereső nyaralók.

Két év óta a fürdő ismét megszünt, a házat lebontották, *a forrás vize megint kárbavész. És hiába panaszkodnak a nyaralók, hiába fordulnak mindenfelé kérelemmel, a fürdőt csak nem épiti meg senki sem.* A helybeliek egyszerűen nem törődnek vele.

Furcsa, passziv és egykedvű nép ez...

Gábor bácsi, az öreg szénégető jól emlékszik a betyár időkre...

Utunk Csesznek és Bakonyszentlászló után a Zuha folyó mellé vezetett el. *Ez a legsötétebb része az egész Bakonynak.* Néhol a rengeteg olyan sűrű és nagykiterjedésű, hogy még ma is könnyen eltévedhet az ember benne. Csak a szénégetők ismerik minden titkát ezek a furcsa magányos emberek, akik azoknak a parasztoknak, akik nem végzik maguk ezt a munkát, elkészitik a tüzelőanyagot télire. Miből? A kifogyhatatlan cseszneki erdőségből.

A kiszárított, felhasogatott fákat földrakásba rakják belé, amelyet sárral, azután cementszerű anyaggal betakarnak Csak egy nyilás van rajta, amelyen levegő jut ebbe a kupalakú építménybe. Ebben a kürtőben gyujtják meg azután a tüzet és az lassú, fojtó lángnélküli izzással szénné égeti a fahasábokat. Csendes, de azért szivesen beszélgető emberek ezek a szénégetők. Ilyen Gábor bácsi is, akit úgy is ismernek ezen a vidéken, mint a legöregebb szénégetőt. Ő kalauzol bennünket át az erdőkön, sziklákon a zsiványbarlanghoz és vele szemben a remeteoduhoz. Közben mesél nekünk. Elmondja, hogy a Zsiványbarlang, (amely nagy sziklatömbjével a Zuha fő é magaslik) és a Remeteodu volt a hires régi betyároknak a fő búvóhelye. *Savanyú* Jóska, a leghíresebb bakonyi betyárok egyike egyszer, mikor már nagyon szorult a hurok körülötte, félévig rejtőzött a Zsiványbarlangban és a falubeliek vittek neki élelmet a szénégetők segítségével. Mert a falusiak a betyárokat akár Savanyú Jóskát, akár Sobri Jóskát, akár Csali Pistát, szerették és nem is féltek tőlük. *Sőt érdekes, sokszor még az is megbocsájtott nekik, akinek éppen ellopták a disznaját.*

Nevetve meséli Gábor bácsi, hogyan *csapta be egyszer Sobri Jóska az őt üldöző tiz pandúrt.* Ezek nem ismerték a remeteodut, amelynek szobanagyságú zárt sziklamélyében a folyó felől egy hosszú kürtőszerű kis alagúton lehet négykézláb bejutni. Onnan pedig a sziklaüreg tetején lévő nyiláson át lehet egy létra segitségével kijutni a szabadba. A Sobri Jóskát üldöző pandúrok nagy óvatosan négykézláb kúsztak a betyár után. Amikor beértek utána a sziklaüregbe, Sobri Jóska már felhúzta maga után a létrát a felső nyilásba és eltakarta azt galyakkal. A pandurok — mondja most már szinte hahotázva Gábor bácsi — egész életükben azt hitték, hogy talán be voltak rúgva, mikor Sobri Jóskát látták maguk előtt és üldözőbe vették, hiszen a barlangba — gondolták — csak arra lehetett bejutni, amerre ők. Bent meg hült helyét találták a betyárnak...

— Ma már — mondja Gábor bácsi — a nyaralók is ismerik ezt a Remeteodut és nem mulik el nap, hogy egy kirándulótársaság fel ne keresné. Mert szép vidék ám kérem ez a Bakony, a Zuha völgye. Megéri a fáradtságot és áldozatot, hogy az ember a kocsiktól járatlan utakon eljöjjön erre ...

Igen, a nyaralók meghozzák a maguk áldozatát, a helybeliek azonban, mint láttuk, aligha. Talán csak megváltoznak ők is, mint annyi más a Bakonyban, ahol csak az évszázados tölgyek maradnak mindíg ugyanolyanok és mesélnek zúgó titkolódzó lombjaikkal egyik nemzedékről a másiknak.

A világ legrövidebb nyilt levele K. Gy. úrhoz

Igen tisztelt Kunszeri Gyula uram! — mert ha jól sejtem, a K. Gy. kezdőbetű a Kegyed nevét alcázza —, szivből gratulálok Önnek „A Mai Nap" szombati számában megjelent férfias önbeismeréséhez:

— Ha a szöveg nagyon mulya, oka ennek: kánikula. Kiszikkad itt minden szellem, s nincsen mentség, jaj, ez ellen!

Szerény megjegyzésem: no, no, azért nem szabad mindent a szegény kánikulára fogni...

Kedves Kunszery, csak így tovább, legyen mindíg ilyen őszinte,

bátorság!

TÖRÖLMETSZETT TÖHÖTÖM

Szociáldemokrácia — nemzeti alapon

Római távirat jelentése szerint Piccardi iparügyi miniszter fogadta a munkásküldöttségeket, amelyek azt kérték, hogy ismét felállithassák a szakszervezeteket. Az olasz iparügyi miniszter elvben hozzájárult ehhez a kéréshez, kijelentette azonban, hogy amennyiben a szakszervezetek ismét szerephez jutnak, akkor müködésüket csak nemzeti irányban fejthetik ki.

Nem tudjuk e pillanatban: mit válaszoltak az olasz szociáldemokrata vezetők a miniszter feltételére, kétségtelen azonban, hogy meglehetősen nehéz lehetett a helyzetük. Végre is az öreg *Marx Mardochaj internacionális* alapokra épitett tanitásai nem igen egyeztethetők össze az intranzingens nemzeti gondolattal, főleg nem abban az esetben, ha tekintetbe vesszük, hogy a *marxi tanítás értelme és végcélja az, hogy a jelenlegi társadalom a proletárdiktaturán keresztül kommunizmusá alakuljon át.* Akármit válaszoltak is tehát a szocialista vezérek a miniszternek, *igazat nem mondhattak,* mert vagy a szociáldemokráciát árulták el, vagy pedig egyszerűen — füllentettek...

A honvédelmi miniszter rádióbeszéde a hősi halált halt kormányzóhelyettesről

Nemes csatai Csatay Lajos honvédelmi miniszter pénteken a magyar rádióban vitéz nagybányai Horthy István kormányzóhelyettes hősi halálának emlékére a következő beszédet mondotta:

Tavaly óta a fájdalom és gyász hangjai olvadnak bele az ősi magyar Szent István napja ünnepi zsolozsmáiba, kegyeletes áhtatába. 1942 augusztus 20-án csapott le a ünneplő magyar földre az a megrendítő híradás, hogy vitéz Horthy István, Magyarország kormányzóhelyettese, légierőnk tartalékos főhadnagya hősi halált halt. Nekünk magyaroknak Isten akaratából mindig voltak tündöklő hőseink és amíg újból meg újból akadnak férfiak, akik jobban szeretik népüket, hazájuk rögeit, mint önön életüket, ameddig megvannak a bennünk megnyilatkozó bizonyítékaink életerőnk egészségére és eleven erejére, addig nem veszhet el ez a nemzet semmiféle történelmi kataklizmában.

Isten bizonyságtevői a hősök, amellett, hogy hosszú történelmi utak, dicsőséges korszakok vannak még a nemzet előtt. Ha mégis megdöbbent szívvel és fájdalomtól átnyilalt lélekkel állottunk meg vitéz *Horthy István* főhadnagy holtteste fölött és talán éppen mi, magyar katonák éreztük az egész nemzetben a legszörnyűbb kint, ennek oka az volt, hogy a legelső katonának, az új Magyarország és az új magyar honvédség megteremtőjének, legfelsőbb hadurunk vezérágát, annyi reménységét hordozó fiát vesztettük el benne.

A nemzet vesztesége mérhetetlen

Egyéni végzete, katonasorsa dicsőséges volt, de a nemzet vesztesége mérhetetlen. Ez volt ami lesújtott ,ez volt ami akkor vigaszthatatlan kinnal járta át a magyar katonaszíveket és érezni fogja ezt a fájdalmat a ma élő magyar nemzedék holtig.

De ha a történelem mértékével mérünk, h amajd az utánunk jövő magyar nemzedékek néznek majd ennek az ifjú és romolhatatlan szépségű hősnek alakjára és áldozatára, akkor mindenki megérti e fájdalmas áldozatban a Mindenható hatalmas szándékát. Mi, a magyar nemzet kormányzó helyettesének, országvezető férfiúnak szántuk őt, a fölöttünk lévő kifürkészhetetlen hatalom pedig életét áldozó hősnek. S ha az elvesztése fölötti fájdalmunk perbe is szállott volna az első percek gyötrelmében az égi akarattal, jön majd idő, amely bizonyságot tesz felőle, hogy földi hivatásnál többet, példát, tükörképet akart benne adni az új magyar hadseregnek, az ifjú honvédségnek. Mert az a bátor fiatal férfi, az a nemes gondolkozású repülőfőhadnagy, aki 1942 auguszus 20-án hajnalban életét áldozta fel Magyarországért, valóban példa és tükörkép. Példája a nemzetével fenntartás nélkül együttérző magyarnak. Számtalan oka és indoka lett volna arra, hogy távolmaradjon a fegyveres küzdelemtől. Magas közjogi hivatása egymagában elég lett volna ennek indokolására. Bizonyos, hogy soha senki sem kérdezte volna, hogy miért nincs a küzdők soraiban. És ő mégis elment, mert osztozni akart a harcoló honvéd sorsában, jóban és rosszban, dicsőségben és halálos veszedelemben egyaránt. Ezzel megragadó példája marad a nemzet iránti hűségnek.

Tükörképe lett a fegyelemnek, engedelmességnek. Nem kívánt és nem engedett meg semmiféle előnyt, kivételt a maga személyére. Egyszerű főhadnagy akart lenni, mint bármely másik főhadnagy bajtársa, hogy alárendelhesse magát a katonai előljárók, katonai rend és katonai fegyelem parancsainak és ezzel minden időkre szóló tanítást adott a magyar honvédségnek a fegyelemről és engedelmességről. Ismerjük a harctéren töltött idejének és földi élete utolsó szakaszának minden percét. S e percek tele vannak példás kötelességtudással és a magát nem kímélő hibátlan hivatásteljesítéssel. Nincs katona és nem lehet harcos, aki ezekben felülmúlhatta volna. Bizonyos, hogy ezekben a katonaerényekben akkor sem lett volna fogyatkozás, ha nem a legfelsőbb hadúr fia és nem Magyarország kormányzóhelyettese, hanem valóban csak egyszerű tartalékos főhadnagy. De mivel régi katonanemzetség sarja és kormányzóhelyettese volt, lelke mélyéig átérezte az ősi hagyomány és a nagyobb kötelezettségét. Kell-e világosabb tanítás ezekben az ő példájánál?

Eszményi tükörképe minden katonának

Fegyverszeretete, küzdőkedve és bátorsága köztudomásúvá lett már harctéri szolgálata első napjaiban. Az a szinte dédelgető vonzalom, amelyet vadászrepülőgépe és fegyvere iránt érzett, az a lelkes öröm, amely eltöltötte valamennyi harcfeladata átvételekor, az a tűz és lendület, amelylyel harcbaszállott, eszményi tükörképet nyujthat minden katonának. Bajtársiasságáról az apró történetek egész sora tanuskodik. Halkszavú szerénységében, úri segítőkészségében minden bajtársát előbbre valónak tartotta önmagánál és ezért érthető, hogy azok a könnyek, amelyek a holttestét elsőnek körülálló repülőbajtársai szemében megjelentek, elsősorban az elvesztett hű és jó bajtársnak szólottak. Áldozatkészsége mértékét egészen a mérhetetlenségig hősi halálával bizonyította és ennek szemlélője és tanuja immár az egész világ volt. Méltán dicsőíti emlékét a magyar nemzet

De nekünk magyar katonáknak mindenkinél több jogunk és s okunk van hálás emlegetésére és soha nem felejtő tiszteletére. Nemcsak azért, mert sorainkban harcolt és katonaként áldozta fel ifjú életét hanem azért is, mert nekünk honvédeknek adta a legtisztább tanitást és a legtöbb példát. Mi valóban elmondhatjuk, hogy nekünk adta önmagát, egész lelkét, szellemiségének minden erejét. Mintha tudta volna hogy ennek az új fiatal honvédségnek a fegyevereken túl új hősre, régi katonaerényekben tündöklő új példára van a legfőbb szüksége, olyan hősi példára, amely előttünk ragyog minden küzdelmünkben, amelyre büszkén nézhetünk fel valamennyien és amelyből erőt meríthetünk a legsúlyosabb megpróbáltatások óráiban is. Lelkünkben hordjuk tanításait és előttünk jár majd örök szellemе.

Sopron város kegyelete a kormányzóhelyettes iránt

Sopron város törvényhatósági bizottságának közgyűlésén Hőgyészy Pál főispán elnöki megnyitójában emelkedett szavakkal emlékezett meg vitéz Horthy István kormányzóhelyettes temetésének évfordulójáról. Méltatta önfeláldozó kötelességteljesítésének nemes példáját s a Kormányzó Urnak és hitvesének minden időkre szóló áldozatosságát. A közgyűlés tagjai megilletődötten, állva hallgatták végig a megemlékezést.

BOLHAPOR
SZINTÉTIKUS ROVARIRTÓSZER

BOLHÁK, HANGYÁK ÉS EGYÉB ÉLŐSDIEK IRTÁSÁRA

Sebesült katona a villamoson

Csörömpölve szalad a villamos,
a hátsó kocsin a földre ér a lánc
s jön utánunk, mint a csörgőkígyó...
Ülünk a padon: én és egy finánc,
szemben pedig kifestett dáma,
piros a körmük s a szájuk lila...
A jegyünket kalauznő lyukasztja
mosolyogva — a hajában pántlika.

A Keletinél csend lesz hirtelen
s a villamosban mindenki feláll,
mert gipszbeöntött lábbal felbicceg
egy sebesült katona. Néz s megáll,
könnyes szemmel köszöni a „dolgot"
de most hova, melyik helyre üljön?
— Tessék, ide, szakaszvezető úr! —
S az ellenőr vár még, hogy fütyüljön.

Kis diáklány furakodik s így szól:
— Vitéz úr, az én helyemre üljön! —
Ágaskodik, eldobja a táskát
s öklöz, hogy előbbre kerüljön...
— Édesapám — sikoltja kis torka.
— Kicsi lánykám, bogárkám, aranyos, —
motyog a katona... ölelkeznek
és csengetyűzve fut a villamos...

Gellért Vilmos

A katasztrófálisan rossz termés következményei Portugáliában

Körülbelül egy hónappal ezelőtt hivatalosan közölték Portugália lakosságával, hogy a termés olyan gyenge, hogy valószínüleg már a legközelebbi hónapokban megszorításokkal kell számolni az élelmiszerellátás terén. A portugál közgazdasági miniszter felszólította a parasztságot, hogy a legnagyobb erőfeszítéseket tegye meg, különösen a téli burgonyatermelés terén, hogy a várható élelmezési krizist enyhiteni lehessen.

Habár a portugál közgazdasági miniszter közlése idején nem volt [illegible] katasztrófálisan rossz termése, mindamellett korlátozások bevezetésével bejelentése, annál is inkább, mert Portugáliában az élelmiszerek terén eddig semmiféle korlátozás nem állott fenn. A visszahatás a bejelentésre a munkásság részéről nem váratott sokáig magára. Egészen kétségtelenül az egyik külföldi állam titkos ügynökeinek bujtogatására, már julius 27-én igen sok üzemben letették a szerszámokat és sztrájkba léptek. A munkabeszüntetést olyasmivel indokolták meg, amiben a kormány teljesen ártatlan volt, mert a kormány igazán nem tehetett az idei rossz időjárásról, ami a szokatlan kis termést előidézte. Ezt éppen olyan jól tudhatták a sztrájkoló munkások, mint az őket bujtogató ügynökök. A munkabeszüntetéseknek tehát minden kétséget kizárólag nem is annyira gazdasági, mint politikai okai voltak, hiszen épp azokban az üzemekben hagyták abba a munkát, amelyekben a térviszonyok sokkal jobbak voltak, mint más gyárakban.

És mi lett a következménye a munkabeszüntetéseknek? Több hajónak, amelyek javítás alatt állottak az egyik dokkban, és amelyeknek julius végén kellett volna kifutniok, hogy foszfátokat hozzanak Észak-Amerikából, el kellett halasztani útjukat, ami által az őszi termelvények sorsa kérdésessé válik. Másrészt ezeknek a hajóknak gabonát kellett volna szállitaniok tengerentulról, hogy a rossz termés hatásait enyhitsék.

Tény, hogy az angolszász blokád a nyersanyagellátásban okozott nehézségek következtében nagyon megingatta Portugália iparát. Hogy az elért eredmények többé-kevésbbé mégis kielégítőek voltak, az onnét van, hogy az ország rendelkezésére álló csekély forrásokat a nemzeti ipar következményeivel arányba hozva vették igénybe. A források azonban így is kimerültek, és az utóbbi hónapokban a mind inkább csökkenő behozatal következtében elkerülhetetlen volt bizonyos szükségleti cikkek használatának korlátozása.

A legnagyobb a válság a szénellátásá terén, amelynek pedig Portugáliában kulcsjelentősége van. A nemzeti termelést ugyan lényegesen felfokozták, de már a blokád kezdetén tisztán látható volt, hogy a hazai termelés nem fogja pótolni az ország jelentékeny behozatalát, illetve a behozatalban mutatkozó csökkenést. Az év első négy hónapjában Portugália 2359 tonna köszene., 107.451 tonna antracitot és 29.624 tonna barnaszenet termelt. Miután pedig ez a mennyiség a normálisan elérhető maximum, a kormány kénytelen volt a termelés további fokozása érdekében a munkaerők mozgósítására. Egyuttal széleskörü vizsgálódások indultak meg a tekintetben, hogyan lehetne a szén felhasználása tekintetében megtakaritásokat elérni.

A sztrájkok megszüntetése és megakadályozása érdekében az ipari mozgósitás keresztülvitelével külön miniszteri biztost neveztek ki, aki a következőket hozta a munkásság tudomására:

1. Az üzemvezetőknek minden munka beszüntetéséről azonnal jelentést kell tenniök a minisztériumnak. 2. A miniszteri biztos intézkedésére mindazokat az üzemeket, amelyekben a munkásság sztrájkol, azonnal ki kell üriteni és az egész személyzetet, aki a szerszámokat letette, el kell bocsátani. Az üzemek vezetőségének pedig kötelessége, hogy mindjárt a gyár bezárása után — ha csak a kormány másképpen nem intézkedik —, új személyzetről gondoskodjék. A sztrájkolók és a sztrájkért felelős személyek, semmiképp sem vehetők fel ujra. 3. A munkásság tagjait, akik a munkát beszüntették, akár férfiak, akár nők, azonnal be kell sorozni egy munkásosztagba, amelyet szigorú fegyelem alá helyeznek. Ezt a munkásosztagot erős katonai ellenőrzés alatt a legnehezebb közmunkák elvégzésére kell kivezényelni. 4. A miniszteri biztos azon gyáraü munkafolyamatosságát, amelyeknél az üzemet egy pillanatra sem szabad beszüntetni, a sztrájkoló munkásságot katonai és nemzeti légióbeli munkáokkal kell pótolnia. Azok a munkások, akiket a minisztérium ily módon bocsájt a vállalkozók rendelkezésére, a véglegesitésnél előnyben részesülnek.

Ezenkivül a gazdasági minisztérium bizottságot alapiolt a megszervezésfe. Ezeknek a szerveknek lesz a feladata az árak ellenőrzése és az, hogy a közfogyasztás terén elrendelt korlátozásokat pontosan keresztülvigyék.

RÉVAI UJ KÖNYVEI

MARAI SANDOR:

Bébi, vagy az első szerelem

Egy tanár késői szerelmének, egy furcsa lélek tragédiájának, s az ifjúság lázas világának felejthetetlen regénye; Márai első nagy sikerének új kiadása.

Kötve 17.40 pengő

NAGY JENŐ:

Sárkányfogak között

Uj erdélyi tehetség mutatkozik be ebben a Báthoryak korát s az erdélyi renaissance nagy szenvedélyekben égő századát felidéző nagyvonalú történelmi regényben.

Kötve 15.– pengő

WASS ALBERT:

A kastély árnyékában

A „Mire a fák megnőnek" önálló folytatása, a magyarság végzetes útja a világháborúig, egy mezőségi család és falu életének tükrében; hatalmas, megdöbbentő, időszerü könyv.

Kötve 15.– pengő

A m. kir. Állami Térképészet légi felv.

A VÉRTES NYUGATI VÉGE, A 479 MÉTER MAGAS CSÓKAHEGY, MÓRNÁL

(l. a 198. l.-ot)

A kép pompásan mutatja ennek a mészkőrögnek erdős fennsík-jellegét, tetején nagy tisztással. A jobb sarokban a repülőgép szárnya Csókakő községet takarja el szemünk elől. A háttérből a Gerecse emelkedik ki.

Hornyánszky V. R.-T., Budapest.

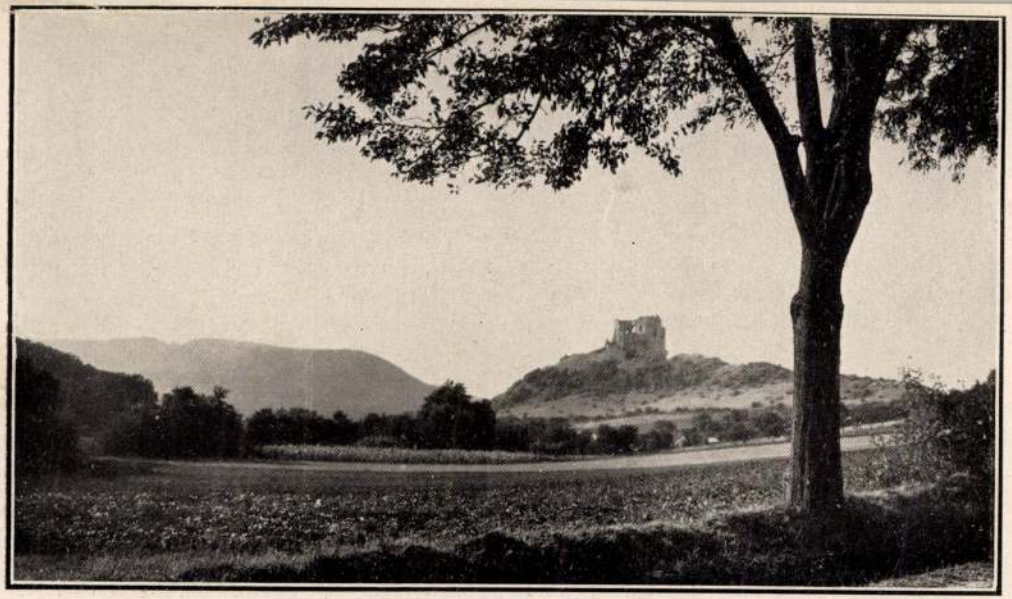

Kogutowicz K. felv.

CSESZNEK VÁRA
(l. a 225. l.-ot)

A Csák-nemzetség, később a Garaiak, Szapolyaiak és Eszterházyak vadregényes fekvésű vára Veszprém megyében. Zirctől északra. A vár régi „dachstein"-mészrögön áll, háttérben pedig a Bakony jellegzetes mészkőfennsíkja látható.

Csesznek vára

Kogutowicz Károly: Dunántúl és Kisalföld
írásban és képben
Szeged 1929

száját. Érezte, hogy most nem szabad szólni. Sok volt a vére és apja is — amíg élt — sűrűn járt törvénybe, mert előbb ütött s csak aztán gondolkodott.

Először csendesen lépkedett, de aztán belső forrongása szaporán vitte előre. Nem! Ezt nem hitte volna. Hamis ember, rossz ember Cserei Péter. Hitvány! Tudja, hogy azt a kis rétet most kell levágni, de nem engedi. Az a kis széna az ő téli kenyerük. Abból adja a Bimbó a tejet. És ha elvénül a fű, rossz a takarmány, nincs tej, nincs reggeli. Hát ezt akarja Cserei Péter? Gazember! Most belelátott alattomos szándékába.

A gyalogút erdőn vitt át. Fojtó, nehéz párák úszkáltak a fák közt, néha pókháló ragadt arcára és nyomába szegődött az este.

— Nem érdemlettem ezt! Első embernek, igaz embernek tartottalak, Cserei Péter. De mától az utolsó lettél. Legutolsó! Ha az a nyomorék, ártatlan lányod nem lenne — levágnálak! Le én...

Ahogy gondolatai Zsuzskához értek, lehiggadt egy kicsit. Különös, féltő, őrködő vágya támadt mindig, ha a bénakezű Zsuzska jutott eszébe.

Nehéz munkában égő ember volt Dallos Jóska, aki nem ért rá számotvetni érzéseivel, de azt tudta, hogy ha valaki Zsuzskát bántaná, annak nagy baja esnék...

Feleségül venni? Nem. Erre nem gondolhatott. Szegény ember feleségének két kéz is kevés...

Ekkor már kiért az erdőből. A szabad mezőkön lágy párák henteregtek a hűs szél előtt.

— De azért ezt megsiratod, Cserei Péter! — mondta magában, amikor Zsuzskát megint elfeledte. — Majd aratáskor. Majd amikor a részed már a szérűn lesz... aztán csak lobbot vet. Félős, piros lángot. Akkor légy aztán kemény ember, Cserei Péter!... Annyi az neked, mint nekem a rétem. Az meg most ég. Vénül. Szálkás, kemény lesz, mint a pozdorja. Nem csurran tőle tej. A kasznár talán más pusztára rendel bennünket s akkor megint várhatok egy hetet. Kutyáé lesz addigra a széna...

Verejték patakzott az arcán. Már kiért a gabonatáblák közül a nyárfás útra és por szállt a lába nyomán. A nagy, sudár fák halkan suttogtak és árnyékot vetettek Dallos Jóska elé, mert feljött a hold és vörös világosságban úszott az ég alja.

— Így égsz majd, Cserei Péter. Nem is olyan sokára... Így! — És arrafelé nézett, hol a hold vörös arcától lángot vetett az erdők háta.

A parancs rövid volt:

— Mondd meg, fiam, Csereinek, hogy ha itt végeztetek, a berekbe mentek kaszálni. Többit már tudja.

Dallos Jóska ökölbeszorított kézzel rohant visszafelé. — Hát elmennek a berekbe! Akkor pedig vége a rétnek. Félnapi járóföld az oda. Onnét nem szaladhat el lekaszálni. A munkát meg nem hagyhatja ott, mert akkor Cserei Péter kiteszi. Ismeri már Cserei Pétert. Kárt akar a gazember. Nem eresztené; de most már nem is könyörög. Nem! Veszszen a rét, meg a széna; nem kell a tej se, de majd kinyílik a piros virág az asztagodon, Cserei Péter.

Az erdőben már vaksötét volt és csak a holdsugár tört, ezüst darabjai villogtak itt-ott, ahol a lombok között behullott a gyalogútra. Hallgatott az erdő és a nagy némaságban meglassudott Dallos Jóska is. Minek sietne? Amit elvégzett magában, az úgy lesz! Hej, pedig de kár azért a drága szénáért. Ha most levághatná, olyan lenne, mint a selyem. De hát nem engedték...

Kaszája ott csillogott, ahol ledobta. Odébb az erdő alján aludtak az emberek. Felemelte a kaszát. Letörölte róla a harmatot és elnézett arra, ahol a rétje volt. Aztán elindult. Elkerülte az alvókat, de odafenyegetett: Megállj, Cserei Péter!... Ha két ölet is, ha megszakadok is; amennyit tudok, de levágok a rétemből! Ebből nem parancsolsz. És hajnalra itt vagyok.

Sietett. Később már futott. Minden lépés egy kaszavágás.

A dűlőúton már számolta a mesgyeköveket:

— Ez itt Puskásék... ez Földiék... — még ezek se vágták le... — ez Andókék, ez meg...

Tünődve körülnézett. — A fene ezt a holdvilágot. Egészen megzavarodik az ember!

A hold most egy kis felhődunyhát húzott magára. Lehet, hogy fázott, ám az is lehet, hogy mosolygott, de nem akarta, hogy ezt Dallos Jóska lássa, aki már másodszor szaladt végig a dűlőúton és kétségbeesetten számol:

— ... ez a Puskásék... ez Földiék... ez Andókék... ez meg... ennek kellene a mienknek lenni, de nem lehet az, hogy is lehetne, hiszen ez... ez... le van vágva!

A hold most kibújt a kis felhő mögül, mert tudta, hogy Dallos Jóskának most világosságra van szüksége. A rendek csendben feküdtek, csupán egy-két margaréta kíváncsiskodott fehér arcával még a fonnyadásban is és odanéztek Dallos Jóskára, aki lehajolva nézte a határkövet. Meg is tapogatta. Nem, nem tévedhet... az ő rétjük le van kaszálva...

Letette kaszáját és leült a kőre. Lesz hát széna, bőven! Selymes, szagos, sok széna. Tej is lesz a télen... és mintha a rét végén most derengene. Világosodna. Nem haragos, vörös világosság, hanem hűvös, józan, hajnali fény támadna és felállna benne Cserei Péter.

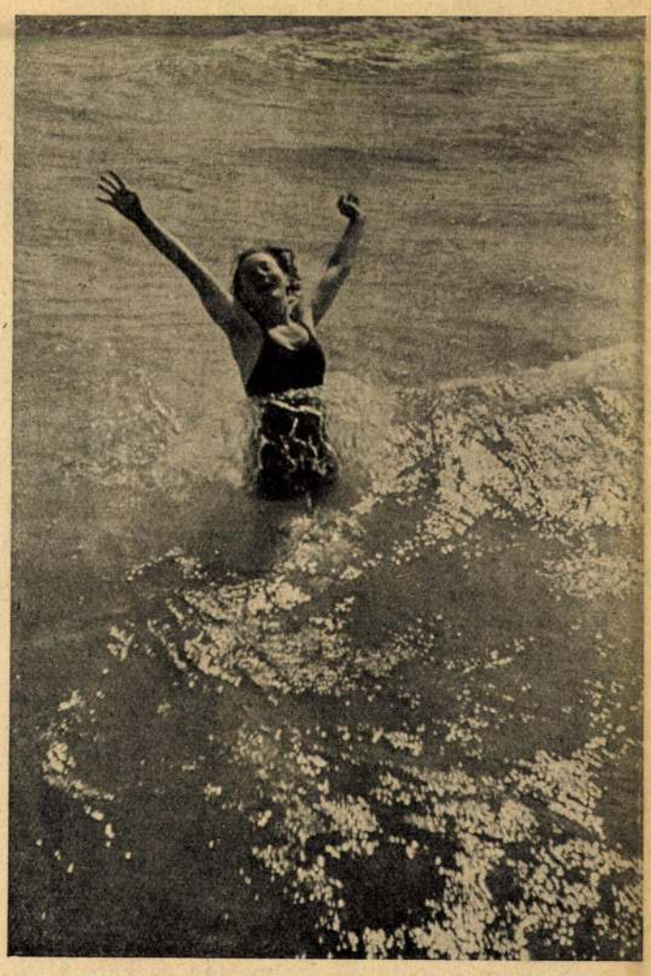

Nyár a Balatonon. Sellő. Dulovits Jenő fényképe

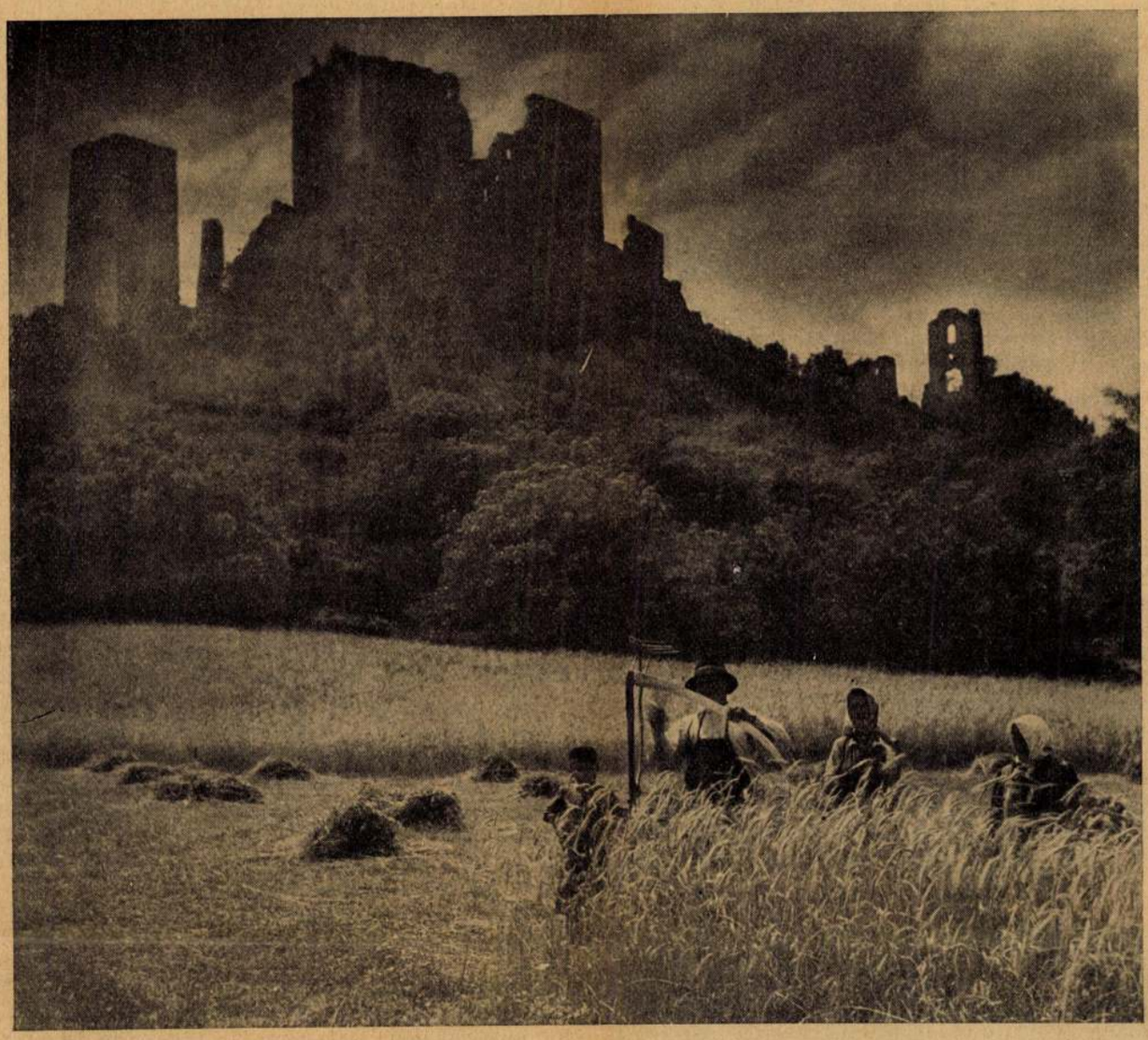

Nyár a Bakonyban. Aratnak a cseszneki rom tövében. Vadas Ernő fényképe

Bosszú

— Elbeszélés —

Irta: **Fekete István**

Alkonyatra hajlott a nap. Az erdő szegélyén dús rendekben hevert a levágott fű, melynek zöld ágyában aléltan feküdtek a fonnyadó virágok. Tegnap még lengve játszottak a széllel, mely alkonyattal kiszaladt az erdőből, és ma, egyszer csak elszakadtak a földtől és most nem tudják, mi lesz velük. Szomorú illatuk szelíden búcsúzó és fanyar, mint az enyészet.

A kaszák már messze járnak. Hajtja őket tíz ember. A tíz ember mögött ballag a Kenyér, utána a — Család. És mögöttük újra sarjadnak a levágott csonkok...

Elől a szikár Cserei Péter, mögötte Dallos Jóska és a többiek. Cserei kiért a renden és gondolkozó, komoly tekintetével visszanéz a még hullámzó kilencre. Jönnek, mint a gép. Úgy is tudja...

Cserei nem volt máskor ilyen tünődő. Komoly volt a munkában, de vidám munka után. Most mindig hallgatag. Két éve kislánya kezét elkapta a masina és Zsuzska keze azóta nem kéz. Nem mozdul. Olyan, mint a másik, de elszakadt benne valami és Zsuzska azóta mindig kendőt hord, mely alá bedugja béna balkezét. Mindenki sajnálja Zsuzskát és a legények szinte tisztelettel köszöntik, mint az öregeket. Zsuzska nem igen számít az eladó lányok közé. Zsuzska — a szép, kis Zsuzska — nyomorék...

Ezért szomorú Cserei Péter. Ennek a kilenc embernek ő parancsol és azok szinte félnek tőle. Mással talán ellenkeznének néha, de ilyen szomorú emberrel nem lehet; elég a baja...

Már kiért az utolsó ember is. Megtörlik a kaszát, melynek hosszú már az árnyéka és Csereire néznek, hogy kezdjenek-e új rendet?

— Mára elég — válaszol az csendesen. — Jóska fiam, te meg beszaladsz a kasznár úrhoz a holnapi parancsért. Hajnalra itt légy!

Dallos Jóska máskor erre odaadta volna valamelyik pajtásának kaszáját és indult volna. Füttyszóval. Ma azonban elborult az arca és az állán keményen megfeszült a bőr.

— Nem mehetne ma más, Péter bátyám? Hiszen tudja. Kis rétemet kellene lekaszálni. Kár érhet...

— Indulj, fiam — mondta Cserei csendesen, de parancsolóan — holnap is levághatod. Azt tedd, amit mondok!

Dallos Jóska szemei mélyek lettek és örvénylők. Kaszáját csak ledobta az árokparton és kopott tarisznyáját nyakába kanyarította. Összeharapta a

Uj Idők 1936. 32. sz.

CSESZNEK (Veszprém)

RMV 5, 223.l.

R. K. Ttemplom benne a vár régi kápolnája. „Hilf Gott Maria necatori" [illegible] gótbetűs feliratú harang, XV. sz.

VÁRROM, kaputornya alaprajzban, innen előudvarba, majd a felsőudvarba jutni, amelyben a kút látható. A felsőudvar bejáratánál két hatalmas torony, harmadik a szélen. Ezek öt alaprajzi helyzetű belső vár földszinti termei dongaboltozattal, az emeletiek oszlopos boltozattal, a második emeleti gerendás mennyezettel voltak fedve. Ezentúl egy torony áll magában, talán a felvonóhídhoz tartozott.

Először 1318-ban említve, akkor a Csák család. 1414-ben Garai Miklós javíttatta, a XV. század végén a Szapolyaiaké, 1563–1561 között a Török-é, majd az Erdélyi Török-é, ma 1636 óta az Esterházyaké. A XIX. században még lakható volt, állítólag villámcsapás pusztította el.

RMV 5, 222–225.l.

Csesznek

chalis családi életből sarjadzanak ugy az egyes tagokra, mint az egyházra és polgári társaságra nézve! És fájdalom! ezen áldásos következményekkel mit sem gondolva azok, kik eddigelé ezeket leginkább élvezék, mint sok más szép és hasznos szokásokat, ugy a patriarchalis családi együttlakást is kezdék kihagyni divatból, kivált mióta az addig földesúri fölügyelet alatt álló úrbéresek vagyonuknak korlátlan uraivá lőnek! mellynek legfőbb oka az, hogy a családok kebelébe a visszavonás rémszelleme ütögeti föl sátorát.

Naponta ujabb-ujabb szomorú példákat látunk a családi egyenetlenségre! Nemcsak a távoli rokonok nem férnek meg többé együtt azon házban, hol apáik olly boldogok voltak lélekben, egymásért türni, tenni, nélkülözni készek lévén, hanem a testvérek is, kik ugyanazon emlőkből szivták az életnedvet, alig, söt tán ohajtva várják agg szüleik hunytát, s már a temetésen pörbeszálnak egymással, és a viszálynak — különválás vet véget, midön az egy tömegben meglehetős vagyon széllyel daraboltatva — úgyszólván — megsemmisül, s beteljesedik ama közmondás: „egy tehetős gazdából lett 5 vagy 6 koldús.“ — Hát az igy eldarabolt munkaerő képes leend-e eleget tenni a családi s társadalmi élet kivánalmának? képes lesz-e munkálni az egyház és közjó virágzását, úgy hogy ezek mellett saját ügyei is jól folyjanak, honnan állit ki a mezei gazda minden munkarészre teljesitőt ha csak drágán fizetett cselédeket nem tart, de miből fizessen, miután birtokában csak egy kis töredékbirtok van? és avagy pótolhatja-e egy hiv munkás helyét egy naplesö cseléd? Hát ha az illy magános ember betegségbe esik, nem fordul e fenekkel föl gazdasága?

Ne szakadozzatok azért külön rokonaitoktól ti szerencsések! kik mindeddig az atyafiúi szeretettől áthatva patriárchalis életet éltek; — sőt okúlva azoknak szomorú sorsukon, kik felosztozva vagyonukon, apránkint mindnyájan nyomor martalékaivá lőnek, — még erősebben füzzétek egybe háznépetek tagjait a szeretet lánczával. Igen, földmives barátim! kiknek osztályra való terjedelmes tábláitok nincsenek, mikint apáitok nagyháznépükkel együtt munkálták azon telkecskét, melly épen ezért családotokra osztatlan állapotban maradt, ugy ti is maradjatok meg együtt békében, munkálkodjatok közös iparral, igy a szükség rajtatok erőt nem veend, igy szorgalmas munkásság által s a sok dolgos kéz annyi vagyont hord házatokba, hogy képések lesztek mindenkor *megadni Istennek a mi az Istené, a Császárnak a mi a Császáré*, s ezen és saját szükségeteken felül mindenkor leltek kamráitokban *ót és ujat.*

Irtam Rimaszombath, nov. 18. 1856. — *Nagy Pál*, ref. h. pap.

Csesznek vára.

Csesznek vára.

Csesznek várát 1314-ben Gara Zsigmond épittette egy magas, szirtes hegyen, ott a hol a veszprémi országut Győrfelé halad el. A Garák kihaltával Verbőczy, Enyingi Török István, majd Hosszutóti, végre Eszterházy Dániel birtokába került, kinek utódait mai napig uralja. Amerre tekint az ember e magas várfokáról, mindenütt gyönyörü tájképeken legeltetheti szemeit. Alatta *Csesznek* magyar helység terül el. Szorosan alatta pedig, a köszirt kebelében ollyan nagy barlang van, melly az egész vár széltében hosszában elterül. E barlang nyilása a hegy nyugati oldalán van, ennek átellenében hasonló, azzal a különbséggel, hogy emez tele van álló vizzel, mellynek mind ize, mind büze kellemetlen.

Oroszlánok harcza.

Nem hiában viseli századok óta az oroszlán e czímet: állatok királya. Az ő tetteit, bátorságát, szépségét, nemeslelküségét száz meg száz dalban éneklék meg a világ minden nép- és korbeli költöi. S valóban nem volt ok nélkül, mert a legmerészebb képzelet is a férfias erő és könnyüség legtökéletesebb képét a him oroszlánban találja fel. Erejét izmos testalkata, könnyüségét tagjainak bámulatos ruganyossága adja meg. Gazdag sörényü szép nagy feje, széles szörös melle, sima deli termete, büszkén konyuló izmos farka, ijesztő fényben tündöklő szeme egyiránt hirdetik felsőbbségét, méltóságát, ámbár belső macska természetét soha sem tagadhatja meg s azért a nemeslelküségéről szólló mesék csakugyan nem is egyebek mesénél. A leghiresebb oroszlán vadász, *Gérard* franczia hadnagy (ki 600 éjszakán 25 oroszlánt ejtett el Algirban) azt állitja, hogy 1 him oroszlán ereje 40 férfiú erejével ér föl, s azonfelül az oroszlán még körmei és fogainak előnyével is bir. Hangja rémséges, orditását nem hiában nevezi az arab mennydörgésnek, az erdők vadjai nagyobb ijedséggel hallják azt mint ezt.

Sokkal mostohábbb kezekkel alkotá a természet a nőoroszlánt, mint átalában a nösténeket az egész állatvilágban. Az oroszlánnönél hiányzik a tiszteletet gerjesztő daczos sörény; de a sima fejből annál macskaszerübben tünnek ki a kurta hegyes fülek. Az erő kifejezése egészen hiányzik nála, egész teste karcsubb, gyengébb, s egész harmaddal kisebb.

S mégis minő határt nem ismerő, dühös szenvedélylyel ragaszkodik a him párjához. A mi farsangunk táján, január vége felé indul szerelmi kalandokra a sivatag vad betyárja, a him oroszlán, mit iszonyt gerjesztő ordításokkal szokott az egész vidéknek tudtul adni. De oroszlánkörébe menni, nem könnyü dolog. A himek száma rendesen nagyobb mint a nösténeyké, s miután mindegyik kizárólagos ura akar lenni választottjának, utjában rendesen találkozik vetélytársakkal, a kik vak elszántsággal kérdezik töle, hogy ki a legény a pusztában? Véres harcz vezet csupán czélhoz, még pedig élethalál harcza. Itt nincs idő ábrándos turbékolásra, méla sohajtozásra, csak a harczban győztesen maradt fél visz haza menyasszonyt, s ez csak annak engedi át magát, a ki a csatatéren mutatja meg, hogy ő a legvitézebb, legbátrabb, legdelibb valamennyi vetélytársai között. E küzdelem irtózatos. Itt kegyelmet nem kérnek s nem osztogatnak; a csontok ropognak, az erek felszakadnak s nem ritkán történik, hogy zúzott tagokkal, vérpatakban fetrengve mindkét harczoló kiadja páráját. Illyenkor a nő oroszlán, ki mindaddig nyugottan nézé a küzdelmet, büszkén odább sompolyog, hogy uj lovagot keressen, ki szerencsésebb legyen. Ha végre talált ollyat, ki ellenfele fölött diadalmaskodva megállott, akkor megengedi, hogy a szerencsés győző hódolva boruljon lábaihoz s kegyosztó hangulatának első jele az, hogy győzelmes völegényének

Vas. Ujs. 1856.

S vajjon mire forditá keresményе fölöslegét?

Mig a megyei s országgyüléseken sok ékes beszédben felemlegeték, minő szükséges lenne országos tébolydát épiteni : azalatt Pólya szerzett Pesten a városerdön túl egy darab földet, épitett annak közepére egy emeletes házat és felszerelé azt *elmebetegek gyóyyintézetévé*, s csak három év mulva, miután bele pótolt vagy 10,000 p. ftot, kényszerült felhagyni nemes vállalatával.

Felemlitett jeles munkáin kivül, mint szorgalmas napszámosa a tudományos és gyakorlati irodalomnak sok jeles czikket irt ő álnév alatt is. Nevezetesen az „Orvositárnak“ hü dolgozó társa volt keletkezése óta. Később a Gazdasági lapok olvasói találkoztak czikkeivel — *Extravillanus, Exapicola* — aláirással. Irt természetrajzi munkákat is, melly tudománynak gyermeksége óta szenvedélyes barátja. Vannak becses kéziratai most is, mellyek közöl kiváltkép kár, hogy nagy gonddal összehordott *természetrajzi szótárát* nem bocsátja napfényre. Tagja Pólya József a magyar tudós társaságon kivül, számos tudományos egyesületnek. Minden ember a ki öt közelebbről ismeri, tisztelője, s ő is szeretettel, barátsággal lát minden jóravaló embert; de aligha van olly igen szívéhez nött barátja, mint *Fáy* András s ha áll az a közmondás, hogy az embert barátjáról kell megitélni, akkor Pólya József jellemzésére elég lett volna csupán ezt megirnunk : „Fáy András barátja.“

Nemes áldozatkészségének egyik legutóbbi fényes tette az, hogy az imént keletkezett pesti reform. theol. iskolában ingyen tanitja az éllettant.

Sok szépet és példásat irhatnék még e nemes keblü, ritka müveltségü hazánkfiáról, a kit azon apai átok, mellyet a frakk látása idézett elö, soha sem illetett; mert egy perczig sem szünt meg testestől lelkestöl igaz magyar lenni, s annál örömestebb irnám, mert ez uttal hiszem, hogy közönségünk is örömest olvasná czikkemet; de le kell tennem a tollat, félvén szeretvetisztelt szerény hazámfia neheztelésétől, hogy kifecsegtem kiváltképen azt, a mit töle egyszer másszor bizalmas órákban hallottam. Békéltetöül fogadja szivesen ujévi — egyszersmind születésnapi — köszöntöül : hogy terjeszsze a magyarok Istene munkás életét legalább annyira, mint anyjáé, nagyanyjáé és szépanyjáé volt, a kik mind túléltek egy évszázadot. *)

Dienes Lajos.

Az év utolsó napján.

HORY FARKASTÓL.

No hát nincs egy ital borunk
Hogy egy örömpohárt igyunk?
Hisz közülünk mindenki nyert
Félmilliót, s nehány ezert,
Igaz nem pengő érczeket,
Hanem megannyi perczeket,
Mik e negyedfélszáz napon
Miként eme bor a csapon
Le folytanak szép csendesen,
Hol vigan hol keservesen
S hogy igy, hogy ugy ez év lejárt
Fenékkel égre e pohárt.

Ne ejtsen rajtunk az sebet
Szegény év hogy hanyatt esett,
Hiszen a mennyi jót adott
Annyi rosszat bizony hagyott,
Ne verjük falba hát agyunk,
Ha véle ma kvittek vagyunk,
Nálanál hajh! keservesebb
Vesztéseken sajog a seb,
Sok nincs ki volt, s az emberek
Szeméből értük köny pereg.
Nyugalmiért, ki sirba szállt,
Fenékkel égre e pohárt.

Nyugosznak ők, nyugodjanak,
A mig csak elkopik a nap
S föld hold, s ezer bolygó napok
És meg rozsdázott csillagok
Tömgéből az Istenek
Egy jobb világot öntenek.
Nyugosznak ők, de ám nekünk
Ezer bajjal kell küzdenünk,
A mig gyalult forgács felett
Száz évig se ugrunk felet,
Értünk, kiket száz vész talált
Fenékkel égre e pohárt.

No, még van egy pohár borunk
És ezt baráti táborunk,
Üritsd ki egy kisasszonyért,
Pedig ha volna sincs kiért,
Ez a szerencse asszonya:
Ma édes, holnap mostoha.
Kisasszony a ki gyöngye van
Édes kegyed be csintalan,
Álljon felénk már arczczal is
Tekintsen a magyarra is,
S ha hogy velünk karöltve jár
Fenékkel égre e pohár!

Év utolsó estéjén.

CZELDER MÁRTONTÓL.

Itt állok az ó és az uj év mezsgyéjén,
Amott a multba, itt a jövőbe nézvén
S el-elgondolkozom,
Szenvedő lelkemnek
Fajó érzelmivel,
Most ezen majd azon
Látom a haldokló év letünt perczeit
Melly örömben fénylett avagy keservre hitt,
Sirtam és örültem;
Néha magasztos kép
Néha a bubánat
Lebegvén körültem.

Néha boldog valék, — kedves volt az élet,
Néha azt is mondtam, hogy minek is élek
Ezen a világon ?
Ha csak bánat és kín
Sujtolja és nyomja
Szegény ifjuságom.

E bucsuzó év is milly sok reményt hozott,
És a mint elhozta tőle ugy megfosztott,
Szépecskén elvette;
Én azért azt mondom
Dicsértessék az ur
Szent neve érette.

Röpül az idő és végetlenségébe?
Csak egy szempillantás a halandó élte,
Az is csak bubánat;
Sokszor az örömnek
Csillagzatából is
Förgeteg, vész támad.
Át futja emlékem a már már mult évet
Miként a regélő egy tündéri képet,
S olly jó a lelkemnek
Ábrándjai után,
Fájdalmát örömét
Kipihenni ennek.
Mennyi sok örömet vigaszt és bánatot,
Viszesz sirodba te még élő s már halott
Bucsuzó esztendő;
Vajjon az uj évvel
Derül-e reánk egy
Jobb és szebb jövendő?

Higyjük, mert éltünkhöz van szöve a remény
Pedig pedig füstbe ez és mennyiszer mén;
Épen hogy a lélek
Megfogván szálait
Ábrándozási közt
Perczig mulat vélek.

Hát ha még roszabb lesz roszabb a jövendő,
Mellyet hoz magával az elérkezendő
Uj év? de nem lehet,
Jobb sors vár arra ki
Zugolódás nélkül
Hitt, remélt, szenvedett.

Minden örömivel és szenvedésivel
A mult ó esztendőt hagyjuk, feledjük el,
Nyugodjék ki megholt;
Én csak azt ohajtom
Adjon Isten jobbat,
Mint a millyen ő volt!

Patriarchalis együtt lakás.

Hazánk több vidékén, s különösen Gömör megyében uralkodott azon patriarchalis szokás az adózónép között; mellyszerint az egy törzstől eredő rokonok folytonosan ugyanazon fedél alatt — egy kenyéren éltek; egyesült erővel munkálák kölcsönösen közös jóllétüket, s öszvevetett vállakkal viselék a rájok nehezült terheket.

Az illy családok évek hosszú során keresztül annyira megnépesültek gyakran : hogy nem ritkaság vala környékünk falvaiban 25—30 tagból álló háznépeket találni, s gyakorta megtörtént, miszerint az illy patriarchalis család tagja nem tudá megmondani, hanyad iziglen rokona az, ki vele ugyanazon tüzhely mellett, mint valódi testvér éli le földi vándorlásának munkás napjait?

Az illy patriarchalis családoknak, hogy ugy szóljak, sajátságos társadalmi szervezetök volt, (melly a hajdankori természeti egyszerüség tisztes hagyományaúl tekintetett), a mennyiben itt a legidösb férfiú, gazda czim alatt, osztá ki minden egyes családtag részére a szükséges munkanemet, ő vigyázott háznépe erkölcsére, hogy az szeplötlenül megöriztessék; ő örködött lankadatlanúl száz szemmel a ház anyagi jólléte felett, s lehető eszélyességgel, s elörelátósággal intézé annak kül- és belügyeit. És már az illy becsületes tapasztalt gazdával biró, s e mellett egyesült erővel, közös iparral munkálkodó békés háznépek, az egyes tagok egymásrai hatása s a bölcs igazgató atyai jóra serkentése mellett nem ritkán, annyira is elöhaladtak mind a tiszta vallásosságban és erkölcsiségben, mind az anyagi jóllétben : mint ama hajdankori patriarchalis családok, mellyekre fájó kegyelettel emlékezhet vissza, az ős természetesség ártatlan köntöséből mindinkább kivetkező ujabbkor.

Az illy egyszerü patriarchalis háznépek tagjai közt lehetett legtöbbször találni igaz keresztyéneket, tiszta szivü emberbarátokat, jó hazafiakat, hogy is ne; hisz itt minden munka Isten nevével kezdetett, s végeztetett, innen az éhező üres kézzel nem bocsátatott el, s ha a közös hazát s a házi tüzhelyet vész fenyegeté, nem az illy háznépek tagjai közül váltak-e önzetlen védöi a megtámadt honnak?

Igen, mert az illy népes családból ki juta minden tisztekre a teljesitö, ugyanazon időpontban képes volt munkás személyzetét több részre osztani, a nélkül, hogy azért a családi bajok végezetlen rendetlenségben hevertek volna!

Ha ollykor az illy háznép valamellyik tagja súlyos betegség által ágyhoz szegezteték : testvéri ápolást talált, s nem lön kénytelen fájdalmai között hátramaradt dolgai miatt aggódni, mert az egész család szeretettel végzé az ő teendöit.

Bármelly munka, mihez az illy háznép fogott, gyorsan végre lön hajtva, a nélkül azonban, hogy az egyes tagok erejöket túl feszitendették.

Szóval kimondhatlanok azon áldások, mellyek az illy patriar-

*) Mi is csatlakozunk e kegyes ohajtáshoz. Szerk.

Czesznek vára

képpel

Vas. Ujs. 1913.

295. l.

F.

Műemlékek

Bp

I. Hőgyész Endr

Csesete. Parsym.

r. k. templom

Werdenstetter Lilánd 1872

1) alapraje $\frac{1}{2}^{II}$ = 1 öl

2) tárlati kép.

3) ablakok

4. hentszy hiér ajtó vas — (nagyfejtéte)

5) hentszy tartó félnagyság?

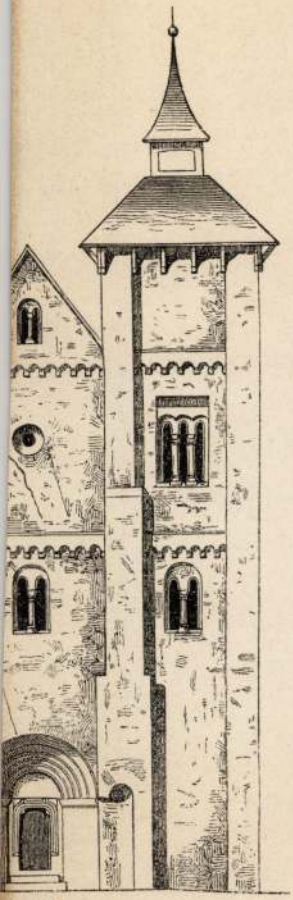

2.

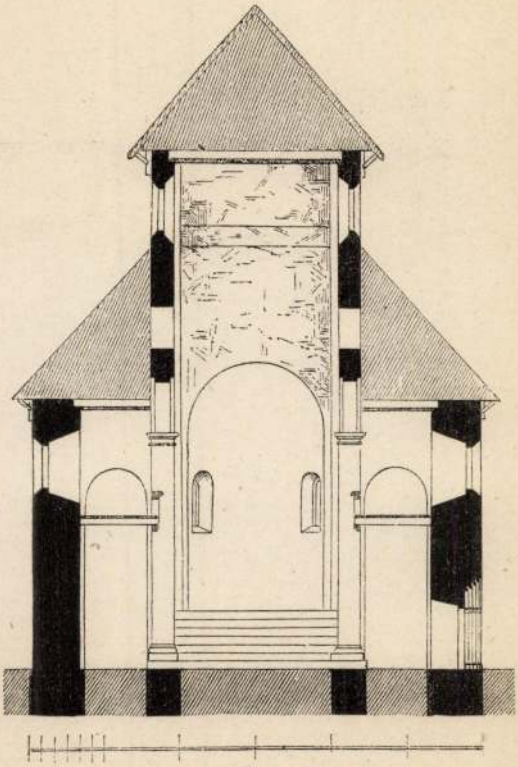

3.

Csesztei rk templom

és Egyszerei

gotikusak

l.

Jedlicska I.

124 és kv. 4

kejerrel.

720. Keretek. 2061-909-87

1 darab kétszer völgyelt és kelelt aranyozott fakeret, belső keskeny léczén masszadiszszel.
Méretei 35:25 cm.
Becsértéke.....2 K

Jegyzet. 1127-906-40

Cseszthe vár

Nyitra, ma Pozsony vm.

1511.

Luka Podm

II. 49-54, 56-57. l.

tegyek a Kalotaszegen, a dél Dunántúlon, az Alföldön, viseletes vidéken."

*

A Balló-díj szobrász-nyertese *Csúcs Ferenc*. Szűksz befelé élő ember, a legalkalmasabb modell volna a szerén szobrához. Pedig oka meg volna rá, hogy ne legyen szer kitűnő művész. Művészete az utolsó, iskolai simítá Szentgyörgyi István kezétől kapta, de mielőtt a művé iskolákig eljutott volna, az élet nehezebb iskoláját kellett járnia. Mint kisgyerek veszti el szüleit s korán kell megker kenyerét. Ötvösinasnak megy. A műötvösség kitanulá:a gyárban dolgozik, de ugyanakkor egy külvárosi festőisk jár aktot rajzolni. Később az Iparművészeti Iskolának, Elektől vezetett esti mintázási tanfolyamán vágja-töri az célja, a művészet magasságai felé. 22 éves, mikor a főisk kerül, mint Szentgyörgyi növendéke és 24 éves korában kiállít a Szinyei-Társaság „Tavaszi Szalon"-ján, a Ne Szalonban. Ezután már egész sorozata következik a sikerek dícsérő okleveleken, állami, fővárosi vásárlásokon, olasz ál ösztöndíjon, hősi emlékművek alkotásán, fővárosi, állam különböző magán megrendeléseken át egészen a Balló-d

Hogy mi volt életének legizgalmasabb, a legmély nyomot hagyó eseménye? Erre könnyen ad választ: It Rómában, Nápolyban, Firenzében, Velencében mérföld csizmákkal szökken át eladdig kissugarú látókörén az O országban szeme elé tárult, véghetetlen horizont felé. Va lehet-e ezeknek a nagyszerű elődöknek nyomába lépni, hogy ne legyen eklekticizmus, ne legyen utánzás az, a alkot? S mikor egyéniségét félti, talán nem is tudja, hog magyarsága az, amit legjobban félt. A magyarságot, ne népies, de a faji magyarságot, a szűkszavú, egyenes gondolkoz pusztai gentlemannek, a magyar juhásznak komoly magy ságát vágyik szobrokba inkarnálni és úgy véli, hogy en a pár jelzőből álló jellemrajznak egyik lényeges együttha

ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Reggeli Ujság, Ujvidék
Megjelent: 1943 OKT. 16.

Árpádházkorabeli templom és sírok Paphalmon

Zentáról jelentik: Dr. Bauer János egyetemi tanár és dr. Paidner Mihály egyetemi magántanár még a tavasszal bejárták a zentai határt és több ásatást végeztek. Most Dudás Andor zentai kulturtanácsos, Majoros Péter főmérnök és a két egyetemi tanár útmutatása szerint dr. Foltiny István és dr. Korek József egyetemi asszisztensek Csésztó község templomát ásták ki. A félköralakú szentély hossza 7 m, belső átmérője 5 m, a főfalak hossza 9 m. A főfalak mindkét oldalon megmaradtak 2—3 sor terméskő vastagságban. A szentély északi oldalához kapcsolódott a sekrestye. Egyedülálló érdekessége a templomnak a főfalak tengelyében fekvő templom. Ennek hossza 8 m, szélessége 2 és fél m, mélysége 271 cm. Az altemplom az Árpádházi királyok idejében épült fel. Itt

Szent István után pár évvel négyszögletes hajójú, körívesszentélyű, altemplommal bíró román stilusú templom épült.

Ez a templom a tatárjáráskor elpusztult. A templom az Anjouk alatt újra épült, gót stilusban. Ez a templom is áldozatul esett a törököknek. A templom körüli sírból több érme is előkerült a XI.—XIV. századból. A templom körüli temetőből 175 sírt bontottak fel. A halottak hanyat feküsznek, kezük összekulcsolva. Az arc kelet felé néz. A halottakat csupasz földre tették, vagy gyékénybe csavarták, később téglasírba, majd deszkakoporsóba tették. A koporsó nélkül eltemetettek mellett hajkarikák, gyűrűk, gyöngyök voltak. A két sírhalom mözt jazig telep nyomaira is bukkantak.

van babkávéjuk és beállított hozzájuk. Bizalmasan közölte, hogy

óriási összegért lehet a babkávét értékesíteni

és rábeszélte őket, hogy adjanak túl a készletükön. Sokan bedőltek az ügynöknek és elmentek Bogár Károly üzletébe. Itt az a meglepetés várta őket, hogy amikor a kávét lemérték, a kereskedő odaszólt az eladóhoz:

— Azt mondanom sem kell, hogy maximális áron vesszük meg a kávét.

Mikor az eladó méltatlankodott, hogy valódi szemeskávéért többet remélt, akkor a kereskedő visszaadta a csomagot és közölte, hogy eláll az üzlettől. Az eladók hazavitték a csomagot és otthon újabb meglepetés várt rájuk.

A csomagban kávé helyett gerstli volt.

A kereskedő a mérés és a vita közben az üzletben kicserélte a szemeskávét tartalmazó csomagot a kiszolgálóasztalon felhalmozott gerstliszacskók egyikével. A póruljártak javarésze nem mert feljelentést tenni, azonban egy két becsapott ember mégis panaszt tett a rendőrségen. A detektívek maguk akartak meggyőződni, hogy mi történt Bogár Károly üzletében és tíz kiló kávéval állítottak be oda.

A detektívek mint eladók jelentkeztek és kijelentették, hogy hajlandók jó árért eladni a tíz kiló kávét.

A kereskedő erre nyersen azt vála-

Csésztői árpádkori templom

Csesztregi rk.
templom
gotikus részle-
tekkel (Zala vm)
l. Falképek.

Fára Zal
23. l.

Csesztregi

románkori templom

l.

Szabóárpép

277, ~~278~~ l.

CSESZTVE (Nógrád)

R. K. TEMPLOM árnádkori, sok toldással, belül barokk.

MADÁCH - KÚRIA barokk stílű, kertjében ősi keresztelő-kút.

TÖRÖK EMLÉKEK a palotán.

Csesztve

Csehbát

A legutóbb Magyarország ellen támadó szovjet gépek közül négyet lelőttek

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A folyó évi szeptember 9-ről 10-ére virradó éjszaka Magyarország különböző pontjai ellen végrehajtott szovjet légi támadással kapcsolatban illetékes helyről a következőket közölték a Magyar Távirati Irodával:

A csütörtökre virradó éjszakán Magyarország számos vidéke ellen végrehajtott szovjet támadás során a határt visszafelé átlépett szovjet repülőgépek közül a keleti arcvonal mentén négy gépet vadászrepülők lelőttek.

A honvédelmi minisztérium szigoru rendelete a légvédelmi intézkedések betartása érdekében

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A honvédelmi miniszterhez számos jelentés futott be, hogy a háztulajdonosok a légvédelmi készültség elrendelésével az óvóhelyeket nem hozták azonnal használatra kész állapotba, nem takaritották ki, az előirásos felszereléseket nem helyezték el, ugyszintén, hogy a bérbeadott óvóhelyeket azok bérlői a légvédelmi készültség elrendelésekor nem hagyták el és nem adták át azokat eredeti rendeltetésüknek. Ezeknek a visszaéléseknek megszüntetése és a lakosság életbiztonságának megvédése végett a honvédelmi miniszter elrendelte, hogy a magyar királyi rendőrkapitányság vezetői, mint a városok légoltalmi parancsnokai, szakközegeik utján haladéktalanul ellenőrizzék, hogy az erre kijelölt házakban az óvóhelyek az előirásoknak megfelelően elkészültek és azok felszerelését beszerezték-e, az óvóhelyek kitakaritásáról és használatrakész állapotáról, valamint a bérbeadott vagy egyéb célra használt óvóhelyek kiüritéséről a háztulajdonosok illetve azok bérlői gondoskodtak-e.

Egyuttal elrendelte a honvédelmi miniszter, hogy mindazok ellen, akiket mulasztás terhel, a honvédelemről szóló 1939. évi II. t.-c. alapján a bünvádi feljelentést azonnal tegyék meg a legszigorubb eljárás haladéktalan megindítása végett.

A honvédelmi miniszter ezuttal is felhivja az ország lakosságának figyelmét a fenti rendelkezések haladéktalan végrehajtására, mert ezzel nemcsak honvédelmi kötelezettségeiknek tesznek eleget, hanem egyben embertársaik életbiztonságáról gondoskodnak.

A honvédvezérkar tájékoztatója az ejtőernyősökről

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti:

A várható légi támadások kiértékelése szempontjából szükséges a közfigyelem tájékoztatása az esetleg észlelt ejtőernyős leszállások tekintetében.

Ugyanis az ellenséges ejtőernyősök felismerése körül általában tévesek voltak a bejelentések. Összetévesztették az ejtőernyősöket a repülő-világitóbomba ejtőernyőjével. Általános tájékoztatásul szolgáljanak a következők:

A közismert ejtőernyők körülbelül 8—10 méter átmérőju félgömb-alaku vászon vagy selyemernyők, amelynek szegélyéről lefüggő 4—5 méter hosszu tartózsinórok alul egy kengyelbe vannak összefonva. Ezen a kengyelen függ az ejtőernyős katona, akinek jellegzetes kezeslábasba öltöztetett teste vagy végtagjai már nagy magasságokban is felismerhetők.

A repülő-világitóbomba ejtőernyője méreteiben hasonló a repülő-ejtőernyőhöz, azonban a zsinóron a kengyeltől körülbelül egy méter tájon egy tubusalaku, 80 centiméter hosszu és 24 centiméter átmérőju szabályos idomu bádogtartály függ, amelynek alsó nyilásán még fényforrás is van.

Az eddigi légi támadás mozzanatai abból állottak, hogy az ellenséges repülők légépei a világitó bombákat kioldották, mig az utána következők — nagy magasságokból — a megvilágitott terep féltárgyai szerint sorozatos vetésü robbanóbombákat ejtettek alá.

A világitó bombák az ejtőernyők süllyedésének megfelelő lassusággal esnek alá és a felületesen szemlélő összetévesztheti az ejtőernyősökkel.

Az előadottak ismeretében most már tisztában áll előttünk az, hogy a sötétség-

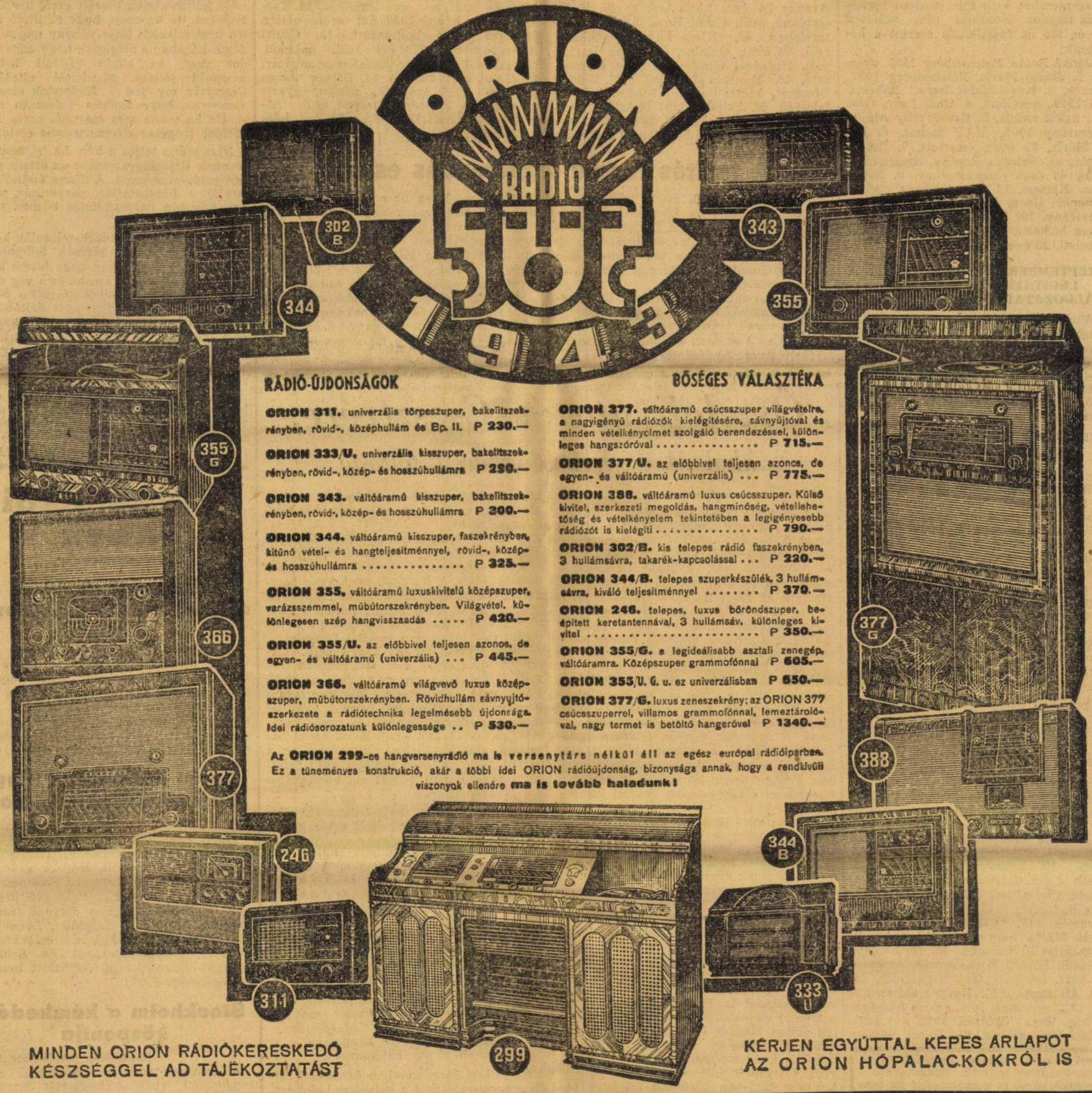

RÁDIÓ-ÚJDONSÁGOK

ORION 311. univerzális törpeszuper, bakelitszekrényben, rövid-, középhullám és Bp. II. P **230.—**

ORION 333/U. univerzális kisszuper, bakelitszekrényben, rövid-, közép- és hosszúhullámra P **290.—**

ORION 343. váltóáramú kisszuper, bakelitszekrényben, rövid-, közép- és hosszúhullámra P **300.—**

ORION 344. váltóáramú kisszuper, faszekrényben, kitünő vétel- és hangteljesitménnyel, rövid-, közép- és hosszúhullámra ..... P **325.—**

ORION 355. váltóáramú luxuskivitelü középszuper, varázsszemmel, mübútorszekrényben. Világvétel, különlegesen szép hangvisszaadás ..... P **420.—**

ORION 355/U. az előbbivel teljesen azonos, de egyen- és váltóáramú (univerzális) ... P **445.—**

ORION 366. váltóáramú világvevő luxus középszuper, mübútorszekrényben. Rövidhullám sávnyujtószerkezete a rádiótechnika legelmésebb újdonsága. Idei rádiósorozatunk különlegessége .. P **530.—**

BŐSÉGES VÁLASZTÉKA

ORION 377. váltóáramú csúcsszuper világvételre, a nagyigényü rádiózók kielégitésére, sávnyujtóval és minden vételkényelmet szolgáló berendezéssel, különleges hangszóróval ..... P **715.—**

ORION 377/U. az előbbivel teljesen azonos, de egyen- és váltóáramú (univerzális) ... P **775.—**

ORION 388. váltóáramú luxus csúcsszuper. Külső kivitel, szerkezeti megoldás, hangminőség, vételbiztonság és vételkényelem tekintetében a legigényesebb rádiózót is kielégiti ..... P **790.—**

ORION 302/B. kis telepes rádió faszekrényben, 3 hullámsávra, takarék-kapcsolással ... P **220.—**

ORION 344/B. telepes szuperkészülék, 3 hullámsávra, kiváló teljesitménnyel ..... P **370.—**

ORION 246. telepes, luxus böröndszuper, beépitett keretantennával, 3 hullámsáv, különleges kivitel ..... P **350.—**

ORION 355/G. a legideálisabb asztali zenegép, váltóáramra. Középszuper grammofonnal P **605.—**

ORION 355/U. G. u. ez univerzálisban P **650.—**

ORION 377/G. luxus zeneszekrény: az ORION 377 csúcsszuperrel, villamos grammofonnal, lemeztárolóval, nagy termet is betöltő hangerővel P **1340.—**

Az **ORION 299**-es hangversenyrádió ma is versenytárs nélkül áll az egész európai rádióiparban. Ez a tüneményes konstrukció, akár a többi idei ORION rádióújdonság, bizonysága annak, hogy a rendkivüli viszonyok ellenére **ma is tovább haladunk!**

MINDEN ORION RÁDIÓKERESKEDŐ KÉSZSÉGGEL AD TÁJÉKOZTATÁST

KÉRJEN EGYÜTTAL KÉPES ÁRLAPOT AZ ORION HÓPALACKOKRÓL IS

Bemutatják: **MARNITZ**
VIII., József-körut 37.
Szolnok: Kossuth-tér 1.
Szeged: Széchenyi-tér 2.
Gyöngyös: Kossuth-u. 3.
Mohács: Szt. István-u. 49.

Sternberg
hangszergyár. RÁKÓCZI-ÚT 60. kérjen árjegyzéket

ellenében kapható
Barta és Társa
VI., Podmaniczky-u. 39. VII., Rákóczi-ut 32.

MOGYORÓSSY
Hangszergyár, Budapest, Rákóczi-ut 71. Csere. Részlet. – Telefon: 13-16-81.
Hangszereit és rádiólt előzékenyen bemutatja.

Kapható elektrogramofonnal is
HAHN ARTHUR ÉS TÁRSAI
VI., Andrássy-út 10. Telefon: 113-619.
32 éves cég.

ben megvilágitott ejtőernyő csakis a világitóbomba ejtőernyője lehet. Ez semmi körülmények között sem téveszthető össze az ejtőernyős személyek ejtőernyőivel, mert nem áll érdekében az ellenségnek, hogy elárulja saját erőit, másodsorban pedig azok biztonságát is megnöveli, hogy lakatlan, sima és felépitményektől mentes területen ereszkedjenek alá.

Az ejtőernyő ugyanis csak addig hord, amig a reá függesztett suly huzza lefelé. Mihelyt a függő test földet ér, az ejtőernyő azonnal összeomlik. Ez az eset áll elő akkor is, ha az ejtőernyős fára vagy erdőre, vagy háztetőre esik, amikor is ki van téve annak, hogy az első szilárd talaj érintése után vagy felspékelődik vagy a tetőzetről leugrik a földre és halálra zuzza magát.

Mégis fokozott figyelmet kell forditani az ellenséges ejtőernyősök szemmeltartására is, mert a légtérben uralkodó széláramlatok következtében előfordulhat az, hogy a sima terepre igyekvőket a fellépő áramlatok a városok fölé sodorják.

A légitámadás budapesti áldozatainak hivatalos névsora

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti:

A szeptember 4-én éjjel történt légitámadás halálos áldozatai név, születési hely és idő és foglalkozás szerint a következők:

1. Jankó Beáta, Reichenberg 1935. gyermek, 2. Jankó Mária, Reichenberg 1937., gyermek, 3. Keresztfalvi Irma, Rákóczifalva 1919., nevelőnő. 4. Gaál Imre, Ócsa 1918., üzleti szolga, 5. Hrusovszky Alajos, Nagysurány 1907., MÁV főtiszt, 6. Rafael Mária, 85 éves, eltartott, 7. Raffay Józsefné sz. Sztojka Rozália, Szigetszentmiklós, 46 éves cigányasszony, 8. Raffai István, Kispest, 19 éves lóalkusz cigány, 9. Csömöri Ilona, Mezőkeresztur, 23 éves cigányleány. 10. Duhaj Erzsébet, Kispest, 16 éves háztartásbeli. 11. Makula Mária, Jászkeleti, 20 éves cigányleány.

A SZEPTEMBER 9-ÉN ÉJJEL TÖRTÉNT LÉGITÁMADÁS HALÁLOS ÁLDOZATAI A KÖVETKEZŐK:

1. Vitéz Horváth Ferenc, Bicske, 1907, postaaltiszt. 2. László János, Szalkszentmárton 1885, ny. rendőrfőtörzsőrmester. 3. Presser Imre, Budapest 1921, székesfővárosi tisztviselő. 4. Justhy Károly, Törökbálint, 74 éves nyugalmazott alezredes. 5. Tóvári János, Hegyház 1876, székesfővárosi nyugdijas.

A SZEPTEMBER 4-ÉN ÉJJEL TÖRTÉNT LÉGITÁMADÁS SÉRÜLTJEI A KÖVETKEZŐK:

1. Reinhold Hugó bécsi 1894. évi születésü, nős könyvelő, 2. Rápolti Dezső székelyudvarhelyi 1875. évi születésü, nős ügynök, 3. Rechnitzer Andorné született Fleischmann Gizella budapesti 1903. évi szül. férj., asztalos felesége, 4. Rechnitzer Andor bakonyjákói 1898. évi szül. nős, esztergályos, 5. Rechnitzer Mária budapesti 1928. évi szül., hajadon, tanuló, 6. Rechnitzer Ottó budapesti 1932. évi szül., nőtlen, tanuló, 7.. Nyomcsek Erzsébet gyömrői 1941. évi szül. hajadon, nyomdásznő, 8. Hazai Dezső István nagydorogi 1892. évi szül. nős, gépkezelő, 9. Morelli Ferencné szül. Fazekas Piroska kiskunfélegyházai 1891. évi szül. özv. MÁV nyugdijas, 10. Weisz Béláné szül. Rosenthal Julia budapesti 1914. évi szül. férjezett m. hivatalnoknő, 11. Somogyi Márkné szül. Fürth Franciska miskolci 1888. évi szül. férjezett, kereskedő felesége, 12. Tóth Anna zalatárnoki 1924. évi szül. hajadon laboránsnő, 13. Fleischmann Rezsőné szül. Stern Anna győri 1880. évi szül. özvegy eltartott, 14. Rápolti Dezsőné szül. Jaksicz Ilona perbeteszentmiklósi 1874. évi szül. férj., ügynök felesége, 15. Lampert Mihályné szül. Horváth Julia dabrényi 1896. évi szül. férjezett, főv. altiszt felesége, 16. Rácz Ferenc budapesti 1913. évi szül. nős, gépkocsivezető, 17. Varga Istvánné szül. Kármán Mária nagykátai 1910. évi szül. férj. gumijavitó felesége, 18. Firtos Mózesné szül. Péterfi Borbála székelyudvarhelyi 1907. évi szül. férj. napszámos, 19. Varga Andrásné szül. Kovács Mária gödöllői 1912. évi szül. férj. cipész felesége, 20. Virág Ilona ökörítói 1922. évi szül. hajadon, kiszolgálónő, 21. Pardi Sándor békéscsabai 1924. évi szül. nőtlen autószerelő inas, 22. Krüger Béla debreceni 1921. évi szül. nőtlen napszámos, 23. Kovács Lajosné szül. Dubi Cecilia dunaszegi 1896. évi szül. férj. bejáró takarítónő, 24. Czékus Mihály tápiószentmiklósi 1897. évi szül. nős, mozdonyfütő, 25. Jámbor József budapesti 1912. évi szül. nőtlen, műszerészsegéd, 26. Jeckel Istvánné szül. Gondi Róza budapesti 1914. évi szül. férj. háztartásbeli nő, 27. Tőgyi Ferenc konyári 1875. évi szül. özvegy, nyug. postaaltiszt, 28. Almoslinó Antalné szül. Budapesten 1915. évben, férjezett háztartásbeli, 29. Szerec Istvánné saródi 1904. évi szül. férj. háztartásbeli nő, 30. Niedermann Jolán budapesti 1911. évi szül. hajadon, virágkereskedő, 31. Kovács Matild valonyai 1914. évi szül. hajadon háztartásbeli, 32. Lovas Jánosné bényei 1903. évi szül. férj. háztartásbeli, 33. ifj. Lovas János bényei 1925. évi szül. nőtlen vizmesteri gyakornok, 34. Paszter Sándorné semenni 1866. évi szül. özv. magánzónő, 35. Puska István dégi 1908. évi szül. nős, asztalosmester, 36. Gerlóczy Lajosné kolozsvári 1900. évi szül. főv. tanitónő, 37. Rácz Lajosné ápolónő, 38. Raffai Ilona kispesti szül. 3 éves cigánylánq, 39. Jermolájer György moszkvai szül. 54 éves nős, kereskedő, 40. Bereczki István szentmártonkátai szül. 42 éves, nőtlen napszámos, 41. Bredák Ferenc ráckereszturi szül. 54 éves nős, géplakatos, 42. Bredák Ferencné szül. Bozsik Julia budapesti szül. 54 éves, 43. özv. Madarász Sándorné, 74 éves, 44. Kenesei Aranka 34 éves háztartásbeli, 45. Budai Gyuláné szül. Csádi Róza 53 éves háztartásbeli, 46. Klein László cibakházai szül. 43 éves, asztalos, 47. Stroh Imréné szül. Hufnágel Gizella, 43 éves, üzletvezető, 48. Mentusz Józsefné szül. Juhász Erzsébet, kispesti szül. 37 éves, kályhás felesége, 49. Friedl János budapesti szül. 32 éves, nős, asztalos, 50. Béres Éva, kispesti szül. 24 éves, hajadon, tanuló, 51. Gávrityi Mihályné szül. Bircsik Hermina, bécsi szül. 42 éves, lakatos felesége, 52. Tahony Ferencné sz. Sárközi Borbála, kecskeméti szül. 35 éves, kintornás felesége, 53. Papp Jolán szatmárnémeti 1927. sz. hajadon, háztartási alk., 54. Szulcsán István nagyoroszi 1910. szül. kőmivesm., 55. Keszthelyi Istvánné sz. Temesvár, 69 éves, igazg. neje, 56. Erdps Antal füzesgyarmati 1907. szül. nős, napszámos, 57. Zachár Fülöp, nézsai szül. 1926. nőtlen, napszámos, 58. Bosnyák András budapesti szül. 1924. műegyetemi alk., 59. Zányó György, berettyóujfalusi 1902. szül. garázsfelügyelő, 60. Erkl János budapesti 1912. évi szül. nős, gyárimunkás, 61. Paudics Anna pestszenterzsébeti 1914. évi szül. haj., gyárimunkás.

A SZEPTEMBER 9-ÉN ÉJJEL TÖRTÉNT LÉGITÁMADÁS SÉRÜLTJEI A KÖVETKEZŐK:

1. Návrádi Aladárné 38 éves háztartásbeli, 2. Kondor Dezsőné 38 éves háztartásbeli, 3. Nikita József 22 éves bankhivatalnok, 4. Antal György 39 éves nős altiszt, 5. ifj. Kondorosi Pál 11 éves tanuló, 6. Vajda Imre vésztői 1909. évi szül. nős géplakatos, 7. Jencses Györgyné szül. Vajda Teréz vésztői 1907. évi szül. özvegy, háztartásbeli, 9. Erdélyi Ferenc váraí 1917. évi szül. nőtlen honvéd, 10. Száraz Ferenc szalkszentmártoni 1912. évi szül. nős, MÁV vonatkisérő, 11. Kranyák János honvéd, 12. Morvai Jánosné szül. Kren Teréz torbágyi 1908. évi szül. férjezett háztartásbeli, 13. Szlavik János ujpesti 1893. évi szül. nős, gyárimunkás, 14. Tasnádi János hévizi 1920. évi szül. nőtlen órabéres, MÁV alkalmazott, 15. Czpiri Anna torbágyi 1923. évi szül. hajadon, postakezelő, 16. Nagy József martonvásári 1908. évi szül. tüzoltó, 17. Balázs János budapesti 1916. évi szül. nőtlen, gyárimunkás, 18. Presser Károlyné szül. Albicz Anna diósdi 1889. évi szül. özv. háztartásbeli.

A tanitás rendje légitámadás esetén

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a tankerületi kir. főigazgató utján a nép-, tanonc-, közép- és középfoku iskolákban folyó tanitás időtartamát illetően légitámadások esetére a következőképpen rendelkezett:

1. Amennyiben az illető helység lakossága a tanitási napot megelőző éjszaka kénytelen volt légitámadás következtében legfeljebb 3 órát az óvóhelyen eltölteni, a tanitás megkezdésének időpontja délelőtt 10 óra. Ilyenkor a fennmaradó tanitási idő alatt valamennyi arra a napra kitüzött tanitási tárgy sorra kerül, arányosan csökkentett időtartamban.

2. Három órán felül tartó éjjeli légitámadás esetén a tanitás a légitámadást követő nap egész délelőttjén szünetel.

Mindkét esetben gondoskodni kell azonban a vidékről beérkező tanulók, továbbá a nyolc órakor vagy 8 óra előtt iskolába érkező egyéb tanulók elhelyezéséről és felügyeletéről.

Őszeleji utazás Csesztvére,

ahol Madách boldog éveit töltötte

Csesztve, szeptember hó.

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) Szelidhajlásu nógrádi dombok között kanyarog az autó. De mennyit kanyarog! A falvak sürün következnek, egyik a másik után. Jó palócok állanak a házak előtt. Mikszáth népe ez, a kedves, jó magyar palóc, amelyik az iró útmutatása mellett örök időkre bevonult a magyar irodalomba.

Apró falucska *Csesztve*, alig kilencszáz lakosa van. Közel fekszik *Balassagyarmathoz*, a megyei székhelyhez. A falu felett apró emelkedőn terül el a kuria, évszázados fák között. Szinte kinálkozik azoknak, akik a világ elől akarnak elvonulni. Jelenlegi tulajdonosnője a mult években bevezette a fizetővendég-rendszert. A nyaralók nagyon szivesen gondoltak vissza a csendes, hangulatos csesztvei napokra, évről-évre visszatértek oda. Pedig itt nem kinálkozik semmi szórakozás az elkényeztetett városi ember számára.

A kuria apró park közepén áll a domboldalban, rövid de erős emelkedés után kapaszkodik fel az autó az üvegverenda elé. Az épület hosszukás földszintes ház, amelynek csak egyik fele állott *Madách* Imre ott tartózkodása idején. Azóta megépült a másik fele is üveges verandával és vadszőlővel befutott filagóriával. „Az ákácok titkos rejtekében" álló ház körül gazdasági udvar terül el. Az udvar végéhez közel fenyvesek között van az a temető, ahová Madáchék temetkeztek. De békésen megférték mellettük a falu eltávozott lakosai is. Hatalmas kőkereszt áll a temető elején. Itt fekszik valahol jeltelen sirban Madách Imréék egyik korán elhalt gyermeke is. A temető mögött találjuk a kis templomot, melynek végét azok a templompillérek alkotják, melyeket még 1217-ben állitottak fel Isten dicsőségére. Lent csendesen, békésen él a szorgalmas falu népe.

Csesztve messzelátójáról pompás kilátás nyilik az Ipolyvölgy sikjára, a kanyargó folyóra, a távoli hegyekre, sőt tiszta időben a Selmecbánya felett emelkedő Szitnyára is ellátni. A Bakón át Mohora felé vezető ut örömére szolgál azoknak, akik a természetben tudnak gyönyörködni.

A kis hepehupás park egyik térségén áll az a hatalmas kőmedence, melyet keresztelő medencének használtak évszázadokkal előbb. A husziták ugyancsak használták, de amikor kitakarodtak, kidobták a templomból s ott hevert sokáig a templom körül. Jelenleg a kis térség közepét disziti ez a történelmi emlékü kőmedence. A kuria mögött áll egy öreg akácfa. Gerendák támasztják alá megvénhedt törzsét. A monda szerint ez az akác az elsők közül való, amelyeket Magyarországra betelepitettek. Bizonyos, hogy a kegyelet támasztja rozzant derekát és egyre kopárabb és csupaszabb ágait. Közel hozzá hatalmas dus lombjaival álmodozik az a hársfa, melynek sürü lombjai alatt felállitott filagóriában vonult el boldogságával Madách Imre.

1845 julius 20-án anyja tiltakozása ellenére Madách Imre feleségül vette Fráter Erzsit. Idejöttek nászutra, a csesztvei kuriába. Madách határtalanul boldog volt fiatal feleségével, akit nagyon szeretett. Minden ugy indult, hogy boldogan és megelégedetten haladnak az öregkor csendes napjai felé. Gyerekeik születtek, akiket felnevelnek.

Ebben a gyönyörü környezetben irta Madách legszebb költeményeit, sőt költeményeinek nagy részét is. Ő maga irta „Legszebb költészet" cimü versében:

Elhallgatott dalom, — mit is zengjen?
Amit csak sejte, mindaz most valót ölt,
Mit szó nem bira, birom kedvesemben.
S keblére hajtva forró homlokom,
Legédesebb regéit hallgatom.

Az otthon és a szerelem érzéseinek átélése szárnyat adott a nehézkes költészetnek. Mindez egészen addig tartott, amig egyik este csendőrkéz kopogtatott Madáchék ajtaján. Madách egy politikai bujdosót rejtegetett, amire Pozsonyba szállitották és börtönbe vetették. Egy év mulva került vissza Csesztvére, de családi tüzhelye összedőlt, a régi érzések megfakultak, pletykák keringtek feleségéről, amelyeket nem akart elhinni. Egy bizonyos: Fráter Erzsi nem volt már a régi.

Még átköltöztek együtt Sztregovára, de egy napon, amikor Fráter Erzsi férje tiltakozása ellenére férfi ismerősével Losoncra bálba ment, a szakadás megtörtént. Fráter Erzsi apjához utazott, s ettől az időtől kezdve egyre lejjebb és lejjebb süllyedt. Kéteshirü fogadókban hált, mértéktelenül fogyasztott alkoholt s a végén mezitláb, egy ócska kendőbe burkolva lépte át a váradi kórház küszöbét, ahol szerencsétlen lelkét visszaadta Teremtőjének.

A kezdet és a vég szimboluma

Az egyik budapesti napilap cikkirója nemrég arról szellemeskedett, hogy mit eszünk, ha minden elfogy? Olvasóit meglehetősen izléstelenül nyugtatta meg a szerző azzal, hogy az ételeken kivül akad még más fogyasztani való is. Állitásainak alátámasztására idézte azt, hogy a kinaiak fecskefészket esznek, ugyanakkor elmondta, hogy Csesztvén, Nógrád megyében inség idején földet esznek az emberek. Természetesen nem közönséges földről van szó, hanem olyan speciális összetételü földről, amelynek tápértéke van s amihez kivonulnak a szegények ebédre vagy vacsorára.

A Madách-kuria jelenlegi tulajdonosnője felháborodva beszélt erről a cikkről. Kijelentette azonban, hogy az illető cikkiró urat szivesen látja néhány napra vendégül házában s megigéri, hogy annyi földet ehet, az általa kijelölt helyről, amennyi jólesik. Mindettől eltekintve Csesztvén oly jók a földbirtok elosztási viszonyok, hogy inséges jóformán nincs is. De ha volna sem szorulna arra, hogy földdel tengesse nyomoruságos életét.

Nem volna teljes a kép, ha fel nem keresnénk Balassagyarmaton az ottani pompás palóc-muzeumot. A diszes épület mellett áll a hamisitatlan paraszthäz, melynek udvarán baromfietetés közben találjuk a múzeum őrét.

A Mikszáth- és Madách-reliquiák közötti megkap bennünket *Madách bölcsője és halottas ágya*. Az egyik nagy terem közepén áll mindkettő, a kezdet és a vég szimboluma. Nemes anyagból készült a bölcső és az ágy, barnára fényezett diófából. A két butordarab jelzi, hogy a gazdagsággal nem jár együtt a boldogság is. Madáchot pompás bölcsőben ringatták, de mire a halottas ágyba került, tövissel koszoruzta meg szivét az élet.

Belső idegenforgalmunk érdekes célja lehet Csesztve, ahol még ma is él a mult, történelmi és irodalmi emlékeket talál a szerencsés látogató.

MARÉK ANTAL

Külpolitikai hirek

Izlandot az USA ellenőrzése alá helyezik

Kopenhága, szeptember 12.

A Ritzau Távirati Iroda szerint legutóbb megbeszélés folyt *Churchill* és *Roosevelt* között Izland jövő helyzete dolgában. Hir szerint megállapodás jött létre, amelynek értelmében Izlandot véglegesen az Egyesült Államok ellenőrzése alá helyezik, mert ugy tekintik, hogy a nyugati félgömbhöz tartozik. *(MTI.)*

Laval széleskörü megbeszéléseket folytatott

Vichy, szeptember 12.

Laval pénteken fogadta *Oliverát*, Argentina vichyi nagykövetét, Krugg von *Nidda* német főkonzult, *Brevier* gyarmatügyi államtitkárt, Darquier *Pellopoixt*, a zsidó ügyek főbiztosát, valamint *Bruneton*t, a Németországban dolgozó francia munkások ügyeinek intézőjét. *Laval* ezután *Juin* tábornokkal, az északafrikai csapatok főparancsnokával és *Bridoux* hadügyi államtitkárral folytatott hosszas megbeszélést. *(OFI)*

Stockholm a kémkedés központja

Stockholm, szeptember 12.

A Folkets Dagbladet „Stockholm mint kémközpont" cimü cikksorozatát folytatva foglalkozik azzal a tevékenységgel, amelyet a szovjet követség és a szovjet képviselet fejt ki Stockholmban, mint a szovjet kémkedés központjában. Bár az angol Secret Service mindjárt az első világháborut követő években tovább folytatta hirverését és különös gonddal épitette ki svédországi hirszolgálatát, Svédországban a háboru utáni években a szovjetorosz kémek vitték a vezető szerepet a kémkedésben. A kémhálózatot a svéd kommunista párt segitségével messzeágazó hirszolgálattá épitették ki, amely nemcsak katonai és ipari, hanem külpolitikai kérdésekre is kiterjesztette munkásságát. (NTI)

Titkári teendők ellátásra keresünk 30 év körüli, lehetőleg műszaki ismeretekkel is rendelkező, gép- és gyorsirásban teljesen jártas

perfekt magyar-német levelezőt.

Csak kiforrott stilusu, a kereskedelmi és ipari életben megfelelő gyakorlattal biró, őskeresztény urak ajánlatát kérjük curiculum vitaeval és fizetési igénnyel „Allandó alkalmazás" jeligére **Haasenstein és Vogler rt.** hirdetőirodába, V., Dorottya-utca 8.

Móga-csipke örök érték, Móga-csipke fogalom IV., Deák Ferenc-u. 17

támogatók:
nemzeti kulturális alapprogram
iparművészeti kollégiuma
magyar alkotóművészek országos
egyesülete

meghívó

pécsi galéria h-7601 pécs pf. 162 t/f.: 36 (72) 315 623
e-mail: pecsgal@pecsgallery.hu
internet: www.pecsgallery.hu

A PÉCSI GALÉRIA

tisztelettel meghívja önt
és kedves családját

CSETE ILDIKÓ

textiltervező iparművész

latiatuc feleym...

című kiállításának megnyitására
a pécsi galériába (széchenyi tér)
2000. április 7-én,
pénteken délután 5 órára

megnyitja:

DR. ANDRÁSFALVI BERTALAN
egyetemi tanár, néprajztudós

a megnyitón az

UNICUM LAUDE
együttes
gregorián énekeket ad elő

és részlet hangzik el

DURKÓ ZSOLT: HALOTTI BESZÉD
című oratóriumából
felvételről